SHAKESPEARE

4

HENRIC AL IV-LEA, PARTEA I — A II-A
MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC
HENRIC AL V-LEA ●
NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR

EDITURA UNIVERS

SHAKESPEARE

Coperta colecţiei de:
VAL MUNTEANU

SHAKESPEARE

OPERE COMPLETE

Volumul 4

HENRIC AL IV-LEA, Partea I, traducere de Dan Duțescu
HENRIC AL IV-LEA, Partea a II-a, traducere de Leon Levițchi
MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC, traducere de Leon Levițchi
HENRIC AL V-LEA, traducere de Ion Vinea
NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR, traducere de Vlaicu Bîrna

Ediție îngrijită și comentarii de Leon D. Levițchi
Note de Virgiliu Ștefănescu-Drăgănești

București, 1985
EDITURA UNIVERS

HENRIC AL IV-LEA

PARTEA I

Traducere de DAN DUȚESCU

PERSOANELE

REGELE HENRIC IV
HENRIC, prinț de Wales } fiii regelui
JOHN DE LANCASTER }
CONTELE DE WESTMORELAND
SIR WALTER BLUNT
THOMAS PERCY, conte de Worcester
HENRY PERCY, conte de Northumberland
HENRY PERCY, supranumit Hotspur, fiul său
EDMUND MORTIMER, conte de March
RICHARD SCROOP, arhiepiscop de York
ARCHIBALD, conte de Douglas
OWEN GLENDOWER
SIR RICHARD VERNON
SIR JOHN FALSTAFF
SIR MICHAEL, un prieten al arhiepiscopului de York
POINS
GADSHILL
PETO
BARDOLPH
LADY PERCY, soția lui Hotspur și sora lui Mortimer
LADY MORTIMER, fiica lui Glendower și soția lui Mortimer
Mrs. QUICKLY, hangiță la hanul „Capul de mistreț" din Eastcheap

Lorzi, ofițeri, un armaș, un hangiu, un cămăraș, tejghetari, doi cărăuși, drumeți, slujitori.

Acțiunea se petrece în Anglia.

ACTUL 1

SCENA 1

Londra. Palatul regelui.
Intră regele Henric, Westmoreland și alții.

REGELE HENRIC: Sleiți cum sîntem și nălbiți de griji[1],
Dăm timp acum înspăimîntatei păci[2]
Cu sufletul la gură să vestească
În șoapte iuți, tăioase, lupte nouă
Ce vom începe-n țări îndepărtate.
Pămîntul nostru nu-și va mai mînji
Cu sîngele copiilor săi fața;
Troieni de luptă nu-l vor mai brăzda;
N-or mai strivi copitele în iureș
Gingașe flori; încrîncenații ochi —
Ca meteorii[3] unui cer spăimiu,
Tot dintr-o mamă rupți, dintr-un aluat —
Au scăpărat pînă mai ieri, mînați
La luptă de lăuntrice dihonii;
Dar azi purced în bună învoială
Pe-același drum, căci vrajba este stinsă
Și-s iarăși frați cu toții și prieteni.
Războiul, un tăiș pus rău în teacă,
Stăpînul nu-și va mai răni. De-aceea,
Prieteni, spre mormîntul lui Hristos —
Sub binecuvîntata cărui cruce
Sîntem chemați a-i fi ostași — pornim
O oaste englezească ce-și struji
În pîntecele mamei braț de luptă,

S-alunge pe păgîni din Țara Sfîntă
Unde-au pășit — sînt paisprezece veacuri —
Blajinele picioare, pironite
Pe-amara cruce spre-a ne mîntui.
Dar vechi de-un an[4] ne este gîndu-acesta
Și nu ca să vă spun că vom purcede
Ne-am adunat acum. Ci vreau s-aud
Iubite văr[5] al nostru, Westmoreland,
Ce hotărîri s-au luat aseară-n sfat
Întru grăbirea faptei noastre scumpe.

WESTMORELAND: De zorul ei ne-am frămîntat, stăpîne,
Și-am chibzuit și-asupra cheltuielii,
Cînd iată, val-vîrtej, sosi aseară
Din Wales ștafetă cu-ncruntate vești.
Și cea mai rea-i că Mortimer cinstitul,
Pornind cu cei din Herefordshire[6] război
Asupra zurbagiului Glendower,
Căzu în mîna velșului[7] hain
Ce-i căsăpi o mie dintre-ai lui;
Iar leșurile lor atît de rău
Batjocorite-au fost fără rușine
De velșele femei, că nu se-ndeamnă
Sfiosul gînd să-nchege povestirea.

REGELE HENRIC: Se pare, deci, că vestea luptei lor
Ne strică treaba ce puneam la cale.

WESTMORELAND: Da, da, și altele așijderi, doamne,
Căci vești mai tulburi și mai nedorite
Sosind din miazănoapte, sună astfel:
De Ziua Crucii, Hotspur[8] cel viteaz,
Știți, Harry Percy, fiul, s-a ciocnit
Cu mult vestitul scot, vîrtosul Douglas,
La Holmedon[9];
Și-au petrecut un crîncen ceas acolo,
De e să judecăm și după zvonuri
Și după larma tunurilor lor[10];
Căci cel ce-aduse vestea s-a pornit
Călare-n toiu-nflăcărat al luptei
Cînd cumpăna izbînzii șovăia.

REGELE HENRIC: Dar iată un prieten drag, destoinic,
Sir Walter Blunt, de-abia descălecat
Și colbuit de cîte colburi toate
Se află între Holmedon și-acest scaun.
Ne-aduce veste îmbucurătoare:

Lord Douglas e înfrînt; pe cîmp, la Holmedon
Văzu sir Walter zece mii de scoţi
Și douăzeci și doi de cavaleri
Zăcînd morman în sînge; prins-a Hotspur
Pe Mordake, contele de Fife, fiu vîrstnic
Lui Douglas biruitul; și pe conții
De Athol, Murray, Angus și Menteith.
Nu-i asta pradă vrednică de cinste,
Nu-i un cîștig frumos? Ei, vere, ce zici?

WESTMORELAND: Ba zău,
Făli-s-ar orice prinț cu-așa izbîndă.

REGELE HENRIC: Mă faci să cad în ciudă și păcat,
Să-l gelozesc pe lord Northumberland
Că are-un fiu blagoslovit de cer,
Un fiu purtat pe valurile faimei,
Din crîng, copacul cel mai nalt și drept,
Odorul soartei și mîndria ei;
Iar eu privindu-l cît de vrednic este,
Nu pot vedea la Harry-al meu pe frunte
Decît rușine și desmăț. O, Doamne,
De s-ar vădi că vreo zînă. noaptea,
Schimbat-a-n leagăn pruncii cînd dormeau
Și-al meu e Percy, — al lui Plantagenet[11],
Atunci eu l-aș avea pe Harry-al lui,
Iar eu pe-al meu! Dar mi-l alung din gînd!
Ce zici de ifosul lui Percy fiul?
Toți prinșii cîți căzură-n mîna lui
Îi ține pentru el, și-mi dă de știre
Că numai Mordake e al meu, și-atît[12].

WESTMORELAND: Aici e mîna unchiului său Worcester[13]
Ce-n toate ți se-arată neprieten;
Iar el se-nfoaie și bîrligă coada
Juneții împotriva slavei tale.

REGELE HENRIC: L-am și chemat să-mi deie socoteală;
De-aceea vom lăsa un timp s-adaste
Piosul nostru gînd: Ierusalimul[14].
Vom ține sfat pe miercurea ce vine
La Windsor; să-i vestești, te rog, pe lorzi,
Și-apoi să te întorci la noi degrabă;
Căci sînt de spus și de făcut mai multe
Decît mă lasă să rostesc mînia.

WESTMORELAND: Așa voi face, doamne.

(Ies.)

SCENA 2

Tot la Londra. Într-o încăpere a palatului.
Intră prințul Henric și Falstaff.

FALSTAFF: Ia spune-mi, Hal[15], flăcăule, cam cît să fie ceasul?

PRINȚUL HENRIC: Într-așa hal ți-ai năclăit mințile sugînd la vinaturi vechi, dîndu-ți drumul la curea și tolănindu-te pe lavițe după masă, încît nici nu mai știi să întrebi ceea ce ai dori să afli cu adevărat. De ce dracu' oi fi vrînd să știi cît e ceasul? Aș înțelege dacă orele ar fi cupe de vin de Xeres[16]; minutele, claponi fripți; bătăile orologiilor, sporovăială de muieri; cadranele, firme de tractire, iar sfîntul soare însuși, o fetișcană ochioasă și focoasă, îmbrăcată în mătase ca para focului[17]. Altfel nu pricep de ce m-ai întreba așa de florile mărului cîte ceasuri sînt.

FALSTAFF: Adevăr grăit-ai, Hal! Noi ăștia care avem mîna cam lungă ne călăuzim mai degrabă după lună și cele șapte stele[18], decît după Phoebus[19] „prea strălucitul cavaler rătăcitor"[20]. Dar ruga-m-aș ție, deșuchiatul inimii mele, ca atunci cînd ai s-ajungi rege — Dumnezeu să-ți ocrotească harul, adică vreau să zic tronul, că de har... nici pomeneală...

PRINȚUL HENRIC: Cum, n-am eu har?

FALSTAFF: Zău că n-ai! Nici cît negru sub unghie!

PRINȚUL HENRIC: Așa vrasăzică! Ei, și-apoi? Hai, vorbește lămurit, vorbește lămurit!

FALSTAFF: Chiar așa, deșuchiatul inimii mele, cînd ai s-ajungi rege, nu îngădui să ni se spună jefuitori ai frumuseților zilei, nouă care sîntem cavalerii nopții. Hăitași de-ai Dianei[21], slujitori ai umbrei, răsfățați ai lunii să ni se spună. Și să se știe că sîntem oameni stăpîniți, pentru că noi, ca și marea, stăpîniți sîntem de neprihănita și mîndra noastră domniță, luna, sub a cărei oblăduire tîlhărim.

PRINȚUL HENRIC: Grăiși cu tîlc și bine le-ai mai potrivit, căci soarta noastră de oameni ai lunii are ca și marea flux și reflux, și ca și marea, ea tot de lună e stăpînită. Iată, de pildă: o pungă cu galbeni șterpelită cu deplină hotărîre luni noaptea, e golită întru deplină destrăbălare marți dimineața. O înhați strigînd: „Punga sau viața!" și o toci zbierînd: „Să mai vină un rînd!" Soarta este ca marea: aci te coboară pînă la piciorul spînzurătorii, aci te saltă odată cu talazul pînă lîngă ștreang.

FALSTAFF: Pe cinstea mea, flăcăule, adevăr grăiși. Ei, da' zi tu că hangița mea nu-i muierușca cea mai cu lipici din cîte se află.

PRINȚUL HENRIC: Ba e dulce ca mierea Hyblei[22], bătrîne stîlp de cîrciumă. Dar ia spune-mi, nu te ia cu răcori cînd vezi un laibăr armășesc din piele de bivol[23].

FALSTAFF: Ia mai las-o, măi zăpăcilă! Mai las-o cu zeflemelele astea și cu vorbe-n doi peri! Ce ciuma am eu de împărțit cu un laibăr de-ăla din piele de bivol?

PRINȚUL HENRIC: Dar eu ce sfrinție aș avea de împărțit cu hangița?

FALSTAFF: D-apoi n-ai chemat-o tu de nu știu cîte ori să-ți dea socoteala?

PRINȚUL HENRIC: Și pusu-te-am cîndva să-ți plătești partea?

FALSTAFF: Nu. Ce e al tău, e al tău! Pe aici tu pe toate le-ai plătit.

PRINȚUL HENRIC: Pe-aici și pe aiurea, atît cît m-au ținut baierile pungii; iar cînd nu, mai luam și pe veresie.

FALSTAFF: Nu luai tu mult pe veresie de nu erai moștenitor la visterie. Dar ia spune-mi, deșuchiatul inimii mele, cînd ai să ajungi rege, au să mai fie spînzurători în Anglia? Și bătrîna cumătră legea veche tot așa cu zăbală ruginită îi va struni pe cutezători? Tu să nu spînzuri nici un hoț cînd ai să fii rege.

PRINȚUL HENRIC: Eu nu, căci asta va fi sarcina ta.

FALSTAFF: A mea? Phii, strașnic! Pe Dumnezeul meu, vrednic judecător voi fi.

PRINȚUL HENRIC: Te-ai și încurcat în judecată! Voiam să spun că tu vei avea de spînzurat pe toți tîlharii și că în felul acesta vei ajunge călău de soi.

FALSTAFF: Mă-nvoiesc, Hal, mă-nvoiesc! Și dacă stai să te gîndești, meseria asta mi s-ar potrivi la fel de bine ca și slujba de curtean, ascultă ce-ți spun eu.

PRINȚUL HENRIC: Ca să te căftănești cu vreo slujbă?

FALSTAFF: Ca să mă căftănesc cu niscai țoale! Că strînge la țoale călăul[24], nu glumă! Ei, fir-ar să fie, sînt amărît ca un cotoi năpîrlit sau ca un urs cu belciugu-n bot.

PRINȚUL HENRIC: Sau ca un leu bătrîn, sau ca lăuta unui îndrăgostit.

FALSTAFF: Chiar așa! Sau ca bîzîitul unui cimpoi din Lincolnshire[25].

PRINȚUL HENRIC: De ce n-ai zice ca un iepure[26] sau ca mlaștinile din Moorditch[27]?

FALSTAFF: Umbli după cele mai grețoase asemuiri, ceea ce nu te împiedică să fii cel mai isteț, cel mai ticălos și cel mai dulce dintre prințișori. Te rog însă, Hal, să nu-mi mai faci sînge rău

cu asemenea neghiobii. Tare aş mai vrea să aflu de unde ne-am putea cumpăra fiecare cîte un nume bun. Mai zilele trecute, un lord bătrîn din sfatul ţării mi-a vorbit pe stradă cu dojană despre tine. Eu însă nu l-am prea ascultat. Şi totuşi, cu cîtă înţelepciune grăia, şi eu nu l-am luat în seamă; zău, cu cîtă înţelepciune mi-a vorbit, şi chiar în mijlocul drumului.

PRINŢUL HENRIC: Bine ai făcut! Înţelepciunea strigă pe uliţe[28], dar nimeni n-o ascultă!

FALSTAFF: Uf, blestemate sînt zicalele tale şi zău c-ai fi în stare să-l faci şi pe un sfînt să cadă în păcat. Să ştii însă că mă ai pe suflet, Hal. Dumnezeu să te ierte. Înainte de a te cunoaşte, Hal, eram a-toate-neştiutor. Iar acum, ca să vorbim drept, am ajuns să nu fiu cu mult mai breaz decît un tîlhar de rînd. Dar trebuie să mă lepăd o dată de viaţa asta, şi am să mă lepăd. Pe Sfîntul Dumnezeu, mare ticălos sînt dacă nu mă lepăd. N-aş vrea să mă înghită iadul pentru nici un fiu de rege din toată creştinătatea.

PRINŢUL HENRIC: Ia spune, Jack, de unde mai şterpelim mîine o pungă?

FALSTAFF: De oriunde pofteşti, flăcăule. Eu unul sînt gata. De nu, potlogar să-mi zici şi să mă spînzuri de picioare.

PRINŢUL HENRIC: Văd cît a făcut din tine căinţa: de la cuvioşie ai şi sărit la pungăşie.

(Intră Poins.)

FALSTAFF: Păi, Hal dragă, doar asta mi-i chemarea! Şi nu-i nici un păcat ca omul să trudească întru chemarea sa. Poins! Ei, acum o să aflăm dacă Gadshill[29] a mai pus ceva la cale! O, dacă oamenii s-ar mîntui după faptele lor, care din cazanele iadului ar fi destul de încins pentru Gadshill? Ăsta e cel mai de frunte tîlhar dintre cîţi au strigat vreodată „Stăi!" unui om cumsecade!

PRINŢUL HENRIC: Bună dimineaţa, Ned![30]

POINS: Bună dimineaţa, dragă Hal. Ce mai face jupînul Mustrare-de-cuget? Ce mai zice sir John Vinişor-dres? Ia spune, Jack, cum te mai înţelegi cu diavolul? Că i-ai arvunit sufletul de vinerea mare pe o ulcică de vin şi pe un hartan rece de clapon.

PRINŢUL HENRIC: Sir John se ţine de cuvînt şi dracul îşi va lua ce i se cuvine, că ce-i al lui e pus de-o parte, şi sir John niciodată n-a dat de minciună o zicală.

POINS: Aşadar eşti osîndit pentru că îţi ţii cuvîntul dat diavolului!

PRINȚUL HENRIC: Iar altfel ar fi fost osîndit pentru că l-a tras pe diavol pe sfoară.

POINS: Măi feții mei logofeți, ia să vă înfățișați voi mîine cu noaptea-n cap în pădurea Gadshill, la ceasurile patru. Trec pelerinii spre Canterbury[31] cu daruri scumpe, și negutători cu punga doldora vin călări spre Londra. Am făcut rost de măști pentru toată lumea; cai aveți voi. Desearǎ Gadshill înnoptează la Rochester; pentru mîine seară am poruncit o cină în Eastcheap[32]. Treaba asta o facem ușor ca-n vis. Dacă veniți, am să vă umplu pungile cu galbeni; dacă nu, rămîneți acasă și de ștreang s-aveți parte.

FALSTAFF: Ascultă ici, Yedward![33] Dacă rămîn acasă și nu merg, te spînzur eu pe tine că te-ai dus!

POINS: Vii, bucălatule?

FALSTAFF: Hal, tu te prinzi?

PRINȚUL HENRIC: Ce face? Eu să fur, să tîlhăresc? Nici gînd, pe legea mea!

FALSTAFF: Nu-i nici pic de cinste, de bărbăție și de dreaptă tovărășie în tine și nici din sînge regesc nu te tragi dacă pregeți să înfrunți primejdia pentru coroane.

PRINȚUL HENRIC: De-i așa, fie! Să-mi fac și eu o dată de cap!

FALSTAFF: Vezi, așa mai zic și eu!

PRINȚUL HENRIC: Ba nu, fie ce-o fi, eu rămîn acasă.

FALSTAFF: Pe legea mea, cînd ai s-ajungi tu rege, eu trădător am să mă fac.

PRINȚUL HENRIC: Puțin îmi pasă!

POINS: Rogu-te, sir John, lasă-mă singur cu prințul. Am să-i înfățișez atîtea temeiuri în sprijinul năzbîtiei ce punem la cale încît vei vedea că are să meargă.

FALSTAFF: Fie! Și să vă dea Domnul, ție duhul convingerii, iar lui urechile înțelegerii, ca tot ce i-ai spune să-l miște și tot ce o auzi să creadă, în așa fel încît, de dragul glumei, adevăratul prinț să se pomenească un fur închipuit, căci în vremea noastră pînă și bietele tîlhării au nevoie de proptele. Rămîneți cu bine. Pe mine mă găsiți la Eastcheap.

PRINȚUL HENRIC: Cu bine, primăvară tîrzie! Cu bine, flăcău tomnatic![34]

(Falstaff iese.)

POINS: Și acum, dulcele meu prințișor, ia să-ncaleci și matale mîine cu noi. Am pus la cale o trăznaie pe care n-o pot scoate la capăt singur. Falstaff, Bardolph, Peto și Gadshill au să prade niște oameni cărora le-am întins cursa, iar după aceea

intrăm noi în joc. Noi doi nu luăm parte la jefuială. Dar cînd vor avea cei patru prada în mîini, capul să mi-l tai dacă nu-i vom prăda noi pe ei!

PRINȚUL HENRIC: Dar cum o să ne rupem de ei cînd o fi la o adică?

POINS: Noi doi pornim înainte sau în urma lor și le dăm un loc de întîlnire undeva unde ne vine nouă la îndemînă. Ei vor da buzna să facă singuri isprava. Dar nici n-or să apuce s-o termine bine, că le și sărim în spinare.

PRINȚUL HENRIC: Așa ar fi dacă nu ne-ar cunoaște după cai, după haine și alte semne.

POINS: Nicidecum! Caii n-or să ni-i vadă, c-am să-i priponesc în pădure; măștile ni le vom schimba de îndată ce ne despărțim de ei; și află, domnișorule, că am și niște anterie de cînepă la îndemînă sub care să ne ascundem portul nostru cel cunoscut.

PRINȚUL HENRIC: Numai de nu ne-ar răzbi ei pe noi.

POINS: Pe doi din ei îi știu fricoși, din cea mai veche viță a celor care au dat dosul vreodată; iar cît îl privește pe al treilea, dacă s-o bate mai mult decît crede el că-i de ajuns, mă las de meseria armelor. Hazul acestei trăznăi vor fi tocmai nemaipomenitele minciuni pe care grăsunul ăsta ticălos are să ni le îndruge cînd ne vom aduna cu toții la chef. Ai să-l auzi c-a luptat cu treizeci de oameni pe puțin, cum s-a apărat, cum a lovit și prin cîte primejdii a trecut. Și tot hazul are să fie cînd l-om da de gol.

PRINȚUL HENRIC: Fie, merg cu tine. Îngrijește-te de toate cele de trebuință și vino de mă întîlnește mîine seară la Eastcheap, la cină. Mergi cu bine.

POINS: Cu bine, milord.

(Iese.)

PRINȚUL HENRIC: Vă știu pe toți, și-o vreme-am să v-ajut
În desfrînata voastră trîndăvie[35].
Și totuși fi-voi soarelui asemeni[36]
Cînd lasă norii joși, păgubitori,
Să-ntunece pe lume strălucirea-i;
Dar cînd vrea iar să fie el întreg,
Cu-atît mai scump cu cît e așteptat,
Străpunge ceața tulbure și hîdă
Ce se părea că-n pîclă îl sugrumă.
De-ar fi tot anul sărbători voioase,
Ar fi și jocul plicticos ca munca.

Puține doar de sînt, dorite-s foarte,
Căci lucrul rar din toate-i mai plăcut.
Cînd voi zvîrli dezmățul de pe mine,
Și voi plăti ce n-am făgăduit,
Cu cît sînt eu mai bun ca vorba mea,
Cu-atît îi voi uimi pe cei ce nu cred.
Ca giuvaerul strălucind în beznă,
Virtutea-mi va țîșni dintre păcate
Și toți se vor opri mirați, văzînd
Pe catifeaua neagră piatra rară.
Cînd nimeni nu se-așteaptă, mă dezbar
De fărdelegi, făcînd păcatul har.

(Iese.)

SCENA 3

Tot Londra. O încăpere în palat.
Intră regele Henric, Northumberland, Worcester, Hotspur, sir Walter Blunt și alții.

REGELE HENRIC: Mi-a fost prea rece sîngele și leneș
De nu-l stîrniră-așa nemernicii.
Iar voi m-ați dibuit, căci drept aceea
Îmi siluiți răbdarea. Dar să știți
Că de acum voi fi mai mult eu însumi,
Temut și crunt, decît așa cum sînt:
Ca puful, moale, lin ca untdelemnul,
Încît pierdui cinstirea ce n-o dau
Decît cei mîndri celor și mai mîndri.

WORCESTER: Nu i se cade casei noastre, doamne,
Harapnicul măririi-asupra ei.
Mărirea, da, pe care-am ridicat-o
Cu truda mîinii noastre.

NORTHUMBERLAND:
Stăpîne-al meu...

REGELE HENRIC: Tu, Worcester, pieі de-aici; citesc primejdii
Și răzvrătire în privirea ta.
Prea dîrz și prea semeț ne stai în față.
Nicicînd n-a îndurat un suveran
Încruntătura unei frunți vasale.

Ai voie să ne lași; te vom chema
Cînd sfatul tău ne-o fi de trebuință.

(Worcester iese.)
(Către Northumberland.)

Voiai să spui ceva.

NORTHUMBERLAND:
Da, bunul meu stăpîn.
Toți prinșii ce-i ceru măria ta,
Luați de Harry Percy, — aici de față,
La Holmedon, nu-i păstră hapsîn, îmi spune,
Cum i s-a povestit măriei tale.
Vreo pismă sau răstălmăciri viclene —
Și nu feciorul meu — sînt vinovați.

HOTSPUR:
Nu m-am împotrivit nicicum, stăpîne.
Dar mi-amintesc că-n ceasul după luptă,
Sleit de furie și frînt de trudă,
Cum răsuflam din greu proptit în paloș,
Veni un domnișor, un sclivisit,
Gătit ca pentru nuntă: barba-i tunsă
Părea o miriște sub seceriș[37].
Duhnea ca o dugheană de parfumuri.
În degetele-alungi ținea gingaș
O cutiuță plină de miresme
Ce și-o trecea din cînd în cînd sub nas,
Iar nasul, mîniat, pufnea a scîrbă...
Și junele zîmbea și gungurea;
Mai apoi, cînd cărau ostașii leșuri,
El i-a făcut mîrlani și neciopliți,
C-au îndrăznit să treacă hoituri hîde
Între zefir și înălțimea sa.
Cu multe sclifoseli de domnișoară,
M-a descusut; și mi-a cerut să-i dau
În numele măriei tale, prinșii.
Eu, ars cumplit de răni neînchegate,
Bătut la cap de pupăzoiu-acela,
Întărîtat de el și de durere,
I-am aruncat o vorbă — nu știu care —
Că-i dau sau nu... Mă-nnebunea văzîndu-l
Ca din cutie scos, duhnind dulceag,
Sporovăind precum o jupînească,
De tobe, răni, și tunuri — Doamne iartă!

Spunea că pentru rănile adînci
Nu este leac mai bun ca spermanțetul,
Și că-i păcat de moarte, zău așa,
Ca să dezgropi silitra blestemată
Din pîntecul blajinului pămînt...
Că mulți voinici răpus-a mișelește.
De n-ar fi ticăloasele de tunuri,
S-ar fi făcut și el ostaș, mă rog.
La bîiguiala-i stearpă, eu, stăpîne,
Am dat răspuns cum știi: c-o vorbă-n vînt.
Ci rogu-te, nu-i lua de bună pîra
Ce vrea să-nalțe stavilă-ntre tine
Și dragostea ce-o port măriei tale.

BLUNT: De judeci bine-mprejurarea, doamne,
Atuncea tot ce-i spuse Harry Percy
Acelui om în locurile-acelea
Și-n vreme ca aceea sau pe urmă,
E înțelept să fie dat uitării
Și nu să-l osîndească, fiindcă azi
Se leapădă de vorbele de-atunci.

REGELE HENRIC: Dar cum, nu vezi că prinșii nu ni-i dă
De nu cădem cu el la învoială?
Anume, să-i plătim răscumpărarea
Lui Mortimer cel tont, cumnatul său,
Cel ce-și vîndu cu dinandisu-oștirea
Pe care a purtat-o în războiul
Cu Glendower[38], afurisitul vraci?
A cărui fiică, după cum aflai,
S-a măritat cu contele de March?[39]
Să dăm pe trădător o visterie?
Să răsplătim trădarea? Pe fricoși
Să-i cumpărăm cînd singuri s-au vîndut?
Ba nu, mai bine piară-n munți de foame.
Și niciodată nu-mi va fi prieten
Acela ce-mi va cere să plătesc
Pe răzvrătitul Mortimer un ban.

HOTSPUR: Ce!? Mortimer și răzvrătit?
El nu ți-a fost necredincios, stăpîne.
Doar cumpăna războiului... Și martori
Stau rănile-i, căci rănile vorbesc
În limba lor, acele răni primite
La mîndrul Severn, cel cu stuf pe țărmuri,
Cînd piept la piept s-a fost încăierat

Și s-a luptat cumplit un ceas de vreme
Cu Glendower vestitul. De trei ori
S-au învoit să stea să mai răsufle
Și să-și ogoaie setea bînd din Severn
Care curgea prin papură cu spaimă
Înfricoșat de crîncenele fețe,
Și își pitea cîrlionțatul cap
În albia de ei însîngerată.
Nicicînd trădarea josnică și lașă
Nu s-a gătit cu-asemeni răni de moarte;
Și niciodată Mortimer cel vrednic
N-a cîștigat mai multe și mai volnic.
Nu-l ponegri zicîndu-i răzvrătit.

REGELE HENRIC: Tu, Percy, minți, tu minți, minți ca să-l aperi.
Cu Glendower nicicînd nu s-a luptat,
Îți spun s-o știi,
Mai bucuros s-ar fi bătut cu dracul
Decît să-i stea lui Glendower în față.
Nu ți-e rușine? Și, de-acum încolo
Să nu te-aud vorbind de Mortimer.
Trimite-mi prinșii, toți, și cît de iute,
Altmintrelea veți auzi de mine
Cum nu vă e pe plac. Northumberland,
Puteți pleca și tu și fiul tău.
Trimiteți prinșii, că de unde nu...

(Ies regele Henric, Blunt și suita.)

HOTSPUR: Dac-ar zbiera cerîndu-mi-i chiar dracu,
Și tot nu i i-aș da! Aș vrea s-alerg
La el și să i-o spun. Să-mi vărs necazul,
Măcar de-ar fi și capul să mi-l pierd.

NORTHUMBERLAND:
Ce, te-a-mbătat mînia? Stai, răsuflă...
Se-ntoarce unchiul tău.

(Intră din nou Worcester.)

HOTSPUR: Să nu vorbesc?
De Mortimer? Ba da! Să nu am pace
În cuget dacă nu-i voi ține parte!
Da, pentru el vărsa-voi în țărînă
Tot sîngele din vine, strop cu strop,
Ca să-l ridic pe Mortimer din pulberi

La fel de sus cît nemulțumitorul,
Putregăiosul rege Bolingbroke.

NORTHUMBERLAND *(lui Worcester)*:
Vezi, frate, vodă ți-a smintit nepotul.

WORCESTER: Ce fapt l-a mîniat în lipsa mea?

HOTSPUR: Ar vrea să-mi ieie prinșii toți, așa,
Dar cînd cerui răscumpăr să plătească
Pentru cumnatul[40] meu, a-ngălbenit
Și m-a privit cu uitături de moarte,
Căci tremură de cîte ori aude
De numele lui Mortimer.

WORCESTER: E de-nțeles; căci nu l-a uns urmaș
Pe Mortimer chiar Richard răposatul?[41]

NORTHUMBERLAND:
Așa-i. Am auzit înștiințarea;
A fost pe-atunci cînd urgisitul rege —
Ierta-ne-ar Domnul cîte i-am greșit —
Se pregătea de luptă cu irlanzii,
De unde cînd s-a-ntors, l-a-ntîmpinat
Amarul maziliei și mormîntul.

WORCESTER: Pe urma morții lui intrarăm toți
În gura lumii, și trăim huliți.

HOTSPUR: Domol, vă rog. Au nu l-a hotărît
Urmaș la tron pe Edmond Mortimer
Chiar riga Richard?

WORCESTER: Eu l-am auzit!

HOTSPUR: Atuncea da, nu-l țin de rău pe rege
Că vrea să-și vadă vărul stins de foame
Prin munții sterpi. Dar cum puturăți voi
Să-ncununați un om uituc de bine,
Și să primiți de dragul lui prihana
De-a fi părtași uciderii? Se cade
Să vă strivească ploaia de blesteme,
Căci sînteți șleahta lui de trepăduși,
Cu ștreangul și călăul deopotrivă.
De mă cobor atît, iertat să-mi fie,
Dar vreau s-arăt în care hal și stare
Vă înjosește regele viclean;
Cum suferirăți să vă meargă buhul
Și scris să stea în cronicile vremii
Ce vine, că bărbați de neam ca voi
Ați sprijinit așa nemernic plan...
Căci, să vă ierte cerul! amîndoi

L-ați smuls pe Richard, gingașul măcieș,
Sădind un scai buhos, pe Bolingbroke![42]
Și se va duce vestea — ce rușine! —
Că v-a gonit și că v-a tras pe sfoară
Chiar cel de dragul cui vă necinstirăți.
Dar nu; vă mai puteți răscumpăra
Pierduta cinste, încă nu-i tîrziu
Să vă spălați obrazu-n ochii lumii[43];
Plătiți-i și ocara și disprețul
Lui Henric cel trufaș ce zi și noapte
Se tot frămîntă cum să vă întoarcă
Ce vi-i dator, prin sînge și prin moarte.
Spun deci...

WORCESTER: Taci molcom, vere, nu mai spune:
Voi descuia o carte tăinuită
Și-am să-i arăt ceva mîniei tale
Care pricepe repede, ceva
Cumplit și de primejdie ca mersul
Pe-o lance pusă punte pe vîltoarea
Unui puhoi de ape mugitor.[44]

HOTSPUR: Somn bun, de cazi! De nu înoți, te îneci...
Primejdia trimete-o călătoare
Din răsărit înspre apus — curajul
Din miază-noapte-n miazăzi și lasă-i
Să deie piept. O, sîngele-i mai aprig
Cînd lei stîrnești decît cînd prinzi vătui!

NORTHUMBERLAND:
Înflăcărarea lui spre fapte mari
Îl scoate din hotarele răbdării.

HOTSPUR: Zău, lesne-mi pare-a fi să mă avînt[45]
Și să culeg din alba lună faima;
Sau să m-afund în hăuri de ocean,
În adîncimi de nimeni măsurate,
Și faima să mi-o scot de plete-afară,
De s-ar putea cu-asemenea ispravă
Să-i strîng eu singur toată strălucirea.
Dar ce să fac cu-așa prieteni schilavi?...

WORCESTER: Vedeți cum plăsmuiește năluciri
În loc să-nchege fapte-adevărate?
Dă-mi, vere dragă, o clipă ascultare,

HOTSPUR: Ba, rogu-te, mă iartă.

WORCESTER: Scoții nobili
Pe care tu i-ai prins...

HOTSPUR: Pe toți îi țin;
Nu-i dau dintr-înșii nici un om, mă jur;
Nu, nici de leac, nu va avea nici unul,
Pe dreapta asta jur că nu.

WORCESTER: Te-nfurii iar și nu asculți ce-ți spun.
Îi vei păstra pe prinși.

HOTSPUR: De bună seamă;
Răscumpărat nu-l vrea pe Mortimer
Și m-a oprit să-l pomenesc pe nume;
Dar am să merg la el cînd va dormi
Și „Mortimer" îi voi striga-n urechi,
Așa!
Și am să prind un graur[46] să-l învăț
Doar „Mortimer" să spună, să i-l dărui,
Ca pururea să fiarbă fierea-n vodă.

WORCESTER: Ascultă, vere, doar o vorbă.

HOTSPUR: Mă leg să nu-mi dau altă osteneală
Decît să-l zgîndăresc pe Bolingbroke
Și pe zurbavul cel de prinț de Wales,
Pe care, dacă nu l-aș ști urît
De taică-său, care-i dorește răul,
L-aș otrăvi cu un ulcior de bere.

WORCESTER: Cu bine, frățioare. Vom vorbi
Cînd vei putea s-asculți mai potolit.

NORTHUMBERLAND:
Ești ca un capiu înțepat de viespi,
Ca pe muieri te-apucă pandalia.
Nu poți s-asculți decît ce-nșiri tu însuți.

HOTSPUR: Vedeți, mă simt de parcă-s biciuit,
Împuns și furnicat cînd pomeniți
De-acel sforar mișel, de Bolingbroke.
Pe cînd cu Richard — cum se cheamă locul...
N-ar mai fi fost... prin Gloucestershire se află...
Acolo unde stă nebunul York,[47]
Unchiașul său — acolo-ngenuncheai
Dintîi în fața rigăi zîmbărețe,
Dracu' să-l ia —
Cînd vă-ntorceați cu el din Ravenspurgh.[48]

NORTHUMBERLAND:
La Berkley Castle.

HOTSPUR: Da, așa îi spune:
Cu ce noian de vorbe dulci ca mierea
Se gudura ogarul pe atunci!

Zicea: „Cînd steaua ta va fi luceafăr“,
Sau: „Dulce Harry Percy“, „Vere drag...“,
Lua-mi-ar dracul vărul! Doamne iartă-mi!
Hai, unchiule, ia spune; eu spusei.

WORCESTER: Dacă mai ai, dă-i înainte;
Căci noi te așteptăm.

HOTSPUR: Ba nu, sînt gata.

WORCESTER: Să ne întoarcem iar la scoții prinși.
Sloboade-i iute, fără de răscumpăr
Și fă-ți din Douglas-fiul om de taină
S-adune oști în Scoția. Mă bizui
Și-ți dau în scris pe ce, că învoiala
Va fi primită bine.

(lui Northumberland.)

Tu, milord,
În timp ce Hotspur strînge scoțienii,
Strecoară-te furiș în inima
Acelui preot prea iubit și nobil,
Arhiepiscopul.

HOTSPUR: De York, așa-i?

WORCESTER: Chiar el, așa-i. E copleșit de moartea
Frățîne-său, lord Scroop, răpus la Bristol.
Ce spun acuma nu-s prepusuri goale,
Nu bănuieli vă-nșir, ceea ce știu
E lucru cîntărit, gîndit și scris,
Și-adastă numai vremea priincioasă
Spre a-și afla deplină-nfăptuire.

HOTSPUR: Adulmec planul: zău, va merge strună.

NORTHUMBERLAND:
Să nu zici hop cît n-ai sărit pîrleazul.

HOTSPUR: Grozav! E foarte bună lucrătura:
Să întrunești oștirea scoțiană
Cu York și Mortimer; păi nu?

WORCESTER: Întocmai.

HOTSPUR: Pe legea mea, e bine pus la cale!

WORCESTER: Dar vezi, avem temei să ne zorim
A strînge oști, de vrem să nu ne pierdem,
Căci orișicît ne-am arăta smeriți,
Mereu datornic se va ține riga
Și ne va crede tot neîmpăcați
Pîn' și-o găsi prilej să ne-o plătească.

Vedeți că-ncepe încă de pe-acum
Să nu ne mai prea vadă cu ochi buni.

HOTSPUR: Așa-i, așa-i, ne-om răzbuna și noi.

WORCESTER: Cu bine, vere[49]; voi să faceți numai
Ce vă voi spune eu prin epistolii.
Cînd fi-va ceasul — și va fi curînd —
Eu merg la Glendower și Mortimer;
Atuncea tu, cu Douglas și cu noi
Ne vom uni, precum am pus la cale,
Oștirile, și-n pumni vîrtoși vom prinde
Norocul nostru astăzi șovăielnic.

NORTHUMBERLAND:
Cu bine, frate. Cred că vom învinge.

HOTSPUR: Drum bun. De-ar trece repede zăbava,
Pîn' vom culege-n larma luptei slava.

(Ies toți

ACTUL II

SCENA 1

Rochester. În curtea unui han.
Intră un cărăuș cu un felinar în mînă.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Ehei, s-ajung în ștreang dacă nu-s patru ceasuri pînă-n ziuă; carul mare stă deasupra hornului și încă n-am încărcat calabalîcul pe cai. Hei, grăjdare!

GRĂJDARUL *(dinăuntru)*: Îndată, îndată.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Rogu-te, Tom, bate oleacă șeaua lui Cut pe butuc și vezi de bagă-i niscai cîlți pe la muchii; sărmana mîrțoagă e julită pe greabăn cum nu se mai poate.

(Intră un alt cărăuș.)

AL DOILEA CĂRĂUȘ: Aicea mazărea și bobul sînt ude ca un cîine înecat, cum naiba să nu facă viermi în burtă bietele dobitoace. Casa asta s-a întors cu susu-n jos de cînd muri Robin rîndașul.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Sărăcuțul de el! De la scumpirea orzului nici n-a mai avut zi bună; asta l-a băgat în pămînt.

AL DOILEA CĂRĂUȘ: Cît ce privește purecii, aicea-i hanul cel mai păcătos de pe tot drumul Londrei; sînt pistruiat ca un păstrăv.

PRIMUL CĂRĂUȘ: Ca un păstrăv! Pe sfînta liturghie, pînă la primul cîntat al cocoșilor nici un rege al creștinătății n-a fost ciugulit mai abitir ca mine.

AL DOILEA CĂRĂUȘ: D-apăi cum, dacă nu ne dă țucal, ne ușurăm și noi prin vetre și în udul nostru se prăsesc purecii ca zvîrlugile[50].

PRIMUL CĂRĂUŞ: Măi grăjdare! Fă-te-ncoace, spînzura-te-ar; fă-te-ncoace!

AL DOILEA CĂRĂUŞ: Am de dus o şuncă şi două rădăcini de ghimber tocmai la Charing-Cross[51].

PRIMUL CĂRĂUŞ: Candela şi parastasul! Mi-au pierit de foame curcanii[52] în paporniţă. Măi grăjdare! Lovi-te-ar boala! Nu mai ai ochi în căpăţînă? Ai asurzit? Să fiu nebun dacă nu m-ar unge pe suflet ca răchia să-ţi crap dovleacul! Hai o dată, spînzura-te-ar; nu ţi-e ruşine?

(Intră Gadshill.)

GADSHILL: Bună vremea, cărăuşilor. Cîte ceasuri să fie?

PRIMUL CĂRĂUŞ: Socot că vreo două.

GADSHILL: Dă-mi, te rog, felinarul dumitale să mă uit oleacă în grajd la cal.

PRIMUL CĂRĂUŞ: Ba las-o, rogu-te, mai moale; cunosc eu un şiretlic cît două de-alde astea, zău aşa.

GADSHILL: Atunci dă-mi-l pe-al dumitale.

AL DOILEA CĂRĂUŞ: Nu mai spune! Îl auzişi? Ci-că să-i dau felinarul... Mai întîi să te văd în ştreang.

GADSHILL: Măi jupîn cărăuşule, cînd ai de gînd să pleci spre Londra?

AL DOILEA CĂRĂUŞ: La vremea cînd se duce lumea la culcare cu sfeşnicul, te-ncredinţez. Hai, vecine Mugs, să-i sculăm pe boieri. Vor să drumeţească însoţiţi, căci au calabalîc de preţ.

(Cărăuşii ies.)

GADSHILL: Hei, hei! Cămăraşule!

CĂMĂRAŞUL *(dinăuntru)*: „Cît ai da din deşte", zise hoţul de buzunare.

GADSHILL: Se poate spune: „Cît ai da din deşte, zise cămăraşul," căci te deosebeşti de hoţul de buzunare tocmai cît se deosebeşte cel care vinde pontul de cel ce fură; tu pui la cale toate potlogăriile.

(Intră cămăraşul.)

CĂMĂRAŞUL: Bună vremea, jupîn Gadshill. Ce-ţi spusei eu aseară nu s-a schimbat: este un răzeş dintre cei mari din Kent care poartă la el trei sute de mărci în galbeni. L-am auzit aseară la cină cum îi spunea unuia dintre tovarăşii lui, un fel de isprav-

nic și ăsta; unu' care are o groază de cufere pline cu dumnezeu-știe-ce. Acum s-au și sculat și-au cerut scrob cu unt; or să pornească îndată.

GADSHILL: Fiule, uite, să-mi iei capul de nu s-or întîlni cu ucenicii lui Scaraoțchi[53].

CĂMĂRAȘUL: Nu-mi face trebuință capul dumitale. Lasă-l pe seama călăului. Te cam știu eu că te-nchini la Scaraoțchi la fel de cuvios ca un proclet.

GADSHILL: Ce tot îi dai zor cu călăul? Dacă mă spînzură o să împlinesc o pereche grasă de spînzurați, căci are să-mi țină de urît bătrînul sir John, și știi tu că ăsta nu-i o pieritură. Ehe! Mai sînt ei și alți coțcari pe care nici nu-i visezi, care, așa de-o petrecere, sînt bucuroși să ne cinstească meseria; și dumnealor — dacă se dau cumva lucrurile pe față — s-or pricepe cum să le potrivească și să scape cu obrazul curat. Eu nu m-am înhăitat cu tîlhari de drumul mare, nici cu ciomăgași de cinci parale, nici cu de-alde ăia mustăcioșii, bețivani cu nasul roșu, ci cu oameni subțiri și cumsecade, cu pîrgari și cu priciptori, toți bărbați de nădejde, mai bucuroși să lovească decît să vorbească, să vorbească decît să bea și să bea mai vîrtos decît să-și facă cruce. Ba spun minciuni, căci dînșii se crucesc necontenit sfîntului lor: punga stăpînirii. Mai degrabă aș spune că nu-și fac cruce pentru ea, ci că-i pun cruce[54]. Că ei o calcă-n picioare și își tocmesc dintr-însa încălțări[55].

CĂMĂRAȘUL: Își tocmesc din punga stăpînirii încălțări? Păi s-ar cam putea să le intre apă-n ele pe un drum mai prost.

GADSHILL Da de unde, că doar le-au uns judecătorii. Furăm fără grijă, ca într-un palat; avem o buruiană cu care putem umbla nevăzuți.

CĂMĂRAȘUL: Pe legea mea, eu cred că vă bizuiți mai mult pe beznele nopții decît pe buruiana aceea ca să umblați nevăzuți[56].

GADSHILL: Bate palma cu mine: vei avea și tu parte din agonisita noastră, așa cum mă știi că-s om cinstit.

CĂMĂRAȘUL: Mai curînd aș vrea să-mi capăt partea așa cum te știu că ești hoțoman.

GADSHILL: Haida-de... *Homo*[57] este un nume care se dă tuturor oamenilor. Spune-i grăjdarului să-mi scoată calul din grajd. Bun rămas, zăludule.

(Ies amîndoi.)

SCENA 2

Un drum pe lîngă Gadshill.
Intră prințul Henric și Poins, apoi ceva mai pe urmă Bardolph și Peto.

POINS: Haide să ne ascundem, să ne-ascundem... I-am gonit calul lui Falstaff și acuma grăsunul freamătă de necaz ca taftaua.

PRINȚUL HENRIC: Aține-te.*

(Intră Falstaff.)

FALSTAFF: Poins! Poins, vedea-te-aș în ștreang! Poins!

PRINȚUL HENRIC *(înaintînd)*: Taci naibii, ticălosule, ticălos cu buci de porc... Ce-i gălăgia asta?

FALSTAFF: Hal, unde-i Poins?

PRINȚUL HENRIC: S-a urcat pe culmea dealului. Mă duc să-l caut.

(Se preface că-l caută pe Poins.)

FALSTAFF: Trebuie c-am fost blestemat să tîlhăresc cu pungașul ăsta! Pușlamaua mi-a luat calul și nu știu unde mi l-a priponit. Dacă mai fac patru pași mi se curmă răsuflarea. Sînt sigur c-am să mor de moarte bună dacă scap de ștreang, după ce l-oi ucide pe derbedeu. De douăzeci și doi de ani mă jur necontenit ceas cu ceas să nu mă mai înhait cu el și tot cu dînsul rămîn, parcă m-a fermecat afurisitul. S-ajung în ștreang dacă pușlamaua nu mi-a dat să beau niscai băuturi de dragoste ca să mă facă să-l iubesc; nu se poate altminteri, am băut farmece... Poins!... Hal!... Dare-ar ciuma-n amîndoi!... Bardolph!... Peto!.... Să mor de foame de-oi mai hoți de-acuma-ncolo! Nu-i oare un lucru tot atît de bun ca băutura să te faci om cinstit și să-i lași dracului pe tîlharii ăștia? De nu-i așa, apăi atunci eu sînt cel mai scîrbos slugoi care a mestecat vreodată c-un singur dinte. Opt coți de pămînt gloduros sînt pentru mine cît zece poște dacă-i umblu cu piciorul; și mișeii ăștia cu inimă de piatră o știu prea bine; arză-o-ar focul dacă nici tîlharii nu se mai pot încrede ei între ei! *(Se aude un șuierat.)* Hei, alege-s-ar praful de voi toți! Dați-mi calul, borfașilor; dați-mi calul, și dracii să vă ia!

PRINȚUL HENRIC *(înaintînd)*: Taci, măi caltaboșule! Ia culcă-te, lipește urechea de pămînt și ascultă dacă nu s-aud pași de călători.

FALSTAFF: Aveți niscaiva pîrghii ca să mă ridicați la loc după ce-oi fi pe jos? Pe sîngele Domnului, n-aș mai vrea să-mi car

hoitul nici un pas mai departe chiar dacă mi-ai da tot bănetul din visteria lui taică-tu. Ce ciuma v-a apucat să mă-ncălecați în halul ăsta?

PRINȚUL HENRIC: Minți, nu te-am încălecat, te-am descălecat.

FALSTAFF: Mă rog, ție, Hal, prințule îndurător, urcă-mă pe cal, tu vrednic fecior de rege.

PRINȚUL HENRIC: Zît, pramatie! Ce, am ajuns rîndașul tău?

FALSTAFF: Du-te și te spînzură cu calțaveta[58] ta de moștenitor bănuit! Dacă mă înhață am să mă răzbun! Și de n-oi cînta eu pe toate glasurile stihuri[59] împotriva ta, să mor otrăvit dintr-o ulcică de vin; cînd te-ntreci cu gluma și sînt și pe jos, nu mai înghit!

(Intră Gadshill.)

GADSHILL: Stai așa!

FALSTAFF: Așa stau, că n-am încotro.

POINS: Vine prepelicarul nostru: îi cunosc glasul.

(Intră Bardolph și Peto.)

BARDOLPH: Ce-i nou?

GADSHILL: Ascundeți-vă, ascundeți-vă; puneți obrăzarele. Banii lui vodă coboară la vale; călătoresc spre visteria regelui.

FALSTAFF: Ba minți, pramatie; călătoresc spre cîrciuma regelui.

GADSHILL: Sînt destui ca să ne sature pe toți.

FALSTAFF: Să ne sature de ștreang.

PRINȚUL HENRIC: Domnilor mei, voi patru ațineți-i la trecătoare; Ned Poins și cu mine ne tragem mai la vale: dacă vă scapă vouă, dau peste noi.

PETO: Cîți or fi oare?

GADSHILL: Vreo opt sau zece.

FALSTAFF: Drace, n-or să ne prade ei pe noi?

PRINȚUL HENRIC: Cum, așa fricos ești, sir John Burtea?

FALSTAFF: De bună seamă nu sînt John Gaunt sfrijitul[60], bunicu-tău; dar nici fricos nu sînt, Hal.

PRINȚUL HENRIC: Asta se va dovedi,

POINS: Fîrtate Jack, calul este după gardul de mărăcini, cînd ți-o face trebuință acolo-l găsești. Rămîi sănătos și ține-te bine!

FALSTAFF: Aoleo, ce l-aș mai cotonogi, măcar de m-ar și spînzura...

PRINȚUL HENRIC *(Lui Poins, pe furiș.)*: Ned, unde sînt anteriele noastre?
POINS: Aici aproape; hai după mine!

(Prințul Henric și Poins ies.)

FALSTAFF: Acuma, meșterilor, cine poate oase roade, așa zic eu; fiecare pe seama lui.

(Intră drumeții.)

PRIMUL DRUMEȚ: Vino, vecine. Caii are să ni-i aducă băiatul pînă la poalele dealului; noi să mai facem cîțiva pași pe jos ca să ne mai desmorțim picioarele.
FALSTAFF, GADSHILL ETC.: Stați pe loc!
DRUMEȚII: Apără-ne, Isuse Hristoase!
FALSTAFF: Atingeți-i! Dați cu ei de pămînt! Taie-le gîtița! Aoleo, omizilor! Fanților îndopați cu slănină! Ăștia ne vrăjmășesc tinerețile! Dați cu ei de pămînt! Jupuiți-i!
DRUMEȚII: Vai nouă, pe vecie ne prăpădim și noi și soții noștri!
FALSTAFF: La spînzurătoare! Tîlhari pîntecoși! V-ați prăpădit? Nu, mocofani burtoși! Aici aș vrea să vă fie toată agonisita! Înainte, șuncilor, înainte! Ce, mă nemernicilor! Tineretul trebuie să trăiască... Oți fi niște jurați din cei mari[61] de pe la judecătorie, așa-i? Ei lasă, c-o să vă facem noi să înjurați!

(Falstaff și ceilalți hoți îi jefuiesc pe drumeți. Apoi ies cu toții.)
(Intră din nou prințul Henric și Poins).

PRINȚUL HENRIC: Hoții i-au legat fedeleș pe oamenii cumsecade. Acum, dacă vom putea să-i jefuim noi pe hoți și s-o întindem repede la Londra; asta o să fie sămînță de vorbă pentru o săptămînă, sămînță de haz pentru o lună și o glumă bună pentru vecie.
POINS: Să ne ascundem; îi aud venind.

(Intră din nou Falstaff, Gadshill, Bardolph și Peto.)

FALSTAFF: Haidem, meșterilor, să facem împărțeala și pe urmă sus pe cai pînă nu se crapă de ziuă. Dacă prințul și Poins nu-s niște mișei, apăi nici că se mai află dreptate pe lume. În Poins ăsta nu găsești mai multă vitejie decît într-o rață sălbatică.[62]

PRINȚUL HENRIC *(Năpustindu-se asupra lor)*: Scoateți banii!
POINS: Coțcarilor!

(Gadshill, Bardolph și Peto o iau la fugă; după o lovitură-două fuge și Falstaff părăsind prada.)

PRINȚUL HENRIC: Ușoară pradă! Iute-acum, pe cai;
Așa spăimați se răspîndiră hoții
Că nici să se adune nu cutează;
Chiar soții lor le par că-s poterași.
Hai, Ned, la drum. Asudă crîncen Falstaff
Și unde calcă gunoiește locul.
De nu veneam să facem haz, l-aș plînge.
POINS: Cum mai zbiera tîlharul!

(Ies.)

SCENA 3

Warkworth[63]*. O încăpere în castel.*
Intră Hotspur citind o scrisoare[64]*.*

HOTSPUR: „... *Dar, în ce mă privește, milord, eu aș fi foarte mulțumit să mă aflu acolo, ținînd seama de dragostea ce o port casei voastre...*" Ar fi foarte mulțumit... Atunci pentru ce nu se află aici?... „*Ținînd seama de dragostea ce o port casei voastre...*" Asta dovedește că-și iubește mai mult hambarul lui decît iubește casa noastră. Ia să văd mai departe. „*Planul ce l-ați pus la cale este cu primejdie...*" Asta de bună seamă. Tot cu primejdie este să prinzi și gutunar, să dormi, să bei; dar eu îți zic, milord smintit, că de pe ciulinul acesta, al primejdiei, vom culege floarea care se cheamă liniștea. „*Planul ce l-ați pus la cale este cu primejdie; prietenii de care pomeniți sînt îndoielnici; timpul este nepotrivit și toată urzeala voastră prea firavă ca să se poată cumpăni cu o atît de strașnică împotrivire...*" Așa ți-e vorba? Așa ți-e vorba? Dar și eu îți spun că ești un iepure ușuratic și fricos, milord, și că minți. Ce cap găunos! Pe cel atotputernic, urzeala noastră este cea mai bună dintre cîte au fost țesute vreodată; prietenii ne sînt credincioși și statornici; urzeala-i bună, prietenii de credință și făgăduințele mari; desăvîrșită urzeală, prieteni foarte buni. Ce tîlhar degerat la minte! Păi cum? În fruntea uneltirii șade milord de York[65] și el călăuzește toată lucrarea. Drace, dacă m-aș afla lîngă licheaua asta i-aș sparge capul cu evantaiul nevestii-si. Nu sîntem oare lao-

laltă, tata, unchiul meu și cu mine? Lordul Edmund Mortimer și Owen Glendower și Milord de York? Fără să-i mai pun la socoteală și pe alde Douglas. N-am oare la mînă toate scrisorile lor prin care se leagă să ne adunăm toți cu oștirile gata, în ziua a noua a lunii care vine? Ba nu-s chiar și porniți vreo cîțiva din ei? Ce păgîn nemernic! Un proclet! Ha! Ai să vezi acum că mînat de mișelia lui cea mare și de inima lui cea mucedă are să se ducă la rege să-i destăinuie toate cîte le-am pus la cale. Ah, dacă m-aș putea rupe-n două m-aș lua singur la palme pentru că am amestecat un asemenea blid cu lapte acru într-o lucrare atît de vitejească! Spînzurat să fie! Ducă-se să-i spună regelui: noi sîntem pregătiți. Eu voi porni la noapte.

(Intră lady Percy.)

Știi, Kate[66], trebuie să te părăsesc peste două ceasuri.

LADY PERCY: O, bunul meu stăpîn, de ce stai singur?
Cu ce-am greșit de mă alungi din patul
Lui Harry-al meu, de jumătate lună?
Stăpîne drag, hai, spune-mi, cine-ți fură
Plăcerea, somnul, pofta de mîncare?
De ce mereu apleci în jos privirea
Și-atît de des tresari cînd stai stingher?
De ce-ți pieriră din obraji bujorii,
De ce mi-ai dat comorile și dreptul
Cu care-mi ești dator, pe negre gînduri?
Adesea te-am vegheat cînd ațipeai
Și te-auzeam șoptind despre războaie;
Vorbeai cu armăsarul tău cel sprinten,
Strigai „Curaj! La luptă!“ și-îngăimai
De iureșuri, de corturi, de retrageri,
De șanțuri și de puște și de tunuri,
De-ntărituri, de forturi, de redute,
De prețul celor prinși, despre răpuși
Și despre toate cîte-s prin războaie.
Așa de mult ți-era la lupte gîndul
Și-așa amarnic te munceau în somn
Că năpădea pe fruntea ta sudoarea
Ca mari broboane pe-un vîrtej de apă.
Pe chip ți se iveau ciudate schime
Așa cum vezi la cei ce-și țin suflarea
Cînd vor să se avînte. Care-i tîlcul?

De-ai pus la cale planuri mari, stăpîne,
Cuvine-se să știu, dacă ți-s dragă.

HOTSPUR: Hei, slugi!

(Intră o slugă.)

Plecat-a Gilliams cu tolba?

SLUGA: Plecă de-acum un ceas, milord.

HOTSPUR: De la armaș adus-a Butler caii?

SLUGA: În clipa asta au adus un cal.

HOTSPUR: Ce cal? Un dereș ciunt, așa-i sau nu?

SLUGA: Da.

HOTSPUR: Tronul meu va fi bălțatul ăsta.
Îndată am să-ncalec. O, *Speranța*[67] *!*
Să spui să-l scoată Butler în grădină.

(Sluga iese.)

LADY PERCY: Ascultă-mă, stăpîne.

HOTSPUR: Spune, doamnă.

LADY PERCY: De lîngă mine cine mi te fură?

HOTSPUR: Bălțatul meu, iubita mea, bălțatul.

LADY PERCY: Maimuță zăbăucă, taci!
Nici nevăstuica nu-i mai zbuciumată
De cît ești tu acum. Hai, spune-mi, Harry,
Ce grijuri te frămîntă; vreau să știu.
Mă tem că Edmund, frate-meu, se zbate
Pentru dreptatea lui și te-a chemat
Să-i stai într-ajutor. Dar dacă pleci...

HOTSPUR: Pe jos, atîta drum voi osteni...

LADY PERCY: Hai, grăuraș, hai, dă-mi răspuns cuminte
La ce te-ntreb și fără de zăbavă:
Să știi că-ți voi strivi un deget[68], Harry,
Pe cel micuț, de nu-mi spui adevărul.

HOTSPUR: Ajunge,
Ajunge, șugubeațo, Nu-mi ești dragă,
Nici nu mă sinchisesc de tine, Kate,
Nu-i timp de giugiuleli și de săruturi.
Acuma-i vremea țestelor crăpate
Și-a nasurilor rupte. Dați-mi calul!
Kate, ce tot spui și ce vrei de la mine?

LADY PERCY: Nu mă iubești? Așa? Nu-ți mai sînt dragă?
Atuncea, fiindcă nu mai ții la mine
Nici eu n-am să mai țin la viața mea.

Glumești? Hai, spune-mi, zău, glumești sau nu?

HOTSPUR: Vii să mă vezi călare?
Cînd fi-voi sus în șa, îți voi jura
Iubire nesfîrșită. Dar ia seama
Să nu mă iscodești, să nu mă-ntrebi
Unde mă duc, să nu încerci să afli.
De dus mă duc; dator sînt. Și cu asta
Te părăsesc desearǎ, scumpă Kate.
Ești înțeleaptă, știu, dar nu mai mult
Decît e-n stare-a fi o lady Percy.
Femeie de nădejde, dar femeie.
Ca tine nimeni n-ar păstra o taină,
Căci știu că n-ai cum spune ce nu știi[69];
Atît de mult mă-ncred în tine, Kate.

LADY PERCY: Cum, doar atît?

HOTSPUR: Da, nici un dram mai mult. Ascultă, Kate:
Acolo unde merg și tu veni-vei,
Eu plec în seara asta, tu pleci mîine...
Ești mulțumită, Kate?

LADY PERCY: Da, n-am ce face!

(Ies.)

SCENA 4

Eastcheap[70]. O odaie a hanului „La capul de mistreț"[71].
Intră prințul Henric și Poins.

PRINȚUL HENRIC: Ned, fă bunătatea, ieși din cămara asta năclăită și dă-mi o mînă de ajutor să mă înveselesc.

POINS: Pe unde mi-ai fost, Hal?

PRINȚUL HENRIC: Am fost cu vreo două-trei capete dobitoace printre trei patru duzini de poloboace. Am făcut să zbîrnîie struna celei mai de pe urmă josnicii. Am ajuns frate de cruce cu o haită de pivniceri încît mi-e îngăduit să-i chem chiar și pe numele de botez, adică: Tom, Dick și Francis. Măcar că nu sînt decît prinț de Wales, ăștia se jură pe mîntuirea lor c-aș fi însuși regele curteniei. Și recunosc deschis că eu nu sînt un terchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean[72], un june cu sufletul fierbinte, băiat levent... Pe Dumnezeul meu, așa îmi spun... și cînd voi ajunge rege al Engliterei, căpitan am să fiu peste toți flăcăii aceștia de ispravă

din Eastcheap. La ei se cheamă că sufli în fundul cănii cînd bei pe nerăsuflate, și dacă răsufli cînd te-adăpi strigă „uuo" și nu te lasă pînă nu sugi tot. Ce să-ți mai spun, am ajuns așa de meșter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căldărar pe limba lui, cîte zile-oi mai avea. Să știi, Ned, că ai scăzut mult în ochii mei fiindcă nu m-ai însoțit la isprava asta. Dar, dulcele meu Ned, ca să mai îndulcesc numele ăsta de Ned, uite, îți dau un zăhărel[73] de o para pe care tocmai mi l-a strecurat în palmă un tejghetăraş; unul care-n viața lui n-a rostit alte vorbe englezești decît: „opt șilingi și șase pence", „bine-ați venit pe la noi", în afară de strigăturile: „acuș, acuș..." și „scoate o ulcică de muscat pentru număru patru"[74]. Și ca să mai omorîm timpul pînă vine Falstaff, ia intră tu, Ned, într-o odaie pe-aici pe-aproape. Eu am să-l iau la întrebări pe ospătărașul meu, să văd dacă știe pentru ce mi-a dat zahărul; și tu strigă într-una „Francis", ca el să nu-mi răspundă altceva decît „acuș, acuș". Treci alături, să facem o încercare.

(Poins iese.)

POINS *(dinăuntru):* Francis!
PRINȚUL HENRIC: Foarte bine.
POINS *(dinăuntru):* Francis!

(Intră Francis.)

FRANCIS: Acuș, acuș. Ralph, ia vezi ce-i pe la numărul trei![75]
PRINȚUL HENRIC: Vino-ncoace, Francis.
FRANCIS: Milord?
PRINȚUL HENRIC: Cîți ani trebuie să faci ucenicie, Francis?
FRANCIS: Vreo cinci ani și mai bine...
POINS *(dinăuntru):* Francis!
FRANCIS: Acuș, acuș!
PRINȚUL HENRIC: Cinci ani! Sfîntă Născătoare, mult mai ai de zdrăngănit blidele. Ascultă, Francis, ai cuteza tu oare să dai cu piciorul în patalamaua de ucenic, să-i arăți turul pantalonilor și s-o ștergi de-aici?
FRANCIS: Doamne sfinte, sir, mă jur pe toate evangheliile din Englitera că aș cuteza bucuros...
POINS *(dinăuntru):* Francis!
FRANCIS: Acuș, acuș.
PRINȚUL HENRIC: Cîți ani ai, Francis?
FRANCIS: Stai să văd... Pe la sfîntu' Mihai care vine, împlinesc...
POINS *(dinăuntru):* Francis!

FRANCIS: Acuș, acuș. Rogu-vă, îngăduiți un pic, milord.

PRINȚUL HENRIC: Ba nu. Ascultă, Francis, zahărul pe care mi l-ai dat costă o para, nu-i așa?

FRANCIS: O, Doamne, sir, tare-aș fi vrut să coste două!

PRINȚUL HENRIC: Eu vreau să-ți dau pe el o mie de funți; cere-mi-i cînd vrei și-ai să-i capeți.

POINS *(dinăuntru)*: Francis!

FRANCIS: Acuș, acuș...

PRINȚUL HENRIC: Chiar acuș, Francis? Ei nu, Francis; mîine, Francis, sau joi mai bine, Francis; sau fie cînd vrei tu. Dar, uite ce e, Francis...

FRANCIS: Milord?

PRINȚUL HENRIC: Te învoiești să buzunărești pe un bărbat care poartă un surtuc de piele cu bumbi de sticlă[76], umblă tuns mărunt, are un inel cu agată și ciorapi de lînă scumpă, cu calțavete tot de lînă, care vorbește mieros și poartă o pungă spaniolească?...

FRANCIS: Vai de mine, sir, despre cine vorbiți?

PRINȚUL HENRIC: Haida-de, păi văd că voi nu beți decît poșircă neagră de-a voastră; ia gîndește-te, Francis, șorțul acesta alb al tău are să se murdărească. În Barbaria[77], domnișorule, nu poate fi așa de scump[78].

FRANCIS: Ce anume, sir?

POINS *(dinăuntru)*: Francis!

PRINȚUL HENRIC: Șterge-o, pușlama! N-auzi că te strigă?

(Prințul și Poins îl strigă în aceeași clipă pe Francis, care rămîne năuc, neștiind încotro s-apuce.)
(Intră hangiul.)

HANGIUL: Ce-mi stai așa pironit cînd auzi că te strigă? Fugi și vezi-ți de mușterii. *(Francis iese)*. Milord, bătrînul sir John și alți vreo șase sînt la ușă; să-i las să intre?

PRINȚUL HENRIC: Să mai aștepte puțin, pe urmă deschide-le. *(Hangiul iese.)* Poins!

(Poins intră iar.)

POINS: Acuș, acuș.

PRINȚUL HENRIC: Jupîn Falstaff și ceilalți hoți sînt la ușă. Ce-o să mai rîdem!

POINS: O să ne veselim ca greierii, fiule. Dar, ascultă, ce cheful naibii îți mai veni să-ți bați joc de băiat? Ce urmărești pînă la urmă?

PRINȚUL HENRIC: În clipita asta simt toate bucuriile cîte au fost bucurii de la bătrînele zile ale lui Adam și pînă-n copilăria ceasului de față, care tocmai bate miezul nopții... Cîte ceasuri sînt, Francis?

FRANCIS *(dinăuntru)*: Acuș, acuș!

PRINȚUL HENRIC: Băiatul acesta, care știe mai puține vorbe decît un papagal, să fie oare feciorul unei femei? Toată meseria lui este să suie și să coboare trepte; toată știința cuvîntării se mărginește pentru dînsul la socoteala de plată. Nu sînt în toanele lui Percy — acel pinten fierbinte[79] al nordului — care înainte de prînz îmi răpune jumătate suta de scoțieni, după care se spală pe mîini și spune nevesti-si: „Mi s-a acrit de așa viață lîncedă! Vreau de lucru!..." Și ea răspunde: „Cîți ai omorît astăzi, dulcele meu Harry?" Iar el adaugă: „Ia dați-i huruială bălțatului", și după un ceas îi răspunde: „Vreo paisprezece. Un fleac; nimica toată". Te rog să-l chemi pe Falstaff. Eu am să joc rolul lui Percy, iar purcelul acela afurisit are s-o facă pe jupînița Mortimer[80], nevastă-sa. *Vivat*, zise bețivul. Cheamă-l aici pe jupîn Slănină, cheamă-l aici pe Maț-umflat.

(Intră Falstaff, Gadshill, Bardolph și Peto; după ei Francis aduce vin.)

POINS: Bine-ai venit, Jack, unde fuseși?

FALSTAFF: Dare-ar ciuma în toți fricoșii și să-i ajungă răzbunarea! Amin și Doamne-ajută! Băiete, adă-mi o oală de vin... De-ar fi să mai trăiesc așa multă vreme, mai bine să-mpletesc ciorapi, să-i cîrpesc, ba chiar să-i și încăputez. Dare-ar ciuma în toți fricoșii! Dă-mi o oală de vin pușlama! Nu se mai află virtute pe lumea asta oare? *(Bea.)*

PRINȚUL HENRIC: Văzut-ai vreodată pe Titan[81] — făptură-nduioșată — sărutînd un boț de unt care s-a topit de la vorbele dulci ale soarelui? Dacă l-ai văzut, atunci privește-l și pe fleșcăitul acesta!

FALSTAFF: Pungașule, ai pus var în vin! La ce să te aștepți de la un pungaș decît la pungășii! Ei bine, un fricos este mai afurisit decît o oală de vin cu var în el! Fricos nemernic! Mergi pe drumul tău, bătrîne Jack; mori cînd ți-o fi ție pe plac. Dacă pe lumea aceasta bărbăția — cinstita bărbăție — n-a fost dată uitării, atunci primesc să nu mai fiu altceva decît o scrumbie stoarsă de icre! În Englitera nu mai trăiesc decît doi-trei oameni cumsecade scăpați de la ștreang; și unul din ei este gras și-mbătrînește. Dumnezeu să ne ocrotească! Ce lume păcătoasă! Mai

bine țesător să fiu! Aș cînta psalmi și cîte altele[82]. Încă o dată mai zic: dare-ar ciuma în fricoși!

PRINȚUL HENRIC: Ce tot bolborosești, măi sac de lînă?

FALSTAFF: Auzi, un fiu de rege! Dacă nu te-oi goni din regatul tău cu un paloș de lemn[83], dacă nu ți-oi mîna supușii înaintea ta ca pe un cîrd de gîște sălbatice, să nu-mi rămînă nici un fir de păr pe față! Auzi, prinț de Wales!

PRINȚUL HENRIC: Ce-i măi, fecior de lele? Burtă verde, ce s-a-ntîmplat?

FALSTAFF: Ești sau nu ești fricos? Răspunde! Și Poins, alt mișel!

POINS: Pe toți dracii, pîntecosule, dacă mă faci pe mine fricos, te înjunghii.

FALSTAFF: Să te fac fricos eu pe tine? Te ajunge osînda pînă să te fac eu fricos; dar zău că aș da o mie de funți să pot fugi atîta de repede ca tine. Ai umerii destul de drepți și nu-ți pasă cînd arăți dosul alergînd! Asta se cheamă la tine că ai pus umărul pentru un prieten? Dare-ar ciuma în așa umăr! Ia te uită cine mă înfruntă! Dă-mi o cană de vin... Nemernic să fiu dacă am băut ceva pe ziua de azi!

PRINȚUL HENRIC: Secătura naibii, nici nu te-ai șters pe bot după ulcica de-adineauri.

FALSTAFF: Tot un drac. Dare-ar ciuma-n toți fricoșii, uite-așa, înc-o dată. *(Bea)*

PRINȚUL HENRIC: Dar ce-ți veni?

FALSTAFF: Ce-mi veni? Îmi veni că sînt aici de față patru de-ai noștri care-au pus laba azi dimineață pe o mie de funți.

PRINȚUL HENRIC: Și banii unde sînt, unde-s bănișorii, Jack?

FALSTAFF: Unde sînt? Ne-au fost prădați: o sută au sărit pe noi patru.

PRINȚUL HENRIC: Ce spui, omule? O sută?

FALSTAFF: Să-mi zici pungaș dacă nu m-am bătut în săbii vreme de două ceasuri cu vreo doisprezece. Am scăpat ca prin minune. De opt ori mi-au străpuns pieptarul, de patru ori nădragii... Pavăza mi-i găurită toată și spada[84] zimțuită ca un fierăstrău. *Ecce signum*[85]. De cînd mă știu bărbat pe lume nu m-am purtat mai vitejește. Dar degeaba... Dare-ar ciuma-n toți fricoșii! Uite, întreabă-i: dacă ți-or spune mai mult sau mai puțin decît sfîntul adevăr, sînt niște nemernici și niște odrasle ale întunerecului.

PRINȚUL HENRIC: Ia povestiți, domnișorilor, cum a fost?

GADSHILL: Noi patru am căzut peste vreo doisprezece.

FALSTAFF: Erau șaisprezece, pe puțin, milord!

GADSHILL: Și i-am legat cobză!

PETO: Ba nu, nu i-am legat.

FALSTAFF: Ba i-am legat, derbedeule, pe toți i-am legat sau eu sînt un jidov, un jidov sadea!

GADSHILL: În timp ce făceam împărțeala, s-au năpustit peste noi alți vreo șase-șapte proaspeți...

FALSTAFF: Ăștia i-au dezlegat pe cei dintîi și s-au unit cu ei.

PRINȚUL HENRIC: Și v-ați bătut cu toți?

FALSTAFF: Cu toți! Nu știu ce-nțelegi cînd spui cu toți, dar de nu m-am războit cu cel puțin cinzeci, apoi eu nu mai sînt decît o legătură de ridichi! Să nu rămîn făptură cu două picioare de nu săriseră pe biet-bătrînul Jack peste cincizeci de inși!

PRINȚUL HENRIC: Mă rog lui Dumnezeu să nu-l fi ucis pe careva din ei.

FALSTAFF: Prea tîrziu te rogi! Am ciuruit vreo doi. De doi sînt încredințat că i-am pus bine — doi pungași îmbrăcați în anterie de cînepă. Auzi tu, Hal... Dacă te mint să mă scuipi în ochi și să-mi zici gloabă. Tu cunoști garda mea cea veche; uite-așa stăteam și uite-așa țineam vîrful paloșului. Patru pungași îmbrăcați în anterie de cînepă se reped la mine...

PRINȚUL HENRIC: Cum patru? Adineauri spuneai că numai doi.

FALSTAFF: Patru, Hal; patru am spus.

POINS: Da, da, patru a spus.

FALSTAFF: Așadară, ăștia patru mi-au sărit în față și au dat să mă-mpungă. Eu nici nu m-am sinchisit și le-am primit toate cele șapte lovituri în pavăză, uite-așa...

PRINȚUL HENRIC: Șapte? Cum, adineauri erau numai patru.

FALSTAFF: În anterie de cînepă.

POINS: Da, patru, în anterie de cînepă.

FALSTAFF: Șapte! Pe paloșul acesta!... Că doar n-oi fi lichea...

PRINȚUL HENRIC *(către Poins)*: Hai, lasă-l în pace. Se fac și mai mulți, numaidecît.

FALSTAFF: Hal, mă asculți?

PRINȚUL HENRIC: Da, Jack, te ascult și iau aminte.

FALSTAFF: Ascultă căci face să auzi. Cei nouă în anterie de cînepă de care-ți spuneam...

PRINȚUL HENRIC: Au și sporit cu încă doi!

FALSTAFF: Văzînd că nu-i mai țin curelele cu mine...

POINS: Și-au pierdut nădragii!

FALSTAFF: Au început să dea îndărăt. Eu, după ei, de-aproape, îi iau în piept și iute ca gîndul le și închei socoteala la șapte din cei unsprezece.

PRINȚUL HENRIC: Ce grozăvie! Din doi inși în anterie de cînepă se făcură unsprezece.

FALSTAFF: În clipa aceea, vîrîndu-și dracul coada, trei pușlamale îmbrăcate în verde de Kendal[86], venind pe dinapoi, mi-au sărit în spinare; căci era o beznă, Hal, de-ți dădeai cu degetele-n ochi.

PRINȚUL HENRIC: Minciunile astea sînt leite cu părintele lor din care au purces: gogonate cît munții, sfruntate și cusute cu ață albă. Măi, burdihan cu cap de lut, zevzec cu tărtăcuța cucuiată, fecior de tîrfă, dezmățatule, osînză rîncedă...

FALSTAFF: Ce, ai căpiat? Te-ai țicnit? Nu-i ăsta adevărul adevărat?

PRINȚUL HENRIC: Păi cum de-i putuși vedea pe ăia că-s în haine verzi dacă-ți dădeai cu degetele în ochi de întuneric ce era? Ia lămurește-ne cum vine asta: ce mai ai de spus?

POINS: Haide, lămurește, Jack, lămurește.

FALSTAFF: Păi cum, așa cu de-a sila? Nici gînd! Chiar dacă m-ar da în tărbacă și m-ar pune la toate caznele de pe lume, cu de-a sila tot nu spun nimic. Cum, să vă dau dovezi așa cu de-a sila! Chiar dacă ar fi dovezile dese ca mura pe rug, cu de-a sila tot n-aș da cuiva vreuna.

PRINȚUL HENRIC: Nu vreau să mai fiu părtaș la minciuna asta! Acest mișel sîngeros, acest frînge-paturi, acest deșală-cai, acest gogeamite munte de carne...

FALSTAFF: Ajungă-ți, hămesitule, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vînă de taur, țîrule! Ah, de m-ar ține baierele pieptului să ți le-nșir pe toate cu cîte semeni!... Cot de croitor, păstaie, cucură de săgeți, spangă proțăpită...

PRINȚUL HENRIC: Hai, mai răsuflă, pe urmă ia-o de la capăt și după ce o să ți se acrească de asemenea josnice asemuiri, să mă asculți și tu pe mine.

POINS: Ascultă, Jack.

PRINȚUL HENRIC: Noi amîndoi v-am văzut pe voi patru cînd v-ați năpustit asupra celor patru inși. I-ați legat și i-ați jefuit. Ei, și acum să vedeți cum vă dăm de gol numai cu o istorioară. Chiar în clipa aceea noi doi ne-am repezit asupra voastră și a fost de ajuns o vorbă ca să vă lepădați prada și să punem mîna pe ea. Putem să v-o și arătăm, e aici în casă. Cît despre tine, Falstaff, tu ți-ai adunat sprintenel burțile și ai luat-o la picior cu multă iscusință, cerînd din fugă îndurare și mugind cum niciodată n-a mugit vreun malac! Ce pușlama: ți-ai ciumpăvit singur sabia în așa hal ca să ne spui pe urmă că ai știrbit-o în luptă! Ce viclenie, ce șmecherie ai să scornești, pe unde-ai să scoți cămașa ca să ieși din rușinea asta atît de vădită?

POINS: Haide, Jack, să te-auzim; ce-ai să mai născocești!?

FALSTAFF: Pe sfîntul Dumnezeu, v-am recunoscut de parc-ați fi fost copiii mei. Dar ia să-mi spuneți, meșterilor, puteam eu să ucid pe moștenitorul tronului? Să lovesc în prințul cel adevărat? După cum foarte bine știți, eu sînt viteaz ca Hercule[87], dar iată ce va să zică instinctul: leul nu se atinge niciodată de un prinț adevărat[88]. Instinctul e lucru mare... Am fost fricos din instinct. Și toată viața am să mă mîndresc, și de mine și de tine, Hal: de mine fiindcă sînt un leu viteaz și de tine fiindcă ești un prinț adevărat. Dar zău, măi băieți, tare mă bucur că aveți bănetul... Hangițo, zăvorește ușile! Noaptea asta stai de strajă, rugăciunile lasă-le pe mîine! Vitejilor, fraților, copiii mei, inimioare de aur, vouă vi se cuvin cele mai frumoase nume ale prieteniei. Să ne desfătăm! Hai să jucăm, așa pe nepregătite, o comedie!

PRINȚUL HENRIC: O comedie? Mă prind; și fuga ta să fie miezul piesei.

FALSTAFF: Dacă mă iubești, Hal, să nu mai vorbim de asta.

(Intră hangița.)

HANGIȚA: Iisuse al meu, domnul meu prinț...

PRINȚUL HENRIC: Ei, ce e, doamna mea hangiță, ce vrei să spui?

HANGIȚA: Milord, a sosit la poartă un curtean și voiește să-ți vorbească; spune că vine din partea tatălui vostru.

PRINȚUL HENRIC: Pricopsește-l și pe el cu un obraz domnesc[89] și trimite-l îndărăt la maică-mea.

FALSTAFF: Ce fel de om e dumnealui?

HANGIȚA: Un bătrîn.

FALSTAFF: Ce-o fi căutînd cinstita barbă pe ulițe la miezul nopții în loc să șadă în pat? Să mă duc să-i duc răspuns?

PRINȚUL HENRIC: Da, chiar te rog.

FALSTAFF: Lasă că-i fac eu vînt.

(Iese.)

PRINȚUL HENRIC: Pe Maica Precista, domnișorilor, frumos v-ați mai luptat!... Și tu, Peto, și tu, Bardolph, lei sînteți amîndoi; ați spălat putina din instinct... N-ați vrut care cumva să v-atingeți de un prinț adevărat... Rușine să vă fie!

BARDOLPH: Am întins-o și eu cînd i-am văzut pe ceilalți luînd-o la sănătoasa.

PRINȚUL HENRIC: Ia spune-mi drept, cum de-a ajuns sabia lui Falstaff așa știrbită?

PETO: Singur și-a știrbit-o cu jungherul, zicînd că, măcar de va pieri din Englitera adevărul, și tot are să te facă să crezi că și-a ciuntit-o războindu-se. Pe urmă ne-a învățat să facem și noi ca el.

BARDOLPH: Da, și să ne dăm cu spînz pe la nasuri ca să le facem să sîngereze, să ne mînjim hainele cu sînge și să jurăm că-i de la oamenii aceia. Făcui ce n-am făcut de șapte ani: mi s-a suit sîngele-n obraz de rușine cînd am auzit asemenea nemaipomenite scornituri.

PRINȚUL HENRIC: Vai, mișele, acum optsprezece ani ai furat un ulcior de vin, te-au prins asupra faptului și de atunci rămăseși cu roșeața rușinii pe față! Aveai foc în obraji și paloș la coapsă și totuși ai fugit... De care instinct ascultași?

BARDOLPH *(Arătîndu-și obrazul)*: Vezi pecinginile astea?

PRINȚUL HENRIC: Văd.

BARDOLPH: Și ce crezi că vor să arate ele?

PRINȚUL HENRIC: Un ficat încins și o pungă sleită.

BARDOLPH: Ba, pentru cel ce se pricepe, este semn de boală la fiere.

PRINȚUL HENRIC: Ba, pentru cel ce se pricepe, e semn de spînzurătoare. Iată că se întoarce și uscățivul nostru. Se întorc osemintele lui Jack. *(Intră din nou Falstaff.)* Ascultă, dolofanule, de cînd nu ți-ai mai văzut genunchii?

FALSTAFF: Genunchii mei! Cînd eram de anii tăi, Hal, aveam un mijlocel subțire ca o gheară de vultur; puteam să trec prin inelul unui pîrgar. Lua-le-ar dracu de necazuri și de ofuri, că astea umflă omul ca pe o bășică. Sînt vești rele pe-afară; venise sir John Bracy din partea lui taică-tău. Trebuie să te înfățișezi la curte în dimineața asta. Percy, descreieratul acela din miazănoapte, și cu velșul care l-a ciomăgit pe Mamon[90], l-a încornorat pe Lucifer[91] și l-a silit pe diavol să-i jure pe crucea halebardei că are să-i fie slugă... cum ciuma zici că-l cheamă?...

POINS: A, Owen Glendower[92].

FALSTAFF: Owen, Owen, ăsta-i... și cu Mortimer ginere-său, cu bătrînul Northumberland și cu Douglas, cel mai sprinten dintre scoțieni, care ia călare dealul în piept...

PRINȚUL HENRIC: Cel care călărește ca vîntul și cu un foc de pistol[93] ucide vrabia din zbor...

FALSTAFF: L-ai nimerit.

PRINȚUL HENRIC: Și chiar mai bine decît a nimerit el vrabia.

FALSTAFF: E plină de vitejie pramatia; nu dă bir cu fugiții...

PRINȚUL HENRIC: Atunci de ce-l mai lauzi, pușlama, c-aleargă bine?

FALSTAFF: Călare, măi țicnitule, călare; pe jos nu poate face-un pas.

PRINȚUL HENRIC: Păi da, Jack, mînat de instinct.

FALSTAFF: Fie și mînat de instinct, cum zici. Mai e acolo împreună cu el un anume Mordake cu o mie de tichii albastre[94]; Worcester a pornit azi-noapte. Cînd a auzit taică-tău veștile astea, i-a albit barba. Ai să poți cumpăra acuma pămînt mai ieftin decît scrumbiile stricate.

PRINȚUL HENRIC: Dacă-i așa, și dacă va fi caldă luna lui cireșar, și dacă răzmerița durează, o să putem cumpăra fetele ca pe cuie, cu suta.

FALSTAFF: Pe sfînta liturghie, adevărat grăiești, prietene! Mi se pare că e rost de chilipir. Dar ia spune-mi, Hal, nu ți se face părul măciucă? Nu vei fi oare silit, ca moștenitor al tronului, să te bați cu vrăjmașii ăștia trei care sînt diavolul de Douglas, satana de Percy și dracul de Glendower? Nu ți se face părul măciucă? Nu se-nfioară sîngele în tine?

PRINȚUL HENRIC: Nicidecum, crede-mă. Pentru asta mi-ar trebui puțin instinct de-al tău.

FALSTAFF: Urît ai să mai fii dojenit mîine dimineață cînd te vei înfățișa lui taică-tău; zău, dacă mă iubești, ticluiește-ți de pe acum un răspuns.

PRINȚUL HENRIC: Vrei să te prefaci că ești în locul tatei și să mă cercetezi cum îmi duc viața?

FALSTAFF: Vrei să fac așa? Primesc. Iată: jilțul de-aicea să-mi fie tron. Jungherul — sceptru și perna asta coroană.

PRINȚUL HENRIC: Tronul tău e un jilț dulgheresc, în locul sceptrului de aur ții un jungher de plumb și coroana cea de preț este o biată chelie!

FALSTAFF: Dacă flăcările harului nu s-au stins de tot în cugetul tău, să vezi că ai să fii tulburat. Dă-mi o cupă de vin ca să mi se roșească ochii ca și cum aș fi plîns, căci trebuie să vorbesc cu durere mare precum regele Cambyse[95]. *(Bea.)*

PRINȚUL HENRIC: Bine, iată închinarea mea.

FALSTAFF: Iată și cuvîntarea mea. Nobilimea să șadă aici alături.

HANGIȚA: Strașnic joc, sfinte Iisuse, zău așa!

FALSTAFF: Nu lăcrima, o, dulcea mea regină,
Căci lacrimile-ți picură în van.

HANGIȚA: Ia uitați-vă la el! Ce tată strașnic pare!

FALSTAFF: Luați-o, lorzi, pe trista mea regină,
Căci lacrimile-i potopesc privirea.

HANGIȚA: Nemaipomenit! joacă aidoma ca un destrăbălat d-ăia de actori!

FALSTAFF: Taci din gură, oca-mică; taci din gură, holercă! Harry, nu mă mir numai de locurile pe unde-ți pierzi vremea, ci și de felul cum îți alegi tovărășiile; căci dacă mușețelul crește cu atît mai des cu cît e mai rău călcat în picioare, în schimb tinerețea se trece cu atît mai repede cu cît o risipești mai mult. Că tu ești feciorul meu, mă bizui pe părerea mea și pe vorbele maică-ti. Și încă stau drept mărturie clipitul acela ticălos al ochiului precum și buza de jos care-ți atîrnă bleagă. Prin urmare, fiind os din osul meu, iată ce am a-ți spune: pentru ce, dacă mi-ești odraslă, faci să te arate oamenii cu degetul? Binecuvîntatul soare[96] de pe cer este oare un trîntor în stare doar să ciugulească dude? Desigur că așa întrebare nici nu se mai pune. Este cu putință ca un fiu al Engliterei să ajungă hoț și să fure pungi? Ei uite, întrebarea asta se pune! Se află pe lume un lucru despre care tu, Harry, ai auzit vorbindu-se și pe care cei mai mulți din țara noastră îl numesc smoală. Iar smoala asta, așa cum arată bătrînii cronicari, mînjește. La fel mînjește și gașca cu care te-ai înhăitat. Să știi, Harry, că nu-ți vorbesc din băutură, ci din lacrimi, nu de plăcere îți vorbesc, ci de durere; nu numai cu cuvinte, ci și cu amar. Și, totuși, am văzut că printre tovarășii tăi se găsește și un bărbat plin de virtute pe care nu știu cum îl cheamă.

PRINȚUL HENRIC: Dar binevoiește înălțimea ta a-mi spune cum arată omul acela?

FALSTAFF: Un bărbat măreț la-nfățișare, pe legea mea, și trupeș; plăcut la chip, cu privirea deschisă și cu statura mîndră; un bărbat care cred că trebuie să bată spre cincizeci de ani sau, pe Sfînta Născătoare, poate chiar și spre șaizeci. Mi-aduc aminte cum îl cheamă: îi zice Falstaff. M-aș înșela amarnic, fiule, dacă ar fi și el un dezmățat, deoarece i-am citit pe față vrednicia. Căci dacă poți cunoaște pomul după roade, precum roadele după pom, apoi hotărît îți spun că se află vrednicie multă în acest Falstaff. Alătură-i-te lui și izgonește-i pe ceilalți. Și acum, ia să-mi spui, derbedeu afurisit, pe unde mi-ai umblat luna asta?

PRINȚUL HENRIC: Așa vorbește regele? Ia treci în locul meu, am să-l înfățișez eu pe tata.

FALSTAFF: Mă mazilești? Dacă ai să arăți barem pe jumătate atît de încruntat și de măreț la vorbă și la purtare ca mine, atunci îngădui să fiu spînzurat de călcîie ca un vătui sau ca un iepure la ușa unui negutător de orătănii.

PRINȚUL HENRIC: Gata, m-am înscăunat.

FALSTAFF: Așa, și eu stau dincoace; voi, jupînilor, judecați.

PRINȚUL HENRIC: Ei, Harry! De unde-mi vii?
FALSTAFF: De la Eastcheap, luminăția ta.
PRINȚUL HENRIC: Plîngerile pe care le-am auzit despre tine sînt grele.
FALSTAFF: Stăpîne, mă jur pe Dumnezeu că-s toate mincinoase. Lasă că dacă fac eu pe prințul o să vă prăpădiți de rîs.
PRINȚUL HENRIC: Te mai și juri, copil nemernic? De-acum încolo să nu te mai uiți în ochii mei. Tîrît ești departe de mila Domnului. Te bîntuie un diavol cu chipul și asemănarea unui bătrîn burtos; ai drept cîrdaș o matahală omenească. Pentru ce te-ai înhăitat cu acest viespar de răutăți, cu acest ciur al murdăriilor, acest burduf umflat de dropică, cu ditamai budana de poșircă, cu tolba asta de măruntaie, cu buhaiul ăsta fript umplut cu caltaboși, cu acest nărav bătrîn, cu nelegiuirea asta căruntă, cu acest tată al potlogarilor, cu această deșertăciune[97] împovărată de ani? La ce alta e bun decît să încerce vinurile și să le bea? La ce se mai pricepe fără de numai să bucățească un clapon și să-l înfulece? La ce-i îndemînatic? Numai la viclenii. La ce-i viclean? Numai la pungășii. Și de pungășit pungășește pretutindeni. La ce e vrednic dumnealui? La nimic.
FALSTAFF: Aș dori ca măria ta să mă lumineze: despre cine vorbește măria ta?
PRINȚUL HENRIC: Despre Falstaff, acel nemernic și păcătos care împinge tineretul la pierzanie, acel bătrîn satan cu barba albă.
FALSTAFF: Pe acest bărbat, stăpîne, eu îl cunosc.
PRINȚUL HENRIC: Știu că-l cunoști.
FALSTAFF: Vai mie, păi dacă aș zice că-l știu cu mai multe metehne decît mine ar fi să spun mai multe decît știu. Că e bătrîn, temei de și mai multă milă, mărturisesc perii lui albi. Însă, cu toată cinstea ce v-o datorez, tăgăduiesc din răsputeri precum c-ar fi un pezevenghi. Dacă vinul îndulcit este un păcat apoi să-i miluiască Domnul Dumnezeu pe culpeși! Dacă-i păcat să fii vîrstnic și petrecăreț, atunci mai toți bătrînii noștri hangii sînt osîndiți. Dacă tot ce e gras este lucru de scîrbă, atunci rămîne numai să îndrăgim vacile cele costelive ale lui Faraon[98]. Nu, bunul meu stăpîn: alungă-l pe Peto, alungă-l pe Bardolph, alungă-l pe Poins, însă pe drăguțul de Jack Falstaff, pe bunul Jack Falstaff, pe credinciosul Jack Falstaff, pe viteazul Jack Falstaff, cu atît mai viteaz cu cît e și bătrîn, să nu-l alungi de lîngă Harry al tău, să nu-l alungi de lîngă Harry al tău. Alungi o lume întreagă de-l alungi pe durduliul Jack.

PRINȚUL HENRIC: Ba da, îl voi alunga.

(Se aud bătăi în poartă. Hangița, Francis și Bardolph ies. Intră din nou Bardolph, în fugă.)

BARDOLPH: Stăpîne, stăpîne! A venit la poartă armașul cu străji înfricoșate.

FALSTAFF: Ieși afară, pramatie! Stai să isprăvim comèdia. Mai am încă multe și bune de spus despre acest Falstaff.

(Intră iarăși hangița, în fugă.)

HANGIȚA: O, Iisuse Hristoase! Milord, milord...

PRINȚUL HENRIC: Ei, ce este? Aleargă satana călare pe mătură? Ce s-a întîmplat?

HANGIȚA: Armașul și cu toate străjile sînt la poartă. Vor să intre și să răscolească hanul. Să le dau drumul?

FALSTAFF: Auziși, Hal? Niciodată să nu mai spui că un adevărat galben cu zimți este calp; ești smintit de-a binelea, măcar că nu arăți.

PRINȚUL HENRIC: Iar tu ești un fricos din naștere și n-ai pic de instinct.

FALSTAFF: Tăgăduiesc temeiul spusei tale; dacă nu-l lași pe armaș să intre, atuncea da, ai dreptate. Dacă n-ai dreptate, atuncea lasă-l să intre; ducă-se dracului creșterea pe care am primit-o de nu mă voi purta cu în căruța osîndiților mai frumos decît oricare! Nădăjduiesc că funia are să mă gîtuie la fel de iute ca pe alții.

PRINȚUL HENRIC: Fugi, ascunde-te după polog... Voi ceilalți suiți-vă în pod. Acum, jupînii mei, să arătăm un obraz cinstit și un cuget curat.

FALSTAFF: Le-am avut și eu pe amîndouă... Dar și-au trăit traiul; așa că ce să fac, am să mă ascund!

(Ies toți, afară de prinț și de Poins.)

PRINȚUL HENRIC: Chemați-l pe armaș.

(Intră armașul și un cărăuș.)

Ei, meștere armaș, care ți-i voia?

ARMAȘUL: Să am iertare, doamne. Pîra lumii
M-aduce aici să cat anume oameni.

PRINȚUL HENRIC: Ce oameni?

ARMAȘUL: E printre dînșii unul gras, stăpîne,
Prea bine cunoscut.

CĂRĂUȘUL: Gras ca osînza.

PRINȚUL HENRIC: Te-ncredințez că omul nu-i aici,
Căci l-am pornit eu însumi după treburi.
Dar iată, ai cuvîntul meu că mîine
Cam pe la prînz am să-l trimit la tine
Să deie socoteală cui va cere
De vina ce i-o puneți în spinare.
Și-acuma, te-aș ruga să-ți vezi de treburi.

ARMAȘUL: Prea bine, doamne. Doi drumeți cinstiți
Au fost prădați de trei sute de galbeni.

PRINȚUL HENRIC: O fi cum zici; iar dacă el e furul,
Va fi răspunzător. Și-acum cu bine...

ARMAȘUL: Stăpîne, noapte bună.

PRINȚUL HENRIC: Adică bună ziua, vrei să zici.

ARMAȘUL: Într-adevăr, milord, e ceasul două.

(Armașul și cărăușul ies.)

PRINȚUL HENRIC: E cunoscut ca un cal breaz, grăsunul.
Ia cheamă-l.

POINS: Falstaff! A adormit în dosul pologului și sforăie ca o gloabă.

PRINȚUL HENRIC: Auzi-l cum mai horcăie. Scotocește-i buzunarele. *(Poins îl caută prin buzunare.)* Ce-ai găsit?

POINS: Numai hîrtii, milord.

PRINȚUL HENRIC: Ia să vedem ce sînt; citește.

POINS *(citește.)*:

Întîi: Un clapon	2 șilingi 2 pence
Al doilea: Sos	4 pence
Al treilea: Vin, una vadră	5 șilingi 6 pence
Al patrulea: Scrumbii[99] și vin, după cină ..	2 șilingi 6 pence
Al cincilea: Pîine	o jumătate de penny

PRINȚUL HENRIC: Nemaipomenit! Pîine numai de o jumătate de penny față de-atît de neîngăduit de multă băutură. Păstrează-le pe celelalte, le vom citi cînd ne-o veni mai bine. Acum lasă-l să doarmă pînă la ziuă. În dimineața asta plec la curte. Va trebui să mergem cu toții la război; tu vei avea un loc de cinste în oștire. Pe haimanaua asta grasă am s-o bag la pedestrași; știu c-o să-și dea sufletul după ce va călca o sută de stînjeni. Banii îi vom înapoia cu dobîndă. Să vii la mine în zori; și-acum, Poins, cu bine.

POINS: Cu bine, bunul meu stăpîn.

(Ies.)

ACTUL III

SCENA 1

Bangor. O încăpere în locuința arhidiaconului.
Intră Hotspur, Worcester, Mortimer și Glendower.

MORTIMER: Avem încredințări și oameni trainici,
Iar începutul de nădejde-i plin.
HOTSPUR: Lord Mortimer și vere Glendower,
Rogu-vă, stați!
Și dumneata, lord Worcester. Ei, trăzni-o-ar!
Uitai de hartă.
GLENDOWER: Ba-i aicea, iat-o.
Șezi, vere Percy, vere Hotspur, șezi;
De cîte ori rostește Lancaster[100]
Porecla ta, oftează, face fețe
Și tare-ar vrea s-ajungi mai iute-n rai.

HOTSPUR: Și de cîte ori aude de Owen Glendower, tare-ar mai vrea să te știe în iad.

GLENDOWER: Nu-l țin de rău: cînd am venit pe lume
Era tot cerul plin de clăi de foc
Și de făclii, și-atunci în ziua-aceea
A tremurat pămîntul din rărunchi
Parcă de spaimă.

HOTSPUR: Apoi la fel s-ar fi întîmplat și dacă la ceasul acela în loc să te fi născut tu ar fi fătat pisica maică-ti.

GLENDOWER: Cînd m-am născut, îți spun, a fost cutremur.
HOTSPUR: Atunci pămîntu-i altfel decît mine
De-a tremurat, cum zici, de teama ta.
GLENDOWER: Ardea tăria, dîrdîia pămîntul...
HOTSPUR: S-o fi speriat văzînd în cer pîrjolul
Și nu fiindc-ai venit pe lume tu.

Bolnavă, firea are deseori
Țîșniri ciudate; tot așa pămîntul
E canonit c-un soi de junghi în pîntec,
De vîntul pe nedrept întemnițat
În burta lui; cercînd să iasă-afară
El zgîlțîie pămîntul și dărîmă
Clopotnițe și foișoare vechi[101].
Cînd te-ai născut s-a oticnit pesemne
Bătrîna glie.

GLENDOWER: Vere, 'mponcișări
Nu rabd la mulți. Îngăduie-mi să-ți spun
Din nou, că-n ziua-n care fui născut
Era tot cerul plin de clăi de foc,
Fugeau din munte țapii și cirezi
Mugeau năuce-n cîmpul plin de spaime.
Aceste semne m-au făcut vestit,
Și-așa cum dovedesc prin toată fapta,
Eu nu-s ursit să fiu un ins de rînd.
În Anglia, în Scoția, în Wales,
În tot ținutul prejmuit de mare
Mi-a pus vreun dascăl mie cartea-n mînă?
Și-acum, de poți, arată-mi muritorul
În stare să mă-ntreacă în știință
Sau în adînci și multe meșteșuguri.

HOTSPUR: Nu-i nimeni să te-ntreacă-n limba velșă...
Mă duc să-mbuc ceva.

MORTIMER: Mai lasă-l, vere Percy, că turbează.

GLENDOWER: Eu știu să chem și duhuri din genuni.

HOTSPUR: Păi asta pot și eu și fiecare;
Dar s-or grăbi să vină cînd le chemi?

GLENDOWER: Pot să te-nvăț să poruncești, măi vere,
Satanei...

HOTSPUR: Și eu te-nvăț să-l rușinezi pe dracul
Grăind adevărat: căci adevărul
Îl ustură pe dracul ca tămîia;
De-l poți aduce, adu-mi-l încoace
Și-ți jur că-l fac să crape de rușine:
De ești cinstit la vorbă, dracul crapă!

MORTIMER: Ei, hai acum. De-ajuns cu vorbăria.

GLENDOWER: De trei ori înfruntat-a Bolingbroke[102]
Puterea mea: de trei ori l-am gonit
Acasă, peste Wye și peste Severn,
Desculț și biciuit de vijelie.

HOTSPUR: Prin vijelie și desculț, sărmanul!
Cum naiba n-a dat tusea peste el?
GLENDOWER: Ei, iată harta, să-mpărțim moșia
Așa cum am căzut la învoială.
MORTIMER: A împărțit-o el arhipăstorul
În trei bucăți aidoma de mari.
Olatul Angliei din Trent și Severn
Spre răsărit și miazăzi e-al meu;
Ce-i spre apus și Wales-ul pînă-n Severn
Cu tot pămîntul gras care-l cuprinde
E al lui Glendower; tu, vere dragă,
Iei partea de la nord pe rîul Trent.
Hrisoavele sînt scrise cîteștrele,
Mai trebuie pecețile să punem
— Și le vom pune chiar în noaptea asta —
Iar mîine, vere Percy, tu și eu
și Worcester, bunul lord, vom căuta
Să dăm de tatăl tău cu scoții lui
La Shrewsbury, precum ne-am înțeles.
Nu-i gata încă taică-meu cu oastea
Dar nici nu-i zor vreo paisprezece zile.

(Lui Glendower)

În vremea asta cată să-ți aduni
Prieteni, șerbi și craii din vecini.
GLENDOWER: Vom fi mai iute laolaltă, lorzi;
Pe doamne le voi lua-n alaiul meu,
Plecați în taină făr'de bun rămas,
Spre-a vă scuti dè ploile de lacrimi
Ce se abat în ceasul despărțirii.
HOTSPUR: Pare că partea mea, la nord de Burton,
Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă:
Priviți cotita apă cum știrbește
Și-mi fură din pămîntul cel mai rodnic
Un rotocol, o gogeamite halcă.
Dar am să-i pun zăgazuri chiar aici
Și mîndrul Trent va curge argintiu
Printr-o răstoacă proaspătă și oablă;
În felul ăsta n-o să șerpuiască,
Furîndu-mi bunătate de ogoare.
GLENDOWER: Să curgă drept? Păi șerpuie, vezi bine...
MORTIMER: Da, dar

Ia uite cum mă-nghesuie de tare
Ca să vă facă vouă loc mai mult;
Cu partea care-o rupe de la mine
Cu-atîta partea voastră o sporește.

WORCESTER: Dacă i-am pune stavilă aicea,
Spre miazănoapte, cîștigăm tot cotul
Și apele ar curge lin și drept.

HOTSPUR: Așa și vreau; nu-i mare cheltuială.

GLENDOWER: Eu asta n-o îngădui.

HOTSPUR: Ei nu, zău?

GLENDOWER: Rămîne-așa cum e.

HOTSPUR: Mă-mpiedici tu?

GLENDOWER: Eu însumi.

HOTSPUR: Spune asta-n limba velșă
Măcar să nu pricep.

GLENDOWER: Vorbesc engleza ca și voi de bine,
Căci am crescut la curtea Engliterii:
Și, flăcăiaș fiind, urzii la harfă
În englezește stihuri iscusite,
Dînd farmec limbii voastre englezești
Cum n-ați făcut și n-o să faceți voi.

HOTSPUR: Ei bravo, m-ai umplut de bucurie!
Eu mai curînd aș miorlăi ca mîța
Decît să-ndrug balade scîlciate.
Mai dulce-mi sună sfeșnicul de-aramă
Cînd îl sucești, sau roata cea neunsă;
Nu-i scîrțîit să-mi zgîrie auzul
Mai rău decît o stanță fandosită:
Parc-ar umbla la trap un cal beteag.

GLENDOWER: Ei, haide și-om abate rîul Trent.

HOTSPUR: Nu-s cîrpănos. — Aș da-ntreit pămînt
Unui prieten vrednic.
Dar dacă ne-apucarăm de tocmeală
Mă-nverșunez și pentru-un fir de păr.
Sînt scrise învoielile? Pornim?

GLENDOWER: E lună plină, poți umbla și noaptea;
Zoresc pe grămătic și, între timp,
Vestesc plecarea voastră la soții.
Mă tem să nu leșine fiică-mea,
Atît ce ține ea la Mortimer.

(Iese.)

MORTIMER: Vai, Percy, cum te porți cu socru-meu!

HOTSPUR: Nu pot altcum. Mă scoate din răbdări
Cu basme cu soboli și cu furnici,
Cu magul Merlin[103], prooroc și vraci,
Cu zmei și peștișori făr-aripioare,
Cu corbi și cu balauri jumuliți,
Cu lei culcați, cu mîțe asmuțite
Și cîte multe alte bazaconii[104]
Că și-a mîncat credința. Ce să spun,
Azi noapte preț de nouă ceasuri bune
Mi-a înșirat toți diavolii pe nume,
Ce-au fost argați la el. Ziceam: „da!", „zi-i!"
Și nici nu-l ascultam. Te istovește
Ca o mîrțoagă, ca o babă rea:
Mai rău ca fumu-n ochi; m-aș mulțumi
Cu usturoi și brînză într-o moară
Uitată-n fundul lumii, dar să știu
Că n-o să-l mai aud; și m-aș lipsi
De praznice la case de creștini.

MORTIMER: De fapt e un bărbat de toată cinstea,
Atoateștiutor și stăpînind
Ciudate taine; inimos ca leul,
Prietenos și plin de dărnicie
Ca minele din India. Zău, vere,
Îți rabdă firea prea cuviincios
Și pururea se biruie pe sine
Cînd tu îl necăjești. Așa-i sau nu?
Mă pun chezaș că nu e om pe lume
Să sufere atîtea cîte-i faci,
Nemîniat și fără să te pască;
Nu-l supăra, te rog, peste măsură.

WORCESTER: Într-adevăr, milord, ai fost prea rău;
De cînd veniși aicea te-ai silit
Să-l faci mereu să-și iasă din sărite.
Acest cusur e bine să ți-l vindeci
Măcar că uneori vădește viță
Și îndrăzneală — întru cinstea ta —
Prea deseori te-arată arțăgos,
Nestăpînit, ciufut, înfumurat,
Plin de dispreț, trufaș și îndărătnic.
Pe nobil, cel mai mic dintre cusururi
Îl face urîcios și-i adumbrește
Virtuților întreaga frumusețe,
Lipsindu-l de cinstirea cuvenită.

HOTSPUR: Mă dăscălirăţi... Buna-cuviinţă
Vă fie călăuz şi vouă-n viaţă.
Vin doamnele, să ne luăm adio.

(Intră din nou Glendower cu lady Mortimer şi lady Percy.)

MORTIMER: C-un lucru nu mă-mpac şi mă-ntărîtă:
Ea ştie numai velşa, eu nici boabă.
GLENDOWER: Îmi plînge fata; nu vrea să te lase,
Ar vrea s-o iei soldat în bătălie.
MORTIMER: Tu, tată, spune-i şi mătuşii Percy[105]
Şi ei, să vină grabnic după tine.

(Glendower vorbeşte lui lady Mortimer în limba velşă şi ea îi răspunde la fel.)

GLENDOWER: N-o scoţi la capăt cu ea; este o afurisită din cele încăpăţînate şi nu înţelege de cuvînt.

(Lady Mortimer vorbeşte lui Mortimer în limba velşă.)

MORTIMER: Citesc în ochii tăi; şi dulcea velşă
Ce o reverşi din cerurile-ţi pline
O înţeleg; şi cum ţi-aş mai răspunde
Cu-acelaşi grai, de nu mi-ar fi ruşine.

(Lady Mortimer vorbeşte îmbrăţişîndu-l.)

Pricep sărutul tău şi tu pe-al meu,
Ne-mpărtăşim simţirea peste vorbe;
Dar n-am să am odihnă, draga mea,
Cît n-o învăţ şi eu; din gura ta
Îmi pare velşa gingaşă romanţă
Cîntată sub frunzar de-o cosînzeană
În fermecat ison de alăută.
GLENDOWER: Să nu te-nduioşezi că-şi pierde firea.

(Lady Mortimer vorbeşte iarăşi.)

MORTIMER: Nepriceput sînt, vai, s-o înţeleg!
GLENDOWER: Te-mbie
Să te lungeşti pe papură[106] alene
Şi-n poala ei să-ţi culci frumosul cap;
Îţi va-ngîna cîntarea care-ţi place
Şi, somnul aşternîndu-ţi-l pe pleoape,

Te va vrăji c-o dulce toropeală,
O cumpănă-ntre veghe și visare,
Precum hotarul dintre zi și noapte
La ceasul cînd cereștii armăsari
Ai soarelui pornesc din răsărit.

MORTIMER: Voios mă tolănesc să-i sorb cîntarea,
Dar cred că între timp semnați hrisovul.

GLENDOWER: Poftește;
Deși acei ce-ți vor cînta acum
Plutesc la mii de leghe în văzduh
Vor fi aci îndată. Stai și-așteaptă.

HOTSPUR: Haide, Kate, îmi placi cînd șezi întinsă. Vino repede, repede, să-mi culc obrazul în poala ta.

LADY PERCY: Haida-de, cocoșelule!

(Glendower rostește niște descîntece în velșă și din văzduh se aude muzică.)

HOTSPUR: E limpede că dracul știe velșa;
Și nu mă mir de el că-i plin de foc:
Pe legea mea, o dată lăutar!

LADY PERCY: Dacă-i așa, apăi nici cu dumneata nu mi-e rușine, că tare plin de foc mai ești! Astîmpără-te, tîlharule, și ascult-o pe domniță cîntînd în velșă.

HOTSPUR: Mi-ar plăcea mai mult s-o aud pe Lady, cățeaua mea urlînd în irlandeză.

LADY PERCY: Vrei să te-alegi cu capul spart?

HOTSPUR: Nu.

LADY PERCY: Stai locului atunci.

HOTSPUR: Nici așa; asta-i hibă femeiască.

LADY PERCY: Atuncea să te-ndrume Cel-de-Sus.

MORTIMER: La ea în pat.

LADY PERCY: Cum, cum?

HOTSPUR: Tăcere! Cîntă...

(Lady Mortimer cîntă o romanță velșă.)

HOTSPUR: Hai, Kate, să-ți auzim și cîntul tău.

LADY PERCY: Asta nu, pe viața mea.

HOTSPUR: „Asta nu, pe viața mea!“, vai de mine, te juri ca o nevastă de plăcintar. „Asta nu, pe viața mea“, sau „zău că nu“, sau „așa să-mi ajute Dumnezeu“.
Te juri cu-așa plăpînde jurăminte
De parcă n-ai trecut de Finsbury[107].

Înjură, colo, Kate, ca o domniță,
O-njurătură, știi, să-ți umple gura,
Și lasă tămîierile dulcege
Burghezilor și doamnelor cu fumuri.
Hai, zi-i!

LADY PERCY: Nu vreau să cînt.

HOTSPUR: Și totuși asta-i cea mai bună cale ca să ajungi croitor[108] sau dăscăliță de prigorii[109]. După ce se întocmesc învoielile, în două ceasuri am și plecat la drum; așa încît poți veni cînd vrei.

GLENDOWER: Hai, hai, lord Mortimer, abia te miști
Și lordul Percy arde să pornească.
La vremea asta zapisele-s gata,
Le iscălim și-ncălecăm îndată.

MORTIMER: Merg bucuros.

(Ies.)

SCENA 2

Londra. O încăpere în palat.
Intră regele Henric, prințul și lorzi.

REGELE HENRIC: Iertare, lorzi, prințul de Wales și eu
Avem de sfătuit; dar stați pe-aproape
Căci ne veți fi curînd de trebuință.

(Lorzii ies.)

Eu nu știu dacă bunul Dumnezeu[110],
Căci nu-i cunoaștem căile ascunse,
Voind să ispășesc vreun păcat
A zămislit din osul meu pedeapsa;
Dar, cîntărind purtarea ta în viață,
Mă faci să cred că tu ai fost ales
De cerul mîniat să-mi fii osîndă
Pentru păcate. Căci de unde, altfel,
Atîtea patimi josnice, străine,
Nevrednice, murdare, deșănțate,
Atît noroi? De unde cîrdășia
Cu haimanale fără căpătîi?
Se-mpacă ele cu înalta-ți viță
Și pot să-ncapă-n inimă de prinț?

PRINȚUL: Îngăduie, mărite, mult aș vrea
Să șterg cu totul pata și rușinea
La fel de lesne cum mă simt în stare
Să-ndepărtez o seamă de bîrfeli:
Te rog din suflet păsul să-mi asculți,
Încît sleind acel noian de zvonuri,
Scornit de periuțe și caiafe
Spre-a-ți silui urechile regești,
Să pot găsi la tine îndurare
Măcar pentru acele rătăciri
De tînăr zvînturat — prin pocăință.
REGELE HENRIC: Te ierte Cel-de-Sus! Dar mult mă mir
De-așa apucături. Vai, ce departe
Mai sare așchia de trunchi, o Henric.
Tu nu mai ai în Sfatul Țării scaun
Și-n locul tău stă frate-tău mezinul[111],
Şi n-ai putut să fii iubit de nimeni
Dintre curteni sau principii de sînge.
Ai năruit nădejdea ce ne-am pus-o
În tinerețea ta; și fiecare
În gînd îți profețește prăbușirea.
De-aș fi umblat și eu așa hai-hui,
Şi m-aș fi terfelit în ochii lumii;
De mă făceam de rîs cu prieteni josnici,
Norodul care m-a urcat pe tron
S-ar fi-mpăcat cu vechea stăpînire
Şi-aș fi rămas în umbră și surghiun,
Ca un bărbat nevrednic și de rînd.
Arareori văzut, cînd m-arătam,
Se minunau cu toți ca de-o cometă,
Încît strigau cei mari către copii:
„E el!“ sau: „Unde-i? Care-i Bolingbroke?“
Așa răpeam cereasca îndurare
Şi mă purtam atîta de smerit
Încît sădeam supunerea în inimi
Și culegeam furtuni de osanale
Chiar cînd stăteam cu regele alături.
Așa putui rămîne nou și proaspăt;
Şi fața mea, ca sfintele odăjdii
De scumpă la vedere, îi uimea:
Căci foarte rar fiind văzut dar falnic,
Păream o-adevărată sărbătoare
Şi dobîndeam o măreție rară.

Monarhul șui se zvîntura prin lume
C-un roi de flușturateci, nestatornici,
De sîrg înflăcărați, de sîrg cenușă.
Își terfelea coroana cu smintiții
Care-i batjocoreau mărețul nume;
Mînjindu-și stirpa, se lăsa zoit
De tinerei necopți ce se mîndreau
Că pot glumi pe socoteala lui;
Ieșea pe străzi cu-o șleahtă de coțcari
Bătîndu-se pe burtă cu mulțimea;
Și astfel, zi de zi în ochii lumii,
I-a-ngrețoșat pe toți de-atîta miere
Încît s-au și scîrbit de ea; se știe
Că ce-i prea mult nu-i sănătos și strică.
Cînd se ivea prilejul să se-arate
Era precum e cucu-n toiul verii:
Nu-l vezi dar îl auzi. Cu ostenite
Priviri era privit și cu dezgust
Iar nu cu ochi plini de admirare
Cum se cuvine soarelui domnesc
Ce ne răsare doar la zile mari;
Ochi adormiți și pleoape toropite
Îi moțăiau în față și-i țintea u
Întunecați, ca pe un om vrăjmaș;
Fiind sătui și prea sătui de dînsul.
Te paște asta, Harry, și pe tine
Căci ai pierdut norocul tău de prinț
Prin josnice petreceri. Nici un om
Nu vrea să te mai vadă azi în ochi;
Doar ochii mei sînt nesătui de tine,
Măcar că știu că nu se cade, nu,
Să mă orbească dragostea-ntr-atît.

PRINȚUL: De-acum, o rege întreit[112] de falnic,
Voi fi ce sînt.

REGELE HENRIC: Pentru oricine
Tu astăzi ești aidoma lui Richard
Cînd m-am întors la Ravenspurgh[113], din Franța
Azi, Percy e ca mine cel de-atunci
Pe suflet și pe sceptrul meu îți jur
Că Percy e mai vrednic de domnie
Decît ești tu; tu umbră de urmaș;

Măcar că n-are nici o-ndreptățire,
El împînzește țara cu războinici
Și-nfruntă colții leului regesc[114].
Deși-i la fel de tînăr ca și tine[115]
Îndrumă lorzi bătrîni și episcopi
La sîngeroase încleștări de arme.
Ce slavă pînă-n veci și-a cîștigat
Stînd vajnicului Douglas[116] împotrivă!
Lui Douglas ale cărui mari isprăvi
Și bătălii și faimă de oștean
L-au ridicat în fruntea soldățimii
Drept cel mai mare căpitan de oști
Din toate-mpărățiile creștine.
De trei ori Hotspur, zeul Marte[117]-n fașe,
Acest copil soldat, l-a doborît
Pe Douglas cel măreț, l-a-ncătușat
Și slobozindu-l s-au legat prieteni,
Și-astăzi mă înfruntă-n gura mare
Și zdruncină domniei mele pacea.
Ei, ce mai zici? Northumberland și Percy,
Episcopul de York, Mortimer, Douglas
Urzesc asupra noastră, răsculați;
Dar pentru ce-ți mai dau aceste vești?
De ce să-ți mai vorbesc despre vrăjmași
Cînd tu mi-ești cel mai drag vrăjmaș din toți
Și mai aproape?
Ai fi în stare, înrobit de frică,
Din mișelie sau, așa, de toane,
Să-mi stai, vîndut lui Percy, împotrivă,
Să i te guduri, să i te supui,
Spre a-ți vădi de tot ticăloșia.

PRINȚUL: Să nu spui asta; nu va fi așa;
Îi ierte Cel-de-Sus pe cleveticii
Ce m-au făcut urît măriei tale!
Luînd lui Percy capul, mă răscumpăr,
Și în amurgul unei zile mari
Voi cuteza să spun că-s fiul tău.
Atuncea voi purta veșmînt de sînge
Și obrăzar de sînge pe obraz;
Spălîndu-le, îmi voi spăla necinstea;
Va fi o zi — cînd fi-va ea să fie —
În care Hotspur, fiul faimei sale
Și-al slavei, pretutindeni lăudat,

Se va-ncleşta cu Harry cel netrebnic.
De zeci de mii de ori mai multă cinste
Să-i fluture pe coif, să mă strivească
Noianuri de ocări, veni-va ceasul
Cînd voi sili pe-acest copil din nord
Să-şi schimbe slava pe necinstea mea.
Mărite, Percy e vătaful meu:
Ce-agoniseşte el e pentru mine;
Îl voi sili să-mi deie socoteală
Şi să-mi întoarcă fiecare strop
De glorie şi toată strălucirea,
Chiar de va fi să i le smulg din piept.
Aşa voi face, jur pe Dumnezeu!
Şi dacă Cerul vrea să-mi ţin cuvîntul
Te rog pe tine, doamne, să mă vindeci
De rănile nemerniciei mele.
De nu va fi cum spun, prin moarte numai
Să mă dezleg de ce-am jurat. Să pier
De mii de morţi de nu-mi voi ţine vorba.

REGELE HENRIC: Dacă-i aşa, să piară toţi vrăjmaşii!
Mă-ncred în tine şi te iau în luptă.

(Intră sir Walter Blunt.)

Ce veste, Blunt? Arăţi aşa zorit...

BLUNT: Zorită e şi ştirea ce v-aduc.
Din Scoţia lord Mortimer vesteşte
Că Douglas s-a unit cu răsculaţii
Englezi, la unsprezece ale lunii,
La Shrewsbury. Şi dacă-şi ţin cuvîntul,
Atunci sînt cea mai vajnică armată
De răzvrătiţi ce-au bîntuit o ţară.

REGELE HENRIC: Lord Westmoreland porni la drum chiar astăzi
Cu fiul meu, lord John de Lancaster[118];
Căci vestea asta-i veche de cinci zile.
Tu, Harry, pleci pe miercurea ce vine;
A doua zi plec eu. Ne întîlnim
La Bridgenorth; Harry, tu apuci cu oastea
Prin Gloucestershire; făcînd o socoteală,
De mîine pînă-n unsprezece zile
Va fi la Bridgenorth toată oastea noastră.
Dar ne zoreşte treaba, să plecăm,
Căci zăbovind, pe duşmani ajutăm.

(Ies.)

SCENA 3

Eastcheap. O încăpere a hanului „La capul de mistreț". Intră Falstaff și Bardolph.

FALSTAFF: Bardolph, nu-i așa c-am slăbit al naibii de cînd cu ultima noastră ispravă? Nu-i așa că m-am împuținat? Nu-i așa că m-am sfrijit? Zău, pielea îmi atîrnă ca o rochie veche pe-o cucoană bătrînă; m-am zbîrcit ca un măr uscat. Haida-de, o să mă pocăiesc, numaidecît, pînă ce nu mă topesc de tot. Vlăguit, n-o să mai am putere să mă pocăi. Usca-m-aș ca o boabă de piper și ca o gloabă de saca dacă n-am uitat cum arată o biserică pe dinăuntru; o biserică pe dinăuntru! Cîrdășia, cîrdășia păcătoasă, asta m-a prăpădit!

BARDOLPH: Sir John, prea ești simțitor, n-o să ai zile multe.

FALSTAFF: Asta așa-i! Hai, zi-mi un cîntec fără perdea — ca să mă-nveselesc. M-am născut cinstit atît cît se cuvine unui gentilom să fie; aveam destule virtuți; înjuram rar; nu jucam zaruri decît de șapte ori pe săptămînă; nu intram în locuri de dezmăț decît o dată la sfert... de ceas; de vreo trei patru ori am întors și banii luați cu împrumut; trăiam bine și cumpătat. Acum viețuiesc în afara tuturor rînduielilor și a tuturor măsurilor.

BARDOLPH: Ești atît de gras, sir John, încît chiar ești silit să viețuiești în afara tuturor măsurilor, în afara tuturor măsurilor omenești, sir John.

FALSTAFF: Schimbă-ți mutra și-mi voi schimba și eu viața. Tu ești vasul nostru amiral, porți felinarul de la pupă, numai că-l porți în loc de nas, ești Cavalerul Lămpii-care-arde[119].

BARDOLPH: Păi cum, sir John, te supără obrazul meu cu ceva?

FALSTAFF: Ba jur că nicidecum! Mă slujesc de el așa cum se slujesc unii oameni de un inel cu cap de mort sau de un *memento mori*. Nu mă pot uita la tine fără să nu mă gîndesc la flăcările iadului și la bogătașul care trăia în purpură; parcă-l văd pe ăsta, în vestmintele lui, arzînd, arzînd. Dacă-ai fi cît de cît dedat virtuții, aș jura pe obrazul tău și jurămîntul meu ar fi așa: „Jur pe focul acesta, care este arhanghelul Domnului"; dar tu ești pierdut cu desăvîrșire și dacă nu ți-ar străluci mutra ai fi feciorul întunericului celui mai din funduri. Cînd alergai noaptea pe culmile din Gadshill[120] ca să-mi prinzi calul, să nu mai aibă banul nici un preț dacă nu mi se părea că ești un *ignis fatuus*[121] sau un ghem de foc. Ești un alai cu torțe, un

veșnic rug de bucurie. Mi-ai economisit lumini și făclii de-o mie de mărci tot umblînd noaptea împreună din han în han. În schimb, cu vinul pe care mi l-ai băut, puteam plăti feștilele celui mai scump lumînărar din Europa. Am hrănit focul salamandrei care ești tu, vreme de treizeci și doi de ani; Dumnezeu să mă răsplătească pentru asta!

BARDOLPH: Pe sîngele Domnului, aș vrea ca mutra mea să fie în burta dumitale.

FALSTAFF: Ferească-mă sfîntul, cu siguranță că m-ar arde pe mațe! *(Intră hangița Quickly*[122]*.)* Intră coană Moțato, găinușa mea! Ai cercetat cine m-a ciugulit prin buzunare?

HANGIȚA: Cum, sir John? Ce vrei să spui, sir John? Crezi că eu țin hoți în casă? Am cercetat, am întrebat, și eu și bărbatu-meu, om cu om, copil cu copil, slugă cu slugă; pînă acum n-a pierit din casa mea nici a zecea parte dintr-un fir de păr.

FALSTAFF: Tu minți, hangițo; Bardolph s-a bărbierit aici și a prăpădit mai mult decît un fir; pot să jur că mi-a scotocit cineva prin buzunare. Fugi de-aici că ești o muiere de nimic; fugi.

HANGIȚA: Cine, eu? A, nu, mie să nu-mi spui una ca asta. Nimeni nu m-a mai batjocorit așa în casa mea.

FALSTAFF: Fugi de-aici, că te știu eu cine ești.

HANGIȚA: Ba nu, sir John, nu mă cunoști, sir John; dar eu te cunosc pe dumneata, sir John; îmi datorezi parale, sir John și cauți ceartă ca să uit de ele; ți-am cumpărat o duzină de cămăși ca să ai ce pune pe dumneata.

FALSTAFF: Pînză de sac, pînză murdară, le-am dat la niște brutărițe de și-au făcut site din ele.

HANGIȚA: Ba eu nu spun minciuni, era pînză de Olanda de opt șilingi[123] cotul. Mi-ai mai rămas dator și pe mîncare, pe băutură — fără să mai socotesc împrumuturile: cu totul douăzeci și patru de funți.

FALSTAFF: Își are și el partea lui din astea, să plătească.

HANGIȚA: El! Vai de mine, e sărac și n-are lețcaie.

FALSTAFF: Cum sărac? Ia privește-i chipul; ce altă avere-i mai trebuie? Să se bată bani din nasul lui, să se bată bani din obrazul lui. Nu voi plăti nici o para! Ce, mă iei drept un mucos? Nu mă mai pot culca tihnit în hanul meu, fără să mi se jefuiască buzunarele? Am pierdut inelul bunicului meu în preț de patruzeci de mărci.

HANGIȚA: Iisuse! L-am auzit pe prinț zicînd, de nu știu cîte ori, că inelul era de aramă.

FALSTAFF: Hîmmm! Prințul e un Jack, un mocofan, un bețivan,

fir-ar să fie! Dac-ar fi aici și-ar spune asta de față cu mine l-aș ciomăgi ca pe un cîine!

(Intră prințul Henric și Poins în ritm de marș. Dînd cu ochii de ei, Falstaff se preface că suflă în toiagul său ca într-o surlă.)

FALSTAFF: Ei ce-i, frate? Așa bate vîntul? Trebuie s-o luăm cu toții în pas de defilare?
BARDOLPH: Da, doi cîte doi, ca la temnița din Newgate[124].
HANGIȚA: Milord, rogu-te ascultă-mă.
PRINȚUL HENRIC: Ce se mai aude, coană Quickly.? Cum o mai duce bărbatul dumitale? Mi-e foarte drag fiindcă-i om cumsecade.
HANGIȚA: Bunul meu lord, ascultă-mă.
FALSTAFF: Ba, te rog, las-o pe ea și ia seama la ce spun eu.
PRINȚUL HENRIC: Ce spui tu, Jack?
FALSTAFF: Noaptea trecută dormeam aici, în dosul pologului, și mi s-au jefuit buzunarele. Hanul ăsta a ajuns rău, gazdă de hoți, nu alta.
PRINȚUL HENRIC: Ce pagubă ai pățit, Jack?
FALSTAFF: Vrei să mă crezi, Hal? Trei sau patru polițe de cîte patruzeci de livre și inelul cu pecete al lui bunicu-meu.
PRINȚUL HENRIC: Nimica toată; mult dacă prețuia opt parale.
HANGIȚA: Asta i-am spus și eu, milord, și chiar ziceam că de la domnia ta am auzit. Milord, să-l auzi ce urît vorbește de dumneata, ca un zdrențăros la gură ce este. Păi nu spunea că vrea să te și ciomăgească?
PRINȚUL HENRIC: Nu zău, nu se poate!
HANGIȚA: Pe cinstea și pe credința mea vă spun și să stîrpesc, dacă nu-i adevărat!
FALSTAFF: Nu este mai multă cinste-n tine decît într-un felinar roșu; nici mai multă bună-credință ca-ntr-o vulpe care face pe moarta. Cît privește farmecele tale, drept să-ți spun, Marian fătălina[125] ar fi mai vrednic să ajungă nevastă de zapciu decît tine. Fugi că ești o zdreanță...
HANGIȚA: Zdreanță? Ce fel de zdreanță?
FALSTAFF: Ce fel de zdreanță? Una d'alea pe care faci mătănii.
HANGIȚA: Eu nu sînt o zdreanță să faci mătănii pe ea, asta să știi; sînt nevastă de om cinstit; și măcar că nu-i frumos să vorbesc așa unui cavaler, mare ticălos trebuie să mai fii dacă mă batjocorești în halul ăsta.
FALSTAFF: Măcar că nu-i frumos să vorbesc așa unei femei, să știi că ești o jivină dacă tăgăduiești.

HANGIȚA: Ce fel de jivină, măi ticălosule?
FALSTAFF: Ce fel de jivină? O vidră.
PRINȚUL HENRIC: Vidră, sir Jack? De ce tocmai vidră?
FALSTAFF: De ce? Pentru că nu-i nici carne nici pește. Nimeni nu se pricepe cum s-o ia.
HANGIȚA: Vorbești cu păcat dacă spui așa. Și tu și toți ceilalți, coțcarule, vă pricepeți cum să mă luați!
PRINȚUL HENRIC: Adevărat grăiești, hangițo! Ăsta te bîrfește fără rușine.
HANGIȚA: Și pe dumneata te vorbește de rău, milord. Nu spunea deunăzi că-i ești dator o mie de funți?
PRINȚUL HENRIC: Măi pișicherule! Îți datorez eu o mie de funți?
FALSTAFF: Numai o mie de funți, Hal! Ba o mie de mii: dragostea ta face o mie de mii și tu îmi ești dator cu dragostea.
HANGIȚA: Ba încă te-a mai poreclit zicîndu-ți Jack și mocofan, milord, și s-a lăudat c-o să te ciomăgească.
FALSTAFF: Bardolph, am spus eu una ca asta?
BARDOLPH: Ce-i drept, sir John, ai spus.
FALSTAFF: Da, dacă spune și el că inelul meu era de aramă...
PRINȚUL HENRIC: De aramă e! Ei, și-acuma îndrăznește și ține-ți făgăduiala.
FALSTAFF: Hal, să știi tu că aș cuteza să te bat pe tine, ca om, dar ca prinț, mă tem de tine ca de răcnetul puiului de leu.
PRINȚUL HENRIC: De ce nu ca de al leului însuși?
FALSTAFF: Numai regele trebuie temut ca însuși leul. Crezi că mi-e frică de tine cum îmi este de tatăl tău? Dac-ar fi așa, dare-ar Dumnezeu să-mi plesnească cingătoarea!
PRINȚUL HENRIC: Dacă ți-ar plesni, ți s-ar revărsa bărdăhanul peste genunchi! Măi tîlharule, măi, nu-i loc în burta ta nici pentru credință, nici pentru adevăr, nici pentru cinste. Ești plin numai de mațe și borhot! Să învinuiești tu o femeie vrednică precum că te-a buzunărit! Măi, fiu de tîrfă, ticălos gogonat, să mă trăsnească Dumnezeu dacă aveai în buzunare altceva decît socoteli de pe la hanuri, călăuza tractirurilor și o bucățică de zahăr de candel de o para, ca să-ți ușureze răsuflarea! Și te mai și încăpățînezi și nu vrei să te lași de minciuni. Nu ți-e rușine?
FALSTAFF: Ascultă, Hal! Tu știi că Adam a păcătuit pe vremurile cele neprihănite. Ce poate face sărmanul Jack Falstaff în vremurile astea nemernice! Uită-te la mine: am mai mult hoit decît orice alt om din lume și prin urmare sînt cu atît mai becisnic! Hai, spune drept, tu m-ai buzunărit?

PRINȚUL HENRIC: Asta se-nțelege din ce ți-am spus pînă acum.

FALSTAFF: Hangițo, te-am iertat. Du-te de pune masa; iubește-l pe bărbatu-tău, priveghează-ți slugile, îngrijește-te de oaspeți. Eu sînt omul dreptății. Vezi, m-ai împăcat. Ce, n-ai plecat? Hai, te rog, piei! *(Hangița iese.)* Și-acuma, Hal, ce mai noutăți pe la curte? Și tărășenia cu tîlhăria, băiatule, cum s-a isprăvit?

PRINȚUL HENRIC: O, scumpa mea pîrjoală, și de data asta ți-am fost înger păzitor. Am dat banii înapoi.

FALSTAFF: Nu-mi place să dau înapoi ce-am luat o dată. Te ostenești de două ori.

PRINȚUL HENRIC: Sînt în bună prietenie cu tata și pot să fac ce poftesc.

FALSTAFF: Atunci dă numaidecît lovitura la visterie, și de spălat pe mîini, te speli mai pe urmă.

BARDOLPH: Zău așa, milord.

PRINȚUL HENRIC: Jack, ți-am făcut rost de un loc la pedestrași.

FALSTAFF: Mi-ar fi plăcut mai mult la călăreți. Unde mai găsesc eu un flăcăiaș priceput la furtișaguri? Un hoțoman de vreo douăjdoi de ani; tare-mi mai vine peste mînă! Numai, slavă Domnului, că răsculații ăștia nu se leagă decît de oameni de ispravă; am toată lauda și prețuirea pentru ei.

PRINȚUL HENRIC: Bardolph!

BARDOLPH: Milord?

PRINȚUL HENRIC: Scrisoarea asta du-o lui John de Lancaster,
Lui frate-meu; și asta lui Lord de
Westmoreland.
Hai, Poins, pe cai! Căci pînă pe la prînz
Vom bate cale lungă împreună.
Jack, mîine ne vedem la Temple Hall[126]
La două ceasuri după-amiază;
Acolo vei primi însărcinare,
Porunci și bani de haine pentru oști.
Ne-nfruntă Percy, țara arde iară,
Sau noi, sau el va trebui să piară.

(Ies prințul Henric, Poins și Bardolph.)

FALSTAFF: Ce om! Ce vorbe! Ei, hangițo, hrană!
De mi-ar fi hanu-acesta darabană!

(Iese.)

ACTUL IV

SCENA 1

Tabăra răsculaților, lîngă Shrewsbury.
Intră Hotspur, Worcester și Douglas.

HOTSPUR: Zău, nobilul meu scot, dacă vorbirii
Pe șleau nu i s-ar spune lingușire
În vremea noastră, drept ar fi ca Douglas
Să fie socotit cel mai destoinic
Și mai vestit soldat din lumea-ntreagă.
Pe Dumnezeul meu! Nu știu să perii
Și nici nu-mi plac lingăii, însă nu am
Pe nimenea mai drag decît pe tine.
Așa fiind, încearcă-mă, stăpîne.

DOUGLAS: Ești prințul adevărului;
Căci nu-i pe lume astăzi om puternic
Să nu-l îngenunchez.

HOTSPUR: Așa să faci!

(Intră o ștafetă cu scrisori.)

Ce vești aduci?

(Lui Douglas.)

Îți mulțumesc din suflet.

ȘTAFETA: Sînt epistolii de la tatăl tău.

HOTSPUR: Trimite vești? De ce nu vine singur?

ȘTAFETA: Nu-i stă-n puteri; e rău bolnav, milord.

HOTSPUR: Ei drace! Cum îi arde să bolească
Taman acuma? Cine-i poartă oastea?
Ce căpetenii o aduc încoace?

ȘTAFETA: Scrisoarea dă răspuns mai bun ca mine.

WORCESTER: Te rog să-mi spui: e țintuit în pat?
ȘTAFETA: Milord, zăcea în pat de patru zile
Cînd l-am văzut; pornindu-mă încoace
Lăsai pe doftori tare îngrijați.
WORCESTER: Aș fi dorit să-și pună rînduială
În socoteli pe cînd era-n putere;
Nicicînd n-a fost mai scumpă sănătatea-i.
HOTSPUR: Auzi, bolnav! La pat! Lingoarea asta
Ne năruie tot planul pus la cale;
Se vor isca și murmure în taberi.
Îmi scrie cum că suferă lăuntric,
Și că prin crainici n-o să-și poată strînge
Prietenii curînd, căci nu se-ncrede
În nimenea decît în sine însuși,
Căci lucru-i cu primejdie și gingaș.
Apoi ne dă cutezătoare sfaturi:
Să ne pornim cu oastea — mult-puțină
Cîtă avem — să ispitim norocul;
Căci, scrie el, nu-ncape șovăială,
Învederat fiind că planul nostru
E cunoscut de rege. Ei, ce zici?
WORCESTER: Năprasna asta rău ne betegește.
HOTSPUR: Ba foarte rău; parcă ne-a frînt o mînă;
Dar dacă stai să socotești, nu prea...
Ne facem griji mai mari decît se cade.
Cuminți am fi să ne zvîrlim tot cheagul
Pe-un singur zar? Să ne lăsăm ursita
În voia îndoielnicului ceas?
Nu-i înțelept; ne-am despuia nădejdea
Pornind așa, am stoarce însuși miezul
Norocului și l-am slei cu totul.
DOUGLAS: De bună seamă, cred că ai dreptate;
Așa ne mai rămîne o nădejde;
O mîntuire-n ceasul cela greu,
Un loc în care
Să ne găsim liman și mîngîiere.
HOTSPUR: Un ascunziș, un loc de adunare,
Dacă vreo piază rea sau necuratul
Ne vor spurca neprihănitul plan.
WORCESTER: Mă-ntorc și zic: păcat că nu-i și lordul.
Răzmerița nu rabdă dezbinare,
Și mulți vor crede — neștiind că-i bòlnav,
Că-nțelepciunea, buna lui credință,

Și sila lui în fața faptei noastre
Opritu-l-au pe tatăl tău din drum.
Și eu socot c-asemeni bănuială
Va face pe cei slabi să șovăiască
Ne-ncrezători că lupta noastră-i dreaptă.
Căci, răzvrătiți, noi trebuie, știi bine,
Să ne ferim de-o judecată rece,
Să-mbrobodim și să le-nchidem ochii
Acelor ce despică firu-n patru.
Toți cei ce nu cunosc cum stă pricina
Vor fi cuprinși de griji nerăscolite
Pînă acuma.

HOTSPUR: Prea departe mergi.
Ba, eu voi trage chiar folos din asta;
Spori-vom faptei noastre strălucirea
Luptînd și fără ajutorul tatei,
Căci se va spune: dacă-n lipsa lui
Ne-ncumetăm a înfrunta o țară,
Cu el alături răsturnăm pămîntul.
Nimic nu-i șubred, sîntem tari și zdraveni.

DOUGLAS: Într-un ceas bun! În Scoția la mine
Cuvîntul frică nu e cunoscut.

(Intră sir Richard Vernon.)

HOTSPUR: E vărul Vernon! Fii binevenit!

VERNON: Măcar de-ar fi și vestea mea la fel...
Se-apropie cu șapte mii de oameni
Sir Westmoreland, cu prințul John alături.

HOTSPUR: Ei și! Ei și?

VERNON: Pe urmă am aflat
Că regele s-a pregătit de luptă
Și va purcede iute într-acoace
Cu strașnice și multe armii.

HOTSPUR: Va fi și el binevenit. Dar fii-său,
Descreieratul, șuiul prinț de Wales
Și soții lui ce-și bat de lume joc
Nepăsători?

VERNON: Toți înzăoați, în arme,
Cu penele de struț fîlfîitoare
Bat din aripi ca vulturii la scaldă;
Ca-n basm lucesc în platoșe de aur,
Învăpăiați ca luna lui florar

Și falnici precum soarele de vară,
Zglobii ca iezii, crunți ca tăurașii...
Văzutu-l-am pe Harry, încoifat,
Înveșmîntat în fier și cu pulpare
Făcîndu-și vînt, ca-ntraripatul Hermes[127],
În șa atît de sprinten și ușure
Încît ai fi crezut că-i un arhanghel
Venit să-nfrunte pe focosul Pegas[128],
Vrăjind cu măiestria lui o lume!

HOTSPUR: Oho, ajunge! Laudele astea
Mă-mbolnăvesc de friguri mai dihai
Ca soarele de marte. Să poftească!
Fiindcă vin gătiți ca pentru jertfă,
Îi vom jertfi însîngerați și calzi
Zeiței cea cu ochi de foc a luptei[129].
Va sta pe tron împlătoșatul Marte[130]
În sînge pînă-n creștet. Ard văzînd
C-atîta de aproape ni-i izbînda
Și încă nu-i a noastră. Am să-ncalec
Și-l voi izbi ca trăsnetul în piept
Pe Harry, și ne-om bate tiz cu tiz,
Pe armăsari în spume, pînă cînd
Un cal și-un om mușca-vor din pămînt.
O, de-ar veni și Glendower...

VERNON: Ascultă:
Trecînd prin Worcester am aflat că Owen
Mai zăbovește două săptămîni.

HOTSPUR: Din toate, asta-i vestea cea mai grea.

WORCESTER: Pe legea mea, aduce a prohod.

HOTSPUR: Cam cîți oșteni să aibă riga Henric?

VERNON: Treizeci de mii.

HOTSPUR: Și patruzeci să fie!
Chiar de lipsesc și Glendower și tata.
Vom izbîndi căci sîntem tari și gata.
Se-apropie sorocul judecății
De vom muri, murim voioși cu toții.

DOUGLAS: Nu mai cobi; eu nu mă tem, copile,
Sînt descîntat pe șase luni de zile.

(Ies toți.)

SCENA 2

Pe o şosea în apropiere de Coventry.
Intră Falstaff şi Bardolph.

FALSTAFF: Bardolph, tu şterge-o înainte la Coventry şi umple-mi o butelcă de Xeres. Soldaţii noştri vor trece prin oraş; în noaptea asta va trebui să fim la Sutton Co'fil[131].

BARDOLPH: O să ai bunătatea să-mi dai şi parale, căpitane?

FALSTAFF: Nu te tocmi.

BARDOLPH: Băutura are să coste un galben.

FALSTAFF: Cît o fi să fie, ia aici pentru osteneala ta; dacă ar costa şi douăzeci de galbeni, ia-i pe toţi, eu dau socoteala de parale. Să-i spui locotenentului meu Peto să mă aştepte la marginea oraşului.

BARDOLPH: Aşa voi face, căpitane. Cu bine...

(Iese.)

FALSTAFF: Ca un ţîr s-ajung dacă nu mi-e ruşine de soldaţii mei. Mi-a dat vodă împuternicire la mînă să adun oaste şi eu mi-am făcut de cap. Pentru o sută şi cincizeci de oşteni, umflai trei sute şi ceva de funţi. Nu storc decît de la bogătani şi de la feciori de chiaburi. Umblu după însurăţeii care şi-au şi făcut două strigări; ale naibilor puşlamale, le place mai mult să huzurească decît să tragă la greu şi mai curînd l-ar asculta pe Scaraoţchi decît pe toboşar şi se sperie de bubuitura unui tunuleţ mai dihai ca o găină sau ca o lişiţă şontoroagă. N-am strîns cu uşa decît nişte papă-lapte care n-au în burtă nici un dram de inimă şi care toţi s-au răscumpărat de militărie. În ceasul de faţă regimentul meu e alcătuit din stegari, caporali, locotenenţi şi comandanţi de companie, toţi nişte prăpădiţi şi trenţăroşi ca Lazăr[132] din icoana pe care se vede o haită de potăi flămînde lingîndu-i rănile; oamenii care n-au fost niciodată soldaţi, rîndaşi izgoniţi pentru furtişag, copilandri mai mucoşi decît mezinii lor, tejghetăraşi răzvrătiţi, hangii fără han, lepădăturile unei lumi care-a zăcut prea mult în huzur, de zece ori mai jerpeliţi ca o flamură veche. Iată pe ăştia am pus mîna ca să înlocuiesc răscumpăraţii. Încît văzîndu-i ai crede că sînt o sută cincizeci de fii risipitori, flenduroşi, veniţi de-a dreptul de la păzit porcii, care n-au dus la gură decît păstăi şi lături. M-am întîlnit pe drum cu un hîtru care m-a întrebat, al naibii! dacă nu cumva am văduvit spînzurătorile de stîrvuri. Nu s-au mai văzut asemenea momîi. Eu ştiu una şi bună:

n-am să trec prin Coventry cu ei. Ba, colac peste pupăză, caraghioșii ăștia mai umblă și crăcănați de parcă ar avea lanțuri la glezne, ceea ce nu-i lucru de mirare cunoscînd că pe cei mai mulți i-am scăpat din temniță[133]. În compania mea n-ai să găsești decît o cămașă și jumătate, iar jumătatea e făcută din două ștergare cusute împreună și aruncate pe umăr ca mantia fără mîneci a unui crainic. Cît despre cămașa cea întreagă, ca să spun drept, am furat-o de la gazda mea din Saint-Albans, dacă n-o fi cumva de la omul cu nasul roșu care ține rateșul la Daventry. Dar tot una-i; găsesc ei destule rufe pe zaplazuri.

(Intră prințul Henric și Westmoreland.)

PRINȚUL HENRIC: Ce mai faci, Jack-umflatule? Ce mai faci, pilotă îndesată?

FALSTAFF: Ce! Hal? Ce faci, zurliule? Ce naiba meșterești prin Warwickshire? Bunul meu lord de Westmoreland, vă cer iertare. Credeam că înălțimea voastră a și ajuns la Shrewsbury.

WESTMORELAND: Adevărat, sir John, ar cam fi vremea să fi ajuns, și dumneata așijderea. Dar ostașii mei se și găsesc acolo. Regele, pot să ți-o spun, trage nădejde de la noi toți; avem de mers toată noaptea.

FALSTAFF: Nici o grijă; sînt cu ochii-n patru ca o mîță care pîndește la smîntînă.

PRINȚUL HENRIC: La smîntînă, adevărat: atîta ce-ai mai înghițit pînă acum, că unt te-ai făcut. Dar ia spune-mi, Jack, ai cui sînt oamenii aceia care vin în urmă?

FALSTAFF: Ai mei, Hal, ai mei.

PRINȚUL HENRIC: De cînd mă știu n-am văzut mai jalnice haimanale.

FALSTAFF: Eh, destul de buni pentru tăvăleală; carne de tun! Carne de tun! Vor umple o groapă la fel de bine ca și cei mai de ispravă; deh, frate dragă, oameni muritori, oameni muritori...

WESTMORELAND: Arată, sir John, mai săraci și mai sfrijiți decît se cuvine; prea-s ticăloși.

FALSTAFF: Cît privește sărăcia lor, nu știu de unde s-au pricopsit cu ea; și dacă sînt sfrijiți, cu siguranță că nu s-au molipsit de la mine.

PRINȚUL HENRIC: Asta nu, pot să jur; doar dacă n-ai să numești sfrijeală trei degete de slănină pe spinare. Dar ia dă-i zor, jupîne; Percy se și află pe cîmpul de bătaie.

FALSTAFF: Cum, regele a și pus tabăra?

WESTMORELAND: Da, sir John; mă tem că zăbovim prea mult.
FALSTAFF: Păi da,
La terminarea luptei se bucură fricosul
Şi cînd începe masa e vesel mîncăciosul.

(Ies toţi.)

SCENA 3

Tabăra răsculaţilor, lîngă Shrewsbury.
Intră Hotspur, Worcester, Douglas şi Vernon.

HOTSPUR: Îl vom izbi la noapte.
WORCESTER: Nu se poate.
DOUGLAS: Zăbava ta-i prieşte.
VERNON: Nicidecum.
HOTSPUR: Cum spui aşa? N-aşteaptă spor de oaste?
VERNON: La fel ca noi.
HOTSPUR: Al nostru nu e sigur.
WORCESTER: Ia seama, vere. Nu lovi la noapte.
VERNON: Mai bine nu!
DOUGLAS: Greşit mă sfătuiţi:
Vorbiţi din moleşeală şi din frică.
VERNON: Să nu mă defăimezi, căci jur pe viaţă
— Şi-mi pun chezaşă viaţa — că atunci
Cînd porunceşte cinstea, eu ascult
De glasul fricei mai puţin, milord,
Ca dumneata şi scoţii dumitale.
Se va vedea în bătălie, mîine,
Cine se teme.
DOUGLAS: Sau la noapte.
VERNON: Fie!
HOTSPUR: La noapte zic şi eu.
VERNON: Nu, nu e cu putinţă. Mă şi mir
Că voi, războinici încercaţi în lupte,
Nu înţelegeţi care neajunsuri
Ne-ntîrzie atacul: călăreţii
Lui Vernon, vărul meu, nici n-au ajuns;
Iar unchiul Worcester şi călării lui
Abia sosiră, sînt sleiţi şi moi,
De trudă mare li s-a stins curajul
Iar caii-s vlăguiţi pe jumătate.

HOTSPUR: Cam tot așa de rău stă și vrăjmașul
Cu caii lui, sleiți de drum și blegi;
Ai noștri în deobște-s odihniți.

WORCESTER: La rege călărimea e mai multă;
Zău, ai răbdare să ne strîngem toți.

(Trompetele vestesc o solie. Intră sir Walter Blunt.)

BLUNT: De vreți a-mi da cinstită ascultare,
V-aduc solie bună de la rege.

HOTSPUR: Bine-ai venit, sir Walter Blunt; dea Domnul
Să fii și tu alăturea de noi!
Mulți te iubim aici și rău ne pare
De faima și de vrednicia ta
Văzînd că-n loc să stai de partea noastră
Ni te ridici în față ca potrivnic.

BLUNT: Ferească Dumnezeu să fac altminteri,
Atîta timp cît voi, fără de lege,
Stați împotriva rigăi legiuite.
Am fost trimis de rege să cunosc
Nemulțumirea voastră: pentru ce
Sădiți în brazda păcii dușmănie
Dînd blîndei țări o pildă rea de vrajbă.
Aceasta mi-i solia. Dacă riga
A dat uitării slujbele aduse
De voi — măcar că mult le prețuiește —
El totuși vrea să vă cunoască păsul.
Mărturisiți dorința și îndată
El vă va da ce-i cereți, cu dobîndă,
Iertîndu-vă pe voi cum și pe cei
Ademeniți de voi pe căi greșite.

HOTSPUR: Regele-i bun; noi știm că el cunoaște
Cînd să s-arate darnic — și cînd nu.
Noi: unchiul meu și tata și eu însumi
I-am pus pe cap coroana care-o poartă;
Cînd n-avea ani nici douăzeci și șase,
Sărac fiind și rău văzut de lume,
Un urgisit, întors furiș acasă,
L-a-ntîmpinat pe malul mării tata;
Mai apoi, auzindu-l cum se jură,
Cu ochii plini de lacrimi și spăsit
Că numai prinț de Lancaster se vrea
Spre a-și stăpîni în pace moștenirea,

Înduioșat-și plin de milă tata
Jură să-i deie sprijin și i-a dat.
Văzînd pe urmă lorzii și baronii
Cum îl lua Northumberland în brațe,
Veniră mici și mari cu-nchinăciune
Prin tîrguri și cetăți, îngenunchind,
Ținîndu-i calea prin oraș, la poduri,
I-au dus plocoane, s-au plecat supuși,
I-au dăruit odraslele drept paji[134]
Urmîndu-l toți în strălucit alai.
Cînd a văzut că-l ține brăcinarul,
Mi s-a și cocoțat măria sa
C-un pas mai sus decît îi juruise
La Ravenspurgh, pe țărmul sterp, lui tata.
Iar astăzi se încumetă să schimbe
Anume legi și zapise străvechi
Precum c-ar fi apăsătoare obștii,
Vînează nedreptăți și se preface
Îndurerat de suferința țării.
Și astfel, împărțind viclean „dreptate"
Momește pe cei lesne-crezători.
Ba mai mult chiar, îi descăpățînează
Pe toți acei pe care vechiul crai
I-a împuternicit să-i țină locul
Pe cînd bătea războiul în Irlanda[135].

BLUNT: Nu asta am venit s-ascult.

HOTSPUR: Îndată!
Curînd apoi l-a răsturnat pe rege
Și iute-iute l-a scuturat de zile;
A pus în cîrca țării biruri grele,
Și-ngăduie ca vărul său lord March,
— Care pe drept putea să-i fie rege —
Să zacă surghiunit în țara Wales,
Zălog uitat și nerăscumpărat.
Îmi ponegrește orice biruință,
Mă-împresură cu lațuri și iscoade,
Pe unchiul meu l-a scos din sfatul țării,
Pe tata îl gonește de la curte,
Încalcă jurămintele la rînd
Pășind din nedreptate-n nedreptate
Și ne silește să aflăm scăpare
În oastea asta, și să-i zdruncinăm
Un tron prea culpeș ca să fie trainic.

BLUNT: Cu-acest răspuns să mă întorc la rege?

HOTSPUR: Ba nu, sir Walter, vom mai sta la sfat.
Te du la rege, spune-i cum că vrem
Un gaj că ne va slobozi solia
Și mîine-n zori de zi trimit răspunsul
Prin unchiul meu. Acuma, mergi cu bine!
BLUNT: Aș vrea să-i prețuiți milostivirea.
HOTSPUR: E cu putință.
BLUNT: Deie Dumnezeu!

SCENA 4

York. O încăpere în palatul arhiepiscopului.
Intră arhiepiscopul de York și sir Michael.

ARHIEPISCOPUL: Scrisoarea asta cu peceți, sir Michael,
S-o duci de sîrg la lordul mareșal[136];
La vărul Scroop pe-aceasta. Celelalte
Cui se cuvin. De-ai ști de cît de mare
Însemnătate sînt, n-ai sta o clipă.
SIR MICHAEL: Înalt prea sfinte,
Ghicesc cuprinsul lor.
ARHIEPISCOPUL: Nu-i de mirare,
Sir Michael, mîine e o zi cînd soarta
A zece mii de oameni se alege;
Căci, după cum am priceput ușor,
La Shrewsbury și-a întărit monarhul
Oștirile în grabă adunate
Cu cetele lui Harry; și mi-e frică
— Lipsind și oastea cea mai numeroasă
A lordului Northumberland, bolnavul —
Sir Glendower, cu luptătorii lui
Cei de nădejde, zăbovind pe drum
De teama unor semne cobitoare,
Mi-e frică, spun, că armia lui Percy
Nu-l va putea răzbi acum pe rege.
SIR MICHAEL: O, nu, milord, nu-ți fie teamă:
Mai sînt și lordul Mortimer și Douglas.
ARHIEPISCOPUL: Nu, Mortimer lipsește.
SIR MICHAEL: În schimb sînt Harry Percy, Mordake, Vernon,
Milord de Worcester și un falnic roi
De vajnici luptători și gentilomi.

ARHIEPISCOPUL: Așa-i, dar vezi că regele a strîns
Pe toți războinicii vestiți din țară:
Prințul de Wales, lord John de Lancaster,
Cinstitul Westmoreland și cruntul Blunt,
Și încă alți nenumărați potrivnici,
Tot oameni pe alese, fruntea țării.

SIR MICHAEL: Nu te-ndoi că vor avea de furcă!

ARHIEPISCOPUL: Nu mă-ndoiesc; dar să luăm aminte
Întîmpinînd primejdia degrabă.
Căci dacă Percy e învins de rege,
Acesta asupri-ne-va cu oastea
Căci a aflat despre urzeala noastră;
Și-i înțelept să-l așteptăm puternici.
Aleargă dar. Mai am de scris răvașe
Și altor frați. Așa, drum bun, sir Michael.

(Ies amîndoi.)

ACTUL V

SCENA 1

Tabăra regelui, lîngă Shrewsbury. Intră regele Henric, prinţul Henric, John de Lancaster, sir Walter Blunt şi sir John Falstaff[137].

REGELE HENRIC: Ce sîngeriu e soarele pe dealul
Acela cu păduri. Păleşte ziua
De jalea lui.
PRINŢUL HENRIC: Şi vîntul de la sud
Îi fuge înainte, trîmbiţaş,
Şi prevesteşte şuierînd prin frunze
O zi posomorîtă şi furtuni.
REGELE HENRIC: Să jeluie alături de înfrînţi!
Cînd eşti biruitor nimic nu-i trist.

(Sună trompete. Intră Worcester şi Vernon.)

Ei bine, lord de Worcester! E păcat
Că ne-ntîlnim aşa ca neprieteni.
Ne-ai amăgit credinţa, ne-ai silit
Să dezbrăcăm veştmîntul moale-al păcii
Şi să ne ferecăm în reci armuri
Bătrînul trup. Păcat, milord, păcat...
Ce ai să-mi spui? Eşti volnic să destrami
Urzeala-ngrozitorului război
Şi să te-ntorci sub pajerele noastre
Sub care-aveai firească strălucire!
Să nu mai fii o iazmă izgonită
De pe pămînt, un gîde şi o cobe
De crîncene urgii ce vor să vină?
WORCESTER: Ascultă-mă, stăpîne,
Din partea mea, mi-ar place să trăiesc
În pace bună anii ce-i mai am.

Căci — pot jura — eu unul n-am cătat
Nicicînd această zi de dezbinare.

REGELE HENRIC: De n-ai cătat-o, cum de-ai dat de ea?

FALSTAFF: Răscoala-i sta-n cărare și-a cules-o.

PRINȚUL HENRIC: Taci, huhureze, taci.

WORCESTER: I-a fost pe placul înălțimii tale
Să-mi urgisească neamul și pe mine;
Dar sînt dator să-ți spun că noi ți-am fost
Prietenii dintîi și cei mai buni.
De dragul tău, pe timpul rigăi Richard,
Am frînt toiagul slujbei ce-mplineam[138].
O zi și-o noapte-am călărit ca vîntul
Să-ți ies în drum și să-ți sărut pulpana,
Măcar că tu erai pe vremea-aceea
În cin și faimă mult mai jos ca mine.
Eu, frate-meu și fi-său te-am adus
În țară iar, primind cutezători
Primejdiile vremii. Ne-ai jurat
La Doncaster că n-ai să uneltești
Asupra țării, nerîvnind mai mult
Decît moșia proaspăt dobîndită:
Ducatul Lancaster, lăsat de Gaunt.
Și ne-am legat să-ți stăm de sprijin. Dar
Curînd a prins norocul să te plouă
Și te-a-mbăiat un val de măreție:
În lipsa rigăi, sprijinul ce-ți daräm,
Urgia unor vremi destrăbălate,
Amăgitoarea ta nenorocire,
Și soarta rea care-l silea pe rege
Să zăbovească-n lupte prin Irlanda
— Încît umbla un zvon c-ar fi și mort —
Priitu-ți-au să poți lua în mînă
Puterea, cînd ai fost rugat s-o iei.
Ai dat uitării cele juruite
La Doncaster și te-ai purtat cu noi
Precum un pui de cuc cu gazda lui:
Ne-ai alungat pe noi din cuib afară;
De noi hrănit, te-ai voinicit atîta
Că nici nu îndrăzneam să te privim
În ochi, să nu ne-nghiți: și ne-ai silit
Să ne lăsăm cuibarul căutînd
Izbavă în puterea armelor.
Iar dacă astăzi te-nfruntăm astfel,

Tu ți-ai făcut-o, tu cu mîna ta,
Prin fapte și purtări nesăbuite
Căci ne-ai călcat încrederea-n picioare
Și jurămîntul tău ți l-ai călcat.

REGELE HENRIC: Acestea toate cîte le-ai rostit
Strigatu-le-ați prin tîrguri și biserici
Ca să vă poleiți frumos răscoala
În ochii nestatornicei mulțimi,
Sărmani nemulțumiți ce cască gura
Și freamătă la fiecare zvon
De răsturnări înnoitoare.
Nu i-a lipsit vreodată răzmeriței
Nici zugrăveala care să-i ascundă
Adevăratul chip, nici calicimea
Flămîndă de învălmășeli și jaf.

PRINȚUL HENRIC: Prea mulți soldați din oștile-amîndouă
Plăti-vor scump această întîlnire
De s-or încăiera. Să-i spui lui Percy,
Nepotul tău, că-l prețuiesc la fel
Ca toată lumea și — pe viața mea!
Lăsînd de-o parte fapta lui de astăzi —
Socot că nu e om de neam ca el
Mai brav, mai mare-n fapte și mai vrednic,
Cu-o mai cutezătoare tinerețe:
Podoaba cea de preț a vremii noastre...
Eu, spre rușinea mea, mărturisesc,
Am fost un cavaler trîndav, și știu
C-așa mă prețuiește el pe mine.
Însă mă leg aici în fața tatii
Ca să-i înfrunt și numele și faima
Și vreau spre a scuti vărsări de sînge
Să ne-ncercăm norocul doar noi doi.

REGELE HENRIC: Eu, prinț de Wales, te învoiesc să-ncerci
Măcar că-mprejurări fără de număr
Se-mpotrivesc. Noi ne iubim supușii,
Lord Worcester; îi iubim chiar și pe-acei
Ce-s rătăciți la vărul tău în lagăr;
Dacă primiți iertarea ce trimitem,
Voi toți: el, tu și ei și fiecare
Din nou mi-oți fi prieteni și eu vouă.
Așa să-i spui nepotului și apoi
S-aduci răspunsul lui. De nu se-nclină,

Îl vom certa cu straşnică pedeapsă.
Acum te du. Nu-ţi mai răbdăm răspuns.
V-am dat prilej — primiţi-l cuminţeşte.

(Worcester şi Vernon ies.)

PRINŢUL HENRIC: Nu-l vor primi, o jur pe viaţa mea!
Hotspur şi Douglas, amîndoi alături
S-ar război şi cu o lume-ntreagă...
REGELE HENRIC: Atunci, în fruntea oştilor cu toţii!
De vorba lor atîrnă bătălia.
Şi-ntru dreptate să ne-ajute Domnul!

(Ies regele Henric, Blunt şi John de Lancaster.)

FALSTAFF: Hal, dacă mă vezi căzînd în luptă, acoperă-mă cu trupul tău; e o chestie de prietenie.
PRINŢUL HENRIC: Numai un uriaş ar putea da asemenea dovezi de prietenie. Fă-ţi rugăciunile şi noapte bună!
FALSTAFF: Aş vrea să fie ceasul de culcare şi toate cele la locul lor.
PRINŢUL HENRIC: Îi eşti dator lui Dumnezeu cu moartea.

(Iese.)

FALSTAFF: Nu-i grabnică plata; ar fi o jale să plăteşti înainte de soroc. Ce nevoie am să mă grăbesc atîta timp cît nu mă strînge cu uşa? Dar nu-i vorba de asta. Onoarea mă împinge înainte. Da, dar dacă mă împunge de moarte cînd păşesc înainte? Atunci? Poate onoarea să-ţi tămăduiască un picior rupt? Aş! Sau o mînă? Aş! Sau să-ţi aline durerile unei răni? Aş! Care va să zică onoarea nu are nici o pricepere doftoricească. Nici una. Ce-i onoarea? O vorbă. Ce se află în această vorbă: onoare? Văzduh. Grozavă socoteală! Cine este plin de onoare? Cel care a răposat miercuri. O simte el oare? Aş! O aude el oare? Aş! Atunci înseamnă că onoarea nu poate fi simţită. Da, morţii n-o simt. Au poate ea vieţui cu viii? Nu. Pentru ce? Defăimarea se împotriveşte. Prin urmare nu-mi face trebuinţă: onoarea e ca un prapure la-nmormîntare. Şi cu asta mi-am încheiat simbolul credinţei.

(Iese.)

SCENA 2

Tabăra răzvrătiților. Intră Worcester și Vernon.

WORCESTER: Nepotu-meu nu trebuie să afle
De bunătatea ce ne-arată riga.
VERNON: Mai bine-ar fi să știe.
WORCESTER: Dacă află
Sîntem pierduți, căci nu e cu putință
Să-și țină regele cuvîntul dat.
Ne va găsi el vini mai mărunțele
Spre-a ne plăti păcatul greu de astăzi;
Mereu ne va pîndi cu bănuială:
Căci te încrezi în trădător ca-n vulpe;
Oricît de blîndă și smerită pare,
În ea mocnește firea ei de fiară.
Voioși de-om arăta sau mohorîți,
De-a pururea ne va privi cruciș,
Și vom trăi precum în staul boii:
Răsfeți mai mult pe cel ce-l tai întîi.
Se pot uita greșelile lui Percy
Căci are minte crudă, sînge aprig.
Și chiar porecla „Hotspur" ne arată
C-așa e el, pripit și năzuros.
Păcatul său va apăsa pe mine
Ca și pe tatăl său. Noi l-am crescut,
Și hiba moștenind-o de la noi,
Noi, capii răutăților, plăti-vom.
Vezi, așadar, să nu scapi, dragă vere,
Lui Harry vreo vorbă de la rege.
VERNON: Fă cum socoți; voi întări ce spui
Dar iacătă-l că vine.

(Intră Hotspur, Douglas, ofițeri, în urmă ceilalți.)

HOTSPUR: S-a-ntors și unchiul. Slobod e să plece
Lord Westmoreland. Hei! unchiule, ce veste?
WORCESTER: E gata vodă să pornească lupta.
DOUGLAS: Trimite-i prin lord Westmoreland sfidare.
HOTSPUR: Să mergi, sir Douglas, și să-i spui aceasta.
DOUGLAS: Mă duc, oho, și încă bucuros!

(Iese.)

WORCESTER: Nici pic de milă nu ne-arată vodă.
HOTSPUR: I te-ai rugat? Ferească sfîntul!

WORCESTER: I-am spus cu binişorul păsul nostru,
I-am spus că şi-a călcat cuvîntul dat,
Iar regele în loc să se căiască
Ne strigă răsculaţi şi vînzători
Şi vrea să ne obijduie cu arma.

(Intră din nou Douglas.)

DOUGLAS: La arme, domnii mei! Am azvîrlit
Sfidarea în obrazul rigăi Henric
Şi Westmoreland, ostatecul, i-a dus-o,
Aşa că numai lupta ne aşteaptă.
WORCESTER: Ieşind în faţa rigăi, prinţul Harry
Te-a înfruntat să lupţi cu el în doi.
HOTSPUR: O, de-am putea purta pe umeri lupta
Doar eu şi Harry Monmouth[139], să nu-şi curme
Suflarea nimeni altul! Spune-mi, spune-mi,
Cum a vorbit? Mi-a arătat dispreţ?
VERNON: O, nu! Ţi-o jur; n-am auzit vreodată
O înfruntare mai cuviincioasă
Decît atunci cînd fratele pofteşte
Alt frate la o-ntrecere în săbii.
Te-a proslăvit cum nici nu se mai poate
Înveşmîntîndu-şi lauda regeşte;
Vorbea de tine ca un letopiseţ,
Te-a ridicat mai sus de orice slavă
Spunînd că orice slavă-i prea măruntă;
Pe urmă, ca un prinţ adevărat,
El însuşi aspru s-a mustrat pe sine
Hulindu-şi tinereţele nebune
Aşa frumos, încît vădea că-i vrednic
Să dea învăţături dar şi să-nveţe.
Apoi tăcu. Ci, eu mă-ntorc şi zic
Că de-o scăpa din focul astei zile,
Nicicînd nu i-au fost date Engliterei
Nădejdi mai mari, ce rău le-am tălmăcit
În uşurinţa anilor lui fragezi.
HOTSPUR: Îmi pare că te-a-mbrobodit, măi vere,
Cu fleacurile lui. În viaţa mea
N-am întîlnit un prinţ mai deşănţat.
Dar, bun sau rău cum este, pînă-n seară
Am să ţi-l strîng în braţe ostăşeşte

De-o să se frîngă subt îmbrățișări.
La arme! Iute! Frați, soldați, prieteni,
Purtați-vă cu mult mai vitejește
Decît vă pot îmbărbăta; căci eu
N-am darul să vă torn în vine flăcări.

(Intră un crainic.)

CRAINICUL: Milord, aduc scrisori.

HOTSPUR: N-am timp să le citesc
O, domnii mei! Ce scurtă este viața!
Dar lungă ce-i cînd faci din ea risipă
De-ar ține doar cît praful din clepsidră
Și-ar curge toată numai într-un ceas...
Dacă trăim, trăim să-nvingem regi;
De vom muri, și prinți cu noi muri-vor!
Ni-i cugetul curat, căci lupta-i dreaptă
De vreme ce luptăm pentru dreptate.

(Intră alt crainic.)

AL DOILEA CRAINIC:
Milord, fii gata. Riga vine-n goană.

HOTSPUR: Îi sînt îndatorat că-mi curmă vorba
Căci nu prea știu vorbi. Atît vă spun:
Pe viață și pe moarte! Eu trag spada
Ca să mi-o scald în cel mai mîndru sînge
Pe care-l voi afla în vălmășagul
Acestei zile pline de primejdii.
Și-acum: „SPERANȚA!"[140] Percy! Înainte!
Să sune toate goarnele de luptă,
Și să ne-mbrățișăm în larma lor
Căci pentru mulți îmbrățișarea asta
Va fi din toate cea mai de pe urmă.

Trompetele sună. Se îmbrățișează și ies.)

SCENA 3

Cîmpul dintre cele două tabere. Incursiuni și încăierări mărunte. Intră Douglas și sir Walter Blunt, care e îmbrăcat aidoma cu regele, întîlnindu-se.

BLUNT: Tu cine ești, acel ce-n bătălie
Mă urmărești mereu? Și de pe frunte
Ce lauri vrei să-mi smulgi?

DOUGLAS: Mă cheamă Douglas,
Și te pîndesc mereu în bătălie
Căci mi s-a spus de tine că ești rege.
BLUNT: Adevărat ți-au spus.
DOUGLAS: Azi a plătit cu viața lordul Stafford
Asemănarea lui cu tine, rege,
Căci spada asta l-a străpuns în locu-ți;
E rîndul tău — ori mori, ori te dai prins!
BLUNT: Eu nu-s născut, trufașe scoțian,
Spre a fi rob. Un rege răzbuna-va
Uciderea lui Stafford.

(Se încaieră și Blunt este ucis. Intră Hotspur).

HOTSPUR: O, Douglas, de luptai așa la Holmedon
Nici cînd n-aș fi învins un scoțian.
DOUGLAS: E totul împlinit; am biruit!
În țărnă zace regele răpus.
HOTSPUR: Unde?
DOUGLAS: Iată-l.
HOTSPUR: Acesta, Douglas? Nu; îl știu prea bine.
Ce om viteaz a fost! Îl cheamă Blunt;
Înveșmîntat aidoma cu riga.
DOUGLAS *(Către trupul lui Blunt)*:
Buh de om prost să-ți însoțească duhul!
Plătit-ai scump un nume-mprumutat:
De ce m-ai amăgit că ești un rege?
HOTSPUR: Mulți are vodă îmbrăcați ca el...
DOUGLAS: Îți jur pe spada mea!
Am să-i străpung bucată cu bucată
Fantoșele în straie-mpărătești
Pînă voi da de rege.
HOTSPUR: Înainte!
Ostașilor li-i sîngele fierbinte.

(Ies amîndoi. Trompete. Intră Falstaff.)

FALSTAFF: Din Londra am putut fugi fără să plătesc socoteala, dar tare mă tem c-am s-o plătesc aici. Aicea crestăturile se fac pe răbojul scăfîrliei. Ia stai! Cine ești dumneata? Sir Walter Blunt. Mare cinste pentru dumneata. Ce onoare! Mă simt înfierbîntat ca plumbul topit și la fel de greu. Feri-m-ar Dumnezeu de plumb! N-am nici un interes s-atîrn mai greu decît mi-atîrnă măruntaiele. Pe trențăroșii mei îi lăsai pe locul unde au fost ciuruiți. Dintr-o sută cincizeci nu mai suflă decît vreo

trei, şi ăia buni să milogească pe la porţile cetăţilor cîte zile-or mai avea. Cine se apropie?

(Intră prinţul Henric.)

PRINŢUL HENRIC: Cum! Stai aici ca trîntorii? Dă-mi spada,
Atîţia oameni vrednici zac în praf,
Striviţi sub goana cailor duşmani,
Nerăzbunaţi de noi; dă spada-ncoace!

FALSTAFF: Vai, Hal, lasă-mă să-mi trag sufletul! Nici papa Grigore Turcul[141] n-a făcut atîtea isprăvi cîte-am săvîrşit eu astăzi. M-am răfuit cu Percy; l-am pus bine.

PRINŢUL HENRIC: L-ai pus, cum nu! E viu şi-o să-ţi ia capul.
Hai, te poftesc, dă-mi sabia.

FALSTAFF: Pentru Dumnezeu, Hal, dacă Percy mai trăieşte, n-ai să pui mîna pe sabia mea, dar dacă vrei, uite, ia pistolul.

PRINŢUL HENRIC: Dă-mi-l. Păi cum? E-nchis în tocul lui?

FALSTAFF: Da, Hal! Cald, călduţ, ai să poţi turti cu el un oraş întreg.

(Prinţul scoate din tocul pistolului o sticlă.)

PRINŢUL HENRIC: Ce, te mai ţii şi astăzi de năzbîtii?

(Aruncă în el cu sticla şi iese.)

FALSTAFF: Bine! Dacă Percy trăieşte am să-l căsăpesc; de bună seamă dacă mi-o sta în drum; dacă, dimpotrivă, am să dau cu buzna peste el, îi îngădui să mă facă frigărui! Nu-mi place onoarea rînjitoare de care se bucură în ceasul de faţă sir Walter Blunt. Lăsaţi-mi viaţa; de mi-oi putea-o păstra, toate-s în regulă. De nu, onoarea vine fără s-o mai cauţi şi te-ai dus pe copcă.

(Iese.)

SCENA 4

Altă parte a cîmpului de luptă. Trompete. Mişcări de trupe. Intră regele Henric, prinţul Henric, prinţul John de Lancaster şi Westmoreland.

REGELE HENRIC: Rogu-te, Harry,
Te du în cort, eşti prea însîngerat[142].
Lord John de Lancaster[143], să mergi cu el.

PRINȚUL JOHN DE LANCASTER:
Nu plec pînă nu sînger ca și dînsul.
PRINȚUL HENRIC: Rog pe măria ta să intre-n luptă
Spre-a nu-i descuraja, lipsind, pe-ai noștri.
REGELE HENRIC: Că bine zici;
Milord de Westmoreland, du-l tu în cort.
WESTMORELAND: Te duc în cortul tău, milord. Hai, vino.
PRINȚUL HENRIC: Mă duci? Nu sir, nu-mi trebuiește sprijin,
Se-mpotrivește cerul ca o zgaibă
Să scoată dintr-o luptă ca aceasta
Un prinț de Wales cînd mor atîția nobili
Striviți de cai, cînd dușmanul triumfă...
PRINȚUL JOHN DE LANCASTER:
Prea zăbovim, hai, vere Westmoreland!
La datorie, pentru Dumnezeu!

(John de Lancaster și Westmoreland ies.)

PRINȚUL HENRIC: Pe cer! M-ai înșelat, o Lancaster;
Nu te credeam așa cutezător!
Te-am îndrăgit ca pe un frate, John,
Azi te cinstesc ca sufletul din mine.
REGELE HENRIC: Eram și eu cînd s-a luptat cu Percy
Atît de dîrz cum nu mă așteptam
La un războinic fraged.
PRINȚUL HENRIC: Tuturor
Ne dă curaj băiatul ăsta.

(Prințul iese. Trompete. Intră Douglas.)

DOUGLAS: Alt rege! Parcă-s capetele hidrei[144]
Așa sporesc! Sînt Douglas; îi răpun
Pe cei înveșmîntați ca tine; tu,
Aidoma cu riga, cine ești?
REGELE HENRIC: Sînt regele; și rău îmi pare, Douglas,
Că-mi întîlnești de-atîtea ori năluca
Și nu pe mine însumi. Fiii mei
Te caută pe tine și pe Percy;
Dar fiindcă mi-ai picat frumos în mînă,
Măsoară-te cu mine. Saltă spada!
DOUGLAS: Mă tem că ești o altă-nșelăciune,
Măcar că, zău, aduci grozav a rege:

Dar nu mai scapi de mine. Te ucid
Oricine-ai fi.

(Se bat. În clipa cînd regele Henric este în primejdie[145], intră prințul Henric.)

PRINȚUL HENRIC: Sus capul, scot mîrșav, sau niciodată
Nu-l vei mai ține sus! În spada mea
E sufletul lui Shirley, Blunt și Stafford;
Un prinț de Wales e cel ce te înfruntă
Și nimănui nu i-a rămas dator.

(Se luptă, Douglas fuge.)

Curaj, milord. Cum te mai simți, mărite?
Sir Nicholas Gawsey cere ajutor,
La fel și Clifton; fug să-l scap pe Clifton.

REGELE HENRIC: O clipă! Mai răsuflă.
Răscumpăratu-ți-ai pierduta faimă;
Și-ai dovedit că viața mea ți-i dragă
Prin bunul ajutor ce mi l-ai dat.

PRINȚUL HENRIC: O, Doamne! Într-atît mă ponegriră
Încît au zis că ți-am dorit pieirea!
De-ar fi așa puteam lăsa pe Douglas
S-abată asupră-ți brațul său nemernic;
Căci el te-ar fi ucis la fel de lesne
Ca cel mai veninos potir din lume,
Scutindu-ți astfel fiul de trădare.

REGELE HENRIC: Hai, fugi la Clifton, eu alerg la Nicholas Gawsey.

(Regele iese. Intră Hotspur.)

HOTSPUR: De nu mă-nșel, ești însuși Harry Monmouth.

PRINȚUL HENRIC: Vorbești de parc-aș vrea să nu se știe.

HOTSPUR: Sînt Harry Percy.

PRINȚUL HENRIC: Am atunci în față
Pe tizul meu — un răzvrătit viteaz.
Sînt prinț de Wales; să nu-ți închipui, Percy,
Că voi mai împărți cu tine faima;
Nu se rotesc doi sori pe-același crug[146]
Și nici nu pot domni în Englitera
Și Harry Percy și un prinț de Wales.

HOTSPUR: N-ai grijă, Harry, ceasul a sunat
Să se aleagă între noi. Dea Domnul
Să-ți fie spada vrednică de mine!

PRINȚUL HENRIC: Prin moartea ta mai vrednică voi face-o!
Căci de pe coiful tău cosi-voi lauri
Spre a-mpleti cunună frunții mele.

HOTSPUR: Nu voi să-ți mai ascult deșarta-ți fală.

(Se luptă amîndoi. Intră Falstaff.)

FALSTAFF: I-ai zis-o, Hal! Pe el, Hal! Mă, n-ai de-a face cu mucoșii, s-o știi de la mine!

(Intră Douglas. Îl atacă pe Falstaff, care cade, prefăcîndu-se mort; Douglas iese. Hotspur este rănit și cade).

HOTSPUR: Mi-ai jefuit, o, Harry, tinerețea
Dar nu mă doare moartea timpurie
Cît numele și faima ce-mi răpești;
Mai crud m-a-njunghiat în suflet spada
Decît în trup; dar gîndu-i robul vieții,
Iar viața e paiața timpului
Și timpul — care e măsura lumii —
Se va curma cîndva. Aș profeți[147]
Dar mîna morții, rece ca pămîntul,
Mă gîtuie! O, Percy, ești țărînă
Și hrană pentru...

(Moare.)

PRINȚUL HENRIC: Da, pentru viermi... Adio, suflet mare!...
Cum te destrami, mîndrie rău țesută!
Cînd leșul tău mai găzduia un suflet
O-mpărăție nu ți-ar fi ajuns;
Acuma te încap doi coți de glie.
Dar pe pămîntul peste care zaci
Nu calcă alt voinic asemeni ție!
De-aș crede că-ți mai poate place slava
Nu te-aș slăvi cu-atît de multă rîvnă.
Mă lasă fața spartă să-ți acopăr
Și-s împăcat în suflet pentru tine
Că-ți port acest prinos de duioșie[148].
Adio! Slava poartă-ți-o în slăvi!
Trădarea ta îngroapă-se cu tine
Nedăltuită-n piatra-ți de mormînt.

(Îl zărește pe Falstaff la pămînt.)

O! Prieten vechi! Nu poate-atîta carne
Păstra un strop de viață? Jack sărmane,
Mai mult decît pe mult mai buni te plîng.
O, de-aș iubi mai mult deșertăciunea,
Ce stearpă fără tine mi-ar fi lumea!
În luptă moartea mi-a scurtat de ani
Prieteni dragi, dar nu mai dolofani.
Rămîi cu mîndrul Percy, sîngerînd:
Îmbălsămat vei fi curînd... curînd...

(Iese)

FALSTAFF *(Ridicîndu-se încet)*: Să mă-mbălsămezi? Iaca, dacă mă-mbălsămezi azi, mîine am să te las să-mi dai sare și să mă înfuleci. Pe sîngele Domnului! Venise vremea să mă prefac mort, căci altfel arțăgosul de scoțian mă scăpa de toate datoriile. Adică, de ce spun: „să mă prefac"? Mint, nu m-am prefăcut de loc. Numai mortul se preface; căci mortul se preface că este om deși nu mai are viață omenească într-însul; dar dacă faci pe mortul pentru ca pe calea asta să scapi viu nu se mai cheamă că te prefaci, ci se cheamă că înfățișezi adevăratul și desăvîrșitul chip al vieții. Cea mai bună latură a vitejiei este prudența. Prin această latură bună mi-am izbăvit zilele. Măi, să fie... Mă sperie butoiul ăsta de pulbere cu numele de Percy, măcar că-i mort! Dacă se preface și el și sare-n sus? Zic zău că mi-e cam frică să nu se dovedească un și mai mare prefăcut ca mine! Ia să luăm niște măsuri împotriva dumnealui: așa, și am să mă jur că eu l-am omorît. Ce? N-ar putea învia și el cum am înviat eu? Numai un martor mă poate da de gol, dar nu mă vede nimeni; prin urmare, băiete, *(îl înjunghie)* încă o rană în coapsă și poftim dumneata cu mine.

(Îl ridică pe Hotspur în spinare. Intră din nou prințul Henric și prințul John de Lancaster[148].)

PRINȚUL HENRIC: Hai, frate John; ți-ai botezat cu cinste
Neprihănita spadă.
PRINȚUL JOHN DE LANCASTER: Ia te uită!
Parcă ziceai că buflea ăsta-i mort?
PRINȚUL HENRIC: Da, mort... L-am și văzut,
Zăcînd însîngerat, fără suflare...

Eşti încă viu? Sau eşti o nălucire
Care ne-nşeală văzul? Spune, hai!
Nu pot să cred ce văd de nu te-aud.
Nu eşti ce pari a fi.

FALSTAFF: Nu, de bună seamă, nu-s un om cu două trupuri. Dar dacă nu mi-s John Falstaff în persoană, atuncea sînt un terchea-berchea *(trîntind trupul la pămînt.)* Ăsta e Percy. Dacă taică-tău va vrea să mă răsplătească — bine de bine, dacă nu, pe următorul Percy să şi-l ucidă singur. Sînt tocmai bun să mă facă duce sau conte, pot să te încredinţez.

PRINŢUL HENRIC: Eu l-am ucis pe Percy, tu muriseşi.

FALSTAFF: Tu? Doamne-Dumnezeule! Cum mai bîntuie prin omenire patima asta a minciunii. Îţi spun că mă prăbuşisem la pămînt, fără suflare şi el la fel alături. Dar într-o clipă ne-am ridicat amîndoi şi ne-am luptat un ceas întreg, după orologiul de la Shrewsbury. Dacă mă puteţi crede, — bine, dacă nu, pe capul celor care au datoria de a răsplăti vitejia să cadă păcatul. Pînă la moarte am să strig sus şi tare că eu i-am făcut rana asta din coapsă; dacă ipochimenul ar fi viu şi-ar încerca să tăgăduiască spusele, ah! l-aş face să-mi înfulece o bucată din paloş.

PRINŢUL JOHN DE LANCASTER:
N-am auzit poveste mai ciudată.

PRINŢUL HENRIC: Nici om ciudat ca el n-ai mai văzut...
Hai, ia-ţi în spate mîndra ta povară;
Din partea mea, de ţi-o prii minciuna,
Voi polei-o cum voi şti mai bine.

(Se sună retragerea.)

Trompetele răsună; am învins!
Hai, John, să-aflăm pe cîmpul de bătaie
Cîţi au căzut şi cîţi ne mai trăiesc.

(Prinţul Henric şi prinţul John de Lancaster ies.)

FALSTAFF: Mă iau şi eu după ei; vorba ceea — după faptă şi răsplată. Cui m-o răsplăti, Cel-de-Sus să-i răsplătească! Dac-o fi s-ajung mare, o să mă mai împuţinez, căci voi lua curăţenie, mă las de Xeres şi voi trăi curat aşa cum se cuvine unui gentilom.

(Iese cărînd trupul lui Percy)

SCENA 5

Altă parte a cîmpului de bătaie. Sună trompetele. Intră regele Henric, prințul Henric, prințul John de Lancaster, Westmoreland și alții, cu Worcester și Vernon prinși.

REGELE HENRIC: Așa sfîrșesc de-a pururi răsculații.
Haine Worcester! N-am fost milostivi,
Nu v-am trimis iertare și iubire?
Și tu răstălmăcitu-ne-ai solia
Bătîndu-ți joc de-ncrederea lui Hotspur...
Trei cavaleri pierdurăm dintr-ai noștri,
Un nobil conte și-ncă alții mulți
Ce-ar fi trăit acum,
De-ai fi purtat cinstit și creștinește
Îndemnul meu curat la voi în taberi.
WORCESTER: Făcut-am astfel ca să-mi apăr capul
Și-mi voi primi ursita cu răbdare
Căci nu am nici un chip s-o ocolesc.
REGELE HENRIC: Să-l dați pe Worcester morții, și pe Vernon;
Cu ceilalți vinovați mai zăbovim.

(Worcester și Vernon ies între străji.)

Ei, ce mai e pe cîmp?
PRINȚUL HENRIC: Cînd a văzut lord Douglas, mîndrul scot,
Că azi norocu-i șade împotrivă,
Pe bravul Percy mort și toți soldații
Împrăștiați, fugi cu restul oastei;
Căzînd pe niște rîpi, s-a vătămat
Și în curînd l-au prins urmăritorii.
Îl am în cortul meu. Te rog, slăvite,
Să-mi dărui viața lui.
REGELE HENRIC: A ta să fie!
PRINȚUL HENRIC: Atuncea, frate John, prin glasul tău
Mărinimia noastră să vorbească!
Te du la Douglas deci și lasă-l slobod
Oriunde-o vrea și fără de răscumpăr.
Virtutea lui, ce ne-a lăsat pe coifuri
Atîtea crestături, ne-a învățat
Să prețuim și la vrăjmași virtutea.
PRINȚUL JOHN DE LANCASTER:
Îți mulțumesc de cinstea asta rară
O, frate-al meu. Alerg să duc solia.

REGELE HENRIC: Rămîne-acum să împărţim oştirea:
John, fiule, şi tu Westmoreland, vere,
V-abateţi peste York în graba mare
Lovind pe Scroop şi pe Northumberland
Căci am aflat că-s pregătiţi de harţă;
Eu şi cu Harry vom porni prin Wales
Spre Glendower şi contele de March.
Izbind în ei ca astăzi înc-o dată,
Vom istovi curînd răscoala toată.
Nu pregetaţi, la luptă, înainte!
Acum să batem fierul, că-i fierbinte!

(Ies toţi.)

HENRIC AL IV-LEA
Comentarii

Nu o dată s-a pus întrebarea dacă cele două părţi ale piesei *Henric al IV-lea* reprezintă componente organice ale unei singure lucrări dramatice sau dacă fiecare din ele poate fi socotită o piesă independentă. Părerile au fost şi mai sînt încă împărţite, polarizîndu-se în trei direcţii.

a) Încă în 1765 Samuel Johnson susţinea că piesele sînt „două numai pentru că sînt prea lungi pentru a fi una singură". Printre adepţii concepţiei lui Johnson se numără John Dover Wilson (în *The Fortunes of Falstaff*, 1943) sau E.M.W. Tillyard, care scrie, printre altele:

„... Voi trata cele două părţi ca fiind o singură piesă... Shakespeare aproape că se abate din drumul său proclamînd continuitatea dintre ele atunci cînd, în mod evident, lasă neterminată acţiunea din finalul primei părţi. În IV, 4, arhiepiscopul de York se pregăteşte în vederea unei acţiuni de răzvrătire, care este principala temă politică din Partea a II-a, dar care este aproape irelevantă pentru Partea I. În V, 2, o anume referire pare să anticipeze Partea a II-a. Worcester refuză să-l înştiinţeze pe Hotspur despre consimţămîntul generos al regelui de a limita lupta la un duel între Hotspur şi Prinţ şi despre oferta generoasă de a-i ierta pe toţi rebelii. Worcester nu are încredere în Henric, probabil fără temei. Shakespeare se gîndea, ironic, la oferta de iertare a lui John de Lancaster făcută celorlalţi răsculaţi din Partea a II-a, ofertă, care, deşi nesinceră, a fost crezută. Iar Partea I se încheie cu trimiterea de către Henric a Prinţului John şi a lui Westmoreland la Northumberland şi arhiepiscop ca să trateze cu aceştia; o acţiune reluată imediat în Partea a II-a...

Law a avut dreptate cînd a sesizat tiparul Moralităţilor în Partea a II-a, dar a greşit cînd nu l-a văzut şi în Partea I.

Structura celor două părţi este, într-adevăr, foarte asemănătoare"[1].

b) Clifford Leech subliniază deosebirile dintre cele două părţi:

„Partea I a fost cu precădere o piesă de acţiune şi pregătire pentru acţiune. Punctul său culminant a fost bătălia de la Shrewsbury. Partea

[1] E.M.W. Tillyard, *„Henry IV" and the Tudor Epic*, 1944, în Shakespeare, King Henry IV, Parts 1 and 2", A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmillan, London, 1970, pp. 106-107.

a II-a este o piesă în care acţiunea este pe punctul de a se declanşa, dar ameninţarea este evitată. Lipseşte pînă şi tîlhăria de la Gadshill. Rebelii se strîng din nou, însă Northumberland fuge în Scoţia, iar ceilalţi sînt siliţi, prin vicleşuguri, să se supună. Singura acţiune războinică este prinderea unui rebel fugar de către Falstaff. Pe de altă parte, ne aflăm în faţa unei piese în care bătrîneţea şi boala sînt teme reiterative. Regele e bolnav şi în pragul morţii atunci cînd află despre înfrîngerea definitivă a răsculaţilor. Northumberland e bătrîn şi neputincios, scuzîndu-se cu uşurinţă pentru neparticipare la cauza acestora din urmă. Mult mai mult decît în Partea I se accentuează bătrîneţea lui Falstaff...

... În Partea I am putut urmări contrastarea celor doi tineri, Hotspur şi Hal, iar nepăsătorul Falstaff era pe deplin în largul lui. Acum însă centrul de greutate se deplasează considerabil către cei vîrstnici — regele, Northumberland, Shallow — iar pretenţiile la tinereţe ale lui Falstaff sînt o glumă subţiată cu premeditare... Inamicul principal în această piesă nu este rebeliunea sau anarhia, ci timpul.

... Partea I este cea mai izbutită îngemănare shakespeariană a piesei istorice cu comedia; totodată, ea sugerează amplu complexitatea relaţiilor dintre om şi om, precum şi dintre conducător şi supus. Partea a II-a are ceva din trăsăturile 'comediilor sumbre' de mai tîrziu, mai ales *Troilus şi Cresida*, întrebările sînt mai subliniate şi mai profunde decît cele din Partea I. Şi, ca atîtea alte scrieri de seamă ale elisabetanilor, ea este preocupată de mutabilitate, de ruinele timpului"[1].

Ar mai fi de amintit că, după Anikst, problema-cheie în Partea I este „onoarea", iar în Partea a II-a, „legea".[2]

c) Harold Jenkins s-a ocupat în mod special de problema celor două părţi ale piesei *Henric al IV-lea* şi a rezolvat-o împăcînd ambele puncte de vedere de mai sus:

„*Henric al IV-lea*, în concluzie, reprezintă în acelaşi timp o piesă şi două piese. Partea I începe cu o acţiune pentru care nu are spaţiu suficient, dar pe care o rotunjeşte Partea a II-a. Ţinînd însă seama de faptul că jumătate din acţiune se încheie în Partea I, există primejdia unui gol în Partea a II-a. Pentru a umple acest gol, Partea a II-a dezvoltă povestea neterminată a lui Falstaff şi reia ceea ce este terminat în povestea prinţului. Cele două părţi sînt complementare, dar ele sînt şi independente, ba chiar şi incompatibile".[3]

---

[1] Clifford Leech, Shakespeare: *The Chronicles*, 1962, The British Council Longmans, 1964, pp. 28—31.

[2] A. Anikst, în postfaţa la *Henric al IV-lea*, „Operele lui Shakespeare" traduse în limba rusă, vol. IV, Moscova, 1959, p. 614.

[3] Harold Jenkins, *The Structural Problem in Shakespeare's „Henry IV"*, 1956, în „*Henry IV, Parts 1 and 2*", A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmillan, London, 1970, p. 171.

HENRIC AL IV-LEA, PARTEA I

Amintită de Francis Meres în *Palladis Tamia*, 1598 (ca „tragedia... *Henry the 4*"), prima parte a piesei *Henric al IV-lea* a fost scrisă în 1597—1598, publicată în prima ediție in-cvarto din 1598 *(The History of Henric the Fourth* — cu reeditări în 1599, 1604, 1613, 1622) și jucată în premieră la 6 martie 1600. În ediția in-folio din 1623 ea ocupă al treilea loc în secțiunea „istorie" *(History)*.

Sursa de bază a evenimentelor (perioada iunie 1402 — iulie 1403) o constituie *Cronica* lui Holinshed, completată cu unele adaosuri importante din *Civile Wars (Războaiele civile)* de S. Daniel. Pentru scenele comice (cu Falstaff) se face de obicei trimitere la o piesă anonimă din 1594, *Famous Victories of Henry the Fifth (Faimoasele victorii ale lui Henric al V-lea)*, iar pentru diferite alte aspecte la *Richard II* (Shakespeare), *Woodstock*, *Soliman and Perseda*, *The Mirror for Magistrates (Oglinda judecătorilor)* și *The Governor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot.

În piesele istorice de pînă acum Shakespeare a arătat cum nu trebuie să fie un monarh — respectiv, slab ca Henric al VI-lea, uzurpator și criminal ca Richard al III-lea, „poet" ca Richard al II-lea, sau uzurpator, criminal și șovăielnic ca Ioan fără-de-țară. Iar Henric al IV-lea era condamnat încă în primele piese-cronici, de pildă:

„Edward, Prințul Negru, a murit înaintea tatălui său / Și l-a lăsat urmaș pe Richard, unicul său fiu. / Acesta a domnit ca rege după moartea lui Edward al III-lea, / Pînă cînd Henry Bolingbroke, Duce de Lancaster, / Fiul cel mare și moștenitorul lui John de Gaunt, / S-a încoronat ca Henric al IV-lea, / A pus stăpînire pe țară, l-a detronat pe regele de drept. / A trimis-o pe biata regină în Franța, de unde venise, / Iar pe dînsul la Pomfret și acolo, după cum știți cu toții, / Nevinovatul Richard a fost ucis mișelește" *(Henric al VI-lea, Partea a II-a)*.

Pentru Shakespeare Henric este în continuare privit ca uzurpator și în *Henric al IV-lea*, unde „Percy-i din miazănoapte" se răzvrătesc împotriva lui iar monarhul însuși are mustrări de conștiință. Ca și în *Richard al II-lea*, Henric este un politician abil, un om de acțiune, un conducător care urmărește perseverent binele țării, dar ca persoană e „neatrăgător, rece, secretos", „își ascunde pînă și cele mai firești imbolduri" (H.B. Charlton). Hotspur îl numește un „politician ticălos" iar Charles Moorman, pornind de la acest calificativ, îl așază în categoria celor care au ucis „cavalerismul":

„Henric al IV-lea ucisese la Pomfret un tipar de viață și o serie valorică; cu Richard dispăruse credința nestrămutată a omului medieval în justețea și inevitabilitatea guvernării și conduitei cavalerești."[1]

---

[1] Charles Moorman, *A Knyght There Was*, Lexington, 1967, p. 143.

Deşi intitulate *Henric al IV-lea*, cele două părţi ale piesei nu fac din rege un „erou principal". Eroul principal este prinţul Henry sau „Hal", viitorul rege Henric al V-lea, în jurul căruia „gravitează piesa" (C.L. Barber) sau „moralitatea" a cărei „temă principală" este „transformarea treptată a unui prinţ fluşturatic în regele ideal care a fost Henric al V-lea" (Mark van Doren); sau, după W.H. Auden:

„Tema întregii trilogii *(Henric IV şi Henric V, n.n.)* este, ca să zicem aşa, întrebarea: Ce îmbinare de calităţi i se cere unui conducător a cărui funcţie este să instaureze şi să menţină Justiţia temporală? Potrivit lui Shakespeare, Conducătorul ideal trebuie să îndeplinească cinci condiţii. 1) Trebuie să ştie ce e drept şi ce nu e drept. 2) El însuşi trebuie să fie drept. 3) Trebuie să fie îndeajuns de puternic ca să-i silească pe cei care ar dori să fie nedrepţi să se comporte cum se cuvine. 4) Atît prin firea cît şi prin arta sa, trebuie să aibă capacitatea de a-i face pe alţii loiali faţă de persoana sa. 5) Trebuie să fie conducătorul legitim indiferent de criteriul prin care legitimitatea este definită în sînul societăţii căreia îi aparţine"[1].

Mulţi comentatori au văzut în prinţul Henry o întruchipare a „fiului risipitor" sau a „dărniciei", tot aşa după cum au văzut în Falstaff o întruchipare a „viciului", a lui Miles Gloriosus, a parazitului sau a celor şapte păcate de moarte, în Primul judecător al ţării întruchiparea Justiţiei, ceea ce a condus şi la asemuirea (parţială) a celor două părţi ale piesei cu o moralitate. Dar chiar şi Tillyard, care subscrie la această abordare, recunoaşte complexitatea personajelor, de pildă atunci cînd surprinde următoarele trăsături ale prinţului:

„Aşa cum este descris Prinţul în *Henric al IV-lea* (şi ceea ce urmează nu are nici o legătură cu Henric al V-lea din piesa cu acelaşi nume), el este un om cu mari înzestrări, de o măreţie olimpică şi de un rafinament excepţional, care a dobîndit o cunoaştere deplină a firii omeneşti, atît în persoana sa cît şi în alţii. El este shakespeariana icoană studiată a tipului regal —o icoană către care ne îndreaptă multe din variantele sale anterioare privind tipurile de regi imperfecţi: împlinirea multor ani de gîndire şi experienţă. Shakespeare îşi înfăţişează personajul cu extremă rigurozitate, folosind atît zugrăvirea directă cît şi auto-revelarea prin faptă şi vorbă".[2]

În citatul acesta poate reţine atenţia propoziţia „care a dobîndit o cunoaştere deplină a firii omeneşti atît în persoana sa cît şi în alţii": ideea se înscrie în tema shakespeariană fundamentală a *cunoaşterii* şi *conştienţei*,

---

[1] W.H. Auden, *The Prince's Dog*, 1959, în „The Fallen City", Encounter, XIII, p. 191.
[2] E.M.W. Tillyard, *Op. cit.*, p. 112.

pe care am urmărit-o într-o serie de piese anterioare, şi se desprinde de strictele „recomandări" politice şi etice (cum ar fi cele din *Principele* lui Machiavelli sau *The Governor* al lui Sir Thomas Elyot). Un minimum de referiri succesive la textul piesei îngăduie schiţarea personajului luminat în prim plan de dorinţa sa de „a cunoaşte".

I, 2. Prima replică din piesă a prinţului, pe lîngă că exprimă dezacordul său faţă de comportările lui Falstaff, îl învinuieşte că nu-şi pune probleme şi îşi întunecă cunoaşterea-conştienţa prin băutură şi somn:

„Într-aşa hal ţi-ai năclăit minţile sugînd la vinaţuri vechi, dîndu-ţi drumul la curea şi tolănindu-te după masă pe laviţe, încît nici nu mai ştii să întrebi ceea ce ai dori să afli cu adevărat. (În original, „to demand that truly which thou wouldst truly know", deci foarte accentuat, ad litt. „să întrebi cu adevărat / cum trebuie ceea ce cu adevărat / de fapt ai dori să ştii".) De ce dracu oi fi vrînd să ştii cît e ceasul? (În original, „the time of the day", ad litt., „timpul zilei, cuvîntul *time* „timp" fiind un cuvînt tematic pentru ambele părţi ale piesei, folosit chiar la începutul scenei: *Falstaff.* ...what time of day is it? (rîndul 1); şi reluat de prinţ în două rînduri în „the time of day" (rîndurile 7 şi 13). Aş înţelege dacă orele ar fi cupe de Xeres; minutele, claponi fripţi etc".

Disocierea de Falstaff (şi de întreaga „ceată") continuă de-a lungul întregii piese, explicit dar şi prin calambururi, de exemplu ceva mai departe în aceeaşi scenă:

Falstaff:... Tu să nu spînzuri nici un hoţ cînd ai să fii rege.

Prinţul: Eu nu, căci asta o să fie sarcina ta.

Falstaff: A mea? Phii, straşnic! Pe Dumnezeul meu, vrednic judecător voi fi.

Prinţul: Te-ai şi încurcat în judecată! Voiam să spun că vei avea de spînzurat pe toţi tîlharii şi că în felul acesta vei ajunge călău de soi etc. (rîndurile 69—76).

În prelungirea dialogului cu Falstaff, cînd acesta îi propune să ia parte la tîlhăria de la Gadshill, prinţul se opune cu indignare („Ce face? Eu să fur, să tîlhăresc? Nici gînd, pe legea mea" — r. 152—153), apoi acceptă, doar cîteva clipe mai tîrziu, implicîndu-se astfel *un joc*, a strategie care i-a scăpărat prin minte: „de-i aşa, fie! Să-mi fac şi eu o dată de cap!" (r. 158—159).

Monologul rostit de prinţ la sfîrşitul scenei (r. 217—239) este revelator: încă de pe acum prinţul ştie foarte bine cu cine s-a înhăitat („Vă ştiu / *cunosc* pe toţi", versul 217), ia hotărîrea să-şi continue cîrdăşia „o vreme" (217—218), îşi motivează opţiunea prin dorinţa de a-i uimi pe toţi în cele

din urmă („Cînd voi zvîrli dezmățul de pe mine", v. 230). Ultimele două versuri sînt deosebit de instructive:

I'll so offend, to make offence a skill,
Redeeming time when men think least I will. (v. 238—239)

/„Păcătuind astfel, voi face din păcat o politică bună *sau* înțeleaptă — după un traducător german, o artă — / Răscumpărînd vremea atunci cînd oamenii se vor aştepta mai puțin".

Versul penultim stăruie asupra jocului pe care înțelege să-l folosească prințul, iar ultimul, nu asupra căinței și regretului de a fi dus „o vreme" viața pe care a dus-o, ci asupra folosirii depline / pe deplin a timpului ce-i este lăsat omului pe pămînt pentru mîntuire". Aceasta este interpretarea dată cuvintelor „redeeming time" de Jorgensen într-un studiu din care merită să reținem măcar următoarele:

„Întrucît acest monolog este în general considerat a fi modul prin care Shakespeare le vorbeşte nemijlocit spectatorilor despre piesă, distihul are semnificație tematică. Din păcate, de parcă monologul în sine nu ar ridica destule probleme, criticii au sporit dificultățile prin aceea că nu au acordat atenția cuvenită sensului pe care l-a dat Hal (şi Shakespeare) cuvintelor «redeeming time». Urmarea a fost că monologul şi, inevitabil, piesa în întregul ei, au fost interpretate greşit.

... După ediția Arden, sensul ar fi «reparînd timpul folosit rău»; după Kittredge, «recuperînd timpul irosit»; după Dover Wilson, «recuperînd timpul folosit rău»; după O.J. Campbell, «recuperînd timpul pe care l-am pierdut»; şi după M.A. Schaaber, «căindu-mă de timpul folosit rău»"[1].

II, 4. Într-o conversație cu Poins (4—37), prințul se autocaracterizează: „nu un terchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean, un june cu sufletul fierbinte, băiat levent". El este „însuşi regele curtenici" şi învață repede: „Ce să-ți mai spun, am ajuns aşa de meşter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căldărar pe limba lui, cîte zile oi mai avea". Cu alte cuvinte, prințul este capabil de empatie şi se educă în acest sens înainte de a deveni rege (nu ca regele Lear care va cunoaşte empatia şi simpatia numai după abdicare).

În aceeaşi scenă îl întîlnim pe prinț în chip de actor şi regizor (cînd îl pune pe Falstaff să joace rolul regelui, pe care îl preia apoi el însuşi iar Falstaff devine „prințul", rîndurile 418—536).

---

[1] Paul A. Jorgensen, *'Redeeming Time' in Shakespeare's Henry IV*, în „*King Henry IV, Parts 1 and 2*", Casebook Series, Macmillan, London, 1970, p. 238.

Cînd, în III, 2, tatăl său îl mustră pentru destrăbălare, prinţul se dovedeşte un fiu iubitor sau cel puţin ascultător, recunoaşte că s-a făcut vinovat de „rătăciri / De tînăr zvînturat" (r. 27—28), dar, cumpănit la vorbă, adaugă că la mijloc a fost şi un „noian de zvonuri, / Scornit de periuţe şi caiafe" (v. 23—25). Şi tot din convorbirea cu regele, putem deduce şi înclinarea prinţului spre autocunoaştere: „De acum, o, rege întreit de falnic, / Voi fi mai mult eu însumi" (v. 92—93)."

Ar mai fi de menţionat şi obiectivitatea prinţului, care îl apreciază la justa lui valoare pe duşmanul său de moarte, Hotspur, în V, 1, 83—100, atît înainte de înfruntare („pentru a cruţa vărsarea de sînge între cele două tabere", v. 99), cît şi după ce îl răpune (V, 4, 87—101).

În rezumat, într-un sens restrîns ca viitor monarh, într-un sens larg ca om, principalul personaj al piesei ne apare dăruit cu înzestrări cum ar fi inteligenţa, curajul şi vitejia, prevederea şi cinstea, obiectivitatea, simplitatea, curiozitatea de a cunoaşte cît mai mult; iar despre o evoluţie a lui se poate vorbi mai ales în sensul unor *acumulări* (lente, nu transformări subite, cum susţinea cronicarul Thomas Walsingham — „la urcarea sa pe tron, Hal s-a schimbat brusc"): cînd avem în vedere cunoaşterea şi introspecţia, observaţia, empatia, actoria şi regia, exprimarea şi umorul (adaptate ambele la nivelul interlocutorului), strategia şi tactica, curiozitatea diplomatică. Iar şcoala experienţei concrete (prin contrast cu şcoala teoretică a cărţilor din *Zadarnicele chinuri ale dragostei)* îl apropie, în limite decente, de „profesorul" şi „conducătorul" Petruchio din *Îmblînzirea îndărătnicei*. Jorgensen observă că

„Hal creşte în urma experienţelor sale şi nu în pofida lor. Mai mult, deşi nu este un Hamlet, el cunoaşte tensiunea şi îndoiala cu privire la justeţea acţiunilor sale. Din cînd în cînd, ca Hamlet, el se socoteşte vinovat de inactivitate fără rost".[1]

Sir John Falstaff, adesea interpretat ca personaj nu mai puţin important ca prinţul (mai cu seamă datorită succesului de scenă) este prezentat astfel, în modul cel mai succint posibil, de către F.E. Halliday:

„Cel mai renumit personaj comic din literatura engleză, nu numai spiritual în sine, ci făcîndu-i spirituali şi pe alţii.

În *Henric al IV-lea, Partea I*, el ne apare ca însoţitor preferat al prinţului Henric; îi jefuieşte pe călătorii de la Gadshill, e jefuit la rîndul lui, şi prin vorbe (meşteşugite) se disculpă de acuzaţia de laşitate. Pentru a reprima rebeliunea lui Hotspur, i se încredinţează o companie de infanterişti, abuzează teribil de autoritatea regelui, iar la Shrewsbury, după ce

[1] Paul A. Jorgensen, *Op. cit.*, p. 241.

se preface că e mort, pretinde că, de fapt, el este cel care l-a omorît pe Hotspur".[1]

În *The Oxford Companion to English Literature* cititorului i se oferă următoarele rînduri:

„... În *Henric al IV-lea*, Sir John Falstaff *(este)* un cavaler bătrîn, gras, spiritual, simpatic, iubitor de glume, rob al plăcerilor şi, în primul rînd, al vinului de Xeres; un lăudăros care, atunci cînd este demascat, are suficientă prezenţă de spirit şi suficiente resurse ca să găsească un subterfugiu pentru a scăpa cu faţa curată; face impresia că-şi exagerează viciile şi se laudă cu ele ca să-şi pună în valoare latura umoristică".[2]

Dacă două definiţii de tip lexicografic nu coincid perfect, la ce identităţi ne putem aştepta dincolo de ele, acolo unde sfîrşesc sintezele și încep analizele? Ne amintim de vorbele lui Samuel Johnson lexicograful: „Dar pe tine, neimitatule și inimitabilule Falstaff, cum să te descriu?" Şi deoarece, într-adevăr, personajul este o creaţie unică în felul ei, defel lipsită de complexitate, iar, pe de altă parte, o creaţie căreia de-a lungul veacurilor i s-au dedicat rafturi bogate de producţii tipografice, nu va fi o „vreme irosită" să parcurgem măcar unele din interesantele (nu toate definitive, evident) puncte de vedere exprimate în lucrări valoroase.

Cronologic, primul nume care se cuvine semnalat este din nou Samuel Johnson, dar nu ca lexicograf, ci ca editor şi prefaţator al ediţiei din 1795 a *Operelor* lui Shakespeare:

„... Falstaff este un personaj mustind de păcate, păcate care în chip firesc provoacă dispreţ. El e un hoţ, un nesătul, un laş şi un fanfaron, gata oricînd să-i înşele pe cei slabi şi să se năpustească asupra săracilor; să-i terorizeze pe cei timoraţi şi să-i jignească pe cei lipsiţi de apărare. Slugarnic dar şi perfid, el îi satirizează pe la spate pe cei de pe urma cărora trăieşte linguşindu-i... Dar acest om atît de corupt şi reprobabil se face util prinţului (care îl dispreţuieşte) prin cea mai atrăgătoare dintre toate calităţile, prin puterea de a stîrni voioșia continuă, rîsul, în voia căruia se lasă cu atît mai mult cu cît hazul său nu este extraordinar sau ambiţios şi constă doar din eludări facile şi scînteieri de duh care amuză dar nu dau naştere invidiei. Trebuie să constatăm că el nu este pătat de crime grozave sau sîngeroase, ceea ce face ca imoralitatea lui să nu devină insuportabilă datorită hazului.

[1] F.E. Halliday, *A Shakespeare Companion 1564—1964*, Harmondsworth, 1964, p. 161.
[2] *The Oxford Companion to English Literature*, edited by Sir Paul Harvey, Fourth Edition, Oxford, 1969, p. 291.

Morala pe care cată s-o deducem din cele de mai sus este că nu se află om mai primejdios ca acela care, stăpînit de dorința de a corupe, are puterea de a se face plăcut; și că nici inteligența, nici cinstea nu ar trebui să-și închipuie că sînt în siguranță lîngă un asemenea tovarăș cînd îl văd pe Henric sedus de Falstaff".[1]

Maurice Morgann demonstrează, argumentat, că Falstaff nu este un „laș desăvîrșit" (chiar eroul însuși declară „Am mai mult duh decît curaj"), că nu mai luptă pentru „onoare" decît atunci cînd știe că nu poate ieși învingător, că, spre deosebire de alți „miles gloriosus", nu se fălosește înaintea unei isprăvi vitejești, ci exclusiv după săvîrșirea acesteia. Morgann emite și următoarea idee, înainte de a susține că Falstaff ne este mai simpatic decît Parolles (personaj umoristic din *Totu-i bine cînd sfîrșește bine)* sau Bobadil (fanfaronul din comedia *Fiecare cu toana lui* de Ben Jonson):

„Nici o fațetă a caracterului său nu rămîne clar imprimată în mintea noastră; oricum, există o anumită incrongruitate stranie între ceea ce spunem și ceea ce simțim în legătură cu el. Oricăruia dintre noi ne place bătrînul Jack; totuși, cine știe datorită căror motive perverse, cu toții îl ocărîm și-i tăgăduim vreo însușire pozitivă sau vrednică de respect. Se petrece aici ceva cu totul ieșit din comun: prin inexplicabila sa artă Shakespeare reușește să ne cîștige simpatia și bunăvoința pentru un om atît de respingător. Se va spune: are spirit, o veselie și un umor cît se poate de caracteristice și captivante. Dar este aceasta suficient? Umorul și voioșia viciului sînt chiar atît de captivante? Oare vorba de duh, caracteristică pentru micimea sufletească și pentru oricare alte însușiri rele, este în stare să farmece inima și să subjuge sentimentele? Sau nu cumva prezența unui asemenea umor și a unor asemenea scînteieri de duh, scoțînd și mai mult în evidență caracterul diform al personajului, stîrnesc și mai puternic ura și disprețul nostru față de omul acesta? Ei bine, nu acestea sînt *sentimentele* noastre pentru caracterul lui *Falstaff*. În clipa cînd el încetează de a ne mai amuza, nu încercăm nici o senzație de dezgust; ne vine destul de greu să trecem cu vederea nerecunoștința Prințului în nou-născuta virtute a Regelui, și blestemăm asprimea acelei justiții poetice care îl încredințează temnicerului pe bătrînul, jovialul și încîntătorul nostru prieten".[2]

---

[1] Samuel Johnson, *Edition of Shakespeare*, 1765, vol. IV, pp. 355—356.
[2] Maurice Morgann, *An Essay on the Dramatic Character of Sir John Falstaff*, 1771, în „Shakespeare Criticism", Oxford University Press, 1936, pp. 180—181.

Franz Grillparzer a preluat în parte tezele lui Morgann:

„Un critic englez a emis aparentul paradox că Falstaff n-ar fi fost laş. Şi, de fapt, nici nu este. El a fost fără îndoială brav în tinereţe, tot aşa după cum în afară de inteligenţă mai poseda şi alte însuşiri; dar pofta de viaţă le-a înghiţit pe toate".[1]

William Hazlitt:

„... poate că *(Falstaff)* este cel mai substanţial personaj comic inventat vreodată...

Îşi îngraşă şi-şi hrăneşte mintea cu glume, tot aşa cum îşi îndoapă trupul cu vin de Xeres şi zahăr... .

... este în sinea lui un actor aproape în aceeaşi măsură în care este şi pe scenă...

Secretul umorului lui Falstaff este în primul rînd o desăvîrşită prezenţă de spirit, o stăpînire de sine absolută, pe care nu o poate tulbura nimic.

Indiferenţa sa faţă de adevăr lasă frîu liber invenţiei".[2]

Pentru A.C. Bradley, Falstaff este un „umorist genial", „capabil de afecţiune (faţă de Poins şi Bardolph şi, categoric, faţă de Prinţ)", esenţa cavalerului stă în „fericirea libertăţii cîştigate prin umor". Punctul de vedere al lui Morgann este aplaudat:

„Falstaff nu este nici un mincinos, nici un laş, în sensul obişnuit al acestor cuvinte, spre deosebire de tipicul lăudăros poltron din comedii. El îşi debitează minciunile fie de dragul umorului, fie în scopul de a se vîrî într-un bucluc".[3]

H.B. Charlton face o comparaţie interesantă între Falstaff şi Henric al IV-lea:

„Problema lui Falstaff ca personaj comic este de a menţine corporaţia lui Sir John. Sarcina lui seamănă cu preocupările politice ale lui Henric de a menţine comunitatea Angliei. Principiile lui Falstaff sînt cele ale lui Henric, numai că sînt aplicate domeniului vieţii particulare. El nu mai luptă dacă nu găseşte o justificare... Nu e nici curajos, nici laş, nici sincer, nici mincinos; pentru că asemenea distincţii de ordin moral nu există

---

[1] Franz Grillparzer, *Despre literatură*, în „Shakespeare şi opera lui", EPLU., Bucureşti, 1964, p. 164.

[2] William Hazlitt, *The Characters of Shakespeare's Plays*, Oxford University Press, 1966, pp. 331—334.

[3] A.C. Bradley, *The Rejection of Falstaff*, 1909, în „Shakespeare, Henry IV, Parts 1 and 2", A Casebook, *Op. cit.*, pp. 68—74.

în lumea lui. Pentru el virtutea este numai abilitatea de a supraviețui... Instrumentul său este vorba de duh, întocmai după cum, în cazul lui Henric, ca o formă de aproape înrudită a ingeniozității intelectuale, este viclenia. Iar eliminarea onoarei din scara de valori a lui Falstaff nu este mai puțin necesară pentru scopurile sale decît este pentru scopurile lui Henric ștergerea onoarei cu buretele".[1]

A. Ștein găsește similitudini între Falstaff și doi renumiți eroi ai lui Cervantes:

„În acest personaj se îmbină de fapt două figuri: don Quijote și Sancho Panza. Falstaff se înrudește cu Sancho Panza nu numai prin înfățișare și prin pîntecele său voluminos. Îi mai leagă și o aceeași puternică aplecare către lucrurile pămîntești, concrete, aceleași interese practice, aceeași atitudine ironică, batjocoritoare față de tot ce reprezintă elan, eroism, donquijotism, Comportarea lui Falstaff în timpul bătăliei, cînd se străduiește să-și scape pielea sa de laș, concordă cu spiritul lucid al lui Sancho Panza. Dar donquijotismul? Firește, Falstaff nu crede cît negru sub unghie în vreun ideal superior, nu recunoaște nici o regulă de morală, inclusivi principiul aristocratic al onoarei, despre care vorbește cu o cinică luciditate...

Cu toate acestea, Falstaff păstrează ceva din cavalerismul medieval și-i place să se laude mereu cu titlul de cavaler. În timpul bătăliilor, el nu se ascunde pur și simplu ca Sancho Panza, ci își ia aere de erou. Se preface și recurge la tot felul de șiretlicuri ca să dovedească altora că este viteaz și cutezător, căci, spre deosebire de Sancho Panza, simte nevcia de a demonstra acest lucru. Astfel, Shakespeare îl investește pe Falstaff cu acea ironie specifică povestitorului Cervantes, care, obiectivîndu-se, se ridică și deasupra lui don Quijote, și deasupra lui Sancho Panza .[2]

W.H. Auden găsește apropieri între Falstaff și Hotspur:

„... *(ca și Falstaff)* Hotspur ascultă de impulsul momentului ca să spună exact ceea ce gîndește fără un calcul prudent. Amîndoi nu ascund nimic de alții, Falstaff pentru că nu are nici o mască pe care s-o poarte, Hotspur pentru că a devenit într-atîta masca sa proprie încît nu mai are o față în dosul ei. Cum ar veni, Falstaff spune: «Eu sînt eu. Tot ce fac,

---

[1] H.B. Charlton, Shakespeare, *Politics and Politicians*, 1929, A Casebook, *Op. cit.*, pp. 87—88.

[2] A. Ștein, *Un strălucit maestru al comediei*, 1958, în „Shakespeare și opera lui", București, 1964, pp. 741—742.

oricit de revoltător ar fi, este neînchipuit de important, pentru că *eu* fac aceasta.» Iar Hotspur spune: «Eu sînt Hotspur, luptătorul neînfricat cinstit şi sincer. Dacă s-ar întîmpla vreodată să dau dovadă de frică sau să spun o minciună, chiar una nevinovată, aş înceta să mai exist». Dacă Falstaff ar aparţine lumii lui Hotspur, am putea să-l numim mincinos, dar în proprii săi ochi el este perfect sincer...

Nici Falstaff, nici Hotspur nu sînt întru totul oameni, Falstaff pentru că trăieşte în ficţiune pură, Hotspur pentru că e atît de lipsit de imaginaţie încît nu e în stare să vadă împărăţia ficţiunii.

La început, aşadar, Falstaff vrea să creadă că Hotspur este unul de teapa lui, căruia, ca şi lui, îi place să pună un act în scenă, dar mai tîrziu îl va auzi pe Hotspur rostind cuvinte de neînţeles pentru el:

Vă mai puteţi răscumpăra / Pierduta cinste, încă nu-i tîrziu / Să vă spălaţi obrazu-n ochii lumii.

În lumea lui Falstaff, singura valoare reală este importanţa, cu alte cuvinte, tot ce cere el de la alţii este atenţia, singurul lucru de care se teme este ignorarea. Nu contează dacă alţii aplaudă sau fluieră; ceea ce contează este volumul aplauzelor sau al fluierăturilor".[1]

În sensul paralelismelor lui Auden, Clifford Leech constată:

„... sînt asemănători într-o privinţă: se ţin departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei."[2]

În sfîrşit, după John Wain,

„... Falstaff vorbeşte în numele omului de rînd, mulţumit cu o fărîmă de onoare. Englezul de rînd este capabil de eroism, dar nu şi de cuvîntări eroice".[3]

Unele trăsături de caracter ale lui Hotspur, cel de al patrulea protagonist al piesei, au fost amintite într-o serie de citate din bibliografia critică. Dar (ca şi în cazul citatelor privitoare la Falstaff) nu cred că putem fi de acord cu absolut toate caracterizările. Să fie, de pildă, adevărat că, asemenea lui Falstaff (cum susţine Clifford Leech), Hotspur „se ţine departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei"? Poate numai în sensul că, într-adevăr, îi lipseşte raţiunea rece, judecata, previziunea (spre deosebire, să zicem, de tatăl său, Contele de Northumberland, care în mai multe rînduri caută să-i tempereze avînturile, egotismul marţial,

---

[1] W.H. Auden, *Op. cit.*, pp. 198—199.
[2] Clifford Leech, *Op. cit.*, p. 26.
[3] John Wain, *The Living World of Shakespeare*, Macmillan, London, 1964, p. 51.

setea de glorie, nesăbuința, excentricitățile); altminteri, în scena complotului (III, 1, 1—106), unde răzvrătiții își propun, cu harta în față, să-și împartă țara în trei (Mortimer, Owen Glendower, Hotspur) după nădăjduita victorie asupra lui Henric al IV-lea, Hotspur se tîrguiește cu ceilalți într-un chip cît se poate de negustoresc („Pare că partea mea, la nord de Burton, / Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă", v. 97—98 etc.) — iar „calculul" e subliniat aici de Shakespeare cu nu mai puțină vigoare dramatică și stilistică decît nepăsarea cu care la un moment dat eroul își tratează soția (II, 3, 41—104).

De asemenea, afirmația lui Auden că Hotspur este „lipsit de imaginație" reclamă cel puțin o precizare (afară de cazul cînd prin „imaginație" poetul a vrut să spună „previziune"). Un poet nu poate fi „lipsit de imaginație"; iar Hotspur *este* un poet, după cum se poate vedea din bogăția de imagini, conotații, ritmuri și modalități (mai ales emotive) ale replicilor sale. „Este cel mai bun poet din piesă", afirmă F.E. Halliday, adăugînd strania remarcă: „deși... disprețuiește poezia".[1] Remarca este stranie pentru că, pe urmele Bastardului din *Regele Ioan* (v. citatul final preluat din Mark van Doren în *Comentariile* la această piesă), Hotspur nu disprețuiește poezia în general, ci poezia *proastă*, *bombastică*, *artificială*, *înzorzonată*, după cum reiese destul de limpede din textul shakespearian. Cînd Glendower îi spune lui Hotspur:

„... pe cînd eram încă tînăr, urzeam la harfă / Multe cîntece *(ditty)* englezești meșteșugite / Și le dădeam cuvintelor *(tongue)* podoabe ce le ședeau bine *(helpful)*; / Virtute pe care n-am văzut-o la domnia ta." (III, 1, 123—126).

Hotspur răspunde:

„Ei da, și crede-mă că sînt foarte mulțumit. / Mi-aș dori mai degrabă să fiu cotoi și să fac «miau» / Decît să mă știu unul din alde-ăștia cîntăreții de balade scălîmbe *(these same metre ballad-mongers)*; / Mai degrabă aș asculta scîrțîitul unui sfeșnic de aramă răsucit fel și chip / Sau scrîșnetul pe butuc al unei roți neunse; / Nimic nu-mi zgîrîie mai rău urechea / Decît poezia fandosită *(mincing)*; / Aceasta seamănă cu mersul trudnic al unei mîrțoage împiedicate" (III, 1, 127—134).

Shakespeare pune în lumină latura poetică a firii lui Hotspur în ultimele versuri pe care eroul le rostește înainte de a muri. Harul profetic al poetului („O, aș putea să proorocesc", V, 4, 83 — deci nu al „imaginației" ca prevedere și calcul rece) se îngemănează cu ceea ce Aldous Huxley socotea că este „una din cele mai adînci observații despre viață ale lui Shakespeare"[2]:

[1] F.E. Halliday, *The Poetry of Shakespeare's Plays*, 1954, Duckworth, London, 1964, p. 107.
[2] Citat de C.L. Barber, *Op. cit.*, p. 231.

... dar gîndu-i robul vieții, / Iar viața e paiața timpului / Și timpul, care e măsura lumii, / Se va curma cîndva" *(Ibid.*, v. 81—83).

În *Henric al IV-lea, Partea I*, Falstaff este un erou comic, iar Hotspur un erou tragic (comparabil cu Brutus din *Iuliu Cezar*): artist meșteșugit în poezia cu caracter realist, total nerealist și stîngaci în viața politică și socială.

Privind lucrurile și dintr-o perspectivă istorică, Hotspur este eroul tragic al piesei ca reprezentant al *cavalerului tragic* într-un moment al feudalismului muribund cînd „onoarea" *(honour)* se desprindea de conotațiile pozitive ale verbului „a fi" (lealitate, cinste, probitate, corectitudine pentru a se apropia de conotațiile din ce în ce mai negative ale verbului „a avea" (onoruri, glorie, acaparare). După cum s-a văzut, *onoarea* avea implicații tematice încă în *Regele Ioan*, unde fiul regelui Richard-Inimă-de-Leu, respectiv Bastardul, devenind cavaler (Sir Richard Plantagenet), face comentarii semnificative, adesea sarcastice, asupra cavalerismului degradat. Or, prin dorința de „a fi" într-o lume stăpînită de dorința de „a avea", Hotspur este la fel de anacronic ca și Bastardul.

În *Henric al IV-lea, Partea I*, *honour* este un cuvînt-cheie (potrivit lui Jorgensen, apare, împreună cu derivatele, de 29 ori), individualizînd personajele și prezentînd semnificație tematică.

Pentru Hotspur, onoarea este totul, rațiunea existenței sale, „un principiu aproape ascetic" (Anikst) (v., de exemplu, comentariul său din I, 3, 201—208). Pentru Falstaff, dimpotrivă, onoarea (în sens pozitiv) este o vorbă goală, cum declară el în „catehismul" său din V, 1, 131—141. Cum însă amîndoi sînt *cavaleri* (Hotspur prin mentalitate, Falstaff prin titlu — este *Sir* John Falstaff) și cum în întreaga piesă, precum și în următoarele două „cronici", Shakespeare este preocupat nu numai de zugrăvirea unor personaje, ci și de încadrarea lor într-o viziune istorică, politică, socială și filozofică, putem conchide că în epoca în care le-a scris, el considera cavalerismul o instituție nu mai puțin depășită decît orînduirea feudală de care depindea organic. Iar dacă în portretul lui Hotspur, dincolo de unele învinuiri discrete distingem și o undă ușoară de regret și melancolie, în cel al lui Falstaff nu vedem deocamdată decît pe „cavalerul gras" care glumește mereu și despre care se glumește mereu pe socoteala trupeșiei. Deocamdată, el este *cavalerul vesel*.

Un alt cuvînt-cheie sau cuvînt tematic este *timpul* (time), folosit (după Jorgensen) de 41 ori, fără derivate; prezent în episoadele cruciale ale piesei și discutat de prințul Henric în replica privitoare la „vremea răscumpărată" (v. caracterizarea anterioară a prințului). Hotspur trăiește sub imperiul unei conștiințe acute a timpului, iar pentru Falstaff, scurgerea timpului (ideea că îmbătrînește) este „singurul lui conflict mintal"

(Jorgensen), pe care în zadar caută să-l rezolve prin ignorare. Auden subliniază:

„Pentru Falstaff timpul nu există, pentru că el aparține lumii de *opera buffa*, actoriei și acțiunii simultane, unei lumi dominate nu de dorință sau poftă *(desire)* ci de dorință nevinovată *(wish)*, unde nimeni nu poate suferi pentru că tot ce spune și face el nu este decît simulacru."[1]

Strînsa interdependență dintre personaje (principale dar și secundare) și tematică (istorică dar și morală, politică dar și general umană) nu poate fi, în limitele prezentării de pînă acum, decît o prudent extinsă introducere la configurația artistică a compoziției, un aspect dintre cele mai importante fiind acela *al unității sale excepționale:* integrarea absorptivă a intențiilor de fond și corelarea părților componente din cele mai diverse puncte de vedere. Despre această unitate s-a scris enorm, iar îngrijitorul noii ediții Arden (1969), A.R. Humphreys, rezumă, în cinci pagini dense, esența ei. Consider că pentru specialiști, lectura atentă a acestor pagini este obligatorie. Pentru publicul larg, cel puțin cîteva spicuiri s-ar putea dovedi instructive:

„... Shakespeare ne solicită atenția cu maximă vigoare asupra temelor istorice... Departe de a fi «statică», limitată la predominanța lui Falstaff, unitatea este dinamică, complexă și organizată în ceea ce privește interdependența materialului, astfel că nu putem să nu fim de acord cu Elizabeth Montagu: «... în piesa aceasta există mai multă planificare și grijă decît aproape în tot ce a mai scris Shakespeare» ... Coexistența intrigilor comice și serioase nu se mărginește la alternarea lor eficientă... Cu cît sînt analizate mai atent, cu atît apar ele mai interdependente, legătura fiind uneori bazată pe paralelism și accentuare, alteori pe antiteză și contrast...

... asupra ambelor intrigi planează autoritatea constituită — înfrîngere și moarte pentru rebeli, spînzurătoare sau surghiun pentru pierde-vară. În ambele intrigi răsună tema ambiției și rapacității... Principialitatea le lipsește și baronilor și tîlharilor... încăierarea de la Gadshill este replica umoristică a insurecției lui Hotspur; fățărnicia lui Falstaff își află ecoul serios în dorința lui Henric de a întreprinde o cruciadă...

... După cum a demonstrat profesorul Empsom, o bună parte din valoarea piesei stă în această «ambiguitate» care ne permite să discutăm personajele principale pro și contra...

---

[1] W.H. Auden, *Op. cit.*, p. 188.

Temele serioase şi comice se întrepătrund şi prin numeroase alte ecouri şi legături...

Coerenţa structurală este, iarăşi, organică. Faptul că ediţiile in-cvarto nu au diviziuni pe scene scoate în evidenţă permanentul caracter contrapunctic al piesei..."[1].

Coerenţa structurală a piesei imită la nivel artistic coerenţa structurală a vieţii în genere şi în particular (ca moment istoric) şi atestă „maturitatea fără efort" a lui Shakespeare (G.K. Hunter). Piesa a fost compusă într-o perioadă de tranziţie de la marcatul exerciţiu poetic *(Visul unei nopţi de vară*, *Romeo şi Julieta* etc.) la realismul pieselor ce vor veni, într-un moment de cotitură (către plasticul şi dinamicul conflictelor care nu se exclud funciar), de siguranţă în folosirea uneltelor poetice şi dramatice cu maximă eficacitate, de remodelare a versului rigid, eliberat de încorsetări formale şi apropiindu-se de tiparele mai prozaice ale versului alb. Proza pătrunde, necăznită, în prozodie, prozodia impregnează, necăznită, proza. Concretul se volatilizează, abstractul devine concret. Procesul fuziunii este ca şi desăvîrşit, pregătind calea viitoarelor capodopere. Iar că lucrurile stau aşa se poate vedea şi din cîteva rînduri ale autorizatului şi neiertătorului shakespeariolog Mark van Doren:

„Nu există piesă shakespeariană mai bună decît *Henric al IV-lea*... Nimic din ceea ce a scris Shakespeare nu musteşte de atîta viaţă şi nu este mai izbutit în imitarea dialogului uman.

Poezia lui Hotspur sau proza lui Falstaff nu au fost nicicînd întrecute în respectivele categorii..."[2].

Leon Leviţchi

---

[1] A.R. Humphreys, în *Introducerea* la *King Henry IV*, *Part I*, The Arden Shakespeare, Methuen, London, 1969, pp. XLV—L.

[2] Mark van Doren, *Shakespeare*, 1939, Doubleday, New York, 1953, p. 97.

1 Starea de nelinişte sufletească, pe care o manifestă Regele Henric, exprimă continuarea unei situaţii cu care se încheie scena finală din piesa Richard al II-lea (scrisă în 1595—1596) în care regele Henric se arată profund îndurerat de omorîrea lui Richard, faptă de care se simte moralmente vinovat.

Pentru a-şi ispăşi vina, îşi anunţase, în scena amintită, hotărîrea de a porni într-o cruciadă, pentru eliberarea Ierusalimului şi Mormîntului lui Hristos de sub turci, aşa cum făcuseră şi alţi monarhi europeni, înaintea lui, cînd participaseră la cruciade, pentru a le fi iertate unele fapte considerate păcate grele în ochii bisericii şi maselor populare.

Totodată regele se arătase foarte mîhnit, în scena a 3-a a aceluiaşi act final, şi din cauza comportării dezonorante a fiului său, Prinţul Henric, viitorul Henric al V-lea, comportare care continuă şi în cadrul piesei de faţă.

Pe de altă parte printre marile supărări care îl copleşesc, sînt şi răscoalele şi luptele fratricide, ca o împlinire a profeţiei Episcopului de Carlisle, care prevăzuse luptele interne, drept urmare a detronării lui Richard al II-lea şi uzurpării coroanei de către Henric al IV-lea. Toate acestea îl fac bănuitor, pierzîndu-şi încrederea în mulţi dintre aceia care l-au sprijinit la început.

2 Pacea este indirect comparată cu o căprioară înspăimîntată urmărită de ogari.

3 Termenul „meteor" era folosit pentru o serie întreagă de fenomene meteorologice: fulgere, trăsnete, grindină etc., care, conform credinţei generale, în Anglia lui Shakespeare, implicau manifestări ale unor puteri supranaturale, interesate îndeaproape în acţiunile şi comportarea oamenilor.

Shakespeare asociază deseori armonia sau tulburările cosmice cu evenimente extraordinare din viaţa popoarelor.

4 Ca şi în multe altele dintre piesele sale istorice, Shakespeare se abate de la datele exacte ale unor evenimente, pentru a putea obţine

anumite efecte dramatice şi a da mai mult dinamism acţiunilor respective.

Astfel, după detronarea sa, la începutul lunii octombrie 1399, Richard al II-lea a fost omorît în februarie 1400, ceea ce situează timpul acţiunii din scena de faţă la începutul anului 1401 — adică la un an după făgăduiala pe care o făcuse Henric, în ultima scenă a piesei Richard al II-lea, de a pleca în cruciadă, ca o ispăşire pentru crima de care era răspunzător. Or, bătălia de la Holmedon, prezentată ca un eveniment foarte recent, — ceva mai departe, în scena de faţă — a avut loc la 14 septembrie 1402. În acelaşi timp, chiar şi la acea dată, Prinţul Henric era numai în vîrstă de 15 ani şi prin urmare nu putea avea încă reputaţia proastă de care se arată profund nemulţumit tatăl său, în scena de faţă, iar pe de altă parte această vîrstă nu îi permitea încă să se fi distins prin fapte de arme pentru a putea fi comparat cu viteazul Harry Percy.

5 Termenul „văr" (= cousin) era folosit într-un sens mult mai larg decît în prezent, fiind atribuit şi rudelor de diferite alte grade (nepoţi, cumnaţi etc.) şi chiar şi altor nobili, fără a fi rude de sînge. Înru direa lui Westmoreland cu regele Henric este, de exemplu, prin soţie, care este sora vitregă a regelui.

6 Comitat în centrul Angliei.

7 Denumirea „velş" (galez) desemnează locuitorii provinciei Wales din vestul Marii Britanii, provincie cunoscută şi sub numele de Ţara Galilor.

8 Harry (Henric) Percy, fiul contelui de Northumberland fusese poreclit „Hotspur" („pinten fierbinte") din cauza vitejiei şi impetuozităţii sale, devenite legendare, de care dăduse întotdeauna dovadă în lupte, spunîndu-se că de cum îşi pusese armura şi pintenii de cavaler, cînd era încă adolescent, pintenii îi erau mereu fierbinţi, fiind în mod continuu angajat în lupte împotriva scoţienilor. Regiunea Northumberland este situată în nordul Angliei, la graniţa dinspre Scoţia, unde aveau loc dese încăierări între englezi şi scoţieni.

9 Holmedon se numeşte astăzi Hambleton şi se află în comitatul Northumberland.

10 În original apare termenul „artillery" (artilerie), care se folosea pentru orice fel de proiectile şi nu se referea numai la ghiulele trase de tunuri.

11 Henric al IV-lea descindea din Plantageneţi, familie ai cărei membri au domnit în Anglia între 1154 (începînd cu Henric al II-lea) şi 1485 (sfîrşind cu Richard al III-lea). Conform unei credinţe populare unele zîne obişnuiau să schimbe — dintr-un spirit de răutate — un copil frumos şi dotat cu mari calităţi cu unul urît şi fără cali-

tăți. O aluzie la această legendă se întîlnește și în *Visul unei nopți de vară*.

Schimbul pe care l-ar fi dorit regele nu ar fi putut însă avea loc, întrucît între Harry Hotspur și Prințul Henric era o diferență de 23 ani. Însuși Regele Henric era cu 3 ani mai tînăr decît Hotspur, deși apare ca mult mai bătrîn în piesa de față. Unii comentatori îi prezintă dealtfel, pe amîndoi, ca fiind aproximativ de aceeași vîrstă.

12 Mordake, Contele de Fife, era moștenitorul prezumtiv al tronului Scoției. Conform codului cavaleresc medieval prinșii in luptă se răscumpărau pentru sume importante de bani, în funcție de rangul de noblețe al fiecăruia. Prizonierii de sînge regal trebuiau predați regelui, ceilalți, însă, aparțineau, în mod obișnuit, aceluia care îi captura. Se pare, însă, că, în cazul prizonierilor de rang înalt, regele avea totuși dreptul să decidă, acordînd o parte din prețul de răscumpărare și aceluia care prinsese prizonierii.

13 Thomas Percy, Conte de Worcester, era fratele lui Henric Percy, conte de Northumberland. El îl părăsise pe Richard al II-lea la curtea căruia deținea funcția de intendent al casei regale, trecînd, împreună cu fratele său, de partea lui Henric Bolingbroke, care se încoronează, în cele din urmă, ca Henric al IV-lea. Devine însă, curînd, adversar al Regelui Henric și conducătorul răzvrătirii familiei Percy împotriva regelui.

14 Din punct de vedere istoric Regele Henric și-a manifestat dorința de a porni în cruciadă numai în ultimul an de domnie. Dorința lui de a ajunge la Ierusalim nu s-a realizat însă niciodată, istoria consemnînd numai coincidența că dormitorul din palatul în care a murit se numea „Camera Ierusalimului".

15 Diminutivul foarte familiar cu care Falstaff și Poins i se adresează Prințului Henric. Poins nu face parte din ceata lui Falstaff, fiind garda personală a Prințului Henric.

16 Xeres este vechea denumire engleză a orașului din sud-vestul Spaniei denumit azi Jerez și renumit pentru vinurile sale de culoarea chihlimbarului. Numele spaniol a devenit în engleză „sherry", termen care desemnează orice vin asemănător vinurilor de Jerez.

17 Aluzie la faptul că prostituatele purtau fuste roșii de tafta.

18 Denumirea populară a constelației pleiadelor (Cloșca cu pui) și probabil emblema vreunui han.

19 Numele dat lui Apollo în mitologia greacă ca zeu al soarelui. Apollo era între altele și zeul artelor și al oracolelor.

20 Aluzie la „Cavalerul Soarelui" care apare ca personaj, devenit „El Donzel del Fabo", în romanul cavaleresc spaniol al lui Diego Ortunez de Calahorra intitulat „Espejo de Principes] y Caballeros"

(Oglinda principilor şi cavalerilor) şi menţionat în opera lui Miguel de Cervantes Saavedra „Don Quijote de la Mancha", ca unul din romanele preferate ale lui Don Quijote.

21 Diana, sora lui Apollo, numită Artemis în mitologia greacă, era la romani zeiţa lunii şi a vînătoarei. De observat faptul că Shakespeare foloseşte cînd denumirile greceşti, cînd cele romane ale zeităţilor antice. Astfel Falstaff se referă la zeul soarelui ca Phoebus (denumirea grecească), dar foloseşte denumirea romană pentru zeiţa lunii. Cum deseori regina Elisabeta este denumită Diana în literatura timpului, este foarte probabil că Shakespeare se referă aici la curtenii reginei, ai cărei slujitori umili erau şi sub a cărei oblăduire „tîlhăreau" şi ei.

22 Oraş antic pe coasta de sud-est a Siciliei, renumit în vechime pentru mierea sa avînd o aromă excepţională, motiv pentru care era pomenită de poeţi.

Shakespeare se referă la mierea din Hybla şi în Iuliu Cezar, actul V, scena 1.

23 Vestoanele din piele foarte rezistentă şi lucitoare constituiau uniforma agenţilor şerifului, care arestau delincvenţii, în vremea lui Shakespeare.

24 Conform unei vechi tradiţii, îmbrăcămintea celor executaţi revenea călăului.

25 În vremea lui Shakespeare cimpoaiele cele mai apreciate veneau din comitatele Lincolnshire şi Lancashire.

26 Conform credinţei populare iepurele era considerat drept vietatea cea mai melancolică.

27 Moorditch (= şanţul mlaştină) era un canal îngust şi foarte murdar de-a lungul unei porţiuni a zidului înconjurător al Londrei. Miasmele infecţioase pe care le emana produceau o boală numită „melancolia şanţului Moorditch".

28 Proverb biblic: „Înţelepciunea strigă pe uliţă şi în piaţă îşi ridică glasul său". (*Pildele lui Solomon*, I, 20).

29 „Gadshill" este numele unui deal împădurit, între oraşul Rochester din sud-estul Angliei şi Londra, la o distanţă de 27 mile de acest din urmă oraş. Dealul îşi cîştigase trista reputaţie de domeniu al tîlharilor, din cauza numeroaselor atacuri săvîrşite de aceştia asupra călătorilor, în pădurea susmenţionată. Numele dealului este în acelaşi timp, în piesa de faţă, porecla dată unuia din tovarăşii de chefuri ai Prinţului Henric, ca urmare a repetatelor tîlhării pe care le săvîrşise în pădurea de pe Gadshill.

30 Diminutiv pentru Edward, numele mic al lui Poins.

31 Canterbury, localitate în sud-estul Angliei, este reşedinţa prelatului avînd cel mai înalt rang bisericesc în Anglia: Arhiepiscopul de

Canterbury. În catedrala din Canterbury, una din cele mai renumite catedrale vechi engleze, a fost asasinat în anul 1170 arhiepiscopul Thomas à Beckett, de oamenii regelui Henric al II-lea. Credincioşii, aparţinînd tuturor claselor sociale, îşi făcuseră obiceiul, curînd după înmormîntarea lui Thomas à Beckett în catedrala din Canterbury, să meargă în pelerinaj, la mormîntul arhiepiscopului, care fusese declarat martir de către biserică. Pelerinajele au avut loc pînă la reforma protestantă din 1536, a lui Henric al VIII-lea, care, rupînd relaţiile cu Roma catolică şi desfiinţînd mănăstirile, a interzis şi pelerinajele la Canterbury, înlăturînd totodată lespedea comemorativă de pe mormîntul arhiepiscopului.

32 Cartier în sud-estul Londrei.

33 *Yedward* este probabil pronunţarea numelui Edward în dialectul din Kent.

34 Prinţul îl ridiculizează pe Falstaff pentru străduinţele sale de a se comporta ca tinerii petrecăreţi, în căutare de aventuri galante, ceea ce nu se potriveşte cîtuşi de puţin cu vîrsta şi înfăţişarea sa.

35 Monologul de faţă urmăreşte să împiedice publicul spectator să-şi facă o impresie nefavorabilă despre Prinţul Henric şi îl pregăteşte pentru schimbarea în bine, în viitor, a comportării sale ruşinoase de pînă acum.

36 Soarele, ca şi vulturul şi leul (vezi actul III scena a 3-a) este considerat simbol al regalităţii.

37 Curtenii purtau barba tăiată scurt, ca un semn de înaltă distincţie.

38 Glendower, căpetenia velşă —, a cărui victorie asupra englezilor de sub comanda lui Sir Edmund Mortimer este adusă la cunoştinţa Regelui Henric de către Westmoreland, în Actul I, scena 1 — îl prinsese în luptă pe Mortimer şi, în aşteptarea răscumpărării acestuia, îi dăduse în căsătorie pe fiica sa. Englezii îl considerau pe Glendower vrăjitor pentru că îi învinsese pe ei şi ajunsese căpetenia velşilor numai prin vrăjitorii. Velşii l-au proclamat Principe al Galiei, dar a fost învins de englezi, trăind apoi ascuns prin păduri.

Harry Hotspur îi ceruse regelui să-l răscumpere pe Mortimer, ruda sa, din mîinile velşilor, ceea ce regele refuză, declarîndu-l pe Mortimer trădător. (v. nota 40).

39 Mortimer nu era Conte de March. Titlul aparţinea nepotului său, Edmund Mortimer.

40 Mortimer era, de fapt, nepotul şi nu cumnatul lui Hotspur, cum apare în piesa de faţă. Eroarea este datorată cronicarului Holinshed de la care a preluat Shakespeare informaţia.

41 În ajunul plecării în expediţia sa în Irlanda, Richard al II-lea îl recunoaşte, în 1398, ca moştenitor la tron pe Roger Mortimer, fratele

mai mare al lui Sir Edmund Mortimer. Roger Mortimer moare însă în Irlanda lăsînd în urma lui un fiu, în vîrstă de numai 8 ani, care se numea şi el Edmund Mortimer. Copilul moştenise de la tatăl său titlul de Conte de March şi era descendent, prin bunica sa, din al doilea fiu al lui Edward al III-lea, fiind prin urmare moştenitor de drept al tronului. În vremea în care se desfăşoară piesa de faţă, micul conte era ţinut la castelul Windsor şi păzit cu toată stricteţea. Nepotul său, Duce de York, avea să devină după Henric al VI-lea, Regele Edward al IV-lea. Cronicarul Holinshed confundă însă pe copilul Edmund Mortimer cu unchiul său care căzuse prizonier la velşi, confuzie pe care o preia şi Shakespeare, încrezător în cronica lui Holinshed. Astfel fiind, Harry Percy Hotspur, pe bună dreptate, consideră, în scena de faţă, că Regele Henric se teme de Mortimer, ca fiind adevăratul rege al Angliei. În urma refuzului Regelui Henric de a-l răscumpăra pe prizonier, Hotspur refuză, la rîndul său, să-i predea regelui pe prizonierii săi scoţieni şi îl răscumpără el pe Mortimer. Astfel familia Percy (Worcester, Northumberland şi Hotspur) începe răzvrătirea împotriva Regelui Henric.

42 Familia Percy fusese sprijinul principal al Regelui Henric în timpul luptei pentru reintrarea sa în drepturi, ca duce de Lancaster, şi apoi pentru coroana Angliei, după cum arată şi Shakespeare în piesa *Richard al II-lea*. Înainte de a fi rege Henric al IV-lea Plantagenet era supranumit Bolingbroke, după numele castelului din comitatul Lincolnshire unde se născuse.

43 Hotspur aruncă vina detronării regelui Richard şi aducerii pe tron a regelui Henric numai asupra tatălui şi unchiului său. În Richard al II-lea, actul al II-lea scena a 3-a, Hotspur, însă, îşi oferă şi el serviciile lui Henric Bolingbroke. Pe de altă parte, în piesa de faţă Hotspur declară că nu a înţeles să-l facă prin aceasta rege. În actul V, scena 1-a, Worcester îi spune acelaşi lucru regelui Henric.

Interesant este faptul că în acea vreme nu s-a ridicat de către nimeni problema succesiunii la tron la abdicarea Regelui Richard al II-lea, considerîndu-se că faptul cedării coroanei Angliei de către rege, vărului său Henric Bolingbroke, constituie în sine un temei legal pentru ca acesta din urmă să poată deveni rege. Această cedare, însă, fără bază legală va fi izvorul războaielor celor două roze, în timpul lui Henric al VI-lea, nepotul lui Henric al IV-lea.

44 Aluzia se referă la aşa numita „punte periculoasă" din povestirile cavalereşti medievale, în care eroul şi însoţitorii săi sînt nevoiţi să treacă peste o prăpastie adîncă, folosind o punte improvizată, constînd dintr-o sabie foarte lungă (în unele povestiri avînd lungimea a două lănci).

45 În rîndurile care urmează se manifestă firea extravagantă a lui Hotspur care se arată foarte impulsiv şi nechibzuit în piesa de faţă.

46 În scrierile mai multor elisabetani se menţionează că graurii, ca şi mierlele, pot fi învăţaţi să rostească cuvinte din graiul omenesc.

47 Ducele de York, al cincilea fiu al lui Edward al III-lea, avea reputaţia unui principe foarte nesocotit.

48 Port în comitatul York unde a debarcat Bolingbroke în 1399, cînd a revenit din exil fără permisiunea lui Richard al II-lea. În secolele următoare portul s-a scufundat, pe încetul, în mare, nemaiexistînd în prezent.

49 Hotspur este nepotul lui Worcester. Termenul „văr" era folosit în sens foarte larg în vremea lui Shakespeare. (v. nota 5)

50 În original *loach* (= grindel), un peşte considerat că produce purici şi păduchi.

51 În prezent o mică secţiune a Londrei; în vremea lui Shakespeare un sat între centrul Londrei (City of London) şi sectorul denumit azi Westminster, unde se afla catedrala Westminster şi, în vremuri mai vechi, reşedinţa regelui.

52 În piesele lui Shakespeare se întîlnesc uneori anacronisme. Curcanii, de exemplu, au fost introduşi în Anglia abia în timpul domniei lui Henric al VIII-lea (1509—1547).

53 În original apare expresia „ucenicii Sfîntului Nicolae". Deşi Sfîntu Nicolae era patronul clericilor şi călătorilor, totuşi, datorită faptu-l lui că numele englezesc *Nicholas*, cu diminutivul său *Nick*, este acelaşi cu denumirea populară dată diavolului: „Old Nick" (= bătrînul Nick), el a ajuns să fie considerat şi patronul hoţilor.

54 Jocurile de cuvinte, foarte frecvente în piesele lui Shakespeare sînt, în practică, intraductibile în limba română, ele bazîndu-se pe sensurile multiple ale unor cuvinte sau pronunţări identice. Astfel, în cazul de faţă, jocul de cuvinte rezultă din pronunţarea identică a cuvintelor *pray*, „a se ruga" şi *prey* „a prăda", din replica lui Gadshill.

55 Joc de cuvinte rezultînd din sensurile „încălţăminte" şi „pradă" ale cuvîntului *boots*. Redarea în limba română a unor asemenea situaţii nu poate exprima, în foarte multe cazuri, decît ideea prezenţei unui joc de cuvinte.

56 Aluzie la ferigă ale cărei seminţe, conform credinţei populare, deveneau vizibile numai în noaptea Sfîntului Ioan (în miezul verii); culese atunci, rostind anumite formule magice, aveau darul de a face invizibil pe acela care le purta asupra lui. De fapt, feriga nu se înmulţeşte prin seminţe, ci prin spori, care, fiind invizibili, explică originea superstiţiei.

57 Gadshill folosește cuvîntul latin *homo* (= om) în sensul său general și prin urmare însemnînd și „om bun“ și „om rău“.

58 Aluzia este la Ordinul Jartierei care îi fusese conferit Prințului Henric în calitatea sa de principe moștenitor.

59 În vremea lui Shakespeare exista obiceiul de a se compune balade cu ocazia unor evenimente cu un caracter mai deosebit. Astfel nu numai o victorie a armelor dar și o crimă sau o execuție putea forma subiectul unei balade. În același timp însă se compuneau și balade defăimătoare și se găseau ușor persoane avînd oarecare talent, și care erau bineînțeles plătite, să compună asemenea poezii foarte supărătoare pentru cei defăimați. Baladele circulau într-un mare număr de exemplare, fiind vîndute sau distribuite gratis, după caz, pe străzile orașului. Erau de asemenea puse pe note sau cîntate pe melodii populare, ceea ce contribuia foarte mult la răspîndirea lor. În secolul al XIX-lea s-au vîndut, în unele cazuri, între două pînă la trei milioane de exemplare din baladele cele mai populare. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, practica a încetat însă, odată cu răspîndirea gazetelor ieftine.

În condițiile timpului, amenințarea lui Falstaff apare, așadar, ca foarte serioasă.

60 John, duce de Lancaster, bunicul Prințului Henric, era denumit John Gaunt, după orașul Gand (Gaunt) din Flandra (Belgia), unde se născuse.

În limba engleză cuvîntul „gaunt“ înseamnă „uscățiv“ și prin extindere „sfrijit“, de unde jocul de cuvinte al lui Falstaff, care, în același timp face aluzie și la reputația de viteaz pe care o avea John Gaunt, datorită modului cum se comportase, cu ani în urmă, în expediția militară pe care o condusese în Spania.

61 Numai cetățenii avuți sau avînd o stare socială importantă puteau fi „mari jurați“.

62 Rațele sălbatice se sperie foarte ușor și zboară la cel mai mic semn de primejdie.

63 Castelul Warkworth, în comitatul Northumberland, era principala reședință a familiei Percy.

64 Shakespeare nu numește pe autorul scrisorii, care, în opinia unor critici, ar avea un caracter simbolic, putînd aparține oricăruia din numeroșii nobili refuzînd să se asocieze răzvrătirii lui Hotspur împotriva regelui. Alții sînt dispuși să atribuie scrisoarea lui George Dunbar, conte de March, din Scoția, sau lui Rockeby, Marele Șerif al Comitatului Yorkshire. Denumirea *Marches* este un vechi termen pentru ținuturi de la hotare, conții de *March* purtînd această denumire fie că dețineau comitatul de frontieră din Scoția, fie pe cel

din Anglia, mărginaş cu Scoţia. În acele vremuri de continue lupte de frontieră, funcţia respectivă era deosebit de importantă.

65 Este vorba de Arhiepiscopul de York.

66 Numele soţiei lui Hotspur este de fapt Elizabeth şi nu Kate. Fratele ei, Roger Mortimer, conte de March (titlu englez pentru deţinătorul comitatului de la graniţa cu Wales — Ţara Galilor), recunoscut ca succesor la tron de Richard al II-lea, murise înainte ca Henric al IV-lea să ia coroana Angliei, în urma abdicării regelui Richard. Edmund Mortimer, care apare în piesa de faţă este fratele mai mic al lui Roger Mortimer şi nu avea titlul de conte de March pe care i-l atribuie Shakespeare, şi nici nu era căsătorit cu fiica lui Glendower. (v. şi nota 41).

67 *Esperance ma comforte* („Speranţa, sprijinul meu"), după cum interpretează expresia franceză actualul Lord Eustace Percy, aceasta era deviza şi strigătul de luptă al conţilor Percy. Cuvintele de mai sus se pot citi şi astăzi deasupra porţii de la intrare a castelului din Alnwick, aparţinînd familiei Percy.

68 În literatura timpului gestul strîngerii cu putere a degetului mic este menţionat ca o manifestare a sentimentului dragostei.

69 Aforism curent în epoca lui Shakespeare, potrivit căruia o femeie nu poate păstra un secret decît dacă nu îl cunoaşte. Se întîlneşte şi în opera filozofului şi dramaturgului Lucius Seneca (4 î.e.n. — 65 e.n.) şi este preluat în Anglia, pentru prima oară, în opera poetului Geoffrey Chaucer (1340—1400).

70 Cartier în Londra, unde se afla hanul preferat al lui Falstaff.

71 Hanul respectiv exista în vremea lui Shakespeare şi probabil şi în aceea a lui Henric al IV-lea.

72 Denumirile corintean, troian şi efesean (locuitori din Corint, Troia şi Efes) se foloseau în epoca shakespeariană pentru chefliii risipitori şi libertini (Corintul se bucura de reputaţia unui loc lipsit de moralitate în antichitate).

73 Tejghetarii vindeau mici pacheţele de zahăr pentru a îndulci vinul prea acru.

74 Încăperile hanurilor, separate de sala comună, aveau, ca şi în prezent, diferite nume. În original, încăperea unde se află Prinţul Henric cu tovarăşii săi de băutură se numeşte „semiluna".

75 În original camera „rodia".

76 Prinţul Henric descrie înfăţişarea hangiului pentru a-l buimăci pe băiat cu propunerea pe care i-o face, de a-şi buzunări stăpînul. Haina de piele cu nasturi de sticlă era în mare vogă în vremea lui Shakespeare în lumea burghezilor mijlocii.

77 Prin Barbaria, de unde se importa zahărul în Anglia, în vremea lui Shakespeare, se înţelegea Africa de Nord.

78 Pentru a se amuza, Prinţul Henric foloseşte un limbaj confuz, zăpăcindu-l astfel complet pe Francis.

79 Porecla lui Percy: *Hotspur* înseamnă „pinten fierbinte" (v. nota 8).

80 Elizabeth Mortimer (v. nota 66).

81 Titanii au fost prima generaţie de zei răsturnată de la stăpînirea lumii şi a zeilor, de către cea de a doua generaţie, condusă de Zeus. Dintre titani Helios (numit de Homer şi Hyperion, după tatăl său) era zeul soarelui, înainte de a-i fi luat această atribuţie Apollo, care aparţinea celei de a doua generaţii de zei. În mitologia greacă denumirea „titan" era folosită pentru oricare din zeii care descindeau din titani. Prinţul Henric foloseşte în replica sa denumirea Titan cu sensul de zeul soarelui, aşa cum se obişnuia în literatura epocii lui Shakespeare.

82 Aluzia se referă la ţesătorii olandezi calvini care se refugiaseră în Anglia din cauza persecuţiilor guvernatorului spaniol Ducele de Alba (sau Alva), în timpul domniei Regelui Filip al II-lea al Spaniei (1556—1598), care stăpînea în acea vreme şi Ţările de Jos. Ţesătorii calvini duceau o viaţă foarte austeră şi îşi însuşeau o înfăţişare ascetică. Manifestau totodată şi o deosebită predilecţie pentru cîntatul psalmilor, nu numai în cadrul slujbelor religioase, dar şi în timpul lucrului.

83 În interludiile religioase medievale denumite „moralităţi" apărea personajul *Viciul* care, în chip de clovn, înarmat cu un pumnal sau o sabie, confecţionate din lemn, bătea şi punea pe fugă diavolul şi pe acoliţii acestuia.

84 Pavăza şi spada care taie nu se mai foloseau în ciocniri armate în vremea lui Shakespeare, fiind înlocuite cu spada care împunge şi pumnalul care parează loviturile.

85 Expresie în limba latină însemnînd *iată semnul (dovada)*.

86 Kendal, mic oraş în comitatul Westmoreland, situat în nord-vestul Angliei era renumit pentru postavurile sale. Cele care erau de culoare verde serveau la confecţionarea hainelor servitorilor, ţăranilor, pădurarilor, şi, din cauza culorii verzi, erau preferate de tîlhari, deoarece îi ajuta să se camufleze în păduri. Îmbrăcămintea vestitului haiduc Robin Hood şi a tovarăşilor săi era din acelaşi postav verde de Kendal, pentru acelaşi motiv.

87 Eroul semizeu Hercule, (fiu al lui Zeus), vestit pentru puterea şi muncile supraomeneşti pe care le-a împlinit, este foarte des menţionat în operele dramatice, nu numai ale lui Shakespeare dar şi ale contemporanilor săi.

88 Conform unei legende din timpuri străvechi, pomenită şi de scriitorul şi naturalistul roman Pliniu (23—79 e.n.) şi foarte răspîndită în

evul mediu, leul nu se atinge de un prinț de sînge. Unii văd și ceva ironic în cuvintele lui Falstaff, deoarece Prințul Henric nu era prinț din momentul nașterii, tatăl său Henric al IV-lea devenind rege cînd fiul său Henric avea 12 ani. Titlul de „prinț" aparține, în Anglia, numai fiilor regelui și nu se moștenește și de către urmașii acestora.

89 Adică o monedă pe care era imprimată efigia regelui.

90 Demon foarte puternic, numit și Amamon în tratatele privitoare la vrăjitorie.

91 Alt nume dat de biserica creștină lui Satan, căpetenia diavolilor. În mitologia clasică Lucifer era numele sub care era cunoscută planeta Venus cînd strălucea pe cer dimineața înainte de răsăritul soarelui, la noi fiind numită popular Luceafărul de dimineață. Luceafărul de seară era denumit de romani Noctifer sau Nocturnus.

92 În credința englezilor, căpetenia velșă Owen Glendower practica vrăjitoria cu ajutorul diavolului pe care reușise să și-l supună. (v. nota 38).

93 În vremea lui Henric al IV-lea încă nu existau pistoale. Spre sfîrșitul secolului al XVI-lea acestea erau folosite mult de scoțieni.

94 Bonetele albastre erau un fel de uniformă națională a scoțienilor.

95 Aluzie la personajul principal al tragediei predecesorului lui Shakespeare, Thomas Preston, avînd ca temă viața regelui Persiei, Cambyse (sec. VI î.e.n.), în care autorul folosește un stil foarte artificial și bombastic, ridiculizat aici de Falstaff.

96 Identificarea regelui și regalității cu soarele era o figură de stil curentă în literatura timpului.

97 În original apar cuvintele *vice* (viciul), *iniquity* (fărădelegea) și *vanity* (deșertăciunea), ca o reminiscență a trei dintre personajele cele mai comune în reprezentațiile dramatice populare, medievale, care deveniseră tot mai desuete în vremea lui Shakespeare.

98 Conform legendei biblice faraonul Egiptului a avut odată un vis în care șapte vaci slabe, ieșind din apele Nilului, au înghițit șapte vaci grase care pășteau pe malul fluviului și tot slabe au rămas.

99 Scrumbiile fiind sărate produceau o foarte mare sete consumatorilor, motiv pentru care erau foarte apreciate de bețivi.

100 Titlul regelui Henric al IV-lea ca duce de Lancaster, înainte de a deveni rege. Referindu-se astfel la Henric, Glendower nu-l recunoaște ca rege.

101 Modul cum explică Hotspur formarea cutremurelor corespunde opiniei filozofului grec Aristotel (sec. IV î.e.n.) exprimată în cartea II-a a operei sale *Meteorii*. Credința aceasta se mai întîlnește și în secolul al XVIII-lea la poetul E. Young.

102 Glendower se referă în momentul de față la regele Henric ca Bolingbroke, numele obișnuit sub care era cunoscut înainte de a deveni

rege. Folosind această denumire vrea să arate că nu-l mai recunoaște ca rege (v. nota 100).

103 Marele magician (după unii prooroc) din legendele velșe ale regelui Arthur și cavalerilor Mesei rotunde.

104 Shakespeare se referă în aceste versuri la o veche profeție conform căreia Anglia avea să fie împărțită între Percy, Mortimer și Glendower, identificați prin figurinele și imaginile de animale și păsări de pe coifurile și din armoriile respective.

105 Acel Edmund Mortimer care era ginerele lui Glendower era fratele lui Lady Percy. Al doilea Edmund Mortimer, care fusese proclamat moștenitor al tronului de către Richard al II-lea, era însă nepotul lui Lady Percy și nu acela care se căsătorise cu fiica lui Glendower. (v. nota 66)

106 În casele nobililor, chiar și în vremea lui Shakespeare, era încă obiceiul de a se acoperi pardoseala încăperilor cu papură, ceea ce constituia chiar un lux.

107 Cîmpia Finsbury, azi unul din cartierele Londrei, era, în vremea lui Shakespeare, un loc foarte popular, cu alei și iarbă bogată, unde burghezia din Londra ieșea la plimbare, sau să se amuze trăgînd cu arcul, duminica după amiaza și sărbătorile.

108 Croitorii, ca și țesătorii, obișnuiau să cînte în timp ce lucrau, avînd totodată renumele de buni cîntăreți.

109 Prigorii erau considerați ca foarte bune păsări cîntătoare, nu mult depășiți de privighetori, după unii.

110 Scena de față dintre rege și Prințul Henric marchează o cotitură în viața Prințului de Wales care își va îndrepta, de acum înainte, privirea spre viitor și se va elibera tot mai mult de ascendența pe care o avea Falstaff asupra lui.

111 Shakespeare nu arată aici motivul principal al înlăturării Prințului Henric din Consiliul Privat al Regelui și anume faptul că în cadrul unei certe violente cu Lordul Magistrat Suprem, Gascoigne, Prințul îl lovise. Ca urmare, regele îl înlocuise pe prințul Henric din funcția de președinte al Consiliului cu fratele său al doilea Thomas, duce de Clarence.

112 Aluzia este la cele două expediții victorioase ale Regelui Henric împotriva lui Glendower, în Wales, înaintea bătăliei de la Shrewsbury (21 iulie 1403), iar a treia ar fi expediția din 1405 pe care Shakespeare a considerat-o ca fiind tot înaintea bătăliei de la Shrewsbury. Unii comentatori consideră, însă, că în numărul celor trei victorii ar intra, de fapt, și bătălia de la Holmedon, din 1402, cu scoțienii, deși Regele Henric nu luase parte personal la acea bătălie, dar fiindcă avusese loc în timpul domniei sale. Dealtfel puțin timp

înaintea victoriei de la Holmedon, în acelaşi an 1402, englezii mai cîştigaseră şi bătălia de la Nesbit, tot cu scoţienii.

113 Cînd viitorul rege Henric al IV-lea Bolingbroke s-a întors din exil fără permisiunea Regelui Richard al II-lea, a debarcat în portul Ravenspurgh. (v. nota 48).

114 Metaforă obişnuită pentru rege, asemuit unui leu. (v. nota 36)

115 Hotspur, născut în 1364, era de fapt cu 23 ani mai mare decît Prinţul Henric şi chiar cu trei ani mai în vîrstă decît Regele Henric. Shakespeare cunoştea desigur acest lucru, dar îl face de aceiaşi vîrstă cu Prinţul Henric pentru efecte dramatice, punîndu-le în opoziţie caracterele.

116 Nobil scoţian vestit pentru vitejia lui, distingîndu-se în lupte de frontieră dintre englezi şi scoţieni, necontenite în acea epocă. Deşi scoţienii au învins pe englezi în bătălia de la Otterburn, în Northumberland (Anglia) în 1388, făcîndu-l prizonier pe Hotspur şi-au pierdut în schimb căpitanul, pe Douglas tatăl, care a fost omorît în luptă. Douglas fiul, la care se referă Regele Henric, a continuat la rîndu-i tradiţia de vitejie a tatălui său.

117 Compararea unui viteaz de frunte cu zeul Marte era o metaforă obişnuită în literatura epocii lui Shakespeare.

118 Al doilea fiu al regelui Henric, făcut duce de Lancaster, fiindcă se născuse acolo.

119 Denumire creată de Falstaff parodiind personajul numit Cavalerul Săbiei-care-arde, din unele povestiri cavalereşti.

120 V. nota 29.

121 Focul Sfîntului „Elmo" sau „flăcărui", lumina fosforescentă apărînd deasupra mlaştinilor datorită putreziciunilor; în sens figurat expresia înseamnă: păcăleală, înşelăciune.

122 Hangiţa apare ca văduvă în Henric al IV-lea, partea a II-a, şi căsătorită cu Pistol în Henric al V-lea.

123 8 şilingi însemnau un preţ foarte mare.

124 Newgate era denumirea închisorii din Londra. Aluzia lui Bardolph se referă la regulamentul închisorii conform căruia deţinuţii erau duşi la judecată şi aduşi înapoi încolonaţi şi încătuşaţi doi cîte doi, pentru a nu evada.

125 *Fătălina Mariana* era un personaj foarte popular în dansurile tradiţionale din cadrul serbărilor de la 1 Mai reprezentînd o tînără de moravuri uşoare şi de cele mai multe ori fiind un bărbat travestit în femeie. Soţia zapciului era, pe de altă parte, o femeie de o moralitate excesivă, corespunzătoare funcţiei soţului său.

Maid Marian (cum apare denumirea în text) a fost însă la origine numele personajului foarte respectabil, iubita lui Robin Hood, eroul din baladele medievale engleze.

126 Loc foarte popular în vremea aceea pentru întîlnirea prietenilor şi cunoscuţilor.

127 Zeul Hermes (la romani Mercur), supranumit „curierul zeilor“ era reprezentat ca purtînd o cască înaripată. Prinţul Henric purtînd un coif asemănător este comparat cu zeul mitologic.

128 În mitologia clasică calul înaripat Pegas a ţîşnit din sîngele Meduzei cînd Perseu i-a tăiat capul. Cu sprijinul Atenei (Minerva), eroul mitologic Bellerophon prinse calul şi cu ajutorul lui ucise Himera, un monstru cu capul şi pieptul de leu, mijlocul trupului de capră şi partea din urmă balaur. Vrînd să urce la cer pe Pegas, acesta îl trînti la pămînt şi îşi continuă singur zborul devenind apoi constelaţia Pegas şi considerat calul muzelor.

129 Aluzia este la zeiţa Bellona din mitologia romană, considerată de unii ca sora lui Marte şi amestecîndu-se printre luptători, pe cîmpul de luptă, îmbărbătîndu-i şi ajutîndu-i pe cei preferaţi.

130 Marte (Ares la Greci) era zeul războiului, crud şi sîngeros, în care acţiona numai forţa fizică necontrolată de raţiune spre deosebire de Minerva (Atena) care conducea raţional acţiunile căpeteniilor şi luptătorilor într-o bătălie sau în pregătirea acesteia.

131 Sutton-Coalfield, localitate la 40 km nord-vest de Coventry.

132 Aluzie la parabola biblică privitoare la cerşetorul Lazăr, simbol al sărăciei şi mizeriei omeneşti.

133 Consiliul Privat al Reginei Elisabeta hotărîse în 1596 eliberarea întemniţaţilor din închisorile din Londra, pentru a fi recrutaţi pentru expediţia victorioasă a lui Essex împotriva portului Cadiz (Spania) din acel an.

134 Paji, în sensul de ostateci pentru credinţa taţilor lor.

135 În timpul în care Regele Richard al II-lea se afla în Irlanda, Bolingbroke, viitorul rege Henric al IV-lea, ordonase executarea lui Bushby, Green şi Wiltshire, deşi nu avea această prerogativă, Regele Richard fiind încă rege.

136 Personajul respectiv este Ducele de Norfolk, unul dintre capii importanţi ai răzvrătiţilor.

137 Prezenţa lui Falstaff la acest Consiliu de război prezidat de rege a dat ocazie la numeroase critici. Unii comentatori consideră că Falstaff a fost introdus în această scenă ca fiind locul cel mai potrivit, în ajunul unei mari bătălii, pentru cinicul său monolog privitor la sensul onoarei.

138 Contele de Worcester era intendent al casei regale a Regelui Richard şi frîngerea toiagului a însemnat părăsirea acestei funcţii cînd a trecut de partea viitorului Henric al IV-lea. Faptul este relatat reginei în piesa Richard al II-lea, act III sc. 2.

139 Așa după cum Hotspur se referă la Regele Henric numindu-l Bolingbroke, nemairecunoscîndu-l ca rege, se referă acum și la Prințul Henric, numindu-l Monmouth, nume ce purta după orașul Monmouth din Wales, unde se născuse. Astfel Hotspur ne arată că nu-l recunoaște nici pe el ca Prinț de Wales și prin urmare moștenitor al tronului.

140 Deviza și strigătul de luptă al familiei Percy (v. nota 67)

141 Denumirea „turc“ era folosită în sens atributiv pentru a desemna pe cineva foarte crud și lipsit de orice sentiment de milă. Grigore este numele papei Grigore al VII-lea Hildebrand (sec XI) a cărui fire violentă este deseori menționată în lucrările autorilor protestanți de după Reformă. În același timp, după toate probabilitățile, Shakespeare are în vedere și persoana Papei Grigore al XIII-lea (papă între 1572—1585), dușman înverșunat al protestanților și al Angliei, care aprobase masacrarea hughenoților din Franța în noaptea Sf. Bartolomeu (1572) și făgăduise iertarea pontificală pentru oricine ar omorî-o pe Regina Elisabeta a Angliei. În anul 1579 era denumit, în afișe satirice vîndute pe străzile Londrei, drept unul din cei trei tirani ai lumii, împreună cu Nero și sultanul Turciei.

142 Cronicarul Holinshed relatează că Prințul Henric a fost rănit la față de o săgeată. A refuzat însă să părăsească lupta, cu toate îndemnurile nobililor din jurul său de a se retrage în urma rănii primite, pentru a nu-și descuraja oștenii de sub comanda sa, fiind mereu prezent unde lupta era mai înverșunată, deși avea numai 16 ani.

143 Prințul John de Lancaster nu a luat parte la lupta de la Shrewsbury, fiind în vîrstă de numai 13 ani. Shakespeare îl prezintă și pe el mai matur decît era, pentru aceleași efecte dramatice pentru care schimbă și vîrsta Prințului Henric, a lui Hotspur și a Regelui Henric însuși.

144 Hidra de la Lerna era un monstru al mlaștinilor, cu trup de leu și avînd nouă capete. A fost ucisă de Hercule. În timpul luptei, în locul fiecărui cap pe care i-l tăia eroul, apăreau altele două astfel încît Hercule aprinse un lemn cu ajutorul căruia ardea gîtul tăiat împiedicînd astfel apariția altor capete.

145 Holinshed afirmă că Regele Henric a fost într-un anumit moment al bătăliei doborît la pămînt de Douglas, fără a fi însă rănit, fiind ridicat de jos de cei care îl apărau. Cronicarul adaugă că regele însuși a omorît 36 de vrăjmași în lupta de la Shrewsbury și îl înfățișează ca eroul zilei.

146 Termenul „stea“ (în original) este folosit aici în sensul de planetă. Conform astronomiei lui Ptolomeu (matematician și astronom grec, sec. II e.n.) fiecare planetă își avea orbita sa proprie.

147 În vremea lui Shakespeare credința că în clipele morții muribunzii virtuoși aveau darul profeției, era încă foarte răspîndită. În Richard al II-lea (act. II sc. 1), John de Gaunt prezice de pe patul de moarte, nenorocirile Angliei, datorate Regelui Richard.

148 Prințul Henric acoperă chipul lui Hotspur cu eșarfa sa, ca o dovadă a respectului și a unui sentiment de afecțiune duioasă pentru un mare viteaz căzut eroic.

Cronicarul Holinshed afirmă, însă, că Hotspur nu a fost ucis în luptă de Prințul Henric, ci de unul din apărătorii acestuia din urmă.

V. Ștefănescu-Drăgănești

HENRIC AL IV-LEA

PARTEA a II-a

Traducere de LEON LEVIȚCHI

PERSOANELE

REGELE HENRIC AL IV-lea

HENRIC, prinț de Wales, mai tîrziu regele Henric al V-lea
THOMAS, duce de Clarence
PRINȚUL JOHN DE LANCASTER
PRINȚUL HUMPHREY DE GLOUCESTER
} fiii săi

CONTELE DE WARWICK
CONTELE DE WESTMORELAND
CONTELE DE SURREY
GOWER
HARCOURT
} susținători ai regelui

BLUNT

SIR WILLIAM GASCOIGNE, primul judecător al țării,

UN SLUJBAȘ al judecătorului

CONTELE DE NORTHUMBERLAND
SCROOP, arhiepiscop de York
LORDUL MOWBRAY
LORDUL HASTINGS
LORDUL BARDOLPH
SIR JOHN COLEVILLE
} dușmani ai regelui

TRAVERS și MORTON, slujitori ai lui Northumberland

SIR JOHN FALSTAFF

PAJUL lui Falstaff

BARDOLPH

PISTOL

POINS

PETO

SHALLOW și SILENCE, judecători de pace

DAVY, slujitorul lui Shallow

MOULDY, SHADOW, WART, FEEBLE și BULLCALF, recruți

FANG și SNARE, portărei

ZVONUL

UN PORTAR, UN DANSATOR (el rostește epilogul)

LADY NORTHUMBERLAND

LADY PERCY

DOAMNA QUICKLY, proprietăreasa unei cîrciumi din Eastcheap

DOLL TEARSHEET

Lorzi și însoțitori: ofițeri, soldați, un sol, băieți de prăvălie, biciuitori, rîndași etc.
Scena: Anglia.

Warkworth. În fața castelului lui Northumberland.
Intră Zvonul, pe îmbrăcămintea căruia sînt pictate nenumărate limbi.

ZVONUL: Fiți doar urechi. Cînd trîmbițează Zvonul[1],
E-n stare cineva să nu-l asculte?
Gonaci făcîndu-mi vîntul, eu vestesc
Din răsărit și pîn'la soare-apune
Al faptelor din lume început.
Pe-aceste limbi atîrnă clevetiri
Pe care le răspîndesc în mii de graiuri,
Smintind pe mulți cu știri fără temei.
Vorbesc de pace-n timp ce-ascunsa vrajbă
Rănește lumea, sub al tihnei zîmbet;
Și cine altul decît mine, Zvonul,
Adună oști și gată apărarea,[2]
Cînd Vremea a rămas împovărată
Nu din pricina asprului război,
Cum se aude, ci a altui rău?
Zavistia, prepusul, bănuiala,
Din mine fac o trișcă de copil,
Iar miile de capete-ale hidrei,
Mulțimea schimbătoare și-nvrăjbită,
Cu ușurință o deprind. Dar cum
Să-mi judec binecunoscutul trup
În fața alor mei? Eu sînt aici
Olac al biruinței lui King Harry.
Acesta-n bătălia de la Shrewsbury[3],
L-a-nvins pe Hotspur și oștirea lui,
Stingînd în sînge de rebeli văpaia
Semeței răzvrătiri. Dar ce mă face

Să-ncep cu adevărul? Rostul meu
E să vestesc că Monmouth a căzut
Lovit de spada nobilului Hotspur[4],
Iar unsul Domnului pînă-n țărînă
S-a frînt în fața furiei lui Douglas[5].
Acestea le-am tot vînturat prin tîrguri,
Din Shrewsbury și pîn-la ăst castel
De piatră colțuroasă, ros de viermi[6],
Unde părintele lui Hotspur zace
De-o boală ce-i cu tîlc[7]. Mereu sosesc
Soli frînți de drum, iar oarbele speranțe
Din vești pe care prin mine le-au aflat
Mai rele-s ca un rău adevărat.

(Iese.)

ACTUL I

SCENA 1

Acelaşi decor.
Intră lordul Bardolph[8].

LORD BARDOLPH: E cineva la poartă? Hei! Străjer!

(Portarul deschide poarta.)

Unde e contele?
PORTARUL: Dar cine-ntreabă?
LORD BARDOLPH: Du-te şi-l vesteşte
Că lordul Bardolph îl aşteaptă-aici.
PORTARUL: Stăpînul meu se plimbă prin grădină.
Fiţi bun, milord, şi bateţi la portiţă —
Chiar el vă va răspunde.

(Intră Northumberland.)

LORD BARDOLPH: Iată-l, vine.

(Portarul iese.)

NORTHUMBERLAND:
Ce veşti, lord Bardolph? Fiecare clipă
E-acum izvor de fapte uimitoare.
Cumplite vremi! Dihonia, sireapă,
Ca iapa grasă, smulsă din pripon,
Prăvale-n drumu-i toate.
LORD BARDOLPH: Eu, milord,
Ţi-aduc anume ştiri din Shrewsbury.
NORTHUMBERLAND:
O, de-ar fi bune!

LORD BARDOLPH: Cum ți le-ai dorit!
Măria sa a fost rănit de moarte
Iar prințul Harry omorît, căci soarta
Ți-a părtinit feciorul; cei doi Blunt
Au fost răpuși de Douglas; prințul John,
Cu Westmoreland și Stafford, a fugit;
Sir John[9], vierul ghiftuit de Monmouth,
E-acum legat. Ah, ziua-aceasta-n care
Ne-am prins și-ncins în luptă, și-am învins,
N-a mai încununat a vremii frunte
De la izbînzile lui Cezar!

NORTHUMBERLAND: Cum așa?
Ai fost la Shrewsbury, pe cîmpul luptei?

LORD BARDOLPH: Milord, am stat de vorbă cu un om
De neam și nume-ales, sosit de-acolo.
Aceste știri el mi le-a dat drept bune.

NORTHUMBERLAND:
A! Iată-l și pe Travers — l-am trimis
Încă de marți, să afle noutăți.

LORD BARDOLPH: În drum, milord, i-am luat-o înainte
Așa că dînsul n-o să-ți poată spune
Mai multe decît știe de la mine.

(Intră Travers.)

NORTHUMBERLAND:
Ei, Travers, ce vești bune ne aduci?

TRAVERS: Milord, Sir John Umfreville[10] m-a-nturnat
Cu vești frumoase; și cu calu-i iute
M-a întrecut. Zorind pe urma lui,
Un nobil s-a oprit, sleit de goană,
Să-și odihnească roibul lîngă-al meu.
El m-a-ntrebat de drumul către Chester,
Iar eu, de noutăți din Shrewsbury.
Mi-a spus că răzvrătirea a dat greș,
Iar pintenii lui Percy s-au răcit.[11]
Și-a slobozit apoi din frîie calul,
S-a aplecat, i-a dat vreo cîțiva pinteni
De i-a vîrît pîn-la duriță-n coaste,
Și făr' să mai aștepte vreo-ntrebare,
A luat-o într-o goană, de jurai
Că-nghite depărtarea.

NORTHUMBERLAND: Nu se poate!
Cum? Pintenii lui Percy s-au răcit?

Ai lui Hotspur? Iar răzvrătirea, spui,
Că a dat greș?

LORD BARDOLPH: Milord, pe cinstea mea,
De n a învins feciorul tău în luptă,
Sînt gata baronia să mi-o dau
Pe șnurul de mătase-al unei haine.

NORTHUMBERLAND:
Atunci de ce-a vorbit de pierderi omul
Ce l-a-ntrecut pe Travers?

LORD BARDOLPH: Cine? El?
Un vagabond călare pe un cal
Furat de undeva! Ca să nu tacă
A îndrugat ceva... Alt vestitor!

(Intră Morton.)

NORTHUMBERLAND:
Vai, fruntea lui, ca pagina de titlu[12],
Vestește un cuprins de tragedie:
Așa arată-un țărm pe care valul
Și-a pus pecetea uzurpării.
Zi, Morton, ai venit din Shrewsbury?

MORTON: De-acolo am fugit, milord, căci moartea
Și-a pus cea mai hidoasă mască-a ei
Spre-a ne-ngrozi.

NORTHUMBERLAND: Feciorul meu ce face?
Dar fratele meu? Tremuri... Chipu-ți palid
E-un vestitor mai priceput decît ți-e limba.
Cîndva, un om abia trăgîndu-și suflul,
Cu ochii stinși și răvășit de jale,
L-a deșteptat din somnu-i pe Priam,
Să-i spună că din Troia jumătate
E-n flăcări[13]; dar Priam află de foc —
Ca eu de moartea lui Hotspur — 'nainte
De-a-l asculta pe sol. Ce mi-ai fi spus?
Că Hotspur a făcut cutare faptă;
Că frate-meu a săvîrșit minuni;
Că mai prejos nu s-a lăsat nici Douglas.
Mi-ai fi-mpuiat urechile flămînde,
Ci, la sfîrșit, cu gînd să m-asurzești,
Întreaga slavă le-ai fi spulberat-o
Printr-un oftat: „Dar au murit toți trei."

MORTON: Sînt printre vii și fratele-ți, și Douglas,
Dar nobilul tău fiu...

NORTHUMBERLAND: Da, știu, e mort.
Vezi cum răspunde grabnic bănuiala?
Cel temător de ce n-ar vrea să afle
Citește-n ochii altora că teama
I s-a adeverit. Vorbește, totuși,
Spunînd că presimțirea mă înșeală,
Iar eu, trecîndu-ți cu vederea vina
Te voi chivernisi că m-ai jignit.[14]

MORTON: Prea mare ești ca să nu-ți dau dreptate,
Prea vezi adînc, prea greu temei ai pentru
teamă.

NORTHUMBERLAND:
Cu toate-acestea să nu spui că-i mort!
Spovada din privirea ta-i ciudată;
Clătești din cap și te-nfiori la gîndul
De-a spune-un adevăr. De-i mort, vorbește!
Nu ești un ucigaș vestindu-i moartea;
Nu-i un păcat să spui că mortu-i mort,
Dar e păcat să minți pe seama lui.
Atît c-acel ce-aduce știri cumplite
E-un urgisit slujbaș, iar vorba lui
Răsună ne-ntrerupt și mai tîrziu
Asemeni unui dangăt trist de moarte.

LORD BARDOLPH: Nu pot să cred că fiul tău e mort.

MORTON: Ce greu îmi vine! Caut să te-nduplec
Să crezi în ce nu mi-am dorit să văd.
Eu însumi l-am zărit scăldat în sînge,
Dîndu-și suflarea, slab și istovit,
Cînd, aprig la mînie, Harry Monmouth
L-a doborît pe ne-nfricatul Percy[15]
Și-acesta nu s-a mai cules de jos.
La vestea morții celui care-n viață
Stîrnea pe cel mai laș dintre soldați,
S-a stins văpaia și înflăcărarea
În cei mai oțeliți dintre viteji;
Și cum metalul lui călise oastea,
Cînd și-a pierdut puterea, toți ceilalți
N-au mai simțit într-înșii decît plumbul,
Și, ca un lucru care, greu în sine,
Cînd e urnit e greu să-l mai oprești,
Pe dată, buimăciți de moartea lui
S-au sprintenit (în ciuda greutății)
Și întrecînd săgețile în zbor

Au dat bir cu fugiții ca să scape.
Așa se face, dar, că lordul Worcester
E prins, iar furiosul scoțian,
Douglas cel sîngeros, care credea
Că l-a străpuns pe rege în trei rînduri,
S-a-nfricoșat, împărtășind ocara
Acelor ce fugiseră; și-n goana-i
S-a poticnit de frică și-a fost prins.
Pe scurt, am fost înfrînți, iar regele
Trimis-a împotriva ta, milord,
Oștiri ce le conduce Lancaster
Și Westmoreland. Aceasta-i tot ce știu.

NORTHUMBERLAND:
Să tîngui voi avea destulă vreme.
Otrava e-acum leac: aceste știri,
Ce m-ar fi-mbolnăvit de eram teafăr,
Cum sînt bolnav, mă vor înzdrăveni.
Ca un schilod cuprins de fierbințeală
Ce, pîn-la noua izbucnire-a boalei
Se smulge din strînsoarea străjilor,
Eu simt cum mădularele plecate
Sub greul vieții ca niște țîțîni,
Slăbite și trezite de durere,
Se întăresc din nou! În lături, cîrjă!
Această mînă va-mbrăca solzoasa
Mănușă de oțel; în lături, scufă,
Găteală muierească pentru țeasta
Ce-o tot ochesc prea încrezuții prinți!
Legați-mi fruntea-n fier! Să vină ceasul
Cel mai ursuz al vremii și-ndîrjirii,
Chiorîș privindu-l pe Northumberland!
Vă sărutați, pămînt și cer! Tu, fire,
Desfă-ți zăgazul! Piară rînduiala!
Iar lumea să-nceteze-a fi o scenă
Ce-adapă vrajba într-un act prea lung;
În pieptul tuturor sălășluiască,
Setos de sînge, spiritul lui Cain![16]
Să se sfîrșească-o dată piesa! Bezna
Să-i fie unei lumi întregi gropar!

TRAVERS: Milord, îți face rău atîta zbucium,

LORD BARDOLPH: Nu despărți de cinste judecata.

MORTON: De sănătatea ta atîrnă viața
Celor ce te-nconjoară; de te lași

În voia jalei, te va doborî.
Tu însuți, doar, și sorții și războiul
Le-ai cumpănit 'nainte de-a fi spus:
„Ne ridicăm!“ Știai că-i cu putință
Să-ți pierzi în luptă fiul; că-i mai lesne
Să cadă în afund decît să-l sară;
Că-n carnea lui se vor putea cresta
Și răni, și semne, iar semețu-i duh
Îl va purta spre toiul încleștării.
„Pornește!“ i-ai spus, totuși, și nimic
N-ar fi putut abate hotărîrea,
Deși temută foarte. Ce e nou
În rodul îndrăznețci noastre fapte
Decît că, ce-a putut să fie, este?

LORD BARDOLPH: Noi, toți ce-mpărtășim aceste pierderi,
Știam că înfruntăm mări furtunoase
Că sorții sînt de zece contra unul;
Ne-am avîntat cu toate-acestea, ținta
Nesocotind primejdii bănuite.
Înfrînți acum, ne avîntăm din nou:
Nu vom precupeți nici trup, nici bunuri.

MORTON: Nu-i vreme de pierdut. Cinstite lord,
Am auzit — și nu e o minciună —
Că s-a sculat cu oști bine-nzestrate
Arhiepiscopul de York, păstorul
Ce-și leagă îndoit susținătorii.
Pe fiul tău în luptă îl urmau
Doar trupuri, arătări de oameni, umbre;
Căcî vorba„răzvrătire“-a despărțit
Isprava trupului de suflet. Dînșii
S-au războit în silă, îmboldiți
C-atunci cînd bei un leac. Doar armele
Păreau cu noi; dar vorba „răzvrătire“
Le-a înghețat și suflete, și inimi,
Cum sînt în iazuri, peștii. Dar vlădica
Preschimbă în religie răscoala;
La cuget socotit om sfînt și sincer,
Cu trup și suflet îl urmează toți.
Cu sîngele lui Richard, răzuit
Pe pietrele din Pomfret[17], el îngroașă
Răzmerița, făcînd părtaș din ceruri:
Spunîndu-le că păstorește-o țară
Ce, sîngerînd, se zbate să trăiască

Sub Bolingbroke, 'l urmează mic și mare.

NORTHUMBERLAND:

Știam acestea, dar cinstit vorbind,
Durerea mi le-a șters din amintire.
Veniți cu mine. Spuneți tuturor
Cum să se apere sau să răzbune;
Trimiteți soli, prietenii legați —
Nicicînd n-am fost atît de strîmtorați.

(Ies.)

SCENA 2

Londra. O stradă.
Intră sir John Falstaff, urmat de pajul său care-i poartă spada și scutul.

FALSTAFF: Ei, uriașule[18], ce zice doctorul de udul meu?

PAJUL: Ce să zică, stăpîne? Udul e bun, e bun, sănătos, n-are nici un cusur — dar purtătorul lui s-ar putea să aibă mai multe metehne decît își închipuie.

FALSTAFF: Zăăăău? Care mai de care vă-nghesuiți să mă dați în tărbacă! Creierii omului, a acestei momîi de lut, nu-s în stare să născocească nimic hazliu. Hazliu e numai ceea ce născocesc eu sau se născocește pe socoteala mea. Vezi tu, pe lîngă că sînt năstrușnic de felul meu, sînt și izvorul deșteptăciunii altora. Sînt ca o scroafă care și-a mîncat purceii pînă la unul. Iar dacă prințul nu mi te-a dat să-mi slujești pentru ca astfel eu să strălucesc și mai viu, să mă ia naiba dacă pricep ceva. Mătrăgună[19] afurisită, mai bine te-aș purta în pălărie decît să văd că mi te tot ții pe urme. Pînă acum nu mi s-a dat niciodată un argat drept argat; află, însă, giuvaierule, că n-o să te prind nici în aur, nici în argint, ci în zdrențe și-o să te trimit înapoi plocon stăpînului, prințișorului căruia nu i-au dat încă tuleiele în barbă. Mai degrabă o să-mi crească mie barba în palmă decît lui pe față. Cu toate că-i dă zor mereu că e față domnească. Nu zic, într-o bună zi s-ar putea să se milostivească cerul, dar pînă una alta n-are fir de păr pe ea. De, chipurile, e față domnească, și ca și chipul regelui de pe monede, n-ar putea fi rasă de un bărbier nici pentru șase peni. Și cum se mai fudulește cu fața lui! Se socotea bărbat încă din vremea cînd taică-său era flăcău. Prea cinstita-i față poate să se cinstească mult și bine — cu mine și-a cam mîncat cinstea, așa să știe.

Ce-a spus meșterul Dumbleton de atlazul pentru pelerină și pantalonii bufanți?

PAJUL: Zicea că ar trebui să-i dați o garanție mai bună decît pe Bardolph. N-a vrut să primească nici chitanța lui, nici pe a dumneavoastră — nu i-a plăcut garanția.

FALSTAFF: I-auzi! Căpcăun nesățios! Lipi-i-s-ar limba de cerul gurii! Fătătură de tîrfă! Achitophel![20] Ticălosul! Tîlhar de drumul mare! Întîi duce cu vorba pe un gentilom, apoi cere garanție! Negustorii de azi își taie părul scurt, poartă pantofi cu tocul înalt și o legăturică de chei la brîu; iar atunci cînd un creștin vrea să facă un împrumut cinstit de la ei, cer garanții. Mai bine mi-ar băga șoricioaică pe gît decît să mă îndoape cu garanțiile lor! Așteptam să-mi trimeată, ca unui cavaler adevărat ce sînt, douăzeci și doi de coți de atlaz și, cînd colo, mă pomenesc cu garanții! D-aia și doarme liniștit — pe garanție! Are cornul belșugului[21] prin care se întrevede ușurătatea nevestii-si[22] și, totuși, nu vede, zevzecul, cu toate că are felinar. Unde e Bardolph?

PAJUL: A plecat la Smithfield ca să cumpere un cal pentru înălțimea voastră.

FALSTAFF: Pe Bardolph l-am cumpărat la tîrgul slugilor de la sf. Pavel[23], iar dînsul vrea să-mi cumpere un cal de la bîlciul de mîrțoage din Smithfield. Mai lipsește să-mi găsesc o nevastă într-un tractir și atunci o să am servitor, cal și nevastă.

(Intră primul judecător al țării și un slujbaș.)

PAJUL: Stăpîne, se apropie nobilul care l-a întemnițat pe prinț, pentru că l-a pălmuit din pricina lui Bardolph[24].

FALSTAFF: Dă-te mai lîngă mine — n-am poftă să-l văd.

JUDECĂTORUL: Cine e cel care se îndepărtează?

SLUJBAȘUL: Falstaff, milord.

JUDECĂTORUL: Cel care a fost cercetat pentru tîlhărie?

SLUJBAȘUL: Chiar el, milord. De atunci, însă, a făcut treabă bună la Shrewsbury și acum, după cîte am auzit, e trimis cu o însărcinare la prințul John de Lancaster.

JUDECĂTORUL: Nu mai spune! La York?[25] Cheamă-l înapoi.

SLUJBAȘUL: Sir John Falstaff!

FALSTAFF: Băiete, spune-i că sînt surd.

PAJUL: Vorbiți mai tare, stăpînul meu e surd.

JUDECĂTORUL: Știu, surd la tot ce e bun. Du-te și trage-l de mînecă — trebuie să-i vorbesc.

SLUJBAȘUL: Sir John...

FALSTAFF: Cum? Așa de tînăr și cerșește? Nu mai sînt războaie?

Nu mai sînt slujbe? Nu mai are nevoie regele de supuși? Nu mai au nevoie răsculații de soldați? Cu toate că e rușinos să fii de altă parte decît de partea regelui, e și mai rușinos să ceri de pomană; mai rușinos chiar decît să fii de partea celor care nu au dreptate, chiar dacă numele lor ar fi mai rușinos decît acela de „răzvrătiți".

SLUJBAȘUL: Vă înșelați în privința mea, sir.

FASLTAFF: Ei, asta-i! Am spus eu că ești om cinstit? Chiar dacă n-aș fi fost cavaler și soldat, tot mi s-ar fi oprit minciuna în gît dacă aș fi spus una ca asta.

SLUJBAȘUL: Vă rog atunci, sir, să lăsați la o parte faptul că sînteți cavaler și soldat și să-mi dați voie să spun că mințiți dacă ziceți că sînt altceva decît un om cinstit.

FALSTAFF: Să-ți dau voie să spui așa ceva? Să las la o parte ceea ce e în sîngele și în măduva mea? Să știi că mă spînzur: în clipa cînd o să-ți dau voie! Iar dacă-ți iei voie singur, să te spînzuri tu. Ți-ai greșit omul, copoiule, cară-te! Hai, șterge-o!

SLUJBAȘUL: Sir, stăpînul meu vrea să vorbească cu dumneavoastră.

JUDECĂTORUL: Sir John Falstaff, două vorbe.

FALSTAFF: Cu plăcere, înălțimea voastră. Bună să vă fie inima, înălțimea voastră. Mă bucur că înălțimea voastră a ieșit din casă. Am auzit că înălțimea voastră ați fost bolnav; nădăjduiesc că înălțimea voastră a căpătat încuviințarea doctorului de a ieși. Cu toate că înălțimea voastră nu a trecut încă pragul tinereții, în înălțimea voastră ghicești aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului — iar eu rog cu umilință pe înălțimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălțimea voastră.

JUDECĂTORUL: Sir John, trimisesem după dumneata înainte de a fi plecat la Shrewsbury.

FALSTAFF: Cu voia înălțimii voastre, am auzit că maiestatea sa s-a întors cu oarecari supărări din Wales.[26]

JUDECĂTORUL: Nu vorbeam de maiestatea sa. Cînd am trimis după dumneata, n-ai binevoit să vii.

FALSTAFF: Am mai auzit, de altfel, că maiestatea sa a fost din nou lovit de damblaua aia ticăloasă.

JUDECĂTORUL: Însănătoșească-l Cel de sus! Te rog, vreau să vorbesc cu dumneata.

FALSTAFF: Damblaua asta, după mine, e un fel de toropeală, cu voia înălțimii voastre — un fel de somn al sîngelui, o mîncărime afurisită.

JUDECĂTORUL: Și ce-mi spui mie toate acestea? N-are decît să fie ceea ce este.

FALSTAFF: Toate acestea se trag din prea multă supărare, învățătură și tulburare a creierului. Am citit în Galen[27] despre cauza efectelor sale — e un fel de surzenie.

JUDECĂTORUL: Mă tem că dumneata te-ai îmbolnăvit de surzenie, pentru că nu auzi ce-ți spun eu.

FALSTAFF: Foarte bine, înălțimea voastră, foarte bine! Dar, mai degrabă, voia dumneavoastră, m-am îmbolnăvit de boala de a nu asculta — de a nu băga în seamă.

JUDECĂTORUL: Dacă te-aş pune în obezi, ți s-ar drege urechile — și nu m-aș da în lături să fiu doctorul dumitale.

FALSTAFF: Sînt sărac ca Iov,[28] înălțimea voastră, dar nu și răbdător ca el. Înălțimea voastră ar putea la o adică să-mi administreze un hap de răcoare pentru sărăcia mea; cît privește însă răbdarea de a vă urma rețeta, înțeleptul ar putea pune în balanță un dram de scrupul, dacă nu chiar un scrupul întreg.

JUDECĂTORUL: Cînd te-am chemat ca să stăm de vorbă, ți se putea trage moartea de pe urma dovezilor împotriva dumitale.

FALSTAFF: Iar în urma sfatului avocatului meu, foarte priceput în legi și daravere, n-am venit.

JUDECĂTORUL: Sir John, adevărul este că duci o viață foarte destrăbălată.

FALSTAFF: Cel care se încinge cu cureaua mea, nu poate folosi una mai scurtă.

JUDECĂTORUL: Ai mijloace puține și pofte mari. Așa e sau nu?

FALSTAFF: Aş vrea să fie de-a-ndoaselea: să am mijloace mari și poftă mai puțină.

JUDECĂTORUL: L-ai abătut pe tînărul prinţ de la calea cea bună.

FALSTAFF: Tînărul prinţ m-a abătut pe mine de la calea cea bună. Eu sînt cerșetorul orb cu burtă mare, iar el cîinele care mă trage după dînsul.

JUDECĂTORUL: Să lăsăm astea — nu vreau să deschid o rană vindecată proaspăt. Serviciile pe care le-ai adus la Shrewsbury au mai spălat puțin trebăluielile dumitale de noapte de la Gadshill. Ar trebui să fii recunoscător acestor vremuri tulburi, că nu te-a tulburat nimeni și ai scăpat nebetejit după așa isprăvi.

FALSTAFF: Înălțimea voastră...

JUDECĂTORUL: Cum însă toate sînt la locul lor acum, lasă-le așa, nu stîrni lupul care doarme.

FALSTAFF: Ori stîrnești un lup, ori miroși o vulpe, tot un drac.

JUDECĂTORUL: Dumneata semeni cu o lumînare din care a ars partea cea mai bună.

FALSTAFF: Un sfeșnic pentru ospețe, înălțimea voastră. Numai seu, din cel mai curat. Dacă aș zice din ceară, și încă aș spune curatul adevăr, iar adevărul este că eu cresc mereu....

JUDECĂTORUL: Orice fir cărunt din barba dumitale ar trebui să fie un semn de gravitate.

FALSTAFF: De greutate, înălțimea voastră.

JUDECĂTORUL: Te ții scai de prinț, ca un ban fals.

FALSTAFF: Nu e chiar așa, înălțimea voastră. Banul fals e ușor. Cît despre mine... Cel care mă măsoară din ochi, o să mă cumpere fără să mă cîntărească. Și totuși, în unele privințe, mărturisesc că nu pot fi pus în circulație. Virtutea are atît de puțină căutare în aceste vremuri negustorești, încît adevărata vitejie seamănă cu vitejia ursarului. Agerimea s-a prefăcut într-o cîrciumăreasă care-și irosește creierii făcînd socoteli iar toate celelalte înzestrări ale omului, din pricina răutății vremurilor care le dăltuiesc, nu fac o ceapă degerată. Voi cei care sînteți bătrîni nu vă gîndiți la ceea ce sîntem în stare noi, tinerii, măsurînd căldura ficatului nostru cu amărăciunea fierii voastre; iar noi, cei aflători în avangarda tineretului, sîntem, de asemenea, niște măscărici — da, da, recunosc acestea.

JUDECĂTORUL: Cum? Dumneata îți treci numele pe lista tinerilor, cînd bătrînețea te trădează la fiecare pas? Nu-ți sînt ochii umezi? Nu ți-e uscată mîna? Nu ți-e tăbăcit obrazul? N-ai barbă albă? Nu ți-au slăbit picioarele? Nu-ți crește burta? Nu ai vocea hodorogită? Nu ți-e scurtă răsuflarea? N-ai gușă? N-ai dat în mintea copiilor? Și toate celea ale dumitale nu aduc cu niște hîrburi? Și mai ai neobrăzarea să spui că ești tînăr! Rușine, rușine, rușine, sir John!

FALSTAFF: Înălțimea voastră, m-am născut pe la trei după-amiază, cu capul alb și burta rotofeie. Glasul mi l-am stricat chiuind și cîntînd cîntece bisericești. N-o să-mi apăr tinerețea mai departe; adevărul este că sînt bătrîn numai la minte și la judecată, iar acela care vrea să se ia la întrecere cu mine în sărituri pe o mie de mărci rămășag, să-mi împrumute banii și să aibă grijă de ce face. Cît privește palma pe care v-a cîrpit-o prințul, ce pot spune? V-a dat-o ca un prinț necuviincios, iar dumneavoastră ați primit-o ca un om cu judecată. Eu l-am dojenit pentru asta și puiul de leu se pocăiește — bineînțeles, nu în sac și cu cenușă pe cap, ci în mătase nouă și cu vin de Xeres.[29]

JUDECĂTORUL: De i-ar trimite cerul un însoțitor mai bun prințului!

FALSTAFF: De i-ar trimite cerul un prinț mai bun însoțitorului! Nu mă pot cu nici un chip descotorosi de dînsul.

JUDECĂTORUL: Păi, regele te-a despărțit de prințul Harry. Am aflat că o să pleci cu prințul John de Lancaster împotriva arhiepiscopului și a contelui de Northumberland.

FALSTAFF: Da, mulțumită înțeleptelor dumneavoastră stăruinți. Dar, ascultați, voi toți cei care o sărutați pe doamna Pace pe la căminurile voastre — vă rog ca armatele noastre să nu se încaiere într-o zi călduroasă; pentru că, zău, nu iau decît două cămăși cu mine și n-am de gînd să asud prea rău. Dacă o să fie cald, și eu o să-mi rotesc butia încoace și încolo, înseamnă să nu mai am scuipat alb cîte zile voi mai avea. Cum își scoate capul vreo primejdie, cum și tabăr asupra ei. Ei da, dar nici eu nu pot trăi o veșnicie. Dar, vedeți dumneavoastră, poporul nostru englez a avut întotdeauna acest prost obicei: cum are un lucru bun, cum îl dă în tărbacă. Dacă susțineți morțiș că sînt un om bătrîn, ar trebui să mă lăsați să mă odihnesc. Dare-ar Dumnezeu ca numele meu să nu mai fie spaima dușmanului! Mai bine m-ar mînca rugina, decît să mă prăpădesc alergînd mereu de colo pînă colo.

JUDECĂTORUL: Fii om cinstit, fii om cinstit, sir Falstaff, și Dumnezeu să-ți binecuvînteze pașii!

FALSTAFF: Binevoiește înălțimea voastră să-mi împrumute o mie de lire ca să mă echipez?

JUDECĂTORUL: Nici un gologan, sir John, nici un gologan. Umblă sănătos și spune-i închinăciuni din partea mea vărului meu Westmoreland.

(Judecătorul și slujbașul ies.)

FALSTAFF: Cu parul să fiu ciomăgit și cu maiul să fiu burdușit, dacă am s-o fac. Parcă poți despărți bătrînețea de lăcomie sau mădularele tinere de desfrăbălare? Podagra însă o supără pe una și frențea pe celelalte; așa că amîndouă bolile mă scutesc de alte blesteme. Băiete!

PAJUL: Ascult, stăpîne.

FALSTAFF: Cîți bani am în pungă?

PAJUL: Șapte groats și doi peni.

FALSTAFF: Cînd te gîndești că n-am nici un leac împotriva acestei oftici a pungii; împrumuturile nu fac decît s-o prelungească, dar boala e de nevindecat. Du-te și du această scrisoare lordului Lancaster, pe aceasta, prințului, pe aceasta, contelui de Westmoreland, iar pe aceasta, bătrînei mistress Ursula[30] căreia i-am jurat în fiecare săptămînă s-o iau de nevastă din clipa cînd am zărit primul fir de păr alb pe bărbia mea. Topește-te — știi unde mă găsești. *(Pajul iese)*. Ce bine ar fi să se mănînce

ca vîrcolacii: frențea să mănînce podagra, și podagra frențea — amîndouă își bat joc de degetul meu cel mare de la picior. La urma urmei — dacă șchiopătez, ce e? Atîta pagubă! O să dau vina pe război și în felul ăsta o să-mi capăt mai repede pensia. Un cap deștept știe să se folosească de orice; o să am grijă ca metehnele mele să-mi aducă numai cîștig.

(Iese.)

SCENA 3

York. O cameră în palatul arhiepiscopului. Intră arhiepiscopul de York, lorzii Hastings, Mowbray și Bardolph.

ARHIEPISCOPUL: Acum că știți, prietenii mei nobili,
De ce luptăm și ce mijloace-avem,
Spuneți ce credeți sau nădăjduiți
Pe șleau[31]. Ce zice lordul mareșal?
MOWBRAY: M-alătur întru totul luptei voastre,
Atît că mulțumirea mi-ar spori
Dac-am putea privi cu fruntea sus
Armatele regești, cu oastea noastră.
HASTINGS: La douăzeci și cinci de mii de oameni,
Tot unul și-unul, se ridică oastea;
Și-apoi, nădăjduim în ajutor
De la Northumberland, al cărui piept
E-ncins de jarul urii ne-mpăcate.
LORD BARDOLPH: Atunci, se iscă, Hastings, întrebarea:
Putem lupta fără Northumberland,
Cu cele douăzeci și cinci de mii?
HASTINGS: Putem — cu el.
LORD BARDOLPH: Ei, da, aici e buba.
Dar dacă fără el sîntem prea slabi,
Nu-i bine, cred, să mergem prea departe
'Nainte de-a-i primi ajutorarea.
În gîndurile noastre sîngeroase,
Prepusul, bănuiala și-așteptarea
Eu unul cred că n-au ce căuta.
ARHIEPISCOPUL: E-adevărat, lord Bardolph, căci așa
I s-a-ntîmplat la Shrewsbury lui Hotspur.
LORD BARDOLPH: Da, Prea Sfințite; a tot tras nădejde,
Hrănit de-a întăririlor făgadă

Și adăpat de gîndul unor oști
Mai mici ca visul său cel mai sfios;
Și bîntuit de-nchipuiri nebune,
Și-a dus armatele, grăbit, spre moarte,
Săltînd orbește-n brațele pieirii.

HASTINGS: Și totuși, este rău să cumpănești
Ce poate fi cu ce-ai dori să fie?

LORD BARDOLPH: Firește, starea lucrurilor azi,
Și felul cum se desfășoară lupta,
Aduc cu niște muguri ce-ncolțesc,
În faptul primăverii, cînd nădejdea
Că vor rodi se spulberă la gîndul
Unui îngheț. Cînd ridicăm zidiri,
Vedem pămîntul, facem un desen,
Apoi, închipuind și fața casei,
Ne facem socoteala cheltuielii.
Cînd mîna nu ne dă să o plătim,
Nu ne gîndim atunci la altă casă
Cu mai puține-odăi, sau poate, chiar,
Nu mai clădim de loc? Cu-atît mai mult
Dincoace, unde dărîmăm regatul
Spre-a ridica un altul, se cuvine
Să cercetăm pămîntul și izvodul;
Temeiul să-l găsim, cu toții, trainic;
Să-i întrebăm pe ziditori; să știm
Ce mijloace avem; să judecăm;
Să cumpănim, căci altfel vom zidi
Cu cifre, pe hîrtie, folosind,
În loc de oameni, nume omenești:
Ca-acel ce, neputîndu-și clădi casa
Ce-o are-n gînd, o lasă-n părăsire
Pe jumătate gata — goliciune
În seama norilor ce plîng, și pradă
Neomenoasei străşnicii a iernii.

HASTINGS: E drept, ne sînt nădejdile ca pruncii
Ce vin pe lume morți. Am socotit
Și ultimul ostaș ce ne-a rămas,
Dar, totuși, cred că și așa cum sîntem,
Putem cu Henric să ne măsurăm.

LORD BARDOLPH: Doar douăzeci și cinci de mii au ei?

HASTINGS: Atîta pentru noi — ba, nici atît.
Oștirea lor s-a despicat în trei,
Sub bubuitul vremii; înspre Franța[32]

S-a dus o parte, alta spre Glendower;
A treia-i pentru noi. Așadar, Henric
E-acum slăbit, iar visteria-i sună
Dogit, a sărăcie și pustiu.

ARHIEPISCOPUL: Chiar dacă-și strînge oastea laolaltă
Și peste noi se-abate cu putere,
Nu-i de temut.

HASTINGS: Și-ar lăsa spatele
Descoperit, francezii și cu velșii
L-ar urmări de zor. Nu, nici o teamă!

LORD BARDOLPH: Cine i-ar duce oștirile încoace?

HASTINGS: Lord John de Lancaster[33] și Westmoreland;
El însuși e în Wales, cu Harry Monmouth;
Dar cine îl înlocuiește-n Franța
N-aș ști să spun.

ARHIEPISCOPUL: Să mergem înainte
Și să vestim temeiul luptei noastre,
Sătulă-i țara de alesul ei,
Prea marea-i dragoste o-ngrețoșează.
E șubred și dărăpănat locașul
Ce s-a clădit pe inima prostimii!
Smintită gloată! Cum mai ridicai
Pe Bolingbroke în slăvi, mai înainte
De-a fi făcut dintr-însul ce-ai vroit!
Gătindu-l după pofta ta, de dînsul
Umplutu-te-ai, gheenă fără fund,
Și-acum te zgîndări ca să-l dai afară.
Tot astfel, cîine de neam prost, pe Richard
L-ai slobozit din pîntecele-ți lacom
Și-acum, urlînd, îți cauți vărsătura
Ca s-o înghiți. Azi cui mai poți să-i crezi?
Ieri ai fi vrut să-l vezi pe Richard mort,
Căci era viu; azi, groapa i-o-ndrăgești.
Ieri, capul cu noroi i-l împroșcai[34]
Cînd, suspinînd, pe-a Londrei mîndre străzi,
Pășea după triumfătorul Henric.
Azi, strigi: „Pămînt, ni-l dă-ndărăt pe-acela
Și ia-l pe-acesta!“ Pentru tine-*acum* e
Mai rău ca mîine sau ca ieri. O lume, lume!

MOWBRAY: Să-ncepem azi, dar, sînteți de părere?

HASTINGS: Sîntem supușii vremii, ea ne-o cere.

(Ies.)

ACTUL II

SCENA 1

Londra. O stradă.
Intră mistress Quickly, însoțită de Fang și băiatul acestuia; Snare îi urmează.[35]

HANGIȚA: Master Fang, ai trecut plîngerea mea pe listă?
FANG: Trecut.
HANGIȚA: Unde e ajutorul dumitale? E un om voinic? O să facă față?
FANG: Haiti, băiete, unde e Snare?
HANGIȚA: Aoleo, așa e! Master Snare, drăguțul de el!
SNARE: Aici, aici.
FANG: Snare, trebuie să-l arestăm pe Sir John Falstaff.
HANGIȚA: Da, dragă master Snare, am cerut să fie urmărit.
SNARE: Unii din noi ar putea să plătească pentru asta cu capul — omul o să ne înjunghie.
HANGIȚA: Măiculiță!!! Feriți-vă de el! Pe mine m-a înjunghiat în casă la mine, în chipul cel mai sălbatic. Zău, cînd își scoate paloșul, te miri ce blestemății e-n stare să facă. Împunge în dreapta și în stînga ca un drac și nu cruță bărbat, femeie sau copil.
FANG: Dacă izbutesc să mă-ncaier cu el, puțin îmi pasă de împunsături.
HANGIȚA: Parcă mie-mi pasă! Stau lîngă dumneata.
FANG: Numai să-l înșfac — că pe urmă nu-i dau drumul din menghină....
HANGIȚA: M-a nenorocit dacă pleacă; crede-mă, are o groază de crestături pe răbojul meu. Dragă master Fang, ține-l cu nădejde, dragă master Snare, să nu-l lași să scape. Știu că voia să se ducă la plăcintărie — cu voia dumneavoastră — ca să cumpere o șa; pe urmă e indicat la masă de jupîn Smooth, mătăsarul la „Capul de leopard“[36] din strada Lumbadiei[37]. Acu' că

a fost intenționat procesul și o lume întreagă îmi știe istoria, vă rog să-l atrageți la răspundere. Un răboj lung de o sută de mărci e cam mult pentru o femeie săracă și văduvă — am răbdat, am răbdat și iar am răbdat și el m-a amînat și m-a amînat și iar m-a amînat, de azi pe mîine, de ți-e mai mare rușinea cînd te gîndești. Treabă-i asta? Nu e frumos să faci dintr-o femeie un măgar de samar, care să ducă-n spate toate ticăloșiile unui pungaș. Uite-l că vine — e cu Bardolph, pramatia cu nasul roșu cum e vinul de Malaga. Faceți-vă datoria, faceți-vă datoria — master Fang și master Snare, faceți-vă datoria de dragul meu.

(Intră Falstaff, pajul și Bardolph.)

FALSTAFF: Ei? Cui i s-au înecat corăbiile? Ce s-a-ntîmplat?

FANG: Sir John, te arestez în urma plîngerii doamnei Quickly.

FALSTAFF: La o parte, secăturilor! Scoate sabia, Bardolph! Retează capul mișelului și arunc-o pe fleoarță în șanț!

HANGIȚA: I-auzi-l, Doamne! Să mă arunce în șanț! Eu o să te arunc pe tine în șanț! Zi, așa? Daaa? Săriți! Mă omoară! Mă omoară! Cremenalule! Vrei să-i omori pe slujbașii Domnului și ai regelui? Ucigașule! Vrei să faci moarte de om, spintecător de bărbați și femei ce te afli?

FALSTAFF: Ține-i la o parte, Bardolph.

FANG: Ajutor! Ajutor!

HANGIȚA: Oameni buni, două ajutoare! Care va să zică, d-ăștia-mi ești? D-ăștia? Îndrăznește, tîlharule! Hai, ce mai stai, sămînță de cînepă[38]!

FALSTAFF: La o parte, cîrpă de spălat vase! Pațachină! Matracucă! O să-ți lustruiesc eu fundul!

(Intră primul judecător al țării cu însoțitori.)

JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat? Liniște, hei!

HANGIȚA: Domnule judecător, îndurați-vă de mine. Vă rog fierbinte, ajutați-mă.

JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat, sir John? Iar nu te-astîmperi?
Cu noua-ți slujbă cum se-mpacă asta?
Nu trebuia să fii plecat la York?
În lături, oameni buni! Ce-aveți cu el?

HANGIȚA: Luminăția voastră, nu vă fie cu bănat — sînt o biată văduvă din Eastcheap și dumnealui a fost arestat la cererea mea.

JUDECĂTORUL: Ce sumă-ți datorează?

HANGIȚA: Ce sumă? O sumedenie, luminăția voastră — trebuie să-mi plătească pentru tot ce am pe sufletul meu. Mi-a mîncat și casa și zilele — toată agonisita mi-a băgat-o în burduhanul ăla de colo. Dar las' că tot o să scot eu ceva afară, că de nu! să vezi cum o să-l chinuiesc noaptea — ca un vis urît!!

FALSTAFF: Să vezi ce urît am s-o chinuiesc eu — numai să găsesc un butuc ca să sar în șa!

JUDECĂTORUL: Ei, ce ai de spus, sir John? Rușine! Ce om cinstit ar îndura potopul ăsta de ocări? Nu ți-e rușine să silești o biată văduvă să vorbească atît de urît ca să-și recapete ce-i al ei?

FALSTAFF: Cît îți sînt dator cu totul?

HANGIȚA: Păi, dacă ai fi un om cinstit, ai recunoaște că-mi ești dator vîndut — trup și suflet. Mi-ai jurat pe un pahar aurit, pe cînd ședeam în camera Delfinului[39], la masa rotundă, lîngă un foc de cărbuni de piatră — era într-o miercuri, în săptămîna Rusaliilor — cînd prințul ți-a spart capul pentru că i-ai spus că tatăl lui seamănă cu un țîrcovnic[40] din Windsor — mi-ai jurat atunci, în timp ce eu îți spălam și oblojeam rana, că o să te însori cu mine și că o să mă faci doamna nevasta ta. Poți să spui că nu e adevărat? N-a venit chiar atunci cumătra Keech, nevasta măcelarului și nu mi-a spus „cumătră Quickly"? N-a venit să-mprumute niște oțet și pe urmă ne-a povestit cum a pregătit niște raci grozavi și ție ți s-a făcut poftă să guști din ei și eu ți-am spus că rana e prea proaspătă și s-ar putea să nu-ți facă bine? Și pe urmă, după ce a coborît scările, nu m-ai rugat să nu mai fiu atît de familiarizată cu oameni săraci d-alde cumătra Keech, pentru că n-o să treacă mult și o să-mi spună doamnă? Și nu m-ai sărutat și m-ai rugat să-ți aduc treizeci de șilingi? Te pun să juri pe evanghelie — zi că nu-i adevărat!

FALSTAFF: Săraca — e nebună; nu degeaba a dat sfoară prin tot orașul că feciorul ei cel mare seamănă cu dumneavoastră. A fost zdravănă — sănătoasă și acum, poftim! sărăcia i-a luat mințile. Cît despre nătărăii ăștia de polițai, rog să mă scutiți de ei.

JUDECĂTORUL: Sir John, sir John, știu prea bine că te pricepi la tertipuri. Nici felul în care te grozăvești, nici potopul de vorbe pe care le rostești cu atîta nerușinare, n-o să mă abată de la o judecată dreaptă. După cîte am înțeles, ai abuzat de prea marea îngăduință a acestei femei și ai făcut-o să-ți slujească și cu punga și cu persoana ei.

HANGIȚA: Așa este, luminăția voastră.

JUDECĂTORUL: Dumneata să taci, te rog. Sir John, plătește-i datoria și ia înapoi ocara pe care i-ai făcut-o; pentru datorie, dă-i bani peșin, iar pentru ocară, căiește-te sincer.

FALSTAFF: Domnule judecător, perdaful ăsta cere un răspuns. Dumneavoastră numiți nobila îndrăzneală nerușinare; dacă un bărbat face plecăciuni și nu zice nimic, e virtuos. Nu, domnule judecător, cu tot respectul ce vi-l port, curte n-o să vă fac. Vă spun doar atît: vreau să fiu lăsat în pace de polițaii ăștia — sînt grăbit, am de făcut cîte ceva pentru rege.

JUDECĂTORUL: Vorbești de parcă ai avea dreptul să faci nelegiuiri și blestemății; ai face însă mai bine să te porți așa cum îți cere numele, mulțumind-o pe biata femeie.

FALSTAFF: Vino-ncoace, hangițo. *(O ia deoparte.)*

(Intră Gower.)

JUDECĂTORUL: Ei, master Gower, ce se-aude?

GOWER: Stăpîne, regele și prințul Harry. Se-apropie. *(Îi dă o scrisoare.)* Vedeți ce scrie-aici.

FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom!

HANGIȚA: Nu, asta am mai auzit-o și altădată.

FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom. Hai, să nu mai vorbim de asta.

HANGIȚA: Să-mi sară ochii dacă nu trebuie să-mi amanetez argintăria și tapetele din sălile de mese.

FALSTAFF: Păi, n-ai pahare?[41] Nimic nu întrece paharele cînd e vorba de băut. Cît despre pereți, o tapiserie fistichie sau povestea fiului risipitor[42], sau o vînătoare nemțească[43] în acuarelă, fac cît o mie de perdele de polog dintr-astea sau din tapetele dumitale roase de molii. Vezi să iei zece lire dacă poți. Haide, hai, dacă nu te-ar apuca din cînd în cînd năbădăile, nici că s-ar afla în Anglia femeie mai de treabă. Du-te, spală-te pe față și retrage-ți plîngerea. Cu mine trebuie să te porți frumos — nu mă cunoști? Hai, frate, lasă astea, știu că te-au pus alții la cale.

HANGIȚA: Zău, sir John, îți dau numai douăzeci de nobili[44]. Nu-mi vine de loc ușor să amanetez bunătate de argintărie — martor mi-e Cel de Sus!

FALSTAFF: Bine, fie și atît; mă descurc eu cumva. Tu tot proastă o să rămîi.

HANGIȚA: Lasă — am să-ți fac rost de bani chiar dacă ar fi să-mi amanetez rochia de pe mine. La cină vii, nu? Așadar, o să-mi plătești o dată tot?

FALSTAFF: Îți închipui că n-am să apuc ziua asta? *(Către Bardolph)* Du-te după ea, n-o slăbi o clipă.

HANGIȚA: Vrei s-o poftesc la cină și pe Doll Tearsheet?
FALSTAFF: Foarte bine! Să vină.

(Hangița, Bardolph, polițaii și pajul ies)

JUDECĂTORUL: Nu sînt prea bune știrile.
FALSTAFF: Ce știri, domnule judecător?
JUDECĂTORUL: Unde și-a petrecut regele seara de ieri?
GOWER: La Basingstoke[45].
FALSTAFF: Domnule judecător, să nădăjduim că toate sînt bune și la locul lor. Despre ce știri vorbeați, domnule judecător?
JUDECĂTORUL: Se-napoiază toată oastea?
GOWER: Nu: cincisprezece sute de pedeștri
Și călărași cinci sute au plecat
Spre Lancaster ca să-l ajute-n lupta
Cu Lord Northumberland și cu prelatul.
FALSTAFF: Vă rog, se-ntoarce regele din Wales?
JUDECĂTORUL: Îți dau niște scrisori numaidecît.
Fii bun și mergi cu mine, master Gower.
FALSTAFF: Milord...
JUDECĂTORUL: Ce dorești?
FALSTAFF: Master Gower, pot să te invit la masă?
GOWER: Trebuie să-l însoțesc pe domnul judecător — îți mulțumesc, Sir John.
JUDECĂTORUL: Sir John, prea îți pierzi timpul pe aici, cînd ar trebui să recrutezi soldați din comitatele pe unde treci.
FALSTAFF: Dar deseară iei cina cu mine, master Gower?
JUDECĂTORUL: Ce nătărău te-a deprins cu astfel de apucături, Sir John?
FALSTAFF: Master Gower, dacă ele nu mă prind, firește că acela care m-a dăscălit a fost un nătărău. Așa se parează, domnule judecător — pac, pac, și sîntem chit.
JUDECĂTORUL: Să te lumineze Cel de sus! Mare nătărău mai ești!

(Ies.)

SCENA 2

Londra. O altă stradă.
Intră prințul Henric și Poins.

PRINȚUL; Crede-mă, sînt frînt de oboseală.
POINS: Cum așa? Credeam că oboseala nu-ndrăznește să se atingă de cei cu sînge atît de albastru!

PRINȚUL: Ei, uite, de mine s-a atins — cu toate că roșesc mărturisind asta. Ce zici, șade frumos să doresc un pic de bere slabă?

POINS: De, nu e prea temeinică învățătura unui prinț care-și aduce aminte de o compoziție atît de proastă...

PRINȚUL: Atunci, mai știi? Pofta nu mi s-a zămislit regește; pentru că, zău, singurul lucru la care mă gîndesc acum e amărîta asta de bere slabă. Uite, vezi tu, gîndurile mele umile se pun de-a curmezișul maiestății mele. Ce ocară pentru mine să-mi amintesc de numele tău. Sau să te mai recunosc a doua zi! sau să știu cîte perechi de ciorapi de mătase ai, adică ăștia și cei care au fost cîndva de culoarea piersicii! Sau să-ți țin socoteala cămășilor, să știu că una e de schimb și că pe cealaltă o porți pe tine! De altminteri, îngrijitorul locului unde se joacă tenis[46] știe asta mai bine ca mine — dacă nu ești cumva acolo. înseamnă că nu mai ai albituri. Și n-ai mai jucat de mult, fiindcă izmenele tale, vreau să spun țările de Jos, ți-au mîncat olanda[47]... Știe Cel de Sus dacă cei ce-și bat joc de zdrențele rufelor tale vor moșteni împărăția cerurilor; dar moașele spun că nu sînt de vină copiii, așa că omenirea se-nmulțește și legăturile de rudenie se-ntăresc.

POINS! Urît mai șade să vorbești așa, în dodii, după ce ai trudit atîta; Spune-mi, care prințișor cumsecade ar face asta, cînd ar ști că-i e tatăl bolnav, cum e al dumitale acum?

PRINȚUL: Vrei să-ți spun una, Poins?

POINS: Cum de nu, una și bună.

PRINȚUL: Destul de bună pentru cei cu o minte neinstruită ca a ta.

POINS: S-auzim; una, treacă-meargă. Ascult.

PRINȚUL: Ascultă, dar. Nu se cade ca eu să fiu trist fiindcă tatăl meu e bolnav — cu toate că — ție pot să-ți spun, ca unuia pe care, mă rog, îmi place, din lipsa altuia mai bun, să-l numesc prieten — aş putea să fiu trist și încă cum!

POINS: Numai din pricina asta? Cam greu...

PRINȚUL: Ha! Văd că mă socotești trecut în catastiful diavolului așa cum ești trecut tu și Falstaff, pentru îndărătnicie în rele. Urma alege, Poins! Află însă că mie mi se rupe inima la gîndul că tata e atît de bolnav: și numai din pricina proastei tale tovărășii, nu mi-am arătat mîhnirea în nici un fel.

POINS: Adică cum vine asta?

PRINȚUL: Ce-ai crede tu despre mine dacă aș plînge?

POINS: Te-aș socoti cel mai fățarnic oscior de domn.

PRINȚUL: Așa m-ar socoti fiecare. Ferice de tine că gîndești cum gîndesc toți. Gîndurile nimănui pe lumea asta nu urmează drumul mare ca ale tale. Da, da, toți m-ar socoti un fățarnic.

Și ce anume face ca prea luminatele tale gînduri să gîndească astfel?

POINS: Păi, fiindcă ai fost un stricat și te-ai încîrdoșat cu Falstaff.

PRINȚUL: Și cu tine.

POINS: Pe lumina soarelui, sînt vorbit de bine și aud asta cu urechile mele. Lucrul cel mai urît care se poate spune pe socoteala mea este că sînt fratele mai mic și că mă hrănesc singur; aici, mărturisesc, n-am ce face. Ia te uită cine vine: Bardolph!

(Intră Bardolph și pajul.)

PRINȚUL: E cu băiatul pe care i l-am dat lui Falstaff. Pe atunci aducea și el a creștin — acum, privește, juri că butia asta hodorogită l-a prefăcut în maimuțoi.

BARDOLPH: Domnul să vă aibă-n paza lui!

PRINȚUL: Și pe tine, nobile Bardolph!

BARDOLPH: *(către paj)*: Ei, măgăruș virtuos! Nătărău rușinos, trebuie neapărat să roșești? De ce te-ai îmbujorat? Parcă ai fi fată mare, nu soldat! Mare lucru să te atingi de fetia unei bărdace?

PAJUL: Acum cîteva clipe, stăpîne, m-a chemat prin zăbrelele roșii[48] și n-a fost chip să-i deslușesc fața prin fereastră. Pînă la urmă i-am văzut ochii — mi-am spus că a făcut două găuri în fusta cea nouă a cîrciumăresei și se uită prin ele[49].

PRINȚUL: Ei, vezi, s-a mai dat pe brazdă băiatul.

BARDOLPH: Păzea, iepure cu două picioare, păzea!

PAJUL: Păzea, coșmar al Altheei[50], păzea!

PRINȚUL: Tălmăcește-ne, visul, flăcăule.

PAJUL: Stăpîne, Altheea a visat că naște un tăciune — de aceea l-am numit coșmarul ei.

PRINȚUL: Bună tălmăcire — face o coroană. Ține, băiete! *(Îi dă bani)*.

POINS: Ah, dacă am putea feri floricica asta de viermi! Na, ține șase peni ca să fii ferit!

BARDOLPH: Dacă nu-l spînzurați pe loc, nedreptățiți spînzurătorile.

PRINȚUL: Și stăpînul tău ce mai face, Bardolph?

BARDOLPH: Bine, milord. A auzit că înălțimea voastră sosește în oraș. Poftim o scrisoare de la el.

POINS: Mi-ai dat-o cu toată cuviința, n-am ce zice. Și ce face Sîn Martin[51], ramolitul tău stăpîn?

BARDOLPH: E sănătos la trup, sir.

POINS: Cred; partea nemuritoare are nevoie de doctor, dar de ea prea puțin îi pasă — cu toate că e bolnavă, nu moare.

PRINȚUL: Buboiului ăstuia îi dau voie să-mi fie prieten, cum îmi este cîinele și, uite, și-a cam luat-o în cap. Vedeți cum scrie.

POINS: *„John Falstaff, cavaler“* — așa-și spune, ori de cîte ori are prilejul, întocmai ca acei care se înrudesc cu regele, pentru că nu-și înțeapă degetul fără să spună: „S-a vărsat un strop de sînge regesc“. „Cum vine asta?“ întreabă unul care se preface că nu înțelege. Răspunsul vine cu repeziciunea cu care-și scoate șapca cel ce vrea să ia cu împrumut: „Domnule, sînt și eu văr cu regele“.

PRINȚUL: Da, ține morțiș să se înrudească cu noi, măcar ca neamuri de pe Adam. Dar să ne întoarcem la scrisoare.

POINS: *„Sir John Falstaff, cavaler, către fiul regelui, moștenitorul părintelui său, lui Harry, prinț de Wales, închinăciune“*. Ăsta-i certificat, nu scrisoare!

PRINȚUL: Nu întrerupe!

POINS: *„În scurtime, îi voi imita pe slăviții romani“*[52] — vrea să spună că are răsuflarea scurtă. *„Mă recomand, te salut, te las. Nu-i prea căuta în coarne lui Poins — abuzează atît de mult de bunăvoința ta, încît jură că trebuie să te căsătorești cu sora lui, Nell. Pocăiește-te cum te pricepi, cînd ai timp; și cu asta, la revedere.*

Al tău sau nu — după cum te porți cu el, Jack
Falstaff pentru prieteni, John pentru frați și surori
și Sir John pentru toată Europa.“

Milord, o să înmoi scrisoarea asta în vin de Xeres și o să-l silesc pe Falstaff s-o înghită.

PRINȚUL: Adică să-și mănînce vorbele. Și cu mine ce ți-ai pus în gînd, Ned? Trebuie să mă căsătoresc cu sora ta?

POINS: Unde e norocul ăsta pe ea? Dar n-am spus așa ceva nicicînd.

PRINȚUL: Noi ne pierdem timpul cu prostii, iar duhurile înțelepților stau în nori și-și rîd de noi. Falstaff e aici, la Londra?

BARDOLPH: Da, milord.

PRINȚUL: Unde ia cina? Se ghiftuiește bătrînul mistreț în vechea cocină?

BARDOLPH: Da, milord, în vechea cîrciumă din Eastcheap.

PRINȚUL: Cu cine?

PAJUL: Cu efesenii[53] obișnuiți, stăpîne, ăia de lege veche.

PRINȚUL: Ceva femei?

PAJUL: Nici una, stăpîne, afară de mistress Quickly și mistress Doll Tearsheet.

PRINȚUL: Ce podoabă o mai fi și asta?

PAJUL: E o femeie cumsecade și rudă cu stăpînul meu.

PRINȚUL: Cum e vaca de la sat rudă cu taurul de la oraș. Ce zici, Ned, îi prindem la cină?

POINS: Sînt umbra dumitale, stăpîne — te urmez.

PRINȚUL: Băiete, Bardolph, să nu-i suflați o vorbă lui Falstaff că m-am întors în oraș. Țineți ceva pentru tăcerea voastră.

(Le dă bani.)

BARDOLPH: N-am limbă în gură, milord.

PAJUL: Pe-a mea, stăpîne, o lipesc de cerul gurii.

PRINȚUL: Cu bine, duceți-vă. *(Bardolph și pajul ies).* Doll Tearsheet asta pesemne e un fel de stradă mare?

POINS: Bătătorită ca drumul între St. Albans[54] și Londra — pun mîna-n foc.

PRINȚUL: Cum să facem să-l vedem pe Falstaff sub chipul lui adevărat fără să fim văzuți?

POINS: Să ne punem cîte un gheroc de piele și niște șorțuri și să-l servim la masă ca slugi.

PRINȚUL: Din zeu, taur? Jalnică decădere. Totuși, asta i s-a întîmplat și lui Jupiter. Din prinț, ospătar? Rușinoasă schimbare! Dar am s-o fac și pe asta. Pentru un astfel de țel, face să săvîrșești o prostie. După mine, Ned. *(Ies.)*

SCENA 3

Warkworth. În fața castelului lui Northumberland.
Intră Northumberland, Lady Northumberland și Lady Percy.

NORTHUMBERLAND:

Iubită doamna mea și scumpă fiică,
Croiți un drum mai lin atîtor aspre
Și-ntortocheate treburi ce m-apasă.
De ce vă luați înfățișarea vremii
Și-asemeni ei, îl tulburați pe Percy?

LADY NORTHUMBERLAND:

Eu nu mai stărui — tac. Tu fă cum crezi.
Te las în seama-nțelepciunii tale.

NORTHUMBERLAND:

Vai, draga mea! Mi-am zălogit onoarea
Și pot să mi-o recapăt, doar luptînd.

LADY PERCY:

Să nu te duci, nu, pentru Dumnezeu!
Ți-ai mai călcat o dată vorba, tată,
Cînd te lega mai mult decît acum;
Cînd Percy-al tău, iubitul meu soț Harry,
Căta de-a-surda înspre miazănoapte,

Doar-doar îi vei aduce întăriri.
Te-a îndemnat să stai acasă cine?
Doi oameni și-au pierdut atunci onoarea.
A ta — să-i dea iar cerul strălucirea!
A sa — lucind ca soarele pe boltă,
L-a-nvăluit în raze, și-n lumina-i,
Toți cavalerii Angliei-au purces
Spre fapte mari; cînd se-mbrăcau, cei tineri
Ca-ntr-o oglindă se priveau în Harry;
De nu mergeau ca el, erau ologi;
Cusurul său, iuțeala lui la vorbă,
A devenit rostirea celor bravi,
Iar cei cu vorba lină și domoală
Își preschimbau virtutea în meteahnă,
Spre-a semăna cu el. În vorbă, dar,
În mers, în felul de-a mînca, în jocuri,
În mînuitul armelor, în toane,
Le-a fost oglindă, pildă și dreptar;
Iar tu pe el, pe el, neasemuitul,
Podoaba omenirii, l-ai lăsat
Să-nfrunte pe-al războaielor zeu aprig,
Neajutorat defel; să poarte-o luptă
În care numai numele de Hotspur
Îl apăra. Așa l-ai părăsit!
De-aceea, niciodată, nu, te rog,
Nu-i face umbrei sale nedreptatea
De-a te purta cu alții mai cinstit
Decît cu dînsul. Sînt destul de tari
Arhiepiscopul și mareșalul.
De-avea din oastea lor doar jumătate,
Iubitu-mi Harry ar fi-nvins, iar eu,
La pieptu-i cuibărită, azi vorbeam
De groapa lui Monmouth.

NORTHUMBERLAND: Copila mea!
Mă pierd cu firea cînd te-aud din nou
Plîngînd pentru greșelile trecute.
Nu, plec primejdia s-o-ntîmpin, altfel
O să mă afle ea nepregătit,
În altă parte.

LADY NORTHUMBERLAND: Fugi în Scoția
'Nainte de-a fi arătat ce poate
Poporul înarmat și nobilimea!

LADY PERCY: De izbutesc să-l biruie pe rege,
Susține-i, ca o coastă de oțel,
Spre-a întări ce-i tare și prin sine;
Dar lasă-i mai întîi să-ncerce singuri,
Cum l-ai lăsat pe Harry și astfel
M-ai văduvit! O, doamne, pîn-la moarte,
Oricît de multe zile-aș mai avea,
Îi voi stropi cu lacrimi amintirea,
Ca-n creșterea-i s-ajungă pîn' la cer.

NORTHUMBERLAND:
Să mergem. Sufletul mi-l simt acum
Ca pe-un năboi de-ape-ncremenite
În culmea fluxului. Aș fi dorit
De Scroop să mă alătur; dar s-o fac
Mă-mpiedică o mie de temeiuri.
Spre Scoția porni-voi, așa dar,
Pîn' ce norocu-mi va surîde iar.

(Ies.)

SCENA 4

Londra. Cîrciuma „La capul de mistreț" din Eastcheap[55]*.*
Intră două slugi.

PRIMA SLUGĂ: Ce dracu ai adus acolo? Mere zbîrcite? Nu știi că Sir John nu poate suferi merele zbîrcite?

A DOUA SLUGĂ: Așa e, că bine zici! Prințul i-a pus o dată dinainte un castron cu cinci mere zbîrcite, apoi și-a scos pălăria cu cuvintele: „Să-mi iau acum rămas bun de la acești șase cavaleri bondoci, bătrîni și cofleșiți."[56] Sir John s-a supărat foc, dar pe urmă i-a trecut.

PRIMA SLUGĂ: Atunci, așterne fața de masă și pune-le jos, apoi vezi dacă poți da de taraful lui Sneak; mistress Tearsheet se dă-n vînt după muzică. Șterge-o; în camera unde au luat cina e prea cald, o să vină aici numaidecît.

A DOUA SLUGĂ: Ascultă, prințul și master Poins trebuie să pice acușica. Vor să se-mbrace cu hainele și șorțurile noastre, dar Sir John nu trebuie să afle nimic — așa mi-a spus Bardolph.

PRIMA SLUGĂ: Tii, să vezi comèdie! Grozav!

A DOUA SLUGĂ: Mă duc să-l caut pe Sneak.

(Iese.)
(Intră hangița și Doll Tearsheet.)

HANGIȚA: Zău, surioară, mi se pare că ai o temperatură minunată; îți bate pulsația mai abitir decît și-ar putea dori inimioara și ești roșie la față ca un trandafir — zău dacă te mint! Dar te-ai cam întrecut cu băutura — vinul ăsta de Canare e grozav de decisiv; îți parfumează sîngele înainte de a putea spune pește. Cum te simți?

DOLL: Ceva mai bine. Hm!

HANGIȚA: Bravo! O inimă caldă face mai mult decît aurul. Aha, uite-l și pe sir John.

(Intră Falstaff, cîntînd.)

FALSTAFF: „*Cînd regele Arthur întîiași dată la curtea lui...*“[57] Golește țucalul[58]. „*Și-a fost un vrednic rege.*“ Ei, ce mai zici, mistress Doll?

(Prima slugă iese.)

HANGIȚA: I s-a făcut rău de prea mult bine, p-onoarea mea!

FALLSTAFF: Așa se-ntîmplă cu toate femeile. Cum dau de bine, cum li se face rău.

DOLL: Gotcan afurisit, așa mă mîngîi?

FALSTAFF: Gotcanii se-ngrașă pe socoteala dumitale, mistress Doll.

DOLL: Pe socoteala mea? Se-ngrașă din pricina îmbuibării și a bolilor!

FALSTAFF: Dacă bucătarii ajută la îmbuibare, voi ajutați la îmbolnăvirea bărbaților. Da, da, de la voi primim cadourile astea, Dolly. Recunoaște, oiță nevinovată, că e așa și nu altfel.

DOLL: Ei aș! Unde mai pui că voi ne luați lănțișoarele și nestematele.

FALSTAFF: „Și broșele, și perlele, și aurul[59]“ — dacă te lupți voinicește, pleci de pe cîmpul de luptă șchiopătînd. Dacă pleci la atac cu lancea ridicată voinicește, tot așa de voinicește te duci la doctor, care se apucă la fel de voinicește să-ți dreagă tolba.

DOL: De spînzurătoare să ai parte, țipar de mare!

HANGIȚA: Așa v-am pomenit — ori de cîte ori vă întîlniți, vă certați. Sînteți ca doi pesmeți neunși cu unt — nu vă răbdați deloc conformitățile. Ascultați! Unul trebuie să se lase mai moale și tu trebuie să fii aceea. Tu ești vasul slab, vasul gol, cum se spune.

DOLL: Poate într-un vas slab și gol să încapă gogeamite butia? Tot vinul de Bordeaux dintr-o cîrciumă e în burduhanul lui,

nici un fund de corabie nu e mai ticsit! Ei, hai, Jack, să fim prieteni. Te duci la război — cine știe dacă ne mai vedem.

(Intră din nou prima slugă.)

PRIMA SLUGĂ: Stegarul Pistol e jos și vrea să vorbească cu dumneavoastră, sir.

DOLL: Trăsni-l-ar de fanfaron și de tîrîie-brîu! Nu-l lăsați să intre; gură mai spurcată ca a lui nici că se mai află în Anglia.

HANGIȚA: Dacă e fanfaron, să nu care cumva să vină aici — nu de alta, dar am și eu vecini. Nu trăiesc în mijlocul lor? N-am nevoie de farfarale! Slavă Domnului, sînt respectată de oamenii cei mai buni; și n-am trăit pînă acum ca să-mi aud vorbe! Închide ușa, te rog!

FALSTAFF: Ascultă, hangițo...

HANGIȚA: Te rog, sir John — n-am nevoie aici de un gură-spartă.

FALSTAFF: Păi, n-ai auzit că e stegarul meu?

HANGIȚA: Vorbe de clacă, sir John — cu mine nu se-nghite. Stegarul dumitale n-o să calce în casa asta! Mai deunăzi am fost la master Tisick, comisarul, care mi-a zis — asta s-a-ntîmplat nu mai departe de miercurea trecută. „Zău, vecină Quickly", zice — era de față și părintele Dumbe; „vecină Quickly", zice, „vezi de primește numai oameni cumsecade, fiindcă", zice, „se vorbește urît pe seama dumitale" — știu foarte bine de ce a spus asta; „fiindcă", zice, „dumneata ești femeie cinstită și ai un nume bun; de aceea vezi ce oaspeți primești. Să nu primești, zice, oameni sparțila gură". Picior de farfara să nu calce pe aici! Păcat că n-ați auzit ce spunea! Nu, n-am nevoie de flecari!

FALSTAFF: Dar nu e flecar, hangițo — zău! — ia, un amărît de pungaș și el. Se lasă mîngîiat pe spate ca un pui de ogar; își ține gura pînă și-n fața unei bibilici plouate, dacă cumva își zburlește penele. Cheamă-l, flăcăule.

(Prima slugă iese.)

HANGIȚA: Ai zis că e pungaș? Să fie sănătos. Eu nu-mi zăvorăsc casa nici oamenilor cinstiți, nici pungașilor, dar nu pot să sufăr vorbăria, zău. Mi se face rău numai cînd aud despre astfel de oameni. Uite, tremur toată — pipăiți-mă.

DOLL: E adevărat, cumătră.

HANGIȚA: Nu-i așa? Tremur ca o frunză de plop — nu pot să-i sufăr pe cei care trăncănesc.

(Intră Pistol, Bardolph și pajul.)

PISTOL: Cel de sus te aibă-n paza lui, Sir John!

FALSTAFF: Bine-ai venit, stegar Pistol. Pistolule, o-ncărcătură pentru tine — ține paharul ăsta de Xeres, acum descarcă-te, închină în sănătatea hangiței.

PISTOL: Sir John, trag în ea două gloanțe.

FALSTAFF: Prietene, rezistă la pistol; n-o atingi cu una cu două.

HANGIȚA: Haide, haide, nu mă mai amenința cu rezistența și cu gloanțele; eu una nu beau pentru plăcerea nimănui mai mult decît pot să duc.

PISTOL: Atunci în sănătatea dumitale, mistress Dorothy — mă descarc în dumneata.

DOLL: Te descarci în mine? Nu dau para chioară pe tine, janghinosule! Auzitu-l-ați? Un mațe-fripte, un terchea-berchea, un tîlhar, un răpănos, un coate goale! Piei din fața mea, secătură mucegăită! Eu sînt o bucățică de frupt pentru stăpînul tău, nu pentru tine.

PISTOL: Te cunosc, mistress Dorothy.

DOLL: Păzea, spintecător de pungi! Șterge-o, pungaș de buzunare! Pe vinul ăsta, o să-ți bag cuțitul în fălcile tale mucegăite dacă te obrăznicești cu mine. Piei, am zis, linge-blide! Panglicarule! De cînd ți-ai luat nasul la purtare cu mine, domnișorule? De cînd ai două galoane pe umăr? Grozav, n-am ce zice!

PISTOL: Pentru asta am să-ți spintec gulerașul, p-onoarea mea!

FALSTAFF: Gura, Pistol, descarcă-te în altă parte, nu aici. Pe noi lasă-ne, Pistol.

HANGIȚA: Da, domnule căpitan Pistol, duceți-vă în altă parte.

DOLL: Căpitan? Pușlamaua dracului, nu ți-e rușine să ți se spună căpitan? Dacă căpitanii ar gîndi la fel cu mine, te-ar jupui că te folosești de numele lor înainte de a-l fi cîștigat. Tu căpitan? Hahaleră! Și pentru ce, mă rog? Pentru că ai rupt gulerul unei biete tîrfe într-un bordel? Ăsta, căpitan? În ștreang cu el! Un pomanagiu care-și ține zilele cu prune fierte și mucegăite și cu pesmeți! Căpitan? Pramatiile de felul lui sînt în stare să facă cuvîntul ăsta tot atît de urîcios ca și cuvîntul „a poseda“ — care a fost un cuvînt foarte bun înainte de a fi se sluțit — de aceea, să aibă grijă căpitanii!

BARDOLPH: Dragă stegarule, pleacă, te rog.

FALSTAFF: O vorbuliță, mistress Doll.

PISTOL: Să plec? Altul, nu eu! Ascultă, caporal Bardolph, aș putea s-o fac bucățele, trebuie să mă răzbun.

PAJUL: Pleacă, te rog.

PISTOL: Mai întîi s-o văd osîndită în lacul blestemat al lui Pluton[60] și în prăpastia fără fund, împreună cu Erebus[61] și chinu-

rile lui. Da-ți-mi undița și cîrligele![62] Mai repede, cîinilor! Trageți-o în jos, Parcelor![63] Nu e Hirena[64] în fața noastră?

HANGIȚA: Domnule căpitan Peesel[65], potolește-te. E foarte tîrziu, zău, te rog, forțează-ți supărarea.

PISTOL: Ce mofturi, zău! Cum? Caii de samar
Și gloabele-ndopate din Asia
Ce fac pe zi numai treizeci de mile,
I-asemuiți cu canibali și cezari
Și greci troieni?[66] Mai bine să-i trăsnească
Iar riga Cerber[67] să-i afurisească!
Cum? Ne certăm pentru nimicuri?

HANGIȚA: Pe legea mea, căpitane, astea sînt vorbe tari.

BARDOLPH: Du-te, stegarule; altfel iese cu bătaie.

PISTOL: Să moară oamenii ca cîinii! Să se împartă cununile în dreapta și în stînga! Nu e Hirena în fața noastră?

HANGIȚA: Nu văd nici o Hirena, căpitane. Ce naiba, îți închipui c-aș ascunde-o? Hai, domolește-te, te rog!

PISTOL: Atunci, frumoasa mea, Calipolis[68],
Mănîncă și te-ngrașă. Dă-ne vin.
Si fortuna me tormente, sperato me contento[69].
De salve să ne temem? Nu! Să vină!
Vreau niște vin. Iubito, stai deoparte.

(Își scoate sabia și o pune deoparte)

Cu asta, punct. Nici un et caetera?

FALSTAFF: Pistol, vreau liniște.

PISTOL: Prea falnic cavaler, îți sărut pumnul![70] Se poate? N-am admirat noi doi Carul Mare?

DOLL: Pentru Dumnezeu, aruncați-l pe scări afară, fanfaronul a întrecut orice măsură.

PISTOL: „Aruncați-l pe scări afară!“ Parcă n-am cunoaște noi gloabele din Galloway![71]

FALSTAFF: Bardolph, zvîrle-l pe scări ca pe o bilă la popice! Chiar dacă nu face nimic decît să blogodorească, tot n-are ce căuta aici.

BARDOLPH: Hai, de-a dura pe trepte.

PISTOL: Cum? Ne măcelărim? Vărsăm sînge?

(Pune mîna pe spadă.)

O, moarte, curmă-mi viața și m-adoarme!
Iar cele trei surori să taie firul,
Umplîndu-mă de răni! Atropos[72], vino!

HANGIȚA: Să vezi poznă!

FALSTAFF: Dă-mi spada, băiete.

DOLL: Te rog, Jack, nu scoate sabia!

FALSTAFF: Afară!

(Scoate sabia și-l dă afară pe Pistol.)

HANGIȚA: Ce balamuc! Mai bine las hanul în plata Domnului, decît să mai trec prin terorismul și groaza asta. Ce mai! ucigănie curată. Vai, vai, vîrîți-vă săbiile în teacă! Vîrîți-vă săbiile în teacă!

(Pistol și Bardolph ies.)

DOLL: Te rog, Jack, liniștește-te; pușlamaua a plecat. Ștrengar voinicos ce te afli! Pîrdalnicule!

HANGIȚA: Nu te-a rănit în deșerturi? Cît pe ce să te-mpungă în burtă.

(Bardolph se întoarce.)

FALSTAFF: L-ai dat afară?

BARDOLPH: Da, stăpîne. Era beat ca un porc — l-ai rănit la umăr.

FALSTAFF: Neisprăvitul! Auzi, să mă-nfrunte pe mine!

DOLL: Ah, ștrengarule! Vai, maimuțoi mic, cum ai mai transpirat! Vino să-ți șterg fața — hai, hălci de carne, hai! Pungașule! Dacă te iubesc... Ești viteaz ca Hector din Troia, faci cît cinci Agamemnoni[73] la un loc și ești de zece ori mai grozav decît cei nouă eroi[74]. Ha, scîrba!

FALSTAFF: Un porc de cîine! O să-l zvîrl în sus cu cearșaful.

DOLL: Sigur că da — iar eu am să te legăn între două cearșafuri.

(Intră muzicanți.)

PAJUL: Stăpîne, a venit muzica.

FALSTAFF: Să cînte! Cîntați, domnilor. Doll, așază-te pe genunchii mei. Lăudărosul! Nenorocitul! Parcă era argint viu, așa a fugit de mine!

DOLL: Curat argint viu, și tu, după el, gogeamite clopotnița! Ei, purcelușule, cînd ai de gînd să te astîmperi? Să nu te mai

lupți ziua și să nu te iei la bătaie noaptea și să-ncepi să-ți peticești trupul hodorogit pentru ceruri.

(Intră, din fund, prințul Henric și Poins, deghizați ca pivniceri.)

FALSTAFF: Taci, dragă Doll! Nu vorbi ca un cap de mort, nu mă face să-mi amintesc de sfîrșitul zilelor mele.

DOLL: Ascultă, ce fel de om e prințul?

FALSTAFF: Prințul? Un tinerel fără minte, dar de treabă. Ar fi fost bun de stolnicel, s-ar fi priceput să taie pîinea.

DOLL: Am auzit că Poins e deștept foc.

FALSTAFF: Poins, deștept! Să-l ia naiba de coșcodan! E prost ca noaptea: n-are într-însul mai mult duh decît un ciocan.

DOLL: Atunci de ce ține prințul atît de mult la el?

FALSTAFF: Pentru că amîndoi au picioarele la fel de subțiri. Poins joacă bine popice, mănîncă țipari și anason, înghite odată cu vinul mucuri de lumînări aprinse, se joacă de-a capra cu copiii, sare pe scaune, înjură de ți-e mai mare dragul, își poartă cizmele cît mai strîns pe picioare, ca cele de pe firmele ciubotarilor[75], și nu stîrnește nici o sfadă atunci cînd bîrfește la urechea unuia și a altuia; ei, și alte asemenea scrînteli care dovedesc că e slab de minte și zvelt la trup. Pentru asta îl și rabdă prințul, care nici el nu e mai breaz. Un fir de păr ar strica cumpăna între ei.

PRINȚUL: Să nu-i rup urechile acestui butuc de roată?

POINS: Să-l burdușim în fața paceaurei!

PRINȚUL: Vezi, nu cumva are bătrînelul o creastă pe tigvă, ca papagalii, ca să-l scărpinăm?

POINS: Nu e ciudat ca dorințele să dăinuie atîta după ce s-a istovit puterea?

FALSTAFF: Sărută-mă, Doll.

PRINȚUL: Mi se pare că Saturn și Venus sînt în conjuncție[76] anul acesta. Ce zice almanahul?

POINS: Așa-i, iar omul Trigonului de foc[77] caută să se vîre în cartea veche de însemnări a stăpînului său.

FALSTAFF: Te prefaci numai că mă mîngîi...

DOLL: Se poate? Te sărut cu inima veșnic credincioasă.

FALSTAFF: Sînt bătrîn, sînt bătrîn.

DOLL: Îmi placi mai mult decît un țingău.

FALSTAFF: Ce fel de stambă ți-ai dori pentru rochie? Joi primesc niște bani, iar mîine ai o bonetă. Cîntă-mi ceva vesel! Se face tîrziu, hai la culcare. O să mă uiți după ce plec.

DOLL: O să mă faci să plîng dacă vorbești așa. Să vezi dacă am să mă mai îmbrac frumos pînă cînd te întorci. Mai stai să ascultăm muzica pînă la sfîrșit.

FALSTAFF: Niște vin, Francis.
PRINȚUL, POINS *(Ies în față)*: Îndată! Vineee!
FALSTAFF: Ha! Un fecior de lele al regelui! Și tu, nu ești fratele lui Poins?
PRINȚUL: Ce viață duce buricul pămîntului!
FALSTAFF: O viață mai bună decît a ta, eu sînt un gentilom, iar tu băiat de prăvălie. Îi jupoi pe meșteri.
PRINȚUL: E foarte adevărat, sir, am venit să te jupoi de viu.
HANGIȚA: Înălțimea ta, să te apere Cel de sus! Bine ați venit la Londra. Dumnezeu să-ți binecuvînteze frumusețe de fetișoară! Veniți din Wales?
FALSTAFF: Boț regesc cu ochi, pe carnea asta flușturatecă și pe sîngele ăsta stricat, *(arătînd spre Doll)* bine-ai venit!
DOLL: Cum ai spus, osînză? Nu dau o ceapă degerată pe tine!
POINS: Stăpîne, e-n stare să te ducă cu zăhărelul și să prefacă totul într-o glumă, dacă nu bați fierul cît e cald.
PRINȚUL: Ascultă, seule, cum de-ai îndrăznit să vorbești despre mine așa cum ai vorbit în fața acestei doamne cinstite, virtuoase și politicoase?
HANGIȚA: Mînca-l-ar mama! Așa e, ce mai!
FALSTAFF: Ai auzit ce-am vorbit?
PRINȚUL: Da, și tu m-ai recunoscut tot așa cum m-ai recunoscut și atunci cînd ai dat bir cu fugiții la Gadshill[78]. Știai că sînt în spatele tău și ai vorbit dinadins ca să-mi pui răbdarea la încercare.
FALSTAFF: Nu, nu, nu — asta nu! Nici prin cap nu mi-a trecut că m-ai putea auzi.
PRINȚUL: O să te fac atunci să recunoști că ai căutat să mă jignești și pe urmă să vedem pe unde scoți cămașa.
FALSTAFF: Nici gînd de jignire, Hal, p-onoarea mea — nici gînd!
PRINȚUL: Nu? Cînd m-ai făcut stolnicel bun de tăiat pîinea și mai nu știu ce?
FALSTAFF: Nu, nu te-am jignit, Hal.
POINS: Nu l-ai jignit?
FALSTAFF: Nu, Ned, nici un pic — nici atîtica, dragul meu Ned! L-am ponegrit în fața păcătoaselor pentru ca păcătoasele să nu se-ndrăgostească de el; și făcînd asta, m-am purtat ca un prieten iubitor și ca un supus credincios și tatăl tău trebuie să-mi mulțumească. Nici gînd de jignire, Hal; nici unul, Ned; zău că nu, băieți, nici unul.
PRINȚUL: Vezi dacă nu cumva frica curată și lașitatea fără margini te fac să jignești această femeie cinstită, pentru ca să te dai bine pe lîngă noi. E dumneaei o păcătoasă? Sau doamna

Hangiță? Sau e un păcătos băiatul? Sau cinstitul Bardolph, care varsă foc pe nări de-atîta zel?

POINS: Răspunde, ulm[79] găunos, răspunde!

FALSTAFF: Necuratul și l-a înregistrat și parafat fără nădejde pe Bardoph — fața lui e bucătăria lui Lucifer[80], unde acesta își frige bețivanii. Cît despre băiat, are un înger păzitor, dar și lui o să-i facă dracul felul.

PRINȚUL: Din pricina femeilor?

FALSTAFF: Din pricina uneia din ele, care a și ajuns în iad, unde arde sufletele păcătoșilor. Celeilalte îi sînt dator niște bani; dacă o să fie osîndită pentru asta, nu știu.

HANGIȚA: Nu, pun mîna în foc.

FALSTAFF: Nici mie nu-mi vine să cred — cred că în privința asta sîntem chit. Dar vezi că ți se pune în sarcină un alt păcat: ai îngăduit să se facă negoț cu carne în casa ta, și asta e împotriva legii[81]. Pentru asta cred că o să urli.

HANGIȚA: Toți cîrciumarii fac asta: ce e o ciosvîrtă de berbec într-un post întreg?

PRINȚUL: Dumneata, nobilă doamnă...

DOLL: Cum a spus înălțimea voastră?

FALSTAFF: Înălțimea sa a spus o vorbă din pricina căreia i s-a încrîncenat carnea.

(Ciocănituri la ușă.)

HANGIȚA: Cine bate atît de tare la ușă? Ia vezi cine e, Francis.

(Intră Peto.)

PRINȚUL: Ce e, Peto? Ceva noutăți?

PETO: Măria sa e-acum la Westminster
Unde-l așteaptă olăcari sleiți,
Sosiți din miazănoapte. Cînd veneam,
Am întîlnit vreo zece căpitani
Cu capul gol, bătînd pe la taverne
Și întrebînd pe toți de Sir Falstaff.

PRINȚUL: Pe legea mea, mor de rușine, Poins!
Să-mi pierd de-a-surda timpul prețios
Cînd, ca austrul încărcat de aburi,
Furtuna nesățioasei răzvrătiri
Se sparge-n capetele noastre goale.
Dă-mi mantia și spada. Falstaff, plec!

(Prințul Henric, Poins, Peto și Bardolph ies.)

FALSTAFF: Tocmai acum, cînd urma și bucățica cu rușine a nopții, trebuie să plecăm și eu să n-am parte de ea! *(Ciocănituri în ușă)* Iar bate cineva!

(Bardolph se întoarce.)

Ei, ce e?

BARDOLPH: Sir John, pornește repede la curte;
Te-așteaptă zece căpitani la ușă.

FALSTAFF *(către paj)*: Flăcăule, plătește muzicanților[82]. Cu bine, hangițo; cu bine. Doll. Vedeți ce căutare au oamenii destoinici! Netrebnicul poate să doarmă; oamenii în stare de fapte mari trebuie să plece. Rămîneți cu bine, fetelor. Dacă n-o să mă trimită chiar acum, vă mai văd înainte de a pleca.

DOLL: Nu pot nici să mai vorbesc; mi se rupe inima. Jack, iubitule, ai grijă de tine!

FALSTAFF: Cu bine, cu bine!

(Falstaff și Bardolph ies.)

HANGIȚA: Umblă sănătos! Cînd o să-nflorească mazărea, se vor împlini douăzeci de ani de cînd îl cunosc — dar un bărbat mai cinstit și mai credincios n-am... Du-te cu bine...

BARDOLPH *(dinăuntru)*: Mistress Tearsheet!

HANGIȚA: Ce s-a-ntîmplat?

BARDOLPH *(dinăuntru)*: Poftește-o pe mistress Tearsheet la stăpînul meu!

HANGIȚA: Fugi, Doll, fugi! Hai, ce mai stai?

(Ies.)

ACTUL III

SCENA 1

Westminster. O încăpere în palat.
Intră regele, îmbrăcat într-un halat de casă, urmat de un paj.

REGELE: Să-i chemi pe Earl of Surrey și pe Warwick —
Dar să citească-ntîi aste scrisori
Și să le judece cu grijă. Du-te. *(Pajul iese)*
Cîți din supușii mei cei mai săraci
Nu dorm acum! O, somn, o dulce somn[83],
Balsam al firii, rău te-am speriat
De nu mai vrei pleoapa să-mi închizi
Și să-mi îneci simțirea, în uitare!
De ce-ndrăgești bordeiul plin de fum
Și-ți faci culcuș din asprul pat de paie,
În bîzîit de muște legănat,
Lăsînd înmiresmatele alcovuri
Cu uraniscul lor cusut cu fir
Și cîntecele lor îmbietoare?
Ah, zeu nătîng! de ce te culci cu proștii
Și fugi de-un pat regesc, de parc-ar fi
Ori cușcă de străjer ori turn de foc?
Pe vîrfu-amețitorului catarg,
Legi ochii musului și-l odihnești
În leagănul talazului și-n vîntul
Ce-apucă valul ticălos de chică,
I-o face crețuri-crețuri și-l azvîrle,
C-un zgomot fioros, în norii umezi,
Încît pînă și moartea se trezește!
În volbura oceanului și-a bolții,
Îl părtinești pe musul rebegit,
Dar regele, în noaptea liniștită,

Pe-un pat bogat, nu-și poate-afla odihna!
Te culcă, dar, prostime fericită!
Un cap încoronat nu știe tihna.

(Intră Warwick și Surrey.)

WARWICK: Stăpîne, bună dimineața.
REGELE: E dimineață, lorzii mei?
WARWICK: E unu' și mai bine.
REGELE: Milorzi, atuncea bună dimineața.
Scrisorile trimise le-ați citit?
WARWICK: Da, Doamne, le-am citit.
REGELE: Văzut-ați singuri, dar, cît de beteag
E trupul țării noastre și ce boală
S-a cuibărit lîngă inima ei.
WARWICK: Socot că e un trup ușor atins
Ce poate fi din nou înzdrăvenit
Cu sfaturi bune și cu doctorii.
Northumberland se va răci curînd.
REGELE: O, Doamne! De-am citi în cartea sorții
Ca să vedem a vremilor restriște
Cum macină gorganii, iar uscatul,
Sătul de trăinicie, se aruncă
În mare! Sau, alt'dat', pentru Neptun[84]
Cît e de lat al țărmurilor brîu;
Cum întîmplarea-și bate joc și umple
Cu fel de fel de băuturi ciudate
Paharul nestatorniciei! Doamne,
Un tînăr dintre cei mai fericiți
Dac-ar vedea prin cîte a trecut
Și ce-l așteaptă, ar închide cartea,
Și s-ar culca, nerăbdător să moară.
Acum vreo zece primăveri,
Northumberland și Richard, buni prieteni,
La toartă chefuiau; peste doi ani
Se războiau. Acum opt ani de zile[85],
Mai drag îmi era Percy dintre toți,
Grijind de ale mele ca un frate,
Slujindu-mi cu credință, trup și suflet,
Și-o dată înfruntîndu-l chiar pe Richard
De dragul meu. De față cine-a fost?
Tu, vere Nevil, dacă nu greșesc — *(către Warwick)*
Cînd Richard, după ce Northumberland

L-a ocărît cumplit, cu ochii-n lacrimi,
Rosti aceste vorbe de proroc:
„Northumberland, ești scara de nădejde
Pe care urcă Bolingbroke spre tron".
Deși mi-e martor cerul — n-o doream,
Și numai starea jalnică a țării
M-a îndemnat să mă-nfrățesc cu sceptrul.
„Veni-va timpul", a mai spus atunci,
„Cînd buba se va coace și păcatul
Va puroia." Așa a prevestit
Desfacerea prieteniei noastre
Și toate cîte ni se-ntîmplă azi.

WARWICK: În viața fiecărui om sînt lucruri
Care-amintesc de vremuri ce-au apus;
Citindu-le, el poate deslusi
Făgașul întîmplării viitoare,
Ascuns în tainică sămînța ei
Și-n firav început de încolțire.
Acestea-s mugurii și rodul vremii;
Și-n tîlcul lor ce n-a greșit nicicînd,
Era ușor ca Richard să priceapă
Că lord Northumberland e-un trădător,
C-al mîrșăviei bob se va umfla
Și că pămînt ca tine mai prielnic
Nu va găsi.

REGELE: Sînt scrise, dar, acestea?
Să le primim, atunci, așa cum sînt!
Ne cheamă înseși cele sorocite.
Spun că Vlădica și Northumberland
Au vreo cincizeci de mii.

WARWICK: Nu, nu se poate:
Precum ecoul, zvonul înmulțește
Puterile vrăjmașului. Stăpîne,
Te culcă-acum. Eu sînt încredințat
Că oștile pe care i le-ai trimis
Vor cuceri ușor această pradă.
O veste bună, Doamne: am temei
Să cred că Glendower[86] s-a stins din viață.
Ia-ți vestea căpătîi — te simți bolnav
De două săptămîni și de! nesomnul
Nu poate să-ți priiască.

REGELE: Să te-ascult.
De s-ar sfîrşi cu tot ce ne frămîntă
Ca să plecăm o dată-n Ţara Sfîntă![87]

(Ies.)

SCENA 2

Gloucestershire. Înaintea casei judecătorului Shallow. Shallow se întîlneşte cu Silence; apoi Mouldy, Shadow, Wart, Feeble, Bullcalf, urmaţi de cîţiva servitori.

SHALLOW: Pofteşte, pofteşte, pofteşte, sir — dă-mi mîna, sir, dă-mi mîna. Da'devreme te-ai mai sculat, zău aşa! Şi ce mai face drăguţul meu văr Silence?

SILENCE: Bună dimineaţa, vere Shallow.

SHALLOW: Dar verişoara mea — ce mai face tovarăşa dumitale de pat? Şi frumoasa dumitale fiică, finişoara mea Ellen?

SILENCE: Mierlă, vrei să spui, vere Shallow!

SHALLOW: Totuşi, dacă-mi dai voie, sir, verişorul meu William a devenit un mare cărturar — e tot student la Oxford[88], nu-i aşa?

SILENCE: Da, sir — pe cheltuiala mea.

SHALLOW: Atunci trebuie să-l vedem curînd la şcoala de avocaţi. Am urmat şi eu cîndva la Clement's Inn[89], unde cred că-şi mai aduc aminte de nebunaticul Shallow.

SILENCE: Vere, pe atunci ţi se spunea „veselul Shallow".

SHALLOW: P-onoarea mea, mi se spunea în toate felurile! Pe vremea aceea eram în stare să fac orice, fără să clipesc din ochi! Eram şi eu şi năpîrstocul de John Doit din Staffordshire, şi George Barnes cel tuciuriu, şi Francis Pickbone, şi Will Squele din Cotswold. N-o să se mai întîlnească patru derbedei de-alde noi în nici o şcoală! Te încredinţez că ştiam unde iernează racii şi femeile cele mai frumoase erau la picioarele noastre. Mai era cu noi şi Jack Falstaff, Sir John de astăzi — pe atunci un băieţaş, pajul lui Thomas Mowbray, duce de Norfolk.

SILENCE: E vorba de Sir John care a venit aici ca să recruteze soldaţi?

SHALLOW: Păi dar? Sir John, nu altul! Parcă văd cum îi crapă capul lui Skogan[90] la poarta şcolii — şi nu era decît un puşti. În aceeaşi zi m-am bătut şi eu cu unul Sampson Stockfish, fructarul, în dosul şcolii Gray's Inn. Dumnezeule, cum ne

făceam de cap! Și cînd mă gîndesc că atîția din cunoscuții mei de altădată sînt acum oale și ulcele!

SILENCE: O să ne vină și nouă rîndul, vere.

SHALLOW: Fără doar și poate! Sigur că o să ne vină și nouă rîndul. Moartea, cum spune psalmistul, nu cruță pe nimeni — toți vor muri. Ia spune, cît mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?[91]

SILENCE: N-am dat pe acolo, păcatele mele.

SHALLOW: Nu poți ocoli moartea, ce mai încoace și încolo. Bătrînul Double, concetățeanul dumitale, mai trăiește?

SILENCE: A murit, sir.

SHALLOW: A murit? Doamne, Dumnezeule! Și cum se mai pricepea să tragă cu arcul! A murit... Neîntrecut arcaș! John of Gaunt[92] ținea foarte mult la el — făcea rămășaguri strașnice pe capul lui. A murit! Îți nimerea cîrpa din mijlocul țintei de la două sute patruzeci de iarzi, iar o săgeată ușoară ți-o slobozea pînă la două sute optzeci — ce mai, ți se umplea sufletul cînd îl vedeai! Oile ce preț mai au?

SILENCE: După cum e și oaia — douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

SHALLOW: Zi, a murit bătrînul Double?

SILENCE: Dacă nu mă-nșel, vin doi oameni din trupa lui Sir John Falstaff.

(Intră Bardolph și un însoțitor.)

BARDOLPH: Bună dimineața, cinstite fețe. Rogu-vă, care din dumneavoastră e judecătorul Shallow?

SHALLOW: Sir, eu sînt Robert Shallow — un biet boierinaș din acest comitat și judecător de pace al regelui. Cu ce vă pot fi de folos?

BARDOLPH: Sir, Căpitanul meu vă trimite cele mai bune urări. Căpitanul meu, Sir John Falstaff, e un gentilom neînfricat, așa să știți, și un conducător viteaz.

SHALLOW: Mulțumesc pentru urări, sir. L-am cunoscut ca un spadasin foarte bun. Ce mai face venerabilul cavaler? Pot să întreb și ce face doamna, soția dumisale?

BARDOLPH: Iartă-mă, sir, un soldat se descurcă mai bine fără nevastă.

SHALLOW: Asta așa e, sir — mare vorbă ai spus! Se descurcă mai bine! Păi da, sigur că da! Vorbele mari se bucură, și s-au bucurat întotdeauna, de multă trecere. Te descurci mai bine fără nevastă! Strașnic! Grozavă sentență!

BARDOLPH: Nu-ți fie cu supărare, sir, nu mi-a scăpat cuvîntul. Sentință îi spuneți? Nu cunosc sentința, pe legea mea, dar o să-mi apăr vorba cu sabia — e o vorbă neîntrecută, de ostaș. Se descurcă — adică, atunci cînd un bărbat nu se încurcă, sau, cum să spun? Atunci cînd își închipuie că se descurcă. Și asta e bine.

(Intră Falstaff.)

SHALLOW: Foarte adevărat. Ia uitați-vă cine vine — e Sir John! Dă-mi mîna, Sir, venerabila dumitale mînă. Tiii! Că bine te mai ții! Anii nu te-au îmbătrînit! Bine-ai venit, Sir John!
FALSTAFF: Mă bucur că te văd, master[93] Robert Shallow. Master Surecard dacă nu mă-nșel?
SHALLOW: Nu, sir John, e vărul meu Silence, judecător de pace ca și mine.
FALSTAFF: Master Silence, de pace să ai parte!
SILENCE: Fiți binevenit, sir John.
FALSTAFF: Ptiu, ce căldură nesuferită! Ei, domnilor, mi-ați făcut rost de vreo jumătate de duzină de recruți acătării?
SHALLOW: Da, sir John. Nu vrei să stai jos?
FALSTAFF: Aș dori să văd oamenii.
SHALLOW: Unde e lista? Unde e lista? Unde e lista? Ia să vedem, să vedem, să vedem. Așa, așa, așa, așa, așa, așa, așa. Sigur că da, Sir John! Ralph Mouldy. Să vină după cum îi chem — s-a-nțeles? Ei, unde-i Mouldy?
MOULDY: Aici, cu voia Dumneavoastră.
SHALLOW: Ce zici, Sir John? E bine clădit — e tînăr, voinic și are prieteni buni.
FALSTAFF: Cum îți spune? Mouldy?
MOULDY: Da, cu voia dumneavoastră.
FALSTAFF: E timpul să scoatem mucegaiul din tine.[94]
SHALLOW: Ha, ha, ha! Strașnic, zău așa! Cînd un lucru prinde mucegai, trebuie folosit. Grozav! Bine-ai zis, Sir John, foarte bine.
FALSTAFF: Însemnă-l cu o cruce.
MOULDY: Am purtat destule cruci pînă acum, așa că ați face mai bine să mă lăsați în pace. Baba mea o să se prăpădească fără mine. Cine să aibă grijă de gospodărie și să roboteească? Așa că, la urma urmei, puneți-mi cruce, găsiți pe alții mai breji ca mine.
FALSTAFF: Hei! Gura, Mouldy! Trebuie să mergi și tu. Mouldy, e timpul să te dăm pe brazdă.
MOULDY: Pe brazdă!!!

SHALLOW: Lasă vorba, flăcăule. Dă-te la o parte. Ai uitat unde te găsești? Altul la rînd, Sir John. Ia să vedem. Simon Shadow.
FALSTAFF: Că bună ar mai fi un pic de umbră... Bănuiesc că e un soldat cu mult sînge rece.
SHALLOW: Unde-i Shadow?
SHADOW: Aici, sir.
FALSTAFF: Al cui fiu ești tu, Shadow?
SHADOW: Fiul mamei mele, sir.
FALSTAFF: Fiul mamei tale! Mai știi? Așa o fi. Unde mai pui că ești și umbra tatălui tău; fiul femeii nu e mai mult decît umbra bărbatului. Așa se întîmplă de cele mai multe ori; dar nu neapărat și din aluatul tatălui.
SHALLOW: Îți place, Sir John?
FALSTAFF: Umbra e bună pentru vară. Înseamnă-l cu o cruce. De altfel, avem destule umbre pe listă.
SHALLOW: Thomas Wart!
FALSTAFF: Unde e?
WART: Aici, sir.
FALSTAFF: Wart te cheamă?
WART: Da, sir.
FALSTAFF: Semeni, într-adevăr, cu un neg[95] amărît.
SHALLOW: Ce fac, îl însemn, sir John?
FALSTAFF: N-are rost — e însemnat din naștere, nu vezi? Toată îmbrăcămintea i s-a strîns pe spate, iar trupul parcă îi e prins în bolduri.
SHALLOW: Ha, ha, ha! Grozav le mai chitești, sir John! Francis Feeble!
FEEBLE: Aici, sir.
FALSTAFF: Ce meserie ai, Feeble?
FEEBLE: Croitor de haine femeiești, sir.
SHALLOW: Îi pun un semn, sir John?
FALSTAFF: Pune-i — dar dacă ar fi fost croitor de haine bărbătești, ți-ar fi pus el semne cu creta. Ei, flăcăule, te pricepi să străpungi rîndurile dușmanului așa cum străpungi fustele femeilor?
FEEBLE: O să-mi dau toată silința, nu puteți cere mai mult de la mine.
FALSTAFF: Așa, croitorașule! așa te vreau, curajosule Feeble![96] O să fii viteaz ca o porumbiță înfuriată sau ca un șoarece cu suflet mare. Crestează-l, master Shallow — prinde-l cu acul!
FEEBLE: Aș vrea să vină și Wart, sir.
FALSTAFF: Păcat că nu ești croitor de haine bărbătești, ca să-l mai cîrpești și să-l faci bun de armată. N-o să rămîi soldat

prost, Feeble, de vreme ce conduci atîția oameni. Ești mulțumit, voinicosule?

FEEBLE: Da, sir.

FALSTAFF: Mulțumesc, venerabile Feeble. Cine urmează?

SHALLOW: Peter Bullcalf din poiene.

FALSTAFF: Bullcalf? Buunn! Ia să vedem bouleanul.

BULLCALF: Prezent, sir.

FALSTAFF: Arătos flăcău, zău așa. Mînă-l în staul pînă ce nu rage.

BULLCALF: O, Doamne! Domnule căpitan!

FALSTAFF: Cum, ai și început să ragi?

BULLCALF: Sînt un om bolnav, milord.

FALSTAFF: Ce boală ai?

BULLCALF: O răceală păcătoasă, sir, tuse, sir. Am căpătat-o pe cînd trăgeam clopotele la încoronarea regelui, sir.

FALSTAFF: Foarte bine, o să te trimitem la război în halat. Te scăpăm noi de răceală, n-avea grijă, și o să dau ordin ca prietenii tăi să tragă clopotele în locul tău. Ăștia-s toți?

SHALLOW: Am chemat cu doi mai mult decît ai cerut. Îți trebuie numai patru. Acum poftește și ia masa la mine.

FALSTAFF: De băut, aș putea să beau, dar n-am timp pentru mîncare. Crede-mă, mi-a făcut plăcere să te-ntîlnesc, master Shallow.

SHALLOW: Sir John, îți aduci aminte cum am petrecut o noapte întreagă într-o moară de vînt pe cîmpul Saint George?[97]

FALSTAFF: Mai bine să nu ne aducem aminte, master Shallow, mai bine să nu ne aducem aminte.

SHALLOW: Veselă noapte, nu? Jane Nightwork[98] mai trăiește?

FALSTAFF: Trăiește, master Shallow.

SHALLOW: Nu s-a împăcat niciodată cu mine.

FALSTAFF: E adevărat. Spunea întotdeauna că nu te poate înghiți.

SHALLOW: Mă pricepeam s-o scot din sărite, ce zici? Frumoasă femeie a fost... *Bona-roba*[99]... Cum se mai ține acum?

FALSTAFF: A-mbătrînit, a-mbătrînit mult, master Shallow.

SHALLOW: Cred, nici nu se poate altfel. Înainte ca eu să intru la Clement's Inn, ea avea deja un fiu de la bătrînul Nightwork, pe Robin Nightwork.

SILENCE: Asta a fost acum cincizeci și cinci de ani.

SHALLOW: Ehei, frate Silence! Dacă ai fi văzut și tu ce-am văzut noi în vremea noastră! E drept ce spun, Sir John?

FALSTAFF: Master Shallow, nu o dată am auzit bătînd miezul nopții.

SHALLOW: Da, da, da, Sir John, nu o dată. Îți aduci aminte de vorba-noastră: „Înainte băieți!“ Ei, hai la masă, hai la masă. Dumnezeule, ce zile am trăit! Hai, vino.

(Falstaff și judecătorii ies.)

BULLCALF: Dom'căprar Bardolph, vreți să-mi fiți prieten? Uite patru șilingi în coroane franțuzești — sînt ai dumitale. Mai bine să mă spînzure decît să mă trimeată la război. Mie unuia îmi pasă prea puțin — totuși nici eu nu am chef să mă duc și, în ceea ce mă privește, așa vrea să rămîn lîngă prietenii mei. Altfel, nu mă sinchisesc chiar atît de mult.

BARDOLPH: Bine, treci de o parte.

MOULDY: Și eu, domnule caporal căpitan, de dragul babei mele, fiți prieten cu mine, n-are pe nimeni care să-i facă treburile dacă plec eu, e bătrînă și nu e-n stare să se descurce singură. O să vă dau patruzeci, sir.

BARDOLPH: Bine, treci de o parte.

FEEBLE: Eu, ce să zic? Mi-e totuna! O moarte are omul și moartea n-o poți ocoli. Nu sînt fricos de felul meu. Dacă mi-e scris să mor, foarte bine; dacă nu, iar bine. Toți trebuie să-i slujească prințului și, oricum, cine moare acum, nu mai moare la anu'.

BARDOLPH: Bravo! Ești un băiat bun.

FEEBLE: N-ai nici o grijă — nu mi-e frică.

(Falstaff și judecătorii se întorc.)

FALSTAFF: Ei, sir, pe care mi-i dai?

SHALLOW: Alege-ți patru care-ți plac.

BARDOLPH *(către Falstaff)*: O vorbă, sir. Am primit trei lire ca să-i las liberi pe Mouldy și Bullcalf.

FALSTAFF *(aparte, către Bardolph)*: În regulă.

SHALLOW: Ei, sir John, care sînt cei patru?

FALSTAFF: Alege dumneata pentru mine.

SHALLOW: Bine — păi, atunci Mouldy, Bullcalf, Feeble și Shadow.

FALSTAFF: Mouldy și Bullcalf. Tu, Mouldy, stai acasă pînă cînd n-o să mai fii bun de armată. Iar tu, Bullcalf, să mai crești pînă atunci. N-am nevoie de voi.

SHALLOW: Sir John, Sir John, nu e păcat? Ăștia sînt cei mai buni — i-am ales dinadins ca să-ți fac pe plac.

FALSTAFF: Vrei să mă-nveți dumneata, master Shallow, cum să aleg soldații? Nu dau un ban pe mădularele, puterea, statura, mărimea și înfățișarea falnică a unui om! Contează spiritul soldatului, master Shallow! Ia-l pe Wart, de pildă — uită-te

ce amărît e — și totuși, ăsta o să-ți încarce și să-ți descarce arma cu repeziciunea ciocanului din mîna dulgherului, și o să se retragă și o să înainteze mai repede decît acela care atîrnă de cobiliță gălețile cu bere. Sau ogîrjitul ăsta de Shadow. De oameni ca el am nevoie — nu poate fi o țintă pentru dușman. Ori ochești într-însul, ori într-o lamă de briceag, totuna e. D-apoi la o retragere, Feeble, croitorașul ăsta, cum o să mai spele putina! Am nevoie de oameni slabi și — slăbește-mă cu cei voinici. Bardolph, pune o flintă în mîna lui Wart!

BARDOLPH: Ține, Wart. Înainte, marș! — așa — așa...

FALSTAFF: Ia să vedem cum te descurci cu arma. Așa, foarte bine. Dă-i înainte, foarte bine, minunat! D-ăștia-mi trebuie, mititei, scarandivi, bătrîiori, stafidiți și pleșuvi. Bravo, Wart! Grozav soldat! Ține șase peni pentru asta.

SHALLOW: Nu prea e stăpîn pe meserie, nu se pricepe. Îmi aduc aminte că la Mile-end Green[100], pe cînd învățam la Clement's Inn, pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dagonet[101] în spectacolul cu regele Arthur, — era acolo un băiat fîșneț nevoie mare care se juca cu arma, nu alta! Se răsucea într-o parte și alta, în dreapta și stînga, apoi spunea: „Stai!“, făcea un salt și iar, dă-i și dă-i, și, cît ai zice pește, el înapoi. N-o să mai văd un al doilea ca el.

FALSTAFF: Voinicii ăștia o să facă treabă bună, master Shallow. Dumnezeu să te țină sănătos, master Silence, cu dumneata n-o să-mi tocesc gura. Domnilor, cu bine. Vă mulțumesc. Trebuie să străbat douăsprezece mile la noapte. Bardolph, dă-le haine[102] recruților.

SHALLOW: Sir John, Cel de sus te aibă-n paza lui. Dumitale să-ți dea noroc și nouă pace! Cînd te întorci, să ne calci pragul negreșit, să reînnoim cunoștința de altădată. Poate că după aceea o să te însoțesc la curte.

FALSTAFF: M-aș bucura foarte mult, master Shallow.

SHALLOW: Vorba-i vorbă. Cu bine.

FALSTAFF: La revedere, domnilor. *(Judecătorii ies.)* Hai, Bardolph, du soldații. *(Bardolph, recruții etc. ies.)* La întoarcere voi avea grijă să-i jupoi pe judecătorii ăștia. Am citit în Shallow ca-ntr-o carte. Doamne, Doamne, cît de supuși sîntem noi, ăștia, bătrînii, păcatului minciunii. Țîrul ăsta de Shallow n-a făcut alta decît să se laude cu nebuniile din tinerețe și cu isprăvile sale din strada Turnbull — fiecare al treilea cuvînt o minciună pe care o plătea mai abitir ascultătorului decît haraciul turcilor. Îmi amintesc că la școala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză. Cînd era dez-

brăcat, jurai că e o ridiche furcată cu un cap caraghios tăiat cu cuțitul în partea de sus. Era așa de prăpădit, încît pentru cineva scurt de vedere era nevăzut. Ai fi zis că e duhul foametei ...și libidinos! Ca un maimuțoi, nu degeaba l-au poreclit femeile mătrăguna[103]. Era veșnic în urmă cu moda și le cînta fleoarțelor cîntece pe care le învăța de la surugii, jurîndu-se că sînt cîntece de dragoste și serenade alcătuite de el. Și acum, această floretă a viciului a devenit „squire“ și vorbește despre John de Gaunt de parcă i-ar fi fost frate de cruce. Sînt gata să jur că l-am văzut o singură dată la turnir, cînd Gaunt i-a spart capul pentru că s-a băgat printre slugile lui. Cum eram și eu acolo, i-am spus lui Gaunt că-și bate propria sa umbră; nimic mai lesnicios decît să-l bagi cu haine cu tot într-o piele de țipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el; și acum, poftim, s-a ajuns: are omul pămînt și boi. Dacă mă-ntorc, trebuie neapărat să mă împrietenesc cu el și cu orice preț o să fac dintr-însul două pietre filozofale. Dacă tînăra ocheană este momeală pentru știuca bătrînă, nu văd ce lege a naturii o să mă împiedice să-l înghit. O să vină și vremea asta. Și cu asta, basta.

(Iese.)

ACTUL IV

SCENA 1

O pădure în Yorkshire. Intră arhiepiscopul de York, Mowbray, Hastings și alții.

ARHIEPISCOPUL: Ce codru e -acesta?
HASTINGS: Pădurea Gaultree[104], Prea Sfințite.
ARHIEPISCOPUL: Să ne oprim aici. Dar mai întîi,
Iscoadele să numere dușmanii.
HASTINGS: Le-am și trimis.
ARHIEPISCOPUL: Prea bine. Dragi prieteni
Și frați întru aceste trebi mărețe,
Aflați că nu de mult, am căpătat
Niște scrisori de la Northumberland.
Cuprinsul lor întristător acesta-i:
Ar fi dorit să fie-aici, cu oști
Destoinice de cinul său. Cum însă
I-a fost peste putință să le strîngă,
S-a dus în Scoția și-așteaptă-acolo
Norocul să-i surîdă; pentru voi
Se roagă-ntr-una ca să izbîndiți
În lupta cu dușmanul și cu soarta.
MOWBRAY: Nădejdile ce-aveam în el, așadar,
S-au spulberat.

(Intră un sol.)

HASTINGS: Ce noutăți ne-aduci?
SOLUL: Dușmanii, bine pregătiți de luptă,
Spre-apus de codru sînt doar la o milă;
Și după colbul ce-l stîrnesc în zare,
Socot că sînt ca la treizeci de mii.

MOWBRAY: Întocmai cum am bănuit. Pornim?
Mai bine-i înfruntăm în cîmp deschis

(Intră Westmoreland.)

ARHIEPISCOPUL: Ce vajnic căpitan de oști se-arată?
MOWBRAY: De nu mă-nșel, e lordul Westmoreland.
WESTMORELAND: Gînd bun de la conducătorul nostru,
Prințul Lord John și Duce de Lancaster.[105]
ARHIEPISCOPUL: Vorbește-n tihnă, lord de Westmoreland.
Ce te abate pe la noi?
WESTMORELAND: Prea Sfinte,
Răspunsul meu de-aproape te privește.
Dacă răscoala, sie-și credincioasă,
Ar fi-nceput cu hoarde de netrebnici,
Condusă de țingăi, gătită-n zdrențe
Și sprijinită de milogi și prunci,
Zic, dacă blestemata răzvrătire
Se-nfățișa-n adevăratu-i strai,
Nici tu, prea sfinte, nici ăști nobili lorzi
Nu ați fi fost aici spre-a-i ocroti
Hidosul chip cu cinstea voastră. Sfinte,
Pristolul ți-l susține pacea; barba,
Ți-a argintat-o ea cu mîna ei;
Învățătura multă ea ți-a dat-o
Și despre duhul ei, porumbul păcii,
Măurtrisește albul tău veșmînt.
De ce-ai schimbat cu-atîta stîngăcie,
Cuvîntul păcii încărcat de har,
Cu scrîșnetul războiului, făcînd
Din cărți morminte, din cerneală sînge,
Din tocuri lănci, din gura ta de aur
O surlă-a blestematului război?
ARHIEPISCOPUL: De ce? mă-ntrebi. Răspunsul meu e scurt:
Sîntem bolnavi; dezmățul și-mbuibarea
Ne scutură acum pe toți cu friguri
Al căror leac e numai sîngerarea.
Din pricina acestei boli s-a stins
Și Richard, răposatul nostru rege.
Dar, nobil Lord de Westmoreland, eu unul
Nu mă găsesc aici în chip de doctor
Și dacă stau în rînd cu soldățoii,
N-o fac fiindcă-aș fi dușmanul păcii.
Mi-am pus veșmîntul aprig de război

Spre-a-i vindeca pe cei al căror suflet
Tînjește de prea multă fericire,
Spre-a curăța din sîngele stricat
Tot cheagul ce ne vlăguiește viața.
Să fiu mai lămurit. Am cumpănit
Răul de-acum cu relele răscoalei
Și, iată, mai puține sînt acestea.
Vedem ce drum apucă rîul vremii,
Și-al întîmplării furtunos puhoi
Ne-a smuls din liniștita noastră matcă.
Am întocmit un opis pentru jalbe
Spre-a le citi, la vremea lor, pe toate.
De mult cu ele am cătat s-ajungem
La rege, dar s-ajungem n-a fost chip.
Cînd păsul vrem să ni-l destăinuim,
Să-l spunem nu ne lasă chiar acei
Ce ne-au făcut mai multă strîmbătate.
Primejdia de ieri, de-alaltăieri,
Ce-o amintesc băltoacele de sînge
Ce se mai văd pe-alocuri și, acum
Sub ochii noștri, pildele bogate,
Ne-au îmbrăcat în platoșa stîngace
Nu ca să frîngem ramuri de măslin
Ci spre-a statornici aici o pace
Vestită și adeverită-n fapt.

WESTMORELAND: Cînd nu v-a fost chemarea ascultată?
Și regele cum v-a jignit? Ce nobil
A căpătat poruncă să vă-nfrunte
Ca să-ntăriți cu o pecete sfîntă
Însîngerata carte-a răzvrătirii
Și să sfințiți netrebnicu-i tăiș?

ARHIEPISCOPUL: Jignit mi-e fratele, întreaga obște,
De fratele mai mare-al tuturor,
Ce-i vinovat că nu ne ocrotește.

WESTMORELAND: De ocrotire nu-i nici o nevoie,
Și dac-ar fi nu te-ar privi pe tine.

MOWBRAY: Ba da,'l privește! Și pe noi, de-asemeni!
Noi n-am uitat jignirile trecute
Iar în aceste zile de restriște
Simțim cu toții mîna grea și aspră
Cum peste noi se lasă.

WESTMORELAND: Lord Mowbray,
Ci deslușește strînsa legătură

A vremii cu nevoia! Vei vedea
Că vremea, nu coroana, v-asuprește;
Cu toate că nu văd anume cum
Tu singur, luat în parte, ai fost jignit
De vreme sau de rege, cît de cît.
N-ai fost repus în drepturile tale,
Primind moșia Ducelui de Norfolk,
Cinstitul și slăvitul tău părinte?

MOWBRAY: Cu ce-a greșit a tatălui meu cinste
Ca eu să trebuiască s-o îndrept?
Era iubit de rege, dar acesta
A fost atunci silit să-l surghiunească.
Cînd tatăl meu și Henric Bolingbroke,[106]
Urcînd în șa, încălecînd grăbiți,
Dînd pinteni cailor ce nechezau,
Cu lancea scoasă, viziera trasă,
Zvîrlind prin cască fulgere din ochi,
Au auzit cum sună trîmbița de luptă
Cînd, crede-mă, nimic pe lumea asta
Nu l-ar fi despărțit de Bolingbroke,
Monarhul și-a zvîrlit cît colo sceptrul
De care atîrna întreaga-i viață.
Descălecînd apoi, i-a prăvălit
Pe toți cei cari de paloș sau județ
Au pătimit de-atunci sub Bolingbroke.

WESTMORELAND: Nici tu, lord Mowbray, nu știi ce vorbești.
Pe-atunci, în Anglia, Earl Hereford[107]
Trecea drept cel mai vajnic luptător.
Poți ști norocul cui i-ar fi surîs?
Dar dacă tatăl tău ar fi învins,
Din Coventry n-ar fi plecat izbînda
Căci toată țara, într-un singur glas,
Îl huiduia; iar ruga ei fierbinte
Era doar pentru Hereford — pe-acesta
Toți îl slăveau mai mult decît pe rege.
Văd însă că m-abat de la făgaș.
Am fost trimis de prinț pentru-a afla
Ce păsuri vă frămîntă și să spun
Că-i gata să v-asculte; și-n măsura
În care cererile voastre-s drepte,
O să vă facă voia și din minte
O să vă scoată gîndul dușmăniei.

MOWBRAY: A fost silit să ne întindă mîna!
Nu dragostea — politica-i la mijloc!

WESTMORELAND: Trufaș mai ești, Mowbray! Îndemnul lui
Din milă izvorăște, nu din teamă —
Căci, iată, oastea noastră e colea,
Pe cinstea mea, mult prea încrezătoare
Spre-a-ngădui un singur gînd mișelnic.
Avem mai multe nume mari ca voi
Și oameni mai deprinși cu armele;
Acestea, bune; cauza, mai dreaptă,
Și nici curajul, cred eu, mai prejos.
Să nu spui că nevoia m-a adus!

MOWBRAY: Eu unul nu-nțeleg să stăm de vorbă.

WESTMORELAND: Vădești că ți-e rușine de greșeli;
Nu sufere atingeri putregaiul.

HASTINGS: E oare prințul împuternicit
Din partea regelui să ne asculte
Și-apoi să hotărască în privința
Condițiilor ce le punem noi?

WESTMORELAND: Mă miră întrebarea fără rost.
Nu-i cap de oști? Nu spune asta tot?

ARHIEPISCOPUL: Atunci milord, primește acest sul
Care cuprinde plîngerile noastre.
De-și va pleca urechea, iar acei
Ce-au fost și sînt cu noi, oriunde-ar fi,
Vor căpăta iertare legiuită,
Și fără cea mai mică-ntîrziere
Vor fi repuși în drepturile lor,
Ne-om trage-ndată-n matca datoriei,
Și Păcii vom aduce toți prinos.

WESTMORELAND: Voi spune-acestea prințului, Milorzi,
Să ne-ntîlnim în văzul oștilor.
Dea Domnul să sfîrșim în pace toate.
De nu, pe cîmpul luptei, paloșul
Să hotărască!

ARHIEPISCOPUL: Precum zici, milord.

(Westmoreland iese.)

MOWBRAY: Un glas lăuntric parcă îmi șoptește
Că nu-s condiții trainice acestea.

HASTINGS: Nu-ți fie teamă! De-ncheiem o pace
Pe temelia îndeajuns de largă

A jalbelor ce le-am înfățișat
Va fi mai trainică decît granitul.

MOWBRAY: Dar regele nu se va-ncrede în noi
Și orice pricină de nimic,
Ce zic, orice prepus ne-ntemeiat
O să-l socoată cap de răzvrătire:
Credința de ne-ar fi martir, și încă
O să ne vînture pe-așa furtună,
Că grîul ar părea ușor ca pleava
Și binele de rău nu s-ar alege.

ARHIEPISCOPUL: Nu, nu, milord. Măria-sa-i sătul
De plîngerile noastre mici și multe.
Aflat-a pasămite, că un mort
Re-nvie mai cu dinadins în fii,
Așa că vrea să șteargă c-un burete
Tăblița amintirii ce-ar putea
Să-l sîcîie cu vechile înfrîngeri
De-acum și pînă-n veac; prea bine știe
Că nu se poate, după cum ar vrea,
O-mpărăție-ntreagă să plivească.
Dușmanii cu prieteni se-ntorloacă:
De vrea să zmulgă un dușman, îndată
Sminteste sau răpune un prieten,
I-e țara ca o soață arțăgoasă
Ce-l scoate pe bărbat din minți; aceasta
E gata s-o lovească — atunci ea
Ridică-n sus copilul, ca pe-un scut,
Iar mîna lui, neputincioasă, cade.

HASTINGS: Și-apoi, nuielele măriei sale
S-au rupt pe alți grumaji, așa că azi
Nici nu mai are cu ce pedepsi.
Puterea lui, ca leul fără colți[103],
Amenință, dar n-are spor.

ARHIEPISCOPUL: Vezi bine!
De-aceea, fii încredințat, milord.
Că de vom rîndui cu grijă toate,
Precum un os zdrobit și pus la loc,
Se va-ntări și pacea noastră.

MOWBRAY: Fie.
Se-ntoarce, iacă-tă, lord Westmoreland.

(Intră Westmoreland.)

WESTMORELAND: Cinstite fețe, prințul e aproape.
Îl întîlniți la jumătate drum?
MOWBRAY: Vlădică, hai, cu Dumnezeu-nainte.
ARHIEPISCOPUL: Milord, vestește-l că sosim. Să mergem.

(Ies.)

SCENA 2

Un alt colț al pădurii.
Dintr-o parte, intră Mowbray, arhiepiscopul, Hastings și alții; din cealaltă parte, prințul John de Lancaster, Westmoreland, ofițeri și însoțitori.

LANCASTER: Sînt bucuros, văr[109] Mowbray, că te văd,
Prea sfînt părinte, bine ai venit —
Și dumneata, lord Hastings, și voi toți.
Vlădică, mult mai bine îți stătea,
Cînd la auzul dangătului, turma-ți
Te-nconjura și te-asculta smerit
Cum tălmăceai din scrierile sfinte,
Decît acum, înveșmîntat în fier,
Să-ndemni cu toba răzvrătiți, cuvîntul
În sabie schimbînd și viața-n moarte.
Cel ce cîștigă inima de rege
Și-n soarele măririi dă în pîrg,
Ce rele poate să dezlănțuie în umbra-i,
Cînd de încrederea-i își bate joc!
Cu tine, prea sfințite, chiar așa
S-a și-ntîmplat. Nu știe oare-o lume
Scriptura cît de bine o cunoști?
Că-n sfîntu-i parlament ești vorbitorul?
Te-nchipuiam ca glas al Domnului,
Profet și vestitor ce mijloceai
Între lucrarea noastră pămîntească
Și harul sfînt. O, cine-ar fi crezut
C-ai folosit atît de strîmb puterea
Și darul ce ți s-a fost dat de sus,
Cum face-un favorit al regelui,
Pornit pe mîrșăvii? Ai răsculat,
Slujindu-i chipurile lui Hristos,
Supușii tatălui meu — unsul Său —
Și i-ai stîrnit

ARHIEPISCOPUL: Iubite Lancaster,
Nu lupt ca pacea regelui s-o tulbur!
Cum îi spuneam și lui Westmoreland,
Restriștea vremii ne-a împins, vezi bine,
Să ne-mbrăcăm cu-aceste straie hîde
Și mîntuirea să ne-o căutăm
Astfel. Trimis-am înălțimii tale,
În de-amănunt, jelaniile noastre
De care și-a rîs palatul. Fiul hidrei.[110]
Războiul, dintr-acestea s-a iscat;
Azi dușmănoșii-i ochi îi poate-nchide
Curmarea înțeleaptă-a nedreptății,
Și-atunci, supunerea, înzdrăvenită,
Va sta veghind la poalele măririi.

MOWBRAY: De nu, pînă la ultimul ostaș,
Ne-om încerca norocul.

HASTINGS: De cădem,
Avem prieteni care ne vor urma;
Pe-aceștia, la nevoie, frații lor;
Și lanțul relelor se va-nchega
Și vrajba neam de neam va dăinui
Cît timp vor fi în Anglia copii.

LANCASTER: Prea scurt ești de vedere, Hastings,
Spre-a desluși pe cele viitoare!

WESTMORELAND: Fii bun, măria ta, și le răspunde
Ce fel ai judecat tot ce-au cerut.

LANCASTER: Sînt cereri drepte, eu așa socot;
Și jur pe sîngele-mi regesc din vine:
Răstălmăcit a fost al tatii gînd
Iar cei din preajma lui prea samavolnic
Și vrerea i-au stropșit-o, și puterea.
Pe viața mea, vom liniști curînd
Ce păsuri vă frămîntă. De vroiți,
Trimiteți-i la vatră pe soldați,
Și noi vă vom urma; în fața lor,
Îmbrățișîndu-ne să bem frățește
Ca ochii lor să-nveșnicească semnul
Iubirii noastre re-nviate.

ARHIEPISCOPUL: Mă bizui pe cuvîntul tău de prinț.

LANCASTER: Ți-l dau, și mi-l voi ține. — Acest pahar
Vreau să-l închin în sănătatea ta.

HASTINGS: Mergi, căpitane, și vestește pacea;
Plătește oamenii și dă-le drumul —
E-o veste mare pentru ei. Hai, iute!

(Ofițerul iese.)

ARHIEPISCOPUL: În cinstea ta beau, lord de Westmoreland.
WESTMORELAND: Într-a sfinției Tale! Dac-ai ști
Cît m-am zbătut s-aduc această pace,
Ai bea cu inima ușcară — totuși
O să-mi arăt iubirea mai tîrziu.
ARHIEPISCOPUL: Eu unul nu mă îndoiesc.
WESTMORELAND: Mă bucur.
În sănătatea ta, iubit văr Mowbray!
MOWBRAY: Urarea ta e foarte potrivită;
M-a apucat sfîrșeala, din senin.
ARHIEPISCOPUL: Știi, rîsul prevestește un necaz;
Dosada, întîmplare norocoasă.
WESTMORELAND: Atunci fii vesel; brusca întristare
Arată că te-așteaptă-o zi cu soare.
ARHIEPISCOPUL: Eu unul sînt cuprins de voioșie.
MOWBRAY: Cu-atît mai rău, de crezi în ce-ai rostit.

(Strigăte în culise.)

LANCASTER: Cum i-a înveselit cuvîntul „pace"!
MOWBRAY: Frumos e chiotul după izbîndă...
ARHIEPISCOPUL: Precum izbînda, poate fi și pacea
Cînd amîndoi vrăjmașii sînt înfrînți
Dar nu-i nici unul păgubit.
LANCASTER: Milord,
Dă slobozenie și oastei noastre.

(Westmoreland iese.)

Prea sfinte, ar fi bine ca soldații
Să treacă-n marș pe dinaintea noastră,
Să ne vedem dușmanii.
ARHIEPISCOPUL: Mergi, lord Hastings,
Și spune-le să vină.
(Hastings iese.)

LANCASTER: Sper, milorzi,
Că vom petrece noaptea împreună.

(Westmoreland se întoarce.)

De ce nu se împrăştie ostaşii?
WESTMORELAND: Porunca ce le-ai dat-o e s-aştepte;
Nu vor pleca pîn-ce nu le vorbeşti.
LANCASTER: Sînt oameni ce-şi cunosc îndatorirea.

(Intră Hastings din nou.)

HASTINGS: Milord, soldaţii noştri au plecat;
Ca boulenii dejugaţi, se-ndreaptă
Spre cele patru vînturi; ca şcolarii
Ce după lecţii, fug care-ncotro.
WESTMORELAND: Frumoase veşti, lord Hastings! Drept acestea,
Te arestez, căci eşti un trădător.
Prea sfinte, Mowbray, şi pe voi, la fel,
Vă arestez pentru trădare.
MOWBRAY: E dreaptă şi cinstită fapta voastră?
WESTMORELAND: Dar uneltirea voastră cum e?
ARHIEPISCOPUL: Jurat-ai strîmb?
LANCASTER: Nu ţi-am jurat nimic!
Am spus doar că voi drege tot ce-n jalbă
Aţi stăruit să dreg — şi o voi face,
Aşa să îmi ajute Cel de sus!
Ci vouă, răzvrătiţilor, răsplata
Ce-o meritaţi şi voi şi fapta voastră!
Ostaşii voştri, iarăşi, vai de ei:
I-aţi strîns şi slobozit în chip prostesc.
Milord! să fie urmăriţi de zor;
Nu noi, ci Dumnezeu e-nvingător!
Cu trădătorii, la butuc acum;
Acesta-i binemeritatul drum.

(Ies.)

SCENA 3

O altă parte a pădurii.
Trîmbiţe. Hărţuieli. Falstaff se întîlneşte cu Colevile.

FALSTAFF: Cum te cheamă, voinice? De ce neam eşti şi de prin ce meleaguri?
COLEVILE: Sînt cavaler, domnule, şi mă numesc Colevile din vale.
FALSTAFF: Bun, care va să zică te cheamă Colevile, eşti cavaler şi te tragi dintr-o vale. Numele o să-ţi rămînă Colevile, dar de

acum încolo o să fii de meserie trădător și locuința o să-ți fie temnița. E destul de adîncă — o să fii și mai departe Colevile din vale.

COLEVILLE: Nu ești dumneata Sir John Falstaff?[111]

FALSTAFF: Oricine aș fi, nu sînt mai prejos ca el. Te predai, cavalerule? Sau trebuie să nădușesc din pricina ta? Dacă nădușesc, picăturile de sudoare o să fie lacrimile celor ce te iubesc și plîng pentru moartea ta; de aceea, trezește în tine frica și tremuriciul și roagă-mă să te iert.

COLEVILE: Cred că ești sir John Falstaff și de aceea mă predau.

FALSTAFF: În burta asta a mea e o babilonie de limbi și nici una din ele nu rostește alt cuvînt decît numele meu. Dacă aș avea o burtă mai ca lumea, ce mai încoace și încolo, aș fi omul cel mai întreprinzător din Europa. Pîntecele, pîntecele mă duce la pierzanie. A! Vine căpitanul nostru.

(Intră prințul John de Lancaster, Westmoreland, Blunt și alții.)

LANCASTER: Să nu-i mai urmărim, sfîrșită-i lupta.
Adună-ți oștile, lord Westmorleland.

(Westmoreland iese.)

Ei, Falstaff, unde-ai fost în tot ăst timp?
Cînd toate s-au sfîrșit, apari și tu.
Cu astfel de isprăvi eu te și văd
Despriponind cîndva spînzurătoarea.

FALSTAFF: Ar fi nu știu cum dacă nu s-ar întîmpla așa; știu că învinuirile și dojana sînt întotdeauna răsplata vitejiei. Ce-ți închipui că sînt: rîndunică? săgeată? glonte? Ce, pot eu oare, la vîrsta mea, să mă mișc cu iuțeala gîndului? Am venit încoace într-un suflet — am deșelat o sută optzeci cai de poștă[112]; și aici, prăfuit de drum cum sînt, dar cu vitejia neștirbită și nepătată, am pus mîna pe sir John Colevile din vale, un cavaler turbat și un dușman de temut. O nimica toată! Cum m-a văzut, cum s-a și predat — așa că pot spune, o dată cu romanul acela cu nas coroiat: „Am venit, am văzut, am învins!"[113]

LANCASTER: A fost mai curînd curtenie din partea lui decît merit din a dumitale.

FALSTAFF: Nu știu. Asta e, luați-l și vă rog să înscrieți isprava printre celelalte fapte mari ale zilei; că de nu, o să pun să fie amintită într-o baladă[114] — în poza dinaintea titlului o să apar

eu cu Colevile sărutîndu-mi picioarele. Dacă o să fiu silit să fac asta, atunci, pe cuvîntul meu de gentilom, voi toți o să semănați cu monedele aurite de doi peni, față de jumătatea de coroană care sînt eu, și pe cerul luminos al slavei o să strălucesc pe lîngă voi, așa cum strălucește luna plină în puzderia stelelor — ia, niște gămălii de ac. De aceea, dați-mi ce mi se cuvine — meritul meu să fie înălțat în slavă.

LANCASTER: Ești prea greu ca să fii înălțat.

FALSTAFF: Atunci să strălucească.

LANCASTER: E prea întunecat.

FALSTAFF: Atunci, înălțimea ta, faceți ceva ca să-mi priiască și spuneți-i cum vreți.

LANCASTER: Colevile îți spune?

COLEVILE: Da, milord.

LANCASTER: Ești un răsculat vestit, Colevile.

FALSTAFF: Și un vestit supus credincios l-a luat prizonier.

COLEVILE: Milord, sînt ca și cei ce m-au trimis
Să lupt aici; eu dacă-i comandam,
Ne-am fi vîndut noi pielea mult mai scump.

FALSTAFF: Nu știu cum și-au vîndut pielea ceilalți; dar tu, ca un om cumsecade, ai dat-o pe degeaba și pentru asta îți mulțumesc.

(Westmoreland se întoarce.)

LANCASTER: Ei, urmărirea s-a sfîrșit?

WESTMORELAND: Bat în retragere și nu mai luptă.

LANCASTER: Trimiteți-l pe Colevile și ceilalți la York, spre a fi executați îndată. Blunt, du-l de-aici și vezi să-l pui sub pază.

(Blunt etc., cu Colevile, ies.)

Milorzi, acum să ne grăbim la curte;
Aud că tatăl meu e greu bolnav.
Aș vrea ca vestea să ne-o ia-nainte,
De-aceea, vere, mergi și-mbărbătează-l,
Iar noi te vom urma făr-a zori.

FALSTAFF: Milord, te rog, îngăduie-mi să trec
Prin Gloucestershire; iar cînd ajungi la curte,
Să pui și pentru mine-o vorbuliță.

LANCASTER: Cu bine, Falstaff — nu am încotro;
Te-oi lăuda mai mult decît o meriți.

(Ies toți în afară de Falstaff.)

FALSTAFF: Numai dacă te-ar tăia capul cum s-o faci — cu un dram de minte ai fi mai în cîştig decît cu un ducat. Pe cuvîntul meu, băieţaşul ăsta cuminte nu mă iubeşte şi nimeni nu-l poate face să rîdă. Şi nu e de mirare — vin nu bea. Nu iese nimic bun din copiii ăştia smeriţi; băuturile apoase le subţiază sîngele şi mîncările de peşte îi îmbolnăvesc de gălbeneală, aşa că atunci cînd se însoară, aduc pe lume numai fete. Cei mai mulţi sînt bătuţi în cap şi fricoşi, şi ca ei am fi şi unii din noi dacă n-am mai trage la măsea. Un vin bun, puterea ursului, are două urmări. În primul rînd, se urcă la cap şi zvîntă acolo toţi aburii prostiei, tîmpeniei şi posăciei, făcînd mintea sprintenă, înţelegătoare, gata să uite uşor şi plină de tablouri săltăreţe, scînteietoare şi ademenitoare, care capătă glas atunci cînd ajung în vîrful limbii şi devin vorbe de duh. În al doilea rînd, vinul înfierbîntă sîngele. La început, sîngele e rece şi amorţit, plecînd din ficat alb şi palid, ceea ce trădează micime de suflet şi laşitate. Vinul însă îl încălzeşte şi-l mînă dinăuntru înspre mădulare: îmbujorează obrajii care, ca un semnal luminos, cheamă la arme pe toţi supuşii acestei mici împărăţii — omul — şi atunci toate cetele şi podgheazurile vieţii şi toate puterile mai mici se strîng în jurul căpitanului, inima, care, umflîndu-se în pene la vederea alaiului ce-i dă ghes, săvîrşeşte minuni de vitejie; şi toate astea numai datorită vinului. Iscusinţa armelor, aşadar, nu e nimic fără vin, pentru că vinul pune toate în mişcare; învăţătura este ca o comoară pe care o ţine ascunsă necuratul[115] pînă cînd dă vinul iama într-însa. Aşa se face că prinţul Henry e viteaz. Sîngele rece pe care în chip firesc l-a moştenit de la taică-său ca pe un pămînt sărac şi neroditor, el l-a îngrăşat, l-a arat şi l-a lucrat, căznindu-se din răsputeri să bea — ce zic! să stingă butoaie de vin roditor. De aceea e şi atît de focos şi de viteaz. Dacă aş avea o mie de feciori, prima învăţătură pentru viaţă pe care le-aş da-o ar fi să jure că nu vor mai pune în gură strop de băutură apoasă şi că vor bea numai vin de Xeres.

(Intră Bardolph.)

Ei, ce e, Bărdolph?

BARDOLPH: Soldaţii s-au împrăştiat, care-încotro.

FALSTAFF: Foarte bine! Eu o să trec prin Gloucestershire şi o să mă opresc la master Robert Shallow. L-am şi înmuiat între degetul mare şi arătător şi în curînd o să-l am la degetul cel mic. Hai.

(Ies.)

SCENA 4.

Westminster. Camera „Ierusalimului".[116]
Intră regele, Clarence, Gloucester, Warwick și alții.

REGELE: Milorzi, dacă vrea Domnul să înfrîngem
Răscoala care a-nroșit cu sînge
Pridvorul caselor, noi pe cei tineri
Spre bătălii mai vrednice-i vom duce,
Purtînd doar săbii binecuvîntate.
Corăbiile-s gata, oastea-i strînsă,
Namestnicii sînt întăriți și toate
Sînt rînduite cum am socotit;
Atît că eu nu-s întremat cu totul
Și zăbovim cît încă răzvrătiții
Sub jugul legilor nu s-au plecat[117].
WARWICK: Sfîrșitul boalei și-al răscoalei, doamne,
Nu poate fi departe.
REGELE: Humphrey, spune-mi:
Unde e fratele tău, prințul?
GLOUCESTER: Cred c-a plecat la Windsor să vîneze.
REGELE: Îl însoțește cine?
GLOUCESTER: Nu știu, Doamne.
REGELE: Nu-i frate-său cu el, Thomas de Clarence?
GLOUCESTER: Nu, doamne, Thomas e aici, de față.
CLARENCE: Părinte și stăpîn, care ți-e voia?
REGELE: Doar binele ți-l vreau, Thomas de Clarence.
De ce nu ești cu fratele tău prințul?
El te iubește și tu fugi de el;
Dintre toți frații, tu-i ești cel mai drag.
Să-i prețuiești, băiatul meu, iubirea,
Iar după moartea mea, să mijlocești
Între noblețea lui și ceilalți frați.
Nu-l ocoli, dar nu-i știrbi iubirea,
Nici buna lui voință nu o pierde
Părînd cu el nepăsător și rece;
E plin de suflet dacă știi să-l iei;
Găsești la el și lacrimi în durere
Și-o mînă-ntinsă pentru ajutor,
Deși e cremene de-l întărîți,
Ca iarna schimbător și mai năprasnic
Decît e gerul aspru-al dimineții —
De-aceea, vezi de-i deslușește firea,

Pentru metehne mustră-l stingherit,
Atunci cînd e voios, cînd e posac,
Să-l lași într-ale sale pînă cînd
Mînia, ca balena pe uscat[118],
Se istovește singură. Atunci
Vei fi un adăpost pentru prieteni
Și-un cerc de aur pentru frați, ca astfel
Să nu se spargă vasul sîngelui,
Adesea otrăvit de clevetirea
Ce-o toarnă vîrsta-ncet, încet, chiar dacă
Otrava ar lucra fulgerător
Ca toaia, sau ca pulberea de pușcă.

CLARENCE: Voi fi curtenitor și bun cu el.

REGELE: De ce nu l-ai urmat la Windsor, Thomas?

CLARENCE: Ia masa azi în Londra — nu e-n Windsor.

REGELE: Cu cine a plecat? poți tu să-mi spui?

CLARENCE: Cu Poins și alți nedespărțiți prieteni.

REGELE: Pămîntul gras e plin de buruieni;
Iar el, icoana tinereții mele,
E năpădit. De-aceea, jalea mea
Se-ntinde dincolo de ceasul morții.
Îmi plînge inima, închipuind
Restriștea zilelor neîndrumate
Și-a vremii putrezime ce v-așteaptă
Cînd o să dorm lîngă străbunii mei...
Cînd poftele-i, scăpînd de frîu, avea-vor
Un singur sfetnic — sîngele aprins —
Risipa cînd va-ntîlni pierzarea,
Ce aripi o să-i prindă zvăpăiala,
Zburînd spre prăbușire sau primejdii!

WARWICK: Stăpîne, prea greșit îl judeci. Prințul
Învață să-și cunoască-nsoțitorii
Întocmai cum înveți un grai străin,
Cînd pînă și o vorbă de rușine
Se cere luată-n seamă — după care,
De folosit, n-o folosești, dar o cunoști
Și o urăști. Cu vremea, și el, prințul,
Va căuta să scape de prieteni,
Ca de ocări; iar amintirea lor
Va dăinui ca pildă și măsură
Spre-a judeca și viața altor oameni,
Trăgînd folos din vechile greșeli.

REGELE: Nu-și lasă fagurii albinele
Prin mortăciuni.

(Intră Westmoreland.)

Cine e? Westmoreland!

WESTMORELAND: Stăpîne, sănătate și sporire
Și bucurii—ca vestea ce-o aduc!
John prințul îți sărută mîna, doamne;
Prelatul, Mowbray, Hastings și ceilalți
Au cunoscut pedeapsa legii tale;
Nu-i scos din teacă paloș de rebel —
Măslinul Păcii crește peste tot.
Anume cum s-au petrecut acestea
Poți să citești aici amănunțit.

REGELE: O, Westmoreland, ești pasărea de vară
Ce la sfîrșitul iernii cîntă-ntr-una
Sosirea zilei.

(Intră Harcourt.)

Alte noutăți.

HARCOURT: Te ocrotească Cerul de dușmani:
De s-or scula-mpotriva ta, să cadă
Precum acei de care vin să-ți vorbesc!
Pe Bardolph și Northumberland cu marea
Lor oaste de englezi și scoțieni,
Șeriful de Yorkshire i-a nimicit.
Ce fel și cum anume s-a dus lupta
Stă scris pe larg aicea, în scrisoare.

REGELE: De ce-mi fac rău aceste bune știri?
Nici cînd nu va veni oare Fortuna
Cu amîndouă brațele-ncărcate?
Cuvintele-i frumoase le va scrie
Mereu, mereu, cu litere urîte?
Cînd dăruiește poftă, nu dă hrană —
Ca la săracii zdraveni — sau ospețe
Dar fură pofta; ca la cei bogați,
Ce nu se bucură de plinul lor.
Ar trebui să fiu voios, și, iată,
Văd ca prin sită, sînt înnegurat,
Apropiați-vă, mi-e tare rău.

GLOUCESTER: Măria ta, nu te lăsa!

CLARENCE: O, tată!

WESTMORELAND: Deschide ochii, doamne, și fii tare!
WARWICK: Răbdare, prinți, sfîrșelile acestea
Pe rege îl apucă foarte des.
Făceți-i loc, lăsați-l să răsufle
Și o să-i treacă.
CLARENCE: Nu, mult nu mai are.
În zidul ce-i adăpostește duhul
Au ros atîta grijile și truda
Că viața îl va dărîma curînd.
GLOUCESTER: Mi-e teamă de norod; căci se vorbește
De nașteri nefirești și prunci hidoși
Ce n-au fost zămisliți[119]; vremea-i schimbată
Iar anul a sărit cîteva luni,
Găsindu-le-adormite.
CLARENCE: Pe Tamisa
Au fost trei fluxuri fără de reflux,
Și spun bătrînii, cronici ale vremii,
C-așa a fost și înaintea bolii
Și morții lui Edward, străbunul nostru.
WARWICK: Vorbiți încet — își vine în simțiri.....
GLOUCESTER: Acest atac i-apropie sfîrșitul.
REGELE: Duceți-mă de-aici, vă rog, pe brațe
În altă cameră — încet, încet.

(Ies.)

SCENA 5

O altă cameră.
Regele stă culcat în pat. Clarence, Gloucester, Warwick și alții.

REGELE: Nu faceți zgomot, dragii mei, vă rog,
Doar dacă-i cîntă gingaș cineva
Truditului meu duh.
WARWICK: Chemați atunci
Pe muzicanți, în camera cealaltă.
REGELE: Coroana puneți-o aici, pe pernă.
CLARENCE: De tot i s-au tras ochii — ce schimbat e!
WARWICK: Prea faceți zgomot! Mai încet!

(Intră prințul Henric.)

PRINȚUL: Pe ducele de Clarence l-ați văzut?
CLARENCE: Aicea-s, frate, copleșit de jale.

PRINȚUL: Afară-i soare și-năuntru plouă?
Ce face regele?

GLOUCESTER: E greu bolnav.

PRINȚUL: Aflat-a buna veste?
Șoptește-i-o!

GLOUCESTER: De cînd i-am spus-o, s-a schimbat în rău.

PRINȚUL: Dacă-i bolnav de bucurie, se va face bine fără leacuri.

WARWICK: Încet, milorzi; alteță, binișor;
Măria sa ar vrea să ațipească.

CLARENCE: Să mergem în odaia de alături.

WARWICK: Alteță, vrei să vii și tu cu noi?

PRINȚUL: Nu — eu veghez la căpătîiul tatii.

(Ies toți afară de prinț.)

De ce-i coroana lîngă el, pe pernă?
Tovarășă de pat sîcîitoare!
Necaz strălucitor! Zbucium de aur
Ce ții deschisă poarta somnului
În nopți de veghe! Tată, dormi cu ea...
Dar somnul nu ți-e sănătos, nici dulce
Ca tihna celor ce cu frunte-ncinsă
În pînza aspră, sforăie și-ntrec
Priveghiurile nopții. O, mărire!
Cum semeni tu cu zalele bogate
Ce-n zile cu zăduf pe purtător
Îl apără și-l ard! Pe gura lui
E-un fulg ce-ar adia dacă răsuflă.
Măria-ta Părinte! Acest somn
E-ntr-adevăr adînc — un somn ca ăsta
A despărțit atîția regi englezi
De-acest inel de aur. Zeciuiala
Ce-ți sînt dator sînt lacrimi și-ntristare;
Iar firea și iubirea mea fiiască
Ți-o vor plăti cu-mbelșugare, tată!
Tu-mi dai, în schimb, coroana ta de rege;
Sînt primul tău născut, e dreptul meu.
Aici să stea — și cerul s-o păzească!

(Își pune coroana pe cap.)

Tăria-ntregii lumi de s-ar culege
'Ntr-un singur braț de uriaș, n-ar smulge

O cinste ce prin drept mi se cuvine.
Copiii mei vor moșteni-o de la mine.

(Iese.)

REGELE: Warwick! Gloucester! Clarence!

(Intră Warwick, Gloucester, Clarence și ceilalți.)

CLARENCE: Ne cheamă regele?
Ce este, măiestate? Cum te simți?
REGELE: Milorzi, de ce-ați plecat de lîngă mine?
CLARENCE: Noi te-am lăsat cu fratele meu, prințul —
A vrut să privegheze-asupra ta.
REGELE: Prințul de Wales! dar unde-i? Vreau să-l văd,
Nu este-aici.
WARWICK: O ușă e deschisă — a ieșit.
GLOUCESTER: Dar nu prin camera în care-am stat.
REGELE: Coroana unde-i? Cine-a ridicat-o?
WARWICK: Era aici cînd am ieșit, stăpîne.
REGELE: A luat-o prințul, Mergeți, căutați-l.
Grăbit e-ntr-atîta încît crede
Că somnul meu e somnul morții?
Găsește-l, Warwick, și-l trimite-ncoace.

(Warwick iese.)

Cu boala mea-și unește dînsul rolul
Și astfel îmi apropie sfîrșitul...
Cu cîtă grabă se răscoală firea
Cînd aurul se face ținta ei!
De dragul vostru, tații fără minte
Nu dorm de griji și creierii și-i storc
Și oasele-și trudesc;
De dragul vostru strîng din cele țări.
Cu sila, bolți de aur otrăvit,
Silindu-se-a vă face să deprindeți
Și meșteșugul armelor, și arta.
Albine ce culeg din flori dulceața;
Aceștia-s tații...
Cu ceară-n coapse și cu miere-n gură,
Aduse-n stup; albine și în moarte,
Răsplata trudei lor! Amarul gust
Îl mijlocesc comorile-adunate.

(Intră Warwick din nou.)

Ei, unde-i cel ce nu vrea să adaste
Sfîrșitul bolii, bunul său prieten?

WARWICK: Aflatu-l-am în camera de-alături,
Cu fața numai lacrimi, și-n durere
Atît de afundat, că tirania
Ce n-a băut într-una decît sînge,
Văzîndu-l, și-ar spăla cuțitul
În roua ochilor lui Henric. Iată-l.

REGELE: Dar pentru ce a luat cu el coroana?

(Intră prințul Henric.)

Da, a venit. Apropie-te, Harry.
Acum plecați, lăsați-ne-n de noi.

(Warwick și ceilalți ies.)

PRINȚUL: N-aș fi crezut să-ți mai aud iar glasul.

REGELE: Părinte-al gîndului ți-a fost dorința.
Sînt o povară pentru tine, Harry.
Rîvnești la tronul gol atît de mult
Încît îți pui însemnele domniei
'Nainte de soroc? Smintită tinerețe!
Alergi după mărirea ce zdrobește?
Așteaptă-un pic; pe-un vînt atît de slab
Se sprijină-al puterii mele nor,
Că se va destrăma cu mare grabă.
Mi-e viața în amurg. Tu ai furat
Ceva ce astăzi încă ar fi fost,
De drept, al tău; acum pe patul morții,
Ce bănuieli aveam, le-ai întărit.
Că nu-ți sînt drag mi-ai dovedit o viață
Și vrei să mor încredințat de-aceasta.
În minte-ți tăinuind mii de pumnale,
Le-ai ascuțit de inima-ți de piatră
Spre-a-njunghia cu ele-n preajma morții.
Cum? Nu mă păsuiești un singur ceas?
Atunci te du să-mi sapi tu singur groapa
Și pune clopotele să vestească
Încoronarea ta, nu moartea mea.
Din lacrimi ce mi-ar fi stropit mormîntul
Fă, pentru fruntea-ți, untdelemn sfințit.
Aruncă-mă-n țărîna urgisită.
Dînd viermilor pe cel ce-ți dete viață,

Slujbașii schimbă-mi-i, răstoarnă toate;
E vremea să ne batem joc de legi.
Henric al cincilea e-ncoronat!
Deșertăciune, sus! jos, demnitate!
În lături, sfetnici înțelepți, iar voi,
Maimuțe lenevoase ale lumii,
Strîngeți-vă la curtea Engliterei!
Vecini, puteți acum scăpa de drojdii!
Aveți tîlhari ce beau, înjură, joacă,
O țin în chef, ucid și săvîrșesc,
Păcate vechi în chipul cel mai nou?
Scăpa-veți, fiți pe pace! Englitera
Ascunde fărdelegea! Englitera
Le va da slujbe, cinste și putere,
Căci Harry a scos botnița pierzării
Și fiorosul ei zăvod e gata
Să-i sfîșie pe cei nevinovați...
Sărmanul meu regat, ros de dihonii
Cînd grija mea nu te-a ferit de patimi
Ce-o să te faci cînd ele-ți vor fi grija?
Vei fi din nou o țară de coclauri
Și lupi, străvechii tăi locuitori!

PRINȚUL: Îți cer iertare, tată! Dacă plînsul
Nu mă-neca, putînd să îngăimez
Aș fi oprit amara ta dojană
'Nainte de-a-mi vorbi, și eu, cu drag
De-a te-asculta. Coroana e aici.
Și fie ca Acel ce-o poartă veșnic,
Să ți-o păzească, mulți, mulți ani! Iar dacă
O prețuiesc mai mult ca slava ta,
Să nu mă mai ridic de pe genunchi,
Pătruns cum sînt de duhul ascultării.
Mi-e martor Cel de sus c-am înlemnit
Cînd am intrat și am văzut, părinte,
Că nu mai ai suflare! Dacă mint,
Să mor în plin avînt al tinereții,
Să nu-i arăt ne-ncrezătoarei lumi
Schimbarea nobilă ce-am hotărît!
Privindu-te, crezînd că ai murit,
Și aproape mort eu însumi la ăst gînd,
Coroanei i-am vorbit ca unui om
Și-am dojenit-o astfel: „Grija ta
Din trupul tatii s-a-nfruptat. De-aceea,

Ești cel mai bun și cel mai scîrnav aur;
Căci altul, nu atît de prețios,
Păstrează viața-n chip de leac[120], ci tu,
Mai bun, mai plin de slavă, l-ai răpus
Pe cel ce te-a purtat." Astfel mustrînd-o,
Pe cap mi-am așezat-o ca să lupt,
Ca fiu adevărat, cu un vrăjmaș
Ce-n fața mea l-a omorît pe tata.
Dar dac-am încercat vreo bucurie
Și m-am lăsat de fală ispitit
Sau dacă duhul mîndru-al răzvrătirii
M-a tulburat sau m-a-ndemnat să-ncerc
Fiorul de putere a coroanei,
S-o-ndepărteze Cel de sus de mine
Făcîndu-mă cel mai sărac vasal
Ce-a-ngenunchiat vreodată-n fața ei!

REGELE: O, fătul meu,
Cel Veșnic ți-a șoptit s-o duci de-aici
Spre-a cîștiga mai mult în ochii mei,
Cerînd, atît de înțelept, iertare!
Apropie-te, Harry, șezi pe pat,
Și-ascultă ultima povață, cred,
Ce-o să mai pot rosti. Doar cerul știe
Ce căi întortochiate-am străbătut
Spre-a lua coroana; și povara ei,
Afar' de mine n-a știut-o nimeni.
Tu o primești cu liniște mai multă,
Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin;
Ce temelii i-am ridicat coboară
Cu mine în mormînt. Pe capul meu,
Părea o cinste smulsă cu de-a sila
Și mulți mă-nvinuiau c-am cîștigat-o
Cu ajutorul lor. De-aceea, zilnic,
Dihonii și vărsări de sînge noi
Au sfîșiat închipuita pace.
Știi doar prin ce primejdii am trecut
Spre-a-i înfrunta pe toți dușmanii noștri;
Domnia mea n-a fost decît o scenă
Pe care s-a jucat încrîncenarea.
Murind, se schimbă tot; ce-am dobîndit
Te-așteaptă sub un nume mai frumos:
Tu vei primi coroana moștenire.
Și totuși, mai ferit cum ești ca mine,

Te-așteaptă griji, căci rănile sînt noi;
Prietenilor mei — deci și-alor tăi —
Doar de curînd li s-a fost scos veninul.
Puterea lor m-a înălțat pe tron
Și m-am temut că tot ea va putea
Să mă răstoarne; și atunci, pe unii
I-am nimicit; ceilalți, în Țara Sfîntă
Erau a mă urma, ca nu cumva
Prea multa trîndăvie să-i îndemne
A-mi cerceta domnia. Drept aceea,
Trimite-i pe cei zvăpăiați să lupte
În țări străine; pentru ca războiul
Să șteargă amintirea altor zile.
Aș vrea să-ți spun mai multe, dar plămînii
Sînt prea slăbiți... nu, nu mai pot vorbi.
Ceresc părinte, iartă-mi rătăcirea,
Și apără-i lui Henric, moștenirea!

PRINȚUL: Tu, tată, tronul
L-ai cîștigat, păstrat și-ncredințat,
Cum se cădea, întîiului băiat;
De-aceea, cei ce vor dușmani să-mi fie,
Să știe că-l păzesc cu strășnicie!

(Intră John de Lancaster.)

REGELE: Vezi, vezi, sosește John de Lancaster.

LANCASTER: Rege părinte, sănătate, pace
Și fericire multă.

REGELE: Fericire
Și pace, fiul meu, e drept, mi-aduci.
Dar sănătatea, fluturînd din aripi,
De trunchiul vlăguit, vai, s-a desprins,
În clipele acestea-n fața ta,
Cu viața socotelile-mi închei.
Lord Warwick unde e?

PRINȚUL: Lord Warwick!

(Intră Warwick și alții.)

REGELE: Ascultă: sala-n care-am leșinat
Întîia oară, n-are un nume-al ei?

WARWICK: „Ierusalim“ îi spune, maiestate.

REGELE: Mărire Ție, Doamne! Chiar într-însa
Va să-mi dau duhul. Mi s-a prorocit
Că voi muri-n Ierusalim, iar eu
Credeam zadarnic că e Țara Sfîntă.
Pe Henric duceți-l într-ale lui,
În camera Ierusalimului[121].

(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1

Gloucestershire. Casa judecătorului Shallow. Intră Shallow, Falstaff, Bardolph și pajul.

SHALLOW: Mă jur pe cocoș și pe coțofană, sir, că n-o să pleci în seara asta. Hei, Davy!

FALSTAFF: Să mă ierți, Master Robert Shallow.

SHALLOW: Ba n-o să te iert de loc — nici vorbă de iertare — care iertare? Ce iertare? Unde ești, Davy?

(Intră Davy.)

DAVY: Aici, sir.

SHALLOW: Davy, Davy, Davy — ia stai nițel, Davy — ia să vedem noi, Davy — da — ia poftește-l încoace pe William bucătarul. Sir John, nici nu poate fi vorba de iertare.

DAVY: Ascult, sir; nu vă pot îndeplini porunca. Voiam să vă-ntreb; cu ce semănăm arătura: cu grîu?

SHALLOW: Cu grîu roșu[122], Davy. Dar cheamă-l pe bucătar. Avem porumbei tineri?

DAVY: Avem, sir. Poftim socoteala fierarului pentru potcovitul cailor și pentru pluguri.

SHALLOW: Cercetează și plătește. Sir John, nici un fel de iertare!

DAVY: Trebuie să cumpărăm, sir, un lanț nou pentru găleată... și ce-aveți de gînd, sir: îi opriți lui William din leafă pentru sacul pe care l-a pierdut la bîlciul de la Hinckley?[123]

SHALLOW: Încape vorbă! Cîțiva porumbei, Davy, o pereche de pui, o ciozvîrtă de miel, și altele de soiul ăsta — așa să-i spui lui William.

DAVY: Domnul soldat rămîne la noi peste noapte, sir?

SHALLOW: Da, Davy. Vreau să-l omenesc cum se cuvine. Un prieten la palat face mai mult decît un gologan în pungă. Cinstește-i și pe oamenii lui, Davy — sînt niște pungași cumsecade, și mușcă pe la spate.

DAVY: Spatele lor, sir, e mușcat de sus pînă jos — rufăria lor e grozav de murdară.

SHALLOW: Ai adus-o bine, Davy. Ei, fă ce ți-am spus.

DAVY: Vă rog, sir, sprijiniți-l pe William Visor din Wincot împotriva lui Clement Perkes de pe deal.

SHALLOW: Davy, sînt multe plîngeri împotriva lui Visor ; Visor ăsta e o mare secătură, după cîte știu.

DAVY: Așa și este, sir: e o secătură. Cu toate acestea, zău, sir, nu se poate să sprijiniți o secătură atunci cînd vă roagă prietenul lui? Un om cumsecade, sir, se apără singur, dar o secătură? De opt ani de zile, sir, vă slujesc cu credință; o dată sau de două ori într-un pătrat de an nu mi se-ngăduie și mie să sprijin o secătură împotriva unui om cumsecade? Înseamnă, care va să zică, că am puțină trecere pe lîngă dumneavoastră. Secătura e bun prieten cu mine, sir; de aceea, vă rog stăruitor să-l sprijiniți.

SHALLOW: Bine, bine, n-am să-l obijduiesc. Hai, du-te, Davy. *(Davy iese.)* Unde ești, sir John? Ei, hai, hai, scoate-ți ciubotele. Dă-mi mîna, master Bardolph.

BARDOLPH: Sînt bucuros să văd pe înălțimea voastră.

SHALLOW: Îți mulțumesc, îți mulțumesc din toată inima, bunule master Bardolph. *(către paj)* Bine-ai venit, uriașule. Să mergem, Sir John.

FALSTAFF: Vin numaidecît, master Robert Shallow. *(Shallow iese.)* Bardolph, ai grijă de cai. *(Bardolph și pajul ies.)* Dacă m-ar tăia în bucățele cu ferăstrăul, ar putea să facă din ele patru duzini de cîrje bărboase de călugări, cum e master Shallow. Nici c-am pomenit potriveală ca aceea dintre mintea lui și mintea slugilor. Tot uitîndu-se la el, aceștia se poartă ca niște judecători tîmpiți; iar el, tot stînd de vorbă cu dînșii, juri că e o slugă ce-aduce a judecător. Li s-au intorlocat într-atîta gîndurile datorită statului împreună, încît se țin laolaltă ca un cîrd de gîște sălbatice. Dacă aș avea vreo pricină cu master Shallow, m-aș da pe lîngă oamenii lui și le-aș spune cît de bine seamănă cu stăpînul lor, iar dacă aș avea nevoie de oamenii lui, l-aș măguli pe master Shallow spunîndu-i că nimeni nu-și poate struni oamenii ca el. E lucru neîndoios că atît purtarea înțeleaptă, cît și cea neînțeleaptă sînt molipsitoare ca boleșnițele — de aceea trebuie să iei bine seama cînd îți alegi prietenii.

Din Shallow ăsta am să scot eu destule ca să-l țin pe prinț tot într-un rîs! Șase mode la rînd, adică patru soroace judecătorești[124] sau două soroace ale datornicilor, și o să rîdă fără „intervalii". Ce nu e-n stare să facă o minciună dreasă cu cîteva jurăminte ușurele sau o glumă făcută cu sprîncenele-ncruntate — mai ales cînd e vorba de un tinerel care nu știe ce-nseamnă junghiurile în umeri! O să rîdă prințul de-o să se strîmbe — pînă cînd o să-i semene fața cu o manta plouată și boțită!

SHALLOW *(dinăuntru)*: Sir John!

FALSTAFF: Am venit, master Shallow, am venit.

(Iese.)

SCENA 2

Westminster. În palat. Intră Warwick și primul judecător al țării, din părți opuse.

WARWICK: De unde și-ncotro, milord?
JUDECĂTORUL: Ce face regele?
WARWICK: E foarte bine: a scăpat de griji.
JUDECĂTORUL: Nu-i mort, sper?
WARWICK: Și-a plătit obolul firii
Și azi nu mai trăiește pentru noi.
JUDECĂTORUL: Ah! Ce păcat că nu m-a luat cu dînsul!
Eu i-am slujit veleatul cu credință
Și pentru asta pot să pătimesc.
WARWICK: E drept, nu te iubește noul rege.
JUDECĂTORUL: De-aceea mă și pregătesc să-nfrunt
A vremurilor noi orînduire
Și-aceasta nu se poate să arate
Mai slut decît mi-am zugrăvit-o eu.

(Intră Lancaster, Clarence, Gloucester, Westmoreland și alții.)

WARWICK: Sosesc îndureratele vlăstare
Ale lui Henric răposatul. Doamne,
Dac-ar avea și viul Henric firea
Celui mai rău din acești trei feciori!
Cîți nobili n-ar rămîne-atunci în slujbe
În loc să-nfrunte volburile mării!
JUDECĂTORUL: Mă tem că toate se vor răsturna.

LANCASTER: Iubite Warwick, bună dimineața.
GLOUCESTER, CLARENCE:
Bună să-ți fie inima.
LANCASTER: Ai zice c-am uitat să mai vorbim.
WARWICK: Nu, n-am uitat; dar întristarea noastră
Prea mare-i ca să flecărim prea mult.
LANCASTER: În pace doarmă cel ce ne-a-ntristat!
JUDECĂTORUL: Și nouă, pace ne trimită Domnul!
GLOUCESTER: Pierdut-ai un prieten bun, milord,
Și pot să jur că-ndureratu-ți chip
Nu-i nicidecum o mască de-mprumut.
LANCASTER: Milostivire nu așteaptă nimeni,
Și tu, cu osebire, mai puțină.
Îmi pare rău, păcat că nu e altfel.
CLARENCE: Vezi să te porți acum frumos cu Falstaff,
Cu toate că nu stă în firea ta.
JUDECĂTORUL: Milord, doar cinstea și nepărtinirea
M-au îndrumat în tot ce-am făptuit;
Și n-o să mă vedeți nicicînd cerșind
Iertare peticită cu de-a sila.
Iar dacă cinstea nu-mi va fi de-ajutorință,
O să mă duc la regele meu mort
Spre-a-i spune cine m-a trimis la el.
WARWICK: Sosește prințul!

(Intră regele Henric al V-lea însoțit de suită.)

JURECĂTORUL: Să ne trăiești mulți ani, măria ta!
REGELE HENRIC V:
Veșmîntu-acesta falnic al domniei[125]
M-apasă mult mai greu decît ați crede.
Văd, frații mei, că întristarea voastră
E-amestecată oarecum cu teamă.
E-o curte englezească, nu turcească!
Nu Amurat[126] lui Amurat, ci Henric
Lui Henric îi urmează: Dragii mei,
Și totuși, vă stă bine să fiți triști;
Durerea o purtați atît de nobil
Încît o să-mprumut veșmîntul ei
Și sufletul mi-l voi cerni. Fiți triști!
Dar întristarea voastră să nu fie
Decît o parte din obolul țării.
Vreau să vă fiu și frate, și părinte;

Voi dați-mi dragostea, iar eu
Voi lua asupră-mi păsurile voastre.
Pe Henric mortul, plîngeți-l cu mine;
Dar lacrimile voastre, viul Henric
Le va schimba în ceasuri fericite.

PRINȚII: Nădăjduim că nu va fi altfel.

REGELE: Ciudat mă mai priviți *(Către judecător)* Tu
mai ales...
De bună seamă crezi că te urăsc.

JUDECĂTORUL: Măria ta de-ar ști să mă citească
Pricină n-ar afla de ură.

REGELE: Nu?
Cum ar putea un prinț de rangul meu
Uita jignirile ce i-ai adus?
Cum? După ce l-ai ocărît și-nchis
Pe-al Angliei urmaș la tron? Ce zici?
Pot fi spălate-acestea-n apa Lethei?[127]

JUDECĂTORUL: 'L-nfățișam atunci pe tatăl tău;
Puterea lui se oglindea în mine;
Și-n timp ce legea lui o străjuiam
Slujind cu grijă-ntregului popor,
Măria ta, nesocotindu-mi locul,
Puterea legilor și a dreptății
Și chipul regelui ce-ntruchipam,
În jilțul judecății m-ai lovit.
M-am folosit atunci de dreptul meu
Și ca pe unul ce-a jignit pe rege
Te-am pus sub pază. Dacă am greșit,
Gîndește-te, acum că porți coroana,
Că fiul tău poruncile-o să-ți calce
Și va da jos din jilț judecătorii,
Dreptatea-împiedicînd și tocind spada
Ce-ți străjuiește pacea; ba, ce zic:
Bătîndu-și joc de chipul tău regesc
Și de porunca-ți, în slujbașii tăi.
Ca rege-ntreabă-te și cumpănește;
Fii tatăl unui fiu cum ai fost tu;
Ascultă-ți măreția pîngărită,
Fii martor al nesocotirii legii,
Privește-te, batjocorit de fiu;
Apoi închipuie-ți că eu te apăr
Și, prin puterea ta, îl domolesc.
Am judecat la rece — tu, ca rege

Mă osîndești-acum și spune-anume
Cu ce-am greșit în datoria mea
Sau în credința mea față de tron.

REGELE: Vorbit-ai înțelept. De-aceea, ține
Pe mai departe, cumpăna și spada;
Urarea mea e să sporești în toate
Și s-ajungi ziua cînd băiatul meu
Te va jigni și tu-l vei pedepsi.
Voi spune atunci și eu, ca tatăl meu:
„Sînt fericit că am judecător
Pe-un om ce-a cutezat să-mi certe fiul.
Și iarăși fericit că am un fiu
Ce măreția și-a încredințat
În mîinile dreptății"[128]. Altcîndva
M-ai osîndit la temniță. Azi, eu,
Te osîndesc să porți aceeași spadă,
La fel de nepătat și curajos,
Și fără șovăire ca atunci
Cînd m-ai închis pe mine. Ți-ntind mîna —
Să fii părinte-al tinereții mele:
Ce-o să-mi șoptești, eu voi rosti
Și îndrumării tale înțelepte
Îmi voi supune pasul și dorința.
Voi, frații mei, vă rog să-mi dați crezare:
Cu tata dimpreună a murit
Și neastîmpărul din firea mea,
Și duhu-i aspru reînvie-n mine
Spre-a-și bate joc de-a lumii bănuieli,
Spre-a rușina prorocii și părerea
Acelor ce m-au judecat pripit.
Pîn-astăzi, fluxul sîngelui, trufaș,
A curs mereu înspre deșertăciune;
Acum se-ntoarce iarăși către mare
Spre-a se uni cu-ntinsa-mpărăție
A nesfîrșitului ocean. Acum
Să strîngem parlamentul și s-alegem
Pe cei mai vrednici sfetnici dintre ei,
Ca Anglia să nu rămînă-n urma
Nici unei țări condusă-nțelepțește;
Ca-n pace, sau război, sau vremuri tulburi,
Noi să putem răspunde pregătiți;
Iar tu le vei conduce toate, tată.
Cum am mai spus, după încoronare,

Îi voi chema pe sfetnici. Cu credința
Că Domnul ne va da ajutorare,
Temei să n-aibă nici un prinț să spună:
„Scurtează-i, Doamne, zilele lui Henric!"

(Ies.)

SCENA 3

Gloucestershire. Grădina lui Shallow.
Intră Falstaff, Shallow, Silence, Bardolph, pajul și Davy.

SHALLOW: Nu, trebuie să-mi vezi și grădina și acolo, într-un chioșc, o să mîncăm mere de anul trecut, altoite chiar de mîna mea, și o farfurie cu pișcoturi cu chimen și altele. Hai, vere Silence. După aceea, la culcare.

FALSTAFF: Ce să zic, ai o locuință foarte frumoasă.

SHALLOW: Da, de unde, sir John, săracă, săracă, săracă, cum nu se mai poate — atît doar că e bun aerul. Hai, Davy, așterne masa, așterne masa, Davy — așa, Davy, bravo.

FALSTAFF: Davy ăsta face de toate, e și servitor și iconom.

SHALLOW: Bun băiat, bun băiat, foarte bun, Sir John, zău, mi-e că am băut cam mult vin la cină — a! un băiat foarte bun! Ei, hai să stăm jos, să stăm jos. Hai, vere.

SILENCE:
E-hei! grăi el, să mîncăm,
Să ne-ospătăm și veselim
Și cerului să-i mulțumim.
Carnea n-are-un preț prea mare,
Fetele-s costisitoare,
Dar cheflii găsești cîți vrei,
E-hei, hei, e-hei,
Plină-i ulița de ei!

FALSTAFF: Ia te uită ce om de petreceri! Master Silence, sînt gata să beau un pahar în sănătatea dumitale!

SHALLOW: Davy, toarnă niște vin lui master Bardolph.

DAVY: Scumpe sir, stați jos, mă întorc numaidecît, scumpule și neprețuitule sir, stați jos. Master paj, bunule master paj, șezi. Noroc! Dacă n-o să găsim carne, o să găsim băuturică — să nu vă fie cu bănat — aici toate pornesc din inimă.

(Iese.)

SHALLOW: Fii mai vesel, master Bardolph, soldățelule, și tu, fii mai vesel!

SILENCE:
Fiți veseli, fiți veseli, trăiască nevasta!
Femeile, bată-le, ele-s năpasta,
Și, totuși, bărbații se-mpacă cu asta!
Ce bine-i cînd bărbile fac carnavalul,
Fiți veseli, fiți veseli.

FALSTAFF: Nu mi-am închipuit că master Silence are atîta foc într-însul!

SILENCE: Cine, eu? E-hei! Am mai fost eu vesel de vreo două ori în viața mea!

(Intră Davy din nou.)

DAVY *(lui Bardolph)*: Un castron cu mere roșii pentru dumneavoastră.

SHALLOW: Davy!

DAVY: Înălțimea voastră! Gata! Un pahar cu vin, sir?

SILENCE:
Beți pentru iubita mea,
Un pahar de vin divin
Eu sînt primul care-nchin!

FALSTAFF: Bravo, master Silence!

SILENCE: S-o facem lată — de-abia acum se apropie partea frumoasă a nopții.

FALSTAFF: Să fii sănătos și să trăiești ani mulți, master Silence.

SILENCE:
Umpleți cupa! Să sosească!
Voi goli-o pînă-n fund,
Chiar dacă e-atît de mare
Că nu-l are!

SHALLOW: Bardolph, sufleţelule, să trăiești! Dacă-ți lipsește ceva și nu vrei să ceri, pe tine să te-nvinovățești! *(către paj)* Hai, noroc, mînzule! Să trăiești și tu. Vreau să beau în sănătatea lui master Bardolph și a tuturor cavalerilor din Londra.

DAVY: Trag nădejde să mai văd Londra o dată înainte de a muri.

BARDOLPH: Mi-ar plăcea să te-ntîlnesc acolo, Davy.

SHALLOW: Pun mîna-n foc c-o să goliți o bărdacă împreună! Nu-i așa, master Bardolph?

BARDOLPH: Bineînțels, sir, o bărdacă de patru pinte.

SHALLOW: Grozav! Mulțumesc. Pungașul ăsta o să se țină după dumneata. Pe onoarea mea! Viță din cea mai curată!

BARDOLPH: Și eu o să mă țin după el, sir!

SHALLOW: Ai vorbit ca un rege! Bucură-te și te veselește. *(Ciocăniluri.)* Ia vezi cine bate, cine să fie?

(Davy iese.)

FALSTAFF: *(către Silence, văzîndu-l că bea un pahar pînă la fund):* Așa da, îmi place.

SILENCE: Dreptate vă cer
Să mă faceți cavaler.
Samingo.[129]
Păi nu?

FALSTAFF: Așa e.

SILENCE: Vezi? Recunoaște atunci că un om bătrîn e-n stare de ceva!

(Intră Davy din nou.)

DAVY: Înălțimea ta, unul Pistol vine de la palat cu vești.

FALSTAFF: De la palat? Să intre!

(Intră Pistol.)

Ce e, Pistol?

PISTOL: Sir John, Cel de sus să te aibă în paza lui!

FALSTAFF: Ce vînt te-aduce-ncoace, Pistol?

PISTOL: Nu vîntul care nu aduce nimic bun nimănui. Sir John, ești acum unul din cei mai mari oameni din țara asta!

SILENCE: Este, cum să nu fie, dacă nu-l punem la cîntar pe cumătrul Puff din Barson.[130]

PISTOL: Puff!
Ce „paf", fricosule! Te fac eu „paf"!
Sir John, eu sînt prietenul tău, Pistol.
Și am venit aici mîncînd pămîntul
Ca să-ți aduc o bucurie mare,
Și epoca de aur să-ți vestesc!

FALSTAFF: Acum te rog, spune ce ai de spus, ca un om din lumea asta.

PISTOL: La dracu' lumea asta și-ai ei viermi!
De aurita Africa[131] eu îți vorbesc!

FALSTAFF: O sclav asirian[132], ce știri aduci?
Ci spune-i regelui Cophetua![133]

SILENCE *(cîntă):* Și Robin Hood, Scarlet și John.[134]

PISTOL: Vin javrele pe Helicon[135] să latre
La știri mărețe? Atunci, Pistol,
Te culcă la al Furiilor[136] sîn!

SHALLOW: Cinstită față, nu știu unde ai fost dăscălit...

PISTOL: Atunci bocește.

SHALLOW: Iartă-mă, sir. Dacă vii cu noutăți de la curte, îți rămîne să faci una din două: ori să le spui, ori să nu le spui. Știi, sir, și mie mi-a dat oarecare putere regele.

PISTOL: Care rege, posmagule? Spune sau mori!
SHALLOW: Regele Harry.
PISTOL: Harry al patrulea? sau al cincilea?
SHALLOW: Harry al patrulea.
PISTOL: Nu dau un ban pe slujba ce o ai!
Sir John, acum e rege mieluşelul.
Henric al cincilea e rege, zău!
De minte Pistol, fă-mi atunci cu tifla,
Ca spaniolul cel lăudăros.
FALSTAFF: Cum? A murit bătrînul?
PISTOL: E mort de-a binelea, zău, nu te mint.
FALSTAFF: Ce mai stai, Bardolph? Înşăuază-mi calul. Master Shallow, alege-ţi ce slujbă vrei în ţara asta, e a dumitale! Pistol, o să te copleşesc cu slujbele.
BARDOLPH: O, zi de veselie! Nu mi-aş schimba norocul cu nici un cavaler!
PISTOL: Ei? Nu sînt bune ştirile?
FALSTAFF: Duceţi-l pe master Silence la culcare. Master Shallow, milord, o să fii ce vrei dumneata, eu sînt legiuitorul Fortunei![137] Pune-ţi cizmele, o să călărim toată noaptea. Pistol, scumpule şi nepreţuitule! Şterge-o, Bardolph! *(Bardolph iese.)* Ei, ia mai spune cîte ceva, Pistol, şi gîndeşte-te cam ce ţi-ar pofti sufleţelul. Pune-ţi cizmele, master Shallow — ştiu că tînărul rege nu mai poate de dorul meu. Putem lua caii oricui, legile Angliei sînt la cheremul meu.[138]. Ferice de cei care mi-au fost prieteni! Şi vai şi-amar de primul judecător al ţării!
PISTOL: Scobi-i-ar vulturii spurcaţi bojocii!
Ei cîntă: „Unde-i viaţa ce-am trăit?“
Aicea-i, fraţilor! Trăiască viaţa!

(Ies.)

SCENA 4

Londra. O stradă.
Intră biciuitori, tîrînd înăuntru pe hangiţa Quickly şi pe Doll Tearsheet.

HANGIŢA: Puşlamaua dracului! Dar-ar Dumnezeu să nu mor pînă cînd n-o să te văd spînzurat — mi-ai desprins umărul din loc.
PRIMUL BICIUITOR: Poliţaii mi-au dat-o în grijă, să fie pe pace dumneaei, o să-şi primească tainul de vergele. Nu de mult au fost omorîţi doi bărbaţi din pricina ei.

DOLL: Minți, cîrlig îmbîrligat! Lasă-mă, n-auzi, momîie!

HANGIȚA: Ah, Doamne, de-ar fi aici sir John! Careva n-ar mai pleca cu zile!

PRIMUL BICIUITOR: Vă poruncesc să mă urmați. Hai! Omul pe care l-ați bătut împreună cu Pistol a murit.

DOLL: Ascultă, maimuțoi de ceară, o să fii burdușit pentru asta! Gîndac de bălegar! Călău janghinos! Pieritură. Dacă n-o să fii smintit în bătaie, mă leg să nu mai port fustă scurtă, cîte zilișoare oi mai avea!

PRIMUL BICIUITOR: Hai, hai, cavaler rătăcitor cu fustă, mișcă!

HANGIȚA: O, Doamne, adică dreptul să-și bată joc de forță în felul ăsta? Nu-i nimic, după suferință vine și bucuria.

DOLL: Să mergem, lepădătură; du-mă în fața judecătorului.

HANGIȚA: Da, să mergem, ogar flămînd ce te afli!

DOLL: Moarte cu ochi! Sac cu ciolane!

HANGIȚA: Scherletule!

DOLL: Hai, pesmete — hai, oftică.

PRIMUL BICIUITOR: Să mergem!

(Ies).

SCENA 5

O piață publică lîngă Westminster Abbey. Intră doi rîndași așternînd piața cu papură.

PRIMUL RÎNDAȘ: Mai multă papură! Mai multă papură!

AL DOILEA RÎNDAȘ: Trîmbițele au sunat de două ori.

PRIMUL RÎNDAȘ: Se face de două înainte de a se întoarce ei de la încoronare. Repede! Repede!

(Ies.)
(Intră Falstaff, Shallow, Pistol și pajul.)

FALSTAFF: Master Robert Shallow, stai lîngă mine. O să fac eu așa fel ca regele să se milostivească de dumneata. O să-i fac cu ochiul, cînd trece — să vezi ce mutrișoară o să facă.

PISTOL: Dumnezeu să-ți întărească plămînii, cinstite cavaler.

FALSTAFF: Dă-te-ncoace, Pistol — stai în spatele meu. Păcat că n-am mai avut timp — aș fi comandat niște haine noi din mia de lire pe care mi-ai împrumutat-o. Dar nu face nimic. Această îmbrăcăminte sărăcăcioasă se potrivește mai bine — ea arată cît de mult m-am grăbit să-l văd pe rege.

SHALLOW: Asta așa e.
FALSTAFF: Dovedește cît de adîncă mi-e dragostea față de el.
SHALLOW: Așa e.
FALSTAFF: Devotamentul meu.
SHALLOW: Așa e, așa e, sigur.
FALSTAFF: O să se vadă că am călărit zi și noapte și nici nu mi-am amintit, nu am socotit de trebuință, nu am avut răbdare să-mi schimb hainele.
SHALLOW: E mult mai bine așa.
FALSTAFF: Așa cum stau aici, sînt încă murdar de noroiul de pe drum și asud de dorința de a-l vedea. Am uitat de toate, de parcă n-ar mai fi nimic mai bun de făcut pe lume decît să-l văd.
PISTOL: E „semper idem", căci „absque hoc nihil est"[139] — totul e în fiecare parte.
SHALLOW: Așa este.
PISTOL: O, cavalerul meu, să-ți înfierbînt
Ficatul nobil și să te aprind.
Doll, și Elena[140] gîndurilor tale,
E în murdară închisoare-acum,
Tîrîtă într-acolo
De-o mînă ticăloasă și scîrboasă.
Stîrnește-ți răzbunarea din bîrlog
Și fiorosul șarpe al Alectei[141]
Căci Dolly e la zdup. Nu minte Pistol.
FALSTAFF: O scot eu, n-avea grijă.

(Se-aud strigăte, trompetele răsună.)

PISTOL: Mugește marea! Trîmbițele sună!

(Intră regele și suita — printre alții, primul judecător al țării.)

FALSTAFF: Ura, trăiască Hal! Regescul Hal!
PISTOL: Vlăstar al slavei, să trăiești mulți ani!
FALSTAFF: Flăcăule, te aibă-n pază Domnul.
REGELE *(către judecător)*: Milord, vorbește cu acest zănatec.
JUDECĂTORUL: Nu ești în toate mințile? Nu știi
Cui îi vorbești?
FALSTAFF: Cui? Regelui! O, Zeus!
O, suflete! Ție-ți vorbesc'
REGELE: Moșnege,
Nu te cunosc. Te du la rugăciune!

Nu-i prinde părul alb pe măscărici.
Pe vremuri, am visat un om ca tine.
La fel de ghiftuit, bătrîn și searbăd
Dar m-am trezit și-acum de vis mi-e silă.
Mai uită-ți trupul, cugetă la suflet
Și lasă lăcomia, căci mormîntu-ți
Se cască decît altora-ntreit.
Să nu-mi răspunzi cu-o glumă de bufon;
Să nu-ți închipui că mai sînt ce-am fost,
Mi-e martor cerul — și-mi va fi și lumea —
Că firea de-altădat-am lepădat-o,
Și-odat', cu ea, pe foștii mei tovarăși.
Cumva dac-o s-auzi că sînt ce-am fost,
Întoarce-te la mine și vei fi
Din nou al desfătării mele dascăl.
Dar pîn-atunci, sub străşnicia morții,
Cum am făcut cu toți corupătorii,
Îți poruncesc să pleci la zece mile
Departe de palatul meu. Cum lipsa
Te-ar duce la isprăvi nesăbuite,
Vei căpăta mijloacele de trai;
De-aud c-ai apucat pe drumul bun,
'Ți voi da îndată-o slujbă, pe măsura
Puterii și destoiniciei tale.
Milord, ai grijă de ce-am hotărît.
Să mergem!

(Regele și suita ies.)

FALSTAFF: Master Shallow, îți sînt dator o mie de lire.

SHALLOW: Da, Sir John, și te rog să mi le dai înapoi, mă duc acasă.

FALSTAFF: Cu neputință, master Shallow. Să nu te neliniștești. O să trimită în taină după mine. Înțelege — așa trebuia să se arate în fața lumii. O să fii înaintat în slujbă, n-ai nici o grijă. Eu o să fiu omul care o să-ți adauge la cîntar.

SHALLOW: Nu văd cum ai putea să faci asta — doar dacă mă îmbraci cu cămașa dumitale și o umpli cu paie. Te rog, Sir John, dă-mi barem cinci sute din o mie.

FALSTAFF: O să mă țin de cuvînt, sir — tot ce-ai auzit n-a fost decît o mască.

SHALLOW: Tare mă tem, Sir John, că ai să mori în masca asta.

FALSTAFF: Să nu-ți fie frică de măști. Să mergem la masă. Hai, locotenent[142] Pistol; hai, Bardolph. Nici n-o să se însereze și o să trimită după mine.

(Prințul John și primul judecător al țării se întorc, însoțiți de ofițeri.)

JUDECĂTORUL: Duceți-l pe sir Falstaff la-nchisoare,
Cu toți ai lui.

FALSTAFF: Milord! Milord!

JUDECĂTORUL: Acum n-am timp, o să te-ascult pe urmă.
Duceți-l de aici.

PISTOL: Si fortuna me tormenta, spero contenta.[143]

(Ies toți în afară de prințul John și judecător.)

LANCASTER: Îmi place hotărîrea regelui.
Și-a pus în gînd ca foștilor prieteni
Să le-nlesnească traiul; totodată
I-a izgonit pîn-ce nu-și schimbă viața
Și-apar mai înțelepți în fața lumii.[144]

JUDECĂTORUL: E-adevărat.

LANCASTER: Henric a convocat parlamentul.

JUDECĂTORUL: Da, știu.

LANCASTER: Fac rămășag că nu va trece anul
Și-n Franța oștile ne vom trimite.
O păsăruică astfel i-a cîntat
Și regele-a rămas, cred, încîntat.
Să mergem!

(Ies.)

EPILOG

Rostit de un dansator.[145]

Mă-nfățișez înaintea dumneavoastră mai întîi cu frică, apoi cu plecăciuni și-n sfîrșit cu vorba. Mi-e frică de nemulțumirea dumneavoastră; fac plecăciuni pentru că n-am încotro; și vă vorbesc ca să-mi cer iertare. Dacă vă așteptați la o cuvîntare frumoasă, s-a zis cu mine; pentru că tot ceea ce vreau să vă spun am alcătuit singur; și ceea ce trebuia să spun, tare mă tem că am stricat. Ei, dar să-ncerc. Aflați dar (după cum prea bine știți de altfel) că am mai fost de curînd în fața dumneavoastră la sfîrșitul unei piese care nu v-a plăcut și v-am rugat să aveți răbdare pentru că o să vedeți una mai bună. Adevărul este că am vrut să vă răzbun cu piesa de astăzi; care, ca și o afacere negustorească, dacă se prăbușește, eu ajung falit, iar dumneavoastră, creditorii mei, pierdeți. V-am făgăduit că mă voi înfățișa aici — și, iacă-tă, am venit, încrezător în mila dumneavoastră. Iertați-mă de o parte din datorie și o să vă plătesc și eu o parte și, cum fac cei mai mulți datornici, o să vă duc mereu cu făgăduielile.

Dacă nu izbutesc cu vorba să vă fac să mă iertați, nu cred că o să-mi cereți să-ncerc cu picioarele! Mă gîndesc, totuși, că ar fi ușor să-mi plătesc datoriile în felul asta, — adicătelea țopăind. Toate doamnele de aici m-au iertat; iar dacă domnii n-o să mă ierte, atunci domnii o să se certe cu doamnele, ceea ce nu s-a mai pomenit într-o astfel de adunare.

Încă un cuvînt, vă rog. Dacă nu vi s-a aplecat de prea multă carne grasă, umilul nostru autor va continua povestea cu Sir John[146] și vă va desfăta cu frumoasa Katherina a Franței; unde, după cîte știu, Falstaff o să asude[147] atîta pînă cînd o să moară, dacă nu cumva îl vor răpune mai înainte asprele dumneavoastră păreri, pentru că Oldcastle a murit în chip de martir, dar Falstaff nu e Oldcastle. Mi-a obosit limba în gură; cînd o să-mi obosească și picioarele, o să vă urez noapte bună. Atunci o să-mi plec genunchii, dar numai ca să mă rog pentru regină.

HENRIC AL IV-LEA, PARTEA A II-A
Comentarii

După toate probabilitățile, titlul *Henry the 4* din *Palladis Tamia* se referă și la Partea a doua a piesei *Henric al IV-lea*, scrisă în 1597—1598 și „jucată repetat pentru public" înainte de 1600, cînd a fost tipărită pentru prima oară. Ediția, format in-cvarto, a apărut în două variante, *a* și *b*, cea mai importantă diferență dintre ele fiind omisiunea din varianta *a* a scenei 1 din actul II (108 versuri). Nu se știe cît anume a fost preluat din această ediție in-cvarto de către ediția in-folio din 1623 (unde piesa ocupă locul al 4-lea în secțiunea „Istorie"); textologii susțin că în ediția din 1623 s-ar fi folosit și texte manuscrise.

Cronica lui Holinshed și *Faimoasele victorii ale lui Henric al V-lea* sînt izvoarele principale ale *Părții a II-a*, complinite cu informații din *Civile Wars (Războaiele civile)* de Samuel Daniel, *The Chronicles of England (Cronicile Angliei)* si *The Annales of England (Analele Angliei)* de John Stow, *The Governor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot etc.

Pe Thomas Kyd cu a sa *Tragedie spaniolă* (The Spanish Tragedy, 1588—1589) nu-l găsim menționat printre „izvoare"; la prima vedere, justificat, pentru că, spre deosebire de *Hamlet*, piesa care îi este îndatorată într-o anumită măsură *Tragediei spaniole* ca intrigă, situații și personaje, *Henric al IV-lea Partea a II-a* nu preia decît niște detalii de ordin literar, nu „istoric". Că lucrurile stau așa reiese și dintr-o notă de subsol redactată de A.R. Humphreys, îngrijitorul ultimei ediții Arden în legătură cu versurile 70—73, actul I, scena 1 („Cîndva, un om abia trăgîndu-și suflul,/ Cu ochii stinși și răvășit de jale, / L-a deșteptat din somnu-i pe Priam / Să-i spună că din Troia jumătate / E-n flăcări"):

„70—73. Versurile acestea ar putea fi un ecou din «Vestește-mă, ca și pe *Priam* al *Troiei*, / Strigînd: casa e un foc, casa e un foc, / Ca torța de deasupra capului meu (Kyd, *The Spanish Tragedy*, 1602, Mal. Soc., II, 2230-2, III, XII bis). O piesă numită *Jeronimo*, înregistrată ca nouă (în *Jurnalul* lui Henslowe...) a fost jucată la 7.I.1597; era probabil *Trage-*

dia spaniolă, înnoită cu adaosuri dintre care acesta este unul. *Iliada* nu oferă nici o paralelă etc".[1]

Și totuși, în ciuda faptului că pasajul care implică destul de limpede înrîurirea lui Kyd este relativ scurt — nici într-un caz, însă, numai patru versuri, ci 146 versuri la Shakespeare (I, 1, 33—179) și 52 versuri la Kyd (I, 2, 43—95) — el prezintă o importanță deosebită prin aceea că îi arată cititorului modul în care arta dramatică și poetică a lui Shakespeare, în perioada sa „medie" de creație, îmbogățește un text literar „sursă"; o asemenea confruntare este cu mult mai semnificativă decît confruntarea cu stricta informație istorică.

Spațiul nu îngăduie decît semnalarea cîtorva momente „sinonimice". În ambele pasaje, doi tați (viceregele Portugaliei; Lord Northumberland) sînt înștiințați de moartea fiilor lor (Balthazar; Hotspur) pe cîmpul de luptă; iar înainte de a spune adevărul, solii (Alexandro; Morton) sînt stăpîniți de teamă, precauție și de o anumită simpatie pentru părinții care caută să-și înăbușe negrele presimțiri cu bărbăție de oșteni. Există identități și similitudini lexicale și gramaticale. Dar Shakespeare *amplifică* textele comparabile, le *înfrumusețează poetic*, le *adîncește și nuanțează psihologic și dramatic, diversifică ritmul monoton al modelului* (versuri „compacte", *end-stopt lines).*

Viceregele parează aluzia tragică a lui Alexandro cu replica: „Nu-mi mai spune nici o știre, pentru că e mort" (v. 52). Northumberland, în schimb, exprimă aceeași idee mai dens și mai dramatic: „Da, știu, e mort" (cf. *Troilus și Cresida*, V, 10, Troilus: „Hector e ucis", v. 1; „E mort", v. 2; „Hector s-a dus", v. 14; „Hector e mort", v. 17; „Hector e mort — asta spune tot", v. 22), după care o dezvoltă prin mijloacele amplificării retorice renascentiste:

„Vezi cum răspunde, grabnic, bănuiala? / Cel temător de ceea ce n-ar vrea să afle / Citește, instinctiv, în ochii celuilalt *(ochii-oglinzi, mijloace ale cunoașterii)* vestea (vestirea, noutatea, cunoștința — în original *knowledge)* / Că lucrul de care i-a fost teamă s-a întîmplat" (vv. 83—87).

Viceregele îi cere lui Viluppo să vorbească fără menajamente. Propozițiile sale sînt „nepoetice", versurile au cadențe de marș militar:

„Vorbește; te voi răsplăti, orice mi-ai spune. / Urechea mea e gata să primească știri proaste. / Inima mi s-a împietrit împotriva asalturilor relelor. / Fruntea sus și, hai, spune pe larg ce ai de spus". (I, 2, 55—58).

---

[1] A.R. Humphreys, *King Henry IV, Part II*, The Arden Shakespeare, 1966, Methuen, London, 1971, p. 11.

Northumberland, în versuri mult mai mlădioase și trădînd o durere mai profundă prin nuanțare psihologică, folosește mijloace stilistice mai bogate (oximoron, paralelism sintactic, repetiții, elemente somatice consonante — cum se va vedea mai tîrziu — cu una din temele principale ale piesei, culminația prin generalizare etc.):

„Vorbește, totuși, Morton; / Spune-i unui conte că presimțirea lui *(his divination)* îl înșeală, / Iar eu voi socoti vorbele tale drept o dulce ocară / Și te voi îmbogăți pentru că m-ai rănit în acest chip". (I, 1, 87—90).

„... Cu toate acestea, să nu spui că Percy e mort. / Văd o ciudată spovadă în ochii tăi; / Clătești din cap și socotești că este o cutezanță primejdioasă ori un păcat / Să rostești adevărul. Dacă e ucis, spune; / Nu este un păcat să dai de știre că a murit, / Păcătuiește acela care răspîndește minciuni despre mort etc." (vv. 93—98).

Fie că sînt sugerate sau că reprezintă creații originale de la început pînă la sfîrșit, asemenea pasaje în care poezia se împletește strîns cu drama și psihologia sau filozofia impresionează și prin numărul lor: hotărîrea dîrză a lui Northumberland de a lupta împotriva regelui (I, 1), înțelepciunea recomandată de lordul Bardolph și impetuozitatea arhiepiscopului de York (I, 3), presimțirile Lady-ei Percy (II, 3), reflecțiile patetice ale regelui asupra somnului de care el nu are parte (III, 1 — cf. *Macbeth*, I, 2), dialogul său cu Warwick despre „necesitate" (III, 1), înfruntarea verbală dintre rebeli și Westmoreland (IV, 1) sau dintre rebeli și John de Lancaster (IV, 2), frămîntările regelui pe patul de moarte (IV, 4), scena „coroanei" (IV, 5), discuția dintre rege și prințul moștenitor despre tați și fii, despre responsabilitățile monarhului, căința fiului, ultimele sfaturi (IV, 5), replicile prințului după încoronare (V, 2). Toate sînt „fișii de purpură" *(purple-patches)*.

Singure, totuși, „fișiile de purpură", antologice ca și pasajele de comic suculent în proză (din scenele „flamande" cu Falstaff), sau frecventele maxime înțelepte sau inimitabilele figuri de stil pe care le absorb dicționarele de citate celebre, nu pot da măsura întreagă a piesei, întru nimic inferioară *Părții I*. Cuvine-se ca și *Partea a II-a* să fie privită în întregul ei, cu raportare prioritară la cerințele integrării și concordanțelor.

Examinînd-o în ansamblu, cîțiva critici au susținut că nivelul *Părții a II-a* este mai scăzut în comparație cu cel al *Părții I* (H.N. Hudson, R.W. David). În bibliografia de specialitate s-a spus că, probabil, acești critici au fost influențați de ideea potrivit căreia *Partea a II-a* a fost un adaos „neplanificat" inițial, o prelungire „silită" a *Părții I*. S-ar putea, cred, să existe și o altă explicație: impresia generală de blazare, de oboseală, de static, de inutilitate a luptei personajelor cu timpul. Dar blazarea, oboseala etc. sînt *problemele* lui Shakespeare, nu atitudinile lui:

„... departe de a fi o cădere care se poate observa în cele mai multe producții de tip serial, *Partea a II-a* se menține maiestos la altitudinea ridicată a podișului; piesa a fost compusă cînd scriitorul mai era încă în starea de spirit exaltată care a creat admirabila *Prima parte*."[1]

Tema filozofică integratoare a piesei este *timpul*, înfățișat nu atît ca factor hotărîtor al mutabilității cosmice sau terestre (ca în *Sonetul 64)*, cît ca „tiran sîngeros" (ca în *Sonetul 16)* al scurtei vieți omenești. Hastings, într-un semnificativ final de scenă, subliniază lapidar: „Sîntem supușii vremii" *(We are time's subjects*, I, 3, 110).

Tema relației timp-om era prezentă, cum am văzut, și în *Partea I*, de pildă în generalizarea lui Hotspur cînd era pe moarte: „...dar gîndu-i robul vieții, / Iar viața e paiața timpului / Și timpul, care e măsura lumii,/ /Se va curma cîndva" (V, 4, 81—83); sau „răscumpărarea vremii" *(folosirea timpului puțin cît îi este dat omului să trăiască;* I, 2 238—239; v. și comentariul respectiv); dar acolo eroii erau *tineri* sau *maturi* și citatele de genul celor de mai sus reprezentau mai curînd anticipări ale viitorului din *Partea a II-a*, unde acesta devine prezent — un prezent dur, implacabil, al oamenilor bătrîni, dezamăgiți, bolnavi, vlăguiți, piesa de care ne ocupăm fiind, după concepția lui L.C. Knights, „o tragi-comedie a șubrezeniei *(frailty)* omenești."[2]

Într-adevăr, regele e bătrîn, bolnav fizic și moral (e mai puternic ros de chinurile conștiinței decît în *Partea I*, „a speriat somnul"); iar tema „mustrărilor de conștiință este un foarte important mijloc de individualizare a caracterului regelui — pe măsura desfășurării acțiunii, ea devine chiar mijlocul de bază al acestei caracterizări".[3] Neîncrezător pînă și în curtenii săi, regele face impresia unui om din ce în ce mai împresurat de dușmani — vizibili, reali (răsculații), invizibili dar, reali (fantomele trecutului), imaginați. Falstaff nu și-a pierdut verva, dar e bolnav („Ce bine ar fi să se mănînce ca vîrcolacii: frențea să mănînce podagra, și podagra frențea — amîndouă își bat joc de degetul meu mare de la picior", I, 2, 276—278) și bătrîn (Sînt bătrîn, sînt bătrîn", II, 4, 294, cum sfîrșește el prin a recunoaște față de Doll Tearsheet). Cel puțin după spusele lui Falstaff, bătrîn și bolnav este și primul judecător al țării (I, 2, 109—115).

---

[1] Cowden Clarkes, citat de A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLIII.

[2] L.C. Knights, *Time's Subjects: 2 Henry IV*, 1959, în „Shakespeare, King Henry IV, Parts 1 and 2", A Casebook edited by J.K. Hunter, Macmillan, London, 1970, p. 174.

[3] I. Șvedov, *Istoriceskie hroniki Șekspira*, Moskva, 1964, p. 173.

În tabăra rebelilor, Northumberland nu este țintuit la pat numai de o boală „diplomatică", iar arhiepiscopul face generalizarea — e adevărat, mai degrabă simbolică —: „Sîntem bolnavi cu toții" (IV, 1, 54).

Judecătorii Shallow și Silence sînt doar niște epave care, apăsate de ideea morții, caută refugiu zadarnic în trecut, în amintiri:

Shallow: ...Dumnezeule, cum ne mai făceam de cap! Și cînd mă gîndesc că atîția din cunoscuții mei de altădată sînt acum oale și ulcele!

Silence: O să ne vină și nouă rîndul, vere.

Shallow: Fără doar și poate! Sigur că o să ne vină și nouă rîndul. Moartea, cum spune psalmistul, nu cruță pe nimeni — toți vor muri. Ia' spune, cît mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?

Silence: N-am fost pe acolo, păcatele mele.

Shallow: Nu poți ocoli moartea, ce mai încoace și încolo. Bătrînul Double, concetățeanul dumitale, mai trăiește?

Silence: A murit, sir.

Shallow: A murit? Dumnezeule! Și cum se mai pricepea să tragă cu arcul... / ... / Oile ce preț mai au?

Silence: După cum e și oaia — douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

Shallow: Zi, a murit bătrînul Double?

(III, 2,36—58)

Un asemenea dialog desprins parcă direct din teatrul absurdului (va fi îngroșat mai tîrziu în *Troilus și Cresida* în unele scene cu Aiax), precum și scenele comice cu Falstaff, destramă sentimentul că Shakespeare ar fi fost *obsedat* de ideea deșertăciunilor eforturilor omenești (care fusese exprimată în lamentațiile psalmistului, în poezia anglo-saxonă etc., sau, mai aproape de *Henric al IV-lea*, de Richard, care, la un moment dat, rostea cuvintele: „Să nu vorbească nimeni despre mîngîiere; / Să vorbim despre morminte, viermi și epitafuri", *Richard al II-lea*, III, 2, 144—145); atmosfera generală a piesei e sumbră, dar nu pesimistă. Iar în ultimă analiză, participăm din nou la o dezbatere shakespeariană, cea a timpului, opțiunea finală presupunîndu-se a fi a cititorului sau spectatorului. Regele Henric privește în trecut (cu sentimentul tot mai apăsător al vinovăției), în prezent (fără convingerea fermă că și-a realizat scopurile), în viitor (cu teamă pentru destinele țării). Prințul moștenitor privește încrezător spre anii ce vor urma după perioada sa de „experiență" și, consecvent cu atitudinile sale din *Partea I*, subliniază că o bună organizare a vieții cere „să nu ne pierdem timpul cu prostii" (II, 2, 155). Falstaff nu mai este „atemporal"; își dă seama din ce în ce mai limpede că timpul nu-l cruță. Gloucester constată că „vremea-i schimbată, / Dar anul a sărit cîteva luni, / Găsindu-le-adormite" (III, 4, 123—125) etc.

Subordonată temei timpului este tema sau sub-tema anticipației greșite, a „calculului greșit“ *(miscalculation)*, pe care John Lawlor o încadrează în *aparență și realitate*[1], deci în una din cele mai importante preocupări ale lui Shakespeare gînditorul (v. *Studiul introductiv*, vol. I al prezentei ediții, pp. 31—44). Oamenii se hrănesc cu himere, cu preconcepții și dorinți care iau locul gîndirii raționale și, uneori în colaborare cu lipsa de empatie și discernămînt, paralizează cunoașterea umană. Henric al IV-lea nu-și dă seama de adevărata fire și de adevăratele intenții ale prințului nici după ce Warwick îi atrage atenția prin cîteva cuvinte care se constituie versuri-cheie pentru înțelegerea întregii piese (ambele părți): Stăpîne, prea greșit îl judeci. Prințul / Învață să-și cunoască-nsoțitorii“ etc. (III, 4, 67—68 etc.). Falstaff, la rîndul lui, îl apreciază în mod greșit pe prinț, iar propoziția prin care acesta e dojenit de rege pentru că ar fi vrut să preia mai repede coroana („Părinte-al gîndului ți-a fost dorința“) i se potrivește de minune și bătrînului cavaler. Visul lui de mărire și îmbogățire este mai puternic decît discernămîntul, deși încă de la început și de-a lungul ambelor piese, „Prințul se ține de o parte, este olimpic și niciodată nu-l tratează pe Falstaff mai bine decît ca pe un cîine“.[2] Cînd, după „încoronare, fostul „Hal“ îl reneagă („Nu-l cunosc“), Falstaff este peste măsură de surprins; și datorită artei cu care Shakespeare ne-a cucerit simpatia față de personaj, unii comentatori avizați îl condamnă pe Henric al V-lea pentru nerecunoștință! (Ciudată implicare a cititorului în „aparență“ și „gîndire dictată de dorință“). Cu iluzii se hrănesc și rebelii și nu întîmplător „Piesa e deschisă de Zvon, personificare a neliniștii și informației/cunoașterii false“.[3]

Tema *filozofică* a timpului se întrepătrunde permanent cu tema necesității istorice, a necesității pe care o reclamă timpul concret, respectiv „prezentul“ ilustrat de întîmplările din piesă. În această lumină, timpul înseamnă și „timpul prezent“:

„... cuvîntul «time» *(timp)* (sau «times» *timpuri, vremuri)*, care apare atît de frecvent, înseamnă de cele mai multe ori epoca prezentă, starea actuală a lucrurilor, iar cu «timpurile» interpretate în acest sens, în repetate rînduri, se asociază constrîngerea sau 'necesitatea', invocată de ambele tabere ale conflictului politic:

Arhiepiscopul: Vedem ce drum apucă rîul vremii
Și-al întîmplării furtunos puhoi
Ne-a smuls din liniștita noastră matcă.
(IV, 1, 70—72)

---

[1] În *Tragic Sense in Shakespeare*, 1960, cit. de A. R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLIX.
[2] E.M.W. Tillyard, *Shakespeare's Henry Plays*, 1944, în „A Casebook“ *Op. cit.*, p. 114.
[3] A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLIX.

Arhiepiscopul: Restriștea vremii ne-a împins, vezi bine,
Să ne-mbrăcăm cu-aceste straie hîde
Și mîntuirea să ne-o căutăm
Astfel.

(IV, 1, 70—72)

Într-un cuvînt, «supușii vremii» sînt oameni constrînși pentru că urmează acea politică sau acel interes egoist care se manifestă sau se pot manifesta numai «pe o întindere de ceasuri puține la număr» *(Sonetul 124).* Iar întrucît dînșii acceptă etaloanele lumii, tiparul schimbător al intereselor aflate în conflict — ei sînt stăpîniți de Timp și le este imposibil să conceapă procesul temporal altfel decît ca absolut: «O să vină și vremea asta. Și cu asta, basta»".[1]

Humphreys recunoaște că în piesă există „puternicele simboluri ale Roții destinului și Mutabilității, factori ai fatalismului", dar adaugă îndată:

„... în prim plan se află necesitatea practică și laică, iar aceasta reclamă intervenția voinței. Piesele *(cele două părți, n.n.)* nu sînt în primul rînd parabole religioase despre urgia lui Dumnezeu sau mitopoeme ale Mutabilității; ele se ocupă de oameni care înțeleg să desăvîrșească ceea ce ei consideră că sînt acțiuni necesare. Regele procedează în felul acesta, dar la fel fac și rebelii — «Necesitatea» este justificarea lor cît se poate de firească... *(într-o notă de subsol):* «Necesitatea, într-o formă sau alta, este acceptată de toate personajele piesei, atît de cei tineri și prosperi, cît și, în aceeași măsură, de superiorii lor, bătrîni și dezamăgiți» (D.A. Traversi, *Shakespeare from Richard II to Henry V*, 1957, p. 136)".[2]

În piesă, una din referirile cele mai elocvente la problema timpului ca necesitate imediată a epocii, „cu legile ei lăuntrice" (Șvedov), apare în vorbele adresate răsculatului Mowbray de către Westmoreland (solul prințului John de Lancaster):

„O, bunule Lord Mowbray, / Ci deslușește strînsa legătură / A vremii cu nevoia! Vei vedea / Că vremea, nu coroana v-asuprește" (IV, 1, 103—106).

După parlamentările lui Westmoreland, Shakespeare ilustrează concret „strînsa legătură a vremii cu nevoia": Prințul John își dă cuvîntul „regesc" că va satisface doleanțele rebelilor, bea în sănătatea arhiepiscopului, se încheie pacea, rebelii își trimit ostașii la vatră, iar Westmoreland acuză căpeteniile acestora de înaltă trădare și le trimite la butuc. Vorba lui Falstaff: „Ce e onoarea?... Un cuvînt... În aceste vremuri negustorești..."

---

[1] L.C. Knights, *Op. cit.*, p. 183.
[2] A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. XLVII.

Sarcasmul scenei nu împietează asupra ideii de ordine în cadru statal, atît de scumpă lui Shakespeare. Detronarea lui Richard al II-lea de către Henric Bolingbroke a fost o faptă cumplită, dar după moartea sa se va intra în legalitate prin suirea pe tron a urmașului:

„*Regele:* Doar cerul știe / Ce căi întortocheate-am străbătut / Spre-a lua coroana; și povara ei, / Afar' de mine n-a știut-o nimeni. / Tu o primești cu liniște mai multă, / Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin... (...) / Murind, se schimbă tot; ce-am dobîndit / Te-așteaptă sub un nume mai frumos: / Tu vei primi coroana moștenire" (IV, 5, 182—187; 197—200).

Shakespeare combate consecvent anarhia, haosul, iar pînă la moartea regelui, situațiile anarhice, fie că este vorba de rebeli, de imoralitatea sau incompetența unor partizani ai regelui (grupul Falstaff, unii slujbași) ori a altora (tîlharii, Mistress Quickly, Doll Tearsheet etc.) sînt atît de frecvente, încît Tillyard ajunge la concluzia că „acțiunea de răzvrătire este principala temă politică a Părții a II-a".[1]

De fapt, „acțiunea de răzvrătire" nu este „principala temă politică", după cum nu este nici ordinea sau „legea" (după A. Anikst), nici măcar „educarea unui prinț" pentru a deveni un monarh destoinic (punctul de vedere al lui Auden asupra întregii trilogii, v. comentariile la *Partea I*), pentru motivul că în „educarea" lui Hal nu mai intervin elemente noi, ci, sporadic, se dezvoltă doar elementele din *Partea I*. Toate acestea sînt teme politice, dar nici una nu este „principală", subsumîndu-se ideii de „necesitate" sub semnul timpului real, prezent.

În viziunea sa politic-istorică din piesele-cronici, Shakespeare consideră momentele de haos și anarhie, de răzmeriță și bun plac, drept *boli* și poate nicăieri în altă parte acest lucru nu este reliefat mai puternic ca în *Partea a II-a*. Printr-o sudură originală de pe urma căreia unitatea piesei nu are decît de cîștigat din punct de vedere artistic, bolnavi nu sînt numai oamenii (cum s-a văzut), e bolnavă și țara:

„*Regele:* Văzut-ați singuri, dar, cît de beteag / E trupul țării noastre și ce boală / S-a cuibărit lîngă inima ei" (III, 1, 38—40) etc.

Pentru ca *body politic* (corpul statal) să-și recapete sănătatea e nevoie de „doctorii". După Warwick, leacul stă în potolirea șefilor răzmeriței:

„Socot că e un trup ușor atins / Ce poate fi înzdrăvenit din nou / Cu sfaturi bune și cu doctorii. / Northumberland se va răci *(posibil în dublu sens)* curînd." (III, 1, 41—44).

---

[1] E.M.W. Tillyard, *Op. cit.*, p. 106.

După arhiepiscopul de York, este „sîngerarea":

„Sîntem bolnavi; dezmățul și-mbuibarea / Ne scutură acum cu friguri / Al căror leac e numai sîngerarea" (IV, 1, 54—56).

Pentru viitor, însă, este nevoie de prevedere, pentru că există o *cauzalitate istorică* pe care o putem desluși în lecțiile trecutului. Regele își aduce aminte cum, atunci cînd el nu avea încă intenția să-i ia tronul lui Richard (mai tîrziu însă a socotit că trebuie să facă aceasta din cauza „stării — *necessity* — jalnice a țării"), Richard prevestise:

„«Veni-va timpul», a mai spus atunci, / «Cînd buba se va coace Și păcatul / Va puroia». Așa a prevestit / Desfacerea prieteniei noastre *(cu Northumberland)* / Și toate cîte ni se-ntîmplă azi" (III, 1, 75—79).

Înțeleptul Warwick comentează, înlocuind metafora somatică și medicală cu cea a creșterii:

„În viața fiecărui om sînt lucruri / Care amintesc de vremuri ce-au apus; / Citindu-le, el poate desluși / Făgașul întîmplării viitoare, / Ascuns în tainică sămînța ei / Și-n firav început de încolțire. / Acestea-s mugurii și rodul vremii; / Și-n tîlcul lor ce n-a greșit nicicînd, / Era ușor ca Richard să priceapă / Că Lord Northumberland e-un trădător, / C-al mîrșăviei bob se va umfla / Și că pămînt ca tine mai prielnic / Nu va găsi" *(Ibid.*, v. 80—91).

Pentru felul cum cauzalitatea și previziunea în viața politică și istorică a Angliei între Richard al II-lea și Henric al V-lea, sînt grefate pe imagini somatice și medicale în „cronicile" shakespeariene, v. *Studiul introductiv*, vol. I, p. 84—85.[1]

Dacă strămutăm acest fundal spre funcția sa artistică *evocativă*, cred că merită să semnalăm frecvența acestor imagini, organic legată de umorul lui Falstaff, atît în *Partea I* („am mai multă carne decît orice alt om; de aceea și sînt mai supus ispitei"; prințul e „un hămesit, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vînă de taur, țir... cot de croitor, cucură de săgeți, spangă proțăpită" etc.) cît și în *Partea a II-a*, unde, printre altele, există o antiteză somatică între Falstaff și judecătorul Shallow, pe care primul îl caracterizează astfel:

„Îmi amintesc că la școala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză, era așa de prăpădit, încît pentru cineva scurt

---

[1] Mai pe larg, subiectul este tratat în L. Levițchi, *Pe marginea pieselor istorice ale lui Shakespeare*, 1959, în „Studii shakespeariene", editura Dacia, Cluj—Napoca, 1976.

de vedere era nevăzut. /.../. Ai fi zis că e duhul foametei; /.../era veşnic în urmă cu moda /.../ i-am spus lui John de Gaunt că-i bate numele *(gaunt* = slab, emaciat); nu era nimic mai lesnicios decit să-l bagi cu haine cu tot într-o piele de ţipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el, şi acum, poftim, are omul pămînt şi vite" (III, 2, 333—355).

Ostaşii pe care Falstaff îi recrutează pentru oastea regelui sînt oameni necăjiţi din popor, iar contrastul dintre ei şi ghiftuitul cavaler pare să depăşească simpla semnificaţie artistică a unui moment comic: Simon Shadow („umbră") „e ca o umbră", Wart („neg") „seamănă cu un neg amărît" — „toată îmbrăcămintea i s-a strîns pe spate, iar trupul îi pare prins în bolduri", Feeble („slab") e definit prin numele pe care-l poartă etc. Într-o conversaţie cu primul judecător al ţării, Falstaff escamotează nişte întrebări dificile, dîndu-i recomandări medicale:

„... Am auzit că înălţimea voastră aţi fost bolnav; nădăjduiesc că înălţimea voastră aţi căpătat încuviinţarea doctorului de a ieşi din casă. Cu toate că înălţimea voastră nu aţi trecut încă pragul tinereţii, în înălţimea voastră ghiceşti aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului — iar eu rog cu umilinţă pe înălţimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălţimea voastră" (I, 2, 108—115).

Dar cavalerul *vesel* este din ce în ce mai puţin vesel — din cauza bolilor şi a vîrstei —, iar după renegarea lui Henric al V-lea, devine de-a dreptul cavalerul *tragic*, ridicol ca şi „cavalerul tristei figuri", Don Quijote al lui Cervantes. În plan simbolic, nu putem oare vedea aici dispariţia de pe scena istoriei a instituţiei perimate a cavalerismului feudal? Să fie o simplă întîmplare faptul că Don Quijote întruchipează *slăbiciunea fizică*, iar Falstaff întruchipează *corpolenţa*, cu care nu se va mai putea făloşi, pentru că după încoronare, Harry îl condamnă: „Împuţinează-te la trup de-acum înainte" *(Make less thy body hence*, V, 5, 57)? O întîmplare că în *Henric al V-lea*, cîrciumăreasa va vesti moartea cavalerului cu cuvintele: „e în sînul lui Arthur" (II, 3, 9—10), regele cavalerilor? Sau, chiar în *Partea a II-a*, faptul pe lîngă mereu accentuatul titlu de „cavaler" dat lui Falstaff şi folosit de titular, există două referiri la Arthur, prima: *„Falstaff (cîntă): Cînd regele Arthur întîiaşi dată la curtea lui...* Goleşte ţucalul". (II, 4, 36—37) şi *„Shallow:...* pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dragonet în piesa cu regele Arthur..." (III, 2, 302—303)?

Tragi-comedia musteşte de conotaţii, ca toate capodoperele shakespeariene. Bineînţeles, chiar fără sesizarea lor, unitatea tematică şi artistică, articularea dramatică, zugrăvirea convingătoare a personajelor, contrastarea straturilor lexicale, gramaticale şi stilistice, ritmurile precum şi

toate cîte mai sînt de trebuință unei producții dramatice întocmite cu tile tematic și artistic, sînt evidente în *Henric al IV-lea, Partea a II-a;* dar și conotațiile, nu în mică măsură și nu la nivel de suprafață, contribuie la organizarea unei lucrări de tranziție care:

„...privește îndărăt spre *Sonete* și piesele istorice anterioare, tot așa după cum privește înainte, spre marile tragedii. (...) imaginile sînt integrate în întreg, iar atît versul cît și proza încep să promoveze *procesul asociativ (subl. n.)* pe care am încercat s-o definesc ca semn distinctiv al marii drame poetice".[1]

L. Levițchi

---

1 L.C. Knights, *Op. cit.*, p. 184.

1 Ideea personajului „Zvonul" își are originea, după toate probabilitățile, în „Fama" (= zvonul) lui Virgiliu (cf. *Eneida*, IV, 181—190) în care această zeiță este descrisă ca avînd mulți ochi, limbi și urechi și răspîndind în mod asemănător atît adevărul cît și minciuna. Faptul existenței unui asemenea personaj și apariția lui îmbrăcat într-un veșmînt împodobit cu numeroase desene de limbi, în timp ce participa la cortegiile și reprezentațiile populare din Anglia secolului al XVI-lea, înainte de epoca lui Shakespeare, este atestat atît de cronicarul Raphael Holinshed cît și de unele documente ale vremii.

2 Shakespeare transpune în vremea lui Henric al IV-lea atmosfera de teamă de atac din afară domnind în Anglia în anii 1595—1597, cînd s-au făcut intense pregătiri militare de apărare, englezii trăind sub amenințarea unei invazii spaniole, următoare tentativei eșuate a Marei Armade din anul 1588. În același timp, pacea încheiată între Franța și Spania în 1598 a fost considerată ca însemnînd o gravă amenințare pentru întreaga lume protestantă.

3 Piesa de față fiind o continuare a piesei precedente, *Partea I* a dramei *Henric al IV-lea*, evenimentele și personajele la care se referă zvonul sînt explicate pe larg în piesa susmenționată.

4 De fapt, în piesa respectivă, Prințul Henric, supranumit Monmouth, îl omorîse în luptă pe Hotspur. Ceea ce relatează în momentul de față Zvonul sînt veștile false pe care Lordul Bardolph le va aduce contelui Northumberland, în actul I, scena 1, din piesa care urmează.

5 Faptul că Douglas l-a doborît în luptă pe regele Henric, fără însă să-l vatăme, este fapt real, relatat de cronicari. Se pare totuși că Shakespeare îl consideră ca neadevărat, odată ce îl enumeră printre zvonurile false iar în partea I-a a piesei Henric al IV-lea se arată numai că regele se află, la un moment dat, în primejdie și e salvat de Prințul Henric, din fața căruia atacantul Douglas fuge.

6 Shakespeare se referă, în cazul de față, la faptul că în vremea lui Henric al IV-lea, ca și mai înainte încă, zidurile castelelor și cetăților

începuseră să se ruineze. Același lucru îl afirmă și în *Regele Ioan*, actul II scena 1 și *Richard al II-lea*, actul III scena 3 și actul V scena 5.

7 Nici cronicarul Holinshed și nici poetul Samuel Daniel în poemul său *The First Four Books of the Civil Wars Between the Two Houses of Lancaster and York (1595) (Primele patru cărți ale războaielor civile dintre cele două case: Lancaster și York)*, nu afirmă că boala lui Northumberland ar fi fost simulată, pentru a nu lua parte la lupta de la Shrewsbury. În felul acesta el și-ar fi lăsat fiul, pe Henry Hotspur, în voia soartei, gîndindu-se, în primul rînd, la salvarea situației sale, în caz de nereușită a răzvrătirii împotriva regelui Henric. Shakespeare consideră, însă, categoric, comportarea lui Northumberland drept „o boală cu tîlc", adoptînd această ultimă interpretare.

8 Lordul Bardolph, care apare în piesa de față, nu are, bineînțeles, nici o legătură cu Bardolph, tovarășul de chefuri și isprăvi necinstite ale lui Falstaff. După cît se pare Shakespeare a omis să-l introducă în *Henric al IV-lea, Partea I* pe Lordul Bardolph, care a fost totuși o figură istorică importantă și unul dintre susținătorii cei mai apropiați și de seamă ai celor trei Percy de Northumberland, conducătorii răzvrătirii împotriva regelui Henric.

Cum personajul Bardolph apăruse deja în partea I-a a piesei *Henric al IV-lea*, el a trebuit să fie păstrat și în partea a II-a a acestei piese, pentru a se putea continua, la același nivel, acțiunea secundară comică, condusă cu atît succes în prima parte. În orice caz, pentru a evita confuziile nedorite, Lordul Bardolph are un rol minor în piesă, apărînd numai în două scene din actul I și negăsindu-se pe scenă niciodată în același timp cu Bardolph, bunul prieten al lui Falstaff.

9 În practica obișnuită, modul de a se referi la deținătorii rangului de cavaler *(knight)* sau a li se adresa era, după cum este și în prezent, acela folosind titlul de „sir" urmat numai de prenumele cavalerului. Astfel Lordul Bardolph se referă la Falstaff ca Sir John. Faptul că i se acordă o atît de mare importanță, odată ce numele său este pomenit odată cu acela al nobililor de frunte căzuți sau fugiți de pe cîmpul de luptă, îl arată pe Falstaff ca o figură extrem de populară și bucurîndu-se de simpatia lui Shakespeare deși apare ca un personaj comic și totodată ridicol în piesa de față.

10 Faptul că Travers se referă la un cavaler numit Sir John Umfreville, care nu mai apare menționat nicăieri în piesa de față, și care l-a întors din drum, după ce i-a comunicat vestea victoriei răsculaților la Shrewsbury, a făcut pe unii comentatori să considere că replicile Lordului Bardolph ar fi aparținut inițial acelui Sir John Umfreville. Cum însă prezența Lordului Bardolph era necesară

în această piesă, Shakespeare a renunțat ulterior la Umfreville, atribuind Lordului Bardolph replicile acestuia (v. nota 8)

11 Joc de cuvinte, în textul original, între *Hotspur* (= pinten fierbinte), porecla lui Harry Percy, și *cold spur* (= pinten rece), însemnînd moartea lui Hotspur pe cîmpul de luptă (v. și nota 8 la *Henric al IV-lea, Partea I*).

12 Pagina de titlu a unei piese de teatru conținea, în mod obișnuit, în vremea lui Shakespeare, și unele informații sugestive privitoare la conținutul piesei. De exemplu pagina de titlu a tragediei *Richard al III-lea* avea textul următor: *Tragedia regelui Richard al III-lea conținînd uneltirile perfide împotriva fratelui său Clarence: uciderea jalnică a nepoților săi nevinovați: domnia sa ca uzurpator tiranic: cu întreaga desfășurare a vieții sale odioase și moartea sa cît se poate de meritată*".

13 În *Eneida* lui Vírgiliu (II, 267—97), după pătrunderea grecilor în Troia, pe care o incendiază, Hector, care fusese ucis de Ahile, îi apare lui Enea în vis, și, printre lacrimi, îi vestește primejdia care-l amenință. Enea trezindu-se, vede Troia în flăcări. Pentru scopuri drapmatice Shakespeare schimbă însă legenda clasică și simplifică fatele, imaginînd trezirea regelui Priam și nu a lui Enea în noaptea tragică, de către unul din slujitori. Regele troian apare în mitologie drept simbol al unui tată nenorocit din cauza pierderii fiilor lui în război și al unui rege năpăstuit de soartă, trăind distrugerea regatului și poporului său. Northumberland se poate compara într-o oarecare măsură, cu el.

14 Spunîndu-i unui conte că se înșală, cineva i-ar fi adus o insultă gravă, care nu putea rămîne nepedepsită.

15 În *Henric al IV-lea, Partea I*, actul V, scena 4, Prințul Henric îl omoară pe Hotspur. Totuși cronicarul Holinshed afirmă că Hotspur a fost ucis de unul din cei ce se aflau în jurul prințului. Poetul Samuel Daniel adaugă doar că Hotspur și Prințul Henric s-au luptat unu-cu altul fără însă a spune nimic de rezultatul luptei dintre ei. Conl form unei alte versiuni, Hotspur ar fi fost omorît de o săgeată.

16 După cum în legenda biblică, Cain l-a ucis pe Abel, fratele său, Northumberland, în disperarea lui, invocă același spirit fratricid să pună stăpînire pe englezi pentru a se nimici, cu toții, între ei. Prin cuvintele lui Northumberland, Shakespeare, ca și în alte ocazii, condamnă războaiele civile, arătînd efectele lor dezastruoase pentru toți aceia care iau parte la ele, precum și pentru întreg poporul englez.

17 În *Richard al II-lea*, regele Richard este ucis în castelul Pomfret unde fusese închis de Henric al IV-lea. Conform unei legende a

timpului Richard Scroop, arhiepiscopul de York, păstrase ca relicve sacre cîteva picături din sîngele lui Richard.

18 Aluzie la faptul că pajul lui Falstaff este foarte mărunt, fapt confirmat de cuvintele judecătorului Shallow în actul V, scena 3, din piesa de față.

19 Rădăcina mătrăgunei, putînd fi comparată cu un minuscul corp omenesc, era considerată ca aducînd noroc aceluia care o purta asupra lui. Falstaff își numește pajul „mătrăgună" din cauza trupului scund al acestuia.

20 Conform legendei biblice Ahitofel a fost sfetnicul cel mai de seamă al regelui David. Trecînd apoi de partea lui Abesalom, fiul lui David, cînd acesta s-a răsculat împotriva tatălui său pentru a-i lua domnia, a devenit sfetnicul acestuia întocmind chiar un plan pentru omorîrea regelui David. La început Abesalom i-a urmat sfaturile dar mai tîrziu, nemaiascultînd de Ahitofel, acesta s-a spînzurat, regretînd comportarea sa. În urma unei mari bătălii între oastea lui David și a lui Abesalom, acesta din urmă a fost învins și omorît de unul din căpitanii lui David. Ahitofel a devenit în literatura protestantă a Renașterii simbolul sfetnicului trădător, considerat în Vechiul Testament asemenea lui Iuda Iscarioteanul, care l-a vîndut pe Iisus Hristos.

21 Aluzia la „cornul belșugului" denumit *cornucopia*, păstrat conform uneia din legendele mitologice grecești de nimfa Amalthea, care îl hrănise pe Zeus, copil, cu laptele unei capre. Zeus ar fi rupt unul din coarnele caprei dîndu-i acestuia darul de a se umple necontenit cu alimente, fructe și orice ar fi dorit posesorul său. În *Metamorfozele* lui Ovidiu (IX/87—88), Achelous, zeul rîului din Grecia cu același nume, luptîndu-se, fără sorți de izbîndă, cu Hercule, pentru Deianira, care a devenit soția acestuia din urmă, s-a transformat la un moment dat într-un taur. În lupta dintre cei doi, Hercule a rupt unul din coarnele taurului, pe care naiadele, — nimfele apelor dulci — l-au umplut cu fructe și flori transformîndu-l în „cornul belșugului." Ulterior Zeus a așezat cornul printre stele.

Legenda s-a transmis, în variante diferite, cu multe deosebiri între ele, așa încît nu se poate stabili varianta care păstrează legenda inițială. În una dintre acestea Amalthea este numele caprei și nu al naiadei.

22 Conform unei glume foarte răspîndite, nevestele burghezilor bogați erau necredincioase și ca urmare copiii lor nu erau ai soților lor.

23 Falstaff face aluzie la un proverb foarte popular care spunea: Un bărbat nu trebuie să aleagă trei lucruri în trei locuri: O nevastă

în Westminster; un servitor din naosul catedralei Sf. Pavel (vechea catedrală St. Paul's) — unde se adunau spre a-şi oferi serviciile meseriaşii şi servitorii — şi un cal din piaţa de animale Smithfield, ca să nu constate că şi-a ales o tîrfă, un nemernic şi o mîrţoagă. Deşi în *Partea I* a piesei *Henric al IV-lea* (actul III — scena 1) Shakespeare nu precizează vina pentru care Prinţul Henric a fost înlăturat din funcţia de membru al Consiliului Privat al regelui în scena de faţă el urmează îndeaproape piesa anonimă *The Famous Victories of Henry the Fifth (Vestitele victorii ale lui Henric al V-lea)* (1598) în care Prinţul Henric loveşte pe Lordul magistrat suprem Gascoygne, fiindcă acesta arestase pe unul din hoţii din ceata prinţului şi îl trimite la închisoare pe prinţ cînd este ultragiat de acesta. După unii istorici prinţul ar fi ameninţat numai pe înaltul magistrat, motiv pentru care magistratul l-a arestat, în calitate de reprezentant al regelui, întrucît judecătorii împărţeau dreptatea în numele suveranului. Replica pajului, confirmînd lovirea judecătorului şi arestarea prinţului, concordă cu ceea ce Prinţul Henric, devenit rege, îi spune Lordului magistrat suprem în actul V, scena 2 a piesei de faţă.

În realitate, însă, scena nu a putut avea loc întrucît Gascoygne murise în 1412, iar regele Henric al V-lea a urcat pe tron în 1413.

De remarcat că Shakespeare face numai o aluzie foarte uşoară la întîmplarea relatată mai sus, ceea ce înseamnă că fapta Prinţului Henric era bine cunoscută de întreg publicul spectator.

25 În actul V scena 5 din 1 *Henric al IV-lea*, Regele Henric îi trimite pe Prinţul John şi Westmoreland împotriva arhiepiscopului de York şi a contelui de Northumberland.

26 Faptul că Falstaff se referă chiar din scena a 2-a a piesei de faţă la starea tulbure a sănătăţii regelui constituie un element pregătitor al morţii regelui Henric în scena finală a actului IV.

27 Claudius Galenus (130—200 e.n.) a fost, după Hippocrate, cel mai vestit medic al antichităţii. Născut la Pergam, în Asia Mică, el a practicat medicina mai întîi în oraşul său natal şi apoi la Roma.

Referirea lui Falstaff la medicul Galen precum şi la zeităţile Phebus şi Diana sau la regele Cambyse în *1 Henric al IV-lea* ca şi numeroasele sale citate din Biblie îl înfăţişează pe Falstaff ca un personaj cultivat, cu toate scăderile sale.

28 Aluzie la personajul biblic Iov, care dintr-o stare de mare bogăţie a ajuns într-o cumplită sărăcie, pentru a deveni iarăşi bogat datorită faptului că nu şi-a pierdut credinţa. Iov apare în literatură ca simbol al săracilor loviţi de mari nenorociri.

29 V. nota 16 la *Henric al IV-lea, Partea I.*

30 Unii comentatori opinează că Ursula ar putea fi numele mic al hangiței Quickly, care îi reproșează lui Falstaff, mai departe, în actul II, scena 1, că nu-și ține promisiunea de a se căsători cu ea

31 Conform datelor istorice, Westmoreland izbuti să prindă prin înșelăciune, în 1405, după scena de față, pe arhiepiscopul de York și pe Mowbray, care au fost judecați sumar și executați din ordinul regelui Henric. Lordul Bardolph și contele de Northumberland au fugit atunci în Scoția de unde au revenit, cu o mică armată, după 3 ani, în 1408, fiind uciși în lupta de la Bramham Moor. Între timp castelele familiei Percy fuseseră distruse de artileria regelui Henric, acesta consolidîndu-și astfel domnia.

32 Franța hotărînd să ajute pe Glendower, răsculat împotriva regelui Henric, acesta din urmă a întărit garnizoana din Calais, localitate care aparținea pe atunci Angliei, cu un contingent de 4 000 soldați.

33 John de Lancaster este denumit astfel fără a fi de fapt duce de Lancaster, deoarece acest titlu îi revenise prințului Henric în calitate de întîiul născut al regelui Henric, cînd acesta era numai duce de Lancaster. Una din cronicile timpului spune că, la încoronarea sa, regele Henric al IV-lea l-a făcut duce de Lancaster pe cel de al doilea fiu al său, prințul Henric devenind Prinț de Wales. Cel de al doilea fiu se numea însă Thomas, astfel încît John rămînea numai cu numele Lancaster, după locul unde se născuse, tot așa după cum prințul Henric e numit adesea Harry Monmouth, după localitatea Monmouth, iar Regele Henric era numit Bolingbroke, după castelul unde se născuse.

34 V. Richard al II-lea, actul V, scena 2.

35 Fang este ofițer de poliție, iar Snare e subalternul său, care-i execută ordinele. Numele lor sînt simbolice. Astfel, în limba vremii lui Shakespeare, *Fang* înseamnă, ca substantiv concret, și *grip*, adică „putere, autoritate", iar *Snare*, înseamnă *noose*, adică „laț".

36 Firmele purtînd imagini de leoparzi indicau prăvălia unui mătăsar.

37 Lombard Street — existentă și astăzi în Londra — și-a datorat numele faptului că era locul unde se întîlneau pentru afaceri și comerț, de cîte două ori în fiecare zi, negustorii și bancherii, dintre care cei mai mulți erau străini, în special veniți din Lombardia (Italia de nord).

38 Aluzie la faptul că pentru ticăloșiile sale Falstaff merită să fie spînzurat. Funia călăului era făcută din fire de cînepă.

39 După cum s-a mai arătat, camerele hanurilor purtau diferite nume (v. *1 Henric al IV-lea*, notele 74 și 75).

40 Cantorii bisericești (țîrcovnicii), oferiți voluntar dintre credincioșii care participau la slujbele religioase, erau foarte desconsiderați în vremea lui Shakespeare.

41 Falstaff îi recomandă hangiței să înlocuiască pocalele de argint cu pahare. O modă care devenea tot mai răspîndită în acea vreme, vasele de sticlă venețiene fiind foarte apreciate.

42 Parabola biblică a fiului risipitor, întors acasă pocăit și bine primit de tatăl său, constituia o temă foarte răspîndită pentru tapiserii și era cea mai frecvent pomenită parabolă în piesele de teatru.

43 Acuarelele pictorilor germani și mai cu seamă olandezi erau foarte apreciate în Anglia. Una din temele cele mai răspîndite era vînătoarea de mistreți în pădurile Germaniei.

44 „Nobilul" era o monedă de aur valorînd aproximativ o treime dintr-o liră sterlină. Suma oferită era totuși apreciabilă pentru acel timp.

45 Localitate fără importanță, la 46 mile sud-vest de Londra, pe șoseaua națională. Cronicile nu menționează, însă, nici un popas al regelui Henric la Basingstoke. Probabil o greșeală de tipar a tipografului.

46 Jocul de tenis (în condițiile timpului) era foarte popular în Anglia în epoca elisabetană, locurile unde se juca acest joc fiind foarte numeroase.

47 Aluzia prințului Henric este clară numai pentru Poins și se referă la viața aventuroasă a acestuia și la copiii săi nelegitimi, cărora era mereu nevoit să le dea lenjeria sa de olandă fină.

48 Caracteristica tavernelor o constituiau în special ferestrele din zăbrele dese de lemn, vopsite în roșu. În vremea lui Shakespeare acestea însă începuseră să fie înlocuite cu geamuri, sticla ieftinindu-se foarte mult.

49 Întrucît circiumăresele purtau fuste roșii, pajul compară chipul lui Bardolph, aprins de băutură, cu o asemenea fustă.

50 Pajul confundă două legende clasice în care există un element comun: un lemn a cărui ardere aduce după sine o mare nenorocire, — amîndouă legendele fiind relatate de Ovidiu.

Astfel, în *Metamorfoze* (VIII, 441—526), Althea, soția regelui Oeneus, unul din argonauții participanți la expediția pentru aducerea lînii de aur din Colchida, surprinse, — cînd fiul său Meleager abia fusese născut de 7 zile, — pe cele trei Parce, zeițele Destinului, hotărînd că Meleager va trăi atît cît va arde lemnul pe care l-au aruncat ele, în acel moment, în focul din vatră. Althea stinse imediat tăciunele și îl ascunse într-un loc tainic.

După mulți ani, și după ce ajunse un erou vestit, Meleager se certă cu cei doi frați ai mamei sale, pentru drepturile asupra unui mistreț pe care îl vînaseră împreună, și, considerîndu-se insultat, Meleager îi ucise.

Althea, aflînd de fapta fiului său, aruncă în foc tăciunele pe care îl păstrase provocînd moartea lui Meleager în chinuri groaznice şi răzbunînd astfel uciderea fraţilor ei. Apoi se pedepsi şi ea, pentru moartea fiului său, sinucigîndu-se.

A doua legendă este cea povestită de Ovidiu în Heroide (Cartea. XVI). Înainte de naşterea lui Paris, mama acestuia, Hecuba, a visat că a dat naştere unui tăciune aprins, ale cărui flăcări au cuprins în întregime Troia. Regele Priam, înspăimîntat de acest vis, a hotărît părăsirea copilului, imediat după naştere, pe muntele Ida, unde a fost însă găsit şi salvat de la moarte de nişte păstori.

Pe cît se pare Shakespeare îl face pe paj să confunde legendele pentru efecte comice deoarece legendele clasice erau bine cunoscute de spectatori iar referirile lui Shakespeare la Althea în *2 Henric al VI-lea* (actul I, scena 1) şi la visul Hecubei în Troilus şi Cresida (actul II, scena 2) sînt conforme cu legendele clasice.

51 Poins se referă la Falstaff numindu-l Sîn Martin în două sensuri. În jurul datei de 11 noiembrie, cînd este ziua prăznuirii Sf. Martin, perioada de timp mai caldă în comparaţie cu temperatura obişnuită a toamnei, e cunoscută la englezi ca „vara Sfintului Martin". În mod asemănător, Falstaff caută să arate că posedă o tinereţe prelungită, apărînd astfel ridicol. Al doilea sens al numelui sfîntului, dat lui Falstaff, este în legătură cu corpolenţa acestuia, întrucît de Sf. Martin se tăiau foarte multe vite în vederea aprovizionărilor pentru iarnă.

52 Aluzia la conciziunea romanilor pare a fi întemeiată pe cele afirmate de Plutarh privitor la maniera lacedemoniană de exprimare a lui Brutus şi chiar şi a lui Cezar, al cărui celebru mesaj: *veni, vidi, vici* trimis senatului după victoria de lîngă Zela (47 î.e.n.) asupra regelui Pontului, Pharnaces, este în mod obişnuit citat pentru laconismul comunicării.

53 Bărbaţii din Efesul antic erau consideraţi mari cheflii (v. 1 Henric al IV-lea, nota 72).

54 Întrucît St. Albans se afla pe şoseaua principală spre regiunea centrală a Angliei, drumul dintre acea localitate şi Londra era folosit de foarte mulţi călători.

55 Scena care urmează este considerată de unii critici drept cea mai reuşită scenă de tavernă din cîte s-au scris vreodată.

56 În textul original fiind vorba de marele *apple-john*, care se păstrează pînă la începutul verii (un Sf. Ion este la 24 iunie), prinţul Henric

îl adaugă şi pe John Falstaff celor cinci mere zbîrcite, pe care le pune pe masă în faţa acestuia.

57 Falstaff începe să cînte o baladă, foarte populară, intitulată „Faptele mărețe ale Regelui Arthur".

58 Oalele de noapte făceau parte din mobilierul şi obiectele unei taverne.

59 Citat dintr-o altă baladă populară. La chefuri, în taverne, consumatorii cîntau în mod obişnuit numeroase balade, care deveniseră cîntece populare cu timpul.

60 Pistol se referă la rîul Stix, care înconjura Infernul de şapte ori. Zeul Infernului se numea, la vechii greci, Hades; dar, temîndu-se să-i rostească numele adevărat, — zeul fiind renumit pentru cruzimea şi neînduplecarea lui, — grecii îl numeau Pluton sau Pluto. Poeţii romani îl numesc Dis, Orcus sau Tartarus.

61 Erebus este şi zeitate şi denumirea dată regiunii întunecate prin care umbrele sînt nevoite să treacă, înainte de a intra în Infern.

62 Citatul este dintr-un cîntec popular avînd ca temă pescuitul şi pescarii.

63 Parcele era denumirea romanilor pentru zeiţele numite de greci Moirae, care hotărau soarta oamenilor. Clotho torcea firul vieţii, Lachesis hotăra soarta oamenilor, iar Atropos tăia firul care era tors.

64 Numele *Hirena* apare în titlul unei piese pierdute aparţinînd contemporanului lui Shakespeare George Peele; *„Mahomet al turcilor şi Hirena* (Irina), *frumoasa grecoaică"*. Numele eroinei ajunsese însă să însemne şi prostituată în limba curentă. Pistol, ca în povestirile cavalereşti, dă săbiei sale numele frumoasei Hirena.

Pe de altă parte propoziţiile neclare şi fără legătură între ele, pe care le rosteşte Pistol, par să fie preluate din diferite piese slabe ale timpului, ca o ridiculizare a acestora.

65 *Peesel* reprezintă redarea pronunţării populare a cuvîntului *pistol*, pe care hangiţa îl asociază cu *pee* (urină).

66 Pistol, vrînd să facă paradă de cultura sa, citează cîteva versuri din piesa lui Christopher Marlowe, *Tamburlaine (Tamerlan)* (partea a 2-a, actul IV, scena 2) pe care însă le denaturează. Astfel în loc de *Hanibali* el spune *canibali*, pe greci şi troieni îi contopeşte într-un singur popor, iar pe cîinele Cerber îl crede un rege oarecare.

67 Cîinele cu trei capete care păzea intrarea în infern la locul unde barcagiul Charon debarca umbrele morţilor. Unii poeţi antici îl descriu ca avînd 30 sau chiar 100 de capete. Printre cele douăsprezece munci impuse lui Hercule a figurat şi aducerea cu sila din Infern pe pămînt a lui Cerber şi ducerea acestuia înapoi, numai cu forţa braţelor.

68 Continuînd să facă paradă de cultura sa dramatică, Pistol o numeşte acum Calipolis pe hangiţă, dîndu-i numele unui personaj căruia i

se spune „frumoasă Calipolis“, în piesa lui George Peele *The Battle of Alcazar (Bătălia de la Alcazar)*.

69 Pistol vrea acum să epateze hangița citind — bineînțeles greșit — deviza gravată în limba italiană pe sabia lui, al cărei text corect este: *Si fortuna me tormenta, il sperare me contenta* (Dacă norocul mă chinuie, speranța mă fericește).

70 Salut cavaleresc respectuos.

71 Caii din regiunea Galloway, situată în sud-vestul Scoției, erau de rasă foarte mică dar puternici. Pistol, numind-o pe Doll „gloabă din Galloway“ o insultă indirect spunîndu-i că e calul tuturor.

72 Dintre cele trei Parce, Atropos era aceea care tăia firul vieții (v. nota 63).

73 Agamemnon fusese ales de căpeteniile grecești, participante la războiul împotriva Troiei, drept comandant suprem, și era foarte apreciat în literatura Renașterii pentru comportarea sa în această funcție.

74 Cei nouă eroi ai istoriei fuseseră proclamați de literatura Renașterii ca fiind: trei din antichitatea clasică: Hector, eroul troian, Alexandru cel Mare și Iuliu Cezar; trei din epoca biblică veche: Iosua Navi, regele David și Iuda Macabeul (sec. al II-lea î.e.n.); și trei din epoca medievală: Arthur, regele britonilor, Carol cel Mare, împăratul francilor, și Godefroi de Bouillon, conducătorul primei cruciade și întemeietor al regatului Ierusalimului în 1099.

75 Înainte de introducerea pantalonului larg, linia piciorului era un element important pentru bărbații eleganți. Cei care aveau picioare frumoase purtau cizme cu o linie elegantă, ceilalți purtau cizme crețe.

76 Planetele Saturn și Venus nu pot fi niciodată în conjuncție. Ca planetă, Saturn era considerat că inspiră o stare de spirit ursuză, în timp ce Venus inspiră dragostea. Pe de altă parte zeul Saturn, patriarhul zeilor, era imaginat ca un bătrîn veștejit. Nepotrivirea lui Falstaff cu Doll apare astfel mai mult decît evidentă.

77 Cele douăsprezece constelații constituind semnele zodiacului erau împărțite în patru trigoane (triunghiuri), fiecare cuprinzînd cîte trei semne dominînd elementele constitutive ale lumii: focul, aerul, apa și pămîntul. Trigonului focului îi aparțineau constelațiile: berbecul, leul și săgetătorul. Bardolph, din cauza nasului roșu și chipului său aprins este dominat de trigonul focului.

78 În Henric al IV-lea, Partea I, actul II scena 2, Prințul Henric și Poins se deghizează și pun pe fugă pe Falstaff și complicii săi, după ce aceștia jefuiseră niște negustori în pădurea Gadshill. Falstaff pretinde apoi, în scena 4, cînd Prințul Henric îl acuză că e laș și mincinos, că l-a recunoscut pe prinț, cînd acesta l-a atacat dar s-a

prefăcut numai că nu-l recunoaşte şi a fugit, fiindcă nu se cuvenea să se lupte cu el.

79 Ulmul este un copac mare dar şubred cînd e uscat şi găunos şi, prin urmare nu poate constitui un sprijin puternic în asemenea cazuri. În tradiţia clasică ulmul este sprijinul viţei de vie (Virgiliu, *Georgicele*, 2—3). În *Comedia erorilor* (actul II, scena 2) şi în *Visul unei nopţi de vară* (actul IV, scena 1) Shakespeare foloseşte acest fapt pentru a arăta în mod metaforic dependenţa femeii de bărbat. În scena de faţă însă dramaturgul se referă la tradiţia clasică pentru a-l prezenta pe Falstaff ca sprijinitor al beţiei.

80 V. *1 Henric al IV-lea* nota 91.

81 În timpul postului mare consumul de carne era interzis. O proclamaţie a Consiliului Privat al Regelui reînnoia în 1588 o asemenea interdicţie decretată în 1549 şi repetată în 1563, stabilind şi o amendă de o sută de lire pentru hangiii care contraveneau dispoziţiilor Consiliului. Totuşi interdicţia nu era respectată.

82 Pajul avea între altele şi sarcina de a purta punga stăpînului său, — incomodă din cauza greutăţii monedelor.

83 Invocaţia adresată somnului pare a fi inspirată de unul din sonetele poetului Philip Sidney, precursor al lui Shakespeare, şi apoi tratată mult mai dramatic în *Macbeth*, actul II, scena 2. Preamărirea somnului apare şi în *Henric al V-lea*, actul IV, scena 1.

84 Zeul Neptun (la greci Poseidon) apare frecvent în opera lui Shakespeare, precum şi a contemporanilor săi, ca personificare a mărilor şi oceanelor.

85 Referirile regelui la evenimentele care au avut loc cu opt ani mai înainte situează acţiunea de faţă în anul 1407, ceea ce vine în contradicţie cu unele evenimente din această piesă. Shakespeare, dealtfel, ca şi în altele dintre piesele sale, nu dă importanţă exactităţii datelor istorice, apropiind în timp, unele de altele, evenimente mai importante pentru a obţine efecte dramatice impresionante.

86 Cronicarul Holinshed consideră că moartea căpeteniei velşilor răsculaţi, Glendower, ar fi survenit în 1409.

87 Regele Henric îşi reînnoieşte făgăduiala dată în scena finală din *Richard al II-lea* de a porni în cruciadă pentru eliberarea ţinuturilor unde trăise Iisus Hristos. În felul acesta pregăteşte spectatorul şi pentru moartea regelui, în actul IV, scena finală, a piesei de faţă, în Camera Ierusalimului.

88 Universităţile din Oxford şi Cambridge pregăteau adesea, în sec. al XVI-lea tineri pentru facultăţile (colegiile) de drept numite Inns (hanuri) din Londra. Colegiile din cele două universităţi aveau caracterul unor şcoli secundare sau licee din epoca modernă. De exemplu,

poetul Sir Philip Sidney a intrat la Oxford la vîrsta de 13 ani, iar Lordul Southampton la Cambridge, la vîrsta de 12 ani. În epoca elisabetană numai fiii de gentilomi erau primiți în cele patru colegii de drept de prim rang, din Londra, numite *Inns of Court*.

89 *Clement's Inn*, care nu se număra printre cele patru colegii de frunte, primea studenții refuzați de celelalte.

90 Bufon renumit la curtea regelui Edward al IV-lea (1461—1483). Numele de Skogan (ortografiat și Scogin) ajunsese să însemne „bufon" în general. La curtea lui Henric al IV-lea a existat însă și un poet numit Henry Scogan, dar, după toate probabilitățile, Shakespeare nu l-a avut în vedere pe acesta.

91 Localitate în Lincolnshire, la 90 de mile la nord de Londra, renumită ca iarmaroc al cailor și vitelor, de trei ori pe an.

92 John de Gaunt, duce de Lancaster, tatăl lui Henric al IV-lea (v. Richard al II-lea), aparținuse epocii arucurilor lungi engleze care contribuiseră, în mod hotăritor, la victoriile de la Crécy, Poitiers și apoi și Agincourt, asupra francezilor.

93 *Master* era în acea vreme titlul cu care cineva se adresa unui gentilom care nu era cel puțin „cavaler", — în care caz i se spunea *sir*.

94 Pentru efecte comice, numele multor personagii au sensuri care stîrnesc hazul, luate ca substantive sau adjective comune. Astfel *mouldy* înseamnă „mucegăit", iar *shadow* „umbră„.

95 *Wart* înseamnă „neg".

96 Adjectivul *feeble* înseamnă „debil, plăpînd".

97 Parte a Londrei, în sudul Tamisei, nu departe de cartierul Southwark, cunoscut în acea vreme pentru casele sale de toleranță.

98 Literal, *nightwork* înseamnă „munca de noapte".

99 Expresie însemnînd „damă de prima clasă".

100 Locul unde se făcea instruirea militară a recruților și se organizau iarmaroace și spectacole publice.

101 Sir Dagonet era măscăriciul regelui legendar britanic Arthur, care, conform legendelor celtice, preluate de anglo-saxonii veniți în secolele V—VI, ar fi domnit în Țara Galilor (Wales) în secolul al VI-lea e.n. sau chiar mai înainte. Legendele privitoare la cavalerii Mesei Rotunde, al căror suveran era Arthur, constituie celebrul ciclu breton de legende și povestiri cavalerești medievale.

102 Falstaff se referă la vestoanele de pînză sau piele care se puteau întări cu zale sau platoșe.

103 Încă din vremurile biblice rădăcina mătrăgunei a fost comparată cu un trup omenesc, semănînd cu un trunchi cu două brațe și două picioare.

104 Pădure întinsă la nord de York. A fost tăiată în ultimele decenii ale secolului al XVII-lea.

105 De fapt Prințul John nu este și duce de Lancaster (v. nota 33).

106 Înainte de a fi exilat de Richard al II-lea, Henric al IV-lea, pe atunci Henry Bolingbroke, provocare la duel pe tatăl lui Mowbray (v. *Richard al II-lea*, actul I, scena 1).

107 Henric al IV-lea avea înainte de a fi exilat, titlul de duce, nu conte de Hereford (v. *Richard al II-lea)*.

108 Se crede că Shakespeare a putut vedea în mica menajerie de la Turnul Londrei și unul sau doi lei bătrîni, deoarece un călător german contemporan nota în anul 1598 că a văzut în menajeria sus amintită un leu foarte îmbătrînit, căruia i se spunea Edward al VI-lea, fiindcă se născuse în timpul domniei acestui rege (1547—1553).

109 John de Lancaster și Mowbray nu sînt veri (v. 1 *Henric al IV-lea*, nota 5).

110 Hidra din Lerna cu numeroasele sale capete era proverbială, ceea ce explică și denumirea pe care o dă arhiepiscopul războiului de „fiu al hidrei" (v. *1 Henric al IV-lea*, nota 144.)

111 Falstaff, lăudîndu-se că el l-a ucis în luptă pe Hotspur, își crease un renume de erou de neînvins.

112 Pentru a se putea călători cît mai repede caii de poștă se schimbau la fiecare 10 mile, ceea ce însemna că Falstaff ar fi parcurs 1.800 mile pentru a ajunge la Prințul John de Lancaster; or, distanța dintre Londra și York este numai de aproximativ 200 mile.

113 Aluzia se referă la Iuliu Cezar (v. nota 52).

114 Conform practicii timpului, poeți mediocri compuneau balade pe tot felul de teme și privitor la cele mai variate evenimente. Profesioniștii, care apăruseră în acest domeniu de activitate pseudo-literară, compuneau, în mod obișnuit, balade glorificînd persoana și faptele exagerat înfrumusețate ale oricui plătea pentru a fi proslăvit în acest fel. (v. *1 Henric al IV-lea*, nota 59).

115 Aluzie la superstiția medievală conform căreia comorile îngropate erau păzite de duhuri necurate sau balauri.

116 Shakespeare îl aduce pe regele Henric în „Camera Ierusalimului" pentru a sublinia astfel dorința regelui, manifestată deseori în timpul domniei sale, de a participa la o cruciadă pentru eliberarea „țării sfinte". Dorința lui Henric se realizează astfel simbolic, în ultimele momente ale vieții sale.

În ceea ce privește denumirea locului, acesta era de fapt o încăpere în catedrala Westminster și nu în palatul regal învecinat.,

117 Scena de față are loc, de fapt, în 1413, anul morții lui Henric al IV-lea la cinci ani după înăbușirea ultimei răscoale.

118 Metafora pare a fi sugerată de o întîmplare extraordinară care a avut loc în anul 1574, care este relatată de cronicarul Holinshed și potrivit căreia o balenă, fiind aruncată de valuri pe uscat în timpul fluxului, a murit după ce s-a zbătut timp de 12 ore, scoțînd urlete care se auzeau pînă la o depărtare de o milă.

119 Conform unor vechi superstiții naşterea unor copii monştri precum şi fenomenele naturale extraordinare prevesteau întotdeauna moartea regilor. Credința posibilității unor prunci (nu numaidecît monștri) concepuți de duhuri, adeseori necurate, și fecioare, în timpul somnului acestora, era în general acceptată, după cum se constată din literatura Renaşterii.

120 Medicina epocii Renaşterii folosea aurul într-un medicament lichid, considerat ca avînd proprietatea de a păstra tinerețea și sănătatea şi a vindeca orice boală incurabilă, fiind aşezat aproape pe acelaşi plan cu „piatra filozofală".

121 Camera Ierusalimului este şi în prezent o încăpere mare în partea din față a Catedralei Westminster, fiind denumită Chapter House (camera preoților). A fost construită spre sfîrșitul secolului al XIV-lea. Numele îi fusese dat datorită faptului că în jurul căminului se găseau înscrise trei texte referitoare la Ierusalim (v. nota 116).

122 Varietate de grîu cultivată în Gloucestershire care se coace în perioada august-septembrie.

123 Localitate, la 30 mile la nord-est de Stratford-upon-Avon, unde aveau loc bîlciuri renumite la sărbătoarea Rusaliilor și în luna August.

124 În cuprinsul unui an calendaristic existau patru sesiuni judecătorești, instanțele judiciare nefuncționînd permanent.

125 Regele Henric al V-lea poartă vestminte fastuoase și strălucitoare, ca rege, care contrastează cu hainele negre de doliu ale celor din jurul său.

126 Sultanul Turciei, Amurat (Murad) al III-lea și-a invitat frații la un banchet, imediat după urcarea sa pe tron, în 1574, și i-a executat prin strangulare. La urcarea pe tron a urmaşului său Mehmet al III-lea, în 1595, acesta a procedat în acelaşi mod cu frații săi. Evenimentul serveşte ca un indiciu pentru datarea scrierii piesei lui Shakespeare.

127 În mitologia clasică, Lethe, unul dintre rîurile Infernului, avea darul de a face umbrele morților care beau din apa lui să-și uite trecutul. Shakespeare, însă, preia din Purgatoriul lui Dante (XXXI, 101), ideea nouă a spălării în apa rîului Lethe pentru uitarea trecutului.

128 Cuvintele atribuite de Henric al V-lea tatălui său se întîlnesc, într-o formă apropiată, în scrierile mai multor autori contemporani cu Shakespeare.

129 În taverne se făceau întreceri la băutură, învingătorul fiind proclamat „cavaler", toți participanții bînd îngenunchiați și cîntînd un cîntec francez *Monsieur Mingo*, tradus în engleză. *Samingo* este forma coruptă a cuvintelor *Sir Mingo*.

130 Localitate la zece mile sud de Stratford-upon-Avon.

131 Africa era considerată drept țara aurului avînd totodată averi fabuloase.

132 Unii asociau numele de asirian cu jaful și tîlhăria.

133 Regele Cophetua apare în balada populară *King Cophetua and the Beggar-maid (Regele Cophetua și tînăra cerșetoare)*, ca un rege din Africa, foarte bogat, care se îndrăgostește de o frumoasă cerșetoare și o face regina sa.

134 Vers din *Robin Hood și veselul pîndar din Wakefield*, una din baladele populare privitoare la Robin Hood, vestitul haiduc și arcaș neîntrecut, din secolul al XII-lea.

135 Muntele Helicon, în partea de sud a Greciei centrale, era considerat ca sălaș al lui Apollo și al celor nouă muze, fiicele lui Zeus și ale Mnemosinei. Numele muntelui desemna, în mod metaforic, poeții.

136 Zeițele răzbunării avînd aripi și șerpi în păr și picurîndu-le sînge din ochi, numite erinii de vechii greci.

137 Zeița norocului la romani, numită Tihi în mitologia greacă. Împăratul Traian i-a dedicat un templu la Roma.

138 Lăudăroșenia și ilegalitățile pe care anunță că le va săvîrși nu puteau decît provoca indignarea spectatorilor, și explică de ce Regele Henric al V-lea îl expune, îndată, pe Falstaff rîsului public și dezonoarei.

139 Expresiile din limba latină, însemnînd:
semper idem = „întotdeauna același lucru" și
absque hoc nihil est = „în afară de aceasta nu mai există nimic", arată pedantismul și înfumurarea lui Pistol. Bineînțeles și în acest caz el greșește cînd pronunță *absque* în loc de *obsque*, așa cum este corect.

140 Numele Elenei din Troia este adesea folosit în glumă pentru o soție sau iubită.

141 Numele uneia din cele trei Furii: Alecto, Megera și Tisiphone (v. nota 136).

142 Pe cît se pare, Falstaff a reușit să îndeplinească cel puțin una din făgăduințele sale, Pistol fiind făcut locotenent.

143 V. nota 69.

144 Unii comentatori consideră că întemnițarea lui Falstaff și a prietenilor săi este numai temporară și în scopul de a le arăta că trebuie să-și schimbe felul de viață.

145 Conform opiniei unor critici primul paragraf al epilogului de față era rostit de însuși Shakespeare și numai restul era prezentat de un dansator.

146 Deși Shakespeare făgăduiește că povestea cu Sir John va continua într-o piesă următoare, totuși Falstaff nu mai apare în Henric al V-lea.

147 Termenul din original: *sweat*, pe lîngă „sudoare" însemna, în vremea lui Shakespeare, și „ciumă" precum și „boală venerică", aceasta din urmă fiind considerată ca datorată exceselor și abuzurilor de mîncare, băutură și aventuri amoroase.

V. Ștefănescu-Drăgănești

MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC

Traducere de LEON LEVIȚCHI

PERSOANELE

DON PEDRO, prinţ de Aragon
DON JOHN, fratele său nelegitim
CLAUDIO, un tînăr nobil din Florenţa
BENEDICK, un tînăr nobil din Padua
LEONATO, guvernatorul Messinei
ANTONIO, fratele său
BALTHAZAR, servitorul lui Don Pedro

BORACHIO, CONRADE — din suita lui John
DOGBERRY, sergent de stradă
VERGES, ajutorul lui
CĂLUGĂRUL FRANCIS
UN PARACLISER (ca grefier)
UN BĂIAT
HERO, fiica lui Leonato
BEATRICE, nepoata lui Leonato
MARGARET, URSULA — domnişoare de onoare din alaiul Herei

Soli, străjeri, însoţitori etc.
Acţiunea se petrece la Messina.

ACTUL I

SCENA 1

În fața casei lui Leonato.
Intră Leonato, Hero, Beatrice și alții, urmați de un sol.

LEONATO: Aflu din această scrisoare că Don Pedro de Aragon sosește deseară la Messina[1].

SOLUL: Trebuie să fie foarte aproape acum — nu era nici la trei leghe de oraș cînd ne-am despărțit.

LEONATO: Cîți gentilomi ați pierdut în luptă?

SOLUL: Puțini din cei ce pot fi numiți astfel și nici unul de vază.

LEONATO: O victorie e de două ori mai mare cînd comandantul se întoarce cu oastea întreagă.[2] După cîte văd aici, Don Pedro i-a arătat multă prețuire unui tînăr florentin, numit Claudio.

SOLUL: Binemeritată de acesta și larg dăruită de Don Pedro. S-a dovedit a fi mai presus de făgăduințele vîrstei lui, săvîrșind sub o înfățișare de miel fapte de leu — a întrecut, într-adevăr, toate așteptările și toate cîte v-ați aștepta de la mine să vă povestesc.

LEONATO: Are aici, în Messina, un unchi[3] care o să se bucure grozav de vestea asta.

SOLUL: I-am și înmînat niște scrisori și s-a bucurat nespus; atît de mult încît, pentru ca să nu-și dea pe față bucuria, a izbucnit în lacrimi.

LEONATO: A izbucnit în lacrimi?

SOLUL: Îi curgeau șiroaie.

LEONATO: Gingaș prinos al unei inimi calde! Nu se află fețe mai sincere decît cele scăldate astfel. E mult mai bine să plîngi de bucurie, decît să te bucuri de lacrimi!

BEATRICE: Spune-mi, te rog, senior Montanto[4] s-a întors de pe cîmpul de luptă, sau nu?

SOLUL: Nu cunosc nici un gentilom cu numele acesta, doamnă, nu se afla în armată nici unul.

LEONATO: De cine întrebi, nepoată?

HERO: Verișoara mea se gîndește la senior Benedick din Padua.

SOLUL: O, s-a întors și e bine dispus ca întotdeauna.

BEATRICE: Și-a vestit prin afișe sosirea la Messina și l-a provocat pe Cupidon[5] la o întrecere cu săgeți ușoare și cu multe pene; iar măscăriciul unchiului meu, citind provocarea, a iscălit cu numele lui Cupidon, provocîndu-l la o întrecere cu săgeți boante.[6] Spune-mi, te rog, pe cîți i-a omorît și i-a mîncat în această luptă? Sau, mai curînd, pe cîți i-a omorît, pentru că am făgăduit să-i mănînc eu pe toți cei răpuși de el.

LEONATO: Zău, nepoată, prea ești necruțătoare cu senior Benedick; dar n-o să-ți rămînă dator, sînt încredințat.

SOLUL: În această luptă a făcut mari isprăvi, doamnă.

BEATRICE: Vi s-a dat hrană mucegăită și el v-a ajutat s-o mîncați, nu-i așa? E un mîncău foarte viteaz; și cînd e vorba de poftă...

SOLUL: E și un bun soldat, doamnă.

BEATRICE: Un bun soldat pentru o doamnă; dar pentru un cavaler?

SOLUL: E cavaler în fața unui cavaler și bărbat în fața unui bărbat. E înzestrat cu cele mai alese virtuți.

BEATRICE: Un bărbat cu zestre, va să zică... Și eu care credeam că o să capete zestre numai cînd o să se însoare...

LEONATO: Domnule, să n-o-nțelegi greșit pe nepoata mea. Între senior Benedick și dumneaei e un fel de război glumeț — nu se-ntîmplă să se-ntîlnească fără să se înghimpe.

BEATRICE: Din păcate, el nu cîștigă niciodată. La ultima noastră harță, patru din cele cinci daruri ale minții[7] sale au dat bir cu fugiții și acum cogeamite omul e la cheremul unei singure femei; așa că, dacă mai are destulă deșteptăciune ca să-i țină de cald, s-o păstreze ca să-l deosebească de calul său, fiindcă e bruma de avere ce i-a mai rămas ca să fie recunoscut ca ființă cu judecată. Cu cine mai e prieten acum? În fiecare lună are cîte un nou frate de cruce.[8]

SOLUL: E cu putință?

BEATRICE: Te cred! Își schimbă credința după cum își schimbă forma pălăriei; mă rog, după ultimul calapod.

SOLUL: Văd, doamnă, că senior Benedick nu e trecut în cartea dumneavoastră de aur.

BEATRICE: Nu — și dacă ar fi, mi-aș pune pe foc biblioteca. Dar spune-mi, te rog: cine e acum prietenul lui? Nu cumva e un fanfaron tinerel gata să meargă cu el pînă la porțile iadului?

SOLUL: De cele mai multe ori e însoțit de nobilul Claudio.

BEATRICE: Cerule! O să se țină de el ca o boleșniță; se prinde mai iute decît ciuma și cel atins înnebunește pe loc.[9] Dumnezeu să-i ajute nobilului Claudio! Dacă s-a molipsit de Benedictită, o să-l coste o mie de lire ca să se vindece.

SOLUL: Sînt gata să vă ofer prietenia mea, doamnă.

BEATRICE: Nu pot decît să ți-o primesc, bunul meu prieten.

LEONATO: Nepoțică, tu una n-ai să înnebunești niciodată.

BEATRICE: Oricum, nu înainte de a fi mai cald în ianuarie decît în luna lui Cuptor.

SOLUL: Vine Don Pedro.

(Intră Don Pedro, John, Claudio, Benedick, Balthazar și alții.)

DON PEDRO: Senior Leonato, ai ieșit în calea necazului; lumea caută să nu dea ochi cu paguba, iar dumneata o întîmpini.

LEONATO: Nu mi s-a mai întîmplat ca necazul să intre în casa mea sub înfățișarea înălțimii voastre; pentru că, după ce pleacă necazul, rămîne mîngîierea, însă după ce plecați dumneavoastră, rămîne părerea de rău și fericirea își ia rămas bun.

DON PEDRO: Prea ești curtenitor cu oaspeții! Dacă nu greșesc, aceasta e fiica dumitale?

LEONATO: Așa-mi spunea adesea mama ei.

BENEDICK: Ați avut îndoieli, domnule guvernator, de vreme ce-ați întrebat-o?

LEONATO: Nu, senior Benedick; pentru că pe vremea aceea dumneata nu erai decît un copil.[10]

DON PEDRO: Ți-a zis-o, Benedick. Putem ghici din asta cît prețuiești acum ca bărbat. E adevărat, chipul ei arată limpede cine îi este tatăl. Fii fericită, domnișoară, că semeni cu un părinte vrednic de toată cinstea.

BENEDICK: Chiar dacă senior Leonato e tatăl ei, asta nu înseamnă că ea trebuie să-i poarte capul lui pe umeri, cu toate că-i seamănă atît de mult.

BEATRICE: Mă mir că mai vorbești, senior Benedick, nimeni nu te ia în seamă.

BENEDICK: Cum, domnișoară Zeflemea, mai trăiești?

BEATRICE: E cu putință să moară Zeflemeaua cînd are o hrană atît de aleasă cum este senior Benedick? Curtenia însăși se preschimbă în zeflemea cînd dumneata dai ochii cu ea.

BENEDICK: Atunci curtenia e taler cu două fețe. Un lucru e însă neîndoios: mă iubesc toate doamnele afară de dumneata; și mi-ar părea tare bine să-mi șoptească inima că ea nu e chiar de piatră; că uite, zău, nu iubesc pe nimeni.

BEATRICE: Ferice de femei! Altfel, le-ar fi otrăvit un îndrăgostit primejdios. Trebuie să-i mulțumesc lui Dumnezeu și inimii mele de gheață că în privința asta semăn cu dumneata. Prefer să-mi aud cîinele lătrînd la o cioară decît pe un bărbat făcîndu-mi jurăminte de dragoste.

BENEDICK: Să dea Dumnezeu să nu-ți schimbi gîndul niciodată; în felul acesta, anumiți bărbați o să scape cu fețele nezgîriate.

BEATRICE: Zgîrieturile n-ar face-o pe-a dumitale, de pildă, mai urîtă decît este...

BENEDICK: Ce să spun, așa dresor de papagali mai rar...

BEATRICE: Mai bine papagal decît cal.

BENEDICK: De-ar fi și calul meu tot așa de iute și de neobosit ca limba dumitale! Haide, zi mai departe — eu am să tac.

BEATRICE: Întotdeauna sfîrșești cu o lovitură de cal nărăvaș — te cunosc de mult.

DON PEDRO: Și ca să nu lungim vorba: senior Claudio, senior Benedick, bunul meu prieten Leonato v-a poftit pe toți. I-am spus că voi rămîne aici cel puțin o lună, iar dînsul se roagă ca o întîmplare oarecare să ne facă să stăm mai mult. Pot să jur că nu e fățarnic și că tot ce spune pornește din inimă.

LEONATO: Înălțimea ta, dacă juri, n-o să fii sperjur. Îngăduie-mi să-ți urez bun venit, seniore. Deoarece te-ai împăcat cu fratele dumitale, prințul, mă închin prea supus în fața dumitale.

DON JOHN: Îți mulțumesc. Nu-mi place să vorbesc mult, dar îți mulțumesc.

LEONATO: Vrea înălțimea ta să meargă înaintea noastră?

DON PEDRO: Dă-mi mîna, Leonato — să mergem împreună.

(Ies toți în afară de Benedick și Claudio.)

CLAUDIO: Benedick, te-ai uitat la fiica lui senior Leonato?

BENEDICK: De uitat, nu m-am uitat; dar am văzut-o.

CLAUDIO: Nu e o tînără doamnă cît se poate de sfioasă?

BENEDICK: Îmi ceri, așa cum s-ar cuveni să facă un om cinstit, părerea sinceră? Sau vrei să-ți vorbesc după cum mi-e obiceiul, ca un tiran declarat al sexului lor?

CLAUDIO: Nu, judec-o cu dreaptă judecată, te rog.

BENEDICK: Păi, eu unul aș zice că e prea scundă pentru o prețuire înaltă, prea oacheșă pentru cuvinte luminoase, și prea mică pentru o laudă mare. Pot să spun doar atît: dacă ar fi altfel decît este, ar fi urîtă, dar fiind așa cum este, mie nu-mi place.

CLAUDIO: Îți închipui că glumesc, zău, spune-mi sincer: cum o găsești?

BENEDICK: Vrei s-o cumperi de tot mă-ntrebi despre ea?

CLAUDIO: Poate oare o lume întreagă să cumpere un astfel de giuvaer?

BENEDICK: Cum de nu, ba și o casetă în care s-o păstreze. Ia stai: vorbești serios sau îți bați joc de noi, făcîndu-ne să credem că orbul Cupidon[11] zărește iepurele și între tufișuri roșietice și că Vulcan[12] e un dulgher fără pereche? Haide, spune: cum să afle omul în ce cheie ești acordat, ca să-ți cînte în strună?

CLAUDIO: În ochii mei e cea mai fermecătoare făptură pe care am văzut-o.

BENEDICK: Văd încă foarte bine fără ochelari, totuși nu zăresc așa ceva. Verișoara ei — dacă n-ar fi atît de apucată — o întrece în frumusețe, cum întrece ziua de-ntîi mai ultima zi din decembrie. Nădăjduiesc însă că n-ai de gînd să te-nsori, nu-i așa?

CLAUDIO: Dacă Hero ar vrea să fie soția mea, aproape că nu m-aș mai încrede în mine, cu toate că am jurat altfel.

BENEDICK: Cum? Ai ajuns pînă aici? Să nu se afle oare bărbat pe lume care să-și poarte tichiuța fără să fie bănuit că are și coarne dedesubt? N-o să mai întîlnesc nici un holtei de șaizeci de ani? Treaba ta, la urma urmei; dacă vrei cu tot dinadinsul să-ți bagi gîtul în jug, poartă-l sănătos și petrece-ți duminicile oftînd.[13] Iată, Don Pedro se-ntoarce să te caute.

(Intră din nou Don Pedro.)

DON PEDRO: Ce tot puneți la cale aici de nu vă duceți la Leonato?

BENEDICK: Aș dori ca înălțimea ta să mă silească să spun.

DON PEDRO: În numele ascultării ce mi-o datorezi, te silesc.

BENEDICK: Auzi, conte Claudio? Crede-mă că știu să tac chitic, cînd e la o adică; dar mi s-a cerut să vorbesc în numele ascultării, în numele supunerii, ai auzit singur. E îndrăgostit. De cine? întreabă înălțimea ta. Păi, răspunsul e tot atît de scurt, pe cît de mărunțică e și fata: de Hero, fiica lui Leonato.

CLAUDIO: Dacă n-ar fi, nu s-ar povesti.

BENEDICK: Ca-n vechea poveste[14], înălțimea ta: nu este așa și nici n-a fost așa; dar, zău, ferească Dumnezeu să fie așa.

CLAUDIO: Dacă patima ce m-a cuprins nu se stinge curînd, ferească Dumnezeu să fie altfel.

DON PEDRO: Amin, dacă o iubești; pentru că doamna merită asta cu prisosință.

CLAUDIO: Înălțimea ta, spui așa ca să mă prinzi.

DON PEDRO: Ai cuvîntul meu, spun ceea ce gîndesc.

CLAUDIO: Pe legea mea, eu am făcut la fel.

BENEDICK: Pe cuvîntul și pe legea mea, cînd a fost vorba de închinare în fața frumuseții, și eu am spus ceea ce gîndesc.

CLAUDIO: Că o iubesc, simt.

DON PEDRO: Că merită să fie iubită, știu.

BENEDICK: Iar că eu unul nici nu simt că ar trebui iubită și că nici nu știu cum ar putea merita să fie iubită, asta e o părere pe care nici focul n-ar scoate-o din mine; sînt gata să mor pentru ea, pe rug.

DON PEDRO: Ai fost veșnic un eretic încăpățînat în fața frumuseții.

CLAUDIO: Nu și-ar putea juca rolul cum trebuie, dacă n-ar fi atît de încăpățînat.

BENEDICK: Pentru că o femeie m-a zămislit, îi mulțumesc; pentru că m-a crescut, îi aduc iarăși mulțumirile mele cele mai umile; dar să mi se atîrne cornuri de vînătoare în frunte sau să mi se lege goarna cu panglicuțe nevăzute, să mă ierte femeile! Și pentru că nu vreau să le jignesc neavînd încredere în nici una, o să-mi fac singur dreptate, îndoindu-mă de toate; iar ca încheiere (așa înțeleg eu să-mi închei socotelile), n-am să mă însor!

DON PEDRO: O să mai trăiesc ca să te văd la față galben de dragoste.

BENEDICK: De furie, de boală sau de foame, poate; dar nu de dragoste. Dacă înălțimea ta va dovedi că am pierdut cîndva mai mult sînge din pricina dragostei decît pot recîștiga prin băutură, să-mi scoți ochii cu pana unui scriitor de balade și să mă spînzuri la ușa unui bordel în chip de Cupidon orb.

DON PEDRO: Bagă de seamă, dacă vreodată ai să-ți calci acest cuvînt o să ajungi de batjocură.

BENEDICK: Dacă se-ntîmplă una ca asta, spînzurați-mă într-un butoi ca pe un motan și trageți cu arcul în mine; iar pe acela care o să mă nimerească să-l bateți pe umăr și să-i spuneți Adam Bell, arcașul.[15]

DON PEDRO: Foarte bine, timpul o să ne-o arate. Cum spune zicala: Cu timpul și taurul sălbatic intră-n jug".[16]

BENEDICK: Taurul sălbatic, poate; dar dacă Benedick cel cu scaun la cap îl va purta vreodată, smulgeți-i taurului coarnele și țintuiți-mi-le în frunte; zugrăviți-mi chipul în culorile cele mai țipătoare, și cu litere de-o șchioapă — dintr-acelea cu care se scrie „Cal de închiriat" — scrieți dedesubtul tabloului: „Aici îl puteți vedea pe Benedick, bărbatul căsătorit".

CLAUDIO: Dacă așa ceva o să se întîmple cîndva, vei fi bun de legat.

DON PEDRO: Ascultă, dacă Cupidon nu și-a risipit toate săgețile la Veneția[17], n-o să treacă mult și te vei cutremura.

BENEDICK: Atunci să aștept un cutremur de pămînt.

DON PEDRO: Bine, bine, o să te dai dumneata pe brazdă cu timpul. Pînă una, alta, senior Benedick, fii bun și du-te la Leonato. Salută-l din partea mea și spune-i că nu voi lipsi de la cină — omul s-a pregătit, nu glumă.

BENEDICK: Aproape că mă simt în stare să-i duc o astfel de solie, așa că vă las...

CLAUDIO: În voia Celui-de-Sus. Întocmit în casa mea (dacă aș avea una)...

DON PEDRO: La șase iulie; prietenul vostru iubitor, Benedick.

BENEDICK: Nu rîdeți, nu rîdeți! Discursul dumneavoastră e peticit rău pe alocurea și peticele de-abia se țin! Înainte de a repeta pe dinafară formule vechi, cercetați-vă conștiința. Ei, vă las.

(Iese.)

CLAUDIO: Stăpîne, poți să-mi faci un mare bine.

DON PEDRO: Cu dragă inimă! să-mi spui doar cum.
Și dragostea ce-ți port va învăța
Tot ce-ar putea să-ți fie de folos.

CLAUDIO: Nu are Leonato nici un fiu?

DON PEDRO: Nu, Hero-i singura moștenitoare,
Ai îndrăgit-o, Claudio?

CLAUDIO: Stăpîne,
Cînd ai purces la luptă, o priveam
Ca un oștean îndrăgostit, ce știe
Că are trebi mai aspre de făcut
Decît să-i dea iubirii sale ghes.
Întors acum, războinicele gînduri
S-au dus cu dușii, iar în locul lor
Dau buzna doruri gingașe și blînde,
Șoptindu-mi cît e de frumoasă Hero
Și dragă cît mi-a fost pîn-am plecat.

DON PEDRO: Atunci, îndrăgostit cum pari, ești gata
Să mă zdrobești cu tomuri de cuvinte...
Dac-o iubești pe Hero, fii voios;
Eu voi vorbi cu ea și tatăl ei,
Și-a ta va fi. Nu oare pentru asta
Doreai să țeși poveste măiestrită?

CLAUDIO:
Cît de frumos îi mai slujești iubirii
Și păsul cum i-l deslușești. Ci eu
Voiam să o prefir printre cuvinte,
Ca nu cumva să par că sînt pripit...

DON PEDRO:
De ce să fie-un pod mai lat ca rîul?
O boală cată s-o cunoști întocmai,
Și atunci o poți tămădui. Iubești?
Să-ți căutăm un ac pentru cojoc...
Deseară-i un ospăț; în timpul lui,
Adăpostit de-o mască oarecare,
Lui Hero am să-i spun că eu sînt Claudio;
Îmi voi deschide inima la pieptu-i
Și-i voi robi auzul cu puterea
Și patima destăinuirii mele.
Cu tatăl ei voi sta apoi de vorbă
Și pîn' la urmă, ea va fi a ta.
Să punem asta-n faptă chiar acum.

(Ies.)

SCENA 2

O cameră în casa lui Leonato.
Intră Leonato și Antonio.

LEONATO: Ei, frățioare? Unde mi-e nepotul, fiul tău? El a făcut rost de muzica asta?

ANTONIO: Da. Numai la ea îi e gîndul acum. Dar, ia stai, frate, am unele vești ciudate la care nici n-ai visat.

LEONATO: Bune?

ANTONIO: Să vedem cum o să iasă pînă la urmă; oricum, au o înfățișare frumoasă — pe dinafară sînt îmbietoare. Un om de-al meu a tras cu urechea la cele ce-și spuneau prințul și contele Claudio pe cînd se plimbau pe o alee tăinuită de tufișuri dese din grădina mea. Prințul i-a destăinuit lui Claudio că o iubește pe nepoata mea, fiica ta, și că are de gînd să-i facă mărturisiri deseară, în timpul unui dans; și că dacă ea îi va răspunde, fără să mai zăbovească o clipă, o să stea de vorbă cu tine.

LEONATO: E sănătos la minte omul care ți-a spus asta?

ANTONIO: E un băiat isteț, am să trimit să-l cheme, să vorbești chiar tu cu el.

LEONATO: Nu, nu, o să-mi spun că e un vis pînă cînd se va adeveri; dar aș vrea s-o înștiințez și pe fata mea, ca să fie mai

bine pregătită pentru răspuns, dacă s-ar întîmpla să fie adevărat. Du-te și vorbește cu ea. *(Mai multe persoane traversează scena.)* Domnilor, știți ce aveți de făcut. Fii bun, prietene, vino cu mine, am nevoie de priceperea dumitale. Dragul meu văr, ai grijă, e zarvă mare.

(Ies.)

SCENA 3

Altă cameră în casa lui Leonato.
Intră Don John și Conrade.

CONRADE: La naiba, stăpîne! Sînteți peste măsură de abătut — de ce oare?

DON JOHN: Nesfîrșite sînt motivele, nemăsurată mi-e și tristețea.[18]

CONRADE: Ar trebui să ascultați de glasul rațiunii.

DON JOHN: Și dacă o ascult, ce strașnică fericire o să-mi aducă?

CONRADE: Dacă nu o vindecare pe loc, cel puțin o suferință răbdătoare.

DON JOHN: Mă mir că tu, născut, după cum susții, în zodia lui Saturn[19], vrei să folosești un leac moral pentru un rău ucigător. Eu nu mă pot preface; sînt trist cînd am temei și nu zîmbesc la glumele nimănui; mănînc atunci cînd mi-e poftă și nu atunci cînd le convine altora; dorm cînd mi-e somn și puțin îmi pasă de treburile altora; rîd cînd sînt vesel și puțin îmi pasă de starea vecinilor.

CONRADE: Da, însă nu trebuie să vă trădați pînă în ziua cînd n-o să vă mai stingherească nimeni. V-ați ridicat de curînd împotriva fratelui dumneavoastră, și el v-a iertat. N-o să puteți prinde rădăcini de-a binelea decît dacă nu vă pregătiți singur terenul. Pentru ca să culegeți roade îmbelșugate, trebuie să aveți grijă de vreme!

DON JOHN: Aș prefera să fiu un măcieș dintr-un gard viu, decît un trandafir al milostivirii lui; și se potrivește mai bine cu felul meu de a fi să mă disprețuiască toți, decît să caut să mă port în așa fel încît să smulg dragostea cuiva. În această privință, cu toate că nu se poate spune că sînt un lingușitor cinstit, nu se poate tăgădui că sînt un ticălos de bună-credință. Mi s-a pus botniță la gură și mi se dă drumul cu un butuc la picioare; de aceea am hotărît să nu cînt în colivie. Dacă n-aș avea botniță, aș mușca; dacă aș fi liber, aș face tot ce m-ar

tăia capul. Deocamdată, lasă-mă să fiu ceea ce sînt și nu căuta să mă schimbi.

CONRADE: N-ați putea găsi o întrebuințare nemulțumirii ce vă macină?

DON JOHN: Numai ei îi găsesc întrebuințare, pentru că numai de ea am parte. Pe cine văd? A! Borachio[20]! *(Intră Borachio.)* Ce veste-poveste?

BORACHIO: Vin de la un mare ospăț. Prințul, fratele dumneavoastră, e ospătat ca un rege. Pot să vă înștiințez și despre o căsătorie care se pune la cale.

DON JOHN: Ar putea sluji ca temelie pentru uneltiri? Și cine e nebunul care vrea să se logodească pe vecie cu neliniștea?

BORACHIO: Mîna dreaptă a fratelui dumneavoastră, zău dacă vă mint.

DON JOHN: Cine? Neîntrecutul Claudio?

BORACHIO: Chiar el.

DON JOHN: Un domnișor faimos! Și cu cine, cu cine? Asupra cui și-a oprit privirile?

BORACHIO: Asupra lui Hero, fiica și moștenitoarea lui Leonato.

DON JOHN: Ce repede s-a zburătăcit! Și cum de-ai aflat astea?

BORACHIO: Trebuia să mă-ngrijesc de afumarea[21] unor camere și cum tocmai înmiresmam o odaie mucegăită, apar deodată prințul și Claudio, mînă-n mînă, discutînd foarte serios. M-am ascuns îndată în dosul unei tapiserii și de acolo am auzit cum s-au înțeles ca prințul să-i facă declarații de dragoste lui Hero și, după ce-o cîștigă, să i-o dea contelui Claudio.

DON JOHN: Vino, vino, să plecăm de aici; asta s-ar putea dovedi a fi un leac pentru supărarea mea. Tînărul ăsta ajuns se bucură de prăbușirea mea; dacă izbutesc să-i stau în cale într-un fel oarecare, o să mă socotesc fericit. Sînteți amîndoi oameni de încredere și o să mă ajutați, nu-i așa?

CONRADE și BORACHIO: Pînă la moarte, stăpîne.

DON JOHN: Să mergem la marele ospăț. Veselia lor e cu atît mai mare cu cît eu sînt la pămînt. Ah! Dacă bucătarul ar gîndi cum gîndesc eu![22] Să mergem să vedem ce e de făcut!

BORACHIO: La porunca dumneavoastră, stăpîne.

(Ies.)

ACTUL II

SCENA 1

Sală în casa lui Leonato.
Intră Leonato, Antonio, Hero, Beatrice și alții.

LEONATO: N-a fost Don John aici la ospăț?
ANTONIO: Nu l-am văzut.
BEATRICE: Acru mai e și domnul ăsta! Ori de cîte ori îl văd, mi se strepezesc dinții cel puțin un ceas.
HERO: Are o fire foarte ursuză.
BEATRICE: Grozav ar fi un bărbat care s-ar găsi la jumătate drum între el și Benedick; unul prea aduce a icoană și nu spune nimic; iar celuilalt, răsfățatul băiat mare al mamei, îi umblă limba în gură ca o moară neferecată.
LEONATO: Cu alte cuvinte, jumătate din limba lui senior Benedick în gura lui Don John, și jumătate din melancolia lui Don John pe fața lui senior Benedick...
BEATRICE: Cu picioare zdravene, unchiule, și cu bani destui în pungă, un astfel de bărbat ar cîștiga-o pe oricare femeie din lume, dacă bineînțeles i-ar cîștiga bunăvoința.
LEONATO: Zău, nepoată, cu o limbă atît de ascuțită ca a ta, n-o să te alegi niciodată cu un bărbat.
ANTONIO: Chiar așa, prea e afurisită.
BEATRICE: Prea afurisită înseamnă mai mult decît afurisită. În felul acesta o să micșorez harul Celui-de-Sus, pentru că se spune: „Dumnezeu îi dă coarne scurte unei vaci afurisite"; dar uneia prea afurisite, nu-i dă coarne de loc.
LEONATO: Va să zică, tu fiind prea afurisită, Dumnezeu n-o să te binecuvînteze cu nici un fel de coarne?
BEATRICE: Precum spui, dacă nu-mi trimite nici un bărbat; pentru care fericire îi cad în genunchi în fiecare dimineață și seară. Dumnezeule! n-aș putea răbda un bărbat cu barbă — prefer lîna patului.

LEONATO: S-ar putea să dai peste un bărbat fără barbă.

BEATRICE: Ce să fac cu el? Să-l îmbrac cu rochiile mele și să mi-l fac cameristă? Unul cu barbă e mai mult decît un tînăr, și unul fără barbă e mai puțin decît un bărbat; iar unul care e mai mult decît un tînăr nu e pentru mine, după cum nici eu nu sînt pentru unul care e mai puțin decît bărbat; de aceea sînt gata să iau șase peni arvună de la ursar și să-i duc maimuțele în iad.[23]

LEONATO: O să te duci în iad, care va să zică?

BEATRICE: Nu, numai pînă la poarta iadului: și acolo o să mă întîmpine Dracul, ca un bătrîn încornorat ce este, și o să-mi spună: „Du-te în rai, Beatrice, du-te în rai; n-avem loc aici pentru voi, fetele bătrîne". Așa că-i încredințez maimuțele și tuleo! la sfîntul Petru; la porțile raiului el îmi arată unde stau holteii și acolo ține-te huzur cîtu-i ziulica de mare.

ANTONIO *(lui Hero)*: Ei, nepoată, nu mă-ndoiesc că vei da ascultare tatălui tău.

BEATRICE: Cum de nu! E de datoria verișoarei mele să facă o plecăciune și să spună: „Tată, cum ți-e voia"; totuși, verișoară, să fie un bărbat arătos — altminteri să faci o altă plecăciune și să spui: „Tată, cum mi-e voia".

LEONATO: Eu unul, nepoată, trag totuși nădejde să te văd măritată într-o bună zi.

BEATRICE: Nu pînă-n ziua cînd Dumnezeu o să-i facă pe bărbați dintr-o altă plămadă decît pămîntul. Nu e dureros pentru o femeie să fie stăpînită de un pumn de țărînă vitează? Să dea socoteală de viața ei unui bulgăre[24] zurliu de humă? Nu, unchiule, nici prin gînd nu-mi trece: fiii lui Adam sînt frații mei și, zău așa, socotesc că e un păcat să mă însoțesc cu rudele mele.

LEONATO *(lui Hero)*: Fata mea, nu uita ce ți-am spus: dacă prințul îți cere mîna, știi ce trebuie să-i răspunzi.

BEATRICE: De vină o să fie muzica, verișoară, dacă n-o să fii pețită la timp; dacă prințul devine prea stăruitor să-i spui că este o măsură în toate — joacă-l în felul acesta. Pentru că, ascultă ce-ți spun, Hero; curtea, nunta și căința sînt ca o gigă scoțiană[25], un menuet și un *cinque pas*[26]: cînd faci pentru prima dată curte, ești înfierbîntat și grăbit ca o gigă scoțiană și tot la fel de fantastic; căsătoria manierată, așezată, ca menuetul plin de demnitate și cu aer de vechime; apoi vine căința care, cu picioarele ei damblagite, o ia într-un *cinque pas* nebun pînă cînd se prăbușește în groapă.

LEONATO: Nepoată, prea vezi toate în negru.

BEATRICE: Am ochi buni, unchiule, deslușesc o biserică ziua namiaza mare.
LEONATO: Sosesc măștile, să le facem loc!

(Intră Don Pedro, Claudio, Benedick, Balthazar, Don John, Borachio, Hero, Margaret, Ursula și alții, cu măști.)

DON PEDRO: Doamnă, vrei să te plimbi cu prietenul dumitale?
HERO: Sînt gata să mă plimb cu dumneata, dacă pășești încet, te uiți frumos și nu spui nimic; mai ales dacă mă dau în lături.
DON PEDRO: Însoțită de mine?
HERO: Dacă o să-mi facă plăcere, am să-ți spun.
DON PEDRO: Și cînd o să-ți facă plăcere să spui asta?
HERO: Cînd o să-mi placă fața dumitale; pentru că ferească Dumnezeu ca lăuta să semene cu cutia ei!
DON PEDRO: Masca mea e ca acoperișul lui Philemon[27] — înăuntrul casei e Jupiter.
HERO: Păi atunci ar trebui să-ți acoperi masca cu paie.
DON PEDRO: Vorbește încet, dacă vorbești despre dragoste.

(O duce deoparte.)

BALTHAZAR: Ce n-aș da să știu că-ți sînt drag...
MARGARET: Pe mine nu m-ar încînta așa ceva, pentru că am multe cusururi.
BALTHAZAR: De pildă?
MARGARET: Îmi spun rugăciunile cu glas tare.
BALTHAZAR: Atunci îmi ești și mai dragă — cei ce te ascultă pot spune „amin".
MARGARET: Să-mi ajute Cel-de-Sus să am parte de un dansator bun!
BALTHAZAR: Amin.
MARGARET: Și să-l țină departe de mine după ce s-a sfîrșit dansul! Răspunde, dascăle!
BALTHAZAR: Destul, dascălul a primit răspunsul.
URSULA: Cred că te-am recunoscut, ești senior Antonio.
ANTONIO: Nu, pe cuvînt.
URSULA: Te recunosc după felul cum clatini din cap.
ANTONIO: Ca să spun adevărul, caut să-l imit.
URSULA: E cu neputință să-l imiți atît de bine, afară doar dacă ești chiar el. Mîna asta uscățivă e a lui, ce mai încoace și încolo, ești Antonio, ești Antonio.
ANTONIO: Nu-i adevărat, pe cuvînt.

URSULA: Haide, haide, îți închipui că nu te recunosc după spiritul dumitale sclipitor? E-n stare oare virtutea să se ascundă? Ce să mai vorbim, ești Antonio; farmecul își dă de veste singur — și cu asta, basta.

BEATRICE: Nu vrei să-mi spui cine ți-a spus asta?

BENEDICK: Nu, iartă-mă, te rog.

BEATRICE: Nu vrei să-mi spui nici cine ești?

BENEDICK: Nu acum.

BEATRICE: Senior Benedick spune că mă țin mîndră și că-mi împrumut vorbele de duh din cartea *O sută de snoave*[28].

BENEDICK: Dar cine e acest Benedick?

BEATRICE: Sînt sigură că-l cunoști destul de bine.

BENEDICK: Eu nu, crede-mă.

BEATRICE: Nu te-a făcut niciodată să rîzi?

BENEDICK: Spune-mi cine e el, te rog.

BEATRICE: Păi, e măscăriciul prințului, un bufon tare plicticos; singurul lui dar este să născocească bîrfeli nemaipomenite. Numai craidonii sînt încîntați de el, și ceea ce le place nu e hazul lui — pentru că e sărac cu duhul — ci ticăloșia, pentru că îi distrează pe oameni cu răutățile și-i înfurie cu clevetirile, iar oamenii rîd de el și-l burdușesc. Trebuie să fie pe-aproape, cu escadra. Îmi pare rău că nu m-a acostat încă.

BENEDICK: Cînd o să-l cunosc pe acest domn, o să-i povestesc cele ce spui acum.

BEATRICE: Mă rog, cum de nu, o să-i dai prilejul să facă vreo comparație-două pe socoteala mea; și dacă nimeni n-o să le bage în seamă sau n-o să rîdă, o să-l apuce melancolia. Asta înseamnă că se va economisi o aripă de potîrniche, pentru că măscăriciul n-o să mai cineze în seara aceea. *(Muzică înăuntru.)* Trebuie să-i urmăm pe cei din față.

BENEDICK: În tot ce e bun.

BEATRICE: Firește — dacă ne duc la ceva rău, îi părăsesc la prima întoarcere.

(Dans; ies apoi toți, în afară de Don John, Borachio și Claudio.)

JOHN: Hotărît lucru, fratele meu e îndrăgostit de Hero și l-a luat deoparte pe tatăl ei ca să-i vorbească despre asta. Doamnele o urmează și n-a mai rămas decît o singură mască.

BORACHIO: E Claudio — îl recunosc după ținută.

JOHN: Nu ești dumneata, senior Benedick?[29]

CLAUDIO: Ai ghicit. Eu sînt.

JOHN: Domnule, fratele meu ține foarte mult la prietenia dumitale. S-a îndrăgostit de Hero și vreau să te rog să-i abați gîndurile în altă parte. Ea nu e de teapa lui — ai putea să joci rolul unui om cinstit în chestiunea aceasta.

CLAUDIO: De unde știi că o iubește?

JOHN: L-am auzit pe cînd îi jura dragoste.

BORACHIO: Și eu l-am auzit; i-a jurat că o va lua în căsătorie chiar în seara aceasta.

JOHN: Haide să mergem la ospăț!

(Ies John și Borachio.)

CLAUDIO:
Răspund la numele de Benedick,
Dar vestea o primesc în chip de Claudio.
Așa e: prințul cată ale sale.
Prietenia-i credincioasă-n toate,
Afară doar de dragoste; de-aceea
Îndrăgostiții păsul și-l spun singuri.
Tot ochiul să pețească pentru sine,
Să nu se-ncreadă în mijlocitori,
Căci frumusețea e o vrăjitoare
Ce face trădători din buni prieteni.
Acestea se întîmplă-atît de des,
Și eu n-am bănuit! Adio, Hero!

(Intră Benedick din nou.)

BENEDICK: Contele Claudio?[30]

CLAUDIO: Chiar el.

BENEDICK: Vrei să vii cu mine?

CLAUDIO: Unde?

BENEDICK: Pînă sub salcia[31] de colo, e ceva care te privește, conte. Cum ai de gînd să-ți porți cununa? În jurul gîtului, ca pe un lanț de cămătar[32], sau sub braț, ca pe o eșarfă de locotenent?[33] Trebuie s-o porți într-un fel, pentru că prințul ți-a înhățat-o pe Hero a dumitale.

CLAUDIO: Îi urez să se bucure de ea.

BENEDICK: Bravo, ai vorbit ca un negustor de vite, așa se spune la vînzarea boilor. Ei, ți-ai fi închipuit că prințul o să-ți facă pocinogul ăsta?

CLAUDIO: Lasă-mă, te rog.

BENEDICK: Asta e bună — lovești ca chiorul, te-ai supărat ca văcarul pe sat.

CLAUDIO: Dacă nu vrei să pleci, atunci plec eu.

(Iese.)

BENEDICK: Biată pasăre rănită! Acum se duce să se ascundă în păpuriș. Eeei, și domnișoara asta Beatrice a mea să mă cunoască, și totuși să nu mă cunoască! Măscăriciul prințului! Ha! Poate că mi se spune așa fiindcă sînt vesel. Da! dar nu mă nedreptățesc singur astfel? Nu mi-a mers vestea în felul acesta! E firea răutăcioasă, otrăvită ca fierea; a Beatricei, care-și închipuie că părerea ei despre mine este părerea tuturor. Foarte bine, o să mă răzbun cum pot.

(Intră Don Pedro din nou.)

DON PEDRO: Domnule, te rog, unde e contele? L-ai văzut?
BENEDICK: Înălțimea ta, am jucat rolul doamnei Bîrfă. L-am găsit aici abătut ca o colibă de vînătoare într-un fund de codru. I-am spus și cred că n-am greșit, ca înălțimea ta a cîștigat bunăvoința tinerei doamne; și eu m-am oferit să-l întovărășesc pînă la o salcie, fie ca să-și împletească o cunună ca un flăcău părăsit, fie să împletesc eu o biciușcă pentru că merită să fie snopit.
DON PEDRO: Snopit? Dar ce vină are?
BENEDICK: Vina de neiertat a școlarului care, nemaiputînd de bucurie că a descoperit un cuib de pasăre, i-l arată tovarășului său, și acesta i-l fură.
DON PEDRO: Vrei să faci din încredere o vină? Vina este a hoțului.
BENEDICK: Totuși n-ar fi stricat să împletim cununa și biciușca — cununa ar fi putut-o purta el, iar biciușca ar fi fost pentru dumneavoastră care, după mine, i-ați furat bunătate de cuibușor.
DON PEDRO: Eu n-o să fac altceva decît să învăț păsărelele să cînte și pe urmă o să le dau înapoi proprietarului.
BENEDICK: Dacă ciripitul lor o să se potrivească cu vorbele dumneavoastră, atunci, pe legea mea, vorbiți cinstit.
DON PEDRO: Domnișoara Beatrice are o răfuială cu dumneata — domnul care a dansat cu dînsa i-a spus că dumneata ai vorbit-o de rău.
BENEDICK: Domnișoara Beatrice m-a făcut harcea-parcea — nici un butuc n-ar fi îndurat atîtea; un stejar care n-ar mai avea o singură frunzuliță verde și încă i-ar fi răspuns. Pînă și masca mea a început să capete viață și să se ia la harță cu ea. Fără a-i trece prin cap că sînt eu, mi-a spus că sînt măscăriciul prințului; că sînt mai nesuferit decît un dezgheț năprasnic, săgetîndu-mă cu atîtea ironii spuse pe nerăsuflate, încît stăteam ca un fel de țintă în care trage o armată. Fiecare cuvînt al ei e un pumnal care înjunghie; dacă răsuflarea i-ar fi la fel de grozavă ca și cuvintele, nu s-ar mai afla ființă vie lîngă ea —

ar pîrjoli totul pînă la steaua polară. Nu m-aş însura cu ea, chiar dacă ar fi înzestrată cu tot ce avea Adam înainte de a fi păcătuit; ea l-ar fi silit şi pe Hercule să-i învîrtească frigarea, ba ce zic, i-ar fi rupt şi ciomagul ca să facă focul. Hai, să nu mai vorbim despre ea — ce mai încoace şi încolo, e infernala Ate[34] îmbrăcată ceva mai frumos. Dea Dumnezeu ca vreun învăţat[35] să-i scoată dracii din ea, pentru că, hotărît, cît timp ea e aici, un om poate trăi în iad tot atît de liniştit ca-ntr-un sanctuar, iar oamenii fac păcate cu bună ştiinţă, dorind să ajungă şi ei acolo — într-atîta o-nsoţesc pe ea tulburarea, groaza şi vălmăşagul.

(Intră Claudio, Beatrice, Hero şi Leonato.)

DON PEDRO: Ia te uită că vine încoace.

BENEDICK: Nu are înălţimea ta o solie care să mă ducă la capătul pămîntului? Sînt gata să plec la antipozi pentru cea mai mică însărcinare la care te-ai putea gîndi: o să-ţi aduc o scobitoare[36] de pe cel mai îndepărtat petic de pămînt al Asiei; sau măsura piciorului lui Prester John[37]; sau un fir de păr din barba Marelui Han[38]; sau o să duc din partea înălţimii tale o solie pigmeilor[39], mai degrabă decît să schimb trei cuvinte cu această scorpie. Nu aveţi nici o însărcinare pentru mine?

DON PEDRO: Nici una, în afară de dorinţa de a fi în plăcuta dumitale tovărăşie.

BENEDICK: O, Doamne, iată un fel de mîncare care nu-mi prieşte — nu pot s-o sufăr pe doamna Limbuţie.

(Iese.)

DON PEDRO: Ei, domnişoară, ai pierdut inima lui senior Benedick.

BEATRICE: E adevărat, înălţimea ta, mi-a împrumutat-o pentru cîtva timp; şi eu i-am dat dobîndă pentru asta; două inimi pentru una singură, a lui. Cîndva mi-a cîştigat-o cu zaruri măsluite, de aceea înălţimea ta are dreptate să spună că am pierdut-o.

DON PEDRO: L-ai doborît, domnişoară, l-ai doborît.

BEATRICE: Ca să nu mă doboare el pe mine, înălţimea ta, şi să ajung mamă de nerozi. Vi l-am adus pe contele Claudio pe care m-aţi trimis să-l caut.

DON PEDRO: Ei, conte! De ce eşti trist?

CLAUDIO: Nu sînt trist, înălţimea ta.

DON PEDRO: Atunci? Bolnav?

CLAUDIO: Nici bolnav, înălţimea ta.

BEATRICE: Contele nu e nici trist, nici bolnav, nici vesel, nici sănătos; e dulce-acru ca o portocală şi gelozia lui are ceva din culoarea ei.[40]

DON PEDRO: Cred că ai dreptate, domnișoară, îl descrii bine; cu toate că, dacă lucrurile stau astfel, se înșală amarnic. Ascultă, Claudio, am făcut curte în numele dumitale și frumoasa Hero e cîștigată. Am vorbit cu tatăl ei și dînsul și-a dat consimțămîntul. Hotărăște ziua nunții și Dumnezeu să-ți dea fericire!

LEONATO: Conte, ia-o pe fiica mea și, o dată cu ea, și averea mea; prin grația prințului s-a făcut această unire. Fie ca grațiile să spună „amin".

BEATRICE: Vorbește, conte, e replica dumitale.

CLAUDIO: Tăcerea e cel mai desăvîrșit sol al bucuriei; n-aș fi îndeajuns de fericit dacă aș putea să spun cît de fericit sînt. Domnișoară, după cum ești a mea sînt și eu al dumitale; schimbul acesta mă face omul cel mai fericit.

BEATRICE: Vorbește, verișoară; sau, dacă nu poți, zăvorește-i gura cu un sărut și nu-l lăsa nici pe el să vorbească.

DON PEDRO: Ghidușă-ți mai este inima, domnișoară!

BEATRICE: Da, înălțimea ta; și-i mulțumesc, sărmana, că ține piept furtunii grijilor. Verișoară-mea îi șoptește la ureche că el e în inima ei.

CLAUDIO: Într-adevăr, verișoară.

BEATRICE: Verișoară?! Dumnezeule, e nuntă care-mi aduce rude noi! Toți se adăpostesc sub pirostrii, numai eu stau deasupra, ca să mă ardă soarele.[41] Nu-mi rămîne decît să mă așez într-un ungher și să strig după un bărbat.

DON PEDRO: Domnișoară Beatrice, o să-ți găsesc eu unul.

BEATRICE: Mi-ar plăcea mai bine unul zămislit de tatăl dumneavoastră. Nu aveți un frate care să-i semene? Tatăl dumneavoastră a adus pe lume soți minunați, dacă, bineînțeles, s-ar putea apropia vreo fată de ei.

DON PEDRO: Pe mine mă vrei, domnișoară?

BEATRICE: Nu, înălțimea voastră, afară dacă aș mai avea unul pentru zilele de lucru; sînteți prea prețios ca să fiți purtat în fiecare zi. Iertați-mă — sînt făcută ca să mă țin numai de pozne.

DON PEDRO: Tăcerea dumitale mă supără cel mai mult, iar veselia te prinde de minune; pentru că, fără doar și poate, te-ai născut într-un ceas vesel.

BEATRICE: Nu, înălțimea voastră, maică-mea plîngea; dar iarăși e adevărat că undeva pe cer țopăia o stea[42] și sub zodia ei m-am născut. Verilor, să vă dea fericire Cel-de-Sus!

LEONATO: Nepoțică, vrei să te îngrijești de ceea ce ți-am spus?

BEATRICE: Ah, iartă-mă, te rog, unchiule. Cu voia înălțimii voastre.

(Iese.)

DON PEDRO: Năstrușnică fată, nimic de zis.

LEONATO: Înălțimea ta, ai crede că firea ei nu știe ce e melancolia.[43] Tristă nu e niciodată, sau numai atunci cînd doarme; și nici atunci chiar, pentru că am auzit-o pe fiica mea spunînd că visează adesea urît și totuși se trezește rîzînd.

DON PEDRO: Nu vrea să audă vorbindu-se despre un soț.

LEONATO: O! Firește! Își bate joc de toți pețitorii și-i pune pe goană.

DON PEDRO: Ar fi o soție neîntrecută pentru Benedick.

LEONATO: Dumnezeule! Înălțimea ta, dacă ar fi căsătoriți numai o săptămînă, ar vorbi așa de mult unul cu altul, încît ar înnebuni amîndoi.

DON PEDRO: Ei, conte Claudio, pe cînd la biserică?

CLAUDIO: Mîine, înălțimea ta. Timpul merge în cîrje pînă cînd dragostea își îndeplinește tipicul.

LEONATO: Nu, lunea care vine, dragul meu, cu alte cuvinte numai bine de azi într-o săptămînă — prea puțin ca să pun la cale tot ce am în gînd.

DON PEDRO: E prea mult, văd că dai din cap; dar vreau să te încredințez, Claudio, că vom ști noi să ne omorîm vremea. Pînă una alta, o să mă apuc de o muncă de Hercule[44], și anume, să-i fac pe senior Benedick și pe domnișoara Beatrice să moară unul de dragul celuilalt. Tare mi-ar mai plăcea să-i văd uniți; și nu mă îndoiesc că voi izbuti, dacă voi trei o să-mi dați ajutorul pe care o să vi-l cer.

LEONATO: Înălțimea ta, sînt gata, măcar că m-ar costa zece nopți de nesomn.

CLAUDIO: Și eu, înălțimea ta.

DON PEDRO: Și dumneata, drăguță Hero?

HERO: Înălțimea ta, am să fac și eu ce pot ca s-o ajut pe verișoara mea să-și găsească un bărbat bun.

DON PEDRO: Eu cred că Benedick nu este bărbatul cel mai de lepădat pe care-l cunosc. Pînă acum nu pot decît să-l laud: e un om de viță nobilă, de o vitejie încercată și de-o cinste recunoscută. O să te învăț cum s-o faci pe verișoara dumitale să se îndrăgostească de Benedick; iar eu, cu ajutorul dumneavoastră, o să-l înstrunesc în așa fel pe Benedick, încît, cu ajutorul vostru și cu toată sila lui, Beatrice o să-i cadă cu tronc la inimă. Dacă izbutim să facem asta, Cupidon[45] n-o să mai fie arcaș; gloria lui o să treacă asupra noastră, pentru

că vom fi singurii zei ai dragostei. Veniți cu mine să vă arăt ce am de gînd.

(Ies.)

SCENA 2

Altă cameră în casa lui Leonato.
Intră Don John și Borachio.

JOHN: Așa este: contele Claudio se va căsători cu fiica lui Leonato.

BORACHIO: Da, stăpîne, dar eu pot să împiedic să se întîmple așa ceva.

JOHN: Orice piedică, orice barieră, orice obstacol au să fie un leac pentru mine: sînt bolnav de cătrănit ce sînt din pricina lui și tot ce se pune în calea dorințelor sale mi le dezmiardă pe ale mele. Cum ai putea să împiedici această căsătorie?

BORACHIO: Nu într-un chip cinstit, înălțimea ta; totuși într-un fel atît de tainic încît n-o să-mi trădez necinstea prin nimic.

JOHN: Arată-mi pe scurt cum anume.

BORACHIO: Stăpîne, cred că v-am spus acum un an că mă am bine cu Margaret, însoțitoarea lui Hero.

JOHN: Da, mi-amintesc.

BORACHIO: Pot s-o fac pe Margaret să se uite pe fereastra iatacului stăpînei sale la orice oră din noapte, oricît de nepotrivită.

JOHN: Ce viață e în toate astea ca să prilejuiască moartea căsătoriei lor?

BORACHIO: Stă în puterea dumneavoastră ca să-i pregătiți otrava. Duce-ți-vă la fratele dumneavoastră, prințul; și nu vă sfiiți să-i spuneți că și-a pătat cinstea, căsătorindu-l pe vestitul Claudio (pe care-l prețuiți nespus de mult) cu o stricată ca Hero.

JOHN: Și ce dovezi să aduc?

BORACHIO: Destule ca să-l înșelați pe prinț, să-l înveninați pe Claudio, s-o distrugeți pe Hero și să-l omorîți pe Leonato. Mai urmăriți altceva?

JOHN: Așa, numai ca să le pun bețe în roate, sînt gata să încerc orice.

BORACHIO: Atunci, ce mai stați? Găsiți clipa potrivită cînd Don Pedro și contele Claudio o să fie singuri și spuneți-le că, după știința dumneavoastră, Hero mă iubește pe mine — arătați-le că ați descoperit aceasta numai mulțumită zelului dumneavoastră atît față de prinț cît și față de Claudio (din dragoste pentru

cinstea fratelui dumneavoastră care a mijlocit această unire și pentru bunul renume al prietenului său, ademenit de înfățișarea fetei). Mă-ndoiesc că vă vor da crezare fără dovezi; ei bine, dați-le dovezi; spuneți-le, nici mai mult, nici mai puțin, că m-ați văzut la fereastra ei; că m-ați auzit spunîndu-i Hero lui Margaret; că ați auzit-o pe Margaret spunîndu-mi Claudio.[46] Aduceți-i să vadă toate astea chiar în noaptea dinaintea nunții. Între timp, eu o să potrivesc lucrurile în așa fel încît Hero să lipsească, iar necinstea ei să apară atît de limpede, încît gelozia să se cheme siguranță, iar toate pregătirile să fie date peste cap.

JOHN: Întîmple-se ce s-o întîmpla, așa o să fac. Vezi să lucrezi cu îndemînare și vei primi o mie de ducați.[47]

BORACHIO: Să nu slăbiți o clipă învinuirile și dibăcia mea n-o să mă facă de ocară.

JOHN: Mă duc să aflu ziua cînd vor să facă nunta.

(Ies.)

SCENA 3

Grădina lui Leonato.
Intră Benedick.

BENEDICK: Hei, băiețaș!

(Intră un băiat.)

BĂIATUL: Seniore...

BENEDICK: Pe fereastra camerei mele se află o carte, adu-mi-o aici, în grădină.

BĂIATUL: Am și sosit, domnule.

BENEDICK: Văd, însă vreau să pleci și pe urmă să sosești iar. *(Băiatul iese.)* Mă întreb și mă minunez cum poate un om care l-a văzut pe altul căpiind atunci cînd nu-i mai pasă de nimic alta decît de dragoste să ajungă, după ce și-a bătut joc de nebunia asta fără rost la alții, ținta propriului său dispreț, îndrăgostindu-se; și un astfel de om e Claudio. Știam că într-o vreme singura muzică pentru el erau tobele și surlele; acum îi place să asculte mai degrabă tamburina și fluierul; știam că pe cînd înainte vreme ar fi străbătut zece poște pe jos ca să vadă o armură bună, acum e în stare să nu doarmă zece nopți la rînd, croind în mintea lui un nou model de pieptar. Era deprins să vorbească simplu și direct ca un om cinstit și ca soldat; acum

își răsucește limba în gură după cea mai rafinată modă a exprimării[48], vorbele lui seamănă cu un ospăț fantastic, cu feluri de mîncare fistichii. Cum, s-ar putea adică să mă scrîntesc și eu și să văd cu astfel de ochi? Mai știi? Nu cred. Nu pot să jur că dragostea n-ar fi în stare să mă prefacă într-o stridie; pot să jur însă că înainte de-a ajunge stridie, n-o să mă țicnesc așa cum s-a țicnit Claudio. O femeie e frumoasă; ei și? Alta e înțeleaptă; ei și? Alta e virtuoasă; ei și? Ce-mi pasă! Pînă cînd într-o femeie n-o să se adune toate grațiile, nici o femeie nu va intra în grațiile mele. Bogată trebuie să fie, nici nu încape vorbă; înțeleaptă, că altminteri mi-e lehamite de ea; virtuoasă, altfel nu dau pe dînsa nici o ceapă degerată; frumoasă, că altfel n-o să mă uit la ea niciodată; blîndă, că de nu — să nu se apropie de mine; nobilă, altfel n-o iau, chiar dacă mi s-ar da bani grei; să știe să vorbească frumos, să fie pricepută la muzică; cît privește culoarea părului, să fie așa cum a lăsat-o Cel-de-Sus. Pe cine văd? Prințul și domnul îndrăgostit! Să mă ascund în boschet!

(Se retrage.)
(Intră Don Pedro, Leonato și Claudio, urmați de Balthazar și muzicanți.)

DON PEDRO: Vrei s-ascultăm această muzică?
CLAUDIO: Firește... Cît de liniștită-i seara...
Parcă-nadins, spre-a soarbe armonia!
DON PEDRO: Vezi locul unde-i Benedick ascuns?
CLAUDIO: O, cum de nu! cînd s-o sfîrși cîntatul,
O să-i dăm partea puiului de leu.
DON PEDRO: Hai, Balthazar, mai cîntă-ne o dată.
BALTHAZAR: Nu cere, doamne, spartei mele voci
Să strice muzica a doua oară.
DON PEDRO: E o dovadă de desăvîrșire
Cînd măiestria nu ți-o recunoști.
Te rog să cînți, să nu mă faci să stărui.
BALTHAZAR: Vorbiți de stăruinți? Atunci să cînt,
Căci mulți la început privesc de sus
Femeia ce-o curtează; și-o curtează
Și jură c-o iubesc.
DON PEDRO: Ei, hai, începe,
Sau, dacă vrei să preludezi mai mult,
Să cînți cu note.
BALTHAZAR: Vă notați acestea:
Nu-s note vrednice de-a fi notate.

DON PEDRO: Vorbește în optimi, deci cu cîrlige:
Notați, notate — o nimica toată!

(Muzica.)

BENEDICK *(aparte)*: Revarsă-te, divină melodie![49] Sufletul lui e cuprins acum de extaz! Nu e ciudat ca niște mațe de oaie să scoată sufletele din trupurile oamenilor? Mie unuia mi-ar plăcea mai mult niște trompete.

BALTHAZAR *(cîntă)*:

Nu, doamnelor, nu mai oftați,
Bărbații toți înșeală;
Acum pe țărm, acum plecați,
N-au nici o socoteală!
Nu mai oftați
După bărbați;
Și, orișiunde s-ar afla,
Cu inimi vesele cîntați
Tra-la-la-la-la-la!

Opriți-vă, dac-ați cîntat
De inimă amară;
Bărbații veșnic au trădat,
De cînd e vara vară!
Nu mai oftați
După bărbați
Și, orișiunde v-ați afla,
Cu inimi vesele cîntați
Tra-la-la-la-la-la!

DON PEDRO: Bun cîntec, zău așa!

BALTHAZAR: Și un cîntăreț prost, înălțimea ta.

DON PEDRO: Cum? Nu, nu, serios, cînți destul de bine — în cel mai rău caz.

BENEDICK *(aparte)*: Dacă ar fi fost un cîine care să urle în halul ăsta, l-ar fi spînzurat. Numai de n-ar prevesti vreo nenorocire vocea asta dogită a lui! Aș fi ascultat la fel de bucuros croncănitul unui corb după care ar fi urmat un potop de nenorociri.

DON PEDRO: Da, așa-i. Auzi, Balthazar? Te rog să ne pregătești o muzică aleasă, pentru că mîine seară vrem ca domnișoara Hero s-o asculte de la fereastră.

BALTHAZAR: Cea mai bună pe care am s-o găsesc, înălțimea ta.

DON PEDRO: Așa să faci, la revedere. *(Balthazar și muzicanții ies.)* Ia vino-ncoace, Leonato: ce-mi spuneai astăzi? Că nepoata dumitale e îndrăgostită de senior Benedick?

CLAUDIO: Da, da. *(Aparte lui Don Pedro.)* Dă-i drumul, pasărea e gata prinsă. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că această doamnă s-ar putea îndrăgosti de un bărbat.

LEONATO: Nici eu! Dar și mai de necrezut mi se pare că i-a căzut cu tronc senior Benedick, pe care, prin tot felul ei de a se purta, făcea impresia că nu-l poate suferi.

BENEDICK *(aparte)*: E cu putință? Bate vîntul dintr-acolo?

LEONATO: Zău, înălțimea ta, nu știu ce să cred — atîta știu însă că-l iubește cu tot focul, dincolo de toate marginile închipuirii.

DON PEDRO: Poate că se preface numai.

CLAUDIO: Da, se prea poate.

LEONATO: Dumnezeule! să se prefacă! N-am pomenit ca o dragoste prefăcută să se apropie atît de mult de adevărata iubire.

DON PEDRO: Dar după ce anume se vede că e îndrăgostită?

CLAUDIO *(aparte)*: O nadă bună în cîrlig — și peștele s-a prins.

LEONATO: După ce anume se vede? Păi, e gata prinsă, ai auzit-o pe fata mea spunînd cum.

CLAUDIO: Da, asta e adevărat.

DON PEDRO: Cum anume? Mă uluiești, aș fi crezut că inima ei nu poate fi biruită de asalturile dragostei.

LEONATO: Puteam să-mi pun mîna în foc pentru asta, doamne; și mai ales fiind vorba de Benedick.

BENEDICK *(aparte)*: Aș zice că toate astea-s un renghi, dacă nu le-ar spune omul ăsta cu barbă căruntă. Hotărît, ticăloșia nu se poate ascunde îndărătul bărbii cărunte.

CLAUDIO *(aparte)*: S-a prins — dă-i mai departe.

DON PEDRO: Și i-a spus lui Benedick că-l iubește?

LEONATO: Nu, și jură că n-o să-i spună nimic — asta o și chinuie.

CLAUDIO: E adevărat; așa zice fiica dumitale. „Cum — i-a spus ea — eu, eu care l-am luat peste picior de atîtea ori, să-i scriu că-l iubesc?“

LEONATO: Așa zice acum, cînd a început să-i scrie; pentru că de douăzeci de ori pe noapte se scoală din pat și șade în cămașa ei de noapte pînă cînd umple o coală întreagă. Fata mea ne povestește tot.

CLAUDIO: Fiindcă veni vorba de coala de hîrtie, mi-am adus aminte de o glumă drăguță pe care mi-a spus-o fiica dumitale.

LEONATO: Aa! Că după ce a scris scrisoarea și a împăturit-o a spus că Benedick și ea se găsesc sub același înveliș?

CLAUDIO: Întocmai.

LEONATO: Păi, să vedeți, a rupt scrisoarea în mii de bucățele și s-a învinovățit că a putut fi atît de nestăpînită ca să-i scrie unuia despre care știa că o să rîdă de ea. „Îl judec — zice —

după propria mea fire; pentru că dacă mi-ar scrie el mie, aş rîde de el; da, cu toate că-l iubesc, aşa aş face."

CLAUDIO: Cade apoi în genunchi, plînge, suspină, se bate cu pumnul în piept, îşi smulge părul, se roagă, blestemă: „O, scumpul meu Benedick! Doamne, dă-mi răbdare."

LEONATO: Da, aşa este, aşa spune fie-mea; iar nebunia asta o apucă aşa de rău, încît fata mea se teme cîteodată să nu-şi facă seama. Da, e foarte adevărat.

DON PEDRO: Ar fi bine ca Benedick să fie încunoştinţat de cineva, fără însă ca ea să afle.

CLAUDIO: La ce bun? N-ar fi decît un nou prilej de glume pentru el şi ar chinui-o şi mai rău pe biata fată.

DON PEDRO: Dacă ar face aşa ceva, şi-ar face o pomană acela care l-ar spînzura. E o comoară de fată şi, neîndoios, e virtuoasă.

CLAUDIO: E şi foarte înţeleaptă.

DON PEDRO: În toate, afară de dragostea ei pentru Benedick.

LEONATO: Înălţimea ta! Cînd înţelepciunea şi sîngele se luptă într-un trup atît de gingaş, sînt zece sorţi la unul că sîngele va ieşi învingător. Îmi pare rău de ea, cu atît mai mult cu cît îi sînt unchi şi tutore.

DON PEDRO: Păcat că nu s-a îndrăgostit de mine; n-aş fi ţinut seama de nimic şi aş fi luat-o de soţie. Te rog spune-i şi lui Benedick şi vezi ce zice.

LEONATO: Credeţi într-adevăr că ar fi cu cale?

CLAUDIO: Hero e încredinţată că de aici o să i se tragă moartea, după cîte spune ea; o să moară dacă n-o iubeşte, şi o să moară înainte de a-i destăinui că-l iubeşte şi o să moară dacă el îi face curte mai curînd decît să se abată o iotă de la obişnuita ei îndărătnicie.

DON PEDRO: Şi bine face! Dacă i-ar arăta că-l iubeşte, se prea poate ca el să-şi bată joc; după cum prea bine ştiţi, omul e zeflemist din fire.

CLAUDIO: E un bărbat foarte frumos.

DON PEDRO: E adevărat, se poate mîndri cu o înfăţişare atrăgătoare.

CLAUDIO: Găsesc că e şi foarte deştept.

DON PEDRO: Da, are într-adevăr unele scînteieri care seamănă cu deşteptăciunea.

LEONATO: Şi îl socotesc şi viteaz.

DON PEDRO: Ca Hector[50], crede-mă. Iar cînd e vorba de certuri, după felul cum le domoleşte poţi să-ţi dai seama că e înţelept; pentru că ori le ocoleşte cu multă îndemînare, ori ia parte la ele cu frică de creştin adevărat.

LEONATO: Dacă e cu frica lui Dumnezeu, trebuie neapărat să fie pașnic; iar dacă totuși tulbură pacea, înseamnă că nu știe ce e frica și tremuratul.

DON PEDRO: Așa o să se și întîmple, pentru că omul e cu frica lui Dumnezeu, cu toate că, judecînd după unele glume tari de-ale lui, nu s-ar părea să fie. De, îmi pare rău de nepoata dumitale. Ce ziceți: să mergem în căutarea lui Benedick și să-i spunem despre dragostea ei?

CLAUDIO: Nu, nu, înălțimea ta; dacă o să-i dăm povețe bune lui Beatrice, dragostea o să i se macine încet-încet.

LEONATO: Nu, asta e cu neputință; pînă atunci o să-și macine ea inima.

DON PEDRO: Bine, vom mai afla cîte ceva de la fiica dumitale; pînă una alta, las-o să se mai răcească. Mi-e drag Benedick și aș dori să se judece pe el însuși cu duhul smereniei, ca să vadă cît e de nevrednic de o fată atît de bună.

LEONATO: Vrei să mergem, înălțimea ta? Masa e gata.

CLAUDIO *(aparte)*: Dacă n-o să se îndrăgostească de ea după toate astea, nu știu pe ce speranțe să mai pun temei!

DON PEDRO: Să-i aruncăm și ei același năvod — să i-l întindă fiica dumitale și însoțitoarea ei. Hazul o să fie atunci cînd o să-și închipuie fiecare despre celălalt că moare de dragul lui și, cînd colo — de unde? Tare aș mai vrea să văd o astfel de scenă — o adevărată pantomimă! S-o trimitem să-l poftească la masă.

(Don Pedro, Claudio și Leonato ies.)

BENEDICK *(ieșind din boschet)*: Nu poate fi o simplă festă — prea a fost serioasă discuția. Hero le-a destăinuit adevărul. Se pare că i-a înduioșat Beatrice, că i-a cîștigat de partea ei. Mă iubește! Asta cere răsplată. Am auzit ce părere au despre mine! spun că m-aș ține mîndru dacă aș vedea că mă iubește; și mai spun iarăși că ar muri mai degrabă decît să-și arate simțămintele. Nu m-am gîndit niciodată să mă însor. Nu trebuie să par mîndru. Ferice de cei care, auzindu-se judecați, sînt în stare să se îndrepte. Spun că Beatrice e frumoasă; e adevărat și pot și eu să spun același lucru; că e virtuoasă; așa-i, nu pot tăgădui; și că e înțeleaptă, dacă lăsăm la o parte dragostea pentru mine. Dragostea nu adaugă nimic la deșteptăciunea ei, totuși nu e o dovadă că s-a scrîntit, pentru că am început s-o iubesc îngrozitor. Fără îndoială, asupra mea o să se abată o grindină de zeflemeli pentru că am rîs atîta de căsătorie;

dar, de! nu se schimbă pofta omului? Cînd e tînăr, omului îi place carnea pe care nu poate s-o mistuie la bătrînețe. Batjocura și zicalele și bilețelele de duh îl pot oare abate pe un om din făgașul ce și l-a ales? Nu; oamenii trebuie să se înmulțească! Cînd spuneam că o să mor holtei, nu mă gîndeam că o să trăiesc pînă cînd o să mă-nsor. Iat-o și pe Beatrice. Pe soarele ce ne luminează, e o fată frumoasă — ce mai, se vede cît de colo că e-ndrăgostită.

(Intră Beatrice.)

BEATRICE: Împotriva voinței mele, m-au trimis să te poftesc să vii la masă.

BENEDICK: Frumoasă Beatrice, îți mulțumesc pentru osteneală.

BEATRICE: Osteneala mea pentru aceste mulțumiri n-a fost mai mare decît osteneala dumitale de a-mi mulțumi; dacă ar fi fost ostenitor cu adevărat, n-aș fi venit.

BENEDICK: Atunci ți-a făcut plăcere solia?

BEATRICE: Atîta plăcere cîtă poți lua pe un vîrf de cuțit. Poftă de mîncare n-ai — așa că, la revedere!

(Iese.)

BENEDICK: Ha! „Împotriva voinței mele, m-au trimis să te poftesc să vii la masă..." Vorbe cu două înțelesuri... Asta e ca și cum ar fi spus: „Osteneala mea pentru aceste mulțumiri n-a fost mai mare decît osteneala dumitale de a-mi mulțumi". Sau ca și cum ar fi zis: „Orice osteneală mi-aș da pentru dumneata, e tot atît de ușoară ca o mulțumire." Dacă n-o să-mi fie milă de ea, voi fi un ticălos. Dacă n-o iubesc sînt un păgîn. Să mă duc să-mi fac rost de un portret de-al ei.

(Iese.)

ACTUL III

SCENA 1

Grădina lui Leonato.
Intră Hero, Margaret și Ursula.

HERO: Fii bună, Margaret, du-te-n salon;
Acolo Beatrice, verișoara mea,
Vorbește cu Don Pedro și cu Claudio.
Șoptește-i că mă plimb pe o alee
Vorbind cu Ursula pe seama ei;
Că tu ne-ai auzit și o poftești
Să se strecoare în umbrarul des
De caprifoi ce, pîrguit de soare,
Nu-l lasă pe acesta să mai intre
Precum curtenii ridicați de-un prinț
Se sumețesc. Acolo să se-ascundă,
S-asculte ce vorbim. Așa să faci —
Acum te du și vezi cum te descurci.

MARGARET: Vă-ncredințez că am s-o fac să vină.

(Iese.)

HERO: Ei, Ursula, cînd vine Beatrice, noi
Pe-alee ne plimbăm în sus și-n jos,
Vorbind doar despre Benedick. De-ndată
Ce-l amintesc, tu intri-n rol și-l lauzi
Mai mult decît a meritat vreun om.
Eu o să-ți spun cum Benedick tînjește
De dorul ei; săgeata lui Amor
Rănește fără greș pe om și-atunci
Cînd trage cu urechea.

(Intră Beatrice, din fund.)

Ei, începe,
Căci, uite, Beatrice s-a ascuns în tufe
Ca o ciovlică: gata să ne-asculte.

URSULA: Plăcut e pescuitul cînd un pește,
Cu vîslele-i de aur taie unda
Și-nghite lacom trădătoarea nadă;
Așa vrem noi pe Beatrice s-o prindem
Pitită cum e-n caprifoi acum.
N-o să-mi greșesc eu rolul, fii pe pace.

HERO: Să mergem înspre ea, ca să nu piardă
Nimic din dulcea nadă ce i-o-ntindem.

(Se apropie de umbrar.)

Eu, Ursula, o știu — e prea trufașă,
Sălbatică și disprețuitoare
Ca șoimii stîncilor.

URSULA: Și credeți, zău,
Că Benedick de dragul ei se stinge?

HERO: Și contele, și prințul zic așa.

URSULA: Și v-au rugat să-i spuneți asta, doamnă?

HERO: Da, m-au rugat; dar eu le-am arătat
Că dacă țin la Benedick, să-l lase
Să lupte cum va ști cu dragostea,
Iar Beatrice să n-afle niciodată.

URSULA: De ce? Cum, Benedick n-ar merita
Bogatul, fericitul pat de nuntă
În care-o să se culce-o dată Beatrice?

HERO: O, zeu al dragostei! Ar merita
Tot ce-un bărbat e-n drept să dobîndească,
Dar firea inimă mai năzuroasă
Decît a ei n-a zămislit nicicînd!
Disprețul strălucește-n ochii ei
Ce rîd de tot ce văd; deșteptăciunea-i
Se prețuiește într-atît, că toate
N-au nici un preț. Nu poate nici iubi,
Nici îndrăgi ceva ce nu-i al ei,
Atîta-i de-ngîmfată!

URSULA: Eu vă cred;
Da, fără doar și poate, nu e bine
Să știe c-o iubește — l-ar lua-n rîs.

HERO: Ce-i drept, e drept. N-am întîlnit bărbat,
Oricît de chipeș, tînăr sau deștept,
Să nu-l repeadă; de-i bălan, se jură

Că s-ar cădea să-i fie soră; oacheș?
Natura, zugrăvind un arlechin,
A scos o mîzgăleală; e înalt?
O lance strîmbă-n vîrf; e îndesat?
Atunci e un agat neșlefuit![51]
Vorbește? E-o morișcă zăpăcită;
Nu scoate-o vorbă? E un bolovan.
Așa-i răstălmăcește ea pe toți
Și-n ruptul capului nu-i dă virtuții
Ce este meritul și fala ei.

URSULA: Ce urîcios — să-i foarfece pe toți!

HERO: Te cred, e urîcios să fie cineva
Ca Beatrice, prea într-o ureche, zău,
Dar poți să-i spui? De i-aș vorbi, m-ar face
Cu ouă și oțet; și-ar bate joc
Și m-ar strivi[52] cu vorbele-i de duh.
De-aceea, să se mistuie săracul,
Și-oftînd, să ardă ca un foc mocnit.
Să mori batjocorit e mult mai rău,
E ca și cum te-ar gîdila de moarte.

URSULA: Și totuși, spuneți-i; vedeți ce zice.

HERO: Nu; mai curînd o să mă duc la el,
Să-l sfătuiesc să lupte cu el însuși,
Și, cu gînd bun, am s-o vorbesc de rău
Pe verișoara mea. Ah, nici nu știi
Cum otrăvește vorba rea iubirea.

URSULA: Nu, nu! De ce să-i faceți acest rău?
Nu poate fi-ntr-atîta de lipsită
De dreapta judecată — sclipitoare,
Cum știm că e — încît să-ndepărteze
Un om ales ca domnul Benedick!

HERO: Afar' de Claudio al meu, eu cred
Că nu mai e bărbat ca el în țară.

URSULA: Vă rog să nu fiți supărată, doamnă,
Că spun pe față ceea ce gîndesc;
Dar, după mine, domnul Benedick,
Prin frumusețe, minte și bravură,
Pereche nu-și găsește-n țară noastră.

HERO: Așa-i, are-un renume strălucit.

URSULA: L-a meritat 'nainte de-al avea.
Pe cînd e nunta, doamnă?

HERO: Ca mîine — ce zic, mîine chiar! Să mergem;

Vreau să-ți arăt niște găteli de nuntă
Și să te-ntreb pe care s-o port mîine.

URSULA *(aparte)*: S-a prins, vă-ncredințez; a noastră-i doamna.

HERO: Vezi, dragostea e după cum se-ntîmplă,
După cum Cupidonii ce-s de strajă
Ori trag cu arcul, ori întind o mreajă.

(Hero și Ursula ies.)

BEATRICE *(înaintînd)*:
Ce foc simt în urechi? E-adevărat?
Mîndria mi-e atît de osîndită?
Dispreț, adio! Fumuri, v-am lăsat!
Nu voi o să mă faceți fericită!
Iubește, Benedick, te-oi răsplăti
Cu-o inimă-mblînzită de-al tău drag,
Și dacă stărui, te voi îmboldi
Să trecem amîndoi al nunții prag;
Spun toți că meriți; ci eu, pasămite,
O știu mai mult decît din auzite!

(Iese.)

SCENA 2

O cameră în casa lui Leonato.
Intră Don Pedro, Claudio, Benedick și Leonato.

DON PEDRO: Rămîn numai pînă cînd se va fi săvîrșit nunta[53] dumitale, iar după aceea plec spre Aragon.

CLAUDIO: O să te-nsoțesc acolo, înălțimea ta, dacă o să-mi îngădui.

DON PEDRO: Nu — ar fi să-ți întunec fericirea primelor zile după nuntă — e ca și cum i-ai arăta unui copil o hăinuță nouă și nu i-ai da voie s-o poarte. O să-l rog numai pe Benedick să mă însoțească; pentru că omul acesta e numai voioșie din creștet pînă în tălpi; a tăiat de vreo două-trei ori coarda arcului lui Cupidon, iar acest gîde mic nu îndrăznește să tragă în el. Inima lui e ca un clopot și limba ca un ciocan; cînd izbește cu ciocanul, clopotul sună, pentru că ce-i gîndește inima, limba rostește.

BENEDICK: Dragii mei, nu mai sînt cum am fost.

LEONATO: Așa zic și eu, îmi pari mai trist.

CLAUDIO: Să sperăm că e îndrăgostit.

DON PEDRO: Da' de unde! N-are în el strop de sînge adevărat pe care să-l fi atins dragostea. Dacă e amărît, înseamnă că are nevoie de bani.

BENEDICK: Mă doare o măsea[54].

DON PEDRO: Scoate-o.

CLAUDIO: Pune-o mai întîi în laţ şi numai după aceea s-o tragi afară[55].

DON PEDRO: Cum? Oftezi din pricina durerii de măsele?

LEONATO: Ori e o umoare la mijloc, ori îl roade un vierme.

BENEDICK: E lucru ştiut: oricine poate stăpîni durerea afară de cel ce o are.

CLAUDIO: Eu unul susţin totuşi că e îndrăgostit.

DON PEDRO: N-are pic de dragoste într-însul, afară de dragostea pentru hainele străine[56]. Aşa, de pildă, azi e olandez şi mîine francez, sau, dacă nu, înfăţişează două ţări dintr-o dată — — e neamţ de la mijloc în jos pentru că poartă pantaloni lungi, şi spaniol de la şolduri în sus pentru că n-are pieptar. Afară numai dacă ar avea o dragoste pentru această nebuneală, cum se şi pare că o are, nu e nebun din dragoste, cum aţi voi să pară.

CLAUDIO: Dacă nu e îndrăgostit de vreo femeie, nu mai trebuie să credem în vechile semne de dragoste. Aşa, de pildă, îşi perie pălăria dimineaţa — ce să însemne asta?

DON PEDRO: L-a văzut cineva la bărbier?

CLAUDIO: Nu, dar ucenicul bărbierului a fost văzut la el şi vechea podoabă a feţei sale a şi umplut cîteva mingi de tenis[57].

LEONATO: Adevărat, de cînd şi-a pierdut barba, arată mai tînăr.

DON PEDRO: Unde mai pui că se dă cu parfum de zibetă. Poţi să-l miroşi după asta?

CLAUDIO: Asta e ca şi cum ai spune că omul nostru e îndrăgostit.

DON PEDRO: Un semn care nu dă greş e melancolia lui.

CLAUDIO: Avea parcă obiceiul să se spele cîndva pe faţă?

DON PEDRO: Da, sau să se sulemenească? Cel puţin aşa mi s-a spus.

CLAUDIO: Ce să mai vorbim! Spiritul lui de zeflemist se odihneşte într-o coardă de lăută[58] şi nu ciripeşte decît atunci cînd e ciupit!

DON PEDRO: Asta e foarte grav, într-adevăr! Ce mai încoace şi încolo, e îndrăgostit.

CLAUDIO: Ei bine, eu ştiu şi cine-l iubeşte.

DON PEDRO: Asta aş vrea să ştiu şi eu — pun mîna în foc că e cineva care nu-l cunoaşte.

CLAUDIO: Da, după cum nu-i cunoaşte nici metehnele; şi cu toate acestea, se prăpădeşte de dragul lui.

DON PEDRO: O să fie înmormîntată cu fața în sus.

BENEDICK: Toate astea nu sînt un descîntec pentru durerea de dinți[59]. Domnule guvernator, veniți cu mine; vreau să vă spun cîteva vorbe înțelepte pe care le-am învățat și pe care acești măscărici[60] nu trebuie să le audă.

(Benedick și Leonato ies.)

DON PEDRO: Îmi pun capul că vrea să-i vorbească despre Beatrice.

CLAUDIO: Fără doar și poate. Hero și Margaret și-au jucat rolul în fața lui Beatrice, așa că cei doi urși n-au să se mai muște cînd se vor întîlni.

(Intră John.)

DON JOHN: Stăpîne și frate, Domnul să te ocrotească.

DON PEDRO: Bună ziua, frate.

DON JOHN: Dacă ai timp, aș vrea să vorbesc cu tine.

DON PEDRO: Între patru ochi?

DON JOHN: Dacă vrei, totuși contele Claudio poate să asculte, pentru că lucrurile pe care vreau să le spun îl privesc.

DON PEDRO: Ce s-a întîmplat?

DON JOHN *(lui Claudio)*: Aveți de gînd să vă căsătoriți mîine, senior?

DON PEDRO: Știi asta foarte bine.

DON JOHN: N-aș mai ști asta, dacă dînsul ar ști ce știu eu.

CLAUDIO: Dacă este vreo piedică, spune-i pe nume, te rog.

DON JOHN: Senior, îți închipui probabil că eu nu țin la dumneata. Aștept ca viitorul să-ți arate care este adevărul; o să ai o părere mai bună despre mine după ce vei afla cele ce vreau să-ți spun. Pentru că socotesc că fratele meu ține la dumneata și în dragostea lui te-a ajutat să te căsătorești. Curte zadarnică și trudă irosită de-a surda.

DON PEDRO: Dar ce s-a întîmplat?

DON JOHN: Am venit aici ca să-ți spun; și ca să nu lungesc vorba — s-a și vorbit prea mult despre asta — doamna nu-ți este credincioasă.

CLAUDIO: Cine? Hero?

DON JOHN: Chiar dînsa: Hero a lui Leonato, Hero a dumitale, Hero a tuturor.

CLAUDIO: Necredincioasă?

DON JOHN: Cuvîntul nu e îndeajuns de tare pentru a-i zugrăvi ticăloșia; după mine e mult mai rău decît atît — gîndește-te la un cuvînt mult mai necruțător iar eu voi dovedi că i se potri-

veste. Nu te mira pînă cînd nu vei avea și alte dovezi; vino doar cu mine la noapte și o să vezi cum intră cineva pe fereastra camerei ei, chiar în ajunul nunții; dacă o s-o mai iubești, atunci însoară-te cu ea mîine; dar cred că ar fi mai cu cale să-ți muți gîndul.

CLAUDIO: E cu putință?

DON PEDRO: Nici nu vreau să mă gîndesc la așa ceva.

DON JOHN: Dacă nu aveți curaj să credeți în ceea ce vedeți, să nu mai spuneți că știți. Dacă veniți cu mine, o să vă arăt destule; iar după ce veți vedea și auzi mai multe, să faceți cum e mai bine.

CLAUDIO: Dacă se-ntîmplă să văd ceva deseară, n-o să mă mai însor cu ea mîine; am s-o fac de rușine chiar în biserică, la nuntă.

DON PEDRO: Iar eu, care m-am făcut luntre și punte ca s-o cîștig de partea ta, o să mă unesc cu tine pentru a o face de ocară.

DON JOHN: Eu n-am s-o mai vorbesc de rău pînă cînd veți fi și voi martori. Păstrați-vă sîngele rece pînă după miezul nopții și așteptați să vedeți singuri.

DON PEDRO: Ce-ntorsătură nenorocită!

CLAUDIO: Ce năpastă!

DON JOHN: Un blestem oprit la timp! așa veți spune cînd o să vedeți deznodămîntul.

(Ies.)

SCENA 3

O stradă.
Intră Dogberry și Verges, urmați de străjeri.

DOGBERRY: Sînteți oameni de ispravă și încredere?

VERGES: Da, altminteri ar fi păcat să fie condamnați la mîntuirea trupului și a sufletului.

DOGBERRY: Asta ar fi încă o pedeapsă prea ușoară dacă ar arăta cît de puțină loialitate, aleși cum au fost pentru paza prințului.

VERGES: Ei, spune-le ce au de făcut, cumetre Dogberry.

DOGBERRY: Mai întîi, cine crezi că este cel mai nedemn dintre ei ca să fie străjer?

PRIMUL STRĂJER: Hugh Datcake sau George Seacoal, domnule, pentru că știu să scrie și să citească.

DOGBERRY: Seacoal — dă-te-ncoace, vecinică. Cel-de-Sus te-a blagoslovit cu un nume bun; ești chipeș și ăsta e un dar al ursitei; dar scrisul și cititul — de, cu astea te naști.

AL DOILEA STRĂJER: Meștere, amîndouă aceste daruri...

DOGBERRY: Le ai, firește, știam că o să răspunzi așa. Pentru înzestrare, vericule, mulțumește-i lui Dumnezeu și nu te făloși; cît despre scris și citit, astea să se vadă atunci cînd n-o să fie nevoie de o astfel de vanitate. Ești socotit acilea omul cel mai irațional și cel mai potrivit ca să fii străjer; de aceea o să porți felinarul. Asta e însărcinarea dumitale. O să-i duci în tratative pe toți bagabonții; să le strigi tuturor oamenilor să stea pe loc, în numele prințului.

AL DOILEA STRĂJER: Și dacă vreunul nu vrea să se oprească?

DOGBERRY: Atunci nu-l mai băga în seamă și lasă-l să-și vadă de drum; apoi cheamă imediat pe ceilalți străjeri și mulțumește cerului că ai scăpat de un ticălos.

VERGES: Dacă nu stă cînd îl somez, care va să zică înseamnă că nu e un supus al prințului.

DOGBERRY: Precum zici! Iar străjerul musai să aibă de-a face numai cu supușii prințului. Iarăși, nu trebuie să faci pic de zgomot pe uliță, fiindcă trăncăneala și vorba sînt lucrul cel mai tolerabil pentru un străjer și nu se poate înghiți.

AL DOILEA STRĂJER: Mai de grabă o să dormim decît o să vorbim — știm noi care-i treaba străjerului.

DOGBERRY: Ei da, vorbești ca un străjer vechi și cu frica lui Dumnezeu, pentru că nu văd în ce fel poate fi somnul o călcare a legii; numai că trebuie să băgați de seamă să nu vi se fure alebardele. Să nu uitați să treceți prin cîrciumi și să-i poftiți la culcare pe cei care s-au îmbătat.

AL DOILEA STRĂJER: Și dacă nu vor?

DOGBERRY: Atunci să-i lăsați în pace pînă cînd o să se dezmeticească. Iar dacă nici atunci n-o să vă poată da un răspuns mai acătării, să le spuneți că nu sînt ei oamenii pe care i-ați crezut voi.

AL DOILEA STRĂJER: Bine, domnule.

DOGBERRY: Dacă întîlniți un hoț, trebuie să-l bănuiți, după cum vă cere slujba voastră, că nu e un om cinstit; cu cît aveți mai puține de împărțit cu astfel de oameni, cu atît mai multă cinste vă face.

AL DOILEA STRĂJER: Dacă ne dăm seama că e hoț, să nu punem mîna pe el?

DOGBERRY: Ce e drept, legea vă dă dreptul; dar eu unul cred că cei care se ating de păcură se mînjesc. Dacă dați peste un hoț, lucrul cel mai sănătos pentru voi este să-l lăsați să se dovedească un bun hoț și s-o șteargă hoțește.

VERGES: Te ține o lume de om milos, cumetre.

DOGBERRY: E adevărat, n-aș spînzura un cîine dacă ar fi după mine; darmite un om cu un pospai de cinste într-însul.

VERGES: Dacă auziți un copil că țipă noaptea, trebuie să vă duceți la doică și s-o rugați să-l liniștească.

AL DOILEA STRĂJER: Dar dacă doica doarme și nu ne aude?

DOGBERRY: Atunci vedeți-vă de drum și lăsați-l pe copil s-o deștepte cu țipetele lui; pentru că oaia care-l aude pe miel cum behăie n-o să-i răspundă unui vițel care mugește.

VERGES: Asta așa-i.

DOGBERRY: Și cu asta, basta. Dumneata, străjere, îl reprezinți chiar pe prinț; dacă-l întîlnești pe prinț noaptea, poți să-l oprești.

VERGES: Nu, nu, pe legea mea, asta cred că nu poate s-o facă.

DOGBERRY: Pun rămășag pe cinci șilingi contra unul cu orice om care cunoaște regulamentul, că are dreptul să-l oprească. Bineînțeles nu fără voia prințului; pentru că nu se cade ca straja să jignească pe nimeni, și este o jignire să oprești un om împotriva voinței lui.

VERGES: Pe legea mea, nici nu se poate să fie altfel.

DOGBERRY: Ha, ha, ha! Ei, cetățeni, noapte bună, și dacă se întîmplă să fie lată, să mă chemați pe mine. Ascultați de povața celorlalți și de a voastră, și, noapte bună. Hai, vecine.

AL DOILEA STRĂJER: Ei, leat, știm ce avem de făcut. Să ne așezăm pe banca de lîngă biserică pînă pe la două după miezul nopții și, după aceea, toată lumea la culcare.

DOGBERRY: Nenișorilor, încă o vorbă. Vă rog să străjuiți în preajma casei lui senior Leonato. Cum nunta are loc mîine, o să fie mare tămbălău la noapte. Cu bine, și să fiți cu ochii în patru, aveți grijă!

(Dogberry și Verges ies.)
(Intră Borachio și Conrade.)

BORACHIO: Hei! Conrade!

STRĂJERUL *(aparte):* Ssst! Nici o mișcare!

BORACHIO: Conrade, ascultă!

CONRADE: Sînt lîngă cotul tău, ce naiba!

BORACHIO: Zăăău? D-aia mă mînca pe mine cotul! Mi-am închipuit eu că o să vină și rîia!

CONRADE: Îți rămîn dator un răspuns pentru asta — pînă una alta, spune mai departe.

BORACHIO: Ascunde-te bine sub cerdacul ăsta pentru că a început să bureze, iar eu am să-ți povestesc tot, ca un bețivan înrăit.[61]

STRĂJERUL *(aparte)*: E o trădare la mijloc, fraților; totuși stați pitiți.

BORACHIO: Află dar, că am cîștigat o mie de ducați de la Don John.

CONRADE: E cu putință ca un ticălos să cîștige atîta?

BORACHIO: Mai bine ai întreba dacă e cu putință ca o ticăloșie să fie prețuită atît de mult; pentru că atunci cînd ticăloșii bogați au nevoie de ticăloși săraci, ticăloșii săraci cer prețul pe care-l vor.

CONRADE: Îți spun drept că sînt uimit.

BORACHIO: Asta dovedește că ești nou în meserie. Știi că felul în care un bărbat își poartă pieptarul, sau pălăria, sau mantaua, nu are nici o importanță pentru el.

CONRADE: Ehei, haina face pe om.

BORACHIO: Eu mă gîndeam la modă.

CONRADE: Mă rog, moda e modă.

BORACHIO: Păi așa pot să spun că nebunul e nebun. Dar nu vezi tu ce tîlhar pocit e și moda asta?

STRĂJERUL *(aparte)*: Îl cunosc pe acest domn Pocitanie; de șapte ani e un tîlhar fără pereche — se plimbă-ncoace și încolo ca un gentilom. Vezi, nu i-am uitat numele.

BORACHIO: Parcă s-a auzit cineva...

CONRADE: Nu — e sfîrleaza de vînt de pe acoperiș.

BORACHIO: Și cum spuneam, nu vezi tu ce tîlhar pocit e moda? Cum mai zăpăcește sîngele aprins între patrusprezece și treizeci și cinci de ani! Uneori zici că acești oameni sînt altă aia — îi face să semene cu niște soldați ai lui Faraon zugrăviți pe o pînză afumată[62]; alteori, aduc ca niște preoți ai zeului Baal[63] de pe vechea fereastră a bisericii; alteori, cu un Hercule tuns chilug de pe tapetele mîncate de viermi, unde prohabul e mare cît măciuca lui[64].

CONRADE: Toate astea le știu și mai știu că moda ponosește mai mult haina decît omul. Dar moda nu ți-a zăpăcit și ție capul, de vreme ce-mi tot vorbești acum despre ea?

BORACHIO: Asta nu, fii pe pace; dar află că în noaptea asta i-am făcut curte Margaretei, servitoarea seniorei Hero, sub numele de Hero. Dînsa a ieșit la fereastra stăpînei, mi-a urat de o mie de ori noapte bună — dar văd că-ți povestesc cam anapoda. Ar fi trebuit mai întîi să-ți spun cum prințul, Claudio și stăpînul

meu, duși în grădină de Don John, au văzut de acolo această drăgăstoasă întîlnire.

CONRADE: Și au crezut ei că-ntr-adevăr Margaret e Hero?

BORACHIO: Doi din ei da, prințul și Claudio; dar diavolul de stăpînul meu știa că e Margaret; și pe o parte prin jurămintele lui, care l-au smintit, pe de altă parte cu ajutorul nopții care i-a înșelat, dar mai ales mulțumită ticăloșiei mele care a adeverit toate bîrfelile lui Don John, Claudio a plecat cu o falcă în cer și alta în pămînt. A jurat că o să dea ochi cu ea, așa cum a fost hotărît, mîine dimineață la biserică și acolo, în fața tuturor credincioșilor, o va face de ocară povestind tot ce-au văzut în noaptea asta și o va trimite înapoi, acasă, fără bărbat.

PRIMUL STRĂJER: În numele prințului, stai!

AL DOILEA STRĂJER: Cheamă-l pe șeful străjerilor. Am relevat aici cea mai primejdioasă trădare ce s-a pomenit în țara asta!

PRIMUL STRĂJER: Printre ei e și unul Pocitanie — îl cunosc, poartă o buclă[65].

CONRADE: Domnilor, domnilor!

AL DOILEA STRĂJER: O să mi-l dați voi pe Pocitanie, credeți-mă!

CONRADE: Domnilor!

PRIMUL STRĂJER: Vorba! Îți poruncim să ne dai voie să te luăm cu noi.

BORACHIO: O să ne stea frumos între sulițe...

CONRADE: Grozav. Hai, vă urmăm.

(Ies.)

SCENA 4

O cameră în casa lui Leonato.
Intră Hero, Margaret și Ursula.

HERO: Dragă Ursula, trezește-o pe verișoara mea Beatrice și roag-o să se scoale.

URSULA: Da, stăpînă.

HERO: Și s-o poftești încoace.

URSULA: Bine.

(Iese.)

MARGARET: Zău, cred că celălalt guleraș e mai frumos.

HERO: Nu, Meg, te rog, am să-l port pe ăsta.

MARGARET: Nu-i așa de frumos, credeți-mă — nu mă îndoiesc că și verișoara dumneavoastră o să spună la fel.
HERO: Verișoara mea e o zăpăcită, și tu alta. Nu-l port decît pe ăsta.
MARGARET: Îmi place grozav noua dumneavoastră diademă, numai de-ar fi părul ceva, ceva mai închis — cît despre rochie, e cea mai aleasă croială, zău! Știți, am văzut rochia ducesei de Milan pe care o tot laudă lumea[66].
HERO: Se spune că e neîntrecută.
MARGARET: Da, dar pe lîngă a dumneavoastră nu e decît o cămașă de noapte. Ce e drept, stofa e de aur și tăietura e cu dantelă de argint, e garnisită cu perle la mînecile lungi, iar fusta e brodată cu fluturași albaștri; dar a dumneavoastră e făcută după un model atît de fin, de elegant și de grațios, încît o întrece de zece ori.
HERO: Numai de-ar da Dumnezeu să fiu veselă cînd am s-o port, pentru că mi-e inima grea.
MARGARET: În curînd o să fie mai grea din pricina unui bărbat.
HERO: Rușine să-ți fie! Cum poți să vorbești așa?
MARGARET: De ce să-mi fie rușine, stăpînă? Pentru că vorbesc cinstit? Nu este căsătoria onorabilă chiar pentru un cerșetor? Seniorul dumneavoastră nu e onorabil fără a fi căsătorit? Poate că, rușinoasă cum sînteți, ați fi vrut să nu spun „un bărbat" ci „un soț"; nu jignesc pe nimeni dacă vorbele sincere nu trădează gînduri urîte. Ce rău vedeți în cuvintele: „mai grea din pricina unui bărbat" atunci cînd e vorba de soț și soție? Altminteri povara ar fi mai curînd ușoară decît grea. Întrebați-o și pe domnișoara Beatrice — iat-o că vine.

(Intră Beatrice.)

HERO: Bună dimineața, verișoară.
BEATRICE: Bună dimineața, dragă Hero.
HERO: Dar ce s-a întîmplat? De ce tonul acesta plîngăreț?
BEATRICE: Mi-am pierdut toate tonurile și toanele.
MARGARET: Cîntați-ne „Lumina dragostei"[67], e un cîntec fără refren. Cîntați-l și eu o să dansez.
BEATRICE: „Lumina dragostei" — sub călcîiele dumitale? Ce zici, soțului ei îi sfîrîie călcîiele după ea?
MARGARET: Sînteți răutăcioasă, din creștet pînă-n tălpi.
BEATRICE: E aproape ora cinci, verișoară, e timpul să te pregătești. Zău, nu știu ce am, mă simt foarte prost. He, hei! He, hei!

MARGARET: Ce vă lipsește? Un bîtlan, un buestru sau un bărbat?

BEATRICE: Litera B, care le începe pe toate.

MARGARET: Dacă n-o să vă turciți[68] într-o zi, înseamnă că marinarii nu se mai pot călăuzi după steaua polară...

BEATRICE: Ce vrea să spună zăpăcita?

MARGARET: Nu vreau să spun nimic; dar să dea Dumnezeu ca fiecare să capete ce-i dorește inima!

HERO: Mănușile astea mi le-a trimis contele — sînt foarte parfumate.

BEATRICE: Mi-e nasul înfundat, verișoară, nu miros nimic.

MARGARET: O domnișoară căreia i s-a înfundat... Cred că ați răcit zdravăn.

BEATRICE: Îndură-te, cerule! De cînd te-ai umplut de atîta duh?

MARGARET: De cînd ați renunțat dumneavoastră la el. Și nu mă prinde de minune?

BEATRICE: Nu se prea vede, ar trebui să-l porți în bonetă. Zău, mă simt cît se poate de prost.

MARGARET: Luați niște Carduus Benedictus, și puneți-l la inimă; e singurul leac împotriva stringerii de inimă.

HERO: Asta e ghimpe, nu leac.

BEATRICE: Benedictus! De ce Benedictus? E un tîlc ascuns în acest *Benedictus*.

MARGARET: Un tîlc ascuns? Da' de unde! Nu e nici un tîlc ascuns; m-am gîndit la spinul sacru care vindecă toate bolile — Carduus Benedictus[69]... Vă închipuiți, poate, că vă cred îndrăgostită. Ei aș! Nu sînt atît de mărginită încît să cred tot ce doresc sau să doresc să cred ceea ce aș putea crede. De ce să-mi chinuiesc inima spunîndu-mi că sînteți îndrăgostită sau că vă veți îndrăgosti, sau că vă puteți îndrăgosti. Cît despre Benedick, nu mai e ce-a fost; e un alt om — e un bărbat! Jura că n-o să se însoare niciodată; și totuși, acum, în ciuda hotărîrii sale, s-a dat pe brazdă. Nu știu dacă dumneavoastră v-ați convertit; dar cred că vedeți cu propriii dumneavoastră ochi, ca și celelalte femei.

BEATRICE: Cum îți mai merge gura!

MARGARET: A luat-o la galop...

(Intră din nou Ursula.)

URSULA: Stăpînă, plecați de aici, prințul, contele, senior Benedick, Don John și toți cavalerii din oraș au venit ca să vă ducă la biserică.

HERO: Dragă verișoară, dragă Meg, dragă Ursula, ajutați-mă să mă îmbrac.

(Ies.)

SCENA 5

O altă cameră în casa lui Leonato.
Intră Leonato, urmat de Dogberry și Verges.

LEONATO: Ce dorești de la mine, vecin de treabă?

DOGBERRY: Vreau să am cu dumneavoastră o confidență care vă cointeresează de aproape.

LEONATO: Dar te rog să fii scurt, fiindcă sînt foarte ocupat, după cum vezi.

DOGBERRY: Domnule guvernator, asta e.

VERGES: Da, domnule guvernator, asta e.

LEONATO: Ei, ce este, prieteni?

DOGBERRY: Domnule guvernator, cumătrul Verges vorbește — cum să spun? — mai hacana. E om bătrîn, domnule guvernator, și nu-i e mintea tocită cum aș dori eu să fie, cu voia Celui-de-Sus; dar zău, om mai cinstit ca el nici că se poate — cum să spun? cum e pielea dintre sprîncenele lui.

VERGES: Asta așa e; slavă Domnului, sînt tot atît de cinstit ca oricare altul, vreau să spun, ca orice alt om bătrîn, ba chiar mai cinstit decît orice om bătrîn care nu e mai cinstit ca mine.

DOGBERRY: Comparațiile sînt urduroase — vorbe de clacă, vecine!

LEONATO: Sînteți cam agasanți.

DOGBERRY: Cum voiți dumneavoastră, înălțimea ta, dar noi sîntem slujbașii bietului duce. La dreptul vorbind și în ceea ce mă privește, dacă aș fi agasant ca un rege, n-aș sta în cumpănă și v-aș da dumneavoastră tot, tot.

LEONATO: Adică tot ce e agasant?

DOGBERRY: Aș vrea să fie de o mie de ori mai mult! Pentru că am auzit fel de fel de reclamații de dragoste pentru dumneavoastră și cu toate că sînt un om sărac, m-am bucurat cînd am auzit.

VERGES: Și eu așijderea.

LEONATO: Aș vrea să aud o dată ce aveți să-mi spuneți.

VERGES: Păi, să vedeți, domnule guvernator, străjerii noștri au pus mîna, cu excepția dumneavoastră, pe doi ticăloși din cei mai grozavi, aici în Messina.

DOGBERRY: E un moșneag, ce să spun! Pîinea lui Dumnezeu, domnule guvernator, are veșnic mîncărime de limbă. Vorba ceea : de ani e mare, dar minte n-are. Milostivească-se Cel-de-Sus! Să vezi și să nu crezi! Bine-ai grăit, cumetre Verges, bine de tot. Mare e Cel-de-Sus! Din doi oameni călare pe un cal, unul trebuie să șadă la spate. Are o inimă de aur, pe legea mea, nu

s-a mai pomenit altul ca el. Cel-de-Sus fie lăudat! Strașnic vecin! Nu sînt toți oamenii la fel. Din păcate, vecinică, din păcate.

LEONATO: Adevărat, dumneata îl întreci.

DOGBERRY: Asta... vine de sus...

LEONATO: Ei, trebuie să vă las.

DOGBERRY: Numai o vorbă, domnule guvernator. Străjile noastre au arestat doi indivizi susceptibili și noi am vrea să fie examinați azi-dimineață în fața înălțimii voastre.

LEONATO: Cercetați-i voi și să-mi spuneți ce-ați aflat. Acum sînt foarte grăbit, după cum vă puteți da seama.

DOGBERRY: Sigur, asta o să fie insuficient.

LEONATO: Beți un pahar de vin înainte de a pleca. Cu bine.

(Intră un sol.)

SOLUL: Stăpîne, sînteți așteptat ca să o încredințați pe fiica dumneavoastră bărbatului ei.

LEONATO: Mă duc la ei, sînt gata.

(Leonato și solul ies.)

DOGBERRY: Cumetre, du-te la Francis Seacoal; spune-i să-și ia pana și călămara și să vină la închisoare. Trebuie acum să-i punem la examen pe acești oameni.

VERGES: Cu multă înțelepciune.

DOGBERRY: N-o să ne cruțăm deșteptăciunea, fii pe pace. Am destulă glagole *(Își duce mîna la frunte)* ca să-i fac pe unii să-și ia cîmpii. Pînă una alta, vezi de-l găsește pe cărturarul care o să scrie excomunicarea. Ne-ntîlnim la închisoare.

(Ies.)

ACTUL IV

SCENA 1

Interiorul unei biserici.
Intră Don Pedro, Don John, Leonato, Călugărul Francis, Claudio, Benedick, Hero, Beatrice etc.

LEONATO: Hai, părinte Francis, fii scurt: rostește numai formula cununiei — o să le arăți toate îndatoririle în parte după aceea.
CĂLUGĂRUL: Seniore, ai venit aici ca să te cununi cu această doamnă?
CLAUDIO: Nu.
LEONATO: Ca să fie cununat cu ea; dumneata, părinte, ai venit s-o cununi.
CĂLUGĂRUL: Doamnă, ai venit aici pentru a fi cununată cu acest conte?
HERO: Da.
CĂLUGRUL: Dacă unul din voi cunoaște vreo piedică în calea acestei uniri, îi cer, pe mîntuirea sufletului lui, s-o spună.
CLAUDIO: Cunoști vreuna, Hero?
HERO: Nici una, stăpîne.
CĂLUGĂRUL: Dar dumneata, conte?
LEONATO: Îndrăznesc să răspund pentru el — nici una.
CLAUDIO: O, ce îndrăznesc oamenii să facă! Ce sînt oamenii în stare să facă! Ce fac oamenii zilnic, fără să știe ce fac!
BENEDICK: Ce face? Exclamații? Păi dacă e vorba pe-așa, sînt și exclamații vesele, cum ar fi „ha! ho!“ sau „he!“

CLAUDIO: Stai, Francis. Tată-ți cer îngăduință:
Mi-o dai pe-această fată, fiica ta,
Cu inima ușoară, nesilit?
LEONATO: Precum mi-a dat-o Domnul, dragul meu.
CLAUDIO: Eu ce să-ți dau în schimb, ca să răscumpăr
Bogatul și nepretuitul dar?

DON PEDRO: Nu poți decît să i-o înapoiezi.
CLAUDIO: Mă-nveți cum să-mi arăt recunoștința.
Primește-o, Leonato, înapoi;
Nu-i da prietenului un măr putred —
Cinstită nu-i decît pe dinafară,
Și cum roșește! pare-ar fi fecioară!
Ah, cum se poate-nveșmînta păcatul
În haina de-mprumut a vredniciei!
Roșeața ei nu-i oare mărturia
Virtuții prea sfioase? N-ați jura,
Toți ce-o vedeți aici, că e fecioară,
Cum o arată chipul? Dar nu este!
Ea jarul patului l-a cunoscut;
Roșeața ei e vină, nu sfială.
LEONATO: Ce vrei să spui?
CLAUDIO: Că nu vreau să mă-nsor
Și sufletul să-mi leg de-o desfrînată.
LEONATO: Iubite domn, de-ai încercat cumva
Să-i împresori, năvalnic, tinerețea
Și fecioria n-ai cătat să-i cruți...
CLAUDIO: Pricep ce vrei să spui: de-am cunoscut-o,
Am fost îndreptățit, ca soț, s-o fac,
Și pentru asta nu mă ții de rău.
Nu, Leonato,
Frîu liber gurii nu i-am dat nicicînd;
Ca fratele cu sora m-am purtat,
Cuviincios și sincer în iubire.
HERO: Dar eu, eu ți-am părut vreodată altfel?
CLAUDIO: „Părut!" Îți smulg eu masca, fii pe pace!
E drept, pari mai lipsită de prihană
Decît Diana-n sfera ei[70] sau, iarăși,
Decît un mugur ce n-a-mbobocit.
Dar, vai, nestăpînită ești ca Venus[71].
Și sîngele-ți întrece, pofticios,
Pe cel al ghiftuitelor jivine.
HERO: Nu e cumva bolnav stăpînul meu?
CLAUDIO: Nu spui nimica, prințe?
DON PEDRO: Ce să spun?
Ocara e a mea; am căutat
Să-mi leg prietenul de o stricată.
LEONATO: Aud aceste lucruri sau visez?
DON JOHN: Le-auzi, și ele sînt adevărate.
BENEDICK: Numai a nuntă nu aduce!

HERO: Doamne!
CLAUDIO: Stau eu aicea, Leonato?
Acesta-i prințul? E acesta John?
E fața Herei? Sînt ai noștri ochii?
LEONATO: Da, sînt; dar ce-nsemnează toate-acestea?
CLAUDIO: Un lucru-aş vrea s-o-ntreb pe fiica ta,
Iar tu, cu trecerea ce-o ai ca tată,
Fii bun și fă-o să-mi răspundă sincer.
LEONATO: De ești copilul meu, răspunde-ndată.
HERO: O, Doamne, apără-mă! Ce năpastă!
De ce mă iscodești în acest fel?
CLAUDIO: Ca să răspunzi cu-adevăratu-ți nume.
HERO: Nu-i Hero? Cine poate să-l păteze,
Pe drept învinuindu-l?
CLAUDIO: Numai Hero!
Doar ea virtutea poate să-și păteze.
Cu ce bărbat ai stat de vorbă-aseară
La geamul tău, trecut de miezul nopții?
Fecioară dacă ești, te rog, răspunde.
HERO: Stăpîne, n-am vorbit atunci cu nimeni.
DON PEDRO: Atunci nu ești fecioară. Leonato,
Îmi pare rău, dar pe cuvîntul meu,
Nefericitul conte, eu și John
Aseară-am auzit-o și-am văzut-o
Vorbind c-un ticălos la geamul ei,
Un dezmățat ce, nestrunit la vorbă,
A pomenit de sute de-ntîlniri
Ce le-a avut cu ea în taină.
DON JOHN: Să le-amintești, măria ta, și încă
E lucru de ocară;
Cuvintele, oricît de rușinoase,
Jignesc, cînd sînt rostite. Doamna mea,
Nesăbuita-ți faptă o deplîng,
CLAUDIO: O, Hero! Ce mai Hero ai fi fost,
De-ți strămutai din nuri măcar o parte
În gînduri și-n a inimii povețe!
Urîtă frumusețe, eu te las;
Cu bine, feciorie vinovată!
Eu o să ferec porțile iubirii
Și ochii mei, închiși pe jumătate,
Vor bănui de-a pururi frumusețea
De gînduri necinstite și păcat.

LEONATO: Nu-i un pumnal aici și pentru mine?

(Hero leșină.)

BEATRICE: Se poate, verișoară? Ține-ți firea!
DON JOHN: Să mergem. Scoase la lumina zilei,
Aceste lucruri au cam tulburat-o.

(Don Pedro, Don John și Claudio ies.)

BENEDICK: Ce face doamna?
BEATRICE: Cred că a murit. Ajutor, unchiule! Hero!
Auzi, Hero!
Unchiule! Senior Benedick; Părinte!
LEONATO: O, soartă! Nu-ți retrage mîna grea —
Mai potrivit zăbranic al rușinii
Nu-i altul decît moartea.
BEATRICE: Hero! Hero!
CĂLUGĂRUL: Vino-ți în fire, doamnă.
LEONATO: Te uiți la noi?
CĂLUGĂRUL: De ce să nu se uite?
LEONATO: De ce? N-o face tot ce-i pămîntesc
De rîsul lumii? Dezminți-va ea
Povestea ce-o destăinuie roșeața-i?
Mori, Hero; ochii nu ți-i mai deschide;
Iar dac-aș ști că n-o să mori curînd,
Că viața ta-i mai tare ca rușinea,
Eu însumi ți-aș răpune-o, spre-a zori
Nevolnicele tale remușcări.
Tînjeam că am doar un copil? Huleam,
Spunîndu-mi că natura e zgîrcită?
Prea mulți copii prin tine! Pentru ce
Te-am mai avut? De ce te-am îndrăgit?
De ce cu mînă dornică, de suflet
N-am luat copilul unui cerșetor?
Căci aş fi spus văzînd că e mînjit
De-o astfel de ocară: „Nu-i al meu —
E rodul altor coapse mîrșăvia!"
Ci ea-i a mea, iubită, lăudată,
Mîndria mea; a mea atît de mult
Încît eu însumi nu eram al meu,
Tot prețuind-o; ea, mînjită astăzi
Atît de rău încît întinsa mare
Nu are-atîția stropi ca s-o mai spele,

Și sare prea puțină ca să dreagă
Stricata carne!

BENEDICK: Să nu fim pripiți!
Eu unul sînt atît de uluit
Că nu știu ce să spun.

BEATRICE: La mijloc e o clevetire, jur!

BENEDICK: I-ai fost tovarășă de pat aseară?

BEATRICE: Aseară, nu — cu toate că de-un an
Am împărțit cu ea întruna patul.[72]

LEONATO: Se-adeverește, da, se-adeverește!
S-au strîns mai tare scoabele de fier!
Să mintă cei doi prinți? Claudio însuși
Ce-atît a îndrăgit-o-ncît a plîns
Cînd i-a smuls masca? Nu, să moară! Haideți!

CĂLUGĂRUL: O vorbă doar:
Dac-am tăcut atît și n-am cercat s-abat
Făgașul întîmplărilor, a fost
Ca să mă uit la doamna; și-am văzut
Mii de bujori împurpurîndu-i fața
Și mii de rușinări neprihănite
Gonind bujorii cu albeața lor;
Și-n ochii ei s-a fost ivit un foc
Ce-a mistuit năpasta abătută
Asupra ei. Să-mi spuneți că-s smintit;
Să rîdeți de știința mea; de ochii
Cu care-am cercetat și dovedit
Cuprinsul cărților; de vîrsta mea
Și slujba ce mi-a fost încredințată
De n-a căzut această fată pradă
Unei greșeli.

LEONATO: Părinte, nu se poate.
Un singur lucru bun i-a mai rămas
Din tot ce-avea: acela că nu vrea
Să jure strîmb. Ea nu tăgăduiește!
Și-atunci de ce dorești s-ascunzi ceva
Ce-apare în firească goliciune?

CĂLUGĂRUL: Ce tînăr vi se spune că iubiți?

HERO: O știu pîrîșii; nu cunosc nici unul.
De știu un alt bărbat decît acela
Ce l-a văzut sfiala-mi de fecioară,
Să fiți ne-ndurători! Ah, tată, tată,
De poți să dovedești că-n miez de noapte
Am stat de vorbă cu-un bărbat

Sau am schimbat cu cineva o vorbă,
Să mă urăști și morții să mă dai!

CĂLUGĂRUL: Ciudată e a prinților greșeală.

BENEDICK: Dintr-înșii, doi sînt cinstea-ntruchipată,
Iar dacă și-au pierdut înțelepciunea,
La mijloc nu e decît John, bastardul
Al cărui duh e din urzeli țesut.

LEONATO: Nu știu. De nu mint ei, a ceste mîini
Vor sfîșia-o; de-o nedreptățesc,
Cel mai semeț din ei va pătimi.
Nu, vremea sîngele nu mi l-a stors,
Nici anii mulți, vioiciunea minții;
Năpasta n-a dat iama în averea-mi,
Nici viața de prieteni nu m-a rupt;
Ei vor vedea cum se deșteaptă-n mine
Tăria trupului și-a minții vlagă,
Belșug din plin, prieteni pe sprînceană —
Destul ca să le fiu pe plac!

CĂLUGĂRUL: O clipă.
Îngăduie-mi să-ți dau un sfat. Cei doi
S-au dus, convinși că fiica ta e moartă;
Ce-ar fi s-o ții în taină-aici un timp,
Dînd tuturor de veste c-a murit?
Îmbracă, dar, veșmînt cernit, și-atîrnă
Un epitaf[73] în cripta stirpei voastre
Și fă, după tipic, tot ce se cere
Cînd cineva se stinge dintre vii.

LEONATO: Ce rost să aibă-acestea? La ce bun?

CĂLUGĂRUL: Ducînd la bun sfîrșit ce vrem să facem,
Putem schimba bîrfeala-n remușcare.
Atîta însă nu e mare lucru;
Aștept un rod mai bun al trudei noastre.
Murind — cum se va spune — chiar în clipa
În care au scuipat-o în obraz,
Vor plînge-o, căind-o și iertînd-o,
Toți cei ce-au auzit. Așa se-ntîmplă:
Nu prețuim cu-adevărat un lucru
Atunci cînd îl avem; dar dacă-l pierdem,
Tînjim de dorul lui, aflînd virtutea
Ce n-am văzut-o cît îl stăpîneam.
Cu Claudio la fel se va petrece;
Aflînd că vorba lui a omorît-o,

În gîndu-i se vor furișa tiptil
Duioase amintiri din viața ei;
Făptura ei, în tot ce-avea mai gingaș,
Cu strai mai mîndru se va-nveșmînta,
Mustind de viață nouă, mai bogată,
În ochii minții lui. El o va plînge
Și, dac-a fost vreodată-ndrăgostit,
Se va căi în sinea lui amarnic,
Chiar dacă va mai crede-o vinovată.
Așa să facem; și nu te-ndoi
Că biruința ne va fi mai mare
Decît pot eu acum s-o zugrăvesc.
De vom da greș, atuncea vestea
Că doamna a murit va domoli
Uimirea ce-a stîrnit-o fapta ei;
Iar dumneata o vei putea trimite
(Pătatu-ți nume o să-ți ceară asta)
La mănăstire să-și trăiască viața,
Ferită de sminteală și bîrfeli.

BENEDICK: Ascultă-i sfatul; și deși cunoști
Iubirea ce le-o port în sinea mea
Și prințului, și contelui, îți jur
Că voi lucra în numele dreptății,
Mai tăinuit de cum lucrează-n trup
Un suflet omenesc.

LEONATO: Zdrobit cum sînt,
Mă poate trage acum și-un fir de ață.

CĂLUGĂRUL: Ne-am înțeles. Durerile ciudate
Cer leacuri pe potriva lor. Hai, doamnă,
Să mori ca să trăiești. Cît despre nuntă —
A fost doar amînată. Dar, răbdare!

(Călugărul, Hero și Leonato ies.)

BENEDICK: Domnișoară Beatrice, ai plîns în tot acest timp?

BEATRICE: Da, și o să mai plîng multă vreme.

BENEDICK: O să-mi pară rău.

BEATRICE: De ce să-ți pară rău? O fac de bunăvoie.

BENEDICK: Sînt încredințat că frumoasei dumitale verișoare i se face o nedreptate.

BEATRICE: Ah! Ce recunoscătoare i-aş fi bărbatului care i-ar reda bunul ei nume!

BENEDICK: Există vreun mijloc pentru a face dovada unei astfel de prietenii?

BEATRICE: Un mijloc ar fi — şi încă unul foarte bun — dar lipseşte un astfel de prieten.

BENEDICK: Stă în puterea unui bărbat să facă asta?

BEATRICE: E treabă de bărbat, nu e pentru dumneata.

BENEDICK: Şi eu care te iubesc pe dumneata mai mult ca orişice pe lume. Nu e ciudat?

BEATRICE: Ba da, ciudat, ca un lucru de care nu am cunoştinţă. Şi aş putea să spun că dumneata eşti fiinţa pe care o iubesc cel mai mult; totuşi, să nu mă crezi, cu toate că nu te mint. Nu mărturisesc nimic şi nu tăgăduiesc nimic. Îmi pare rău de verişoara mea.

BENEDICK: Pe spada[74] asta, Beatrice, tu mă iubeşti.

BEATRICE: Nu jura pe spada dumitale, mai bine înghite-o!

BENEDICK: Pe ea vreau să jur că mă iubeşti; iar pe acela care spune că nu te iubesc, o să-l fac s-o înghită.

BEATRICE: Nu cumva o să-ţi înghiţi vorba?

BENEDICK: Nu, cu nici un sos din cîte se cunosc pînă acum. Te-asigur că te iubesc.

BEATRICE: Atunci... Dumnezeu să mă ierte.

BENEDICK: Pentru ce păcate, dragă Beatrice?

BEATRICE: M-ai întrerupt la timp, tocmai voiam să-ţi spun că te iubesc.

BENEDICK: Spune-o din toată inima.

BEATRICE: Te iubesc cu atîta inimă, că nu mai rămîne nici o părticică pentru a te mai încredinţa de asta.

BENEDICK: Hai, cere-mi să fac tot ce vrei.

BEATRICE: Omoară-l pe Claudio.

BENEDICK: Mă faci să rîd! Nu fac asta o dată cu capul.

BEATRICE: Dacă nu-l omori pe el înseamnă că mă omori pe mine. Adio.

BENEDICK: Stai, draga mea Beatrice.

BEATRICE: Am plecat, cu toate că sînt aici. N-ai pic de dragoste în dumneata. Nu, te rog, lasă-mă să plec.

BENEDICK: Beatrice...

BEATRICE: Zău, mă duc.

BENEDICK: Mai întîi să fim prieteni.

BEATRICE: Va să zică îndrăznești mai degrabă să fii prieten cu mine decît să te lupți cu dușmanul meu!

BENEDICK: Claudio e dușmanul dumitale?

BEATRICE: N-a dovedit că e cel mai ticălos dintre ticăloși, bîrfind-o, disprețuind-o și făcînd-o de rușine pe ruda mea? Ah, de ce nu sînt bărbat?! Cum? S-o amăgească pînă în clipa cînd să zică „Doamne-ajută", și pe urmă, în fața tuturor, s-o învinovățească, s-o ponegrească fățiș, cu atîta nerușinare și cruzime? O, Doamne, de ce nu sînt bărbat?! I-aș mînca inima în piață!

BENEDICK: Ascultă, Beatrice...

BEATRICE: Să vorbească la fereastră cu un bărbat! Grozav!

BENEDICK: Dar, Beatrice...

BEATRICE: Drăguța de Hero! E nedreptățită, e terfelită, e pierdută.

BENEDICK: Beatr...

BEATRICE: Prinți și conți! Cu adevărat o mărturie de os domnesc! Şi ce contișor! Un viteaz neîntrecut! Ah, dacă aș fi bărbat — de dragul lui! sau dacă aș avea un prieten care să vrea să fie bărbat de dragul meu! Dar bărbăția s-a topit și s-a prefăcut în curtenie, vitejia în complimente și bărbații sînt niște farfarale — e numai gura de ei. E de ajuns ca un bărbat să spună o minciună și să jure, ca să fie viteaz ca Hercule. Şi cum n-o să mă fac bărbat numai pentru că doresc să mă fac, de supărare o să mor femeie.

BENEDICK: Stai, dragă Beatrice. Te iubesc — pun mîna mea zălog.

BEATRICE: Folosește-ți mîna pentru dragostea mea într-alt chip decît jurînd pe ea.

BENEDICK: Ești încredințată în sufletul dumitale că Hero a fost nedreptățită de contele Claudio?

BEATRICE: Da, pe cît sînt de încredințată că gîndesc sau că am suflet.

BENEDICK: Destul! Poți să te bizui pe mine. Îl provoc. Să-ți sărut mîna și să te las. Pe mîna[75] aceasta, Claudio o să-mi dea socoteală, și încă cum! Să mă judeci după cele ce-ai să auzi despre mine. Du-te și mîngîie-ți verișoara — cred că e mai mult moartă decît vie. Deocamdată, la revedere.

(Iese.)

SCENA 2

O închisoare.
Intră Dogberry, Verges și paracliserul (ca grefier), îmbrăcați în robe, și străjerii cu Conrade și Borachio.

DOGBERRY: Este de față toată adunătura?

VERGES: O, un scaun și o pernă pentru domnul paracliser.

PARACLISERUL: Unde sînt delicvenții?

DOGBERRY: Păi, care va să zică sînt eu și cumătrul.

VERGES: Mă rog, asta se știe — noi trebuie să vedem la fața locului cercetarea.

PARACLISERUL: Dar unde sînt criminalii pe care trebuie să-i cercetăm? Să vină în fața domnului sergent.

DOGBERRY: Vorba dumitale, să se înfățișeze în fața mea. Cum te cheamă, prietene?

BORACHIO: Borachio.

DOGBERRY: Te rog, scrie Borachio. Numele dumitale, jupîne?

CONRADE: Eu sînt un gentilom, domnule, și numele meu este Conrade.

DOGBERRY: Scrie, domnule, gentilomul Conrade. Domnilor, îl slujiți pe Dumnezeu?

CONRADE, BORACHIO: Da, domnule, așa nădăjduim.

DOGBERRY: Scrie că-l slujesc pe Dumnezeu, așa trag nădejde. Scrie Dumnezeu mai întîi; pentru că ferească Dumnezeu ca Dumnezeu să fie trecut înaintea unor astfel de ticăloși! Domnilor, e lucru bine dovedit că nu sînteți alta decît niște ticăloși prefăcuți și n-o să treacă mult și asta o să se creadă despre voi. Voi ce aveți de spus?

CONRADE: Domnule, noi nu zicem așa.

DOGBERRY: E deștept foc, ce mai încoace și încolo! Dar, las' pe mine! O să-l iau pe ocolite. Fă-te-ncoace, jupîne; o vorbă la ureche: domnule, se spune că sînteți niște ticăloși prefăcuți, zău, așa se spune.

BORACHIO: Domnule, îți spun că nu este adevărat.

DOGBERRY: Bine, dați-vă mai încolo. Juri că s-au vorbit! Ai scris că nu este adevărat?

PARACLISERUL: Domn' șef, nu-i cercetezi acătării, trebuie să-i chemi pe străjerii care i-au acuzat.

DOGBERRY: Că bine zici! Mai lesne decît așa nici că se poate. Să vină străjerii. Domnilor, în numele prințului, vă cer să-i acuzați pe acești oameni.

PRIMUL STRĂJER: Domnule, omul acesta a spus că Don John, fratele prințului, e un ticălos.

DOGBERRY: Scrie, prințul John e un ticălos. Bine, dar asta e un sperjur vădit, să numești ticălos pe fratele unui prinț.

BORACHIO: Domnule sergent...

DOGBERRY: Cetățene, te rog să taci. Dă-mi voie să-ți spun că nu-mi place mutra dumitale.

PARACLISERUL: Altceva ce-a mai spus?

AL DOILEA STRĂJER: Păi, că a primit o mie de ducați de la Don John pentru că a învinovățit-o pe doamna Hero pe nedrept.

DOGBERRY: Nici că s-a pomenit sperjur mai vădit!

VERGES: Așa e, pe legea mea.

PARACLISERUL: Altceva, cetățene?

PRIMUL STRĂJER: Că în felul acesta, contele Claudio, dînd crezare vorbelor lui, o s-o facă de ocară pe Hero înaintea întregii adunări și n-o să se însoare cu ea.

DOGBERRY: Iraaa! Netrebnicule! O să te osîndească la grațiere veșnică pentru asta!

PARACLISERUL: Altceva?

AL DOILEA STRĂJER: Asta e tot.

PARACLISERUL: Ei, jupînilor, asta e mai mult decît puteți tăgădui. Prințul John a șters-o în taină azi-dimineață. În felul acesta, Hero a fost învinovățită, în felul acesta a fost bîrfită și, de durere, a murit pe neașteptate. Meștere, să-i legăm pe acești oameni și să-i ducem la Leonato. Eu mă duc înainte ca să-i arăt cercetarea.

(Iese.)

DOGBERRY: Hai, puneți-le bandajele.

VERGES: Legați-i cobză.

CONRADE: În lături, maimuțoiule!

DOGBERRY! Auzi-l, Doamne! Unde e paracliserul? Să scrie că slujitorul prințului e un maimuțoi; Hai, legați-l! Slugoi netrebnic!

CONRADE: Mai dă-te-ncolo! Ești un netot! Ești un netot!

DOGBERRY: Nu suspectezi funcția mea? Nu suspectezi anii mei? Ha! Ce păcat că nu-i aici paracliserul, ca să scrie că-s un netot!

Dar, domnilor, să vă aduceți aminte că sînt un netot; cu toate că nu s-a scris, nu uitați că sînt un netot. Ticălosule, ești plin de pietate, după cum o să se dovedească cu martori în lege. Eu sînt un om cu scaun la cap; ce zic, sînt și slujbaș; ce zic, și gospodar; ce zic, un boț cu ochi ca oricare altul din Messina; unde mai pui că mai știu și legea, pricepi? sînt și un om destul de chivernisit, mă-nțelegi? un om care a îndurat și pierderi și care are două perechi de haine și alte lucruri frumoase. Scoateți-l afară! Ah, dacă ar fi trecut acolo, negru pe alb, că sînt un netot!

(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1

Înaintea casei lui Leonato.
Intră Leonato și Antonio.

ANTONIO: Dac-o mai ții așa, te prăpădești;
Și singur să-ți faci rău, dînd ghes durerii,
Nu e-nțelept.

LEONATO: Păstrează-ți sfatul,
Căci trece prin urechea mea de-a surda
Ca printr-o sită apa. Lasă sfatul;
Să nu-mi dea sfaturi binevoitorii, —
Afară doar de suferă ca mine.
Să vină-un tată ce-și iubea copila
Ca mine, și ca mine și-a pierdut-o,
Acesta să-mi vorbească de răbdare!
Durerea să-și măsoare-n lung și-n lat
Cu-a mea, să pună-n cumpănă amarul,
Atîta chin aici, atît dincoace, —
Același chip, o formă și-un tipar,
Acesta de zîmbește și strigînd
„Durere, piei!“ în barbă se dezmiardă
Și-n loc să geamă, își tot drege glasul,
Cîrpindu-și suferința cu zicale,
Și-amarul și-l îmbată cu cheflii,
Să vină să mă-nvețe cum să rabd!
Dar nu s-a pomenit astfel de om:
Povățuiesc și-alină suferința
Doar cel care n-o-ncearcă; cei ce-o gustă
Își ies din minți, cînd sfatul lor, cîndva,
Dădea mîniei leacuri iscusite,
Lega sminteala-n fire de mătase

Și bolile cu vorbe le vrăjea.
Nu, nu, de cînd e lumea, toți dau sfaturi
Celor ce gem împovărați de jale;
Dar omul virtuos și-ntreg la minte
De dăscălit se lasă cînd el însuși
Bea cupa cu amar. Mă cruță, dar;
În strigăt jalea mea-ți întrece sfatul.

ANTONIO: Nu-s oamenii copii?

LEONATO: Te rog să taci.
Eu sînt făcut din carne și din sînge
Căci n-a fost încă filozof să-ndure,
Făr-a crîcni, durerea de măsele,
Chiar dac-a scris frumos cum scriu doar zeii
Și-a luat în rîs durerea și-ntîmplarea.

ANTONIO: De ce să suferi însă numai tu?
Să sufere și cei ce te-au jignit!

LEONATO: Acum vorbești cu tîlc; așa voi face.
Presimt că Hero nu e vinovată —
Și-o vor afla și Claudio și prințul,
Precum și toți acei ce-au terfelit-o.

(Intră Don Pedro și Claudio.)

ANTONIO: Sosesc în grabă Claudio și prințul.

DON PEDRO: A, bună ziua.

CLAUDIO: Bine v-am găsit.

LEONATO: Vreau, domnii mei...

DON PEDRO: Sîntem grăbiți, ne iartă.

LEONATO: Grăbiți, alteță? Mergeți, dar, cu bine!
Grăbiți chiar într-atîta? dar — totuna-i.

DON PEDRO: Să nu te cerți cu noi, bătrîn de treabă!

ANTONIO: Ah! Cearta de l-ar mulțumi, din noi
Ar geme unii.

CLAUDIO: Cine-l supără?

LEONATO: Chiar tu, amăgitorule, chiar tu!
Ia mîna de pe spadă căci de tine
Eu nu mă tem.

CLAUDIO: Usuce-mi-se mîna,
De-i dă prilej de teamă vîrstei tale!
N-am vrut să fac nimic cu spada, jur!

LEONATO: Hei, tinere, nu-ți bate joc de mine;
Eu nu vorbesc ca un bătrîn smintit,
Nici, ocrotit de-al anilor hrisov,

Nu mă fălesc cu ce-am făcut de tînăr
Sau cu ce-aș face de n-aș fi bătrîn.
Să-ți spun fățiș: ai fost atît de strîmb
Cu cinstea fetei mele și a mea,
Că sînt silit să-mi las deoparte vîrsta
Și-albit, trudit de zile cum mă vezi,
Să te poftesc la luptă bărbătească.
Mi-ai ponegrit copila mea cinstită;
Veninul vorbei tale a răpus-o
Și zace-acum alături de străbuni,
În cripta unde n-a dormit ocara,
Afar' de rodul mîrșăviei tale.

CLAUDIO: Al mîrșăviei mele?

LEONATO: Da, întocmai.

DON PEDRO: Greșești amar, bătrîne.

LEONATO: Prințe, prințe,
Tot trupul cu dovezi i-l voi cresta,
Cu toată iscusința lui în luptă
Și primăvara vîrstei și-a puterii.

CLAUDIO: Dă-te-napoi! Cu tine n-o să lupt!

LEONATO: Cum, mă-mbrîncești? Mi-ai omorît copila;
Omoară-mă pe mine, un bărbat!

ANTONIO: Ne va ucide pe-amîndoi — prea bine!
Dar nu-i nimic; întîi să moară unul.
Nu? Cine îndrăznește, biruiește!
Băiete, hai! Hai, domnule băiat!
Știu să parez și să lovesc, și eu —
Îți dau cuvîntul meu de gentilom.

LEONATO: Frate...

ANTONIO: Fii tare! Știi că mi-am iubit nepoata,
Răpusă azi de vorba unor fameni
Ce îndrăznesc să lupte, după cum
Mi-e frică mie să mă lupt cu-un șarpe.
Țîngăi, maimuțe, fanfaroni!

LEONATO: Antonio...

ANTONIO: Dar fii bărbat! Ce om! Eu îi cunosc
Și știu cît prețuiesc pîn' la centimă;
Copii țîfnoși, umflați în pene, fanți
Ce mint și-nșeală, strică și hulesc,
Se grozăvesc în haine de bufoni
Și spun pe dinafară vorbe mari
Despre dușmani: „să îndrăznească numai!"
Și asta-i tot.

LEONATO: Antonio, dar...

ANTONIO: Nu e treaba ta!
Tu nu te-amesteci; eu mă răfuiesc.

DON PEDRO: Seniori, nu vrem să redeschidem rana...
Sînt întristat de moartea fiicei tale;
Dar, jur că n-am spus împotriva ei
Decît ce-a fost vădit și dovedit.

LEONATO: Ah, Doamne!

DON PEDRO: Nu vreau să te-aud.

LEONATO: Nu vrei?
Hai, frate! Mă voi face auzit.

ANTONIO: De nu, vor sîngera unii din noi.

(Leonato și Antonio ies.)
(Intră Benedick.)

DON PEDRO: Ia te uită — vine chiar omul pe care-l căutam.

CLAUDIO: Ei, seniore, ce vești bune ai?

BENEDICK: Bună ziua, înălțimea ta.

DON PEDRO: Bine ai venit, seniore; dacă soseai puțin mai înainte, ai fi împiedicat ceva ce putea să semene cu o încăierare.

CLAUDIO: N-a lipsit mult ca să rămînem fără nas într-o păruială cu doi moșnegi fără dinți.

DON PEDRO: E vorba de Leonato și fratele lui. Ce zici? Dacă ne-am fi bătut, nu știu dacă n-am fi fost prea tineri pentru ei.

BENEDICK: Într-o ceartă nedreaptă nu poate fi vorba de vitejie adevărată. Vă căutam pe amîndoi.

CLAUDIO: Iar noi, pe unde n-am fost ca să te căutăm pe dumneata! Ne-a cuprins o tristețe fără margini și tare am mai dori să scăpăm de ea. Vrei să-ți pui deșteptăciunea la bătaie?

BENEDICK: E în teaca spadei — s-o scot?

DON PEDRO: Îți porți deșteptăciunea la șold?

CLAUDIO: Asta n-a mai făcut-o nimeni, cu toate că mulți sînt cam într-o ureche... Ei, zi-i, trubadurule, cîntă-ne în strună!

DON PEDRO: Pe cinstea mea, arată foarte palid la față. Ești bolnav sau supărat?

CLAUDIO: Hai, curaj! Deși se spune că necazurile au omorît pisica, ai destulă vlagă în dumneata ca să omori necazurile.

BENEDICK: Seniore, sînt gata să răspund vorbă pentru vorbă dacă mă provoci. Vă rog, alegeți alt subiect.

CLAUDIO: Dați-i o altă lance, asta s-a rupt.

DON PEDRO: Ia uită-te la el, face fețe-fețe! Îmi vine să cred că e supărat de-a binelea.

CLAUDIO: Dacă este, nu mă-ndoiesc că știe cum să mi-arunce o provocare.
BENEDICK: Să-ți șoptesc ceva la ureche?
CLAUDIO: Cerule — numai să nu fie o provocare!
BENEDICK: Ești un laș. Nu glumesc. Am să ți-o dovedesc cum dorești, cu ce dorești și cînd dorești. Nu te lăsa mai prejos, altfel voi da de știre tuturor că ești un mișel. Ai omorît o doamnă distinsă și vei plăti scump pentru moartea ei. Ce ai de răspuns?
CLAUDIO: Sînt gata să te-ntîlnesc dacă îmi făgăduiești o masă bună.
DON PEDRO: Cum? E vorba de o petrecere?
CLAUDIO: Ce pot face alta decît să-i mulțumesc? M-a poftit la un cap de vițel și un clapon pe care dacă n-am să-i tai grațios, să nu dați para chioară pe cuțitul meu. Ai și sitari?
BENEDICK: Domnule, deșteptăciunea dumitale merge bine în buiestru — vorba ceea, ca o găoace pe apă.
DON PEDRO: Să-ți povestesc cum ți-a lăudat Beatrice deșteptăciunea mai deunăzi. I-am spus că ești un om de duh. „E adevărat — zice ea — este, dar e cam pirpiriu." „Nu — zic — are mult duh." „Cum să nu — zice — mult și prost." „Nu — zic — e de soi bun." „Se poate — zice — nu face rău nimănui." „Păi — zic — e deștept foc." „Da — zice — rage de deșteptăciune." „Cred — zice — pentru că luni seara mi-a jurat ceva ce a dezmințit marți dimineață. Asta înseamnă să ai o limbă furcată, ca de viperă, adică două limbi." Un ceas încheiat mi te-a luat în răspăr în felul acesta; cînd a încheiat, însă, a oftat spunînd că ești bărbatul cel mai desăvîrșit din toată Italia.
CLAUDIO: Și pentru asta a plîns cu hohote și a spus că puțin îi pasă.
DON PEDRO: Da, așa s-au petrecut lucrurile. Totuși, dacă nu l-ar urî de moarte, l-ar iubi de mama focului. Fata bătrînului ne-a povestit tot.
CLAUDIO: Tot, din fir-a-păr; unde mai pui că Dumnezeu l-a văzut cînd s-a ascuns în grădină.
DON PEDRO: Ei, dar cînd o să așezăm coarnele taurului sălbatic pe creștetul prea înțeleptului Benedick?
CLAUDIO: Cu inscripția: „Aici îl puteți vedea pe Benedick, bărbatul căsătorit"?
BENEDICK: Cu bine, băiete, ți-am spus ce mă doare. Te las acum cu limbuția și cu glumele ce le tot vînturi întocmai așa după cum își flutură palavragiii paloșele care, slavă Domnului, nu rănesc pe nimeni. Înălțimea ta, îți mulțumesc pentru curtenie. Trebuie să plec. Fratele dumitale, bastardul, a fugit din Mes-

sina; ați pus tustrei la cale omorîrea unei fete nevinovate. Cît despre băiețașul de colo, o să ne întîlnim noi. Pînă atunci, sălășluiască în pace.

(Iese.)

DON PEDRO: Nu glumește.

CLAUDIO: Nu glumește de loc — și asta, te încredințez că e de dragul lui Beatrice.

DON PEDRO: Te-a provocat, va să zică?

CLAUDIO: În chipul cel mai hotărît.

DON PEDRO: Ce ființă drăguță e bărbatul cînd nu se gîndește decît cum să se gătească cu pieptarul și pantalonii și-și ia rămas bun de la deșteptăciune!

CLAUDIO: Seamănă atunci cu un uriaș în puterea unei maimuțe; o maimuță devine doctorul unui astfel de bărbat.

DON PEDRO: Ei, să lăsăm gluma. Inimă, potolește-te — pregătește-te pentru lucruri serioase. Fratele meu a fugit, va să zică — așa spunea.

(Intră Dogberry, Verges și Străjerii cu Conrade și Borachio.)

DOGBERRY: Apropie-te, domnule. Dacă justiția nu te poate îmblînzi, atunci n-o să mai pună niciodată raționamentul pe cîntar. Dacă ești un fariseu scîrbos la gură, trebuie să fii supravegheat.

DON PEDRO: Cum se poate? Doi dintre oamenii fratelui meu legați? Și Borachio e unul dintre ei?

CLAUDIO: Să auzim ce isprăvi au făcut, înălțimea ta.

DON PEDRO: Domnilor, în ce vină au căzut acești oameni?

DOGBERRY: P-onoarea mea, stăpîne, au comis zvonuri neîntemeiate; mai mult, au rostit neadevăruri; în al doilea rînd, sînt bîrfitori; în al șaselea și ultimul rînd, au spus verzi și uscate pe socoteala unei cucoane; în al treilea rînd, au verificat lucruri neadevărate; și, ca să închei, sînt niște ticăloși mincinoși.

DON PEDRO: În primul rînd, te-ntreb ce-au făptuit; în al treilea rînd, te-ntreb ce vină au; în al șaselea și ultimul rînd, de ce i-ai arestat; și, ca să închei, ce învinuire le aduci.

CLAUDIO: Asta înseamnă să vorbești limpede și deslușit.

DON PEDRO: Față de cine v-ați făcut vinovați, domnilor, de-ați fost legați în felul ăsta? Acest străjer învățat e prea subtil ca să fie înțeles. Ce vină aveți?

BORACHIO: Înălțimea ta, răspunsul meu o să fie scurt; ascultați-mă, iar după aceea contele poate să mă ucidă. V-am înșelat

pînă și vederea ochilor; ceea ce înțelepciunea dumneavoastră nu a putut descoperi, nătărăii ăștia au scos la lumina zilei. Au tras noaptea cu urechea și m-au auzit spovedindu-mă omului acestuia cum Don John, fratele dumneavoastră, m-a învățat s-o fac de ocară pe domnișoara Hero; cum v-a adus în grădină și de-acolo m-ați văzut făcîndu-i curte lui Margaret, care era îmbrăcată în hainele domnișoarei Hero; cum ați făcut-o de rîsul lumii cînd urma să se cunune. Dînșii au luat cunoștință de fapta mea ticăloasă pe care aș dori mai degrabă s-o plătesc cu viața decît s-o mai aud zugrăvită de cineva. Doamna a murit din pricina falselor mele învinuiri și ale stăpînului meu. Pe scurt, nu-mi doresc altceva decît răsplata cuvenită unui netrebnic.

DON PEDRO: Nu simți fiori în sînge auzindu-l?
CLAUDIO: Otravă am băut cît a vorbit.
DON PEDRO: Zici, frate-meu te-a îndemnat la asta?
BORACHIO: Da, el — și fapta mi-a plătit-o gras.
DON PEDRO: E-un ticălos din creștet pînă-n tălpi
Și, săvîrșindu-și fapta, a fugit.
CLAUDIO: O, Hero! Chipul iar ți-e luminos
Ca-n clipa cînd l-am îndrăgit, văzîndu-l.

DOGBERRY: Hai, scoateți-i afară pe acuzatori — paracliserul între timp l-a reformat pe senior Leonato despre chestiune. Vedeți, domnilor, cînd va fi la o adică să nu uitați să specificați că eu sînt un netot.

VERGES: Iată că vine domnul senior Leonato și paracliserul.

(Intră din nou Leonato, Antonio și paracliserul.)

LEONATO: Și care-i ticălosul? Să-i văd ochii —
Atunci cînd o să văd un om ca el
Să-l ocolesc. Dintre aceștia care-i?
BORACHIO: De vreți să-l știți, uitați-vă la mine.
LEONATO: Suflarea-ți otrăvită a ucis
Nevinovatul meu copil?
BORACHIO: A mea.
LEONATO: Nu, nu, tîlharule, te ponegrești;
Sînt doi oameni cinstiți în fața mea —
A treia sculă a fugit. Eu, prințe,
Îți mulțumesc că mi-ai ucis copila;
E-o faptă de viteji, să n-o uitați:
Crestați-o pe răbojul vredniciei.
CLAUDIO: Nu vreau să-ți pun răbdarea la-ncercare,
Dar voi vorbi. Răzbună-te cum crezi;

Supune-mă la chinuri pe măsura
Greșelii mele, chiar dac-am greșit
Fără să vreau.

DON PEDRO: Și eu de-asemeni, jur!
Dar vrînd să-l mulțumesc pe-acest om bun
Sînt gata să port or'ce jug ar crede
Să-mi pună pe grumaji.

LEONATO: Din morți s-o înviați nu vă pot cere;
Ar fi cu neputință; dar vă rog
Să spuneți la Messina cum s-a stins
Nevinovată. Dacă dragostea
Te-ajută să compui un cîntec trist,
Așază-i pe mormînt un epitaf
Și noaptea cîntă-i-l la căpătîi.
Să vii la mine mîine dimineață
Și ginere cum nu mai poți să-mi fii,
Să-mi fii nepot măcar. Fratele meu
Are-o copilă — juri că-i Hero-ntreagă.
E singura moștenitoare-a noastră[76]
Dă-i dînsei dreptul verișoarei; astfel
Îmi sting eu răzbunarea.

CLAUDIO: Nobil domn,
Mărinimia ta îmi stoarce lacrimi.
Primesc, adînc mișcat; de-acum încolo,
Poți face tot ce vrei din Claudio.

LEONATO: Te-aștept, așadar, mîine. Deocamdată
Vă las cu bine. Pe-acest om netrebnic
Cu Margaret îl voi pune față-n față;
Și ea a fost momită de Don John,
Și-și are partea ei de vină.

BORACHIO: Nu,
Vorbind cu mine n-a știut ce face,
Și eu, din cîte o cunosc, pot spune
C-a fost întotdeauna virtuoasă.

DOGBERRY: Mai este ceva, senior, ceva ce n-a fost așternut negru pe alb, și anume: acest acuzator, adică criminalul, m-a numit netot — vă rog stăruitor să nu treceți asta cu vederea cînd o să-i dați pedeapsa. Așijderea, străjerii i-au auzit vorbind despre unul Pocitanie. Spuneau că poartă un cercel în ureche de care-i atîrnă o șuviță de păr. Acest Pocitanie ia cu împrumut bani pe care îi ține atîta la el — sau nu-i mai dă înapoi niciodată — încît oamenii s-au învîrtoșat în suflet și nu mai vor să dea

nimic cu împrumut în numele Domnului. Vă rugăm să-l cercetați cu privire la această chestiune.

LEONATO: Îți mulțumesc pentru grijă și osteneală.

DOGBERRY: Înălțimea voastră vorbește ca un tînăr foarte recunoscător și respectuos. O să mă rog Celui-de-Sus pentru dumneavoastră.

LEONATO: Ține pentru osteneală.

DOGBERRY: Dumnezeu să binecuvînteze casa asta!

LEONATO: Du-te, acum lasă-i aici — și-ți mulțumesc.

DOGBERRY: Las un păcătos înrăit în seama înălțimii voastre; și rog pe înălțimea voastră să-l cercetați singur ca să ia pildă și alții. Dumnezeu să vă apere — cele mai bune urări înălțimii voastre — Dumnezeu să vă însănătoșească. Vă dau cu toată smerenia permisiunea de a pleca și, dacă putem dori o altă întîlnire veselă, s-o desființeze Cel-de-Sus! Hai, vecine.

(Dogberry, Verges și Străjerii ies.)

LEONATO: Cu bine pînă mîine, domnilor.
ANTONIO: Cu bine domnilor — vă așteptăm.
DON PEDRO: Venim.
CLAUDIO: La noapte-o voi jeli pe Hero.

(Don Pedro și Claudio ies.)

LEONATO: Duceți-i. S-o-ntrebăm acum pe Margaret
Ce fel l-a cunoscut pe-acest netrebnic.
(Ies.)

SCENA 2

Grădina lui Leonato.
Benedick o întîlnește pe Margaret.

BENEDICK: Scumpă doamnă Margaret, fii bună și ajută-mă să vorbesc cu Beatrice.

MARGARET: O să scrii, în schimb, un sonet în care să-mi lauzi frumusețea?

BENEDICK: Într-un stil atît de înalt, Margaret, încît nici un bărbat, oricît de îndrăzneț, n-o să se încumete să se urce deasupra; pentru că, sincer vorbind, meriți asta.

MARGARET: Ce merit? Să nu se urce nici un bărbat deasupra? Adică să fiu veșnic osîndită să stau în camera fetelor?

BENEDICK: Deșteptăciunea ta mușcă tot atît de repede ca gura ogarului — înhață numaidecît.

MARGARET: Iar a dumitale e ca floreta boantă — lovește fără să rănească.

BENEDICK: Deșteptăciunea unui bărbat, Margaret, nu vrea să rănească o femeie. Ei, fii bună și cheam-o pe Beatrice. Eu mă dau bătut și îți încredințez scuturile.

MARGARET: Dați-ne săbiile — scuturi avem și noi.

BENEDICK: Dacă vă folosiți scuturile, Margaret, să aveți grijă de partea lor ascuțită și de... menghină. Pentru fete sînt arme primejdioase.

MARGARET: Bine, mă duc s-o chem pe Beatrice — bănuiesc că mai are picioare.

BENEDICK: Care va să zică, o să vină.

(Margaret iese).
(Cîntă.)

Zeul Amor
De sus, din cer,
Este cunoscător
Al slăbiciunii mele ...[77]

vreau să spun ca poet! Ca îndrăgostit, Leandru[78], neîntrecutul înotător, Troilus[79], primul care s-a slujit de un codoș, și oastea nesfîrșită a vînătorilor de fuste ale căror nume se mai rostogolesc încă pe drumul neted al versului iambic — toți aceștia n-au fost niciodată atît de răvășiți de dragoste. Partea proastă e că n-o pot exprima în versuri. Am încercat, dar degeaba. Singura rimă pe care am găsit-o pentru „tronc“ a fost „prunc“, o rimă prea săracă cu duhul; pentru „răstoarne“, „coarne“, o rimă prea aspră; pentru „șiroaie“, „marțafoaie“, o rimă prostească — terminații de rău augur. Nu, hotărît, nu m-am născut sub o planetă poetică și nu mă pricep să fac curte cu fraze sforăitoare.

(Intră Beatrice.)

Dragă Beatrice, ai fost gata să vii cînd te-am chemat?

BEATRICE: Da, seniore; după cum sînt gata să plec cînd îmi vei porunci.

BENEDICK: O! De-ai rămîne pînă atunci!

BEATRICE: Pe „atunci" l-ai rostit, așadar, la revedere. Totuși, înainte de a pleca, lămurește-mă asupra chestiunii pentru care am venit. Ce s-a petrecut între dumneata și Claudio?

BENEDICK: Am schimbat doar niște cuvinte urîte; drept care, lasă-mă să te sărut.

BEATRICE: Cuvintele urîte sînt gură rea, și gura rea e aer stricat, și aerul stricat e vătămător; de aceea o să plec nesărutată.

BENEDICK: Ești atît de avană încît sperii cuvintele și acestea își schimbă înțelesul. Dar să te lămuresc. Claudio a primit provocarea mea, așa că în curînd ne vom încăiera, iar de nu vine să dea piept cu mine, va trebui să-l socotesc un laș. Pînă una, alta, spune-mi, te rog, care din cusururile mele te-a făcut să te îndrăgostești de mine?

BEATRICE: Toate la un loc. Alcătuiesc o republică atît de prost organizată, încît nu îngăduie amestecul nici unui dar cu adevărat frumos. Dar tu, pentru care anume însușire a mea ai îndurat dragostea față de mine?

BENEDICK: Îndurat dragostea! Nu e rău spus. E adevărat, îndur dragostea pentru tine pentru că te iubesc împotriva voinței mele.

BEATRICE: În ciuda inimii tale, cred. Vai, sărmană inimă! Dacă o disprețuiești din cauza mea, o voi disprețui și eu din pricina ta — nu-nțeleg să iubesc ceea ce prietenul meu urăște.

BENEDICK: Și tu și eu sîntem prea înțelepți ca să ne facem curte într-un fel pașnic.

BEATRICE: După o astfel de mărturisire, nu s-ar prea putea spune. Din douăzeci de oameni înțelepți nu e unul care să se laude singur.

BENEDICK: E un proverb vechi de cînd lumea, Beatrice, și se bucura de trecere pe vremea cînd oamenii trăiau în bună vecinătate. Astăzi, dacă un om nu-și clădește singur un mormînt înainte de a muri, amintirea lui nu ține mai mult decît sună clopotele și bocește văduva[80].

BEATRICE: Cît anume, după părerea ta?

BENEDICK: Iar mă-ntrebi? Cam un ceas de văicăreli și un sfert de ceas de lacrimi. De aceea, lucrul cel mai înțelept pentru un înțelept — afară dacă Domnul Vierme[81], vreau să spun conștiința lui, nu se zburlește — este să fie trîmbița propriilor sale virtuți, așa cum sînt eu față de mine însumi. Dar să trecem peste meritele mele care, după cum pot adeveri eu însumi, sînt vrednice de laudă. Ei, spune-mi acum ce-ți mai face verișoara?

BEATRICE: Foarte prost.
BENEDICK: Şi tu cum te simţi?
BEATRICE: Şi eu foarte prost.
BENEDICK: Pe Dumnezeu ascultă-L, pe mine iubeşte-mă şi pe tine drege-te. Şi cu asta te las — vine cineva în fuga mare.

(Intră Ursula.)

URSULA: Vă cheamă unchiul, domnişoară, toată casa e cu fundul în sus! S-a dovedit că stăpîna mea Hero a fost învinuită pe nedrept, că prinţul şi Claudio au fost înşelaţi, iar Don John, vinovat de toate acestea, a spălat putina şi dus a fost. Veniţi?
BEATRICE: Nu vrei să auzi aceste nouăţi, seniore?
BENEDICK: Vreau să trăiesc în inima ta, să mor în poala[82] ta şi să fiu înmormîntat în ochii tăi; şi, pe lîngă asta, te mai însoţesc şi la unchiul tău.

(Ies.)

SCENA 3

Interiorul unei biserici.
Intră Don Pedro, Claudio şi însoţitori cu muzică şi torţe.

CLAUDIO: Cavoul este al lui Leonato?
ÎNSOŢITORII: Da, seniore.
CLAUDIO *(citind un sul)*:

Hero zace-aici — muşcată
De a clevetirii fiere;
Însă moartea, ca răsplată,
I-a dat slava ce nu piere.
Viaţa stinsă ruşinos
Va renaşte glorios.
Eu te-am pus pe-acest mormînt
S-o slăveşti cînd nu mai sînt,
Intonaţi solemnul cînt!

Cîntec

Iartă-le, o, tu, Diana[83],
Celor ce-au ucis fecioara
Şi rostind un jalnic cînt
Stau de veghe la mormînt.
Noapte, inima să-ţi frîngi
Şi cu hohote să plîngi.

Jalnic, jalnic.
O, deschide-te, mormînt,
Ca s-asculți prohodul sfînt
Jalnic, jalnic.

CLAUDIO: Cu bine, Hero, draga mea —
Noi an de an te-om priveghea.

DON PEDRO: Prieteni, stingeți torțele acum,
Căci lupii au plecat, iar dimineața,
Vestind a soarelui rădvan[84], în drum
A început să risipească ceața.
Puteți pleca, vă mulțumesc. Cu bine.

CLAUDIO: Cu bine, domnilor. Plecați acum.

DON PEDRO: Să mergem, să ne punem alte haine,
Apoi spre Leonato să pornim.

CLAUDIO: Iar Hymen[85] de-azi încolo să ne-ndrume
Mai cu noroc decît ca pîn-acum.

(Ies.)

SCENA 4

O cameră în casa lui Leonato.
Intră Leonato, Antonio, Benedick, Beatrice, Margaret, Ursula, Călugărul Francis și Hero.

CĂLUGĂRUL: Nu v-am spus eu că nu e vinovată?

LEONATO: Nici prințul și nici Claudio nu sînt,
Căci vină i-au adus dintr-o greșeală.
Dar Margaret greșit-a mi se pare,
Deși nu a făcut-o cu știință,
Precum a dovedit-o cercetarea.

ANTONIO: Mă bucur că sfîrșesc cu bine toate.

BENEDICK: Și eu, altminteri aș fi fost silit
Să-l iau pe Claudio la răfuială.

LEONATO: Copila mea, și dumneavoastră, doamne,
Duceți-vă în cea dintîi odaie
Și cînd vă voi pofti, veniți în măști,
Don Pedro va sosi curînd cu Claudio.

(Doamnele ies.)

Tu, frate, știi ce-nsărcinare ai:
Vei fi părintele nepoatei tale
Și i-o vei da lui Claudio.

ANTONIO: Cu fața nemișcată, ca de ceară.
BENEDICK: Părinte, am o mare rugăminte.
CĂLUGĂRUL: Ce trebuie să fac, seniore?
BENEDICK: Mă legi sau mă dezlegi — din două una.
Nepoata dumitale, Leonato,
Mă vede cu ochi buni... plini de priință...
LEONATO: Sînt ochi împrumutați de fiica mea.
BENEDICK: Cu ochii dragostei răspund și eu.
LEONATO: Privirea le-am împrumutat-o eu
Cu Claudio și prințul. Ei, ia spune.
BENEDICK: Seniore, enigmatic ți-e răspunsul;
Dar aș voi ca voia dumitale
Pe voie să ne facă: dă-ne voie
Cununa căsniciei să ne-o punem
Chiar azi. Sfinția ta, dă-ne ajutorul.
LEONATO: Au binecuvîntarea mea.
CĂLUGĂRUL: Sînt gata.
Sosește Claudio și prințul.

(Intră Don Pedro și Claudio, cu însoțitori.)

DON PEDRO: Cinstite fețe, bună dimineața.
LEONATO: Bine-ați venit. Vă așteptam aici.
Ei, gîndul nu ți l-ai mutat? Ești gata
S-o iei de soață pe nepoata mea?
CLAUDIO: Sînt gata chiar de-ar fi o arăpoaică.
LEONATO: Părintele-i aici — poftește-o, frate.

(Antonio iese.)

DON PEDRO: Ce face Benedick? Ce s-a-ntîmplat
De-arăți la chip ca luna februar —
Înnourat, bătut de ger și vînturi?
CLAUDIO: Și-a amintit de taurul sălbatic.
Ți-om auri noi coarnele, n-ai grijă!
Europa-ntreagă se va-nveseli
Precum Europa[86] ce și-a rîs de Zeus,
Cînd el i-a dat tîrcoale-n chip de taur.

(Intră din nou Antonio, însoțit de doamne în măști.)

CLAUDIO: De care dintre doamne să m-apropii?
ANTONIO: De-aceasta. Iată, eu ți-o-ncredințez.
CLAUDIO: A mea e. Draga mea, vreau să-ți văd chipul.

LEONATO: Nu, să-i iei mîna-ntîi și-apoi să juri
În fața preotului că te-nsori.
CLAUDIO: În fața lui, dă-mi mîna. Dacă-ți plac,
Sînt hotărît să fiu bărbatul tău.
HERO: Dacă trăiam, ți-eram prima soție.

(Își scoate masca.)

De mă iubeai, mi-erai primul bărbat.
CLAUDIO: O altă Hero?
HERO: Da, e-adevărat.
O Hero și-a dat duhul, ponegrită;
Dar eu trăiesc, așa cum sînt și fată.
DON PEDRO: E Hero! Hero cea de altădată;
LEONATO: Da — ea trăiește; a murit ocara.
CĂLUGĂRUL: Voi tălmăci această întîmplare
Cînd sfînta slujbă se va fi sfîrșit.
Voi spune multe despre moartea ei,
Dar pîn-atunci, vă înfrînați uimirea
Și mă urmați cu toții la altar.
BENEDICK: Am consimțit, părinte. Care-i Beatrice?
BEATRICE: Așa mă cheamă. *(Scoțîndu-și masca:)* Ce poftești, mă rog?
BENEDICK: Nu mă iubești?
BEATRICE: Nu, nu, atîta doar cît se cuvine.
BENEDICK: Atunci și unchiul tău, și prințul, și Claudio s-au înșelat; ei au jurat că mă iubești.
BEATRICE: Nu mă iubești?
BENEDICK: Eu? Nu! Atîta doar cît șade bine.
BEATRICE: Atuncea Hero, Margaret și Ursula
S-au înșelat jurînd că mă iubești.
BENEDICK: Mi-au spus că te topești de dragul meu.
BEATRICE: Și mie că te prăpădești cu zile.
BENEDICK: De unde! Așadar, nu mă iubești?
BEATRICE: Ba, cum de nu, dar numai ca prieten.
LEONATO: Nepoată, lasă, știu că-ți este drag.
CLAUDIO: Eu pot să jur că dînsul o iubește.
Poftim, priviți și voi hîrtia asta
Sonetul șchiop e scris de mîna lui —
O-nalță-n slăvi pe Beatrice.
HERO: Iată alta;
A scris-o dînsa pentru Benedick.
S-a întîmplat din buzunar să-i cadă.

BENEDICK: Mare minune! Mîinile noastre împotriva inimilor noastre! Bine, a mea să fii; dar, pe onoarea mea, te iau din milă.

BEATRICE: Nici eu n-o să te reneg; dar, crede-mă, mă dau bătută numai în urma stăruințelor și, pe de altă parte, ca să-ți scap viața pentru că mi s-a spus că te oftici.

BENEDICK: Taci! Îți închid eu gura! *(O sărută.)*

DON PEDRO: Cum îți merge ca bărbat însurat, Benedick?

BENEDICK: Să vă spun ceva, prințe. O academie de zeflemiști n-o să mă facă să-mi mut gîndul. Credeți că mă sinchisesc de o satiră sau de o epigramă? Aș! Vai de bărbatul care se supără dacă e dat în tărbacă! Pe scurt, vreau să mă-nsor și lumea n-are decît să trăncănească; de aceea, n-are nici un rost să rîdeți de tot ce-am spus eu împotriva căsătoriei. Nestatornică ființă e omul! Și cu asta am isprăvit. Claudio, pe tine mă gîndeam să te bat; dar, fiindcă o să-mi fii rudă, trăiește nevătămat și iubește-mi verișoara.

CLAUDIO: Nădăjduiam că vei renunța la Beatrice; te-aș fi burdușit pînă cînd făceam doi din tine. Dar și așa o să fii taler cu două fețe, dacă verișoara mea nu te urmărește de aproape.

BENEDICK: Ei, haide, haide, sîntem prieteni. Să dansăm pîn-a fi bărbați însurați — nouă să ne sprintenim inimile și soțiilor noastre călcîiele.

LEONATO: O să dansăm mai tîrziu.

BEATRICE: Acum, nu mai tîrziu! De aceea, să cînte muzica! Înălțimea ta, ești trist — caută-ți o soție, caută-ți o soție! Nu se află toiag mai vrednic de cinstire decît toiagul cu vîrf de corn[87].

(Intră un sol.)

SOLUL: Don John e arestat în clipa asta[88]
A fost adus, sub pază, la Messina.

BENEDICK: Nu vă gîndiți la el pînă mîine — o să născocesc eu niște pedepse grozave pentru el. Să cînte muzica![89]

(Dans. Ies.)

MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC
Comentarii

În *Palladis Tamia* (1598), Francis Meres nu amintește piesa pe lista producțiilor dramatice shakespeariene de pînă atunci, dar este sigur că ea a fost compusă în 1598—1599, fiind „jucată pentru public de mai multe ori" înainte de a fi fost tipărită în 1600 — unica ediție in-cvarto. Textul acestei foarte îngrijite ediții reapare — cu modificări nesemnificative — în prima ediție in-folio a „canonului" din 1623, unde e clasificat drept „comedie" (a 6-a în presupusa ordine cronologică).

Dintre cele trei intrigi principale, Claudio-Hero, Benedick-Beatrice și Dogberry-Verges, prima se inspiră din cea de a 22-a *novella* a lui Bandello (1554), tradusă în franceză în *Histoires tragiques* (1562) de Belleforest și, probabil, din *Orlando furioso* de Ariosto (traducere de Sir John Harrington) precum și din *Faerie Queene (Crăiasa zînelor*, II, 4) de Edmund Spenser; celelalte două sînt socotite contribuții originale ale dramaturgului.

Multă vreme titlul piesei nu i-a intrigat pe cercetători, astfel încît traducătorii ei au căutat doar echivalări formale cît mai apropiate: *Viel Lärmen um nichts*, *Beaucoup de bruit pour rien*, *Mnogo șuma iz nicevo*, *Mult zgomot pentru nimic*. Înainte de a citi sau audia textul shakespearian, este firesc să bănuim că ne așteaptă un divertisment fără pretenții, vorbe de clacă, nimicuri, fum fără foc și alte lucruri de soiul acesta (avizați că este vorba despre o *comedie*, ne putem gîndi și la... „mai mare daraua decît ocaua"). *După* citirea sau audierea textului, furați de vioiciunea extraordinară a dialogului, a comicului de situație, de caracter sau de limbaj, a spiritului general de bună dispoziție care se degajă din numeroase scene, puțin ne sinchisim de titlu, chiar dacă ne dăm seama că, *în ciuda* titlului, „zgomotul" sau „frămîntarea" sau „zarva" nu au fost pricinuite de „nimic", ci de „ceva": Hero a fost învinuită de necredință (în fața altarului) nu numai de Claudio ci și de tatăl ei; Benedick și Beatrice, pînă la un moment dat dușmani neîmpăcați, își declară, reciproc, dragostea, ticălosul Don John e capabil de orice ca să-i vadă nefericiți pe alții. Surprinzător este faptul că pînă și în secolul nostru numeroși shakespeariologi discută acest *ceva* pe toate fețele fără să se refere la discrepanța dintre *nimicul* din titlu și conținutul bogat al piesei: ori li se pare jenant și ire-

verenţios să-i mai găsească încă un cusur lui Shakespeare (un cusur neesenţial, pe semne, în comparaţie cu acelea care li se par evidente), ori se prefac surzi (ca Falstaff cînd dă ochii cu judecătorul, în *Henric al IV-lea, Partea a II-a)* la comentariile lingviştilor, ori nu le cunosc pur şi simplu (ceea ce pare de-a dreptul incredibil). Pentru că, totuşi, problema titlului piesei a fost discutată, după cum se poate vedea din comentariile de mai jos, pe care le-am avut la îndemînă.

Încă în 1907, într-o valoroasă *Introducere în studierea lui Shakespeare*, Hiram Carson, profesor de literatură engleză la universitatea Cornell, scria, printre altele:

„Cuvîntul «nothing» se pare că se pronunţa ca «noting» în vremea lui Shakespeare; iar în actul II, scena 3, v. 57, există un calambur bazat pe cele două cuvinte. Balthazar spune:

„Note this before my notes;

There's not a note of mine that's worth the noting»

/ Înainte de a nota notele mele, notaţi-vă acestea: / Nici una din notele mele nu merită să fie notată *sau* auzită/.

La care Don Pedro răspunde:

«Why, these are very crotchets that he speaks;

Notes, notes, forsooth, and nothing.»

/Dumnealui vorbeşte în pătrimi curate; / Notaţi, notate — zău, o nimica toată/.

Theobald a schimbat ultimul cuvînt în «noting».

Richard Grant White vede acelaşi calambur în titlul piesei. «Piesa este Much Ado about Nothing», spune el, «numai într-un sens foarte vag şi general, dar Much Ado about Noting, într-un sens deosebit de adecvat şi definitoriu; pentru că marea frămîntare / zarvă e stîrnită în întregime de notare/ observare / ascultare. Ea începe cu observarea prinţului şi a lui Claudio, mai întîi de omul lui Antonio, apoi de Borachio, care-i destăinuie lui John convorbirea lor secretă; continuă cu Benedick care îi ascultă pe prinţ, pe Leonato şi pe Claudio în grădină, apoi cu Beatrice, care tot acolo, aude ce-şi spun Margaret şi Ursula; incidentul în jurul căruia se învîrteşte acţiunea este surprinderea de către prinţ şi Claudio a convorbirii dintre Borachio şi Margaret; în sfîrşit, incidentul care dă la lumină uneltirea este înregistrarea de către Paznic a lui Borachio şi Conrade.» Această interpretare este cel puţin cît se poate de ingenioasă. Ar trebui să adăugăm că înregistrarea eronată a lui Benedick de către Beatrice şi aceea a lui Beatrice de către Benedick determină trăsătura comică dominantă a piesei. Într-adevăr, comedia se desfăşoară în jurul acestei înregistrări *eronate* (mis-noting)".[1]

---

[1] Hiram Carson, *An Introduction to the Study of Shakespeare*, London 1907, pp. 176—177.

În 1962, într-o lucrare de maximă sinteză privind comediile „tîrzii" ale lui Shakespeare, G.K. Hunter subliniază:

„În lumea amăgirilor pe care oamenii de lume o aduc cu ei este mult zgomot despre *noting* (sau trasul cu urechea), precum şi despre *nothing* (sau auto-înşelare) — *noting* şi *nothing* erau pe atunci omofoni".

În 1981, A.R. Humphreys, îngrijitorul de ediţie al piesei în „The Arden Shakespeare", comentează în subcapitolul *The Title (Titlul)* al *Introducerii:*

„*Much Ado About Nothing* sună ca un titlu potrivit pentru un amuzament efemer, dar aproape deloc pentru o piesă a cărei forţă comică şi tragicomică produce o impresie atît de copleşitoare. Este posibil ca explicaţia să fie frecventa indiferenţă a lui Shakespeare faţă de titlurile comediilor sale.[1] Adevărul este, însă, că s-ar putea ca în această problemă să intre mult mai multe elemente. După cum observa Richard Grant White în ediţia sa din 1858, în vorbirea elisabetană «nothing» şi «noting» aveau o pronunţie foarte asemănătoare; intriga piesei, argumenta White, depinde de «noting» /notare/ — adică de urmărire, observare. Trasul cu urechea are o importanţă fundamentală pentru intrigă; tot astfel, transmiterile şi concluziile ce rezultă (adesea greşite) şi, cu siguranţă, principala «zarvă/ /frămîntare/agitaţie», păcălirea lui Benedick şi a lui Beatrice — şi principala frămîntare serioasă — învinuirea adusă lui Hero; iar acestea, deşi sînt o consecinţă a «notării», se sprijină pe «nimic» *(noting — nothing).*

/.../ */Contextul notaţiei muzicale/* concordă cu sesizarea crizelor dramatice dezlănţuite de zvonuri, înţelegeri greşite, bănuieli care se transformă în certitudini, muşuroaie de cîrtiţă luate drept munţi. Simpla «notare» sau simplul «nimic» nu reprezintă motivul integral pentru care Benedick şi Beatrice sînt păcăliţi atît de lesne; atracţia reciprocă pe care ei refuză să o recunoască există deja în chip pronunţat, este, cît se poate de clar, «ceva». Dar trucurile care o scot din ascunziş sînt ficţiuni ingenioase («nimicuri»); astfel că, pînă şi aici, zgomotul / zarva / frămîntarea izvorăşte din «notare», oricît de meşteşugită ar fi invenţia. De fapt, titlul piesei este încărcat de înţelesuri exasperante".[2]

Ţinînd seama de cele de mai sus, înseamnă că viitorii traducători ai comediei vor trebui să revizuiască formularea titlului folosit pînă acum

---

[1] Titluri care dau impresia că le putem accepta sau nu ca *Much Ado About Nothing*, *As You Like It (Cum vă place)* şi *Twelfth Night; or, What You Will (A douăsprezecea noapte; sau Ce poftiţi)* sugerează un dramatug foarte sigur de publicul său (J.D. Wilson, *Shakespeare's Happy Comedies*, 1962, p. 121).

[2] A.R. Humphreys, *Introducerea* la *Much Ado About Nothing* în „the Arden Shakespeare", Methuen, London, 1981, pp. 4—5.

în limbile respective: astfel, în limba noastră *Mult zgomot pentru nimic* nu numai că nu spune nimic, dar induce în eroare, pentru că, fie numai pînă la un punct, se află chiar în opoziție cu conținutul piesei. (Ar fi temerar să ne gîndim la sugestii; fiind atît de „încărcat de înțelesuri", este practic imposibil să traducem titlul într-o altă limbă fără pierderea unor conotații ale originalului). Pînă atunci să reținem o fațetă în definitiv mai importantă a problemei și anume faptul că, mai discret pentru noi decît pentru contemporanii săi elisabetani (pe baza unui calambur într-o piesă plină de calambururi), Shakespeare ne introduce în ceea ce considera el a fi problematica principală a piesei: rolul *important* pe care îl pot juca șoaptele, vorbele, spionarea, trasul cu urechea, informațiile greșite sau pe jumătate înțelese în viața oamenilor.

Dacă datarea pieselor shakespeariene propusă de F.E. Halliday este corectă și în consecință *Henric al IV-lea Partea a II-a* precede comedia, personajul *Zvonul* (cel care rostește prologul piesei istorice) anticipează tema într-un chip succint:

„Fiți doar urechi. Cînd trîmbițează Zvonul, / E-n stare cineva să nu-l asculte?... / Pe-aceste limbi atîrnă clevetiri / Pe care le răspîndesc în mii de graiuri, / Smintind pe mulți cu știri fără temei... / Zavistia, prepusul, bănuiala, / Din mine fac o trișcă de copil..."

Dar în *2 Henric al IV-lea* tema „zvonului" era, propriu zis, o subtemă (subordonată Timpului), pe cîtă vreme în *Mult zgomot pentru nimic*, comparabilul *noting* (notare, înregistrare etc.) domină atît „întregul" cît și „partea" și îi conferă piesei unitatea tematică fundamentală.

Fără îndoială, tema de mai sus se înscrie între coordonatele metatemei „esență-aparență", după cum arată Rossiter, referindu-se la actul II, scena 1:

„... perechile își joacă rolul mascate, rostind cuvinte care sprijină deghizarea falselor chipuri prin amăgire trivială. Defăimarea lui Hero, «jucată» cu ajutorul unor veșminte de împrumut cu care se îmbracă o altă femeie (cu nume de împrumut), întruchipează o paralelă perfectă. În ambele cazuri adevărul se ascunde *îndărătul* înfățișării și vorbelor. «Balul mascat» nu este decît un joc al aparenței; dar el este un simbol foarte adecvat al întregului".[1]

La rîndul ei, relația esență-aparență este un aspect fundamental al concepției lui Shakespeare despre cunoașterea umană în general. Dar „șoaptele", „vorbele", „pînda", „trasul cu urechea" sînt atît de puternic

---

[1] A.P. Rossiter, *Fifteen Lectures on Shakespeare*, 1961, Longman, London, 1970, p. 75.

implicate în *Mult zgomot pentru nimic* încît, deşi aspecte particulare ale jocului dintre esenţă şi aparenţă, ele capătă în piesă statutul distinct şi privilegiat de care se bucură şi în viaţa reală.

Conexiunile între „emiţător", „mesaj", „receptare", „receptor" şi, în unele cazuri, şi „transmitere" sînt multiple, diferenţiate tranşant sau discret, toate contribuind şi la caracterizarea personajelor.

„Comedia erorilor" prilejuite de „şoapte" începe din prima scenă a actului I, unde Don Pedro, *bănuind* că tînărul Claudio e îndrăgostit de Hero, îl determină pe acesta să-i adeverească bănuiala şi se oferă să-i facă declaraţii fetei ca din partea lui Claudio la balul mascat din casa lui Leonato. Din scena următoare aflăm că „omul lui Antonio" a tras cu urechea la convorbirea dintre prinţ şi Claudio dar că, de fapt, *n-a auzit bine*, că „mesajul" *a fost receptat greşit*, deoarece Antonio este informat că îndrăgostit de Hero este Don Pedro însuşi. *Lesne crezător*, Antonio se grăbeşte *să transmită dezinformarea mai departe*, respectiv lui Leonato, tatăl lui Hero. În actul I, scena 3, Borachio îl informează pe stăpînul său, Don John, că, „ascuns în dosul unei tapiserii", a ascultat o convorbire dintre Don Pedro şi Claudio din care a reieşit intenţia acestuia din urmă de a se căsători cu Hero. *Informaţia este corectă*, dar una din frazele lui Borachio pare să implice o uşoară ambiguitate: „Prinţul o va curta pe Hero pentru sine şi după ce o va cîştiga *(obtain)*, i-o va da lui Claudio". În prima scenă din actul al II-lea, cînd după qui-proquo-urile măştilor pe scenă rămîn Don John, Borachio şi Claudio (care se dă drept Benedick, dar este recunoscut de Don John), Don John îi spune lui Borachio: „Hotărît lucru, fratele meu e îndrăgostit de Hero...", apoi lui Claudio (ca şi cum acesta ar fi Benedick): „Domnule, fratele meu ţine foarte mult la prietenul dumitale. S-a îndrăgostit de Hero şi vreau să te rog să-i abaţi gîndurile în altă parte..." În spirit „baconian", Claudio îi cere o dovadă („De unde ştii că o iubeşte?"), Don John îl încredinţează că l-a auzit chiar el „jurîndu-i dragoste" (Don John *nu minte*, dar stîrneşte gelozia lui Claudio care *interpretează greşit informaţia* printr-un fel de amnezie auditivă ce aminteşte de generalizările lui Berowne din *Zadarnicele chinuri ale dragostei:* „Auzul dragostei mai ascuţit e / Decît al hoţilor de drumul mare", IV, 3; nu fusese Claudio de acord cu Don Pedro ca acesta s-o peţească pe Hero pentru el, respectiv să-i facă declaraţii de dragoste?), Borachio îi întăreşte spusele *minţind, probabil numai în legătură cu ziua* (... i-a jurat că o va lua în căsătorie chiar în seara aceasta"). Claudio se aliază cu mijlocitorii rău-intenţionaţi, apoi, într-un monolog semnificativ tematic, îl acuză pe bine-intenţionatul mijlocitor, Don Pedro, prin cîteva generalizări pe care, de fapt, nici nu le-a „bănuit" pînă acum, pentru că nu trecuse încă prin ceea ce Stauffer socotea, referindu-se la întreaga piesă,

că este scos în prim plan ca „singura școală (adevărată), experiența"[1] („Prietenia-i credincioasă-n toate, / Afară doar de dragoste; de-aceea... / Tot ochiul să pețească pentru sine, / Să nu se-ncreadă în mijlocitori, / Căci frumusețea e o vrăjitoare / Ce face trădători din buni prieteni. / Acestea se întîmplă des, / Și eu n-am bănuit"). Neexperimentat, impulsiv, pripit în judecăți și hotărîri, el renunță la Hero tot atît de repede pe cît de repede a luat drept bune vorbele lui Don John și Borachio, prin retoricul „Adio, Hero!" Dacă lăsăm deoparte accesele de gelozie ale lui Claudio (stîrnite și de Benedick), șoaptele nu au avut pînă acum efecte nocive; iar declarația lui Don Pedro, „Ascultă, Claudio, am făcut curte în numele dumitale și frumoasa Hero e cîștigată; am vorbit cu tatăl ei și dînsul și-a dat consimțămîntul", pare a prevesti un deznodămînt fericit. Totuși, lucrurile iau o turnură tragică datorită unei alte informări, *deliberat falsă:* în actul II, scena 2, Borachio îl sfătuiește pe Don John: „Găsiți clipa potrivită cînd Don Pedro și contele Claudio o să fie singuri și spuneți-le că, după știința dumneavoastră, Hero mă iubește pe mine..." Cu numeroasele ei urmări nefaste această informare va domina scenele chiar și după ce va fi contracarată prin descoperirea adevărului de către paznici, respectiv după ce ei se vor strădui să-i transmită lui Leonato *o informație corectă.* Pentru că Leonato nu are timp să-i asculte, iar ei nu știu să se facă ascultați și înțeleși. Se împiedică în cuvinte, tot așa cum s-au mai împiedicat folosind malapropismele, „radicalele" pe care nu le pricepeau...

Implicații tematice pe marginea cunoașterii prin comunicare orală se întîlnesc și în intriga Benedick—Beatrice. De data aceasta autorii și răspînditorii șoaptelor sînt oameni *bine intenționați*, informațiile lor sînt *clare*, *bine rostite*, iar „victimele" știu să asculte.

Cele două „piese-în-piesă" sînt în mod vădit „simetrice". Grupul de bărbați Don Pedro—Claudio—Leonato discută în grădină (II, 3) despre Benedick (care trage cu urechea) și-l informează în felul acesta că Beatrice moare de dragul lui, iar grupul feminin Hero—Ursula (III, 1) discută despre Beatrice (care, de asemenea, trage cu urechea) că se dovedește ingrată față de Benedick, care se stinge de dragul ei. Iar rezultatul înscenărilor va fi cel scontat de „regizori". Există și unele „asimetrii", dintre care voi semnala cîteva, atît pentru caracterul lor inedit cît și pentru că ele dezvăluie și unele aspecte de tehnică dramatică și caracterologică.

Benedick se ascunde în boschet *din proprie inițiativă* („Să mă ascund în boschet") ca să audă ce-și vor spune Don Pedro, Leonato și Claudio, pe cîtă vreme Beatrice *este îndemnată* (de Margaret) să asculte în taină

---

[1] Donald A. Stauffer, *Shakespeare's World of Images*, 1949, Indiana University Press, 1966, p. 74.

conversaţia dintre Hero şi Ursula *(Hero: Şopteşte-i — subl. ns.* — 'whisper her ear' — că mă plimb pe o alee / Vorbind cu Ursula pe seama ei"). Ascunzîndu-se, Benedick *nu bănuieşte* că va auzi o discuţie despre el, fiind încredinţat că va fi vorba despre Hero; dar Beatrice *ştie* că ea va fi subiectul conversaţiei dintre Hero şi Ursula. Pe de altă parte, în instrucţiunile date de Hero Margaretei se strecoară — ca din întîmplare — ideea ca Margaret să-i spună lui Beatrice (poate ca anticipare a statutului scenic al acesteia) că şi ea, Margaret, a tras cu urechea: „Să-i spui că ne-ai auzit vorbind (fără să vrei)".

Onorarea titlului piesei interpretat în sensul de „unde pot duce vorbele/şoaptele" are loc şi prin conotaţii lexicale. În pregătirea scenetei cu Benedick apar jocurile de cuvinte ale lui Don Pedro şi Balthazar, legate fundamental de „notare" (le-am menţionat anterior), precum şi remarca lui Balthazar: „Nu cere, doamne, spartei mele voci / Să strice muzica a doua oară", în care verbul englez *to slander* (aici „a strica, a păgubi, a desfigura" etc.) trimite şi la înţelesul său prim, acela de „a cleveti, a bîrfi"; după cum în convorbirea dintre Hero, Margaret şi Ursula surprindem formulări ca „şopteşte-i", „ne-ai auzit fără să vrei", „Acolo să, se-ascundă, / S-asculte ce vorbim", „... săgeata lui Amor / Răneşte fără greş pe om şi-atunci / Cînd trage cu urechea". Dar unele diferenţe sînt prezente şi aici: subtextul reacţiilor lui Don Pedro şi Balthazar este grefat *pe un fond muzical (notes* înseamnă şi „note muzicale"; Balthazar cîntă despre dragoste, pregătindu-l psihologic pe Benedick), în timp ce instrucţiunile date de Hero Ursulei sugerează *regia de teatru.*

În lumina de reflector a celor de mai sus, ne putem gîndi că, întocmai ca în Danemarca din *Hamlet*, şi în Messina din *Mult zgomot pentru nimic*, dar şi în Anglia şi chiar în lumea largă „este ceva putred", şi că replica: „O, ce îndrăznesc oamenii să facă! Ce sînt oamenii în stare să facă! Ce fac oamenii zilnic, fără să ştie ce fac!" (IV, 1, 19—20), rostită de Claudio, deci de un tînăr aflat abia în pragul generalizărilor vitale poate fi foarte bine reluată (dar nu în tonalitatea uimirii, ci în aceea a amărăciunii) de Hamlet, tînărul gînditor matur. Pentru că, aşa cum atrage luarea aminte Hunter, în *Mult zgomot pentru nimic:*

„modul în care este sesizată insuportabila prăpastie dintre aparenţă şi realitate ţine de esenţa viziunii tragice a lui Shakespeare ... Piesa ne arată cum evoluţia autocunoaşterii individuale depinde, în ultimă instanţă, de inteligenta conştiinţă a faptului că noi toţi sîntem trecuţi acolo, negru pe alb, ca «netoţi»".[1]

---

[1] G.K. Hunter, *Op. cit.*, pp. 25—27.

Aplicarea formulei lui Dogberry la „noi toţi" nu se justifică prin textul shakespearian din care Hunter a reprodus *la plural* ultimele cuvinte ale paznicului: „Ah, dacă ar fi trecut acolo, negru pe alb, că sînt un netot!" (O that I had been writ down an ass! IV, 2, 93) — reluare (deci *subliniere)* a primei părţi din replica sa finală: „Nu suspectezi funcţia mea? Nu suspectezi anii mei? Ha! Ce păcat că nu-i aici paracliserul, ca să scrie că-s un netot! Dar, domnilor, să vă aduceţi aminte că sînt un netot; cu toate că nu s-a scris, nu uitaţi că sînt un netot". Incriminat este un om şi incriminată este, fără doar şi poate, *o categorie de oameni*, aceea din care, în *Furtuna*, va face parte şi umanoidul Caliban. Şi totuşi, Hunter are dreptate să amplifice generalizarea pînă la cuprinderea unei părţi majoritare a omenirii şi ne facem vinovaţi de a fi trunchiat citatul (numai pentru a-l confrunta cu textul shakespearian imediat). Hunter se referă la *întreaga piesă* şi vorbeşte despre posibilitatea unei „evoluţii a autocunoaşterii individuale" care depinde „în ultimă instanţă, de *inteligenta (subl. ns.)* conştiinţă a faptului" că ştim atît de puţine, că, de fapt, nu ştim nimic...

Iar observaţia lui Hunter, *piesa privită în întregul ei*, nu ne poartă înspre socraticul „ştiu că nu ştiu nimic", după „filozofia începe cu uimirea" şi „cunoaşte-te pe tine însuţi" din *Comedia erorilor?* Însă, oricum ar sta lucrurile, în *Mult zgomot pentru nimic* teza nu este exploatată ca un dat tragic al existenţei umane, ci ca *o altă treaptă necesară în procesul cunoaşterii*: necesară pentru că neglijarea ei afectează nu numai cunoaşterea ca atare, ci şi preceptele filozofiei morale, ale convieţuirii între oameni, care devin tragici, tragi-comici şi comici cînd, din diferite motive, se socotesc atotştiutori, în primul rînd oamenii proşti şi plini de sine, opaci la experienţele de viaţă ale altora — asemenea copiilor preveniţi în zadar de părinţi binevoitori că, de-o vorbă, focul arde, apa multă îneacă sau dulciurile înghiţite hulpav produc dureri de stomac.

Cele mai multe personaje din *Mult zgomot pentru nimic* iau contact cu pragul de sus: cu mijloacele de care dispune arta sa comică, Shakespeare le învaţă lecţia modestiei şi a unei autoaprecieri mai obiective pentru a-i aduce la „treapta necesară" — dovadă hohotele de rîs ale spectatorilor, în primul rînd ale galeriei, dezlănţuite nu numai în momentul cînd se ţes „intrigile" şi se ţese intriga dramatică (mascarada, credulitatea proastească a celor din Messina dar şi a altora, neghiobia străjerilor, ironiile lui Benedick şi Beatrice etc.), ci şi atunci cînd cei păcăliţi îşi dau seama în ce chip ridicol au fost păcăliţi, cînd Dogberry recunoaşte — implicit — că e un „netot" şi cînd Benedick şi Beatrice recunosc că sînt îndrăgostiţi unul de celălalt.

Mai mult decît atît: într-un mod indirect, lecţia modestiei şi a unei autoaprecieri mai obiective o simţim pînă şi noi, spectatorii de ieri şi de astăzi ai piesei; noi, inclusiv cei care pretindem că am înţeles prea

bine capodopera lui Shakespeare și că nu putem fi acuzați de (nu mai traduc titlul) „much ado about nothing"... „Comedia înțelesurilor greșite" nu s-a terminat odată cu fericitul ei final. O ilustrare amplă a modului în care personajul Claudio a fost interpretat de critici și regizori mai vechi și mai noi ne-o oferă Humphreys din a cărui prefață voi spicui și rezuma:

Critici. Pentru Swinburne, Claudio este „un personaj jalnic"; pentru Andrew Lang, „un țingău respingător"; pentru Ridley, „un specimen mizerabil"; pentru Harbage, „cel mai puțin simpatic îndrăgostit din întreaga operă shakespeariană". Humphreys însuși îi recunoaște unele deficiențe, dar, în general, caută să-l reabiliteze (cu motivări nu întotdeauna convingătoare), astfel:

„El este, indiscutabil, un tînăr brav și neexperimentat. Smuls din devoțiunea romantică de un dușman nebănuit și viclean și, o victimă rănită el însuși, nu trebuie învinuit peste măsură pentru cumplita sa eroare și, deci, socotit nevrednic de viitoarea sa fericire. Dar pentru a reda toate acestea e nevoie de un meșteșug plin de sensibilitate...

....

... Potrivit concepției elisabetane (și de mai tîrziu), un ipocrit ca Don John era în mod firesc crezut victimă; ipocrizia, viciul travestit ca virtute, era masca diavolului și nu o puteau identifica decît cei aflați în cunoștință de cauză (aici, de complicii lui Don John). Experimentatul și onorabilul Don Pedro e înșelat și el. Escapada de la fereastră de care depind toate trebuie considerată întru totul convingătoare — motiv pentru care, discret, Shakespeare nu o aduce pe scenă. În plus, Don Pedro reproduce mărturisirea lui Borachio, potrivit căreia, „nestrunit la vorbă, / A pomenit de sute de-ntîlniri / Ce le-a avut cu ea în taină" (IV, 1, 93—95), așa că vina lui Hero pare evidentă. Cît despre cinstirea condiționată de virtutea ei, aceasta nu este doar o formulă privind «aspectul» ei social; este o cinstire a reputației meritate; în cazul lui Hero, desăvîrșita ei integritate, în cazul lui Don Pedro și al lui Claudio, desăvîrșitul sens al comportării lor onorabile, precum și acela de a fi tratați onorabil. O asemenea cinstire implică nu numai prestigiul ci și recunoașterea publică a probității.

Este însă oare necesar ca învinuirea lui Claudio să fie atît de publică și de necruțătoare? Din punct de vedere omenesc, nu. Din punct de vedere teatral (ca și respingerea lui Falstaff de către Hall în *2 Henric al IV-lea*), da. Atît de gravă este eroarea lui Don Pedro și a lui Claudio încît descoperirea adevărului trebuie să-i învețe umilința și înțelegerea. Întrucît acestea se petrec într-o comedie, nici șocul tragic (atenuat pentru spectatori de constatarea prealabilă a străjerului), nici procesul de răscumpărare nu se pot compara, să zicem, cu acelea din *Poveste de iarnă*, iar răscumpărarea lui Claudio se efectuează fără dificultăți de prisos".

Regizori. Potrivit lui Humphreys, producţiile din ultimele decenii au recurs la două abordări în interpretarea personajului:

„Una din ele îi scoate în evidenţă tinereţea, lipsa de experienţă şi decenţa funciară, vulnerabilă, în limite îngăduite, la înşelăciunea aparent justificată. În producţia lui Gielgud, Claudio a fost foarte «vioi şi serios» (*Stage*, 21 aprilie 1949), în cea a lui Douglas Seale din 1959, un tînăr egoist stresat, «simpatic şi convingător, atît de copleşit de durere încît violenta sa reacţie a putut fi înţeleasă şi chiar iertată» (*Stratford-upon-Avon Herald*, 29 august). În 1971, «descumpănit de furie şi nesiguranţă» (*Stage*, 22 decembrie), el şi-a cîştigat o oarecare simpatie. Cealaltă tendinţă este de a-l înfăţişa stigmatizat de păcatele mediului. În legătură cu Claudio din 1958, atit de atrăgător prezentat mai sus, Robert Speight observa că singurul lucru care ne împiedica să-l considerăm un nemernic a fost faptul că era «un cazon tîmpit», nu întru totul condamnabil de vreme ce «serviciul militar i-a tocit simţul decenţei obişnuite» (*Tablet*, 13 septembrie 1958). În 1976 era un infatuat stăpînit de convenţiile popotei ofiţerilor. Dar, tratat în aceste moduri, Claudio face, cît de cît, o figură mai bună decît ca însoţitorul fără inimă al unui prinţ lipsit de griji; i se acordă un caracter şi un context. Iar intriga serioasă devine mai convingătoare, chiar dacă este redată mai puţin fidel".[1]

Dar de ce este necesar ca intriga serioasă să devină mai convingătoare decît a socotit Shakespeare de cuviinţă şi de ce să fie scuzată colaborarea unui regizor pînă la „redarea mai puţin fidelă" (în originalul lui Humphreys, *though it suffers misrepresentation*)? Sau ne facem a uita un adevăr îndeobşte recunoscut şi anume că, în comparaţie cu Beatrice, Benedick sau Dogberry, Claudio este mult mai puţin „individualizat"? Iar, pe de altă parte, că, indirect, prin gura altor personaje, el este, totuşi, categorisit precis? Deosebit de atent la text, Stauffer face următoarele remarci pertinente despre Claudio dar şi despre întreaga piesă:

„Piesa constituie cea mai severă critică de pînă acum a lui Shakespeare împotriva slăbiciunilor inerente dragostei romantice. El îşi ia ca intrigă principală o poveste extrem de fantezistă — ce poate fi mai romantic decît o scenă crucială în care o doamnă leşină şi, chipurile, moare auzind că onoarea ei este ponegrită în chip feroce de iubitul ei în faţa altarului? Totuşi, Hero, ireală şi aproape mută, este neaşteptat de ineficace, ticălosul este ceva mai mult decît un nemulţumit convenţional, iar Shakespeare se mărgineşte să dezvolte prin cîteva trăsături fine anemicele impulsuri ale tînărului şi deşteptului său gentilom Claudio.

---

[1] A.R. Humphreys, *Op. cit.*, pp. 54—57 şi 47—48.

Fantezia e atît de nestăpînită încît, în melodramatica scenă a acuzării, Claudio o învinovăţeşte de «păcat viclean» şi «sînge pofticios» pe Hero, care e pe atît de modestă, neprihănită şi sinceră pe cît o acuză el că e «cinstită doar pe din afară»... Scena împăcării este mai puţin melodramatică decît cea a demascării...

...Situaţiile de operă şi personajele superficial dezvoltate sau superficial motivate nu conving. Shakespeare le salvează prin favoriţii săi, Benedick şi Beatrice. [...] Benedick are de ales între lealitatea faţă de prietenul său Claudio şi dragostea pentru Beatrice. Dragostea mai mare o eclipsează pe cea mai mică şi Benedick acţionează împotriva dovezilor, pe temeiul încrederii sale în dragostea loială a lui Beatrice. Credinţa generează credinţă. I-a pus o singură întrebare: «Eşti încredinţată în sufletul dumitale că Hero a fost nedreptăţită de contele Claudio?» Ea răspunde: «Da, pe cît sînt de încredinţată că gîndesc sau că am suflet.» Iar conflictul din cugetul lui decide în favoarea lui Beatrice.

E o problemă serioasă pentru comedie. Dar pe Shakespeare îl frămîntase de mult gîndul că manierele ca atare trec drept monedă bună. La curtea dragostei existase prea multă curtoazie şi curtenie, nu însă şi destulă dragoste. Lucrul acesta reiese clar din renunţarea lui Berowne la «sentenţele de tafta, cuvintele-anume de borangic», precum şi din zugrăvirea ticălosului Tybalt din *Romeo şi Julieta* ca unul dintre «bărzăunii ăştia caraghioşi, peltici şi spilcuiţi... atît de lihniţi după tot ce-i nou»! Porţia însăşi e sarcastică la adresa neamului de lăudăroşi imberbi... Iar Beatrice toarnă vitriol pe asemenea curajoşi căpitani ai complimentului:

«Dar bărbăţia s-a topit şi s-a prefăcut în curtenie, vitejia în complimente şi bărbaţii sînt nişte farfarale — e numai gura de ei! E de ajuns ca un bărbat să spună o minciună şi să jure ca să fie viteaz ca Hercule» (IV, 1, 325—329).

Bătrînul Antonio, unchiul lui Beatrice şi al lui Hero, mîhnit de comportările tinerei generaţii, îi biciuieşte pe aceşti «ţingăi, maimuţoi, fanfaroni». «Eu îi cunosc», spune el,

«Şi ştiu cît preţuiesc pîn-la centimă:
Copii ţifnoşi, umflaţi în pene, fanţi
Ce mint şi-nşală, strică şi hulesc.
Se grozăvesc în haine de bufoni
Şi spun pe dinafară vorbe mari
Despre duşmani: 'să îndrăznească numai!'
Şi asta-i tot» (V, 1, 92—99).

De unde această antipatie a lui Shakespeare față de vanitoșii calomniatori tineri, flăcăiandrii înfierbîntați și mincinoși dintre care Tybalt și Claudio... reprezintă variante posibile? În parte pentru că ura în mod deosebit elementele negative care își întemeiau acțiunile ostile pe suspiciuni fără fond sau, pur și simplu, pe nimic. Gelozia și calomnia îl dezgustau în primul rînd, deoarece cum sînt în stare castitatea și integritatea să li se opună? Își bat joc de ochii noștri cu baloane de săpun [...]

Pe de o parte, Shakespeare se ridică împotriva tinerilor calomniatori fanfaroni ca unul care disprețuiește în mod obișnuit pretenția sub orice formă. Pe de altă parte, se pare că el a cultivat, perfect conștient, repulsia față de înfumurarea tinerilor cu inima împietrită. Adoptă o atitudine destul de stranie: tinerii spilcuiți privilegiați sînt prea imaturi ca să știe ce spun, iar bătrînii, cu maximele lor înțelepte, nu sînt în stare să convingă pe nimeni. [...] Vîrstnicul frate *(al lui Leonato)*, Antonio, are dreptate cînd afirmă: «Nu-s oamenii copii?» Cunoașterea acestui tragic aspect al condiției umane nu este un monopol al bătrînilor...

[...] Principalul interes al piesei capătă consistență în lumea judecății sănătoase. Zeflemeaua și vorbele de duh apără spiritele voioase. «Este o măsură în toate», spune Beatrice și pentru ca această remarcă să nu pară cumva din cale afară de serioasă, ea o preschimbă într-un calambur... Îndrăgostiții au o viziune mult prea clară despre lucruri ca să nu fie autocritici".[1]

S-a afirmat că față de piesele shakespeariene anterioare, marea noutate a comediei stă în coerența și unitatea ei. Dramaturgul este

„...mai concentrat decît de obicei asupra intercondiționării părților în vederea veracității sociale și a coerenței intrigilor. Despre această piesă, mai mult decît despre majoritatea celorlalte, se poate spune că leagă partea de parte și pe fiecare din acestea cu întregul și că nici o replică nu plutește în vid".[2]

Noutatea „părților" este mai discutabilă, deși deslușim, pe alocuri, dezvoltări în evantai. Pînă și în problemele cunoașterii, generalizarea lui Claudio este anticipată de Benvolio prin „Nu știți ce faceți" *(Romeo și Julieta*, I, 1, 68) sau de Puck: „Doamne, ce nebuni sînt muritorii ăștia!" *(Visul unei nopți de vară*, III, 2, 115). Îndemnul la moderație este formulat pregnant în *Negustorul din Veneția* și în *Romeo și Julieta*. Antisentimentalismul lui Benedick și Beatrice este proclamat și de Faulconbridge

---

[1] Donald A. Stauffer, *Shakespeare's World o Images*, 1949, Indiana University Press, 1966, pp. 69—74.
[2] A.R. Humphreys, *Op. cit.*, p. 67.

(Regele Ioan), exaltările verbale fără acoperire sînt puse la index aproape în toate piesele anterioare. Malapropismele apar încă în *Visul unei nopţi de vară*, iar Bottom, cel care le foloseşte, este un tiz al lui Dogberry. Din anumite puncte de vedere Beatrice este comparabilă cu Porţia (din *Neguţătorul din Veneţia)* şi chiar cu Katharina (din *Îmblînzirea îndărătnicei)*, deşi

„Beatrice este o doamnă; nu foloseşte pumnul iar agresivitatea ei temperamentală poate fi scuzată, acceptată şi admirată ca «bună-dispoziţie», ca o voioşie a prezumţiei. [...] Mai mult decît atît, ... ea este neîntrecută ca persoană independentă, a cărei veselie vădeşte controlul asupra propriei sale fericiri. [-..] supusă înfometării, Katharina depune armele în faţa unui îmblînzitor de şoimi. [...] Beatrice nu are nevoie de un bărbat îmblînzitor de şoimi; ea ştie să se autoeduce".[1]

Structura muzicală a comediei *Mult zgomot pentru nimic* ne aminteşte de *Richard al III-lea* şi, mai cu seamă, de *Zadarnicele chinuri ale dragostei* (cu care, de altfel, piesa are numeroase alte elemente comune). Versuri nepoetice şi proză ritmată întîlnim şi în *Richard al II-lea* etc.; dar în *Mult zgomot pentru nimic* procedeul este mai bine ilustrat:

„Ritm există chiar şi în absurdităţile în proză ale lui Dogberry. [...] Scuzele adresate de Don Pedro lui Leonato ilustrează noua exprimare în limba vorbită *(colloquial)*, versul lipsit atît de poezia prozei lui Beatrice cît şi de vechea retorică:

«Seniori, nu vrem să redeschidem rana...
Sînt întristat de moartea fiicei tale,
Dar, jur că n-am spus împotriva ei
Decît ce-a fost vădit şi dovedit.»

[...] Beatrice este prima eroină creată din proză — ea nu rosteşte mai mult de douăzeci de versuri — şi, totuşi, rămîne întrucîtva îndatorată poeziei lui Hero".[2]

Cît priveşte reverberările comediei în creaţia shakespeariană care i-a urmat, s-au făcut substanţiale referiri la *Othello* (astfel, Claudio îl prefigurează pe maur, Don John pe Iago, Hero o prefigurează pe Desdemona, Margaret pe Emilia), pentru motivul că în nici o altă piesă ulterioară nu vom mai întîlni un asemenea *grupaj* specific. Altminteri, proiectările în viitor se întîlnesc şi în alte piese — şi nu numai cînd este vorba de personaje.

Debitoare pieselor anterioare şi creditoare faţă de următoarele, *Mult zgomot pentru nimic* rămîne, însă, „credincioasă sie însăşi". Ea este ceea

[1] G.K. Hunter, *Op. cit.*, p. 18.
[2] F.E. Halliday, *The Poetry of Shakespeare's Plays*, 1954, Duckworth, London, 1964, pp. 118—119.

ce este, unică asemenea atîtor alte capodopere ale dramaturgului, irepetibilă prin îmbinarea fericită a tuturor elementelor constitutive și integrarea lor fără cusur în tematica anunțată în titlu. O piesă despre „vorbe" și „cuvinte", ea zugrăvește poetic și dramatic, pe linia realismului care de acum înainte va caracteriza cele mai multe creații ale „canonului" din 1623, referirile teoretice lapidare la „idolii forului" pe care, mult mai tîrziu, Bacon avea să le facă în *Noul organon* spre folosul filozofilor, nu al spectatorilor și cititorilor obișnuiți: „...oamenii se asociază prin vorbire [...] ... reaua și nepotrivita alegere a cuvintelor împiedică într-un chip uimitor activitatea intelectului... [...] cuvintele siluiesc intelectul și tulbură totul, împingîndu-i pe oameni în controverse și închipuiri sterile și nesfîrșite".[1] Atît că „închipuirile" eroilor din *Mult zgomot pentru nimic* nu au fost deloc „sterile".

L. Levițchi

---

[1] Francis Bacon, *Noul organon*, traducere de N. Petrescu și M. Florian, Editura Academiei R.P.R., 1957, p. 42.

1 Port important pe coasta Siciliei în fața peninsulei Italiei.

2 Unii comentatori văd în aceste cuvinte o aluzie la expediția Contelui de Essex în Irlanda, în 1599, pe care Regina Elisabeta nu a considerat-o reușită, dar care nu costase sînge, motiv pentru care Shakespeare o apreciază ca de două ori mai merituoasă, decît acelea scump plătite cu vieți de soldați. Aprecierea lui Shakespeare se explică însă, și probabil ca fiind datorată sentimentelor sale de simpatie pentru Essex, mulți biografi ai dramaturgului considerîndu-l ca favorabil răscoalei încercată de conte, motiv pentru care Shakespeare ar fi fost chiar socotit suspect în ochii autorităților.

Aluzia la expediția de mai sus ar fi întărită dealtfel și de cuvintele lui Beatrice, ceva mai departe, care îi spune solului că li s-a dat soldaților mîncare mucegăită cînd au luptat sub comanda lui Benedick, — o acuzație că și-a hrănit prost trupele fiind adusă și lui Essex.

Într-o altă ordine de idei, data de mai sus ajută la stabilirea datei cînd a fost scrisă comedia, care nu poate fi, prin urmare, anterioară anului 1599.

3 Unchiul la care se referă Leonato nu apare, însă, în piesa de față.

4 *Montanto*, — cuvînt italian, pe care Beatrice îl folosește, în mod ironic, ca poreclă pentru Benedick, — este un termen desemnînd un anumit fel de lovitură în scrimă, însemnînd o împungere sau mișcare ascendentă. Termenul are și sensul de duelgiu și se întîlnește folosit și în *Nevestele vesele din Windsor*, act. II, sc. 3.

5 *Cupidon* sau *Amor* este numele pe care romanii îl dădeau lui Eros, zeul dragostei la greci, care nu era însă considerat zeu și la romani. O însoțea în mod obișnuit pe Afrodita (Venus), mama sa, și era imaginat, de cele mai multe ori, ca un copil, deși, cîteodată și ca adolescent. Purta o tolbă de aur în care își ținea săgețile și avea și aripi, tot de aur. Cu unele săgeți făcea pe cel lovit să se îndrăgostească de ființa în prezența căreia se afla iar cu altele sădea un resentiment puternic în cel lovit, pentru ființa respectivă.

Referirile la Cupidon sînt extrem de frecvente în comediile lui Shakespeare.

6 Asemenea săgeţi erau singurele pe care le puteau folosi măscăricii, pentru a preîntîmpina eventuale accidente.

În replica sa ironică Beatrice îl consideră pe Benedick adoptînd postura de mare cuceritor şi luîndu-se la întrecere cu Cupidon, făcînd tinerele din Messina să se îndrăgostească de el.

7 Cele cinci daruri (facultăţi) ale minţii erau, după Galen, medic grec (secolul al II-lea e.n.), inteligenţa, fantezia, imaginaţia, gîndirea şi memoria. Shakespeare se referă la acestea şi în *Romeo şi Julieta*, act. I, sc. 4.

Poetul Geoffrey Chaucer le consideră, în *Povestea Preotului* din *Povestirile din Canterbury*, ca fiind corespunzătoare celor cinci simţuri ale corpului: văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul.

8 Aluzie la obiceiul medieval ca doi cavaleri sau soldaţi să se lege printr-un jurămînt, conform unui anumit ritual, devenind *fratres jurati*, ca să se ajute reciproc în toate împrejurările (v. nota 43 la *Henric al V-lea)*.

9 Aluzie la faptul că numele lui Benedick reaminteşte de călugării romano-catolici benedictini, al căror ordin practica izgonirea duhurilor necurate — nebunii ca şi epilepticii, fiind consideraţi, în mod obişnuit, ca posedaţi de diavol. Benedick, însă, nu vindecă nebunia, ci o dă altora, după cum spune Beatrice.

10 Cuvintele lui Leonato arată că acesta îl consideră pe Benedick drept un afemeiat, cu toate asigurările de contrariu ale acestuia, faţă de Beatrice.

11 Cupidon este uneori legat la ochi, aşa încît trage cu arcul orbeşte (v. şi nota 5).

12 Zeul focului la romani (la greci *Hefaistos)*. În *Odiseea* o are de soţie pe *Afrodita* (Venus) şi e prezentat în legendele antice drept un foarte iscusit meşter fierar. A făurit armele lui Ahile la rugămintea lui Thetis, mama acestuia. A spune cineva că Vulcan ar fi dulgher, înseamnă că ar spune o absurditate.

13 Probabil aluzie la viaţa austeră a puritanilor, care nu-şi permiteau nici un fel de distracţii duminica, şi petreceau ziua respectivă în suspine şi gemete — după cum se spunea — pentru cîştigarea harului dumnezeiesc. Aceasta era şi viaţa care îi aştepta pe cei care se căsătoreau, după spusele lui Benedick.

14 Aluzie la povestea unui barbă-albastră englez, ucigaş a numeroase femei. O tînără locuind la ţară, cu familia ei, făcînd o vizită inopinată unui vecin, care le căuta prietenia, intră în casa lui, în timp ce acesta lipsea de acasă şi descoperă, îngrozită, o încăpere plină de schelete şi putini cu sînge. Vrînd să fugă îl vede aducînd cu forţa

o tînără și se ascunde sub o scară. Cînd victima încearcă să se prindă de balustrada scării, îi taie mîna, care cade, împreună cu o brățară, lîngă tînăra ascunsă sub scară. Profitind de faptul că ucigașul își duce prizoniera în camera sîngeroasă, fuge acasă, ducînd cu ea dovezile crimei. La cîtva timp, vecinul fiind invitat la un ospăț dat de familia ei, tînăra fată povestește întîmplarea, în timp ce ucigașul spune mereu cuvintele reproduse în piesa de față: „Nu este așa și nici n-a fost așa, dar, zău, ferească Dumnezeu să fie așa". Atunci ea arată mîna tăiată și brățara și comesenii îl omoară pe ucigaș.

15 Benedick se referă la haiducul *Adam Bell* din părțile de nord ale Angliei, vestit în baladele medievale engleze, pentru iscusința lui în mînuirea arcului și săgeților, asemenea lui Robin Hood, legendarul arcaș din pădurile din centrul Angliei de la sfîrșitul secolului al XII-lea.

16 Zicala este preluată din *The Spanish Tragedy (Tragedia spaniolă)* de Thomas Kyd, contemporanul lui Shakespeare (act. II, sc. 1) și se întîlnește și în literatura italiană mai veche ca și în operele lui Ovidiu *(Tristia* IV, 6 și *Ars Amatoria,* I).

17 Veneția se bucura, în vremea lui Shakespeare, de o faimă foarte proastă, din cauza numeroaselor sale curtezane.

18 Shakespeare a arătat deseori disperarea de neremediat a bastarzilor și tendința lor mai mult decît firească de a distrnge o ordine socială, care îi excludea din sînul ei. Situația de bastard al lui Don John contituie o circumstanță atenuantă pentru el, dar nu suficientă pentru a-i justifica cruzimea.

19 Conform credinței comune a timpului, Saturn era o planetă nefastă, rece și uscată și cei născuți sub semnul acesteia aveau firi morocănoase și nu erau mai niciodată veseli, fiind stăpîniți de o stare sufletească permanent tristă, după cum găsește în scrierile vechi shakespeariologul Horace Howard Furness (sec. XIX).

Și în engleza contemporană adjectivul *saturnine* apare ca un antonim al adjectivelor „jovial, vesel".

20 În italiană și spaniolă *borachio* înseamnă „bețivan".

21 Anglia vremurilor lui Shakespeare nu cunoștea reguli de igienă. Timp de șase luni se așterneau pe pardoseală, din cînd în cînd, unul peste altul, straturi de paie. Odată la șase luni, fărîmițate și murdare, acestea erau aruncate la gunoi, iar între cele două curățenii generale locuințele erau parfumate în special cu fum de ienupăr. Se relatează faptul că în 1603, contesa de Dorset s-a întors de la o vizită, plină de păduchi. Asemenea condiții explică, în bună măsură, motivele pentru care ciuma făcea, în mod regulat, ravagii la Londra, pînă la marele incendiu din 1666, care a distrus aproape

în întregime vechea cetate (city) a Londrei, ocupînd o suprafață de o milă pătrată și constituind azi, după reclădire, centrul comercial și financiar al Londrei.

22 Probabil o aluzie la piesa lui Christopher Marlowe, contemporanul lui Shakespeare, *The Jew of Malta (Evreul din Malta)*, în care Barabas otrăvește călugărițele dintr-o mînăstire dîndu-le să mănînce pilaf.

23 O zicală foarte comună în acele timpuri consideră că fetele bătrîne sînt osîndite, din cauza condiției lor, să conducă maimuțele la iad, acestea fiind socotite creaturi ale diavolului. Ursarii prezentau la spectacolele cu urși și scene hazlii cu maimuțe jucînd și făcînd tumbe pe spinarea ursului.

24 Aluzie la faptul că în legenda biblică a creațiunii Dumnezeu l-a făcut pe Adam din țărînă.

25 Dans vioi considerat ca potrivit femeilor ușoare.

26 *Cinque pas* (cinci pași) era mișcarea cea mai animată dintr-un dans atunci la modă, deseori licențios.

27 Aluzie la legenda lui *Philemon și Baucis*, relatată de Ovidiu în *Metamorfoze*, VIII, 611—645.

Într-un sat în Frigia, în Asia Mică, trăia o pereche de bătrîni săraci locuind într-o colibă acoperită cu stuf și trestie și ducînd o viață pioasă. Jupiter, însoțit de Mercur, deghizați în simpli muritori, călătorind pe pămînt, ajunseră într-o seară și în satul celor doi bătrîni. Cerînd adăpost pentru noapte, la o mie de case, au fost refuzați, numai Philemon și soția sa Baucis i-au primit cu toată inima, oferind zeilor din puținele lor merinde și așternîndu-le patul cu tot ce aveau mai bun în casă. Atunci zeii li se dezvăluiră cine sînt și îi luară cu ei pe o colină înaltă, din apropiere, de unde au putut să vadă satul scufundîndu-se și acoperit de apele unui lac, apărut în locul lui, iar modesta lor casă transformîndu-se într-un templu al zeului. Jupiter îi numi pe cei doi bătrîni preoți la templul său, iar cînd ajunseră la sfîrșitul vieții lor, la adînci bătrînețe, îl transformă pe Philemon într-un stejar și pe Baucis într-un tei, alături unul de altul și dăinuind peste secole.

28 O colecție de povestiri hazlii și grosolane, publicată în Anglia în 1526, care o înveseleau pe Regina Elisabeta, în ultimul an al vieții sale, cînd ajunsese foarte deprimată, și, așa după cum relatează un document al timpului, citat de Furness, nu mai suporta nici un fel de discuții cu sfetnicii săi privind treburile statului.

29 Don John știe prea bine că vorbește cu Claudio, dar se preface că îl crede a fi Benedick, pentru reușita intrigii sale.

30 Claudio este încă mascat, deși ceilalți și-au scos deja măștile.

31 Salcia era emblema iubitului sau iubitei părăsite. Aceeași referire, în cazul unei dragoste nefericite apare și în cîntecul Desdemonei

din *Othello*, act. IV, sc. 3: „Cîntaţi cu toţii că din salcie verde trebuie să-mi fac eu ghirlandă".

32 Negustorii bogaţi, care erau deseori şi cămătari, purtau lanţuri de aur în jurul gîtului, care le atîrnau pe piept, — un obicei foarte răspîndit în epoca elisabetană.

33 O eşarfă lată purtată în diagonală, peste umărul drept şi pe sub braţul stîng, indica rangul de locotenent al unui comandant. Comentatorul Emile Saillens vede un înţeles ascuns în cuvintele lui Benedick, în sensul că îl întreabă pe Claudio dacă intenţionează să profite material de pe urma nefericirii lui sau intenţionează să se răzbune.

34 *Ate* era fiica cea mai mare a lui Zeus şi era zeiţa discordiei. Din această cauză Zeus o aruncase din cer pe pămînt, interzicîndu-i să mai revină în sălaşul zeilor. *Ate* se complăcea în a face tot felul de nedreptăţi, a răspîndi calomnii şi a provoca certuri şi neînţelegeri. În cîntul al IX-lea al *Iliadei* Homer o descrie ca fiind puternică şi iute de picior şi întrecînd cu dibăcie *Rugăciunile* şchioape şi urîte care se chinuiau implorînd îndurare. Fiind fiica lui Zeus, *Ate* se presupunea că este foarte frumoasă.

În poemul *Crăiasa Zînelor*, Edmund Spenser prezintă în cartea a IV-a, Cîntul 1, strofele 17—31, în forma unei descrieri epice, fărădelegile făptuite de *Ate*. Shakespeare se referă la *Ate* în mai multe cazuri în opera sa.

35 Conform credinţei epocii Renaşterii, în lumea duhurilor nu se cunoştea decît limba latină, ceea ce însemna că numai învăţaţii puteau descînta pe cei stăpîniţi de duhuri necurate. În mod asemănător în *Hamlet*, act. I sc. 1, Marcellus îi cere lui Horatio să-i vorbească stafiei regelui, spunîndu-i: „Eşti un om învăţat, deci vorbeşte-i tu Horatio!" Dramaturgii Beaumont şi Fletcher, se referă la aceeaşi credinţă populară în piesa *The Night Walker (Somnambulul)* în actul II, scena 1.

36 Folosirea scobitorilor era considerată o notă de distincţie, obiceiul fiind adus în Anglia de englezii care se întorceau din străinătate.

37 Regele creştin legendar, de o bunătate fără margini, domnind în Abisinia, descrisă ca o ţară fantastică şi nespus de bogată.

38 Titlu dat hanilor mongolilor, şi în special lui Kublai, nepotul lui Genghiz Han, al şaptelea din şirul hanilor, şi acela, foarte probabil, la care se referă Benedick. Marco Polo (sec. XIII—XIV) vorbeşte pe larg, în cartea lui, de puterea, bogăţia şi palatul hanului Kublai. John Mandeville (sec. XIV) descrie de asemenea splendoarea imperiului lui Kublai în cartea sa *Călătoria lui Sir John Mandeville*.

39 Pigmeii sînt menţionaţi pentru prima oară de Homer, în *Iliada*, Cîntul III, ca oameni foarte mărunţi, înalţi de numai 33 cm şi locuind

pe țărmul oceanului, unde erau atacați și învinși de cocori, în fiecare primăvară. Ei apar și în literatura antică de mai tîrziu și medievală și sînt pomeniți atît de Marco Polo cît și de John Mandeville.

40 Beatrice se referă la culoarea galbenă, considerată simbol al geloziei, invidiei și bănuielii, probabil datorită faptului că melancolia era asociată cu hepatita (popular: gălbinare).

41 Stînd la soare, Beatrice se înnegrește și, prin urmare, se urîțește, în conformitate cu concepțiile estetice curente ale englezilor din acea vreme, care considerau numai pielea albă un atribut al frumuseții.

42 Aluzie la credința populară că în ziua de Paști soarele joacă de bucurie.

43 Firea omului era considerată să depindă de proporția în care erau combinate cele patru umoruri (elemente) ale corpului: sîngele aprins, calmul, mînia și melancolia, corespunzătoare celor patru elemente constitutive ale lumii: aerul, apa, focul și pămîntul. Melancolia, asemenea pămîntului, era uscată și rece și era produsă de fierea neagră. În cazul unei firi omenești perfecte se considera că cele patru elemente se găseau într-o combinație ideală.

44 Referirile la eroul grec Hercule și cele douăsprezece munci supraomenești care i s-au cerut de regele Euristen, pentru a cîștiga nemurirea, sînt foarte frecvente în piesele lui Shakespeare, ca și în literatura Renașterii.

45 V. nota 5.

46 Borachio vrea să spună că o va convinge pe Margareta să joace cu el, ca amuzament, o scenă de dragoste, în care ea să imite pe stăpîna ei, iar el pe Claudio.

47 Ducații erau monede de aur sau de argint și aveau valori variabile, cuprinse între a șasea parte dintr-o liră sterlină de aur și o jumătate de liră.

48 Shakespeare se referă la această modă și în *Zadarnicele chinuri ale dragostei*, act. V, sc. 1, cînd Holofernes obiectează împotriva exagerărilor acelora care inventează termeni în căutarea unui stil cît mai bombastic.

49 Muzica era foarte apreciată de publicul spectator în vremea lui Shakespeare, motiv pentru care și dramaturgul introduce cîntece în multe din piesele sale. Benedick însă nu se arată deloc cucerit de acest gust extrem de popular.

50 Comparația se referă la Hector, eroul troian, considerat ca unul dintre cei nouă mari viteji ai istoriei antice și medievale.
Referirile la Hector sînt foarte frecvente în literatura Renașterii (v. nota 74, 2 Henric al IV-lea).

51 În sens metaforic *agat* înseamnă „pitic", de la faptul că inelele și pecețile din agat aveau cele mai mici efigii.

52 Acuzatul sau martorul care refuza să răspundă la întrebări era supus chinului de a i se așeza o greutate mare pe stomac, ceea ce îl ucidea cu încetul.

53 În actul I, scena 1, Don Pedro își manifestase intenția de a rămîne la Messina cel puțin o lună, probabil pentru a-și putea da bine seama și a se informa suficient în privința modului cum își îndeplinește Leonato funcția de guvernator.

54 Dragostea și durerea de dinți erau adeseori asociate în literatura timpului, probabil din cauza chinurilor intense încercate de îndrăgostiții nefericiți.

55 În text apare verbul *draw*, care înseamnă „a trage", dar și executarea unui condamnat la moarte într-un mod cumplit, constînd din spînzurarea acestuia urmată de tăierea funiei înainte de a muri, pentru a fi spintecat, a i se smulge inima și a fi apoi tăiat în patru.

56 O nouă aluzie la obiceiul englezilor de a imita moda străină, satirizat și de alți scriitori ai timpului, pe lîngă Shakespeare. În mod asemănător, Porția în *Neguțătorul din Veneția* (act. I, sc. 2) consideră că tînărul baron englez Falconbridge, „și-a cumpărat pieptarul în Italia, pantalonii strîmți bufanți în Franța, tichia în Germania și manierele cam de peste tot".

57 Gluma se datorește practicii timpului de a umple mingile de tenis cu piele și păr (cauciucul era încă necunoscut, fiind originar din America de Sud și nefiind întrebuințat pe scară industrială decît după descoperirea procedeului vulcanizării, în 1846).

Această practică este menționată de dramaturgii Nash, în 1591 și Th. Dekker în 1604 și explică de ce în Henric al V-lea, actul III, sc. 7, Delfinul își laudă calul spunînd că sare ca și cum măruntaiele i-ar fi din păr.

58 Lăuta era instrumentul muzical cu ajutorul căruia se acompaniau cîntecele de dragoste.

59 Așa ca și în cazul tuturor bolilor, existau numeroase descîntece și pentru durerile de dinți, dintre care unele sînt redate în lucrările timpului, condamnînd vrăjile și vrăjitoria.

60 În original: *hobby-horse*; numele dat unui căluț confecționat din carton și răchită, constînd din capul căluțului și partea posterioară, ambele fixate pe cingătoarea aceluia care le poartă. Căluțul este îmbrăcat într-o mantie lungă pînă la pămînt, pe care se fixează clopoței și care ascunde lipsa celor patru picioare. Acești căluți constituie elementul central în *dansul morris*, un vechi dans popular englez executat de un grup de bărbați. Această producție folclorică se întîlnește și în regiunea bască din sudul Franței, unde căluțul se numește *zamalzaïna*. Prin extindere, *hobby-horse* putea însemna,

în vremea lui Shakespeare, şi persoană lipsită de bun simț, femeie uşoară sau „bufon, măscărici", ca în scena de față.

61 Borachio face aluzie la numele său care înseamnă bețivan în limba spaniolă (v. nota 20).

62 În tablourile şi pînzele vremii, reprezentînd scene biblice, era obişnuită şi tema ieşirii israeliților din Egipt, pentru a se întoarce în Canaan. Scena înfățişa pe Faraon, în fruntea oastei sale, înecîndu-se cu toții, la revenirea bruscă, la locul lor, a apelor Mării Roşii, care se retrăseseră, la semnul pe care îl făcuse Moise cu toiagul, pentru a lăsa pe israeliți să treacă pe celălalt mal al mării. În imaginile respective, soldații egipteni erau îmbrăcați într-un mod foarte fantezist şi cu haine multicolore.

63 Borachio se referă, pe cît se pare, la o imagine inspirată din povestea „Bel şi balaurul", din aşa numita *Cartea apocrifă a lui Daniel*, — menționată de comentatorul piesei de față, H.R. Humphreys (ed. Arden, 1981). Preoții apar îmbrăcați în haine bogate, şi extravagante. Conform legendei ei au fost uciși de Regele Cyrus al perşilor, cînd Daniel i-a dovedit că impuneau un dumnezeu fals poporului.

64 Imaginea unui Hercule tuns şi bărbierit, în tapiserii, a dat naştere la mari controverse. Unii au socotit că ar putea fi înfățişarea lui Hercule, în casa Omfalei regina Lidiei, unde fiind îndrăgostit de aceasta a slujit-o timp de trei ani deghizat în haine femeieşti, pentru a o feri de revolta lidienilor, aflînd că regina lor ține în casa ei un bărbat. În acest caz, Hercule, însă, ar fi trebuit să fie înfățişat în haine femeieşti şi nu rezemat de o coadă mare de peşte, semănînd cu măciuca lui.

Alți comentatori sînt de părere că ar fi vorba de o reprezentare a lui Samson, după ce Dalila i-a tăiat părul, în care zăcea puterea lui supraomenească. Arma lui Samson era, totuşi, o falcă de măgar.

Pe de altă parte, s-ar putea, foarte bine, ca imaginile lui Borachio să fie descrise, în mod confuz, ca venind din partea unui om lipsit de cultură, şi intenționat prezentate astfel de Shakespeare, pentru a produce hazul spectatorilor, cărora legendele clasice şi biblice le erau prea bine cunoscute.

65 Conform unui obicei, considerat ca venind din Franța, bărbații tineri începuseră să poarte o aşa numită buclă a dragostei, atîrnîndu-le pînă la umăr şi împodobită cu rozete, primite din partea aceleia de care erau îndrăgostiți. Scriitorii timpului condamnau şi luau în batjocură obiceiul, care dealtfel nu a ținut prea mult.

66 În vremea lui Shakespeare rochiile elegante şi scumpe aveau o croială extrem de complicată, în genul crinolinelor de mai tîrziu şi erau

confecționate din mătase multicoloră întrețesută cu fire de aur sau argint.

67 Cîntec și dans foarte popular în acea vreme, menționat și în *Cei doi tineri din Verona*, act. I, sc. 2.

68 În sensul de a-și renega atitudinea de dispreț față de dragoste, pe care o arătase pînă atunci, pentru a naviga și ea prin viață, călăuzită de principiile care dau cuiva siguranța necesară. Expresia se întîlnește și în *Hamlet*, III, 2.

69 „Scaietele binecuvîntat", numit în prezent *cnicus benedictus*, o plantă din sudul Europei, considerată ca un panaceu, vindecînd, printre altele, bolile de inimă, ciuma, frigurile, amețeala, otrăvirile, surzenia, turbarea etc.

70 *Diana* (Artemis la greci) zeița lunii și a castității, obținuse de la Jupiter permisiunea să nu se căsătorească niciodată.

71 *Venus* (Afrodita), zeița protectoare a dragostei este și simbol al dragostei licențioase, datorită faptului că în mitologia greacă a fost înfățișată ca înșelîndu-și soțul (zeul Vulcan) devenind iubita zeilor Marte, Bachus, Hermes și Poseidon precum și a muritorilor Anchise (de la care a avut ca fiu pe Enea) și Adonis. La romani Venus a fost la origine zeița primăverii și a fost, numai mai tîrziu identificată cu Afrodita, din mitologia greacă, nemaiinsistîndu-se asupra senzualității acesteia din urmă. Cultul lui Venus la Roma a fost promovat de Iuliu Cezar, care se considera descendent al lui Enea și prin urmare descinzînd și din Venus.

72 Precipitarea acțiunii în scena de față a făcut să se treacă repede peste întrebarea care ar fi firească și anume: De ce a lipsit Beatrice în noaptea precedentă din dormitorul lui Hero și, unde a fost?

73 În Europa a fost multă vreme obiceiul să se fixeze sau lipească pe catafalcul, sicriul sau mormîntul decedatului scurte elogii la adresa acestuia.

74 Pe cît se pare a existat din cele mai vechi timpuri obiceiul ca bărbații să jure pe sabia lor. Practica s-a păstrat și după răspîndirea creștinismului, probabil fiindcă în cazurile în care garda săbiei este transversală peste lamă, amîndouă formează o cruce.

75 După ce i-a jurat lui Beatrice, pe mîna lui, ceva mai înainte, că o iubește, acum Benedick jură și pe mîna ei, — după ce i-a sărutat-o și o ține încă în mîna sa, — că îi va cere lui Claudio socoteală pentru purtarea lui față de Hero.

76 În actul I, scena 2, Leonato îl întreabă pe Antonio, ce-i mai face fiul, iar acum ii spune lui Claudio că Antonio nu are alți moștenitori

în afară de fiica sa, care seamănă leit cu Hero și care de fapt este, după cum se știe, Hero. Este, desigur, o scăpare din vedere a dramaturgului.

77 Dragostea inspiră adeseori unele personaje din piesele lui Shakespeare să caute să-și exprime sentimentele în versuri. Astfel, Berowne în *Chinurile zadarnice ale dragostei*, declară în actul IV, sc. 3, că dragostea l-a învățat să scrie poezii, iar *Hamlet* spune în actul II, scena 2 că nu poate decît să scrie versuri slabe pentru a-și exprima suferințele. *Henric al V-lea* o roagă pe Caterina să nu-i ceară să-i scrie poezii, fiindcă așa ceva este peste puterile sale (act. V, sc. 2). În *Cum vă place*, Orlando își afișează poeziile scrise Rosalindei, pe toți copacii (act. III, sc. 2.).

78 *Mult zgomot pentru nimic* fiind compusă în 1598—1599, publicarea poemului liric (neterminat) al lui Christopher Marlowe, *Hero și Leandru*, în 1598, poate să fi inspirat aluzia lui Benedick la eroul legendei clasice.

Leandru trecea înot, în fiecare noapte, strîmtoarea Hellespont, între Europa și Asia Mică, pentru a se întîlni cu Hero, preoteasa zeiței Afrodita. Într-o noapte, însă, marea fiind foarte agitată, s-a înecat. Cînd a aflat nenorocirea Hero s-a aruncat și ea în mare.

Odată ce se referă la Leandru în piesa de față nu este exclus ca Shakespeare să fi dat numele Hero, eroinei sale principale, tot datorită poemului lui Marlowe.

79 În ceea ce privește aluzia la *Troilus*, probabil că Shakespeare cunoștea faptul că dramaturgii Dekker și Chettle lucrau la o piesă intitulată *Troilus și Cresida* și l-a atras subiectul, pe care dealtfel îl transpunea și el într-o piesă, e foarte posibil, cam în același timp.

Troilus, fiul regelui Priam al Troiei, e despărțit de iubita sa Cresida, care trebuie să se ducă la tatăl său, preotul Chalcas, refugiat în tabăra grecilor, în schimbul eliberării troianului Antenor. Cresida îi făgăduiește lui Troilus că se va reîntoarce la el, dar în tabăra grecilor se îndrăgostește de Diomede. Troilus, aflînd de trădarea Cresidei, aproape înnebunește de durere, pe cîmpul de luptă, și este ucis de Ahile.

80 După cum se pare Shakespeare face aluzie în cazul de față la două dintre snoavele din *Hundred Merry Tales (O sută de snoave)*, o colecție de povestiri, extrem de populare în acea vreme (v. nota 28). În una dintre acestea o femeie se plînge la înmormîntarea celui de al patrulea soț că la fiecare din înmormîntările anterioare ea se

asigurase de un nou soț, totdeauna, mai înainte ca mortul să fi fost dus la cimitir, dar în acel ultim caz nu mai reușise să se asigure și de al cincilea.

În cea de a doua snoavă se povestește că în timp ce o văduvă sta îngenuncheată pe cînd se oficia slujba de înmormîntare a soțului ei, așezat pe catafalc, în biserică, s-a apropiat de ea un tînăr care s-a oferit să o ia în căsătorie. Ea i-a răspuns că îi pare foarte rău că propunerea a venit prea tîrziu, deoarece se angajase, în ziua precedentă, să se căsătorească cu altcineva.

81 Referirea la un „vierme al conștiinței" se mai întîlnește și la alți autori și pare a-și avea originea în Evanghelia lui Marcu.

Printre cei care luau parte la reprezentațiile cu caracter teatral numite mistere, în evul mediu, erau și unii care întruchipau „viermii conștiinței".

82 Exprimarea dorinței de „a muri culcat în poala ființei iubite" se întîlnește și în cartea I din poeziile *Les Amours*, aparținînd poetului francez Ronsard (1552).

83 *Diana*, fiind zeița castității, invocarea ei la moartea unei fecioare nevinovate este cît se poate de justificată în versurile dedicate lui Hero.

84 *Apollo*, zeul soarelui, traversa cerul într-un car tras de patru cai. Sosirea lui era anunțată de *Aurora* (Eos), zeița zorilor, călătorind și ea într-un car tras de cai iuți.

85 *Hymen* era zeul căsătoriilor, imaginat ca un tînăr frumos și era invocat ca zeitate în cîntecul nunții.

La origine numele desemna însuși cîntecul, fiind mai tîrziu dat și zeului. Conform mitologiei antice Hymen era fiul lui Apollo și al uneia dintre muze și era reprezentat, în operele de artă, ca ducînd o torță de nuntă și un văl nupțial.

86 *Europa*, fiica regelui Feniciei, Agenor, l-a fermecat cu frumusețea ei pe Jupiter, care, pentru a se apropia de ea, s-a transformat într-un taur, amestecîndu-se printre vitele dintr-o cireadă ce paștea în apropierea locului unde Europa și tinerele ei însoțitoare își petreceau timpul pe malul mării. Apropiindu-se foarte blînd de Europa, taurul începu să-i lingă mîinile și îngenunche la picioarele ei. Așezîndu-se atunci încrezătoare pe spatele lui, taurul intră numaidecît în mare și o duse în insula Creta unde îi dezvălui identitatea sa. Din legătura lor de dragoste se născură trei fii, primul dintre ei fiind Minos, legendarul rege al Cretei.

87 Una din relicvele cele mai venerate ale evului mediu englez a fost cîrja pastorală a lui Thomas à Becket, — arhiepiscopul de Canterbury omorît din porunca regelui Henric al II-lea în 1170, — păstrată în prezent în catedrala din Canterbury. Cîrja era din lemn de păr avînd capătul de sus din lemn de corn curbat.

88 Don John este unul din personajele ticăloase din piesele lui Shakespeare, fiind prezentat ca o canalie absolută, făcînd răul fără a căuta să-l justifice cîtuşi de puţin şi numai din dorinţa de a face rău.

89 *Mult zgomot pentru nimic* este singura piesă a lui Shakespeare care se sfîrşeşte cu dans, pentru a reda şi mai complet atmosfera de armonie şi nuntă fericită cu care se încheie acţiunea.

V. Ştefănescu-Drăgăneşti

HENRIC AL V-LEA

Traducere de ION VINEA

PERSOANELE

REGELE HENRIC AL V-lea
DUCELE DE GLOUCESTER
ŞI DUCELE DE BEDFORD, fraţii regelui
DUCELE DE EXETER, unchiul regelui
DUCELE DE YORK, vărul regelui
CONTELE DE SALISBURY
CONTELE DE WESTMORELAND
CONTELE DE WARWICK
ARHIEPISCOPUL DE CANTERBURY
EPISCOPUL DE ELY
CONTELE DE CAMBRIDGE
LORDUL SCROOP
SIR THOMAS GREY
SIR THOMAS ERPINGHAM, GOWER, FLUELLEN, MACMORRIS, JAMY, ofiţeri din oastea lui Henric al V-lea, JOHN BATES, ALEXANDER COURT, MICHAEL WILLIAMS, ostaşi
PISTOL
NYM
BARDOLPH
PAJUL
Un sol
CAROL AL VI-lea, regele Franţei
LUDOVIC, DELFINUL
DUCELE DE BURGUNDIA
DUCELE DE ORLÉANS
DUCELE DE BOURBON
CONETABILUL FRANŢEI
RAMBURES, GRANDPRÉ, nobili francezi
MONTJOY, un sol francez
Ambasadori la regele Angliei
IZABELA, regina Franţei
CATERINA, fiica lui Carol şi-a Izabelei
ALICE, o doamnă din suita ei
HANGIŢA unei cîrciumi din Eastcheap (pe vremuri doamna Quickly, măritată acum cu Pistol)
Lorzi, doamne, ofiţeri, ostaşi francezi şi englezi, cetăţeni
CHORUS

Acţiunea se petrece la început în Anglia; apoi în Franţa.

PROLOG

Intră Chorus[1]

O, de m-ar duce-o muză de văpaie[2]
În cerul luminos al poeziei,
Teatrul un regat, actorii prinţi,
Şi regi măreaţa scenă s-o privească.
Atunci chiar bravul Harry s-ar ivi.
În zalele lui Marte.[3] Lîngă el,
Ca nişte cîini în laţ, ce stau să sară,
S-ar gudura măcelul şi pîrjolul
Şi foametea.[4] Dar să iertaţi, vă rog,
Nevrednicului cuget ce-ndrăzneşte
S-aducă o poveste-atît de mîndră
Pe-aceste biete scînduri. Cum se poate
Să-ncapă-ntr-un asemenea coteţ
Nemărginirea şesurilor Franţei,
Iar într-un cerc de lemn[5] să-nghesuim
Atîtea coifuri ce-ngrozeau văzduhul
La Azincourt?[6] Iertaţi! Cînd pe-un locşor,
Un gîrbov semn arată-un milion,
Atunci şi noi, doar nule-n marea sumă,
Să vă-nmiim puterea-nchipuirii.
Să zicem că-n cuprinsu-acestor ziduri
Stau două monarhii de vlagă pline,
Cu-nalte frunţi vrăjmaşe, despărţite
De-un braţ de mare-ngust şi furtunos.[7]

Pliniţi cu gîndul lipsurile noastre
Şi-n fiecare om văzînd o mie
Oştiri închipuite plăzmuiţi.
Cînd spun de cai, priviţi-i cum'şi-nseamnă

Copita mîndră-n reavănul pămînt.
Va trebui să-nveșmîntați cu mintea
Pe regi în za, purtîndu-i ici și colo,
Sărind deasupra veacurilor scurse,
Strîngînd a vremii trudă într-un ceas.
Îngăduiți-mi deci să fiu cu corul
Ce umple golurile-acestui hronic
Și drept prolog vă cer bunăvoință,
Să fie piesa noastră ascultată
Cu gînd senin și blîndă judecată.

(Iese.)

ACTUL I

SCENA 1

Londra. O anticameră în palatul regal.
Intră arhiepiscopul de Canterbury și episcopul de Ely.

CANTERBURY: S-a pus la cale, află, monseniore,
Aceeași lege ce, sub fostul rege —
Trecut-au unsprezece ani de-atunci —
Era-ntocmită împotriva noastră
Și chiar ar fi fost pusă în putere
De n-ar fi-nlăturat-o frămîntarea
Și tulburările acelor vremuri.
ELY: Dar astăzi cum ne-mpotrivim, mylord?
CANTERBURY: Să chibzuim. Că de-n pofida noastră
Va trece-această lege, noi vom pierde
Din tot ce-avem o bună jumătate:
Moșiile pe care credincioșii
Lăsatu-le-au bisericii prin diată
Ne vor fi smulse... Darea e aceasta:
Vom ține,-n cinstea regelui, cu totul
O mie și cinci sute cavaleri
Cu cincisprezece conți; și bravi scutari
Sînt alte șase mii și două sute.
Iar pentru alinarea celor vîrstnici
Sărmani, bolnavi, ne-nstare de-a munci,
Spitale-o sută bine înzestrate.
Mai dăm pe an regeștei vistierii
Și-o mie de ducați. Așa vrea legea.
ELY: Cumplită sete!
CANTERBURY: Înghite și paharul.
ELY: Dar cum s-o-mpiedicăm?

CANTERBURY: Avem un rege
Evlavios și plin de bunătate...
ELY: Prieten bun bisericii preasfinte.
CANTERBURY: Nu-i ce făgăduia juneţea lui.
De-abia și-a dat sfîrșitul tatăl său,
Cînd, -năbușită-n el, sălbăticia-i
Păru și ea că-i moartă. Ca un înger,
Atuncea judecata se ivi,
Goni din el pe-Adam cel păcătos,
Lăsînd făptura-i plină, cum e raiul,
De sfinte duhuri doar. Un înțelept
N-a fost creat mai repede, nicicînd;
Nici n-a sosit năvalnic îndreptarea
C-un val mai nalt, curățitor de rele,
Nici n-a mai fost descăunat desfrîul,
Cu capetele-i multe de balaur
Așa deodată[8], cum a fost la rege.[9]
ELY: E-un har schimbarea asta pentru noi.
CANTERBURY: Cînd îl auzi vorbind de cele sfinte
Te minunezi, dorind în sinea ta
Ca regele să intre-n preoţie.
Auzi-l chibzuind de cele-obștești:
Ai zice c-a-nvățat de-acestea numai.
Ascultă-l cînd vorbește de războaie,
Și-auzi cum o cumplită bătălie
Ți-o povestește parc-ar fi un cîntec.
Întreabă-l de-orice tîlc politicesc
Va ști gordianu-i nod să ți-l dezlege[10]
La fel de lesne ca pe jaretiera-i.
Că vîntul chiar, ștrengarul răsfățat,
Se-astîmpără cînd regele vorbește,
Și-uimirea mută farmecă auzul
Acelor ce-i sorb mierea cuvîntării.
Că numai arta și trăirea vieții
I-au fost desigur dascălii științei,
Și-i de mirare cum măria sa
Ce se deda plăcerilor deșarte
Și-a însușit-o, cînd cu-ai săi tovarăși
Nerozi și bădărani și făr de carte,
Cu viața-i de desfrîu, ospăț și jocuri.
N-a fost văzut nicicînd la-nvățătură,
Retras din lume sau însingurat,
Departe de petreceri și de larmă.

ELY: Căpşuna creşte-adesea sub urzici[11],
Seminţelor de soi le merge bine
Cînd sînt vecine cu vreo buruiană.
Sub vălul neastîmpărului, prinţul
Ascunsu-şi-a lucrarea minţii lui,
Şi care-asemeni ierbilor de vară
Crescut-a-n toate darurile sale
Mai mult în timpul nopţii, pe furiş.

CANTERBURY: Aşa o fi. Minuni nu se mai fac.[12]
Să recunoaştem dar prin ce mijloace
Desăvîrşitu-s-au acestea toate.

ELY: Mylord, e cu putinţă să-ndulcim
Această lege-a adunării-obşteşti?
I-o fi sau nu pe plac măriei sale?

CANTERBURY: Nici da, nici nu. Dar pare-se că-nclină
Mai mult spre noi decît spre cei potrivnici.
Făcut-am în soborul preoţesc
Făgăduială maiestăţii sale
Că grijă-avînd de trebile cu Franţa,
De cari vorbit-am regelui pe larg,
Îi dăm o sumă mult mai însemnată
Decît a dat biserica pe vremuri
Oricărui dintre-naintaşii lui.

ELY: Şi daru-acesta cum a fost primit?

CANTERBURY: Cu dragă inimă. Dar n-a avut,
Cum ar fi vrut măria sa, răgazul
S-asculte-amănunţita-nşiruire
A drepturilor sfinte ce le are
Asupra cîtorva ducate-anume
Şi, îndeobşte, a coroanei Franţei
Şi-a scaunului ţării moştenite
De la străbunul Eduard.[13]

ELY: Ce-ntîmplare
A întrerupt această sfătuire?

CANTERBURY: Atuncea chiar, ambasadorul Franţei
Ceru a fi primit. Şi chiar că-i ceasul
Primirii lui. Să fie patru?

ELY: Este!

CANTERBURY: Să mergem deci s-aflăm de-a lui solie
Pe care-o pot ghici chiar dinainte
De-a fi rostit franţuzul vreun cuvînt.

ELY: De-abia aştept să aflu. Te-nsoţesc.

(Ies.)

SCENA 2

În acelaşi palat. Sala tronului.
Intră regele Henric, Gloucester, Bedford, Exeter, Warwick, Westmoreland şi suita.

REGELE HENRIC: Sfinţia-sa de Canterbury unde-i?
EXETER: Nu este-aici.
REGELE HENRIC: Iubite unchi[14], să vie!
WESTMORELAND: Stăpîne, să poftesc pe-ambasador?
REGELE HENRIC: Nu încă, dragă vere.[15] Pînă-l văd,
Sînt lucruri grele-n trebile cu Franţa,
Şi-mi stau pe suflet. Vreau să le descurc.

(Intră arhiepiscopul de Canterbury şi episcopul de Ely.)

CANTERBURY: Păzească-ţi tronul sacru Dumnezeu
Şi îngerii, şi-n veci să-i fii podoabă.
REGELE HENRIC: Îţi mulţumesc din suflet. Şi te rog,
Prea luminate lord, să dai urmare
Dezvăluindu-mi drept şi cu sfinţenie
În ce chip legea salică[16], din Franţa
Mă-mpiedică sau nu în scopul meu.
Ferească Sfîntul, sfetnicul meu drag
Şi credincios, să-ţi siluieşti părerea,
S-o-ndoi şi s-o suceşti, sau să-ţi încarci
Cuprinzătoru-ţi cuget cu temeiuri
Anume ticluite,-a căror faţă
Nu seamănă cu viul adevăr.
Că Domnul ştie ce de oameni teferi
Vor fi să-şi verse sîngele-apărînd
Aceea ce sfinţia-ta mă-nvaţă.
Ia seama cum mă zălogeşti ca om
Din somn trezind războiul şi-al său paloş.
Ia seama, te conjur! că totdeauna
Cînd s-au ciocnit aceste mari regate
A fost potop de sînge. — Aminte ia
Că fiecare strop nevinovat
E-un plîns amarnic, este un blestem
Pe capul celui ce-şi ascute spada
Pe nedreptatea-i, ca să pustiiască
În lung şi-n lat o lume muritoare.
Mylord, vorbeşte: dup-această rugă
Te-ascult, te cred din suflet. Vorba ta

Scăldată-n duhul tău e prea curată
Precum păcatul prin botez.

CANTERBURY: Ascultă-mă atunci, slăvite rege,
Și voi de-asemeni, lorzi, ce datorați
Acestui tron imperial credința
Și viața și strădaniile voastre,
Că nu e altă-opreliște în calea
Măriei tale spre coroana Franței
Decît o lege de la Pharamond[17]:
„In terram salicam mulieres ne succedant"
— Femeia n-are drept de moștenire
În țara salică. Greșesc francezii
Cînd spun că țara salică e Franța
Și Pharamond c-ar fi-ntemeietorul
Acestei legi ce-nlătură femeia.
Și totuși înșiși cărturarii lor
Spun că ținutul salic e-n Germania
Cuprins de apa Salei și a Elbei.
Iar Carol Magnul[18], subjugînd saxonii,
Lăsă pe tron pe un francez. Acesta,
Disprețuind femeile germane
Și ale lor năravuri rușinoase,
Statornici cum că nici o femeie
Nu poate stăpîni prin moștenire
În țara Salei care e cuprinsă,
Cum am mai spus, de Sala și de Elba
Și-i zice Meissen, astăzi în Germania.
Deci legea salică, se vede bine,
N-a fost făcută pentru țara Franței.
Francezu-a stăpînit ținutul salic
Mult după moartea rigăi Pharamond:
Ani patru sute douăzeci și unu
Sînt de la moartea celui socotit —
Dar nu pe drept — c-ar fi legiuitorul
Și care a murit de la Hristos
În patru sute douăzeci și șase[19],
Iar Carol Magnul pe saxoni supuse
Și dincolo de Sal a-nscăunat
Pe-acel franțuz în anu-opt sute cinci.
Și-apoi Pepin[20], spun cronicarii lor,
Cel ce pe Childeric l-a răsturnat,
Se dă moștenitor la tronul Franței,

Îndrituindu-și cererea aceasta
Pe faptul că scoboară din Blithilda,
Ce fost-a fata regelui Clotar.
La fel și Hug Capet[21], uzurpatorul
Coroanei ducelui Lorenei, Carol,
Unic urmaș în spiță bărbătească
Lui Carol Magnul, deci al său vlăstar,
Vrînd să-și adeverească-ntrucîtva
Plăpîndu-i drept, lipsit de-orice temei,
S-a dat a fi moștenitor Lingarei,
O fată a lui Carloman, feciorul
Lui Ludovic, ce împărat a fost
El însuși al lui Carol Magnul fiul,
Iar Ludovic al zecelea ca nume[22],
Unic moștenitor al lui Capet,
Zis și uzurpatorul, vrînd să steie
Pe-al Franței tron cu sufletu-mpăcat,
Scorni că Isabel, regina mîndră,
Bunica lui, din Ermengar se trage,
Fiica-acelui Carol de Lorena:
Și c-a unit prin cununia ei
Cu tronul Franței, pe-al lui Carol Magnul.
E luminos ca soarele pe cer
Că dreptul lui Pepin și Hug Capet
Și Ludovic, cu sufletu-mpăcat,
Se sprijină pe drepturi de femeie.
A fost așa cu regii Franței toți
Și pînă azi. Și totuși ei ridică
Această lege salică-mpotriva
Îndrituirii înălțimii tale,
Ce prin femei o ai la tronul Franței.
Se-ascund într-o rețea de nențelesuri
În loc să-și dezvelească fără teamă
Sucitele lor drepturi uzurpate
Măriei tale și-alor ei strămoși.[23]

REGELE HENRIC: Pot oare-n drept și-n cuget cere tronul?

CANTERBURY: Temut stăpîn, îmi iau păcatu-asupra-mi
Că stă în Cartea Numerelor[24] scris:
Cînd fiul moare, fata moștenește.
Ridică-te să-ți aperi dreptul tău,
Înalță-n vînt însîngeratul steag
Cu gîndul la vitejii tăi strămoși.
La piatra străbunicului tău du-te,

Tu, păstrător al drepturilor sale,
Și cheamă-n tine duhul lui războinic
Și pe-al străunchiului Prinț Negru, Eduard[25],
Cel ce-a jucat o tragedie-n Franța
Și-a nimicit întreaga ei oștire,
Cînd de pe-un deal, zîmbind, măritu-i tată[26]
Privea cum puiul său de leu se scaldă
În sîngele francezei nobilimi.
O, bravi englezi, trufia-ntregii Franțe
Cu-o parte doar a oștii ați înfrînt-o,
Lăsînd cealaltă, chihotind pe-alături,
Nefolosită, dornică de luptă.

ELY: O, nu-i uita pe bravii noștri morți
Vînjosu-ți braț le re-nnoiască fapta.
Urmaș le ești și stai pe tronul lor.
În tine-azi curge sîngele, curajul,
Ce i-a făcut pe veci nemuritori.
Puternic de trei ori, stăpînul meu
E-n dimineața lunii mai a vieții,
Și-i copt pentru isprăvi și fapte mari.[27]

EXETER: Monarhii, regii lumii, frații tăi
Se-așteaptă-a te vedea de luptă gata
Ca leii-naintași de-același sînge.

WESTMORELAND: Măria ta, ei știu că ai puterea,
Mijloacele și dreptul. Și le ai.
Un rege-englez nicicînd n-a mai avut
O nobilime-atît de înstărită,
Supuși mai credincioși, al căror suflet
Își lasă-n țară trupurile lor
Și-nalță steag pe plaiurile Franței.

CANTERBURY: O! -ngăduie, iubitul meu stăpîn,
Ca trupul lor să-ți însoțească gîndul
Prin sînge și prin sabie și foc,
Chezășuindu-ți dreptul pentru care,
Noi, clerici, prinosim măriei tale
O sumă cum în veci n-au mai primit
Din partea clerului, strămoșii tăi.

REGELE HENRIC: Să ne-narmăm nu-n contra Franței numai
Ci să păstrăm și-n fața Scoției oști
Căci ar putea să dea năvală-n noi
Cu sorți de biruință.

CANTERBURY: Vor face-un zid, stăpîne, grănicerii,
Destul de tare să-apere moșia
De-acești jefuitori de la hotare.

REGELE HENRIC: Nu-i vorba doar de jafuri tîlhărești,
Ci de-ale Scoției planuri mari mă tem,
Vecina noastră pururi dușmănoasă.
Că știți din cronici că străbunul meu
De cîte ori a tăbărît în Franța
În țara noastră fără apărare
S-au revărsat scoțienii ca talazuri
Prin stăvilarul spart, purtînd prăpăd,
Cu mari strînsori de oști prin țara goală,
Pe care-au hărțuit-o cu-ndîrjire
Bătînd cetăți și-orașe-nconjurate,
Iar Anglia de-ai săi ostași lipsită
S-a-nfiorat de crudul ei vecin.

CANTERBURY: Mai mare decît paguba-i fu spaima,
Măria ta, și-a arătat ce poate
Cînd cavalerii ei luptau în Franța:
Ea, văduvă de nobilimea ei,
Nu numai că știu să țină piept,
Dar prinse și închise ca pe-o fiară
Pe-al Scoției rege[28]. L-a trimis în Franța
Sporind alaiul falnicului Eduard
C-un rege prizonier, îmbogățind
Al nostru hronic cu isprăvi mărețe
Cum plin e de comori neprețuite
Și de-necate nave fundul mării.

WESTMORELAND: Dar e zicală veche și-nțeleaptă:
„De vrei Franța s-o supui
Bate Scoția mai întîi".
Căci acvila engleză cînd vînează,
Scoțiana nevăstuică pe furiș
Se-apropie de cuibu-i fără pază
Și ouăle de aur i le suge
Ca șoarecii cînd mîța nu-i acasă
Stricînd cu mult mai mult decît mănîncă.

EXETER: Pisica deci să stea mai bine-acasă,
Dar nu ne strînge-așa de rău nevoia.
Zăvoare-avem să ne păzim avutul
Și mici capcane, hoți mărunți să prindem.
Armatul braț cînd luptă prin străini
Acasă capul treaz stă-n apărare.

În obște, mari și mici și mai de jos
Din locu-i fiecare e ținut
Să tindă spre-nțelegere și-unire
Ca-și-ntr-un cor.

CANTERBURY: De-aceea ceru-mparte
Făptura omenească-n fel de trebi
Al căror rost e veșnica mișcare
Și-al căror singur scop e ascultarea.
La fel și-albinele, prin legea firii,
Menite-s să dea pilda rînduielii
Și celui mai înfloritor regat.
Regină[29] au, fruntași ce-n casa lor
Împart dreptatea ca judecători,
Iar alții pleacă-n lume după treburi,
Armați c-un ac, războinic jefuind
Catifelatul verilor potir
Și-aduc în vesel cîntec prada-acasă,
La cortu-mpărătesc al doamnei lor.
Ea-n măreția ei, de grijă plină,
Veghează pe zidarii cîntăreți.
Ce-nalță case de-aur. Pe supușii
Ce mierea o frămîntă în tăcere,
Pe bieții salahori ce prin portiță
Ridică-n stupuri greaua lor povară;
Pe cînd cu zumzet aspru temnicerul,
Posomorît, dă palidului gîde
Pe trîntorii ce lenevesc și cască.
Din toate văd că lucruri îndreptate
Spre-un singur țel, pe fel de căi l-ajung,
Precum săgeți pornind spre-aceeași țintă,
Pe tot atîtea drumuri o ating,
Cum tind spre tîrg deosebite drumuri,
Cum rîuri limpezi se-ntîlnesc în mare,
Cum multe linii taie-același centru.
Deci mii de trebi la cale puse-odată
Pot s-aibă-un singur scop și pot fi duse
Nestînjenit. Spre Franța deci, stăpîne!
Împarte-n patru Anglia-ți ferice,
Cu tine, la război, ia-ți un pătrar,
Și Galia vei zgudui-o toată.
Și dacă noi cu trei pătrimi din oaste,
Rămași acasă, nu ne-nvrednicim
Să ne-apărăm de cîini al nostru prag,

Mîncați să fim, și să ne pierdem faima
De nație cuminte și vitează.

REGELE HENRIC: Să intre a Delfinului[30] solie;

(Iese unul din suită, Regele se suie pe tron.)

Am luat o hotărîre neclintită.
Cu-a Domnului și-a voastră învoire,
Voi, al puterii mele nobil braț,
Și Franța-a mea fiind, am s-o subjug
Sau o zdrobesc. Că, sau mă sui pe tronu-i
Domnind împărătește peste Franța
Și-a' ei ducate, vrednice de-un rege,
Sau oasele să-mi zacă-ntr-un biet șanț
Lipsite de mormînt și pomenire.
Povestea noastră sau va fi băsnită
În gura mare slobod amintind
De tot ce-am săvîrșit, sau groapa-mi fi-va
Ca un hadîmb, lipsit de limbă-n gură[31],
Și nici măcar c-un epitaf de ceară[32].

(Intră ambasadorii Franței.)

Sînt pregătit acum s-ascult dorința
Frumosului meu văr, Delfinul. Știu,
Sînteți trimiși de el, iar nu de rege.

PRIMUL SOL: Ne-ngăduie măria ta să-i spunem.
Cu slobod grai, ce-nsărcinări avem,
Sau, pe-ocolite și cu luare-aminte,
Să-i arătăm ce gînd Delfinul are,
Și care este și solia noastră?

REGELE HENRIC: Nu sînt tiran, ci rege prea creștin,
Ce-n harul său mînia-și stăpînește,
Așa precum în temnițele mele
Tîlharu-i pus în fiare. Spune-mi păsul
Delfinului.

PRIMUL SOL: Pe scurt, acesta este:
În numele regescului strămoș,
Eduard al treilea, măria ta
Trimis-ai soli, mai ieri, să ceară-n Franța
Un număr de ducate anumite.
Și răspunzînd, stăpînul, prințul nostru:
„Ai pofte, zice, mult prea tinerești",

Și-ar vrea să știi că-n sprinten pas de dans
Nimic în Franța nu-i de cucerit:
Ducatele nu sînt pentru cheflii!
Dar îți trimite-acest butoi cu daruri,
Fiind mai pe potriva minții tale
Și-n schimbul lor, să nu te mai audă
Cerînd ducate. Așa grăit-a prințul.

REGELE HENRIC: Ce daruri sînt acolo, unchiul meu?

EXETER: Stăpîne drag, sînt niște mingi de tenis.[33]

REGELE HENRIC: Mă bucur că Delfinu-i bun de glumă.
Vă mulțumesc de daruri și-osteneală.
Cînd mingilor le-oi potrivi rachetă
Juca-voi, Doamne,-n Franța o partidă
Coroana-i părintească s-o cîștig.
Să-i spuneți c-a-nfruntat un jucător
În stare să desfunde Franța toată.
Pricep prea bine că se-aruncă asupră-mi
Cu zilele juneții-mi furtunoase,
El neștiind la ce le-am folosit.
N-am pus preț bun pe-acest biet tron englez
Și deci, trăind departe, m-am dedat
Dezmățului sălbatic. E știut:
Cînd nu-i acasă, e mai vesel omul!
Delfinul afle: rangul mi-l voi ține,
Voi fi un rege-n toată măreția,
Pe tronul Franței cînd mă voi-nălța.
De-aceea dezbărat de-a mea mărire
Truditu-m-am pe drum ca un pălmaș.
Ivi-mă-voi atunci în toată slava
Și ochii-ntregii Franțe-i voi orbi.
Da! Va orbi, văzîndu-mă, Delfinul.
Mai spuneți ăstui prinț poznaș că gluma-i
Preschimbă mingea-n pietre pentru tun[34],
Și sufletu-i împovărat va fi
De crunta răzbunare-n zbor cu ele.
Și fi-vor mii de văduve lipsite,
Prin gluma lui, de soții lor iubiți.
Din glumă, mume fiii și-i vor pierde,
Din glumă la pămînt vor fi castele,
Și mulți din cei ce încă nu-s pe lume
L-or blestema pe prințul bun de glume.
Dar toate sînt în voia celui sfînt,
Al nostru sprijin, și-n al cărui nume,

S-o știe prințul, am pornit asupră-i,
Să mă răzbun cum pot și dreapta-mi mînă
S-o pun în slujba unei sfinte pricini.[35]
Vă duceți dar cu bine și mai spuneți
Delfinului că gluma-i n-are haz,
Că va stîrni nu rîset, ci necaz.
Să-i însoțiți cu pază. Drum bun vouă!

(Ies ambasadorii.)

EXETER: Năstrușnică solie!

REGELE HENRIC: Nădăjduiesc să-l fac să se roșească
Pe cel ce mi-a trimis-o. Domnii mei,
Să nu scăpăm acum măcar o clipă
Ce poate să ne ducă mai departe,
Că nu mai am alt gînd decît la Franța
Afară doar de cel la Dumnezeu:
Și-acesta-i mai presus de celelalte.
Să strîngem deci mijloacele, de grabă,
Acest război ca să-l putem purta.
Să fim cu gîndul doar la ce-ar spori
Cu pene noi, dar cu-nțeleaptă grabă,
Aripile ce-avem. Și fie-mi dat
În prag la tatăl său pe prinț să-l bat.
Și-acum, cu gîndul toți să-și dea silință,
Mărețul plan să-l duc la biruință.

(Trîmbițe. Ies toți.)

ACTUL II

PROLOG

Intră Chorus

E-n clocot astăzi tineretul nostru
Veșmintele lui scumpe zac în laviți.
Prosperă-armurierul, iar în inimi
Domnește-onoarea, singurul său gînd.
Își vinde omu-ogorul pentr-un cal
Urmînd icoana regilor creștini
La glezne-ntr-aripat ca zeul Hermes.[36]
Tronează astăzi în văzduh speranța
Cu paloșul din vîrf pîn'la mîner
Bătut în fel de steme și coroane[37]
Lui Harry închinate și-alor săi.
De-aceste prea cumplite pregătiri,
Aflînd francezul, prin spioni dibaci,
Cutremurat cercă pe căi piezișe
S-abată pe englezi de l-al lor țel.
O, Anglie, tu pildă-a măreției
Cu firav trup dar inimă vitează,
În numele onoarei ce n-ai face
De-ar fi toți fiii tăi leali și buni.
Dar Franța — iată-ți piaza rea — găsit-a
Un cuib de inimi seci și le-a umplut
Cu aurul trădării. Trei mișei:
Întîiu-i Richard contele de Cambridge,
Al doilea e lordul Scroop de Masham
Și-apoi e cavalerul Thomas Grey.
S-au pus în slujba Franței[38], și ce slujbă,
Au uneltit cu Franța îngrozită
Prin ei să piară-un rege plin de har

— De-și țin cuvîntul iadul și trădarea —
La Southampton cînd fi-va să se-mbarce.[39]
Răbdare însă: sîntem la teatru
Și-aceste depărtări le vom sări.
Făcutu-s-a-l trădării tîrg și plata.
Din Londra regele-a plecat, iar scena,
Dragi spectatori, e-acum la Southampton.
Acolo e teatrul, locul vostru.
Vă vom purta de-acolo pînă-n Franța
Și teferi înapoi vă vom aduce.
Cu bine ca să treceți marea-ngustă[40]
Vom descînta-o, n-aibă supărare
Nici un stomah cu-a noastră înscenare
Iar piesa vi-o vom pune dinainte
Cînd regele-a plecat, nu mai nainte.

(Iese.)

SCENA 1

Londra. Eastcheap.
Intră Nym și Bardolph.

BARDOLPH: Bine te-am găsit, caporale Nym!

NYM: Bună ziua, locotenente Bardolph.[41]

BARDOLPH: Tot mai ești prieten cu stegarul Pistol?

NYM: Din partea mea, puțin îmi pasă! Eu nu prea vorbesc; da și cînd o veni vremea, ce-o să mai rîdem! Fie ce-o fi! Nu țin să mă bat, o să-i fac numai cu ochiul și o să trag sabia. E o sabie ca toate săbiile; dar ce-are a face? E bună de fript cașcavalul și rabdă la ger[42], ca sabia oricărui creștin. Asta-i socoteala!

BARDOLPH: Fac eu cinste, numai să vă împrieteniți și o să fim tustrei frați de cruce[43] în Franța. Hai, dragă caporale Nym, zi da!

NYM: Pe legea mea. O să trăiesc și eu cît oi putea mai mult, fără doar și poate; și cînd n-oi mai putea trăi, o să fac și eu la fel. Pe loc repaos, și povestea-i gata.

BARDOLPH: Adevărat e, caporale, că el s-a însurat cu Nell Quickly; și tot atît de adevărat că ea s-a purtat urît cu dumneata, că doar îi erai logodnic.

NYM: Ce să zic? Așa stau lucrurile: oamenii dorm și în timpul somnului beregățile nu-și schimbă locul. Și mai spun unii că

jungherele au tăișuri. Fie ce-o fi! Deși răbdarea e ca o mîrțoagă istovită, da' tot se mai opintește. O să se hotărască la un fel. Eu n-am nimic de spus.

(Intră Pistol și Hangița.)

BARDOLPH: Uite-l pe stegarul Pistol cu nevastă-sa. Acum ține-ți firea, dragă caporale. Ce veste, hangiule Pistol?

PISTOL:
Tu, javră păcătoasă,-mi zici hangiu?
Pe mîna asta jur că-i o minciună
Și Nell a mea nu va mai fi hangiță.

HANGIȚA: Zău că n-o să mai fiu multă vreme! Că nu mai e chip să ținem în gazdă vreo douăsprezece, treisprezece fete de condiție, care trăiesc cinstit din lucrul cu acul, fără ca să se creadă numaidecît că avem o casă deocheată. *(Nym și Pistol trag sabia.)* Maică Precistă! Uite-l că trage sabia! Ce-o să ne vadă ochii! Numai adolter și omucidere de bună voie!

BARDOLPH: Dragă locotenente! Dragă caporale! Nu vă încăierați aici!

NYM: Psst!

PISTOL: Psst ție, cîine islandez![44] Potaie islandeză cu urechile ascuțite!

HANGIȚA: Dragă caporale Nym, fii băiat de treabă și las-o încolo de sabie.

NYM: Cară-te! Îl vreau numai pe dumnealui, *solus*.[45] *(Bagă sabia în teacă.)*

PISTOL:
Vrei *solus*, cîine-afurisit? Năpîrcă!
Pe *solus* ți-l azvîrl în mutra-ți tîmpă
Și *solus* în gîtlej și printre dinți,
Și-n veninoșii tăi bojoci și-n burtă
Și chiar mai rău, în botul tău spurcat!
Ți-l răsucesc pe *solus* printre mațe;
O vorbă doar și-am ridicat cocoșul
Pistolului, și-acum ia foc!

NYM: Eu nu sînt Aghiuță; nu poți să scapi de mine cu un descîntec. Sînt în toane să mi te snopesc de-a binelea. Dacă mă mai înjuri, Pistol, te curăț cu sabia, cum aș zice frumușel de tot: ia să mergi cu mine, să-ți împung nițel măruntaiele, cum se zice pe șleau. Asta-i socoteala.

PISTOL:
Flecar de rînd, făptură blestemată,
Ți-e groapa gata, moartea ți-e aproape!
În gardă!

BARDOLPH: Ia ascultați-mă! Ascultați ce vă spun! Cine o da prima lovitură, tabăr pe el și-l iau în frigare pînă-n plăsele, pe cinstea mea de ostaș! *(Bardolph trage sabia.)*

PISTOL: Un jurămînt atît de greu e-n stare
Mînia noastră să ne-o domolească.
Lovește-mă cu pumnul, cu piciorul,
Curajul tău e mare.

NYM: Am să-ți tai beregata într-o bună zi, ți-o spun pe șleau. Asta-i toată socoteala.

PISTOL: *Coupe le gorge !*[46]
Așa se zice! Te poftesc la luptă!
Rîvnești, potaie, la nevasta mea?
Na! Du-te la spital!
Și din spurcata cloacă-a infamiei
Tu scoate-mi pe hultanca răpănoasă,
Pe-aceá Cresidă[47], Doll Tearsheet[48] pe nume,
Și ia-o de nevastă. Eu păstrez
Pe una Quickly, doar pe ea. Destul!
Hai, pleacă.

(Intră un paj.)

PAJUL: Domnule hangiu Pistol, hai și vină pînă la stăpînul meu, și dumneata, hangiță; e bolnav rău și s-a așezat la pat. Dragă Bardolph, ia pune-ți capul între cearșafurile lui, ca să-i țină loc de cărămidă caldă. Zău că e rău de tot.

BARDOLPH: Car'te de-aci, netrebnicule!

HANGIȚA: Pe cinstea mea, că într-o bună zi o să dea corbilor de mîncare. Regele i-a zdrobit inima. Dragă bărbățele, hai iute acasă.

(Iese hangița cu pajul.)

BARDOLPH: Hai să vă fac eu să vă împrieteniți. O să mergem cu toții în Franța. Ce dracu'! Purtăm cuțite ca să ne tăiem beregata unul altuia?

PISTOL: Revarsă-se puhoaiele în voie
Și diavolii să urle după hrană!

NYM: Îmi plătești cei opt șilingi pe care i-am cîștigat cu rămășagul?

PISTOL: Doar mojicul prost plătește.

NYM: O să-i capăt eu chiar acușica. Asta-i socoteala.

PISTOL: Purta-mă-voi cu bărbăție. În gardă!

(Amîndoi trag săbiile.)

BARDOLPH: Pe sabia asta, ăluia de lovește întîi îi fac seama. Pe sabia asta că-l ucid!

PISTOL: E sfînt un jurămînt făcut pe spadă,
Deci cată jurămîntul să și-l ție.

BARDOLPH: Caporale Nym, vrei să fiți prieteni, bine, fiți prieteni! De nu, sînteți atunci și dușmanii mei. Ia, te rog, lasă sabia!

NYM: Dar îmi dai cei opt șilingi pe care ți i-am cîștigat cu rămășagul?

PISTOL: Un galben ai să capeți chiar îndată
Și de băut de-asemeni; și-o să fim
Prieteni, frați de cruce, deopotrivă.
Am să trăiesc prin Nym și Nym prin mine.
Nu-i drept? Am să lucrez pe la cantine
Prin tabără și-am să-mi sporesc cîștigul.
Dă mîna încoace!

NYM: Îmi dai galbenul?

PISTOL: În bani gheață, numărați cinstit.

(Îi plătește.)

NYM: Bine, dară, asta-i socoteala!

(Se întoarce hangița.)

HANGIȚA: Dacă sînteți născuți din femeie, haideți de grabă la sir John. Of! Bietul om! Îl scutură așa de tare frigurile alea zilnice ale lui că te-apucă jalea cînd îl vezi. Oameni buni, haideți la el.

NYM: Regele și-a vărsat focul pe cavaler. Asta-i socoteala.

PISTOL: În adevăr grăit-ai, Nym!
E inima sfărmată și pustie.

NYM: Regele e un rege bun, pe cît se poate. Dar are și el toane și trăsneli.

PISTOL: Pe cavaler să-l mîngîiem. Să mergem!
Iar noi ca mielușeii vom trăi.

(Ies.)

SCENA 2

La Southampton. O sală de sfat.
Intră Exeter, Bedford și Westmoreland.

BEDFORD: Zău, ce curaj pe rege să se-ncreadă-n
Procleții ăștia!

EXETER: Vor fi prinși degrabă!

WESTMORELAND: Cît de senini sînt! Parcă-n sînul lor
Ar stăpîni credința-ncununată
Cu dragostea de rege.

BEDFORD: Dar el știe
De toate cele ce și-au pus în gînd
Pe căi de care ei nici nu visează![49]

EXETER: Să-l vezi pe-al său tovarăș de-așternut,
Pe care-l copleșise cu hatîruri,
Că vinde astfel morții și trădării,
Pe bani străini, a regelui său viață!

(Sunet de trîmbiță. Intră regele, Scroop, Cambridge, Grey, lorzi și curteni.)

REGELE HENRIC: Să ne-mbarcăm: avem un vînt prielnic,
Mylord de Cambridge, scump lord de Masham,
Tu, cavalere, care vi-i părerea?
Pot oare armatele ce mă urmează
Prin oastea Franței să-și croiască drum,
Îndeplinind și sarcina și scopul?
Ce ne-a-ndemnat să le-adunăm aici?

SCROOP: De fiecare-și face datoria,
Desigur, sire.

REGELE HENRIC: Nu mă îndoiesc,
Nu-i inimă din cîte iau cu mine
Și care să nu bată, cu mîndrie,
La fel cu-a mea. Așa cred. Iar în urmă-mi
Nu las pe nimeni care nu-mi urează
Izbîndă și noroc în calea mea.

CAMBRIDGE: N-a fost în veci un rege mai iubit
Nici mai temut decît măria ta
Și nu-i supus mîhnit și trist să fie,
La umbra dulce-a cîrmuirii tale,

GREY: E drept. Cei ce-l urau pe tatăl tău
Topitu-și-au în miere fierea. Astăzi,
Ei te slujesc cu inimă și zel.

REGELE HENRIC: Sînt deci îndatorat pe drept cuvînt,
Și mai degrabă mă lipsesc de-o mînă,
Decît să nu-i plătesc cum se cuvine
Pe-aceia ce cu merit m-au slujit.

SCROOP: Iar rîvna va lucra cu mușchi de-oțel:
Și-ndemn în sine munca-și va găsi
La gîndul că se află-n slujba ta.

REGELE HENRIC: Nu cer mai mult. Tu, unchiule Exeter,
Dă-i drumu-ntemnițatului de ieri,
Cel care-a clevetit pe seama mea,
Socot că numai vinul l-a împins.
Acum că și-a venit în fire,-l iert,
SCROOP: Ești milostiv, dar prea-ngăduitor.
Să-și ia pedeapsa, căci nepedepsirea
E-un rău îndemn și pentru alții, sire.
REGELE HENRIC: O, totuși, să fim iertători.
CAMBRIDGE: Poți fi milos chiar și cînd pedepsești.
GREY: Sire,
Te-arăți milos și dăruindu-i viața
Dar numai dup-o strașnică pedeapsă.
REGELE HENRIC: Vai! dragostea și grija ce-mi purtați
L-apasă greu pe-acest nenorocit.
Cum să mă uit, de n-aș închide ochii
La mici greșeli ale necumpătării,
Cînd mi se-arată un păcat de moarte
Ce-a fost și rumegat și mistuit?
Deci omului acestuia-i dau drumul,
Deși-n duioasa grijă pentru mine
Vor Cambridge, Scroop și Grey
să-l pedepsească.
Să trecem dar la trebile cu Franța.
Cui trebuia să-i dăm însărcinarea?
CAMBRIDGE: Și eu sînt, sire, unul dintre-aceștia:
Mi-a spus măria ta s-o cer chiar azi.
SCROOP: Și mie, doamne!
GREY: Regesc stăpîn, și mie.
REGELE HENRIC: Richard de Cambridge, iată misia ta:
Iat-asta e a ta, lord Scroop de Masham,
Și-a ta, Grey de Northumberland, e asta.
Citiți-le. Știu bine-acum cît faceți!
Milord de Westmoreland și unchi Exeter,
Plecăm la noapte... Ce-aveți, domnii mei?
În scrisurile-acelea ce-ați văzut,
De vă schimbați la față? Ia te uită,
Nu-i mai cunoști! Li-e chipul ca hîrtia:
Dar ce-ați citit de sînteți îngroziți
Și sîngele vă piere din obraji?
CAMBRIDGE: Mărturisesc păcatul și mă plec
Milostivirii înălțimii tale.
GREY și SCROOP: În care toți ne-am pus nădejdea.

REGELE HENRIC: Nu. Mila, vie-n mine odinioară,
A fost ucisă chiar de-al vostru sfat.
Rușine-i să-ndrăzniți a-mi cere milă,
Asupră-vă cînd vorba vi se-ntoarce
Ca niște cîini ce-și sfîșie stăpînul![50]
Priviți voi, prinți, și nobilii mei sfetnici
La monștrii ăștia care sînt englezi.
Pe lordul Cambridge, iată-l: știți cu toții
Cum dragostea-mi l-a răsfățat mereu
Cu tot ce se cuvine tagmei sale.
Acest bărbat, pe galbeni ușurei,
În contra-mi ușuratic uneltea,
Jurîndu-se iscoadelor din Franța
Să mă ucidă chiar aici, în Hampton[51],
La care lucru cavalerul ăsta,
De mine-ndatorat prin dărnicii,
Tot ca și Cambridge, s-a legat de-asemeni.
Dar vai! Lord Scroop, ce pot a-ți spune ție
Ingrat, sălbatic suflet de neom.
Tu, care-aveai a gîndului meu cheie
Și-mi cunoșteai al inimii adînc?
Ai fi făcut din mine ban de aur,
Că numai să fi vrut ți-era de-ajuns!
Cum oare pe-a străinului simbrie
Scîntei drăcești ai scăpărat din tine
Să-mi vatemi chiar și degetul cel mic!
E-așa ciudat că nici nu-mi vine-a crede,
Cu toate c-adevărul parcă-i scris
Cu negru pe-alb. Trădarea și omorul,
Doi diavoli într-un jug, pe veci tovarăși,
Jurați fiind într-un același gînd,
Lucrează-n scopuri ce le sînt firești,
Cu-atît îndemn că nici nu te mai miri.
Dar tu-n pofida-a tot ce m-așteptam
Ne-ai minunat cu-omorul și trădarea.
Fruntaș în iad — oricare-o fi fost el —
E diavolul ce mi te-a surchidit.
Că dracii-ăilalți ce-ndeamnă la trădare
Îți cîrpăcesc a omului pierzare
Din petice pestrițe și-alte zdrențe
Ce-nchipuie veșmintele credinței.
Dar cel ce te-a momit ca să trădezi
Nu-ți dete alt cuvînt decît onoarea

De-a fi-nălțat la rang de trădător.
Și-același demon ce te-a scos din minți,
Cu mîndru-i mers de-ar bate lumea toată,
El poate spune-ntors în iad legiunii:
Mai lesne-n veci n-am dobîndit un suflet
Cum izbutit-am cu acest englez.
Cu-atîtea bănuieli mi-ai otrăvit
Dulceața-ncrederii în oameni. Fost-a
Vreun om ce arăta mai credincios?
Vai, tu erai! Sfătos și cărturar?
Tot tu. De neam? Erai de neam. Cucernic?
De-asemeni. Cumpătat, scutit de patimi,
Lipsit de ură, fără zvăpăială,
Mereu același și stăpîn pe sine,
Împodobit în haina modestiei,
Cu ochii-n patru-n orice-mprejurare
Și dînd crezare numai judecății?
La fel păreai și tu de plin de haruri.
Căderea ta de-aceea pune-o pată
Pe cel mai vrednic om și mai întreg,
Cu bănuieli mînjindu-l. Și te plîng.
Căci răzvrătirea ta îmi pare-asemeni
Unei căderi a omului, din nou.
Păcatu-i dovedit.

(Lui Exeter.)

Întemnițează-i,
Ca să răspundă-n fața legilor...
Și ierte-i Domnul pentru ce-au făcut.

EXETER: Te arestez, pentru înaltă trădare, pe tine, Richard conte de Cambridge.

Te arestez, pentru înaltă trădare, pe tine, Henric lord Scroop de Masham.

Te arestez, pentru înaltă trădare, pe tine, Thomas Grey, cavaler de Northumberland.

SCROOP: De Domnu-am fost dezvăluit pe drept
Și-mi plîng mai mult păcatul decît moartea
Pe care, sire, rogu-te, mi-l iartă,
Cu toate că-l voi fi plătit cu viața.

CAMBRIDGE: N-am fost de-arginții Franței ispitit[52]
Ci i-am primit s-ajung la țel mai iute.

Dar n-a vrut Dumnezeu: slăvit să fie!
De-aceea, ispășind, am să mă bucur,
Din toată inima, cerînd iertare
Măriei tale și lui Dumnezeu.

GREY: N-a fost în veci supus mai bucuros
Cînd o trădare mîrșavă-a dat greș
Ca mine cînd văzutu-m-am oprit
Din blestemata mea lucrare. Sire,
Să-mi ierți păcatul, însă trupul, nu!

REGELE HENRIC: Vă ierte Domnu-n mila-i. Iată-osînda:
În contră-mi, domn și rege,-ați uneltit
Dînd mîna c-un vrăjmaș recunoscut,
Din vistieria lui primind arginții,
Arvuna morții mele. Ați vîndut
Pe-al vostru rege spre a fi ucis,
Sortind robiei nobilii și prinții,
Obidei pe supușii săi, — și silei,
Și pustiirii-ntregul său regat.
Nu vreau să mă răzbun pe mine însumi
Dar pentru paza țării mă ridic,
Pe care-ați vrut s-o duceți la pierzare;
Și deci, vă dau pe seama legii sale.
La moarte dar cu voi, sărmani nemernici,
Și Domnu-n mila-i să vă dea puteri
S-o îndurați, și pocăinți adînci
De-a voastră fărdelege. Haide, luați-i!

(Ies.)

Și-acum spre Franța, lorzi. Ne fie calea
De slavă, tuturor, învăluită.
Măreț și norocos războiul fi-va!
Nu mă-ndoiesc de vreme ce Prea Sfîntul
A scos, în marea-i milă, la lumină,
Trădarea ce pîndea să pună piedici
În calea începuturilor noastre.
Așa va fi că smulse-s orice stavili.
'Nainte dar, dragi consîngeni! Și fie
Oștirea noastră-n mîna celui sfînt,
Din răsputeri tinzînd la biruință.
La mare-acum! Sus steagul de război!
Sau rege-n Franța, sau nici peste voi!

(Ies.)

SCENA 3

Londra. În fața unei taverne din Eastcheap.
Intră Pistol, Hangița, Nym, Bardolph și Pajul.

HANGIȚA: Bărbățel dulce ca mierea, lasă-mă te rog să merg cu tine pînă la Staines.

PISTOL: Oh! nu! Cernită-i inima-mi vitează.
Bardolph, fii vesel! Laudă-te, Nym!
Curaj, băiete: Falstaff a murit[53],
Și trebui să-l jelim!

BARDOLPH: Ori-pe-unde-o fi, în rai sau în iad, aș vrea să fiu cu el.

HANGIȚA: Ah! Firește că nu e în iad. E în sînul lui Arthur[54], dacă a ajuns un om vreodată pe-acolo. A avut o moarte frumoasă și s-a stins ca un copilaș abia botezat; și-a dat sufletul tocmai între douăsprezece și unu, chiar cînd marea se retrăgea. Că eu dacă-l văzui mototolind cearșafurile și jucîndu-se cu niște flori și zîmbind cu ochii la buricile deștelor, am socotit că nu mai e nimic de făcut; că nasul îi era ascuțit ca o pană și tot bolborosea ceva despre lanuri înverzite. „Cum îți merge, sir John?" zisei eu. „Ei, omule, ține-ți firea." Da' el strigă: „Doamne, Doamne, Doamne", de vreo trei-patru ori. Eu de colo, ca să-l potolesc, îi spun să nu se gîndească la Dumnezeu, tot trăgeam nădejde că nu-i nevoie să-și bage-n cap de-alde astea. Da' el m-a rugat să-i mai pun o învelitoare pe picioare. Am pus mîna în pat și l-am pipăit și erau reci ca piatra; și pe urmă i-am pipăit genunchii și mai sus, mai sus, și erau tot reci ca piatra.

NYM: Cică blestema vinul dulce.

HANGIȚA: Asta așa e.

NYM: Și femeile?

HANGIȚA: Asta nu...

NYM: Ba da, așa a făcut; spunea că femeile sînt diavoli în carne și oase.

HANGIȚA: Și el nu putea suferi culoarea carnației; culoarea asta nu i-a plăcut niciodată.

PAJUL: A spus într-un rînd că dracul o să aibă parte de el numai din pricina femeilor.

HANGIȚA: Adevărat că i s-a întîmplat să cam ocărască femeile; dară atunci avea podagră și vorbea de tîrfa din Babilon.[55]

PAJUL: Nu v-amintiți cînd a văzut un purice lipit de nasul lui Bardolph și a spus că e un suflet negru care arde în focul iadului?

BARDOLPH: Apoi, combustibelul prin care se întreținea focul s-a dus. Doar cu bogăția asta m-am ales în slujba lui.

NYM: N-o luăm din loc? Regele trebuie să fi plecat din Southampton.

PISTOL: Dă-mi gura ta, iubito! Hai la drum!
Ai grijă de agonisita mea.
Cuminte fii! Lozinca-i: iei și dai!
În nimeni nu te-ncrede!
Că jurămîntul este-un fir de pai,
Credința e la om precum e ceara,
Și paza bună-i cel mai bun zăvod.
„Ia seama!" fie-ți sfetnic, porumbițo!
Hai, șterge-ți ochii! Voi, fîrtați, la arme!
Pornim spre Franța. Sîngele să-i sugem!
Ca lipitorile, băieți, să-l sugem!

PAJUL: Se zice că nu-i o hrană tocmai sănătoasă.

PISTOL: Atinge-i gura dulce și la drum!

BARDOLPH: Bun rămas, hangițo! *(O sărută.)*

NYM: Eu nu pot s-o sărut, asta-i socoteala, dar adio!

PISTOL: Arată-te o bună gospodină
Și-ți poruncesc să ții-ncuiată casa.

HANGIȚA: Drum bun. Adio!

(Ies.)

SCENA 4

În Franța. În palatul regelui. Fanfara.
Intră regele Franței, Delfinul, ducii de Berry și Bretagne. Conetabilul și alții.

REGELE FRANȚEI: Cu mari oștiri asupra-mi Henric vine
Și-i datoria noastră cea dintîi
Regește-n apărare să-i răspundem.
Iar ducii de Berry și d'Orléans,
Cu ducii de Brabant și de Bretagne
Să plece-ndată. Grabnic însoțindu-i,
Tu, prinț Delfin, vei drege și-ntări
Cu oști viteze, mijloace de luptă,
Cetățile de margine ce-avem.
Cumplită Anglia se năpustește
Asupră-ne, ca apele-ntr-un sorb.
Să luăm măsuri precum ne-nvață teama,

Şi pildele pe care ni le-a dat
Acel duşman de moarte şi hulit
Pe cîmp de luptă.

DELFINUL: O, temut părinte,
E foarte nimerit să te-narmezi
În contra inamicului. O ţară
Nu trebuie să lîncezească-n pace:
Chiar dacă nu ne-ameninţă nimic
Aceste pregătiri şi-ntărituri,
Şi strîngeri de oştiri, se cer făcute
Ca-n starea de-aşteptare de război.
Deci bine-i să pornim să cercetăm
Ce părţi bolnave-ori slabe are Franţa:
Dar asta fără s-arătăm vreo teamă,
Cum dacă s-ar afla că Englitera
Petrece şi dansează de Rusalii[56].
Iar sceptru-i e purtat de-un tinerel
Buimac şi josnic, sec şi caraghios,
Atît de năzdrăvan, că n-avem teamă
De-această ţară.

CONETABILUL: Prinţ Delfin, o vorbă:
Te-nşeli adînc asupra-acestui rege.
Măria ta pe solii-ntorşi întreabă-i
Cît de măreţ le-a ascultat solia,
Ce nobili sfetnici are-n jurul său,
Cu ce măsură ştie să-ţi răspundă,
Cît de cumplit e-n dîrza-i hotărîre!
Vei înţelege-atunci, că-n tinereţe,
De-a fost un uşuratic, ca şi Brutus[57],
El ascundea ca sub un înveliş,
Sub haina nebuniei, cuminţenia,
Aşa cum rădăcina mai plăpîndă
Se-ngroapă sub gunoi de grădinar,
Mai gingaşă ca să răsară-ntîia.

DELFINUL: Nu-i chiar aşa, seniore conetabil,
Dar nu-i nimic, deşi gîndesc altfel:
Mai bine-i cînd te aperi de duşman,
Să-l socoteşti mai tare decît este,
Căci iei măsuri depline de-apărare,
Că dacă te scumpeşti, faci ca zgîrcitul
Ce-şi pierde haina, să cîştige-un petic.

REGELE FRANŢEI: Să-l luăm pe Henric drept un rege mare
Şi-n contră-i, prinţi, puternic vă-narmaţi!

Pe seamă-ne s-au îmbuibat ai săi.
Se trage dintr-o stirpe sîngeroasă
Ce bîntuie pe-al nostru plai străbun:
Dovadă-i amintirea de rușine
A-nfrîngerii de la Crecy.[58] Acolo
Căzut-au prinții noștri prizonieri
În mîna-acelui prinț de neagră faimă,
Eduard cel Negru, cînd al său părinte
Pe munte sus, el însuși ca un munte,
Și-ncununat de soarele de aur,
Sta neclintit și urmărea c-un zîmbet
Pe mult viteazul său fecior cum strică
Lucrarea firii și cum nimicește
Tiparele de Domnul plăsmuite
Și de părinți, în douăzeci de ani.
E-un ram al ăstui trunchi biruitor,
Și cată să ne temem de ursita-i
Și de puterea cea-născută-n el.

(Intră un crainic.)

CRAINICUL: Soli de la Henric, regele-Engliterii,
Măriei tale-i cer a fi primiți.

REGELE FRANȚEI: Îi voi primi de-ndată. Du-te și-adu-i.

(Ies crainicul și cîțiva seniori.)

Vedeți amici, e vînătoarea-n toi.

DELFINUL: Întîmpin-o și-oprește-o. Cînd se teme,
Copoiul latră mai vîrtos vînatul
Ce fuge hăt-departe-n față-i. Sire!
Pe Henric ia-l de scurt și fă-l să simtă
În ce regat domnești. Nu-i un păcat
Atît de mare dragostea de sine
Cît nepăsarea față de ce ești.

(Se întorc curtenii cu Exeter și suita.)

REGELE FRANȚEI: Sosești din partea fratelui englez?

EXETER: Din parte-i. Și-ți trimite-acest salut:
În numele Prea Sfîntului, îți cere
În sine-ți să te-aduni și să te lepezi
De slava de-mprumut pe care-o porți
Și care, prin al cerurilor har,

Prin legea ginților, prin legea firii,
E dreptul său și alor săi urmași:
Coroana deci, și toate-acele onoruri,
Prin datină și-a vremilor poruncă,
De-al Franței tron legate. Ca să știi
Că nu ne este cererea vicleană
Nici fără de temei și dezgropată
Din roasa filă-a vremilor apuse,
Și nici scurmată-n pulberea uitării,
El arborele-acesta ți-l trimite,
Doveditor cu fiecare-i creangă.

(Îi întinde un pergament.)

Ar vrea să cercetezi acest răboj
Și de-i găsi că-ntr-adevăr se trage
Din prea-vestitu-ntre vestiți străbuni,
Din Eduard rege cel de-al treilea,
Îți cere să te lepezi de coroana
Și de regatul stăpînit de tine
Cu totul pe nedrept în locul său:
Firesc și-adevărat moștenitor.

REGELE FRANȚEI: Și-altminteri, ce se-ntîmplă?

EXETER: Vei fi constrîns prin sînge...
— Ascunde-ți sceptrul
Și-n suflet chiar, și tot ți-l scurmă-afară,
Căci a pornit, furtună de văpaie
Ca Jupiter, în tunet și cutremur,
Să te răpună dacă nu-l asculți.
Și-ți cere-n numele lui Dumnezeu
Să lași coroana și să-ți fie milă
De biete vieți spre care-acest război
Flămînd își cască gura-i uriașă.
Asupra-ți, deci, al văduvelor plîns
Și lacrima orfanilor să cadă,
Și sîngele bărbaților uciși,
Suspinele-ntristatelor fecioare
Jelind de soți, părinți și dragi logodnici,
Pe care-acest vîrtej îi va-nghiți.[59]
Aceasta-i vrerea lui și-amenințarea,
Și-a mea solie. Prințului Delfin
Adusu-i-am, de este-aci de față,
Anume pentru el, o închinare.

REGELE FRANȚEI: Din parte-mi, chibzui-voi toate-acestea,
Iar mîine-i duceți fratelui englez
Răspunsul meu.

DELFINUL: Iar cît despre Delfin,
Aicea sînt: ce daruri i-ați adus?

EXETER: Dispreț, sfidare,-ocară și rușine,
Și tot ce poate, fără-a se-njosi,
Să-ți mai trimită-un suveran puternic
Ce pune prețu-acest asupra ta.
Așa vorbește regele, și dacă
Măritul tău părinte nu-ndulcește,
Prin împlinirea cererilor mele,
Amara ta batjocură, atunci
Atît de-ngrozitor îți va răspunde
Că hrubele boltite-n sînul Franței
Te vor mustra că l-ai jignit într-astfel,
Și-ți vor întoarce-n îndoit răsunet
Batjocura, prin bubuit de tun.

DELFINUL: Să-i spui că dacă tatăl meu se-nclină,
Nu-i voia mea: că n-am dorință alta
Decît cu-al vostru rege să dau piept.
De-aceea i-am trimis acele mingi,
De la Paris, fiind mai potrivite
Cu tinerețea și-ngîmfarea lui.

EXETER: Tot în Paris, el va surpa-n schimb Luvrul,
De-ar fi chiar cea mai strălucită Curte
Din cîte-s în puternica-Europă.
Și vei găsi, fii sigur, osebire —
La fel ca noi, supușii săi uimiți —
Văzîndu-l cum e azi și cum fusese
În anii tinereții lui dintîi.
Azi vremea fir cu fir și-o drămuiește
Și vei citi-n prăpădul vostru toate,
De-o trebui să mai rămînă-n Franța.

REGELE FRANȚEI: Vei ști chiar mîine tot ce-am hotărît.

EXETER: Grăbește-te, să nu sosească Henric,
Să-ți ceară socoteală de zăbavă:
Pe-acest pămînt el a și pus piciorul.[60]

REGELE FRANȚEI: Curînd vei duce vorbe de-mpăcare.
O noapte-i mic răgaz, prea scurt răsuflu,
Să dai răspuns în trebi atît de grele.

(Trîmbițe. Iese.)

ACTUL III

PROLOG

Intră Chorus

Cu-aripi de vis grăbita-mi povestire
Și-ntinde zborul repede ca gîndul.
Vă-nchipuiți că l-ați văzut pe rege,
De luptă pregătit, cum s-a-mbarcat
Pe chei la Hampton, cînd viteaza-i flotă
Desfășura drapele de mătase
Pe tînărul Apolo[61] vîntuindu-l.
Lăsați-vă în voia-nchipuirii,
Vedeți-i cum se cațără pe sarturi
Pe tinerii matrozi, și auziți
Poruncile din fluiere-ascuțite
Cum spintecă nedeslușita larmă.
Uitați-vă la velele de in,
Umflate-n vînt, cum trag prin brazda mării
Înaltele carene ce țin piept
Trufașelor talazuri. De pe țărmuri
Priviți în gînd pe valul nestatornic
Cetatea-n legănare. — Așa arată
Măreața flotă-n drumu-i spre Harfleur.
Urmați-o dar, urmați-o! Și vă prindeți
Pe pînzele acestor năvi cu gîndul
Iar Anglia lăsați-o-n tihna ei,
Ca-n mortul ceas al miezului de noapte,
Păzită de bunici, de prunci și babe,
Cei storși de vlagă sau cei prea nevîrstnici,
Că unde-i cel ce-avînd în barbă-un fir
De-abia mijit, să nu-nsoțească-n Franța
Pe-acești aleși și vajnici cavaleri?
La lucru gîndul: iată un asediu
Și tunurile pe afet, pîndind

Harfleurul întărit cu guri de moarte.
Pe solu-ntors de la francez, vedeți-l,
Spunînd lui Harry că măria sa
I-o dă pe Caterina, fata lui,
Și zestre niște jalnice ducate.
E vorbă de prisos.[62] Tunarul ager
Drăcescul tun l-atinge cu fitilul.

(Fanfară. Salvă de artilerie.)

Se surpă totu-n fața lui. Acum
Fiți buni, și-al nostru hronic ascultîndu-l
Cu ce-i lipsește,-l întregiți cu gîndul.

(Iese.)

SCENA 1

În Franța. În fața orașului Harfleur.
Alarmă.
Intră regele Henric, Exeter, Bedford, Gloucester și soldați cu scări de asalt.

REGELE HENRIC: La zidul spart dați iureș iar, băieți,
Sau umpleți-l cu trupurile voastre.
Nimic în timp de pace nu te prinde
Mai bine ca smerenia și sfiala,
Dar cînd îți urlă în auz războiul,
Te fă asemeni tigrului turbat.
Fă-ți trupul coardă, toarnă-ți foc în sînge,
Mînia să-ți ascundă blînda fire,
Cumplit să-ți fie ochiul în orbită:
Cum prin sabordul vasului pîndește
Un tun de-aramă. Apere-l sprinceana,
Cumplită ca o stîncă ce se pleacă
Deasupra temeliei cotropite
De cruntul și sălbaticul talaz.
Deci umflă-ți nările și-arată-ți colții,
Răsuflul ține-ți-l, și ia-ți avîntul.
Din răsputeri: pe ei, englezi preavrednici!
Voi, fiii celor încercați în lupte,
Acei părinți ce se băteau pe-aici,
Ca Machedon, din zori și pînă-n seară,
Iar paloșul în teacă și-l puneau
Cînd nimeni nu le mai stătea-mpotrivă,
Să nu vă faceți numele de rîs,
Fiți demni de cei căror le ziceți tată,

Dați pildă celor mai de rînd ca voi
Și-i învățați să lupte. Voi, plăieși[63],
Al căror trup e trup din Englitera,
Să văd în voi a țarinelor vlagă,
De-al vostru neam să jur că sînteți vrednici;
Așa și cred: că printre voi nu-i nimeni,
Oricît de-umil și slab, să n-aibă-n ochi
O mîndră scînteiere. Văd cum stați,
Ca niște-ogari zoriți ce joacă-n lanț.
Vînatu-i slobod. Vă urmați îndemnul!
Strigați în iureș: „Dumnezeu cu Henric,
Cu Englitera și cu Sfîntul Gheorghe!"[64]

(Se reped toți spre metereze. Fanfară. Salve de artilerie.)

SCENA 2

Același loc.
Intră Nym, Bardolph, Pistol și Pajul.

BARDOLPH: Înainte, pe ei! La zidul spart, la zidul spart!

NYM: Stăi, rogu-te, caporale, că s-a întețit rău pîrjolul; cît despre mine, n-am șapte vieți: prea s-a încins comedia asta. Așa-i cîntecul!

PISTOL:
E-un cînt adevărat și glume cîte vrei
Și plouă lovituri și mor oștenii
Și scut și spadă de oțel
Prin plaiuri roșii de măcel
Își dobîndesc etern renume.

PAJUL: De-aș fi acum într-o cîrciumă la Londra! Mi-aș da toată faima ca să beau o cană cu bere, într-un loc mai ferit.

PISTOL: Și eu!
De-ar fi de-ajuns ca să doresc
Și dorul să mi-l împlinesc
Acolo aș zbura.

PAJUL:
Așa se cade,
Dar bine nu-mi șade
Ca păsării ce fluieră pe ram.

(Intră Fluellen.)

FLUELLEN: Hai la zit, potăi ce sînteți. Înapoi, frigoșilor!

(Îi împinge înainte.)

PISTOL: Îndură-te de oamenii de lut
O, mare duce, stîmpără-ți mînia,
O, stîmpără-ți mînia, mare duce!

Cocoșule, mînia potolește-ți; ia-o mai domol, puișorule!

NYM: Ăsta are haz, dar înălțimea ta e în toane rele.

(Ies Nym, Pistol, Bardolph, urmați de Fluellen.)

PAJUL: Oricît aș fi eu de tînăr, dar tot i-am cîntărit pe ăștia trei fanfaroni. Le sînt slujitor la toți trei; dar tustrei de m-ar sluji și tot n-ar fi pentru mine cît unul singur; fiindcă, zău, trei asemenea rable nici nu fac laolaltă cît un om. Bardolph are ficatul alb și nasul roșu, astfel că face el pe grozavul, dar de bătut nu se bate niciodată. Pistol are o limbă ucigașă, dar o sabie pașnică, din care pricină taie la bureți, însă nu-și știrbește tăiușul. Cît despre Nym, a auzit că oamenii scumpi la vorbă sînt cei mai tari; și de aceea se ferește pînă și să-și spună rugăciunea, ca să nu fie luat drept un fricos; dar pe cît de puține-i sînt cuvintele, pe atît de puține îi sînt și isprăvile mărețe; că niciodată n-a spart capul cuiva, doar pe-al lui și l-a spart, o dată, cînd se îmbătase și a dat într-un stîlp. Ăștia șterpelesc toate cele și le botează cumpărături. Într-un rînd, Bardolph a furat o cutie de vioară, a purtat-o cu el douăsprezece leghe și a vîndut-o apoi cu trei parale. Nym și Bardolph s-au prins frați de cruce la furat; și la Calais[65] au sfeterisit o lopată de cărbuni. Din asta am văzut că sapa și lopada se alege de astfel de oameni. Ar vrea ei să-mi stea mîna prin buzunarele oamenilor, cum le stau batista sau mănușile; dar nu mă lasă firea mea de cavaler să culeg din buzunarele altora ca să vîr într-al meu; asta înseamnă să te alegi numai cu belele. Mai bine îi las încolo și-mi caut o altă slujbă mai bună: am un stomac prea delicat, nu poate îndura toată nemernicia lor și de asta mă lepăd de ei.

(Iese.)
(Reintră Fluellen urmat de Gower.)

GOWER: Căpitane Fluellen, trebuie să mergi îndată la săpături: ducele de Gloucester vrea să-ți vorbească.

FLUELLEN: La săpeturi? Spune la tuce nu-i pine să merji la sapeturi. Uite, fezi, sapeturi nu se botrifesc cu reculile de la rezpel: concafitate te la el nu e testul de mare; uite, fezi, tușmanul, poți să i-o spui și tucelui, vezi tumnata, și-a făcut și el sapeturi

cu douăsprezece picioare mai jos; Jesus! eu cred că o să arunc totul în aer, tacă nu se iau măsuri.

GOWER: Ducele de Gloucester, căruia i s-a dat comanda asediului, e sfătuit la rîndul său de un irlandez, un nobil foarte viteaz, pe legea mea.

FLUELLEN: Căpitanul Macmorris, nu este așa?

GOWER: Așa mi se pare.

FLUELLEN: Jesus! E un prost cum nu se afla altul pe lume. Am s-o tofetesc chiar la parpa tumnealui. Uite, fezi, nu are nici atîta pricepere în meșteșugul rezpelului cel atefărat, de la romani[66], cît are un cățeluș.

(Intră Macmorris și Jamy, la distanță.)

GOWER: Iată-l că vine. Și cu el este și căpetenia scoțienilor, căpitanul Jamy.

FLUELLEN: Căpitanul Jamy e un cafaler plin de taruri minunate, ce e trept; și cu mult pricepere și cunoștințe în arta feche a rezpelului, tupă cum am făzut și eu că tă ortinele. Slafă Tomnului, el este în stare să-și spună părerea la fel de pine ca orice alt ostaș tin lume, tespre reculele rezpelului în trecut, la romani.

JAMY: Bună ziua, căpitane Fluellen!

FLUELLEN: Te salut, prea cinstite căpitane James.

GOWER: Ce s-a întîmplat, căpitane Macmorris? Ați și lăsat săpăturile? Au și isprăvit pionierii?

MACMORRIS: Doamne Dumnezeule! Proaștă treabă! Ș-a lășat lucrul, trîmbițele au șunat retragerea. Mă șur, uite, pe mîna așta și pe șufletul tatei, că nu e treabă bună; lucrul a și fost părășit; într-un ceas aș fi făcut șă șară în aer orașul, așa șă-mi ajute Dumnezeu! Of! Da e proaștă treabă, proaștă de tot. Pe legea mea că e proaștă.

FLUELLEN: Căpitane Macmorris, mă rog frumos, frei să-mi îngădui o conforbire cu tumnata, pe te-o parte prifind și guprinzînd meșteșuc de rezpeluri la romani, într-un fel de tiscuțiune, uite, fezi, de tezpatere prietenesc, pe te-o parte ca să-mi fac o părere și pe alta parte ca să-mi tesfătez spiritul cu tot ce prifește reculile artei militare: de asta este forba.

JAMY: Strașnic de bine! Pe legea mea! Dragi căpidani! Și dacă-mi dați voie, am să-mi spun și eu cuvîntul, cînd o fi prilejul nemerid, zău așa!

MACMORRIS: Nu-i timp de prălăvrăgeală, Doamne, iartă-mă! În jiua de aji ș-au înfierbîntat toate: și vremea, și bătălia, și regele, și ducii: nu-i timp de palavre. Orașul e împreșurat, trîmbița

ne cheamă la spărturi; și noi ștăm de vorbă, Doamne, iartă-mă! și nu fașem nimic: mai mare rușinea pentru noi toți! Ce Dumnezeu! Mai mare rușinea să ștăm degeaba! Rușine! Pe legea mea! Și e gîturi de tăiat și multe de făcut; și nu șe face nimic, Doamne, iartă-mă!

JAMY: Pe sfînda lidurghie, nici nu închid ochii bine pîn'ce nu fac vreo ispravă, chiar de-ar fi să mă îngroape; da, chiar de ar fi să mor, am să mă port cît mai vitejește. Într-un cuvînt sau într-o mie, așa fac negreșit. Dar mi-ar plăcea să ascult o discuție între voi doi.

FLUELLEN: Căpitane Macmorris, uite, fezi, eu cret, tacă-mi tai voie, că nu sînt mulți din neamul tumitale...

MACMORRIS: Din neamul meu? Cine șe leagă de neamul meu? Un ticăloș, un fecior de lele, un pungaș, o pușlama. Ce-i cu neamul meu? Cine vorbește de neamul meu?

FLUELLEN: Uite, fezi, tacă iei lucrurile pe tos tecît le-am spus eu, căpitane Macmorris, poate că am să cret că nu te porți cu mine cu acel punăfoinț pe care ar trepui să-l ai din blin pentru mine, uite, fezi! fiint și eu om la fel de pun ca tum'ta atît în arta rezpelului, cît și în prifința nașterii și alte multe.

MACMORRIS: Eu nu te știu tot așa de bun ca mine; am șă-ți tai căpățîna, Doamne, iartă-mă!

GOWER: Domnilor, e o neînțelegere la mijloc!

JAMY: Asta-i mare pacoste!

(Se aud fanfare care vestesc o solie.)

GOWER: Orașul ne vestește un sol.

FLUELLEN: Căpitane Macmorris, cînt fa fi un brilej mai botrifit am să mă încumet să-ți tofetesc că cunosc reculile rezpelului; și acum, testul!

SCENA 3

În fața porților orașului Harfleur.

Guvernatorul și cîțiva cetățeni, pe metereze. La poalele acestora, oștiri engleze. Intră regele Henric și suita.

HENRIC: Ce hotărîri a luat guvernatorul?
E ultima tocmeală ce-o îngădui:
Sau vă predați la mila mea regească
Sau mîndri de-a muri-nfruntați mînia-mi.
Soldat sînt; cred că numele-mi stă bine,
Și spun că tunului de-i dau grai iarăși

Nu las Harfleurul, ruinat aproape,
Pîn' nu-l îngrop să zacă-n scrumul lui.[67]
Închise-s toate porțile-ndurării,
Și aspru, dîrz, ošteanul, fără milă,
Cu brațu-i crîncen în dezlănțuire,
Cu iadu-n suflet, va cosi ca iarba
Copiii-n floare, mîndrele fecioare.
Ce-mi pasă dacă un război păgîn,
Înveșmîntat în flăcări ca Satana,
Smolit la chip, tot ce-i nedezlegat
De jaf și pustiiri va-nfăptui?
Ce-mi pasă mie cînd din vina voastră
Va fi să cadă pradă siluirii
Copila voastră fără de prihană?
Ce frîu mai poate-opri destrăbălarea
Cînd lunecă la vale, nebunește?
Oștenilor turbați și puși pe jaf,
În van le strig atunci a mea poruncă:
La fel ar fi să chem la țărmuri chitul.
Deci, oameni din Harfleur, vă fie milă
De vetrele și de poporul vostru.
Cît încă-i țin pe-oșteni în ascultare,
Cît încă hoarea blîndă, rece,-a milei
Alungă norul greu duhnind, ce-ndeamnă
La jaf, ticăloșie și omoruri.
De nu, soldatul, — iată-l — orb de sînge,
Cu neagra-i mînă va tîrî de plete
Copilele țipînd asurzitor,
De bărbi de-argint părinții vi-i înșfacă,
Sleind de ziduri capul lor cinstit.
Copiii goi vă vor fi trași în țeapă,
Pe cînd, nebune, mumele lor urlă
Spre cer, precum femeile evreice
Cînd ucigașii lui Irod[68] vînau.
Ce vreți? În pace, viață pentru voi
Sau să pieriți, cu vină, prin război?

GUVERNATORUL: Nădejdea noastră astăzi ia sfîrșit.
Chemat de noi într-ajutor, Delfinul,
Răspunsu-ne-a că oastea tot nu-i gata
Să spargă-o-ncercuire-atît de mare.
Slăvite rege, îndurării tale
Predăm orașul și-ale noastre vieți.
Poftește în cetate, dă poruncă

Și fă ce vrei cu noi și-avutul nostru,
Căci nu putem să ne mai apărăm.

REGELE HENRIC: Deschideți porțile, — Exeter vino,
Mergi și pătrunde, unchiule,-n Harfleur,
Rămîi în el și bine-l întărește
În contra Franței. Ierți suflarea toată[69].
Eu, unchiule, mă trag înspre Calais,
Că vine iarna și-ntre-ai mei ostași
E molimă în toi și se lățește.
Sînt al tău oaspe la Harfleur diseară
Iar mîine fi-voi gata de drum iară.

(Trîmbițe. Regele și suita sa intră în oraș.)

SCENA 4

Rouen.
O cameră în palat.
Intră Caterina și Alice.

CATERINA: *Alice, tu as été en Angleterre, et tu parles bien le langage.*

ALICE: *Un peu, madame.*

CATERINA: *Je te prie, m'enseignez; il faut que j'apprenne à parler. Comment appelez-vous la main en anglois?*

ALICE: *La main? Elle est appelée* de hand.

CATERINA: De hand. *Et les doigts?*

ALICE: *Les doigts? Ma foi, j'oublie les doigts, mais je me souviendrai. Les doigts? Je pense qu'ils sont appelés* de fingres, *oui*, de fingres.

CATERINA: *La main*, de hand, *les doigts*, de fingres. *Je pense que je suis un bon écolier; j'ai gagné deux mots d'anglois vitement. Comment appelez-vous les ongles?*

ALICE: *Les ongles? Nous les appelons* de nails.

CATERINA: De nails. *Ecoutez! dites-moi, si je parle bien:* de hand, de fingres *et* de nails.

ALICE: *C'est bien dit, madame; il est fort bon anglois.*

CATERINA: *Dites-moi, l'anglois pour le bras.*

ALICE: De arm, *madame.*

CATERINA: *Et le coude?*

ALICE: De elbow.

CATERINA: De elbow. *Je m'en fais la répétition de tous les mots que vous m'avez appris dès a présent.*

ALICE: *Il est trop difficile, madame, comme je pense.*

CATERINA: *Excusez-moi, Alice; ecoutez:* de hand, de fingres, de nails, de arm, de bilbow.

ALICE: De elbow, *madame.*

CATERINA: *O, Seigneur Dieu, je m'en oublie:* de elbow. *Comment appelez-vous le col?*

ALICE: De neck, *madame.*

CATERINA: De neck. *Et le menton?*

ALICE: De chin.

CATERINA: De sin. *Le col*, de neck, *le menton*, de sin.

ALICE: *Ouy. Sauf vostre honneur, en vérité, vous pronnoncez les mots aussi droict que les natifs d'Angleterre.*

CATERINA: *Je ne doute point d'apprendre par la grâce de Dieu, et en peu de temps.*

ALICE: *N'avons-nous pas déja oublié ce que je vous ay enseignée?*

CATERINA: *Non, je réciteray à vous promptement:* de hand, de fingres, de mails...

ALICE: De nails, *madame.*

CATERINA: De nails, de arm, de ilbow.

ALICE: *Souf vostre honneur*, de elbow.

CATERINA: *Ainsi dis-je:* de elbow, de neck *et* de sin. *Commet appelez-vous les pieds et la robe?*

ALICE: De foot, *madame*, *et* de con.

CATERINA: De foot *et* de con? *O, Seigneur Dieu! ce sont des mots de son mauvais, corruptible, gros et impudique, et non pour les dames d'honneur d'user. Je ne voudrois prononcer ces mots devant les Seigneur de France pour tout le monde. Il faut*, de foot, *et* de con *néantmoins. Je reciterai une autre fois ma leçon ensemble:* de hand, de fingres, de nails, de arm, de elbow, de neck, de sin, de foot, de con.

ALICE: *Excellent, madame!*

CATERINA: *C'est assez pour une fois. Allons-nous à dîner.*

(Ies amîndouă.)

TRADUCEREA SCENEI

CATERINA: Alice, tu ai fost în Anglia şi vorbeşti bine limba engleză.

ALICE: Puţin, doamnă.

CATERINA: Te rog, învaţă-mă; trebuie să învăţ să vorbesc. Cum se zice „mînă“ pe englezeşte?

ALICE: Mînă? Se zice *de hand.*

CATERINA: *De hand.* Şi degetele?

ALICE: Degetele? Zău că am uitat degetele, dar îmi aduc eu aminte. Degetele? Îmi pare că li se zice *de fingres;* da, *de fingres.*

CATERINA: Mîna, *de hand;* degetele, *de fingres.* Cred că sînt un şcolar bun. Am aflat două cuvinte englezeşti la iuţeală. Cum ziceţi la unghii?

ALICE: Unghiile? Le numim *de nails.*

CATERINA: *De nails.* Ascultă. Spune-mi dacă pronunţ bine: *de hands, de fingres* şi *de nails.*

ALICE: Aţi zis bine, doamnă. E o englezească destul de bună.

CATERINA: Spune-mi cuvîntul braţ pe englezeşte.

ALICE: *De arm,* doamnă.

CATERINA: Şi cotul?

ALICE: *De elbow.*

CATERINA: *De elbow.* Am să repet toate cuvintele pe care le-am învăţat chiar acum.

ALICE: Cred că e prea greu, doamnă.

CATERINA: Ba să mă ierţi, Alice; ia ascultă: *de hand, de fingres, de nails, de arm, de bilbow.*

ALICE: *De elbow,* doamnă.

CATERINA: O, Doamne! Am uitat! *De elbow.* Cum ziceţi la gît?

ALICE: *De neck,* doamnă.

CATERINA: *De neck.* Şi la bărbie?

ALICE: *De chin.*

CATERINA: *De sin.* Gîtul, *de neck,* bărbia, *de sin.*

ALICE: Da. Într-adevăr, pronunţaţi cuvintele tot aşa de bine ca cineva care s-ar fi născut în Anglia.

CATERINA: Fără îndoială că am să învăţ, cu ajutorul lui Dumnezeu, în scurt timp.

ALICE: N-aţi uitat ce v-am învăţat?

CATERINA: Nu, am să-ţi spun numaidecît: *de hand, de fingres, de mails...*

ALICE: *De nails,* doamnă.

CATERINA: *De nails, de arm, de ilbow.*

ALICE: Mă iertaţi, *de elbow.*

CATERINA: Aşa am zis şi eu: *de elbow, de neck, de sin.* Şi cum ziceţi la picior şi la rochie?

ALICE: *De foot,* doamnă, şi *de con.*

CATERINA: *De foot* şi *de con?* O, Doamne! Vorbele astea sună urît, grosolan, deşănţat şi fără ruşine, nu pot fi folosite de doamnele de la curte. Pentru nimic în lume n-aş putea să rostesc astfel de vorbe în faţa seniorilor francezi. Pfui! *De foot* şi *de con.* Cu toate acestea, am să mai spun încă o dată lecţia întreagă: *de hand, de fingres, de nails, de arm, de elbow, de neck, de sin, de foot, de con.*

ALICE: Foarte bine, doamnă.

CATERINA: Ajunge pentru o dată. Haidem la masă.

SCENA 5

Acelaşi loc.
Intră regele Franţei, Delfinul, Ducele de Bourbon, Conetabilul Franţei şi alţi seniori.

REGELE FRANŢEI: E sigur c-a trecut de rîul Somme.
CONETABILUL: Mai bine, sire, să plecăm din Franţa,
Să nu ne batem. Ne lăsăm avutul
Şi-unui popor barbar îi dăm pe mînă
Podgoriile noastre.
DELFINUL: *Dieu vivant*[70]!
Să fie oare-n stare-un pumn de mlade,
Din vlaga alor noştri, rămăşiţă,
Altoi crescut într-un sălbatic trunchi[71],
S-o ia prin nori aşa fără de veste,
Privind de sus pe cei ce i-au sădit?
BOURBON: Normanzi sînt, dar bastarzi: normanzi bastarzi!
Mort de ma vie[72]! De nu-i oprim din mers,
Mai bine-mi vînd al meu ducat, şi-mi cumpăr
Un petic de moşie mocirloasă,
În Albion[73], ostrovul colţuros.
CONETABILUL: De unde-atît avînt, *Dieu des batailles*[74]?
Din ţara lor de neguri, ploi şi beznă,
Cu soare pal, privind, ca-n rîs, chiorîş,
De-omoară rodul? Apa lor sălcie
— La supă de orz şi la mîrţoage bună —
Dezgheaţă vinele, şi-i întărîtă?
Iar noi, c-un aprig sînge-aprins de vin,
Să degerăm? Pe-al Franţei nume, nu!
Să nu mai stăm ca ţurţurii de streşini,
Cînd un popor mai rebegit asudă,
Cu vajnici tineri, pe-ale noastre plaiuri,
Sărace numai prin stăpînii lor.
DELFINUL: Pe legea mea,
Se rîd de noi femeile franceze
Şi spun pe şleau că vlaga ne-am pierdut-o,
S-or da la trup cu tinerii englezi
Să-mpuie Franţa cu bastarzi războinici.
BOURBON: Ei ne poftesc la ei la şcoli de dans
Ca să ne-nveţe volta[75] şi coranta.[76]
Spunînd că harul nostru stă-n călcîie
Şi că sîntem fugari făr' de pereche.

REGELE FRANȚEI: Montjoy pe unde-i? Crainicul să plece,
Pe Henric rege, aspru să-l înfrunte.
Sus, prinți! mai bravi decît tăiușul spadei!
La luptă! Delabreth, 'nalt conetabil,
Tu, duce d'Orléans, Bourbon, Berry,
Brabant, Bar, Alençon și tu, Bourgogne,
Rambures, tu, Chatillon, și Vaudémont.
Beaumont, Grandpré, Roussi, Foix,
Fauconberg,
Lestrale, Bouciqault și Charolois[77],
Duci, prinți, seniori, baroni și cavaleri,
Scutiți-vă de-ocară tronul, casa,
Loviți pe Harry, ce-și perindă steagul
Muiat în sînge la Harfleur, prin Franța.
Ca lavina spre vale, sclava tristă,
În care-și scuipă Alpii troahna lor.[78]
Dați iama-n oastea lui, — sînteți puternici —
Și-n carul biruinții, la Rouen,
L-aduceți prins.

CONETABILUL: Așa vorbește-un rege.
Păcat că sînt puțini ostașii lui,
Bolnavi și hămesiți de-atîta umblet;
Cînd ochi va da cu oastea noastră,-i sigur
Că-și scapă inima-n haznaua fricii
Și vine, ca-ncheiere, cu peșcheș.

REGELE FRANȚEI: Zorește-l, conetabile, pe crainic,
Și regelui să-i spună că-i trimis
Să-ntrebe cît ne dă răscumpărare.
Tu, prinț Delfin, rămîi aci-n Rouen.

DELFINUL: O, nu, măria ta, te rog din suflet!

REGELE FRANȚEI: Răbdare! Trebui să rămîi cu noi.
Și-acum, seniori și prinți, la luptă sfîntă:
Și veste-mi dați că Anglia-i înfrîntă.

(Ies.)

SCENA 6

Tabăra engleză în Picardia
Intră Gower și Fluellen.

GOWER: Ce veste, căpitane Fluellen? Vii de la pod?[79]
FLUELLEN: Crete-mă că se face pună treabă la pot.

GOWER: E teafăr ducele de Exeter?

FLUELLEN: Tucele de Exeter este mărinimos ca Agamemnon[80]; e un om pe care eu iupesc și cinstesc tin tot sufletul și tin toată inima, și tatoria și ființa mea și existenz și toate puterile mele; slavă Tomnului că nu-i te loc rănit, tar apără potul cu mare vitejie, cu strașnic tisțiplin. Și este acolo la pot un stegar, care eu în sinea mea îl cret tot atît te fiteaz ca Marc Antoniu[81]; și e un om pe care nimeni nu-l bagă în seamă; tar tot eu am făzut că el își făcea tatoria cu părpăție.

GOWER: Cum zici că-l cheamă?

FLUELLEN: I se spune stegarul Pistol.

GOWER: Nu-l cunosc.

FLUELLEN: Ăsta e omul.

PISTOL:
Te rog să-mi faci un bine, căpitane,
Ești mult iubit de ducele Exeter.

FLUELLEN: Mulțumesc lui Tumnezeu, da! Și am meritat puțin iubire din parte-i.

PISTOL:
Bardolph e ostaș voinic și inimos,
Viteaz și vesel; soarta crudă însă
Și a norocului nebună roată,
Zeu orb,
Pe-o piatră ce se-nvîrte nencetat...

FLUELLEN: Ai puțină răptare, stegare Pistol. Zeița norocului e sucravită oarbă, cu basma pe ochi, ca să ne-arate că norocul orp este; și este sucravită și cu o roată, ca să ne arate că se învîrtește și că e schimpător și cu toane: asta e morala lucrului; și picior la ea uite, fezi, e prins pe-o roată rotuntă care se tă te-a tura, te-a tura; la trept forbint, poetul face minunată tescriere; seița norocului, strașnică morală!

PISTOL:
Norocul e vrăjmașul lui Bardolph,
Și-l prigonește: spînzurat va fi
Fiindc-a șterpelit un sfînt potir.
Cumplită moarte!
Să fie pentru cîini spînzurătoare
Și omul slobod fie. Nu-l lăsați
Ca șbilțul să-i sugrume-nghițitoarea.
Dar Exeter pentru-un sărman potir
A dat osînda morții!
Mergi, ducele ți-ascultă glasul, — spune-i,
Să nu lași firul vieții lui Bardolph
Să-l taie cu o funie de-un ban
Și pentru-o vină de nimica toată!
Oh! scapă-l și-am să-ți fiu îndatorat!

FLUELLEN: Stegar Pistol, parcă înțeleg ce frei să spui.

PISTOL: Atunci mă bucur.

FLUELLEN: Desigur, stegare, că nu-i nici o pucurie; uite, fezi, chiar de mi-ar fi frate, aș tori ca tucele să-și facă foia și să-l trimită la moarte; pentru că tisțiplin trebuie păstrat.

PISTOL: Mori dracului, cu-a ta prietenie,
Nu dau pe ea o ceapă degerată.

FLUELLEN: Pine!

PISTOL: O ceapă degerată.

(Iese.)

FLUELLEN: Prea pine!

GOWER: Stai, că ăsta e un ticălos, un netrebnic. Acum mi-amintesc: un codoș, un tîlhar.

FLUELLEN: La pot, crete-mă că rostea cele mai strașnice cufinte ce se pot fetea într-o zi de fară ca asta. Dar foarte pine. Ce-a spus el către mine e foarte pun, te asicur, cînd o feni fremea.

GOWER: Ce vrei? E un mincinos, un smintit, un pungaș care merge din cînd în cînd la război, ca să se împăuneze cu numele de soldat cînd se întoarce la Londra. Flăcăii de felul lui știu ca pe apă numele căpeteniilor și pot să te învețe pe dinafară toate isprăvile care s-au săvîrșit la cutare și cutare fortăreață, la cutare șanț, la cutare convoi; cine s-a purtat vitejește, cine a fost rănit, cine și-a pierdut gradul, ce locuri a ocupat dușmanul. Și toate acestea ți le povestesc minunat de bine, într-un grai războinic și împănat cu înjurăturile cele mai noi. Cînd te gîndești ce poate face o barbă tăiată la fel ca a generalului și o haină peticită din război, în mijlocul sticlelor spumoase și a minților înecate cu bere, nici nu-ți vine a crede. Ar trebui să poți cunoaște această rușine a veacului, căci altfel poți fi păcălit rău de tot.

FLUELLEN: Să-ți spun eu ce, căpitane Gower: pag seamă că el nu este te loc omul care îi place să se arate lumii; tacă eu găsesc o caură la platoșa lui, am să-i spun ce cret tespre el. *(Tobele bat.)* Auzi? Fine regele! Trebuie să forbesc cu el despre tot.

(Intră regele, Gloucester și soldații.)

FLUELLEN: Tomnul să te aibă în pază, măria ta!

REGELE HENRIC: Ce veste, Fluellen? Vii de la pod?

FLUELLEN: Cu foia măriei tale, da. Tucele de Exeter a apărat potul cu fitejie: francesii s-au retras, uite, fezi, și sînt multe isprăvi fiteze și strălucite; zău! tușmanul a stăpînit potul,

dar a fost silit să se retragă, şi tucele de Exeter e stăpîn pe pot. Pot să spun măriei tale că tucele e un părpat fiteaz.

REGELE HENRIC: Cîţi oameni ai pierdut, Fluellen?

FLUELLEN: Pierterile tuşmanului au fost foarte mare, nezpus de mare; tar în ce mă prifeşte, cret că tucele n-a piertut nici un om afară te acel care trepuie să fie spînzurat, fiintcă a prătat o piserică, unul Bardolph, tacă-l ştie cumva măria ta: toată faţa îi e numai pupuliţe şi coşuri şi negi şi parcă-i pîrşolită; şi pusele îi suflă spre nas care e ca un tăciune abrins cînt roş, cînt albastru; iar acum i s-a tăiat nasul şi focul i s-a stins.

REGELE HENRIC: Pe toţi tîlharii aceştia ar trebui să-i curăţim. Şi vă poruncesc cu dinadinsul ca în trecerea noastră prin ţară să nu se ridice nimic cu sila de prin sate, să nu se ia nimic fără plată şi nici un francez să nu fie batjocorit sau privit cu dispreţ. Cînd se joacă soarta unui regat, între cruzime şi blîndeţe, jucătorul cel mai nobil cîştigă cel dintîi.

(Fanfara. Intră Montjoy.)

MONTJOY: Mă ştii după veşmînt.

REGELE HENRIC: Eu te cunosc prea bine. Ce-ai de spus?

MONTJOY: A regelui, stăpînul meu, dorinţă.

REGELE HENRIC: Vorbeşte!

MONTJOY: Aşa grăieşte regele meu: „Spune-i lui Harry al Engliterei că deşi noi păream morţi, eram doar adormiţi. Mai bun ostaş decît graba e clipa prielnică. Spune-i că l-am fi respins la Harfleur dar n-am găsit cu cale să spargem buba unei jigniri înainte de a fi coaptă; acum e rîndul nostru să vorbim şi glasul nostru e glas împărătesc. Englitera se va căi de nebunia ei, îşi va recunoaşte slăbiciunea şi se va minuna de îngăduinţa noastră. Spune-i deci să se gîndească la preţul răscumpărării care trebuie să fie potrivit cu pagubele ce ne-au fost pricinuite, cu supuşii pe care i-am pierdut, cu ocara pe care am suferit-o; toate acestea, de-ar fi puse în cumpănă, ca să fie răscumpărate, ar atîrna greu faţă de micimea preţului. Visteria lui e prea săracă pentru pierderile noastre; pentru sîngele ce l-am vărsat, oştirea regatului său prea puţin numeroasă; iar pentru ocara făcută, el însuşi de-ar sta în genunchi la picioarele noastre ar fi o mulţumită prea săracă şi neînsemnată." La aceasta se mai adaugă o înfruntare: „Şi spune-i, ca încheiere, că i-a trădat pe cei ce l-au urmat: li s-a rostit osînda." Aşa grăit-a regele şi stăpînul meu, aceasta mi-e solia.

REGELE HENRIC: Ce nume porți? Solia ți-am aflat-o.
MONTJOY: Montjoy.
REGELE HENRIC: Ți-ai împlinit frumos însărcinarea.
Întoarce-te acum, te rog, la rege:
Să-i spui că n-am să-l caut chiar îndată,
Ci-nspre Calais doresc să merg în pace.
La drept vorbind, deși nu-i prea cuminte
Unui vrăjmaș viclean și priceput
Să-i fac mărturisiri,-a mea oștire
Slăbită-i mult de boli și-mpuținată.
Cei ce rămîn nu-s mult mai tari ca voi.
Ți-o spun, herald, pe cînd erau ei teferi,
Nu dam un om pe trei franceji de-ai tăi,
Îmi ierte Domnul lauda de sine,
Acest păcat mi-l suflă vîntul Franței,
Și-mi pare rău. Deci mergi l-al tău stăpîn,
Să-i spui că sînt aci. Întreg avutul
Mi-e-n trupul ăsta șubred și sărman
Și-o biată ceată firavă mi-e oastea.
Dar, Doamne-ajută, merg tot înainte.
Să-i spui, chiar însuși regele de-ncearcă,
Și orice alt vecin să-mi taie drumul.
Montjoy, pentru-osteneală,

(îi dă o pungă)

Mergi și roagă-l
Pe-al tău stăpîn să se gîndească bine:
Vom trece de-om putea. De-mi stați în cale,
Roșim cu-al vostru sînge negrul plai.
Cu bine deci, Montjoy! Pe scurt, răspunde-i:
Nu vrem război în starea-n care sîntem,
Da-n starea asta, nu fugim de el.
Așa să-i spui.
MONTJOY: Voi spune-ntocmai. Sire, mă închin.
GLOUCESTER: Doar n-or veni chiar azi asupra noastră.
REGELE HENRIC: Noi, frate,-n mîna Domnului ne-aflăm
Și nu-ntr-a lor. La pod! Se lasă noaptea.
Vom tăbărî deci dincolo de rîu
Și mîine-n zori de zi pornim la drum.

(Ies.)

SCENA 7

Tabăra franceză lîngă Azincourt.
Intră Conetabilul Franței, Rambures, ducele de Orléans, Delfinul[82] *și alții.*

CONETABILUL: Tii! Am cea mai bună armură din lume. De-ar fi odată ziuă!

ORLÉANS: Ai o armură strașnică. Dă-i însă și calului meu ce i se cuvine.

CONETABILUL: E cel mai bun cal din Europa.

ORLÉANS: Nu se mai face odată ziuă?

DELFINUL: Duce de Orléans, și dumneata, domnule Conetabil, vorbiți de cai și de armuri?

ORLÉANS: În privința aceasta, ești tare ca toți principii din lume.

DELFINUL: Ce noapte lungă! Nu mi-aș schimba calul pe nici unul din cîți stau pe patru picioare. *Ça! Ha!*[83] Saltă de la pămînt de parcă ar avea arcuri în măruntaie, *le cheval volant, Pégase, qui a les narines de feu!*[84] Cînd îl încalec, parcă zbor, sînt ca un șoim. Galopul lui înghite văzduhul, pămîntul cîntă cînd îl atinge, copita lui de corn e mai melodioasă decît fluierul lui Hermes.[85]

ORLÉANS: E de culoarea nucșoarei.

DELFINUL: Și are iuțeala piperului. Este un animal vrednic de Perseu. Doar foc și aer. Elementele greoaie, apa și pămîntul, nu se vădesc în el decît în clipa liniștită cînd călărețul îl încalecă. Ăsta e cal într-adevăr și toate celelalte dobitoace nu-s decît niște mîrțoage.

CONETABILUL: Firește, alteță, e un cal nemaivăzut, desăvîrșit.

DELFINUL: E regele cailor. Nechezatul lui e ca porunca unui domnitor; și înfățișarea lui te silește să te închini.

ORLÉANS: Destul, vere!

DELFINUL: Ba nu, un om care nu poate să aducă tot alte laude calului meu, de cînd se înalță ciocîrlia și pînă se întoarce oaia la staniște, înseamnă că e lipsit de duh. Este o temă tot atît de nesfîrșită ca marea; prefă nisipul în limbi grăitoare și calul meu va fi un subiect pentru fiecare din ele. Este un subiect vrednic să filozofeze asupra lui un împărat și e bun de călărit și pentru împăratul împăraților. Lumea întreagă, știută sau neștiută, trebuie să-și lase orice îndeletnicire și să se minuneze. Am scris altă dată un sonet în cinstea lui, care începea așa: „Minune a naturii..."

ORLÉANS: Am auzit și eu un sonet, scris în cinstea unei iubite, care începea astfel.

DELFINUL: Atunci l-a imitat pe cel compus de mine în cinstea calului; fiindcă el îmi ține loc de amantă.

ORLÉANS: Amanta domniei tale se poartă frumos.

DELFINUL: Cu mine, da; și aceasta-i condiția cerută, și însușirea de căpetenie a unei amante vrednice și de soi.

CONETABILUL: *Ma foi!*[86] Pare-mi-se că ieri amanta domniei tale zvîrlea îngrozitor.

DELFINUL: Așa o fi făcut și a domniei tale.

CONETABILUL: A mea n-avea frîu.

DELFINUL: O! Atunci pesemne că era bătrînă și cumsecade și călăreai ca un cavaler irlandez, fără pantaloni franțuzești și numai în nădragi.

CONETABILUL: Te pricepi la călărie.

DELFINUL: Așadar, lasă-mă să-ți dau un sfat: cei ce călăresc așa și nu iau bine seama dau în gropi. Mai bine să am un cal decît o iubită.

CONETABILUL: Mai bine să-mi ție iubita loc de gloabă.

DELFINUL: Află, Conetabile, că iubita mea are păr adevărat.

CONETABILUL: Dacă iubita mea ar fi o scroafă, i-aș putea aduce aceeași laudă.

DELFINUL: *Le chien est retourné à son propre vomissement et la truie lavée au bourbier*[87]; tragi foloase din toate.

CONETABILUL: Totuși nu-mi folosesc calul drept iubită și nici zicători așa de puțin potrivite cu vorba noastră.

RAMBURES: Domnule Conetabil, pe armura care am văzut-o în cortul domniei tale astă-noapte sînt stele sau sori?

CONETABILUL: Stele, seniore.

DELFINUL: Nădăjduiesc că unele din ele au să cadă mîine.

CONETABILUL: Și totuși cerul meu nu o să ducă lipsă.

DELFINUL: Se prea poate, porți o sumedenie de prisos: cinstea ar fi mai mare dacă ai pierde cîteva din ele.

CONETABILUL: Întocmai cum poartă calul laudele alteței voastre: ar galopa mai bine dacă-ar da de pămînt cu toată lăudăroșenia.

DELFINUL: Măcar de-aș fi în stare să-l încarc eu cu toate laudele ce i se cuvin! Nu se mai face odată ziuă? Mîine am să călăresc o milă întreagă pe un drum pietruit cu căpățînile englezilor.

CONETABILUL: Eu n-aș îndrăzni să spun așa ceva, de teamă să nu rămîn de rușine. Tare aș vrea să se facă ziuă, i-aș trage bucuros de urechi pe englezi.

RAMBURES: Cine face prinsoare cu mine că prind douăzeci de englezi?

CONETABILUL: Pînă ce-i prinzi pe ei, vezi să nu fii prins cumva.
DELFINUL: E miezul nopții. Mă duc să-mi gătesc armele.
ORLÉANS: Delfinul de-abia așteaptă zorile.
RAMBURES: De-abia așteaptă să-i mănînce pe englezi.
CONETABILUL: Cred că o să-i mănînce pe toți cîți i-o ucide.
ORLÉANS: Jur pe mîna dalbă a domniței mele că e un principe viteaz.
CONETABILUL: Jură-te pe piciorul ei, ca să-ți poată călca jurămîntul.
ORLÉANS: De bună seamă, este un vrednic gentilom francez.
CONETABILUL: A fi vrednic înseamnă a face mereu ceva; și el mereu face cîte ceva.
ORLÉANS: N-am auzit să fi făcut vreun rău cuiva.
CONETABILUL: Nici mîine n-o să facă; și totuși o să-și păstreze faima.
ORLÉANS: Eu unul știu că e viteaz.
CONETABILUL: Mie mi-a spus-o cineva care-l cunoaște mai bine ca domnia ta.
ORLÉANS: Cine anume?
CONETABILUL: Apoi, dè! Mi-a spus-o chiar el însuși; și spunea că puțin îi pasă dacă o mai știu și alții...
ORLÉANS: Nici nu trebuie să-i pese; doar nu-i o virtute ascunsă.
CONETABILUL: Ba este, monseniore, pe cinstea mea! N-a văzut-o nimeni niciodată, poate numai lacheul lui; e o vitejie sub obroc. Cum o lași slobodă, s-abate.
ORLÉANS: Decît multe și tot rele, mai bine una și bună.
CONETABILUL: La zicătoarea asta, eu răspund cu alta: „Prietenia e lingușitoare".
ORLÉANS: Și eu răspund: „Nu e dracul atît de negru".
CONETABILUL: Bine-ai zis! Prietenul domniei tale în chip de drac! Să ai în vedere și vorba aceea: „Ucigă-l toaca și ducă-se pe pustii".
ORLÉANS: La zicători ești neîntrecut și cum încă! Nebunul aruncă o piatră...
CONETABILUL: Ai cam întrecut măsura.
ORLÉANS: Nu e întîia oară că te întrec.

(Intră un crainic.)

CRAINICUL: Monseniore conetabil, englezii se găsesc la o mie cinci sute de pași de corturile măriei voastre.
CONETABILUL: Cine a făcut măsurătoarea?
CRAINICUL: Contele de Grandpré.

CONETABILUL: Un gentilom viteaz și destoinic. De s-ar face odată ziuă! Vai! Bietul Henric al Angliei nu tînjește ca noi după răsăritul soarelui!

ORLÉANS: Ce mai bădăran ticălos e și regele ăsta al Angliei, să hoinărească așa cu toți nătărăii după el, fără să știe unde merge.

CONETABILUL: Dacă englezii ar avea nițică minte, ar lua-o la goană.

ORLÉANS: Tocmai asta le lipsește; căci dacă-ar avea căpățînile căptușite cu puțin bun-simț, n-ar putea purta chivăre așa de grele.

RAMBURES: Insula asta a Engliterei dă naștere tot la făpturi viteze. Dulăii lor sînt de-o îndrăzneală neîntrecută.

ORLÉANS: Javre turbate, se reped cît ai clipi din ochi cu capul în botul ursului, care li-l sfarmă ca pe un măr putred. Tot așa poți spune că e viteaz puricele care îndrăznește să-și ia gustarea pe buza leului.

CONETABILUL: Firește! Și oamenii sînt la fel de vînjoși și de aprigi ca și dulăii întărîtați. Mințile lor, însă, și le lasă acasă, la neveste. Dă-le ciozvîrte mari de vacă, dă-le fiare și oțeluri: au să mănînce ca lupii și au să se bată ca dracii.

ORLÉANS: Da, dar englezii ăștia duc o lipsă cumplită de carne de vacă.

CONETABILUL: Atunci mîine vom băga de seamă că au doar poftă de mîncare și n-au poftă de harță. E vremea să ne înarmăm. Să mergem!

ORLÉANS: E două. Cînd pe cer va fi iar soare
Să prindem cîte-o sută fiecare.

(Ies.)

ACTUL IV

PROLOG

Intră Chorus

Vă-nchipuiți acum un timp în care
Crescînde bezne, zvonuri strecurate
Chivotul larg al lumilor îl umplu.
Un zumzet dus din lagăr într-alt lagăr,
A două oști, adoarme-n sînul nopții,
Și străji din loc în loc aud consemnul,
Șoptit în taină,-al pazei celeilalte.
Răspunde foc la foc, și-n flăcări pale
Umbritul chip oștirile-și zăresc,
Și cal pe cal se-nfruntă și nechează
Auzul surd al nopții străpungîndu-l.
Dînd zor armurierii, cu ciocanul,
La zaua cavalerilor, prin corturi,
Țin isonul cumplitei pregătiri.
Cocoșii cîntă-n sat. Bat orologii
De ceasul trei al zorilor în somn.
Încrezători și mîndri de-al lor număr,
Prea veseli, liniștiți francezii-n suflet
Pe-al lor hulit dușman îl joacă-n zaruri
Și mustră noaptea-nceată și schiloadă
Că, hîdă și smintită vrăjitoare,
Întîrzie și șchioapătă pe drum.
Pe cînd englezii, bieții osîndiți
Ca niște oameni gata pentru jertfă,
Stau resemnați la focurile lor
Cu gîndul la primejdia din zori,
Și copleșiți, cu fețe scofîlcite,
În haina zdrențuită de război,

Par spectri fioroși în raza lunii.
Cel care-acum ar mai putea să-l vadă
Pe-al tristei gloate căpitan regesc
Umblînd din cort în cort, din strajă-n strajă,
O! cum ar mai striga: mărire lui!
Și laudă! că-și vede toți ostașii,
Le dă binețe, le zîmbește blînd,
Numindu-i frați de-un sînge și prieteni.
Nimic n-arată pe regescu-i chip
Că-ncercuit e de-o cumplită oaste.
Nici n-a pierdut o iotă de culoare
În veghea și-oboseala-ntregii nopți.
Ci, proaspăt, își învinge osteneala
Cu veselă, senină măreție.
Și orice hîtru galben și-abătut
Din ochii lui a prins curaj văzîndu-l.
Cu largă și solară dărnicie
Privirea lui se-mparte tuturora
Topind a spaimei ghcață. Deci tot omul,
Și nobil și de rînd, să vadă poate
Cum dat-am eu, nevrednic iconar,
Ceva din al lui Harry chip, în noapte.
Și-acuma teatrul nostru-i cîmp de luptă
Și trebui', vai! cu cinci florete știrbe,
Stîngaci încăierate, să-njosim
Mărețul Azincourt. Dar stați, priviți,
Și-n mintea voastră dintr-o parodie
Isprăvi aievea pot să reînvie.

(Iese.)

SCENA 1

Tabăra engleză la Azincourt.
Intră Regele Henric, Bedford și Gloucester.

REGELE HENRIC: Primejdia-i mare, Gloucester, ai dreptate;
Cu-atît mai mare fie-ne curajul.
Slăvit să fie Domnul, frate Bedford,
În fiecare rău e-un strop de bine,
De s-ar pricepe omul să-l găsească,
Să tragă și folosul, dîndu-și seama.

Că răi vecini ne scoală prea devreme
E sănătos, e și gospodăresc,
Dar ei ne sînt și-un cuget dinafară,
Predicatorii noștri, ce ne-ndeamnă
Să ne-mbrăcăm frumos ca să murim.
Așa putem din pir culege miere
Și-o-nvățătură chiar și de la dracu.

(Intră Erpingham.)

Salut, sir Tomas Erpingham, bătrîne!
Ți-ar sta sub capul dalb o pernă moale,
Mai bine decît aspra Franței iarbă.

ERPINGHAM: Nu, sire, mi-este drag acest culcuș.
Că pot să spun acum: dorm ca un rege!

REGELE HENRIC: E bine cînd te-mpaci cu suferința
Ca toți ceilalți, că duhu-i ușurat.
Și cînd ți-e mintea-nviorată-i sigur
Că-ntregul trup nensuflețit și mort
Tresare-n groapa lîncezelii sale
Și-nvie ca un șarpe năpîrlit,
Cu nouă agerime[88]. Sir Thomas,
Dă-mi haina ta. Voi, frații amîndoi,
Vorbiți de mine prinților în lagăr,
Ducîndu-le salutul meu. Degrabă
Doresc să-i văd pe toți la mine-n cort.

GLOUCESTER: Stăpîne, așa vom face.

(Gloucester și Bedford ies.)

ERPINGHAM: Să te-nsoțesc?

REGELE HENRIC: Nu, cavalere, du-te
Cu frații mei la lorzii Engliterei.
Aș vrea să stau cu sufletu-mi de vorbă
Și nimenea de față să nu fie.

ERPINGHAM: Te aibă-n pază-i Dumnezeu din cer
Pe tine, nobil Harry.

REGELE HENRIC: Mulțumescu-ți
O, suflete, că vorba ta-mi dă viață.

(Ies toți, afară de rege.)
(Intră Pistol.)

PISTOL: *Qui va là?*[89]
REGELE HENRIC: Un prieten.

PISTOL: Vorbește lămurit: ești ofițer?
Ori ești un om de rînd și din popor?
REGELE HENRIC: Sînt nobil și fac parte dintr-o ceată.
PISTOL: Și porți cu tine-o suliță grozavă?
REGELE HENRIC: Întocmai! Și tu?
PISTOL: Sînt tot atît de nobil ca-mpăratul.
REGELE HENRIC: Ești mai presus ca regele atuncea.
PISTOL: Oh! Regele-i o inimă de aur;
Ce mai cocoș! Și ce băiat de viață!
Vlăstar ales și din părinți de soi,
Năprasnic pumn! Eu tălpile-i sărut:
Mi-e drag din suflet spadasinul ăsta.
Dar tu cum te numești?
REGELE HENRIC: Harry le Roy[90].
PISTOL: Le Roy. Un nume galic. Ești din Cornwall?
REGELE HENRIC: O, nu! Sînt velș.
PISTOL: Cunoști pe Fluellen?
REGELE HENRIC: Da.
PISTOL: Să-i spui că-i trag cu prazu-n scăfîrlie
De Sfîntul David.
REGELE HENRIC: În ziua aceea să nu-ți porți pumnalul la pălărie ca nu cumva să ți-l înfunde și el în cap.
PISTOL: Ești prieten cu el?
REGELE HENRIC: Și ruda lui.
PISTOL: Atunci nu faci o ceapă degerată.
REGELE HENRIC: Mulțumesc. Dumnezeu cu tine!
PISTOL: Pistol mi-e numele.

(Iese.)

REGELE HENRIC: Se potrivește, că iei foc ușor.

(Se retrage.)
(Intră Fluellen și Gower, fiecare din altă parte.)

GOWER: Căpitane Fluellen!
FLUELLEN: Ei, pentru Tumnezeu, forpește mai încet! Cel mai uimitor lucru din lumea întreacă este cînd fezi că nu se ține seamă de străfechile și atefăratele legi și prifilegi ale rezpelului. Tacă ți-ai ta osteneala să cercetezi pătăliile marelui Pompei[91], te încretințez că ai găsi că-n tapăra lui Pompei nu era nici flecăreala nici zapaceala. Îți spun eu pe cufînt: ai să găsești că opiceiurile de rezpel, și grijile, și reculele, și cumpătarea, și buna cuființă sînt cu totul într-alt fel.

GOWER: Dar şi duşmanul e gălăgios! Doar l-ai auzit toată noaptea.
FLUELLEN: Uite, fezi, tacă tuşmanul e un macar şi un smintit şi un fanfaron limbut, crezi că e pine să fim şi noi macari şi smintiţi şi fanfaroni? Ia, spune trept, cu mîna pe conştiinţă?
GOWER: Am să vorbesc mai încet.
FLUELLEN: Te roc, te roc din suflet.

(Gower şi Fluellen ies.)

REGELE HENRIC: Deşi arată cam din alte vremuri
E-un gal cuminte, plin de vrednicie.

(Intră John Bates, Alexander Court şi Michael Williams.)

COURT: Frate John Bates, nu începe colo să mijească de ziuă?
BATES: Ba cred că da. Dar nu prea avem pricină să dorim lumina zilei.
WILLIAMS: Vedem noi colea zorile, dar pare-mi-se că n-o să-i mai vedem sfîrşitul... Cine-i acolo?
REGELE HENRIC: Un prieten.
WILLIAMS: Cine ţi-e căpitan?
REGELE HENRIC: Sir Thomas Erpingham.
WILLIAMS: Un comandant bătrîn şi încercat şi un nobil plin de omenie. Ia spune-mi, rogu-te, ce crede el de starea în care ne aflăm?
REGELE HENRIC: Că sîntem ca nişte oameni aruncaţi pe o limbă de nisip, care se aşteaptă să fie luaţi de valuri, la mareea viitoare.
BATES: Nu cumva i-o fi spus şi regelui părerea lui?
REGELE HENRIC: Nu. Şi nici nu se cădea s-o facă. Fiindcă, fie vorba între noi, cred că regele nu e decît un om ca şi mine. Miroase şi el micşunelele, cum le miros şi eu, vede şi el cerul şi pămîntul cum le văd şi eu. Are şi el simţuri la fel ca toţi oamenii. Dacă dai la o parte toate podoabele regeşti, rămîne omul în toată goliciunea lui. Cu toate că sentimentele lui rîvnesc mai sus, dar, cînd pogoară, apoi se prăbuşesc la fel de iute. Cînd are şi el, ca noi, cuvînt să se teamă, temerile lui sînt, fără doar şi poate, tot atît de amarnice ca ale noastre.[92] Şi atunci nu e cuminte să-i arate cineva vreo umbră de îndoială, ca nu cumva el să o lase să se vadă şi să-şi descurajeze ostaşii.
BATES: Oricît îi place lui să facă pe grozavul, cred că ar prefera să stea în gîrlă pîn-la gît, chiar şi pe o noapte friguroasă ca asta; şi eu i-aş dori-o. Ba aş vrea să fiu şi eu cu el; oricum, numai să nu fim aici.

REGELE HENRIC: Pe cinstea mea, să vă spun cum îl văd eu pe rege: cred că nu dorește să fie altundeva decît acolo unde este.

BATES: Mai bine aș vrea să-l știu singur aici, că atunci negreșit că ar fi răscumpărat, și-ar scăpa cu viață atîția oameni.

REGELE HENRIC: Mi se pare că nu prea ții la el dacă-i dorești să fie singur aici; deși pare să spui astea numai ca să-i pui pe ceilalți la încercare. Eu cred că nicăieri n-aș muri mai fericit decît alături de rege, pricina lui fiind dreaptă și lupta lui cinstită.

WILLIAMS: Asta n-avem de unde s-o știm.

BATES: Sau mai bine zis, nu ne privește; nouă ni-e de ajuns să știm că sîntem supușii regelui; dacă pricina lui e nedreaptă, ascultarea noastră față de rege ne spală de orice vină.

WILLIAMS: Dar dacă pricina nu-i dreaptă, chiar și regele o să dea strașnică socoteală în Ziua de Apoi, cînd s-or aduna laolaltă toate brațele și picioarele și capetele tăiate într-o bătălie și or începe să strige: „Am pierit în cutare loc"; unii din noi înjurînd, alții strigînd după felcer, unii jeluindu-și nevestele rămase în sapă de lemn pe urma lor, alții cu gîndul la datoriile pe care le au, iar alții la copiii lăsați golași. Teamă mi-e că dintre cei căzuți în luptă prea puțini mor cum se cuvine. Cum o să aibă gînduri miloase și evlavioase, cînd ei nu urmăresc altceva decît să verse sînge? Așadar, dacă oamenii ăștia mor neîmpărtășiți, o să fie o pată pentru regele care i-a îndemnat: că dacă lui nu-i dai ascultare, înseamnă să calci toate îndatoririle unui supus.

REGELE HENRIC: Atunci, dacă un fiu trimis de tatăl său să aducă niște mărfuri se îneacă în mare cu păcatele lui cu tot, ar trebui, după legea voastră, ca vina ticăloșiilor lui să fie aruncată asupra tatălui care l-a trimis; sau dacă un slujitor, ducînd, la porunca stăpînului său, o sumă de bani, este lovit de lotri și moare încărcat de fărădelegi pe care nu le-a ispășit, voi o să spuneți că treburile stăpînului sînt de vină că slujitorul merge în iad. Dar lucrurile nu stau așa; regele nu e ținut să răspundă de sfîrșitul fiecărui ostaș în parte, nici tatăl de-al fiului, sau stăpînul de-al slugii; fiindcă ei nu le-au vrut moartea cînd le-au dat o însărcinare. Pe de altă parte, dacă un rege a ajuns o dată la calea armelor, oricît de dreaptă i-ar fi cauza, nu poate încerca s-o cîștige numai cu ostași curați la suflet. Unii, de pildă, poartă vina unui omor precugetat și făptuit, alții au înșelat vreo fecioară, călcîndu-și jurămîntul, alții, care au însîngerat mai înainte dulcele sîn al păcii cu tîlhăriile și fărădelegile lor, își caută o scăpare în război. Chiar dacă

oamenii aceștia au înfrînt legea și au scăpat de pedeapsa ce li se cuvenea, chiar dacă au putut fugi de oameni, n-au aripi să fugă și de Dumnezeu; războiul e mîna dreaptă a Domnului, e răzbunarea lui. Așa că oamenii care au călcat cîndva legea regelui sînt pedepsiți abia acum în lupta pentru rege. Atunci cînd se temeau de moarte, au scăpat cu viață, iar atunci cînd cred că scapă, sînt răpuși; iar dacă mor fără grijanie, e tot atît de nevinovat regele de osînda lor de veci, pe cît era și de ticăloșiile săvîrșite mai înainte și pentru care sînt pedepsiți acuma. Supușii au îndatoriri față de rege, dar sufletul rămîne al lor. Iată de ce orice ostaș la război trebuie să se poarte ca un bolnav căzut la pat: să-și curețe sufletul de orice pată; murind în felul ăsta, moartea îi va fi cu priință, iar dacă nu moare, să binecuvînteze vremea pierdută cu această pregătire; și cel scăpat de la moarte nu e un păcat să cugete că, dăruindu-se Domnului de bunăvoie, i-a fost dat să supraviețuiască pentru a-l preamări pe El și a arăta și altora cum să se mîntuiască.

WILLIAMS: Firește, dacă un om moare nemîntuit, păcatul cade asupra capului său, iar regele nu poate răspunde pentru el.

BATES: Nici nu doresc să răspundă pentru mine; și sînt totuși hotărît să lupt din răsputeri pentru el.

REGELE HENRIC: Chiar eu l-am auzit pe rege cînd spunea că n-ar vrea să plătească nici o răscumpărare.

WILLIAMS: Ei, o fi zis și el, așa, ca să ne facă să luptăm mai cu inimă; dar cînd om fi cu beregata tăiată, poate plăti el orice răscumpărare că pentru noi totuna e.

REGELE HENRIC: Dacă trăiesc s-o văd și p-asta, nu mă mai încred în cuvîntul lui niciodată.

WILLIAMS: Vezi, să-i ceri socoteală! Ia, un biet supus acolo s-a supărat pe rege! Grozav lucru, ca bubuitura unei puști hodorogite! E ca și cum te-ai căzni să prefaci soarele în ghețar, făcîndu-i vînt cu o pană de păun. N-o să te mai încrezi în cuvîntul lui! Auzi ce nerozie!

REGELE HENRIC: Răbufneala ți-e cam tare; mi-ar sări țandăra dac-ar fi clipa mai prielnică.

WILLIAMS: Hai să ne batem, dacă scapi cu viață.

REGELE HENRIC: Bucuros.

WILLIAMS: Cum o să te mai recunosc?

REGELE HENRIC: Dă-mi încoace un zălog să-l port la pălărie. Și dacă tu cutezi să mi-l ceri înapoi, mă bat cu tine.

WILLIAMS: Ține mănușa mea. Dă-mi-o pe a ta.

REGELE HENRIC: Iat-o.

WILLIAMS: O s-o port și eu la pălărie. Dacă, după ce-o trece ziua de mîine, vii la mine și-mi spui: „Asta-i mănușa mea", uite, pe mîna asta mă jur că-ți trag un pumn după ceafă.

REGELE HENRIC: Dacă mai trăiesc s-o văd și p-asta, ți-ai găsit omul!

WILLIAMS: Mai bine te-ai duce să te spînzuri.

REGELE HENRIC: Fii pe pace! chiar dacă ar fi să te iau de lîngă rege și tot am s-o fac.

WILLIAMS: Numai să te ții de cuvînt! Rămîi cu bine!

BATES: Ia împăcați-vă, englezi nerozi ce sînteți. Împăcați-vă! N-avem noi destule răfuieli cu franțuzii, că nici nu le mai știm de număr?

REGELE HENRIC: Adevărat! Francezii pot face prinsoare pe douăzeci de galbeni franțuzești că or să ne bată, că doar sînt douăzeci contra unu; pentru englezi, însă, nu e nici un păcat să pilească galbenii francezilor iar mîine însuși regele o să-i pilească de zor.[93]

(Oștenii ies.)

Pe rege totul! Suflete și vieți,
Și văduve mîhnite, datorii,
Copii, greșeli, în seama regelui!
Să duc eu totul! O, ce soartă grea
Și care,-ngemănată cu mărirea,
Supusă-i clevetirii-oricărui prost,
Ce știe numai de durerea lui.
De cîte făr' de seamăn bucurii
Nevoie e să se lipsească-un rege
Cînd orice om de rînd e plin de ele.
Și unde-i oare partea regilor
De care-un om de rînd să n-aibă parte,
Afară de măriri, obștești măriri?
Au ce ești tu, mărire, chip cioplit?
Ce zeu ești tu că griji lumești înduri
Mai mult decît acei ce ți se-nchină?
Cu ce te-alegi? Ce cîștiuri dobîndești ?
Mărire, spune-mi care ți-este prețul,
Și-al închinării tale suflet, care-i?
Ești altceva decît un tron, un rang
Ce nasc în oameni teamă și-umilință?
Dar cel temut e mai puțin ferice
Decît cei ce se tem.

De ce adesea,-n loc de-un drept prinos,
Sorbi cupa-nveninată-a lingușirii?
Încearcă doar să cazi la pat, mărire,
Și cată-ți leacu-n proslăvirea ta:
Vei stinge, crezi, al frigurilor foc
La suflul unor măguliri deșarte,
Gonit cu-nchinăciuni și temenele?
Tu care-l îngenunchi pe-orice calic
Poți da porunci și sănătății sale?
Ești doar un vis trufaș care te joci
În fel și chip cu-al regilor repaus.
Un rege sînt și eu, dar te descopăr,
Și știu: nici sfîntul mir și nici coroana,
Nici sceptrul, globul, spada, buzduganul,
Hlamida-n fir și perle-ntrețesută,
Nici toate-acele denumiri umflate
Ce-ntîmpină pe rege, și nici tronul
Pe care stă, nici valul de onoruri
Ce bate-n țărmul 'nalt al ăstei lumi,
Nu! Tot acest de trei ori falnic fast
Și tot ce-ncape-n patu-i de paradă
Nu poate-adînc dormi ca bietul rob
Ce, fără gînduri, cu stomacul plin,
Sătul de-a trudii pîne, se-odihnește,
Și-n veci nu vede groaznicele bezne
— Aceste ale iadului odrasle. —
Ci el, din zori asudă pînă-n seară,
Ca un argat sub ochiul lui Apollo,
Și toată noaptea doarme-n Elizeu.[94]
Trezit apoi în crucea dimineții
L-ajută pe Hyperion[95] să-nhame.
Și-a vremii goană veșnic o-nsoțește
Trudind mereu, cu spor, pîn' la mormînt.
Un sărăntoc deci, de măriri lipsit,
Ce-și trece ziua-n muncă, noaptea-n somn,
E mult mai fericit decît un rege.
Și-un sclav, părtaș al păcii țării lui,
Se bucură de ea, și nu-și dă seama,
Cu mintea-i proastă, cît veghează-un rege
Să țină pacea, ale cărei ceasuri
Sînt pentru toți plugarii-un mare bine.

(Reintră Erpingham.)

ERPINGHAM: Stăpîne, lorzii tăi, îngrijoraţi,
Te caută prin lagăr.

REGELE HENRIC: Cavalere,
Adună-mi-i pe toţi la mine-n cort.
Ţi-o iau-nainte.

ERPINGHAM: Sire,-aşa voi face.

(Iese.)

REGELE HENRIC: Căleşte-mi, zeu al oştilor, soldaţii,
Şi nu-i lăsa să fie pradă fricii.
Dezvaţă-mi-i şi de-a mai număra
De-i îngrozeşte numărul potrivnic,
Şi nu azi, Doamne, azi nu-ţi aminti
Păcatul săvîrşit de-al meu părinte,
Uzurpator de tron. Pe Richard[96] eu
L-am îngropat din nou şi-am plîns asupră-i
Cu mult mai multe lacrimi de căinţă
Decît i-au curs din rană stropi de sînge.
Cinci sute de săraci eu ţin pe an,
Iar ei de două ori pe zi ridică
Uscatele lor braţe către cer,
Să ierte sîngele vărsat. Zidit-am
Şi schituri două. Schivnici gravi şi trişti,
De sufletul lui Richard cîntă încă.
Voi face şi mai mult. Dar ce pot eu
E prea puţin, căci pocăinţa mea,
Cerînd iertare, vine după toate.

(Reintră Gloucester.)

GLOUCESTER: Stăpîne!

REGELE HENRIC: E glasul fratelui meu Gloucester?
Da! Ştiu ce vrei să-mi spui. Eu merg cu tine.
A noastră-i ziua şi tot ce mai vine.

(Ies.)

SCENA 2

Tabăra franceză.
Intră Delfinul, Orléans, Rambures şi alţii.

ORLÉANS: Sus, domnilor! Pe-armura mea e soare.

DELFINUL: *Montez à cheval!*[97] Dă-mi calul! Valet, lacheu, ha!
ORLÉANS: Ce suflet de viteaz!
DELFINUL: Via![98] — *Les eaux et la terre!*[99]
ORLÉANS: *Rien puis? L'air et le feu!*[100]
DELFINUL: *Ciel, cousin Orléans!*[101]

(Intră Conetabilul.)

Și-acum, înalte Conetabil?
CONETABILUL: Necheazǎ caii,-auzi, li-i dor de luptă!
DELFINUL: Încalecă-i și-adînc în coaste-mpunge-i,
Să-mproște-un aprig sînge-n ochi vrăjmaș
Stingînd prisosul lui de bărbăție.
RAMBURES: Vrei dar, drept lacrimi, sînge de-armăsari?
Atunci cum le-am vedea firescul plîns?

(Intră un crainic.)

CRAINICUL: Seniori, de luptă dúșmanii s-au strîns.
CONETABILUL: Pe cai, degrabă, prinți viteji, pe cai!
Priviți doar biata lor lihnită gloată
Ca să stîrpiți cu mîndrul vostru-alai
Și duhu-n ei, lăsînd pojghița numai!
Aci, nici nu-i de lucru pentru noi:
De-abia cît sînge-ajunge să stropească,
Din trupul lor sleit, baltagul gol
Pe care-l trag francezii vrednici astăzi
Și-l pun la loc din lipsă de vînat.
Suflăm în ei și iată-i răsturnați
De boarea vitejiei. Domnii mei,
Un fapt e sigur, fără doar și poate:
Țăranii noștri,-argații de prisos
Ce mișună și se tot află-n treabă
Pe lîngă lagăr, ar putea și singuri
Să curețe de-aici de pe ponoare
Pe un vrăjmaș atît de prăpădit,
Iar noi, la umbra-acestui munte,-am sta
Să flecărim în toată voia.
Dar nu ne lasă-onoarea. Ce mai vorbă:
Puțină osteneală să ne dăm
Și s-a făcut. Începe vînătoarea!
Să sune trîmbițașii-ncălecarea!

S-amenințe pe cîmp, călări, vitejii:
Se gudură și se predau englezii!

(Intră Grandpré.)

GRANDPRÉ: Voi, nobili fii ai Franței, ce mai stați?
Vedeți acele hoituri insulare,
Cu frica-n oase, plaiul pîngărindu-l
În zori de zi? și ruptele lor steaguri
Sărac desfășurate-n vîntul țării.
Ce-n treacăt suflă-n ele cu dispreț?
Mofluz e Marte-n hoarda lor calică,
Privind blegit prin ruginitu-i coif.
Călării lor, ca sfeșnicele,-s țepeni,
Cu facle-n mîini, și bietele lor gloabe
Cu capu-n jos, doar piele și ciolane.
Cu ochi sticloși și morți, ce scurg urdori,
Pe cînd din botul vînăt le atîrnă
Zăbalele cu iarbă mestecată.
Deasupră-le, călăii lor în zbor,
Hidoșii corbi, de-abia și-așteaptă ceasul.
Nu-i chip să zugrăvesc doar din cuvinte
O tabără atît de făr' de viață
Și de ne-nsuflețită cum se-arată.

CONETABILUL: S-au închinat, și-acum adastă moartea.

DELFINUL: Să le trimitem straie noi și hrană,
Și pentru caii lor lihniți, proviant,
Și-apoi să ne luptăm cu ei?

CONETABILUL: Mi-aștept doar flamura. Și-acum, la cîmp.
Cu mine iau drapelu-unui gornist
Să-mi fie la iuțeală de folos.
E soarele pe cer. La luptă, dar!
Să nu ne pierdem timpul în zadar.

(Ies.)

SCENA 3

Tabăra engleză.
Intră Gloucester, Bedford, Exeter, Erpingham cu toată oastea lor, Salisbury și Westmoreland.

GLOUCESTER: Dar unde-i regele?

BEDFORD: Pe cal, să-i vadă-n rînduri de bătaie.

WESTMORELAND: Dușmanii sînt șaizeci de mii, în cap.
EXETER: Sînt cinci pe unu, și-odihniți cu toții.
SALISBURY: Lovească mîna Domnului prin noi,
Cumplită-i osebirea. Prinții mei,
V-ajute Domnul! Eu mă duc la post.
De nu ne-om mai vedea decît în cer,
Vă las cu bine, nobil lord de Bedford,
Lord Gloucester, și iubite lord Exeter,
Războinici, rude, vere scump[102], adio!
BEDFORD: Norocul, Salisbury, să te-nsoțească.
EXETER: Cu bine, și te luptă vitejește,
Iubite lord. Fac rău că-ți amintesc,
Ești însăși întruparea vredniciei.

(Iese Salisbury.)

BEDFORD: Pe cît de bun, pe-atît e și de vrednic
Fruntaș în toate.

(Intră regele.)

WESTMORELAND: De-am avea cu noi
Vreo zece mii din cei ce huzuresc
În Englitera.
REGELE HENRIC: Cine a dorit-o?
E vărul Westmoreland? Nu, scumpe vere,
De trebui' să murim, sîntem destui
Pe care-i pierde țara. De-om trăi,
Cît mai puțini, cu-atît mai multă cinste.
Să nu-ți dorești un om mai mult, o, Doamne!
Pe Jupiter![103] Eu nu rîvnesc la aur,
Nici nu mă uit la cîți hrănesc pe seamă-mi,
De-mi poartă vrunul hainele, nu-mi pasă;
Și nu pun preț pe-asemenea nimicuri.
Dar gloria s-o vrei, de-i un păcat,
Sînt cel mai mare-n lume păcătos.
Nu, vere, nici un om din țară, zău!
Nu vreau să pierd din astă mare cinste
Nici partea unui singur om mai mult,
Ți-o jur pe-a mea nădejde cea mai sfîntă.
O, nu-mi dori nici unul, Westmoreland,
Mai bine dă de știre-n toată oastea:

Acel ce n-are poftă să se bată
E slobod a pleca. Îi dați un zapis
Și-n pungă-i puneți galbeni pentru drum;
Nu vreau să mor alături de-acel om
Ce se codește-a mă-nsoți la moarte.
Azi este ziua Sfîntului Crispian:[104]
Cel care-o mai trăi și-ajunge-acasă
Cînd i s-o pomeni de-această zi
Va crește parcă, și se va-nălța
L-auzul numelui de Sîn-Crispian.
Cel care ziua-aceasta a trăit-o
Și-ajunge om bătrîn, el, an de an,
Va ospăta-n ajun pe-ai săi vecini
Spunîndu-le: „E mîine Sîn-Crispian".
Și mîneca-și sumete,-arată racili
Și-adaugă: „Acestea-s răni pe care
Le-am căpătat în zi de Sîn-Crispian".
Bătrînii uită. Totu-i dat uitării.
Dar el își amintește cu mîndrie
Isprăvile făcute-n ziua asta
Și-n gura lui va fi și-al nostru nume
Rostit așa cum e, duios și simplu,
Ca: Harry-rege, Bedford, Exeter,
Warwick și Talbot, Salisbury și Gloucester,
Viu pomenite la-nspumate cupe.
De noi vor spune fiilor părinții,
Și nu va trece-o zi de Sîn-Crispian,
— De astăzi pînă la sfîrșitul lumii —
Să nu fim prăznuiți noi, cei puțini,
Puțini și norocoși, legați ca frații;
Că toți ce-și varsă sîngele cu mine
Sînt frații mei și-nnobilați vor fi,
Oricît de-umili, de-această zi.
Iar nobilii ce dorm acum în țară
Blestem numi-vor lipsa lor de-aici
Și-a lor noblețe lucru de nimic
Cînd le vor spune unii c-au luptat
Alăturea de noi, de Sîn-Crispian.

(Intră Salisbury.)

SALISBURY: Fii gata, sire, fără de zăbavă:
Francezii ne fac față vitejește
Și-n aprig iureș da-vor peste noi.

REGELE HENRIC: Cînd gata-i cugetul, e totul gata.
WESTMORELAND: Cel care-n cuget pregetă, să piară!
REGELE HENRIC: Cum, vere, nu mai vrei din țară sprijin?
WESTMORELAND: N-aș vrea să fim decît noi doi, jur, sire!
Să dăm crăiasca luptă făr' de-alt sprijin.
REGELE HENRIC: Dorești acum cinci mii de oameni lipsă
Mai bine-așa, decît mai mult cu unul.
La posturi fiecare! Doamne,-ajută!

(Fanfară. Intră Montjoy.)

MONTJOY: Mai viu o dată s-aflu, rege Harry,
De te-nvoiești să dai răscumpărare
'Nainte de-a pieri fără de greș.
Că ești atît de-aproape de abis,
Că sigur fi-vei înghițit. Mai spun
Că-n mila-i Conetabilul dorește
Să-ndemni pe soții tăi la pocăință,
Ca sufletele lor să părăsească
Ușor și-n pace plaiurile-acestea,
Pe care azi sărmanele lor trupuri
Vor putrezi.
REGELE HENRIC: Dar cine te-a trimis?
MONTJOY: Înaltul Franței Conetabil.
REGELE HENRIC: Du-i, rogu-te, răspunsul meu dintîi:
Să-i spui să mă ucidă, iar apoi
Să-mi vîndă oasele. O, sfinte Doamne!
De ce-și bat joc de niște bieți golani?
Un om vindea o blană de urs viu
Și-a fost mîncat de urs la vînătoare.
Din trupurile noastre-un mare număr
Afla-vor sigur un mormînt în țară,
Pe care veșnic bronzul va trăi
Mărturisind isprava-acestei zile.
Iar cei ce-n Franța bărbătește mor
Și lasă-aci viteze oseminte,
Cu toate că-n gunoi sînt îngropate,
Slăviți vor fi, căci soarele-i salută
Și suie-n cer tămîia slavei lor.
Rămîne-vor doar resturi pămîntești
Văzduhul să vi-l strice.-A lor duhoare
În toată Franța molima s-o-ntindă,
Și-acest prisos al nostru de curaj,

Ca pe-o ghiulea ce-atinge abia pămîntul,
Îl veți simți atunci, noi morți fiind,
Zbucnit în nou, nimicitor avînt,
Cum duce moartea-n voi pe-ntoarse căi.
Îți voi vorbi de sus. D'Albret să știe:
Sîntem războinici, dar în strai de lucru.
Cernitu-s-au zorzoane și fireturi
De-atîta trudnic mers prin ploi, pe cîmpuri.
Nu-s pene-n oastea noastră, nici de-un smoc,
— Cuvînt să cred că n-om zbura de-aici —
Și vremea ne-a ferfenițit de tot;
Dar inima, ți-o jur pe sfînta slujbă,
Ni-i zdravănă, și-mi spun ostașii, bieții,
Că pîn' la noapte-avea-vor straie noi,
Sau smulge-vor soldaților francezi
Frumoasele pieptare de pe umeri,
Și le vor petici. De-or face asta
Și așa va fi, — o, Doamne, s-o găsi
Și-a mea răscumpărare. Crainice:
Să nu mai vii pentru răscumpărare;
O, nobil crainic, cruță-ți osteneala,
Că n-am decît aceste mădulare,
Ți-o jur. De le-or avea în starea
În care am de gînd să vi le las,
Fac prea puțin. D'Albret să știe asta.

MONTJOY: Cu bine, rege Harry, — așa voi face
Și nu vei mai primi alt sol.

REGELE HENRIC: Mă tem
Să nu vii iar să-mi ceri răscumpărarea.

(Iese Montjoy.)
(Intră York.)

YORK: Smerit îngenunchez și-ți cer, stăpîne,
Comanda avangărzii.

REGELE HENRIC: York, a ta e!
Și-acum,-nainte, voi, oștenii mei!
Cu soarta luptei, Doamne, fă cum vrei!

(Ies.)

SCENA 4

Cîmpul de bătălie.
Fanfare. Mişcări de trupe.
Intră un soldat francez, Pistol şi pajul.

PISTOL: Predă-te, cîine!

SOLDATUL FRANCEZ: *Je pense que vous êtes un gentilhomme de bonne qualité.*[105]

PISTOL: Ce „*calité*"? *Calea O custure me!* [106] Eşti de viţă nobilă? Ce nume porţi? Vorbeşte:

SOLDATUL FRANCEZ: *O, Seigneur Dieu!*[107]

PISTOL:
A zis sinior Dié? E nobil, sigur!
Ascultă-mi vorba, o, sinior Dié!
Ia seama! Vei muri de vîrful spadei
De nu-mi dai, măi sinior, răscumpărare.

SOLDATUL FRANCEZ: *O, prenez miséricorde! ayez pitié de moy!*[108]

PISTOL:
„Moy" nu ţi-ajută. Dă-mi vreo patruzeci,
C-altfél îţi scot pe gît răscumpărarea
În roşii picături de sînge.

SOLDATUL FRANCEZ: *Est-il impossible d'eschapper à la force de ton bras?*[109]

PISTOL:
„Para" potaie?
Tu, ţap afurisit şi desfrînat,
Nu vrei să-mi dai „para"?

SOLDATUL FRANCEZ: *O, pardonnez-moi!*[110]

PISTOL:
Iar zici aşa? Eşti plin de „moy", fireşte!
Băiete, vino-ncoa şi-ntreabă robul,
Pre limba lui, ce nume poartă?

PAJUL: *Escoutez: comment estes vous appelé?*[111]

SOLDATUL FRANCEZ: *Monsieur le Fer.*[112]

PAJUL: Zice că-l cheamă domnul Fier.

PISTOL: Domnul Fier! Mi-ţi-l-oi ciocăni eu, ţi l-oi potcovi, ţi l-oi freca. Spune-i-o pe franţuzeşte!

PAJUL: Nu ştiu cum se zice pe franţuzeşte a potcovi şi ciocăni şi freca!

PISTOL:
Să fie gata, c-am să-i tai gîtlejul.

SOLDATUL FRANCEZ: *Que dit-il, monsieur?*[113]

PAJUL: *Il me commande à vous dire que vous faites vous prest; car ce soldat icy est disposé tout à cette heure de couper vostre gorge.*[114]

PISTOL: *Ouy, cuppele gorge, permafoy*[115],
Ţărane, ori îmi dai coroane bune
Ori sfîrtecat vei fi de spada asta!

SOLDATUL FRANCEZ: *O! Je vous supplie, pour l'amour de Dieu, me pardonner! Je suis le gentilhomme de bonne maison: gardez ma vie, et je vous donneray deux cents escus.*[116]

PISTOL: Ce spune?

PAJUL: Te roagă să-i lași viața; e un nobil de neam bun; și drept răscumpărare o să-ți dea două sute de scuzi.

PISTOL: Să-i spui că mi-a trecut de tot mînia
Iar scuzii îi primesc.

SOLDATUL FRANCEZ: *Petit monsieur, que dit-il?*[117]

PAJUL: *Encore qu'il est contre son jurement de pardonner aucun prisonnier, neantmoins, pour les escus que vous l-avez promis, il est content de vous donner la liberté, le franchissement.*[118]

SOLDATUL FRANCEZ: *Sur mes genoux, je vous donne mille remerciements; et je m'estime heureux que je suis tombé entre les mains d'un chevalier, je pense, le plus brave, vaillant et trés distingué seigneur d'Angleterre.*[119]

PISTOL: Băiete, tălmăcește-mi.

PAJUL: Îți mulțumește de mii de ori, în genunchi, și se socotește fericit că a căzut în mîinile unui cavaler dintre cei mai viteji — crede el — cei mai vrednici și de trei ori nobili, ai Engliterei.

PISTOL: Milos voi fi, cu toate că sug sînge.
Urmează-mă!

(Ies Pistol și soldatul francez.)

PAJUL: *Suivez, vous, le grand capitaine.*[120] De cînd sînt n-am auzit un glas așa de răsunător ieșind dintr-o inimă așa de seacă: bine zice cine zice că bășica goală face ăl mai mare zgomot. Bardolph și Nym erau de zece ori mai viteji decît diavolul ăsta sforăitor de bîlci, căruia oricine poate să-i taie unghiile cu o sabie de lemn; dar amîndoi au fost spînzurați și așa o să fie și el, dacă din întîmplare îndrăznește să șterpelească ceva. Trebuie să stau cu valeții, cu bagajele din lagăr; franțuzul ar lua pradă strașnică de la noi, numai să știe; căci nu e nimeni de pază, afară doar de copiii de casă.

(Iese.)

SCENA 5

O altă parte a cîmpului de luptă.
Fanfară.
Intră Delfinul, Orléans, Bourbon, Conetabilul, Rambures și alții.

CONETABILUL: *O, diable!*[121]

ORLÉANS: *O, seigneur! le jour est perdu! tout est perdu!*[122]

DELFINUL: *Mort de ma vie!*[123] Totul e pierdut.
Ocara și rușinea pe vecie
De coifurile noastre joc își bat.
Oh, stați pe loc. *O, méchante fortune!*[124]
CONETABILUL: Dar rîndurile noastre-s toate rupte.
DELFINUL: Să ne-njunghiem. Oh, veșnică rușine!
Aceștia-s oameni de jucat la zaruri?
ORLÉANS: Și-acestui rege i-am cerut zălog?
BOURBON: Rușine, doar rușine,-n veci rușine!
La iureș, iar! Și să murim frumos![125]
Cel care nu-l urmează pe-un Bourbon
De-aici să plece cu tichia-n mînă,
La prag păzind ca un codoș de rînd,
Cînd un mîrlan de neam ca și zăvodu-mi,
I-o tăvăli cea mai frumoasă fată.
CONETABILUL: Nerînduiala care ne-a pierdut
Acum să ne-nfrățească. Înainte!
Să ne jertfim toți viețile de-a valma.
Pe cîmp mai sînt destui de-ai noștri teferi,
Să-l copleșim cu gloata pe vrăjmaș,
De-am face doar puțină rînduială.
BOURBON: La dracu! Hai, năvală! Mor mai bine,
Decît să duc o viață de rușine.

(Ies.)

SCENA 6

Altă parte a cîmpului de luptă.
Fanfare.
Intră regele Henric și ostași; Exeter și alții.

REGELE HENRIC: Ne-am întrecut, prea vrednici consîngeni,
Dar nu de tot: vrăjmașul luptă încă.
EXETER: Aduc salutul ducelui de York,
Măria ta.
REGELE HENRIC: Cum, unchiule? E-n viață?
De trei ori azi l-am fost văzut căzînd
Și de-alte trei cum se ridică-n luptă;
Era din coif în pinteni plin de sînge.[126]
EXETER: În starea asta-ntins îngrașă plaiul

Ca brav ostaş. Pe-nsîngeratu-i loc
Mai zace şi viteazul conte Suffolk.
El a murit întîiul. York, atunci,
Cu totul hăcuit, la el ajunge,
Aşa cum zace-n chiaguri năclăit,
Îl ia de gît şi rănile-i sărută,
Ce-i sîngeră adînc pe-obraji. Şi-i strigă:
„Aşteaptă-mă, iubite vere Suffolk,
Vreau sufletu-mi s-ajungă-n cer cu-al tău.
Aşteaptă-mă, drag suflet, să-ţi iei zborul
O dată cu-al meu suflet, astfel cum
În crunta, glorioasa bătălie,
Cavalereşte ne-am luptat alături!“
Sosesc şi eu asupra-acestor vorbe.
Îi dau curaj. Surîde şi-mi ia mîna,
Mi-o strînge slab, spunînd: „Iubite lord,
Lui Harry să-i vorbeşti de-a mea credinţă“.
S-a-ntors spre Suffolk. Şi c-un braţ rănit
El l-a cuprins atunci după grumaz
Şi-apoi l-a sărutat pe gură. Astfel,
Ca mire-al morţii, el pecetluit-a,
Cu sîngele-i, o diată de iubire
Ce-n chip atît de nobil s-a sfîrşit.
Purtarea lui duioasă şi senină
Mi-a podidit un plîns nestăpînit,
Că nu-s atît de plin de bărbăţie,
Şi maică-mea, nu eu, privind prin ochii-mi,
Am izbucnit în lacrimi.

REGELE HENRIC: Te-nţeleg.
Că doar te-aud, şi trebuie să lupt
Cu plînsetul din ochii-mi plini de ceaţă.

(Fanfare. Alarmă.)

Auzi! Alarma iar! Ce-nseamnă asta?
Francezii risipiţi din nou s-adună.
Ucidă-şi tot ostaşul prinşii săi.
Să răspîndiţi porunca!

(Ies.)

SCENA 7

O altă parte a cîmpului de luptă.
Alarmă.
Intră Fluellen și Gower.

FLUELLEN: Au prapatit și pajii și pacașele! E cu totul împotrifa lecilor rezpelului! E cefa atît de mîrșaf, fezi tum'ta ce fapt ticalos, cum nu s-a mai făzut! Spune trept, nu e așa?
GOWER: Adevărat e că n-au lăsat nici un paj în viață; și măcelul ăsta l-au făcut nemernicii ăia fricoși care au fugit de luptă și pe deasupra au mai dat și foc și au luat cu ei tot ce era în cortul regelui. Şi pentru asta, regele a poruncit, pe bună dreptate, ca fiecare ostaş să-i taie beregata prinsului său. Oh! E un rege vrednic!
FLUELLEN: Da! S-a născut la Monmouth, căpitane Gower. Cum îi zice orașului unte s-a născut Alexandru cel Cros?
GOWER: Alexandru cel Mare.
FLUELLEN: Ce, rocu-te, cros nu înseamnă mare? Cel cros, cel mare, sau cel puternic, cel înalt, sau cel inimos sînt tot o socoteală, toar cufintele sînt nițel mai altminteri.
GOWER: Cred că Alexandru cel Mare s-a născut în Macedonia: tatăl său, după cîte știu, se numea Filip de Macedonia.
FLUELLEN: Și eu cret că Alexandru s-a născut în Macetonia. Îți spun eu, căpitane, tacă prifești pe harta lumii, te încretințez că, punînt alături Macetonia și Monmouth, ai să găsești, fezi tum'ta, că ținuturile acestea e la fel amîntouă. În Macetonia este un rîu, la fel este și în Monmouth: în Monmouth i se zice Wye; tar nu mai țin minte cum se cheamă celălaltul. Oricum ar fi, seamănă cum seamănă tejetele astea ale mele cu astelalte tejete și este păstrăvi în amîntouă. Tacă iei pine seama la fiața lui Alexantru, apoi a lui Harry de Monmouth i se botrifește nesbus de pine; fiintcă în toate e cîte un simpol. Alexandru, Tumnezeu știe și știi și tum'ta, în furia lui, în turpare și în mînie, ori suparare, într-o toană, la necaz, scos tin fire, și fiint și nițeluș amețit la creier, și-a ucis la o ceartă și la peție pe cel mai pun prieten, Cleitus.
GOWER: La asta nu-i seamănă regele nostru: doar nu și-a ucis niciodată un prieten.
FLUELLEN: Nu e pine, fezi tum'ta să-mi iei forpa tin gură, înainte de a o fi rostit și sprăfit. Eu forpesc in figuri și simpoluri: așa cum Alexandru l-a ucis pe prietenul său Cleitus,[127] fiint la un pahar de pere și la peție, tot așa Harry Monmouth, fiint cu

mintea limpete și cu judecata întreacă, l-a gonit pe cafalerul acela grasu cu haina lui burtuhănoasă care se ținea numai de posne și de șotii, de ghitușii și de ticăloșii. Am uitat cum îl cheamă.

GOWER: Sir John Falstaff.

FLUELLEN: Chiar el. Strașnici oameni se nasc la Monmouth, ascultă-mă pe mine!

GOWER: Iată-l pe rege!

(Fanfară. Intră regele Henric și trupa; Warwick, Gloucester, Exeter și alții.)

REGELE HENRIC: De cînd mă aflu-n Franța, n-am mai fost
Atît de mînios ca-n clipa asta.
Ia-ți goarna, crainice. Te du-n galop
La călăreții strînși pe deal, acolo.
De vor, cu noi, să lupte, cheamă-i jos;
De nu, s-o ia din loc. N-am ochi să-i văd!
Altmintrelea, vom tăbărî pe ei
Și-o vor zbughi mai repede ca piatra
Din praștii asiriene slobozită.
Le vom tăia, afară de-asta, gîtul
La toți prizonierii ce-i avem
Și nici un om nu va mai fi iertat,
Din cîți mai prindem. Du-te și le-o spune.

(Intră Montjoy.)

EXETER: Sosește, sire, crainicul francez.

GLOUCESTER: Se uită mai smerit ca de-obicei.

REGELE HENRIC: Ce-nseamnă asta, crainice? Nu știi
Că oasele mi-am pus răscumpărare?
Vii iar s-o ceri?

MONTJOY: Mărite rege, nu!
Eu vin să cer miloasă-ngăduință
Să căutăm pe plaiu-nsîngerat
Pe-ai noștri morți. Să-i îngropăm apoi,
De cei de rînd pre nobili osebindu-i.
Că mulți din prinții noștri — ce durere! —
Zac potopiți, în sînge mercenar,
Pe cînd în nobil sînge, gloata-și scaldă
Ciolanele greoaie. Cai răniți
Se zbat sălbatic, pîn'la glezne-n cheaguri,
Strivindu-și sub copita ferecată
Stăpînii morți, uciși de două ori.

Îngăduie-ne, rege, să străbatem
Nestînjeniți cîmpia, să-ngrijim
De moartele lor trupuri.

REGELE HENRIC: Drept să-ți spun,
Heralde, nici nu știu de-a noastră-i ziua,
Că mulți călări de-ai voștri mai se-arată
Gonind pe cîmp.

MONTJOY: A voastră-i biruința.

REGELE HENRIC: Slăvit să fie-ntru aceasta Domnul!
Iar nu tăria noastră. Cum îi zice
Castelului din față?

MONTJOY: Azincourt.

REGELE HENRIC: Să-i zicem: lupta de la Azincourt
Și-a fost în ziua Sfîntului Crispian.

FLUELLEN: Tacă îmi tă foie măria foastră, tupă cît am citit în gronici, punicul fostru cel festit și moșul fostru Etuart, prințul cel negru al galilor, ar fi cîștigat o pătălie strălucită aci în Franța.

REGELE HENRIC: Așa e, Fluellen.

FLUELLEN: Atefăr grăiește măria foastră. Tacă măria foastră mai ține minte, galii au făcut și ei bună treapă într-o grătină unte creștea praz, și-au înfipt cîte un praz în pălăriile lor din Monmouth; care lucru, tupă cum știe măria foastră, și pînă azi este o mărturie fretnică te cinste a acelei fapte; și eu cret că măriei foastre n-o să-i fie rușine să poarte prazul în ziua de Sfîntul Tavid.

REGELE HENRIC: Cu cinste-l voi purta spre amintire.
Sînt gal și eu, fîrtate,-o știi prea bine.

FLUELLEN: Toată apa rîului Wye n-ar putea spăla sincele gal tin trupul măriei foastre, f-o spun eu! Tomnul să-l placoslofească și să-l aipă în pază, cît îi e frerea și puterea.

REGELE HENRIC: Îți mulțumesc, concetățene!

FLUELLEN: Jesus! Sînt concetățean cu măria foastră, și nu-mi pasă cine o să afle că o s-o spun la toată lumea: slafă Tomnului, n-am te ce să-mi fie rușine cu măria foastră, atîta timp cît măria foastră e om de treapă...

REGELE HENRIC: Mă țină Domnu'așa! Urmeze-l crainici
Să numere și-ntocmai să-mi dea seamă
De cei căzuți de-o parte și de alta.
Pe-acel băiat mi-l cheamă mai aproape.

(Arată spre Williams; Montjoy și ceilalți ies.)

EXETER: Ostaș, înfățișează-te la rege!

REGELE HENRIC: De ce porți mănușa aceea la pălărie, soldat?

WILLIAMS: Cu voia măriei tale, e zălogul lăsat de unul cu care trebuia să mă bat, dacă scapă cu viață.

REGELE HENRIC: Era englez?

WILLIAMS: Cu voia măriei tale, un mișel care făcea astă-noapte pe grozavul cu mine; dac-o mai fi trăind și o îndrăzni cumva să-mi ceară mănușa asta, m-am jurat să-i trag un pumn după ceafă. Sau dacă mi-oi vedea mănușa la pălăria lui — că a jurat pe legea lui de soldat s-o poarte dacă o scăpa cu viață — o fac eu să zboare de acolo.

REGELE HENRIC: Ce zici, căpitane Fluellen? E bine ca ostașul ăsta să-și țină jurămîntul?

FLUELLEN: Cu foia măriei foastre și tupă părerea mea, tacă nu-l ține, e un ticălos și un nemernic.

REGELE HENRIC: S-ar putea ca potrivnicul său să fie un nobil de neam prea mare, ca să-i răspundă unuia de teapa lui.

FLUELLEN: Chiar te-ar fi ca tracul te nopil, ca Luțifer și chiar ca Belzebut, e nefoie, feteți măria foastră, ca el să-și țină cufîntul și jurămîntul. Feteți, că tacă nu-l ține, rămîne că e cel mai mare mișel și nătăfleț din cîți și-au frecat tălpile de pămîntul asta al lui Tumnezeu, pe legea mea!

REGELE HENRIC: Atunci, ține-ți jurămîntul, băiete, cînd îl întîlnești pe fîrtatul acela.

WILLIAMS: Așa voi face, stăpîne, pe viața mea!

REGELE HENRIC: Sub cine servești?

WILLIAMS: Sub căpitanul Gower, stăpîne.

FLUELLEN: Gower e un pun căpitan cu multă carte și cunoaște pine arta respelului.

REGELE HENRIC: Cheamă-l aci la mine, soldat!

WILLIAMS: Da, măria ta.

REGELE HENRIC: Ascultă, Fluellen: ia-ți tu zălogul ăsta și pune-l la pălărie. Cînd Alençon și cu mine eram la pămînt amîndoi, i-am smuls mănușa asta de la coif; dacă o cere cineva, e vreun prieten de-al lui Alençon și un dușman de-al meu; dacă-l întîlnești cumva și dacă ții la mine, pune mîna pe el!

FLUELLEN: Măria foastră face la mine cea mai mare cinste, la care poate să rîfnească inima unui supus de al său. Aș fi pucuros să-l făd pe omul ăla cu touă picioare care s-o arăta jicnit de mănușa asta, și nimic mai mult! Să-l făd măcar o tată și să tea Tumnezeu în mare mila sa, să-l pot fedea.

REGELE HENRIC: Îl cunoști pe Gower?
FLUELLEN: Cu foia măriei foastre, e prieten pun cu mine.
REGELE HENRIC: Caută-l, rogu-te, și adu-l la cortul meu.
FLUELLEN: Mă tuc să-l atuc.

(Iese.)

REGELE HENRIC: Milord de Warwick și tu, Gloucester, frate,
Să-l urmăriți pe Fluellen pas cu pas.
Mănușa dată-n semn de prețuire
Îi poate face rost de-o scărmăneală.
Acel ostaș mi-a dat-o cu-nvoire
S-o port și eu. Urmează-l, dragă vere,
Și dacă omul nostru-l va lovi,
— Căci după grosolana lui purtare
Socot că se va ține de cuvînt —
Se-ntîmplă-atunci nenorocire mare.
Că-l știu pe Fluellen: este un viteaz,
Ca pulberea-i de iute la mînie,
Cît ai clipi, răspunde la jignire.
Te du, și vezi să nu se ia la harță.
Tu, unchiule Exeter, vii cu mine!

(Iese).

SCENA 8

În fața cortului regelui Henric.
Intră Gower și Williams.

WILLIAMS: Mă prind, căpitane, că te face cavaler.

(Intră Fluellen.)

FLUELLEN: Cu foia lui Tumnezeu și tin mila lui, căpitane, te rog să merji întată la reje; e spre pinele tum'tale: e poate mai mult tecît îți închipui și tecît ai visat vreotată.
WILLIAMS: Domnule, știi ce e cu mănușa asta?
FLUELLEN: Cu mănușa asta? Știu că e o mănușă ca toate mănușile.
WILLIAMS: Eu știu ce e cu ea. Și uite cum ți-o cer înapoi!

(Îl lovește.)

FLUELLEN: La naipa! Ce ticălos fără pereche în lumea întreagă! În toată Franța și în toată Anglia nu-i altul ca el!

GOWER: Ce faci, domnule? Tu, nemernicule!

WILLIAMS: Crezi că era să-mi calc jurămîntul?

FLUELLEN: La o parte, căpitane Gower! Îți spun că-i plătesc eu trădarea, cu cîțiva ghionți.

WILLIAMS: Nu sînt trădător.

FLUELLEN: Îți ies numai minciuni din gură. În numele rejelui, îți poruncesc să-l arestezi; e un prieten al tucelui te Alençon.

WARWICK: Dar ce-i? Ce-i asta? Ce se petrece aici?

(Intră Warwick și Gloucester.)

FLUELLEN: Milord te Warwick, uite, fezi tum'ta, a ieșit la lumină, slafă Tomnului, o trătare cumplită, mare cît o zi te fară! Iată că fine măria sa.

(Intră regele Henric și Exeter.)

REGELE HENRIC: Ce e? Ce s-a întîmplat?

FLUELLEN: Stăpîne, e aici un mișel și un trătător care, tupă cum feteți, a smuls mănușa luată de măria foastră te pe coiful lui Alençon.

WILLIAMS: Stăpîne, asta a fost mănușa mea; uite-i perechea; și cel căruia i-am dat-o eu în schimb a făgăduit s-o poarte la pălărie; eu am făgăduit să-l lovesc dacă o poartă; l-am întîlnit pe omul ăsta cu mănușa mea la pălărie și m-am ținut de cuvînt.

FLUELLEN: Măria foastră a auzit acum — cu tot respectul pentru măria foastră, ce mai terpeteu, ce mișel nemernic, golan și păcătos e ăsta... Trac nătește că măria foastră o să-mi tea mărturie și tofată și întărire că aceasta-i mănușa lui Alençon, pe care măria foastră mi-a tat-o mie — cu mîna pe conștiință că-i așa!

REGELE HENRIC: Ostaș, dă-mi mănușa; iată-i aci perechea.
Pe mine chiar ai spus c-ai să mă bați,
Pe mine m-ai jignit cu vorbe grele.

FLUELLEN: Cu foia măriei foastre, o să răspuntă cu capul tacă mai este pe lume freo lege de respel.

REGELE HENRIC: Cum poți încerca să-ți capeți iertarea?

WILLIAMS: Toată jignirea, stăpîne, de la inimă pornește; dintr-a mea n-a pornit nimic ce ar putea să jignească pe măria ta.

REGELE HENRIC: Pe mine însă m-ai jignit.

WILLIAMS: Măria ta n-a venit el însuși. Mi s-a arătat ca un om oarecare; ca dovadă noaptea, straiele și înfățișarea smerită. Și tot ce a avut de suferit înălțimea voastră sub chipul ăsta o

rog să creadă că e din vina sa, nu dintr-a mea, fiindcă dacă-ar fi fost cine credeam eu că este, nu era la mijloc nici o jignire; de aceea, rog din suflet pe măria ta să mă ierte.

REGELE HENRIC: Mănușa umple-i-o cu bani, Exeter!
Și dă-i-o lui! Băiete, s-o păstrezi!
S-o porți la cușmă ca pe-o mare cinste
Și pînă ți-o voi cere înapoi.
Ș-acuma dați-i banii. Căpitane,
Să-i fii un bun prieten de-azi-nainte!

FLUELLEN: Pe ochii mei, flăcăul asta are testul coraj în pieptul lui. Ține și te la mine touăsprezece pănuți și te rog să fii cu frica lui Tumnezeu și să te ferești te sfată și te flecăreală, te certuri și gîlceafă și te încretințez ca o să-ți fie mai pine.

WILLIAMS: Nu-mi trebuiesc gologanii dumitale.

FLUELLEN: Ți-i tau tin toată inima; îți spun că au să-ți printă pine ca să-ți tălpuiești cizmele: hai, ce tot faci atîtea nazuri? Cizmele nu prea este în pună stare; e pun șilingul, crete-mă; te nu, îți dau altul.

(Intră un crainic englez.)

REGELE HENRIC: Heralde, fost-au morții numărați?

CRAINICUL *(îi înmînează un înscris)*:
Aci-s trecuți francezii omorîți.

REGELE HENRIC: Noi, unchiule, cîți prinși de neam luat-am?

EXETER: Pe Charles d'Orléans, regesc nepot,
Jean, duce de Bourbon, de Boucicault,
Și-alți conți, baroni, scutieri și cavaleri
O mie și cinci sute, făr' de gloată.

REGELE HENRIC: Izvodul ăsta-mi spune că francezii
Ce zac uciși pe cîmp sînt zece mii,
Din care-o sută douăzeci și șase
Sînt prinți și nobili purtători de steaguri,
Căzuți aici. Se-adaugă la număr
Baroni, scutieri și gentilomi de seamă,
Opt mii și patru sute, dintre care
Cinci sute-s cavaleri de-abia de ieri.
Așa fiind, din zece mii pierduți,
Seimenii-s doar o mie șase sute,
Ceilalți-s prinți, baroni, scutieri, seniori,
Și cavaleri, prin naștere și slujbă.
Din nobilimea lor zac, morți, anume:
D'Albret, înaltul Franței Conetabil,
De Chatillon, al Franței amiral;

Mai mare peste-arbaliştari: Rambures,
Şi bravul majordom Guiscard Dauphin;
Jean, duce D'Alençon, Antoine de Brabant
Ce frate e cu al Burgundiei duce,
Eduard, duce de Bar, iar dintre conţi:
Grandpré, Roussi, de Fauconberg şi Foix,
Beaumont şi Marle, Vaudémont, Lestrale:
Da, iată un regesc sobor al morţii!
Şi-acum, englezii morţi: izvodul unde-i?

(Heraldul îi înmînează un alt înscris.)

Eduard de York şi contele de Suffolk,
Sir Richard Ketly, Davy Gam, scutar,
Şi nici un nume altul mai de seamă:
Doar douăzeci şi cinci din celelalte.
O, Doamne, mîna ta a fost aici.
Doar ei să-i mulţumim, nu vrerii noastre.
Văzutu-s-au cîndva-n vreo luptă dreaptă,
Prin grea izbire, fără vicleşug,
Atîtea pierderi într-un singur lagăr
Şi-n cellalt mai nimic? Primeşte, Doamne,
Această biruinţă drept prinos,
Ea este doar a ta.

EXETER: Minune mare!

REGELE HENRIC: În sfînt alai să mergem pînă-n sat,
Vestind oştirii-ntregi osînda morţii,
Oricărui ins ce s-ar făli cu slava
Ce se cuvine doar lui Dumnezeu.

FLUELLEN: Putem cu foia majestăţii foastre
Să zbunem cîţi de-ai noştri au pierit?

REGELE HENRIC: Da, căpitane. Dar să ţinem seama
Că Domnul s-a luptat de partea noastră.

FLUELLEN: Pe legea mea că pine-a mai făcut.

REGELE HENRIC: Să ne-ngrijim de cele sfinte.
Non Nobis[128] *şi Te-Deum* să se cînte
Pios să-i îngropăm pe morţii noştri
Şi prin Calais spre Anglia-napoi
N-au tins nicicînd ostaşi voioşi ca noi.

(Ies.)

ACTUL V

PROLOG

Intră Chorus.

Acei ce-n cronici n-au citit povestea,
Dea voie să le-o suflu eu. Ceilalţi,
Cei care-o ştiu, smerit îi rog să ierte
Că-n şirul lor firesc, în timp şi-n număr,
Lipsesc atîtea fapte, care-aici
Nu pot apare-n toată măreţia
Şi-n viaţa lor aievea, cum au fost.[129]
Pe rege-acum îl ducem spre Calais.
E-ajuns acolo. L-aţi văzut. Şi-acum,
Pe-aripi de gînd purtaţi-l peste mare.
Priviţi, pe ţărm la noi, un brîu de lume:
Femei, copii şi oameni pînă-n valuri.
Uralele şi-aplauzele lor
Acoperă adîncul glas al mării,
Cel care, ca o goarnă uriaşă
Deschide calea regelui, spre ţărmuri.
Lăsaţi-l să debarce şi priviţi-l
Spre Londra cum se-ndreaptă cu alai.
Şi-i pasul gîndului atît de mare
Că-l şi vedeţi în minte-acum la Blackheath.
Acolo vrut-au lorzii lui să-i poarte
Zdrobitul coif şi paloşul ştirbit
'Nainte-i prin oraş. Dar n-a dat voie
El nefiind supus deşertăciunii
Şi laudei de sine, ci dînd totul
— Trofeie, prăzi, drapele şi onoruri —
Prinos lui Dumnezeu. Şi-acum, priviţi,
De gîndul meşter grabnic făurite,
Mulţimile ce Londra le revarsă!
În scump veşmînt primarul şi-ai săi sfetnici,

Urmați, ca senatorii vechii Rome,
De-o plebe-n forfot, ies în calea lui,
Cuceritorul Cezar să-și primească.
Precum (asemuirea este palã,
Dar scumpă nouă azi) cînd generalul
Prea grațioasei noastre suverane
Va fi rentors (și se va-ntoarce-odată)
Din insula Irlandei[130], aducînd
Înfiptă-n vîrful spadei răzvrătirea,
O, ce de lume-n cale-i va să iasă
Din pașnica cetate, să-i ureze
Un bun sosit. Dar pentru Harry, iată,
Făcutu-s-a mai mult și mai pe drept.
Acum la Londra să-l vedeți. Acolo
L-ajunge-al Franței bocet care-ndeamnă
Pe-al nostru rege să rămîie-acasă.
Iar împăratu-ntr-ajutorul ei
Se-amestecă să mijlocească pacea.
Dar pînă Harry se rentoarce-n Franța,
Sărim tot ce s-a mai putut petrece.
Acolo se cuvine să-l urmăm,
Și eu jucat-am pe locțiitorul,
Cel care v-amintește de trecut;
Și iar vă chem să fiți, — ca să scurtez —
Cu ochii minții pe pămînt francez.

(Iese.)

SCENA 1

Franța. Lagărul englez.
Intră Fluellen și Gower.

GOWER: Așa e, ai dreptate! Dar de ce-ți porți prazul astăzi? Că doar a trecut Sfîntul David.

FLUELLEN: În orice lucru găsești brileșuri și bricine, te ce și pentru ce. Am să-ți spun, căpitane Gower, așa ca la un brieten: terpeteul cela golan, chelbos, pătuchios și puncaș, fanfaronul de Pistol, pe care-l știi și tum'ta și lumea-ntreagă că nu-i bun de nimica, fine, uite, fezi, ieri, la mine, și-mi atuce pîine și sare și-mi poruncește să-mi mănînc prazul. Eram într-un loc unde nu i-am putut cere socoteală. Tar sînt în stare să-l port mereu

la pălărie, pînă ce oi ta ochii cu el și atunci îi arăt eu lui cam ce gîntesc.

GOWER: Uite-l că vine, umflîndu-se în pene ca un curcan.

(Intră Pistol.)

FLUELLEN: Nu-mi pasă mie de penele lui umflate și de curcanii lui. Tomnul să te aibă în pază, sdegare Pistol, puncaș rîios și pătuchios, Tomnul cu tine!

PISTOL: Ce, ești nebun? Sau vrei, troian mojic,
Pe loc să-ți rup al Parcei fir fatal?
Ieși! Silă mi-i de-al prazului miros.

FUELLEN: Te rog tin suflet, puncaș rîios și puchinos, să binefoiești ca la cererea și la porunca și la torința mea să înghiți, uite, fezi, prazul ăsta. Cu toate că nu-ți blace, fezi pine, și n-ai gust, nici poftă, și nu poți să-l mistui, eu țin să-l mănînci.

PISTOL: Nici pentru Cadwallader[131] și-ai lui țapi!

FLUELLEN: Îți tau eu ție-un țap să nu-l poți tuce!

(Îl lovește.)

Vrei să fii atît de trăguț, terpeteu ticălos ce ești, să înghiți prazul?

PISTOL: Troian nemernic, vei muri.

FLUELLEN: Pine zici, pușlama rîioasă, o să mor cînt o frea Tumnezeu. Între timp, însă, freau ca tu să trăiești și să mănînci punătățile astea: Uite, îți tau și puțin sos la ele!

(Îl bate iar.)

Ieri mi-ai zis cafaler te munte, acum te căfălăresc eu pe jos. Fii pun, te roc! Tacă-ți poți pate șoc te un praz, poți să-l și mănînci.

GOWER: Destul, căpitane, l-ai zăpăcit de tot.

FLUELLEN: Îți sbun eu că am să-l fac să mănînce o pucățică din prazul meu, chiar te l-oi pocni în scăfîrlie patru zile în șir. Ia te rog, mușcă te aici, e pun te pus la rană, și la creasta ta plină de sînge.

PISTOL: Zici să mușc?

FLUELLEN: Ta, tesigur, fără întoială — și te pună seamă, nici nu încape forbă!

PISTOL: Mă jur pe prazul ăsta că am să mă răzbun cumplit. Înghit eu, înghit, dar mă jur...

FLUELLEN: Hai, mănîncă, rogu-te. Mai vrei nițel sos la prazul tău? Nici nu mai e testul praz ca să poți jura pe el.

PISTOL: Mai lasă toroipanul că mănînc.

FLUELLEN: Să-ți fie te pine, puncaș chelbos, tin toată inima. Nu, mă roc, să n-arunci nimic. Coaja e pună pentru capațina ta crapată. Te azi încolo, cînt s-o mai întîmpla să fezi frun praz, să rîzi de el, te rog. Asta e tot!

PISTOL: Prea bine!

FLUELLEN: Ta! Ta! E pun prazul! Ține și un sfanț să-ți finteci scăfîrlia.

PISTOL: Mie? Un sfanț?

FLUELLEN: Ta, într-atevăr, și te pună seamă ai să-l ici, că te nu, mai am încă un praz în puzunar; și pe ăla o să-l înghiți.

PISTOL: Eu sfanțu-l iau cu gînd să mă răzbun.

FLUELLEN: Tacă îți mai sînt tator ceva, o să-ți plătesc cu bîta, că n-ai să mai fezi te la mine tecît pețe. Tomnul să te aibă în pază și să-ți fintece capațina.

(Iese.)

PISTOL: Întregul iad se va cutremura!

GOWER: Haide, haide, ești un netrebnic, un fricos și un mincinos. Ți-ai bătut joc de un obicei — întemeiat pe o mare cinstire, și purtat ca o slăvită amintire a vitejiei celor duși, dar nu te-ai încumetat să-ți sprijini vorba și pe fapte. De două-trei ori te-am văzut necăjindu-l pe nobilul ăsta și rîzînd de el. Ai crezut că dacă nu știe să vorbească englezește ca cei din țară n-o să fie în stare să țină un ciomag ca orice englez. Acum ți s-au deschis ochii. Măcar de te-ar învăța bătaia asta dată de un velș să te porți de-acum încolo ca un englez cumsecade. Rămîi cu bine.

(Iese.)

PISTOL:

Își bate oare soarta joc de mine?
Aflai că Nell, nevasta, mi-a murit
De-o boală franțuzească la spital
Și casa de-ntîlnire mi s-a-nchis.
Îmbătrînesc. În trupu-mi vlăguit
Onoarea-i ciomăgită. Mă voi face
Codoș de rînd și cu dibace mînă
Tăia-voi pungile. Spre țară zbor.
Și-ntors în ea, m-apuc de jafuri iar,
Mă ung pe vînătăi c-o alifie
Și jur c-am fost rănit în bătălie.

(Iese.)

SCENA 2

La Troyes, în Champagne. O sală în palatul regelui Franței. Intră pe o ușă: regele Henric, Bedford, Gloucester, Exeter, Warwick, Westmoreland și alți lorzi. Pe altă ușă: regele Franței, regina Izabela, prințesa Caterina, Alice și alte doamne; ducele de Burgundia și curtea sa.

REGELE HENRIC: Soborului acestui, bună pace,
Că pentru pace ne găsim aci.
Iar fratelui din Franța și surorii
Salutul meu și multă sănătate.
Noroc și bucurie prea frumoasei
Prințese Caterina, vara noastră.
Și te salut, o, duce de Burgundia,
Ca ramură și parte a domniei
Prin care s-a-ntrunit acest sobor.
Iar vouă, sănătate, prinți francezi
Și nobili mari.

REGELE FRANȚEI: Mult vrednicul meu frate
Din Anglia, mă simt prea norocos
Că-n față te privesc. Bine-ai venit!
La fel și vouă, prinți englezi, la toți!

REGINA IZABELA: Această zi și-acest frățesc sobor
Încheie-se la fel de bine,-o, frate,
Cum ne simțim și noi, văzîndu-ți ochii.
Da, ochii tăi, cei ce purtau mai ieri
Cînd întîlneau francezii, cumplitul fulger
Al vasiliscului ucigător.
Veninu-acestor ochi, nădăjduim,
Pierdutu-și-a puterea: ziua-aceasta
Va preschimba-n iubire vrăjmășia.

REGELE HENRIC: Amin răspund: de-aceea vin aci.

REGINA IZABELA: Voi, prinți englezi, primiți al meu salut.

DUCELE DE BURGUNDIA:
Credința și iubirea-mi deopotrivă
Vi-o-nchin, regi mari ai Franței și-Engliterei,
Că m-am trudit din răsputeri cu gîndul
Cu rîvnă și-osteneală să-i aduc
Pe amîndoi monárhii prea-slăviți
La scaunul acestui sfat regesc.
O pot mărturisi, de-o parte și-alta,
Puternicele voastre majestăți.
Dar izbutind în străduința mea[132]

De-a pune față-n față, ochi în ochi,
Doi regi, să nu vă fie cu bănat
De-ntreb aci,-ntr-acest măreț sobor,
Ce vrăjmășii, ce piedici mai sînt încă,
De ce această biată pace goală
Și schilavă, ea, muma sfînt-a Artei,
Și-a naşterilor binecuvîntate
Și-a-ndestulării-n toate, tocmai ea
Nu poate să-și arate blîndul chip
În cea mai veselă grădină-a lumii,
În Franța noastră rodnică? Dar vai!
Prea mult din țară fost-a izgonită,
Grămezi pe cîmp agonisita-i zace
Și putrezește-n rodnicia ei.
În părăsire moare și-a ei viță
Ce toarnă-n inimi bucuria vieții,
Iar gardul viu, pe vremuri cosorit,
Ca un captiv cu păr crescut sălbatic,
Își lasă-n voie mlăzile zbîrlite.
Răsar pe-nțelenitele ogoare
Cucuta, fumărița și negara
Iar plugul care-ar fi stîrpit tot pirul
A ruginit. Și neteda cîmpie
Pe care-o-mbălsămau mai ieri cebarea,
Trifoiul verde,-aglica cea pestriță,
Cînd coasa-i lipsă, azi, s-a răzvrătit,
Și-n schimb dă brusturi și scaieți spinoși,
Și searbedele ştevii — rodul lenii
Lipsit de frumusețe și folos.
Și cum livezi, podgorii, țarini, tufe,
Din firea lor se-abat sălbăticite,
La fel și noi, cu neamuri și copii,
Din lipsă de răgaz destul, uităm
Științele, podoaba țării noastre.
Ci creștem ca barbarii, ca ostașii,
Ce-n minte n-au decît vărsări de sînge,
Sudălmi grozave, straie fistichii,
Și tot ce stă-mpotriva omeniei.
V-ați adunat aci să-ntoarcem toate
La bunăstarea lor de mai-nainte
Dar cuvîntarea-mi stăruie să-ntrebe
De ce n-alungă răul blînda pace,

Ca iarăşi să ne dea blagoslovire
Din darurile ei de altădată.

REGELE HENRIC: O, duce de Burgundia, de vrei
Să facem pacea, din a cărei lipsă
Ne bîntuie-amintitele răstrişti,
Va trebui să cumperi pacea asta,
Prin împlinirea dreptei mele cereri
Pe care-n înţeles şi-n amănunte
O vezi, pe scurt, în scrisul ce-l ţii-n mînă.

DUCELE DE BURGUNDIA:
Aflatu-le-a şi regele dar încă
N-a dat răspunsul.

REGELE HENRIC: Bine. Pacea, însă,
Pe care-o imploraţi cu stăruinţă,
Atîrnă numai de răspunsul său.

REGELE FRANŢEI: În treacăt doar mi-am aruncat privirea
Pe-acest tratat. Din sfatul tău de-aci
Fii bun şi-alege, sire, cîţiva sfetnici
Să stea cu mine iar, să-l cercetăm
Cu şi mai multă grijă. Şi voi da
Răspunsul meu hotărîtor de-ndată
Şi-a mea-nvoire.

REGELE HENRIC: Aşa voi face, frate,
Tu, unchiule Exeter, Clarence frate,
Tu, frate Gloucester, Huntington şi Warwick,
Duceţi-vă cu regele. Din parte-mi
Puteri depline aveţi de-a încheia
Sporind sau prefăcînd orice veţi crede
În luminata voastră iscusinţă
Că-i potrivit cu demnitatea noastră
Şi-orice scăderi şi-adaosuri veţi face
La cererile mele, mă-nvoiesc.
Vrei, mîndră soră, prinţii să-nsoţeşti,
Sau stai aci cu noi?

REGINA IZABELA: Iubite frate,
Mă duc cu ei, că poate prinde bine,
Cînd pricini grele fi-vor dezbătute,
Şi glasu-unei femei.

REGELE HENRIC: Dar cel puţin
S-o laşi cu noi pe vara Caterina
Ea mi-este cererea cea mai de seamă
Şi-i pusă-ntîia pe hrisovul păcii.

REGINA IZABELA: La voia ei!

(Ies toţi, afară de regele Henric, Caterina şi Alice.)

REGELE HENRIC: Frumoasă Caterină,
Vrei oare pe-un războinic să-l înveţi
Ce vorbe-ncîntă-auzul unei doamne
Şi-n inimă-i şoptesc iubirea lui?

CATERINA: Măria ta are să rîdă de mine. Eu nu pot să vorbesc Anglia voastră.

REGELE HENRIC: Frumoasă Caterină, dacă mă iubeşti tare mult, din toată inima ta de franţuzoaică, o să fiu încîntat să mi-o spui într-o engleză cît de stricată. Îţi plac puţin, Kate?

CATERINA: *Pardonnez moy*[133], nu ştiu ce înseamnă „îţi plac".

REGELE HENRIC: Tu eşti un înger, Kate, şi mie-mi plac îngerii.

CATERINA: *Que dit-il? Que je suis semblable à les anges?*[134]

ALICE: *Ouy, vraiment, sauf vostre grâce, ainsi dit-il.*[135]

REGELE HENRIC: Aşa am spus, scumpă Caterino, şi nu mi-e ruşine s-o spun iar.

CATERINA: *Oh! mon Dieu! Les langues des hommes sont pleines de tromperies.*[136]

REGELE HENRIC: Ce spune, frumoasă doamnă? Că limbile bărbaţilor sînt înşelătoare?

ALICE: *Ouy*[137], ca limbile barbaţi are să fiu plin de amăgire; asta spus domniţa.

REGELE HENRIC: Domniţa e cea mai straşnică englezoaică din lume. Pe legea mea, Kate, vorbele mele de dragoste sînt tocmai pe măsura ştiinţei tale. Mă bucur că nu ştii mai bine englezeşte; fiindcă, dacă ai şti, ţi s-ar părea că sînt un rege aşa, dintr-o bucată, şi ai putea crede că mi-am vîndut o sfoară de moşie ca să-mi cumpăr coroana. Nu prea mă pricep să ticluiesc la vorbe dulci; îţi spun aşa, fără înconjur, că te iubesc. Şi-mi pierd tot şirul, dacă-mi ceri să-ţi spun mai mult decît atît: „Mă iubeşti şi tu?" Hai, răspunde-mi, zău, şi-om bate palma, să facem tîrgul. Ce zici, domniţă?

CATERINA: *Sauf vostre honneur*, la mine înţelege bine.

REGELE HENRIC: Doamne, Kate, dacă mă pui să fac stihuri sau să dansez de dragul tău, sînt pierdut; la stihuri nu ştiu să potrivesc nici cuvintele, nici măsura, de dansat nu pot dansa în măsură, deşi e greu să te măsori cu mine. De-aş putea cuceri o femeie sărind capra, sau aruncîndu-mă pe cal cu armura în spinare, apoi, nu că mă laud, dar mi-aş găsi repede perechea. Sau, dacă ar fi să mă bat cu cineva ca să-i fac ei plăcere, ori să-mi joc calul în două picioare, aş tăbărî pe el ca un parlagiu,

şi m-aş ţine-n şa, fără să cad, ca o maimuţă. Dar, Dumnezeu mi-e martor, Kate, că nu ştiu să fac ochi dulci, nici să şoptesc vorbe goale şi nici nu-s dibaci la declaraţii: n-am decît un cuvînt, de care mă folosesc doar atunci cînd mi se cere cu dinadinsul, şi pe care nu mi-l calc niciodată, oricît mi s-ar cere. Dacă poţi iubi un flăcău de teapa mea, Kate, cu un obraz ce nu face să-l bată soarele şi pe care nu se învredniceşte măcar să-l privească în oglindă, lasă-ţi ochii să aleagă pentru tine. Îţi vorbesc deschis, ca un soldat. Dacă poţi să mă iubeşti, ia-mă; iar de nu, eu tot am să mor odată, dar nu de dorul tău. Doamne fereşte! Cît trăieşti, dragă Kate, ia-ţi un bărbat credincios şi dintr-o bucată. El trebuie, vrînd-nevrînd, să se poarte frumos cu tine, fiindcă n-are darul de-a suci alte capete. Iar bărbaţii buni de gură care se bagă în sufletul femeilor cu stihurile lor sînt repede alungaţi de bunul-simţ. Chiar aşa! Omul bun de gură nu-i decît un flecar, şi stihurile nu-s decît poveşti. Un picior, cît de sprinten ar fi, începe să tremure. O statură falnică se încovoaie, barba neagră încărunţeşte, capul cîrlionţat ajunge chel, obrazul frumos se scofîlceşte, ochii cei mai vioi se duc în fundul capului; numai o inimă bună, Kate, e ca soarele şi ca luna, sau mai bine zis ca soarele, nu ca luna. Fiindcă străluceşte luminos şi nu se schimbă şi nu se abate din drum niciodată. Dacă vrei un om ca ăsta, ia-mă pe mine; luîndu-mă pe mine, iei un soldat, şi luîndu-l pe soldat, îl iei şi pe rege. Ei, ce spui tu de dragostea mea? Vorbeşte, te rog deschis, frumoasa mea.

CATERINA: Se poate eu să iubesc pe un duşman de Franţa?

REGELE HENRIC: Nu! Nu se poate să iubeşti pe duşmanul Franţei, Kate; dar iubindu-mă pe mine, iubeşti pe un prieten al Franţei: fiindcă mi-e atît de dragă Franţa, că n-aş vrea să mă despart de nici un cătun de al ei. Vreau să fie a mea cu totul. Şi, Kate, dacă Franţa e a mea, şi eu sînt al tău, Franţa e atunci a ta şi tu eşti a mea.

CATERINA: Eu nu ştiu ce e asta.

REGELE HENRIC: Nu ştii, Kate? Am să ţi-o spun pe franţuzeşte; parcă văd că mi se lipeşte de limbă, că n-o mai pot dezlipi, ca o nevestică abia măritată de gîtul soţului. *Je quand sur le possession de France, et quand vous avez le possession de moy*[138] stai să văd ce mai vine? Sfinte Denis, dă-mi o mînă de ajutor — *donc vostre est France et vous estes mienne.*[139] Mai lesne mi-ar fi să cuceresc regatul ăsta, decît să îndrug la vorbe franţuzeşti. N-am să izbutesc niciodată să te înduplec cu franţuzeasca mea, ai să rîzi de mine.

CATERINA: *Sauf vostre honneur, la François que vous parlez est meilleur que l'Anglois lequel je parle.*[140]

REGELE HENRIC: Zău că nu e, Kate! Trebuie să recunoaştem că tu vorbeşti nespus de prost limba mea şi la fel de prost o vorbesc şi eu pe a ta, aşa că între noi doi nu e nici o deosebire. Dar, Kate, atîta lucru înţelegi şi tu, pe englezeşte: poţi să mă iubeşti?

CATERINA: Nu pot să spun.

REGELE HENRIC: Poate că mi-o spune vreo vecină, Kate. Am să le întreb. — Lasă, ştiu că mă iubeşti, şi la noapte cînd te vei duce în cămăruţa ta, ai s-o întrebi pe această nobilă doamnă despre mine; şi mai ştiu, Kate, că ai să ponegreşti în faţa ei tocmai ceea ce, în adîncul inimii, îţi place mai mult la mine. Însă, dragă Kate, fie-ţi milă cînd rîzi de mine, fiindcă, vezi tu, drăguţă principesă, eu te iubesc cumplit de mult. Dacă ai să fii vreodată a mea, Kate (şi am credinţa nestrămutată că ai să fii), te-am cucerit prin luptă şi va trebui, vrei nu vrei, să fii o bună mamă de soldaţi. Adică, n-o să facem noi, tu şi cu mine, de la Sfîntul Denis şi pînă la Sfîntul Gheorghe, un băiat jumătate francez, jumătate englez, care să meargă pînă la Constantinopol[141] să-l tragă pe turc de barbă? Nu crezi? Ce zici, frumoasa mea floare de crin?

CATERINA: Eu nu ştii.

REGELE HENRIC: Nu! Ai s-o ştii mai tîrziu, deocamdată trebuie să-mi făgăduieşti; făgăduieşte-mi, deci Kate, că ai să-ţi dai toată silinţa pentru partea franţuzească a băiatului; cît despre jumătatea de englez îţi dau cuvîntul meu de rege şi de bărbat. Ce răspuns îmi dai, *la plus belle Katharine du monde, mon très chère et divine déesse*[142]?

CATERINA: *Majestè a voastră are fausse*[143] *francez destul ca să amăgească pe cea mai sage demoiselle en France*[144].

REGELE HENRIC: La naiba, cu franţuzeasca mea stropşită. Pe cinstea mea, ţi-o spun verde pe englezeşte: Kate, te iubesc! Nu m-aş încumeta însă să jur tot pe cinstea mea că mă iubeşti şi tu; deşi inima-mi spune că da, cu toată mutra mea, săraca, fără nici un farmec. Blestemată fie acum ambiţia tatălui meu! Îi era gîndul la război cînd m-a făcut pe mine; de aceea m-am ales cu înfăţişarea asta aspră, ca de fier, care sperie femeile cînd încerc şi eu să fiu curtenitor cu ele. Dar, crede-mă, Kate, cu cît o să îmbătrînesc, cu atît o să arăt mai bine. Mă mîngîi cu gîndul că bătrîneţea, acest vrăjmaş al frumuseţii, n-are ce să mai strice la chipul meu. Dacă mă iei acum, mă iei sub înfăţişarea cea mai rea; cînd ai să te obişnuieşti, ai să mă găseşti

din ce în ce mai bine. Şi-atunci ia spune-mi, prea frumoasă Caterină, mă vrei? Lasă roşeaţa asta feciorelnică; destăinuieşte-ţi pornirea inimii, cu o privire împărătească. Ia-mă de mînă şi zi aşa: „Harry al Angliei, sînt a ta!" Cum mi-o încînta auzul atare vorbă, îţi şi răspund răspicat: „Anglia e a ta, Irlanda e a ta, Franţa e a ta, şi Henric Plantagenet e al tău". Iar ăstuia îi spun în faţă: „Chiar dacă nu e cel mai de treabă dintre regi, ai să vezi că e regele oamenilor de treabă". Hai, răspunde-mi, fie şi cu un crîmpei de cîntec: glasul tău e un cîntec, dar vorba ţi-e cam scîlciată. Aşadar, Caterina, regină între regine, deschide-ţi inima într-o englezească stropşită. Mă vrei, spune?

CATERINA: Dacă i-o place lui *roy mon père*[145].

REGELE HENRIC: O să-i placă, dragă Kate, îţi spun eu că-i place, Kate.

CATERINA: Atunci şi eu am să fiu încîntat.

REGELE HENRIC: Prin urmare, îţi sărut mîna şi-ţi zic regina mea.

CATERINA: *Laissez, mon seigneur, laissez, laissez! Ma foy, je ne veux point que vous abaissez vostre grandeur en baisant la main d'une vostre indigne serviteure; excusez-moy, je vous supplie, mon très puissant seigneur.*[146]

REGELE HENRIC: Atunci, am să te sărut pe gură, Kate.

CATERINA: *Les dames et demoiselles, pour être baisées devant leurs noces, il n'est pas la coutume de France.*[147]

REGELE HENRIC: Ce-a zis, doamnă interpretă?

ALICE: Că nu e obiceiul pour les doamne din Franţa. Nu ştiu cum spune *baiser* în limba dumneavoastră.

REGELE HENRIC: Sărutare.

ALICE: Măria ta *entendre*[148] mai bine ca *moy*.

REGELE HENRIC: Vrea să spună că în Franţa nu se obişnuieşte ca fetele să fie sărutate înainte de cununie?

ALICE: *Ouy, vrayment.*[149]

REGELE HENRIC: Obiceiurile cele mai îngrădite se pleacă în faţa unui rege mare. Scumpă Kate, tu şi cu mine nu putem fi închişi în cercul strîmt al obiceiurilor unei ţări. Noi facem datina, Kate, şi libertatea care decurge din starea noastră închide gura tuturor bîrfitorilor, aşa cum am să ţi-o închid şi eu pe a ta, fiindcă a vrut să apere straşnicul obicei al ţării voastre, şi mi-a respins sărutarea. *(O sărută.)* Buzele îţi sînt vrăjite, Kate; atingerea lor dulce ca mierea e mai convingătoare decît toate glasurile din Sfatul Franţei. Şi l-ar îndupleca mai repede pe

Harry al Angliei decît o jalbă a tuturor regilor din lume. Iată-l pe tatăl tău.

(Intră din nou regele și regina, ducele de Burgundia, Bedford, Gloucester, Exeter, Warwick, Westmoreland și alți nobili francezi și englezi.)

DUCELE DE BURGUNDIA: Domnul să te ocrotească, măria ta! Augustul meu văr o învață englezește pe principesa noastră?

REGELE HENRIC: Aș fi vrut, dragă vere, să-i arăt cît de mult o iubesc; și tot pe englezește.

DUCELE DE BURGUNDIA: Și se codește?

REGELE HENRIC: Graiul ne e cam aspru, vere, și firea nu prea mi-e duioasă; așa că, neavînd nici suflet, nici glas de lingușitor, nu sînt în stare să trezesc în ea duhul iubirii, ca să se arate așa cum e.

DUCELE DE BURGUNDIA: Iartă-mă dacă-ți răspund sfătos și fără înconjur. Dacă vrei să-i faci farmece, trebuie să tragi un cerc magic; și dacă vrei să trezești în ea Amorul așa cum e, apoi trebuie să se arate orb și gol. Cum poți dar să învinuiești o tînără fată ca ea, cu obrajii rumeniți de o roșeață sfioasă și feciorelnică, dacă nu vrea să se lase descoperită, ca să iasă la lumină băiețașul orb și gol? Înseamnă, măria ta, să pui la grea încercare o fecioară!

REGELE HENRIC: Cu toate acestea, ele închid ochii și se supun, dragostea fiind oarbă și atotputernică.

DUCELE DE BURGUNDIA: Le este iertat, mylord, dacă nu văd ce fac.

REGELE HENRIC: Dacă-i așa, scumpe lord, învaț-o pe verișoara domniei tale să închidă ochii.

DUCELE DE BURGUNDIA: Am să-i fac eu cu ochiul, să zică da. Numai că măria ta să-i lămurești vorbele mele: că fecioarele pe care vara le-a încins bine sînt ca muștele din August: au ele ochi, dar sînt oarbe și rabdă să pui mîna pe ele, chiar și cele care mai înainte n-ar fi îndurat măcar o privire.

REGELE HENRIC: Sfatul ăsta mă silește să aștept o vară călduroasă: și așa, în cele din urmă, voi prinde gîza, vara domniei tale, cînd o orbi și ea.

DUCELE DE BURGUNDIA: Ca amorul, milord, înainte de-a iubi.

REGELE HENRIC: Adevărat! Și unii dintre domniile voastre trebuie să mulțumească amorului pentru orbirea care mă împiedică să văd o mulțime de mîndre cetăți franțuzești, fiindcă-mi stă în cale o mîndră fecioară din Franța.

REGELE FRANȚEI: Da, milord, văzute din depărtare, fiecare din ele îți par fecioare: fiindcă toate sînt înconjurate cu ziduri neatinse, în care războiul n-a pătruns niciodată.

REGELE HENRIC: Kate îmi va fi soție?

REGELE FRANȚEI: Dacă așa ți-e voia!

REGELE HENRIC: Sînt fericit; în felul ăsta, cetățile virgine de care pomenești o vor însoți; iar fata care a stat în calea dorințelor mele își va face drum în sufletul meu.

REGELE FRANȚEI: Ne-am învoit cu tot ce-i înțelept.

REGELE HENRIC: Așa să fie, lorzi ai Engliterei?

WESTMORELAND: Da, regele tratatul l-a-ntărit
În fiecare punct; cel mai dintîi,
E fata lui. Urmează-apoi la rînd
Și celelalte-n slova lor întocmai.

EXETER: Pe-acesta numai nu l-a iscălit:
Acolo unde măria ta cere ca regele Franței, ori de cîte ori îți va scrie pentru a-ți cere ceva, să te numească pe măria ta în felul următor și cu acest adaos în franțuzește: *Notre très cher fils Henri, Roi d'Angleterre, Héritier de France*[150], și la fel și în latinește: *Praeclarissimus filius noster Henrico, Rex Angliae et Haeres Franciae.*

REGELE FRANȚEI: Dar dacă ții cu dinadinsul, frate,
Eu nu mă-mpotrivesc nici la aceasta.

REGELE HENRIC: În numele-alianței noastre sfinte,
Te rog să te-nvoiești și la aceasta
Și dă-mi pe-a ta fiică de soție.

REGELE FRANȚEI: A ta să fie, mîndrul meu fecior,
Din sîngele-i urmași să-mi odrăslească.
Regatele-nvrăjbite ale Franței
Și Engliterei, ale căror țărmuri
Îngălbeneau de ciudă cînd vedeau
C-a dat norocul peste-a lor vecină,
Prin ei vor înceta să se urască.
Unirea asta,-atît de scumpă nouă,
Să semene iubirea creștinească,
Și buna învoire-n sînul lor.
Și-ntre frumoasa Franță și-Englitera
Să nu-și mai tragă paloșul nicicînd
Războiul încruntat și sîngerînd.

TOȚI: Amin!

REGELE HENRIC: Kate, bun găsit! Să vadă toată lumea:
Sărut regina-n tine și stăpîna.

REGINA IZABELA: Iar Dumnezeu, al căsniciei ctitor,
Din două inimi și din două tronuri
O inimă și-un singur tron să facă
Și cum un soț și-o soață, doi fiind,
Prin dragoste sînt unul, — tot așa
Va fi și-ntre regate-o cununie.
Iar hîda gelozie, clevetirea,
Ce-adesea se strecoară pînă-n patul
Blagoslovitelor căsătorii,
Să nu se furișeze-n legămîntul
Acestor țări, stricîndu-le unirea.
Franțuji, englezi, un neam și un cămin
Și spun cu voia Domnului: Amin!

TOȚI: Amin!

REGELE HENRIC: Să facem pregătirile de nuntă.
Iar ducele Burgundiei chiar astăzi
Să vie să depună jurămîntul
Cu nobilii cei mari, chezășuind
Printr-însul legămîntul dintre noi.
Și-apoi mă jur lui Kate. Ea-mi jură mie.
Și tuturor ce jură, — bucurie!

(Fanfară. Ies toți.)

EPILOG

Intră Chorus.

În vers stîngaci, prin timpii legendari,
Poetul perindatu-va cu gîndul,
Strîngînd în mic locaș tot oameni mari,
Destinul lor, crîmpeie, depănîndu-l.
Un scurt răstimp, da-n care-a luminat,
În Anglia, luceafărul speranței,
Și-un rai luînd c-un paloș fermecat,
Lăsă pe-al său copil pe tronul Franței.
Deci, Henric cel de-al șaselea, prin lege,
A fost-nălțat, în scutece fiind,
Al Franței și al Engliterei rege.
Da-n statul său prea mulți chivernisind,
Pierdută-i Franța — Anglia-i rănită.
Povești de-acestea au mai luat ființă
Pe-a noastră scenă. Fie deci primită
Și cea de astăzi cu îngăduință.

(Iese.)

HENRIC AL V-LEA
Comentarii

Henric al V-lea este ultima piesă din cea de a doua tetralogie (după *Richard al II-lea* și *Henric al IV-lea, Partea I și a II-a)* și a fost scrisă în 1598—1599 sau, după cum susțin unii cercetători pe baza referirii la Essex din prologul la actul V[1], între plecarea acestuia în Irlanda și înapoierea sa în Anglia, respectiv 27 martie și 28 septembrie 1599. Cronica a fost reprezentată „de mai multe ori" înainte de 1600, anul cînd s-a tipărit prima ediție in-cvarto — un text defectuos, reprodus cu mici corecturi în următoarele două ediții (1602, 1619). Textul ediției in-folio din 1623, unde piesa ocupă al 5-lea loc în secțiunea „istorie", le este prea puțin îndatorat și textologii îl consideră „bun".

Principalele surse cu caracter istoric folosite de Shakespeare au fost Holinshed *(Chronicles* [*Cronicile*], 1587) și creditorul său Hall *(The Union of the Two Noble Houses of Lancaster and York* [*Unirea celor două nobile case, Lancaster și York*], 1548). Scena „pețitului" apare și în *The Famous Victories of Henry the Fifth* [*Faimoasele victorii ale lui Henric al V-lea*] 1598), alte episoade se regăsesc în *Henrici Quinti Angliae Regis Geste.*

Dintre numeroasele izvoare privind gîndirea filozofică, morală și politică din piesa shakespeariană, în afară de *The Governor (Conducătorul)* de Thomas Elyot, o mențiune specială merită, după cum a demonstrat John H. Walter, lucrarea lui Erasmus *Institutio Principis* (1616) și tratatul lui Chelidonius tradus în engleză în 1571 (prin intermediar francez) sub titlul *Of the Institution and firste beginning of Christian Princes (Despre formarea și începutul principilor creștini).*[2]

---

[1] „Întocmai după cum... / S-ar putea ca generalul milostivei noastre împărătese — Să se întoarcă acum din Irlanda, / Sfărîmînd rebeliunea, cu sabia" (vv. 29—32).

[2] John H. Walter, editorul piesei în „The Arden Shakespeare", Methuen, London, 1954, retip. 1970, a întocmit o listă instructivă de paralele între textele lui Erasmus și Chelidonius și *Henric al V-lea* (pp. XVI—XVII).

Shakespeare a urmat cu fidelitate textele lui Holinshed și Hall, uneori mergînd pînă acolo încît a transcris întocmai sau a versificat proza cronicarilor — v. de pildă primele 19 versuri din actul I sau versurile 33—95 din I, 2. Respectarea scrupuloasă a textului lui Holinshed în cel de al doilea exemplu amintit are o însemnătate deosebită întrucît în respectiva replică arhiepiscopul de Canterbury îi expune regelui motivele juridice care îl îndreptățesc pe acesta să revendice coroana Franței, la nevoie pe calea armelor: aplicarea de către francezi a legii salice („In terram Salicam mulieres ne succedant") pe teritoriul Franței (teritoriul salic fiind, de fapt, în Germania). Dar informația transmisă de Holinshed și preluată de preaînvățatul prelat este total greșită (cu urmarea că războiul dintre Anglia și Franța, deci conflictul major din *Henric al V-lea*, nu are rațiuni mai solide decît „dezinformările" din *Mult zgomot pentru nimic*):

„Legea salică nu a fost, de fapt, altceva decît o culegere de legi și tradiții folclorice și nu avea întru nimic de-a face cu dreptul de succesiune. Nobilii francezi l-au ales la tron pe Philip de Valois pentru a preîntîmpina căderea regatului în mîinile unei femei. Mai tîrziu ei au respins pretenția la tron a lui Edward al III-lea prin mama acestuia, Isabella. Se pare că termenul de Lege salică a fost conexat cu acest principiu mai tîrziu".[1]

Pe de altă parte, nu trebuie neglijate unele modificări și omisiuni sau adaosuri introduse de Shakespeare, cum ar fi următoarele: arhiepiscopul nu discută „legea salică" din proprie inițiativă (ca să distragă astfel atenția parlamentului de la votarea proiectului de lege privind preluarea de către rege a posesiunilor bisericii), ci la cererea lui Henric; este omisă din textul lui Hall pledoaria lui Exeter pentru un război purtat împotriva Franței în numele unor cîștiguri de ordin economic; Henric „se gîndește la posibilitatea unei invazii a scoțienilor (nu numai la incursiunile bandelor de tîlhari) în timpul absenței sale în Franța, apoi se asigură de unitatea esențială a țării și a capacității ei de a face față unei atari amenințări"[2]; Shakespeare îl face pe monarh să-l ierte pe bețivul care l-a vorbit de rău etc.

Dacă ar fi să ținem seama numai de munca de documentare a dramaturgului și de generoasa prezență a materialelor de împrumut în piesă și încă ar fi greu să acceptăm părerea poetului John Masefield potrivit căreia „această piesă dovedește la fiecare pas că a fost scrisă în grabă"[3].

---

[1] John H. Walter, *Op. cit.*, p. 15.
[2] *Ibid.*, p. XXIII.
[3] John Masefield, *William Shakespeare*, 1911.

Totodată, putem oare presupune că Shakespeare a fost mai puţin concentrat, mai puţin atent, mai puţin preocupat artisticeşte decît atunci cînd a redactat celelalte trei cronici ale tetralogiei, cronici care, prin substanţă, caracterizări şi structură, au fost menite să pregătească „deznodămîntul fericit"?

Instaurarea sau restabilirea ordinii într-o Anglie sfîşiată de conflicte interne şi externe (războaie, luptele feudalilor pentru putere, domnii ineficace, uzurpări, crime etc.) s-a impus ca o necesitate acută viziunii istorico-politice a lui Shakespeare atît în *Richard al II-lea* cît şi în *1, 2 Henric al IV-lea* — ba chiar, anacronic ca raportare a cronicilor la succesiunea în care au fost scrise, în prima tetralogie sau în *Regele Ioan:* „corpul politic" *(body politic*, organizarea şi conducerea treburilor statale) trebuia să se însănătoşească odată cu microcosmul (omul — prin regenerare morală-religioasă, „a doua naştere a lui Adam") pentru a se încadra sau reîncadra în cel de al treilea sistem, universal şi atotputernic după concepţia elisabetanilor, sistemul armonios al macrocosmului. Iar *Henric al V-lea,* în sinteza lui Rose A. Zimbardo, „este un studiu privind ordinea şi armonia", care „... sărbătoresc victoria formei asupra dezordinii şi haosului".[1]

Restrîngînd problema ordinii la sfera strictă a „corpului politic" al Angliei şi privind-o, negreşit, şi prin prisma realităţilor epocii lui Shakespeare, putem afirma fără ezitare că o primă şi urgentă manifestare concretă a ordinii într-un stat este unitatea naţională.

Printre căpitanii din armata lui Henric sînt, în afară de englezii Sir Thomas Erpingham şi Gower, galezul Fluellen, irlandezul Macmorris şi scoţianul Jamy. Shakespeare „devine liric cînd vorbeşte despre unitatea Angliei" (Mark van Doren). Mai multe personaje se exprimă în diferite ocazii în spiritul replicii soldatului Bates: „Fiţi prieteni, englezi nătîngi, fiţi prieteni" (IV, 1, 128). Încă la începutul piesei ducele de Exeter teoretizează: „Capul înţelept se apără acasă; / Deoarece conducerea, fie că-i vorba de cei de sus sau de jos şi mai de jos, / Împărţită cum este pe funcţii / partituri, se menţine în armonie, / Conlucrînd în deplină şi firească unire, / Asemeni muzicii" (I, 2, 179—183). Arhiepiscopul de Canterbury îi dezvoltă ideea în binecunoscuta sa replică despre ordinea şi disciplina albinelor (I, 2, 183—220), care „printr-o politică instinctivă a firii, învaţă/ Un regat al oamenilor acţiunea ordonată" (vv. 187—188) etc. În sfîrşit, să adăugăm la toate acestea un element stilistic, cel al metaforei somatice, fundamental pentru întreaga suită a pieselor istorice de pînă acum: dezordinea, reprezentată în ele prin naşteri nefireşti, metehne, diformităţi

---

[1] Rose A. Zimbardo, *Shakespeare Encomium*, 1964, extras publicat în „Shakespeare, Henry V", a selection of critical essays edited by Michael Quinn, Casebook Series, Macmillan, London, 1969, p. 170.

și boli ale trupului, reclamă cooperarea deplină a părților „corpului politic" care este Anglia: „O, Anglie! pildă a măreției tale lăuntrice, / Ca un trup firav cu inimă mare" (II, *Corul*, v. 16—17) (v. și replica Bastardului în *Regele Ioan*, V, 7, 110—117). După John H. Walter, ideea că „regatul unui suveran bun este asemenea corpului omenesc ale cărui părți conlucrează armonios și se apără în comun" a fost preluată din Chelidonius și Erasmus[1]. Dar indiferent de izvoare (ar putea fi citat și Menenius Agrippa), ceea ce reține atenția este faptul că, în contrast izbitor cu alte împrumuturi „nedezvoltate" și, cum am văzut, uneori transcrise tale-quale, ideea unității este susținută prin impregnarea întregului text cu imagini somatice de așa manieră că acestea alcătuiesc un alt „cor" al piesei — o formă originală a sublinierii stilistice prin amplificare discretă. Frecvența celor aproximativ 60 de elemente somatice este de unul la zece versuri (sau rînduri); există aglomerări remarcabile ale acestor elemente; lecția de limbă engleză predată de lady Alice fiicei regelui Franței (Katharine, viitoarea regină a Angliei) are ca temă „părțile corpului omenesc" etc.[2]

Alături de ceilalți gînditori din perioada Renașterii engleze, Shakespeare așază în vîrful piramidei social-politice pe monarh, „capul" corpului politic („soarele" în mijlocul aștrilor, cum îl va descrie Ulise în *Troilus și Cresida)* iar Holinshed îi oferă materialul istoric trebuincios pentru a-l zugrăvi pe *Henric al V-lea* drept „regele ideal":

„Acest Henric a fost un rege a cărui viață nu a cunoscut nici o pată; un principe iubit de toți și nedisprețuit de nimeni; niciodată privit de soartă cu ochi încruntați, nici însoțit vreodată de nenoroc; pe care, ca împărțitor al dreptății cum era el, poporul îl iubea și îl asculta (fiind și omenos pe, deasupra) iar el nu lăsa nepedepsită nici o nelegiuire, după cum nu lăsa nerăsplătită prietenia... un model de cîrmuire regească, o stea călăuzitoare în privința onoarei și o oglindă a măreției".

În piesa lui Shakespeare, prima apreciere o face Prologul cînd îl numește „războinicul" *(warlike*, posibil și cu conotația „viteazul în războaie"), „înfățișat într-un chip vrednic de neasemuita lui măreție" (versul 5). Urmează episcopul Ely: „... un adevărat iubitor al sfintei Biserici" (I, 1, 21), apoi arhiepiscopul de Canterbury care îl socotește atît de priceput în „discutarea problemelor teologice" încît în sinea sa îi pare rău „că nu a fost făcut prelat"; în „discutarea treburilor statului" încît „ai spune că acestea au fost studiul lui de căpetenie"; auzindu-l vorbind despre război, „vei auzi / O bătălie crîncenă redată prin muzică"; în

---

[1] John H. Walter, *Op. cit.*, p. XVII.

[2] Leon Levițchi, *Pe marginea pieselor istorice ale lui Shakespeare*, în „Studii shakespeariene", editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, pp. 172—174.

orice problemă politică știe „să desfacă nodul gordian"; iar „practica și experiența vieții / Trebuie să-i fi inspirat aceste lucruri teoretice" (I, 1, 38—52). În actul II Corul îl numește „oglindă a tuturor regilor creștini" (versul 6). Pentru Nym, este „un rege bun" (II, 2, 125). Conetabilul francez îl numește curtenitor, reținut *(modest)* atunci cînd ridică obiecții, „teribil în hotărîri de neclintit", „înțelept" (II, 4, 32—35). În actul IV, Pistol vede într-însul „o inimă de aur, / Un tînăr de viață / al vieții, un copil al slavei; / Din părinți buni, cu brațul mult viteaz. / Îl iubesc pe flăcăul ăsta simpatic" (IV, 1, 44—48), iar Gower exclamă: „O, e un rege viteaz" (IV, 7, 10). În actul V Corul afirmă că Henric este „ferit de vanitate și îngîmfare" (versul 20).

Din autocaracterizările lui Henric reproduc numai pe cele mai puțin echivoce. Nu e trufaș, recunoaște autoritatea divină (I, 2, 289—290); nu urmărește răzbunarea personală, lăsîndu-i pe trădători în seama „legilor regatului" (II, 3, 174—175); face generalizarea că „regele nu este decît un om, așa cum sînt și eu (...); ... deși e stăpînit de teamă ca oricare altul, el nu trebuie să și-o arate „căci dacă și-ar arăta-o, ar face să scadă moralul armatei sale" (IV, 1, 101—113); urăște pompa și lingușirea, deplînge viața plină de responsabilități și griji a regilor (în faimoasa replică despre „ceremonie" din IV, 1, 238—290); nu rîvnește aurul, nu-i pasă dacă oamenii îi poartă hainele: „Asemeni lucruri exterioare nu sălășluiesc în dorințele mele; / Dar dacă este un păcat să rîvnești onoarea, / Sînt cel mai nelegiuit suflet viu" (în marea cuvîntare din ajunul bătăliei de la Azincourt, IV, 3, 20—67). Pe Katharine o încredințează că nu se pricepe la versuri și vorbe frumoase, că nu știe să privească galeș, că nu poate decît să facă „simple jurăminte" pe care însă nu le calcă; se socotește atît de urît că nu se privește niciodată în oglindă ca să se admire; e simplu și statornic; are „o inimă bună", „e soldat" și „rege" (posibil, „soldat-rege"); cu vremea Katharine se va convinge că el este „cel mai bun rege al oamenilor / băieților de treabă" (V, 2, 134—172; 255—256).

Comparînd aceste *caracterizări* ale eroului cu ceea ce ne-au oferit cele două piese anterioare, în primul rînd *1 Henric al IV-lea*, constatăm că cele mai multe dintre ele sînt coincidente. Devenit rege, Henric este curajos și viteaz, cinstit, obiectiv, simplu, curios să știe cît mai multe, cultivă în continuare cunoașterea și autocunoașterea, teoretizează pornind de la experiența practică, are mari resurse lingvistice (v. și postfața de la *1 Henric al IV-lea)*, pentru prietenii din grupul lui Falstaff el nu încetează să fie „un băiat de treabă" etc. S-ar părea că singurele elemente noi sînt studiile teoretice și o pronunțată religiozitate. De asemenea, o confruntare a *comportamentului* regelui Henric cu acela al prințului Henric relevă o continuitate susținută, evident, la nivele deosebite. Astfel, în amîndouă ipostazele Henric dă dovadă de curaj, luciditate, simplitate, modestie, autocontrol, iar ceea ce trebuie subliniat cu toată tăria este faptul că talentele actoricești, regizorale, empatice și lingvistic-mimetice

ale lui Hal din perioada hanului „La Capul de Mistreț" se manifestă permanent atît în sala tronului cît și pe cîmpurile de bătălie din Franța. Tînărul cercetător român George Volceanov a demonstrat convingător că Henric este „regele-actor".[1]

În ce sens, așadar, e posibil să vorbim de „evoluția" personajului? Surprins că evoluția caracterului acestuia în *Henric al V-lea* a scăpat atenției criticilor, John H. Walter o schițează în felul următor:

„La începutul piesei, virtutea sa după reformare, chiar dacă aceasta este totală, rămîne încă întemnițată, nu a izbucnit în afară, către țărînă și dogoare. Deși ia hotărîri, el mai depinde de sfatul altora și, în ciuda autocontrolului, trădarea lui Scoop, tovarășul său de pat, îl rănește în chip vădit și caută să-și ușureze cugetul prin vorbe. La Harfleur cuvîntarea sa este un îndemn la luptă, foarte abil întocmit, dar lipsindu-i încă o notă mai profundă. La Agincourt el nu mai cere sfaturi; acționează, dă îndrumări. Curajul său fizic, dovedit de mult pe cîmpul de la Shrewsbury, este din nou evident dar nu și scos în evidență. Shakespeare ar fi putut zugrăvi faimoasa încleștare cu Alençon, dar n-a făcut-o; abilitatea fizică a lui Henric nu era în acest moment cea mai importantă însușire. Forța spirituală a monarhului, credința și curajul său moral sînt cele care însuflețesc și îmbărbătează întreaga armată. Prin nimic alta decît prin exaltare și putere a spiritului el îi silește pe soldații săi să înfăptuiască imposibilul. Iar această exaltată stare sufletească nu-l mai părăsește, însoțindu-l pînă la unirea Angliei cu Franța".[2]

Văzută astfel, evoluția lui Henric este, în parte involuție (pentru că el devine din ce în ce mai autarhic) și în parte, nici una nici alta (pentru că germenii autarhiei își arătau virulența încă din primele clipe ale încoronării, în actul final al piesei *2 Henric al IV-lea)*.

Altminteri, problema adevărului ultim cu privire la viața scenică a lui Henric al V-lea rămîne în continuare deschisă; în continuare, deoarece amplele dezbateri critice de pînă acum nu s-au încheiat decît prin protocolarul joc de cuvinte englezesc „we agree to disagree" (sîntem de acord că nu sîntem de acord). Iată spicuiri din bibliografia de specialitate, rînduite cronologic.

Samuel Johnson se întreabă de ce în „scena pețitului" (V, 2) Shakespeare „îi conferă acum regelui un caracter aproape identic cu acela pe care l-a ridiculizat în Percy" (Hotspur, *1 Henric al IV-lea)* și arată că „această grosolănie militară și stîngăcie în artele mai gingașe" nu se

---

[1] În comunicarea sa *Henric al V-lea între culise și scenă*, ținută la Institutul de Învățămînt Superior din Pitești, mai 1982.
[2] John H. Walter, *op. cit.*, pp. XXX-XXXI.

potriveşte, printre altele, cu „cunoştinţele sale generale care i s-au atribuit la urcarea pe tron".[1]

După Schlegel, Shakespeare insinuează că Henric are motive ascunse să pornească războiul împotriva Franţei:

„Henric avea nevoie de un război extern pentru a-şi consolida tronul... (...) Învăţaţii săi episcopi sînt tot atît de dispuşi să-i dovedească dreptul indiscutabil la coroana Franţei pe cît este el de dispus să-i permită conştiinţei sale să fie liniştită de dînşii..."

Ironia shakespeariană însoţeşte şi dorinţa regelui de a-şi consolida cuceririle prin căsătoria cu o principesă franceză:

„Rodul acestei uniri, prin care cele două naţiuni îşi făgăduiau atîta fericire în viitor, a fost slabul şi bicisnicul Henric al VI-lea, sub a cărui domnie toate au fost pierdute într-un chip lamentabil".[2]

Pentru Hazlitt, extrem de violent în prezentarea miniaturală a monarhului, „aventura acestuia la Gadshill a fost un preludiu la afacerea de la Agincourt, atît că aceasta a fost sîngeroasă". „Pentru că nu ştia să-şi conducă propriul regat (...) Henric a hotărît să pornească război împotriva vecinilor". (...) În piesă, totuşi, ne place, pentru că acolo „el este un monstru cît se poate de amabil, un splendid spectacol fără conţinut".[3]

Gervinus vede în Henric un rege profund creştin:

„De-a lungul întregii piese, în toată conduita regelui răsună nota unei seninătăţi, a unei conştiinciozităţi severe şi a unei modestii umile... Shakespeare nu i-a atribuit cîtuşi de puţin regelui această umilinţă cucernică şi teamă de Dumnezeu ca pe o însuşire trecătoare, căreia să nu-i acorde mai multă valoare decît oricărei alte însuşiri (...) *(Ea)* este menită să formeze punctul central al întregului. Poetul operează cu aceeaşi idee cu care Eschil şi-a scris piesele războinice, *Perşii* şi *Cei şapte înaintea Tebei*, respectiv cu ideea că este grozav luptătorul care se teme de Dumnezeu şi, pe de altă parte, că floarea trufiei se coace şi se preschimbă în rod al răului şi într-o recoltă a lacrimilor. Pentru că exact în acest sens a descris Shakespeare tabăra francezilor şi pe principii lor, cu aroganţa şi crimele ce amintesc de Xerxes, în contrast cu mica ceată de britoni şi cu evlaviosul ei erou cutezător".[4]

---

[1] În ediţia *Operelor lui Shakespeare*, pe care a publicat-o în 1765.

[2] August W. Schlegel, *Despre arta dramatică şi literatură*, 1809—1811, extras publicat în traducere engleză în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 35—36.

[3] William Hazlitt, *Characters of Shakespeare's Plays*, 1817.

[4] G.G. Gervinus, *Comentarii shakespeariene* (1849—1853), trad. engleză din 1863, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 40—41.

Dowden consideră că elementul central din caracterul lui Henric este nobila sa „sesizare a faptului":

„Pentru Richard al II-lea viaţa era un ceremonial graţios şi eteric, plin de situaţii frumoase şi patetice. Henric al IV-lea vedea în lume o realitate substanţială şi era hotărît s-o subjuge prin curaj şi abilitate. (...) *(Dar)* fiul său, înzestrat cu un adevărat geniu pentru descoperirea celor mai nobile fapte precum şi a tuturor faptelor, a intrat în contact cu forţele creatoare şi vitale ale universului, astfel încît (...) viaţa a răzbătut printr-însul iradiind un entuziasm magnific al existenţei. Iată, deci, de ce Henric a fost ferit de tot ce era ireal, precum şi de orice egoism exagerat... (...) Faptul nud este atît de preţios că nu are nevoie de ornament... (...)

(...) Neatîrnarea lui Henric de egoism, modestia, integritatea, umorul său voios, pietatea practică, obiceiul de a judeca lucrurile după criterii naturale, nu artificiale, toate acestea sînt dezvoltări ale elementului central al caracterului său, nobila sesizare a faptului.

Dar sesizarea faptului are drept rezultat ceva ce reprezintă mai mult decît această integritate, această simplă onestitate a naturii. Ea îi inspiră un entuziasm care ar fi intens dacă nu ar fi atît de masiv. Prin unirea sa cu energia vitală a lumii, Henric devine una dintre cele mai glorioase şi binefăcătoare forţe ale lumii".[1]

Swinburne calcă pe urmele lui Hazlitt:

„Harry Percy este, ca să zicem aşa, adevăratul Sir Bedivere, ultimul cavaler arthurian; Henric al V-lea este primul şi totodată cel mai nobil dintre bărbaţii de stat-luptători reprezentaţi cel mai bine de două tipuri teribile, perfecte şi faimoase în cea mai înaltă măsură, Ludovic al XI-lea şi Cezar Borgia. Cîştigul, «marfa».... este, fără îndoială, mobilul de bază al acţiunilor şi vieţii lui Henric, întocmai ca acela al contractului dintre regele Philip şi regele Ioan".[2]

R.G. Moulton (american) identifică pe rege cu naţiunea engleză:

„În Henric al V-lea, Shakespeare şi-a întruchipat concepţia despre eroismul suprem; iar pentru ca această concepţie să fie individualizată şi să nu rămînă un simplu ideal poetic, alegerea subiectului i-a dat un colorit practic, care dintre toate formele de eroism este cea mai apropiată spiritului englez. Sau — mai curînd — eroul poemului este naţiunea engleză

---

[1] Edward Dowden, Shakespeare: *A Critical Study of His Mind*, 1875, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 43—45.

[2] A.C. Swinburne, *A Study of Shakespeare*, 1880, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, p. 47.

însăşi, tipizată în popularul rege care a îngemănat în ființa sa spiritul tuturor claselor din sînul poporului său".[1]

„Cu toată umanitatea sa", scria americanul Barrett Wendel, „ne face mai degrabă impresia unui ideal decît a unui om; şi, atît prin virtuți cît şi prin vicii, un ideal mai curînd britanic decît uman". Iar Shakespeare, „care ne propune un asemenea ideal este, astfel, mai îngrădit încă decît de redusele condiții scenice; prin întreaga sa concepție el demonstrează caracteristicile limite ale simpatiei care şi astăzi defineşte pe englezul tipic".[2]

Sidney Lee:

„Buna dispoziție a anilor săi mai tineri nu este niciodată înăbușită. Sub impulsul momentului, el este oricînd pregătit să joace o festă nevinovată (...)

Caracterul lui Henric se ridică la deplina sa înălțime ca soldat și ofițer. El nu este numai brav în luptă şi înțelept în strategie; e întotdeauna afabil și deschis la vorbă față de prieteni şi duşmani şi are talentul rar de a-și încuraja oamenii în vremuri grele şi pline de primejdii datorită vorbirii sale elocvente şi însuflețitoare... (...)

Totodată, el îşi dă seama perfect de grozăviile războiului şi de datoria conducătorilor de a se strădui să mențină pacea. Sabia nu ar trebui niciodată scoasă din teacă, afară doar la chemarea «dreptății şi a conştiinței». Cu gîndul la «lacrimile văduvelor, la strigătele orfanilor», el conduce războiul cu toată omenia posibilă. Interzice jaful, interzice folosirea injuriilor față de inamic. (...) Totuși, asprimea care se ghiceşte în firea sa îl poate face «de neclintit în hotărîre». (...) De îndată ce inamicul încalcă regulile corecte ale războiului, răspunde cu o asprime neînchipuită. (...) Omenia cere... o încheiere grabnică a oricărui conflict atunci cînd rezultatul este neîndoielnic".[3]

Bradley constată că Henric, deşi superior tatălui său, „rămîne fiul acestuia", „fiul unui om pe care Hotspur îl caracterizase drept «un politician ticălos»":

„Religia lui Henric, de exemplu, este sinceră, e înrădăcinată în modestia sa; dar ea este şi superstițioasă — o încercare de a răscumpăra războ-

[1] R.G. Moulton, *On Character Development in Shakespeare as illustrated, by „Macbeth" and „Henry V"*, 1880—1886, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, p. 48.

[2] Barrett Wendell, *William Shakespeare, a Study in Elizabethan Literature*, 1894, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, 54.

[3] Sidney Lee, prefața la *Henry V*, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 57—59.

narea supranaturală pentru sîngele lui Richard; şi în parte este şi politică asemenea cruciadei pe care o proiectase tatăl său. Întocmai după cum el a dezlănţuit războiul în primul rînd pentru că, aşa cum îi spusese tatăl său, putea astfel să-i liniştească pe nobilii învrăjbiţi şi să unească naţiunea, tot astfel, atunci cînd îi cere arhiepiscopului să-l convingă cu privire la drepturile sale asupra coroanei franceze, el ştie că arhiepiscopul *doreşte* războiul...

(...) ... membrii familiei lui Henric al IV-lea se iubesc între dînşii, dar nu pot nutri dragoste faţă de nimeni din afara ei...".[1]

Socotind cronica *Henric al V-lea* drept „o satiră împotriva monarhiei constituţionale, a imperialismului, a modurilor inferioare de «patriotism» şi a războiului, Gerald Gould dezvoltă într-un studiu special ideea că textul reclamă interpretări care să pornească de la atitudinea *ironică* a dramaturgului faţă de eroul său. Henric, comparabil cu Iago, este „ipocritul perfect" (se trădează ca atare pînă şi în unele monologuri, dovadă că ipocrizia a pătruns adînc în subconştientul său). Războiul împotriva Franţei putea fi justificat numai ca război *dinastic* (ceea ce fusese condamnat încă de Sir Thomas More, cu mult înainte de Shakespeare); dar nu Henric (deşi descindea din Edward al III-lea) era „urmaş pe linia celui mai vîrstnic", ci Mortimer:

„Este important să observăm extraordinarele acumulări şi contradicţii ale motivelor care fac confuză întreaga chestiune a originii războiului. În scena tratativelor (II, 4) mesajul provocator al Delfinului este, prin implicaţie, acceptat ca o problemă secundară. Or, acest mesaj era un răspuns la pretenţia lui Henric nu asupra coroanei Franţei, ci asupra «cîtorva ducate anume», iar *acestea* erau reclamate ca «drept al marelui tău înaintaş, regele Edward al III-lea». Pretenţia aceasta fusese, aşadar, formulată cu mult mai înainte ca regele să fi ascultat decizia arhiepiscopului de Canterbury despre legea salică şi dreptul de succesiune — totuşi arhiepiscopul nu face nici o deosebire între cele două revendicări atunci cînd (în II, 1) spune că Henric are «... drepturi reale asupra cîtorva ducate anume / Şi în general, asupra coroanei şi scaunului de domnie al Franţei, / Care îşi au obîrşia de la Edward, străbunul său.»

În afară de aceasta, înainte de începerea inevitabilă a războiului, regele francez nu este de acord cu atitudinea Delfinului şi, fără succes, îi oferă lui Henric mîna fiicei sale, precum şi ceea ce prologul la actul II numeşte «Cîteva mici şi nerodnice ducate». Confuzii peste confuzii!

---

[1] A.C. Bradley, *The Rejection of Falstaff*, 1909, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 60—61.

(...) Brutalitatea lipsită de scrupule (...) se împletește strîns cu vechea ipocrizie, continua confundare a motivelor. În IV, 6, fiecărui soldat i se ordonă să-și omoare prizonierii, doar ca o măsură de prevedere... totuși în scena următoare constatăm mai întîi că această măsură a fost luată pentru un motiv cu totul diferit, apoi că amenințarea cu o asemenea măsură... urmează a fi folosită la tratative, introducerea la care recurge Henric fiind: «De cînd am venit în Franța / Nu mi-am ieșit din fire pînă în această clipă». Din nefericire, furia unor atari flușturatici cu sînge rece poate fi stîrnită la dorință, întocmai ca și mărinimia lor, cînd «cîștigurile sporesc». Ne întrebăm cum altfel dacă nu prin furie și-ar fi putut Henric scuza elucubrațiile anterioare din fața Harfleur-ului, aproape incredibile prin amestecul de brutalitate și ipocrizie. (...)

(...) În scena în care, travestit, regele stă de vorbă cu soldații (...), Bates și Williams susțin că asupra regelui apasă o mare răspundere *«dacă nu e bună pricina»* (...) la care Henric răspunde cu o perorație irelevantă și ipocrită despre păcatele pe care se poate să le fi săvîrșit soldații *înainte* de război..."[1].

Pornind de la ideea că prelații, urmărindu-și propriile interese, izbutesc să-l convingă pe Henric să declare război Franței, H.B. Charlton conchide că:

„Spre deosebire de tatăl său, Hal își datorează realizările politice nu propriei sale perspicacități, ci mai curînd unui factor care se apropie mult de incapacitate intelectuală".[2]

Ellis-Fermor (americană):

„I-a fost hărăzit lui Henric al V-lea să îmbine în ființa sa tot ce șade bine și este necesar unui rege și să rămînă ca un summum bonum al ideii elisabetane despre «virtuțile politice». Shakespeare și-a formulat în sfîrșit pretențiile de la o asemenea figură, definindu-le prin anumite trăsături clare și reunindu-le pe toate în Henric al V-lea, care se bucura de un titlu ereditar nepătat și se știa înzestrat cu toate atributele regale. Cu larga sa popularitate, cu entuziasmul său sincer de a se dedica serviciului public de dragul serviciului public, cu puternicul său simț al răspunderii precum și cu un tot atît de clar simț al privilegiului, cu mintea sa ascuțită de om de stat, iscusit deghizată ca aceea a unui simplu ostaș, el stă pe un piedestal pe care poate că, în teatru, nu a mai stat un rege

---

[1] Gerald Gould, *A New Reading of „Henry V"*, 1919, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 83—92.
[2] H.B. Charlton, *Shakespeare, Politics and Politicians*, 1929, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, *p.* 65.

înainte sau după el. Biserica şi statul, poporul şi nobilii, soldaţii şi civilii, el îi cunoaşte pe toţi, cu o cunoaştere ce-şi are rădăcinile în Eastcheap... (...) A fost un monarh modelat după cel mai mare suveran din dinastia Tudor-ilor, Elisabeta. Probabil că orice om, o dată sau de mai multe ori — o dată cel puţin — şi-a spus că cea mai mare artă este conduita. Or, după părerea mea, tocmai o experienţă asemănătoare în cariera lui Shakespeare stă la baza marilor studii istorice care au culminat în figura lui Henric al V-lea".[1]

Honor Matthews:

„În vorbe Hal mărturiseşte supunerea sa faţă de Dumnezeu, dar asemeni altor «machiaveli» el cultivă un voit «non-ataşament» faţă de umanitate, iar Shakespeare dezvăluie acest lucru atît prin cuvintele rostite de Henric *(1 Henric al IV-lea*, I, 2, 219—225) cît şi prin comportarea sa... El ia de la alţii exact ceea ce doreşte — coroană sau tovărăşie, dragoste sau amuzament, regatul Angliei sau regatul Franţei. Se leapădă de Falstaff, uită de Poins, îl execută pe Bardolph, îi trimite la moarte pe Cambridge, Scroop şi Grey, pe toţi cu aceeaşi uşurinţă... (...)
Voioşia şi nonşalanţa lui Henric nu sînt un obstacol pentru identificarea lui cu cei mai evidenţi «machiaveli». Dimpotrivă, ele sînt elemente comune în zugrăvirea de către Shakespeare a acestui tip de om (Edmund, Richard al III-lea, Iago etc.)."[2]

Rose Zimbardo:

„... deşi Richard al II-lea poate vedea relaţia dintre Dumnezeu şi regalitate, el este incapabil s-o vadă pe cea dintre Dumnezeu şi el însuşi. (...)
Henric al V-lea a fost din capul locului conştient că un rege virtuos trebuie să fie un om virtuos. (...) El a izgonit păcatul din trupul său, pregătindu-se pentru taina regalităţii. (...) E atît de uman încît dobîndirea virtuţii l-a costat multă suferinţă şi jertfă. Ştie din experienţă ce înseamnă să fii rege... (...) Şi mai ştie că ceremonia goală ar fi o răsplată fără sens pentru un asemenea sacrificiu. Singura răsplată reală pentru regele adevărat este armonia dintre sinea sa şi stat în cadrul atotcuprinzătoarei armonii a ordinii divine. Spre deosebire de Richard care îşi cere iertare că este om, Henric îşi acordă umanitatea după cea mai înaltă tonalitate a virtuţii pentru a realiza desăvîrşirea implicată în noţiunea de rege".[3]

---

[1] Una Ellis-Fermor, *Shakespeare's Political Plays*, 1945, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 126—127.
[2] Honor Matthews, *Character and Symbol in Shakespeare's Plays*, 1962, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 215—216.
[3] Rose Zimbardo, *Op. cit.*, 1964, pp. 168—169.

Zdeněk Stříbný:

„*(Henric)* se dovedeşte întotdeauna extrem de ingenios cînd e vorba să arunce vina asupra altora pentru faptele sale: pe Falstaff, pe arhiepiscop, pe Delfin, pe cetăţenii asediaţi din Harfleur, pe oricine îi este la îndemînă, inclusiv pe Dumnezeu. (...)

(...) Cu cît sînt mai fervente cuvintele pe buzele sale, cu cît sînt mai smerite privirile pe care le îndreaptă spre cer, cu atît bănuim mai vîrtos că-şi ascunde împovărata conştiinţă de agresor îndărătul permanentelor referiri la Dumnezeu, aşa cum aveau obiceiul să facă atîţia din precursorii sau urmaşii săi istorici".[1]

Deşi exemplificate parcimonios faţă de ceea ce oferă bibliografia, varietatea, neconvergenţa, divergenţa şi chiar totala incompatibilitate a punctelor de vedere exprimate de critici despre caracterul „regelui ideal" demonstrează nu numai interesul suscitat de Henric-ul lui Shakespeare ci şi dificultăţile de interpretare pe care le ridică. Fireşte, o serie de aprecieri, tranşante dar lipsite de acoperire (de pildă, cîteva din cele ale lui Hazlitt) pot fi lesne eliminate din compoziţia ingeniozităţilor cu colorit ştiinţific. Dar cele mai multe, indiferent dacă sînt „pro" sau „contra", invită la reflexie: sînt rodul unor cercetări deloc impresioniste, se întemeiază pe dovezi serioase (pe care nu le-am putut menţiona întotdeauna din economie de spaţiu) şi, ceea ce este esenţial, proiectează problemele pe fundalul contextelor *lărgite*. Mai mult poate decît în cazul altor scriitori profunzi cu mesaj şi artă ce nu ţin cont de latitudini şi longitudini, oricare din operele sale nu numai că este deschisă către celelalte, ci deschisă *obligatoriu* pentru a fi mai bine înţeleasă — ca „ochii faţă-n faţă aşezaţi", care „se oglindesc întocmai între ei" *(Troilus şi Cresida*, III, 3). E de-a dreptul stranie afirmaţia făcută de C. Noica în *Despărţirea de Goethe*, că „Operele lui Shakespeare pot fi citite fiecare singură, Goethe în schimb numai întreg"[2]). Cu atît mai valabil este acest lucru pentru piesele istorice şi deci şi pentru *Henric al V-lea*, momentul de vîrf al celor două tetralogii, cu atît de ramificate „deschideri" spre contextul lărgit „minimal" al celorlalte încît L.C. Knights ajunge la următoarea concluzie:

„În cele două piese politice care au urmat după *Henric al IV-lea*, respectiv în *Henric al V-lea* şi *Iuliu Cezar*, Shakespeare continuă să se întrebe ce anume este probabil ca oamenii de stat să accepte fără murmur. Este una din ciudăţeniile literaturii că *Henric al V-lea* a fost atît de des inter-

---

[1] Zdeněk Stříbný, *Shakespeare in a Changing World*, 1964, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, pp. 178—180.

[2] Constantin Noica, *Despărţirea de Goethe*, editura Univers, Bucureşti 1976, p. 234.

pretată drept o simplă glorificare a regelui-erou. Nu vreau să sugerez că tot ce ar trebui să facem este să inversăm aprecierea convențională. Vreau să spun numai că, că pe baza piesei însăși, atitudinea lui Shakespeare față de rege e complexă și critică. După cum afirma Fluchère, «Deși face cuvenitele concesii sentimentului patriotic..., Shakespeare ne face să vedem... că problema politică, legată de problema morală, e departe de a fi fost rezolvată printr-o campanie victorioasă și o căsătorie cu urmări fericite pentru țară". Cu alte cuvinte, problema politică, numai la nivelul politicii și al politicianului, este insolubilă".[1]

Henric al V-lea = erou ambiguu (Honor Matthews) este, fără îndoială, ecuația cea mai tentantă.

Pentru spectatorul elisabetan (dat fiind și contextul epocii), Henric al V-lea a putut fi „regele ideal"; spectatorul și, mai ales, cititorul modern sînt mai avizați și mai circumspecți (chiar dacă Laurence Olivier l-a interpretat magistral pe erou într-un film cu omisiuni de text regretabile). Fiind atît de „modern", nici Shakespeare nu a putut vedea în Henric un „rege ideal":

„... Henric al V-lea, cel puțin într-o anumită măsură, se apropie de idealul omului practic al lui Shakespeare, ceea ce nu este idealul său cel mai înalt. Indiscutabil, Shakespeare a admirat succesul, dar nu l-a idolatrizat;... dar oamenii pe care i-a admirat mai mult au fost spiritele mai alese, cum ar fi Hamlet, Brutus sau Prospero, fie că s-au realizat sau au dat greș (...).

Este mai corect să spunem că Henric reprezintă idealul Angliei, nu ideea lui Shakespeare ci a națiunii sale despre regele-erou. Este regele pe care și-l doreau spectatorii săi de la teatrul *Globe*. Acestea sînt cu deosebire adevărate cu privire la ceea ce astăzi considerăm a fi fanfaronadă, mărginire și prefăcătorie."[2]

Este posibil ca, la modul general, problema „regelui-erou", „a regelui-ideal", a „regelui-ambiguu" sau a „regelui-actor" să fie axată pe teoria corespondențelor renascentiste (atît de pregnant analizată de E.M.W. Tillyard): în cele două părți ale piesei *Henric al IV-lea*, prințul se pregătește pentru cariera regală, străduindu-se să se mențină în condiția de microcosm (om); ca rege, în *Henric al V-lea*, el este doar *body politic*, sau, prin involuție, din ce în ce mai mult doar un *body politic* (cu trăiri „publice", nu „personale") care se agață întruna, neconvingător, de macrocosm.

Din punct de vedere dramatic, marcata lipsă a conflictelor interioare ale eroului (cum să aibă conflicte interioare un om care, cum scria Holin-

---

[1] L.C. Knights, *Shakespeare's Politics*, 1957, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, p. 230.
[2] E.E. Stoll, *Poets and Playwrights*, 1930, extras publicat în „Casebook Series", *Op. cit.*, p. 104.

shed, „nu era niciodată privit de soartă cu ochi încruntați, nici însoțit vreodată de nenoroc"?) nu a putut fi compensată de buna organizare a piesei, de o seamă de momente lirice impresionante (astfel, cuvîntarea lui Henric în ajunul bătăliei de la Agincourt, monologul despre ceremonie etc.), de scenele umoristice, de eroi secundari zugrăviți magistral (căpitanul Fluellen este primul care trebuie menționat), de bogatele conotații ale textului (livrești dar și „populare" — mai ales prin proverbe), de noua manieră a versului alb shakespearian, exemplificată de Halliday prin prologul la actul III:

„Nimeni nu ar putea citi aceste versuri fără a fi impresionat de plasticitatea lor — o secvență de tablouri la fel de pline de lumină și culoare (deși nu este amintită vreuna) ca și un tablou marin de Constable sau Monet și intensificate de zgomotele zarvei, de fîlfîitul drapelelor, de tremurul pînzelor și de plescăitul valurilor care se lovesc de carenele de lemn. Într-adevăr, ai impresia că participă aici toate simțurile și nu cred că este o aberație să spunem că gustăm, mirosim și atingem încleștarea dintre mare și vînt. Aceste efecte extraordinare sînt în parte determinate de i-urile aliterative și scînteietoare, culminînd cu săltărețul « A city on the inconstant billows dancing », un vers ilustrînd ritmul viguros și variat care duce lejer subiectul mai departe sau, mai curînd, îl precipită cu sine. Nu e nimic foarte complicat aici; versurile sînt largi și mărețe precum curgerea unui fluviu, năvalnice asemeni navelor ce înfruntă maiestuoasele talazuri și, totuși, un asemenea ritm nu a mai fost cultivat de nimeni înainte de Shakespeare. Solemna mișcare datorează mult întrepătrunderii versurilor și schimbării pauzelor dintre ele; în afară de acestea, singurele abateri sînt accentele inițiale sau încetinirile finale ale multor versuri, însă ele, combinate cu asonanțele, sînt suficiente pentru a da un pronunțat ritm secundar versului".[1]

Calitățile amintite mai sus nu sînt specifice unei compoziții dramatice; pot foarte bine intra în țesătura unui poem epic. Iar termenul de „dramă epică" sau acela de „succesiune de tablouri", folosite frecvent de shakespeariologi pentru a sublinia noutatea adusă în dramaturgie de către poetul Shakespeare trădează dificultăți de definire comparabile cu cele ale definirii eroului.

Că Shakespeare a fost pe deplin conștient de propriile sale dificultăți interpretative, critice și artistice o dovedesc, printre altele, și repetatele sale apeluri pe care le face Corul la înțelegerea și *imaginația* spectatorului:

„Noi, zero-uri în acest mare număr, / Vrem să vă stîrnim puterile închipuirii. / Imaginați-vă că..." (*Prolog*, 16—18). „Imaginați-vă că ați văzut..."

---

[1] F.E. Halliday, *The Poetry of Shakespeare's Plays*, 1954, Duckworth and Company, London, 1964, p. 115.

(III, Corul, 3...). „Acum închipuiți-vă o vreme / Cînd..." (IV, Corul, 1—2). „Vi-l puteți închipui..." (V, Corul, 16...).

Descrierile pe care le face Corul sînt atît de evocatoare încît, de fapt (cum am văzut în ilustrarea lui Halliday), nici nu mai este nevoie să recurgem la „imaginație". Dată însă fiind insistența apelului, să ne îngăduim — ca cititori mai degrabă decît ca spectatori — a ne solicita imaginația într-un alt sens și pe alte tărîmuri decît ale descrierii unor tablouri care, firește, nu puteau încăpea pe scenă (numai Don Quijote, în viziunea lui Alexander Pope, este de altă părere: „Ei, nu, pe toți sfinții din ceruri!" răspunde el furios, / „Cavalerii, scutierii și armăsarii trebuie să apară pe scenă." / „Pe scenă nu poate nicidecum încăpea o asemenea îngrămădire". / „Atunci ridicați o scenă nouă sau jucați piesa în cîmp deschis".[1])

... Ni-l imaginăm astfel pe Shakespeare silit (motivele nu sînt foarte clare) să se despartă prematur de bunul prieten al spectatorilor, Falstaff; ce zic, ni-l imaginăm adînc mîhnit. Ni-l imaginăm, iarăși, într-o stare de spirit nu întru totul favorabilă creației adînci cînd se simte silit (pentru motive lesne de înțeles) să-l prezinte pe Henric ca erou *ambiguu* în atitudini, acțiuni și limbaj (de pildă, în folosirea cuvîntului *honour* — „cinste", „lealitate" etc., dar și „onoruri", „glorie"), un monarh de tip „nou" numai cu numele, pentru că este la fel de dezumanizat ca și Amurat pe care-l osîndise în *2 Henric al IV-lea* (V, 2, 48—49). Ni-l imaginăm pe Shakespeare redactînd discursul lui Henric la Harfleur cu gîndul la *Tamburlaine* al lui Marlowe și la cumplita scenă cu fecioarele din Damasc. Ni-l imaginăm supărat pe istoria acelor zile și pe sine însuși pentru că și-a greșit socotelile artistice, pentru că drama pe care o scria nu putea exprima sentimentele sale patriotice reale, pentru că nu era dramatică în esența ei și nu putea deveni o capodoperă (Samuel Johnson remarcase: „Chiar și Shakespeare nu poate scrie bine fără un subiect adecvat"). Și ni-l mai imaginăm trist surîzător în momentele discontinui ale marii creații, în momentele cînd era gînditorul și poetul Shakespeare. Pe alocuri, și dramaturgul Shakespeare. Căci ce poate fi mai dramatic (în toate accepțiunile acestui cuvînt) decît o replică, fundamentală în închipuirea noastră, a soldatului Williams. Cînd, deghizat, Henric se amestecă printre soldați și comentează: „Eu cred că nicăieri n-aș muri mai fericit decît alături de rege, pricina lui fiind dreaptă și lupta lui cinstită", Williams răspunde: „Asta n-avem de unde s-o știm" (IV, 1, 127—130).

Dar Shakespeare știa: dovadă atitudinea lui „neambiguă" față de un alt război nesăbuit, cu multă vărsare de sînge inutilă, zugrăvit și comentat pe larg în *Troilus și Cresida*.

L. Levițchi

---

[1] Alexander Pope, *Essay on Criticism*, 1711, vv. 281—284.

NOTE

1 Numai cîteva din piesele lui Shakespeare încep cu un prolog, rostit de personajul *chorus* uneori numit însă şi *prolog* şi apărînd îmbrăcat într-o pelerină neagră şi lungă.

2 Văpaia, în sensul de foc — considerat drept cel mai uşor dintre cele patru elemente care, conform concepţiilor timpului, constituiau fiinţa omului şi era caracteristic poeţilor.

3 Comparaţia unui viteaz cu zeul războiului Marte era frecventă în piesele timpului.

4 Cronicarul Raphael Holinshed relatează că Henric al V-lea, primind pe ambasadorii oraşului Rouen, s-a referit în legătură cu războiul şi la zeiţa bătăliilor, Bellona, descriind-o ca fiind slujită de trei tinere personificînd sîngele, focul şi foametea. În Iuliu Cezar acestea sînt numite „cîinii războiului".

5 Aluzie la forma circulară a interiorului teatrelor, care se construiau din lemn. Teatrul Globe, aparţinînd lui Shakespeare şi celor doi actori asociaţi ai săi, avea forma exterioară octogonală.

6 Localitate în Picardia nu departe de Calais unde Henric al V-lea a repurtat o strălucită victorie asupra francezilor, în anul 1415. În Piesa lui Shakespeare şi în istoriile engleze localitatea este numită Agincourt.

7 Marea Mînecii dintre Anglia şi Franţa era temută din cauza numeroaselor naufragii care aveau loc pe ea.

8 Aluzie la două din muncile lui Hercule, şi anume: 1. curăţirea într-o singură zi a imenselor grajduri ale regelui Augias, — în care se găseau 3 000 de boi şi nu fuseseră curăţate de 30 de ani, — 2. uciderea hidrei din Lerna, — un leu monstruos cu 9 capete, care creşteau imediat la loc, cîte două în locul fiecăruia, pe măsură ce erau tăiate. Hercule ceru atunci servitorului său Iolaos să ardă cu ajutorul unor crengi aprinse gîturile tăiate, răpunînd monstrul.

9 Schimbarea în bine în comportarea Regelui Henric, prin comparaţie cu modul deplorabil cum e descris Prinţul Henric, în *1 Henric al*

IV-lea, și cum se schimbă radical în ultimul act din *2 Henric al IV-lea*, apare acum desăvîrșită.

10 Conform legendelor antice, *Gordian*, primul rege al Frigiei și tatăl lui Midas, legase cu un nod extrem de complicat jugul de oiștea unui car pe care îl dedicase lui Jupiter, și-l așezase în templul zeului din Gordium, capitala Frigiei. Un oracol anunțase apoi că acela care va putea desface nodul va deveni stăpînul Asiei. Trecînd și prin Gordium, în campania sa triumfală împotriva Perșilor, Alexandru cel Mare tăie nodul cu sabia, declarînd că fapta sa corespundea spuselor oracolului, care prevestise venirea lui, — arătînd astfel și modul cum avea să devină stăpînul Asiei.

11 În vremea lui Shakespeare exista credința că unele flori și fructe produc arome superioare dacă sînt cultivate în vecinătatea unor plante rău mirositoare.

12 Conform doctrinei protestante, ceea ce se putea considera drept minuni, după minunile lui Iisus Hristos, nu erau decît faptele unor demoni.

13 Arhiepiscopul de Canterbury se referă la Edward al III-lea (1312—1377) străbunicul lui Henric al V-lea, care a început războiul de 100 de ani pentru coroana Franței.

14 Exeter era numai conte de Dorset și nu duce în momentul acțiunii din scena de față. El era fratele vitreg al lui Henric al IV-lea și a fost făcut Duce de Exeter abia în 1416, anul următor bătăliei de la Agincourt.

15 Westmoreland era căsătorit cu fiica lui John of Gaunt, mătușa lui Henric al V-lea și prin urmare era unchiul regelui. În mod obișnuit însă denumirea „vere" era folosită pentru orice rudă apropiată, în familia regală, precum și în familiile nobililor.

16 Denumirea de lege salică, provine de la numele tribului franc al salienilor, care locuiau la gura Rinului, în Olanda de azi. Legea salică era o culegere de legi populare și cutume cu caracter civil și penal, care nu reglementau de fapt dreptul de succesiune la tron. Prin faptul că una din dispozițiile acestui cod de legi prevedea că femeile nu aveau dreptul să moștenească moșiile feudale s-a interpretat că nu aveau nici dreptul de moștenire la tron.

17 Rege legendar al francilor salieni, descinzînd, conform credinței populare, din regele Priam al Troiei, menționat totuși de unii cronicari, ca personaj istoric, precum și data cînd a murit.

18 Carol cel Mare, rege al francilor și împărat al occidentului (742—814).

19 Datele privitoare la regele Pharamond sînt luate de Shakespeare din cronica lui Holinshed.

20 Pepin, supranumit Cel Scurt, rege al francilor (715—768) și tatăl lui Carol cel Mare.

21 Fondatorul dinastiei capeţienilor, care a domnit în Franţa între 987—1328, urmată apoi de ramura Valois.

22 De fapt e vorba de Ludovic al IX-lea. Greşeala nu este însă a lui Shakespeare, ci a cronicarului Holinshed, din care se inspiră dramaturgul.

23 Henric al V-lea îşi sprijinea pretenţiile la tronul Franţei ca derivînd din dreptul de moştenire la acel tron al lui Edward al III-lea străbunicul său — a cărui mamă, Isabella, fusese fiica regelui Filip al IV-lea al Franţei. Nobilimea franceză refuzînd să-l recunoască pe Edward al III-lea ca rege, pe motiv că legea salică excludea femeile de la tron, proclamase rege pe Filip al VI-lea de Valois, în 1328. După 18 ani însă Edward al III-lea începu războiul de 100 de ani pentru coroana Franţei, cu bătălia de la Crécy (1346).

Lunga înşiruire de regi care s-au succedat la tronul Franţei, începînd cu Pepin cel Scurt, arătînd şi drepturile în baza cărora au deţinut coroana, este considerată de unii comentatori ca un mod adoptat de heralzii englezi pentru justificarea pretenţiilor lui Henric al V-lea la tronul Franţei.

În ceea ce priveşte lungimea tiradei Arhiepiscopului de Canterbury şi amănuntele la care se referă, constatăm că Shakespeare urmează foarte îndeaproape pe cronicarul R. Holinshed. Nu este nevoie să mai subliniem faptul că dramaturgul arată aparentă admiraţie pentru Henric al V-lea, care este un rege deosebit pentru el, şi, în consecinţă, caută să justifice cît mai deplin războiul pentru coroana Franţei, pentru a-şi arăta eroul luptînd pentru o ordine dreaptă a lucrurilor, şi anume, mai mult pentru a înlătura un uzurpator, decît pentru gloria şi măreţia lui.

În esenţă Canterbury demonstrează că:

I. Legea salică nu a fost făcută pentru Franţa, francii salieni locuind, la vremea cînd s-a dat legea, într-un teritoriu germanic, nu francez.

II. Legea, dealtfel, nu putea să fi fost dată de Pharamond deoarece acesta murise cu 421 de ani mai înainte ca Franţa să includă şi „ţara salică" printre ţinuturile sale.

III. Pe de altă parte legea însăşi fusese nesocotită în cazul urcării pe tron a trei regi (Pepin, Hugh Capet şi Ludovic al X-lea, de fapt al IX-lea) şi continua să fie nesocotită odată ce regele Franţei domnea fără un titlu în conformitate cu legea salică, deoarece îl avea prin descendenţă femeiască.

Merită să observăm, cu această ocazie, că deşi nu recunoşteau legea salică, feudalii englezi au aplicat-o uneori în mod tacit, deoarece Henric al IV-lea a luat coroana Angliei de la Richard al II-lea ignorînd dreptul lui Mortimer, ca descendent al fiicei lui Edward al III-lea, Philippa, al doilea copil al acestuia şi care, prin urmare,

trecea înaintea lui Lancaster la moştenirea tronului. Pe de altă parte, tot printr-o femeie, prin mama sa, Anna, descendentă a lui Mortimer, şi căsătorită cu Richard, conte de Cambridge, ridică mai tîrziu pretenţii la tron, ducele de York, de unde izbucneşte Războiul de 30 de ani (purtînd denumirea de Războaiele celor două roze). Rezultă, din cele de mai sus, că respingînd principiul legii salice, Henric al V-lea nu mai era îndreptăţit la tronul Angliei, acesta revenind unui Mortimer, Edmond, conte de March, care era contemporan cu Henric, şi care moare în 1424, după acesta. Tot ca moştenit prin femei, ridică dealtfel pretenţiile sale la tron şi Henric Tudor, care îi urmează lui Richard al III-lea.

24 A patra carte a Vechiului Testament referitoare la recensămîntul evreilor după întoarcerea din Egipt.

25 Referire la bătălia de la Crécy (1346), în apropiere de Reims, — în care moştenitorul tronului Angliei, Prinţul Edward, supranumit Prinţul Negru, s-a distins în mod deosebit, deşi numai un adolescent în vîrstă de 16 ani. Victoria englezilor a fost repetată în acelaşi loc şi în 1419, deşi pe scară mult mai redusă şi cu mai puţin răsunet.

26 Tatăl prinţului era regele Edward al III-lea, care conform relatărilor istoricilor urmărea cu privirea de pe o colină, pe care se afla o moară de vînt, desfăşurarea luptei în care era angajat fiul său. Regele refuză să-i trimită ajutoare pentru a-l lăsa să iasă singur biruitor din încleştare. După victorie l-a investit cavaler pe cîmpul de luptă.

27 Regele Henric avea 27 de ani în scena de faţă şi conform convenţiilor tradiţionale tinereţea era considerată ca perioada din viaţa cuprinsă între vîrsta de 17 sau 23 de ani şi 46 sau 42 de ani, motiv pentru care regele este considerat ca fiind la începutul primăverii vieţii.

28 În timpul cînd Edward al III-lea se afla în Franţa, în 1346, regele Scoţiei David al II-lea năvăli în Anglia, dar fu învins şi făcut prizonier în lupta de la Nevill's Cross, la 17 oct. 1346. El nu a fost însă trimis lui Edward în Franţa.

29 În original, Shakespeare consideră că albinele sînt conduse de un rege, conform credinţei generale, întîlnită pentru prima oară la filozoful grec Aristotel (sec. IV î.e.n.) şi întărită de Vergiliu (sec. I î.e.n.) care prezintă o descriere a societăţii albinelor în Cartea a 4-a a *Georgicelor*, poemul său didactic.

30 În urma dobîndirii, de către regele Franţei, Filip al VI-lea, a provinciei Dauphiné, în 1349, aceasta a fost atribuită ca apanaj moştenitorului tronului, care a primit şi titlul de „delfin", denumire avînd sensul de „suveran" în provinciile Dauphiné şi Auvergne. În 1560 provincia a fost integrată regatului, termenul rămînînd totuşi ca titlu al moştenitorului tronului şi mai departe.

31 O practică obişnuită la turci era aceea de a se tăia vîrful limbii unora dintre sclavii cei mai apropiaţi de persoana sultanului pentru a nu putea divulga secretele pe care le aflau, ca urmare a slujbei pe care o îndeplineau; călăii erau, de asemeni, deseori asemenea muţi

32 Regele Henric vrea să spună că dacă istoria nu va avea multe de spus după el atunci preferă să zacă într-o groapă fără nici o inscripţie, mută asemenea unui sclav mut şi lipsită chiar şi de cel mai simplu epitaf, din felul acelora care se scriau pe o hîrtie lipită cu ceară pe lespedea mormintelor şi erau repede distruse de ploi şi vînt.

33 Jocul de tenis, cu rachete avînd corzi de sfoară şi cu mingi de piele umplute cu păr, într-o curte dreptunghiulară închisă de patru pereţi şi împărţită în două de o plasă joasă la mijloc, era foarte popular în lumea aristocratică elisabetană.

34 Ghiulelele tunurilor au fost la început din piatră şi aveau forma unor mingi.

35 Pentru a apăra portretizarea caracterului nobil al eroului său preferat, Shakespeare îl înfăţişează pe regele Henric exprimîndu-şi încă o dată convingerea că luptă numai pentru triumful unei cauze drepte — ca orice cavaler desăvîrşit — şi, prin urmare, nu pentru cîştigul său personal.

36 În mitologia clasică Hermes sau Mercur (la romani) îndeplinea slujba de mesager sau herald al zeilor şi era, în mod obişnuit, reprezentat ca purtînd o bonetă înaripată şi sandale cu aripi, ţinînd în mînă o mică vargă pe care era încolăcit un şarpe.

37 Shakespeare are probabil în minte armoria lui Edward al III-lea care reprezenta o sabie încercuită, în lungul ei, de trei coroane.

38 Shakespeare foloseşte în mod obişnuit numele unei ţări în sensul de regele acesteia.

39 Prologul se referă la un complot, pus la cale de cei trei pe care i-a numit şi care va fi descoperit şi pedepsit în act. II, sc. 2.

40 Numele obişnuit, în acea vreme, pentru Canalul Mînecii.

41 În act. III sc. 2, Nym i se adresează lui Bardolph numindu-l caporal; o întoarcere astfel la rangul pe care îl are în *2 Henric al IV-lea*, act. III, sc. 4. Probabil o eroare din partea lui Shakespeare.

42 Fierul de proastă calitate plesnea la ger.

43 O practică obişnuită în evul mediu era aceea ca doi bărbaţi să se lege prin jurămînt să fie nedespărţiţi şi să se ajute reciproc în situaţii primejdioase, numindu-se în acest caz *fratres jurati*. Ceremonia jurămîntului diferea însă de aceea practicată în lumea noastră, în cazul fraţilor de cruce.

44 În vremea lui Shakespeare era răspîndită moda ca femeile să ţină pe lîngă ele căţeluşi albi cu părul creţ şi foarte neastîmpăraţi, originari din Islanda.

45 Latinul *solus* are și sensul de „singur“ dar și acela de „neînsurat“. De aici izbucnirea mînioasă a lui Pistol.

46 „Tai gîtlejul (beregata)“. Pistol vrea să facă paradă de franceza lui, care însă lasă de dorit. El recurge la limba franceză și în act. IV, sc. 4.

47 În legenda medievală a Cresidei aceasta este pedepsită de Saturn și Cynthia, pentru faptul de a fi trădat iubirea lui Troilus, îmbolnăvindu-se de lepră, motiv pentru care este părăsită de Diomede.

48 Prietenia hangiței, apărînd în *2 Henric al IV-lea* act. II, sc. 4 și act. V, sc. 4.

49 Unul din cronicarii francezi, după cum relatează Stone, afirmă că acela care l-a informat pe Regele Henric de existența complotului a fost Contele de March, căruia complotiștii i-au oferit coroana Angliei, pentru a-l cîștiga de partea lor. Contele de March fiind descendent prin mama sa din fiica lui Edward al III-lea, născută înaintea lui Lancaster și York, era în mod legal, îndreptățit la coroana Angliei.

50 Aluzie la legenda lui Acteon — nepotul regelui Cadmus, fondatorul Tebei — care surprinzînd-o pe Diana, în timp ce se îmbăia, a fost transformat de zeiță într-un cerb, pentru a nu mai putea povesti nimănui cum o văzuse. Nemaifiind recunoscut de propriii săi cîini, a fost sfîșiat în bucăți de aceștia. (*Metamorfozele* lui Ovidiu, III, Acteon).

51 Numele portului Southampton, de pe coasta Mării Mînecii, scurtat la două silabe pentru a corespunde metricei versului.

52 Holinshed, ca și alți cronicari, afirmă că adevăratul motiv al contelui de Cambridge pentru a intra în conspirație a fost acela de a ajuta pe cumnatul său, Contele de March, să ia coroana și prin acesta, care nu avea moștenitori, să ajungă el însuși la tron. Richard de Cambridge a fost executat pentru trădare în anul 1405. Nepotul său de fiu, însă, Edward, duce de York, cucerește totuși coroana în 1461, devenind regele Edward al IV-lea.

53 Moartea lui Falstaff corespunde punctului culminant în schimbarea radicală a comportării Regelui Henric: trecutul dezordonat, compromițător al regelui va fi înmormîntat cu Falstaff și va fi dat uitării.

54 Hangița vrea să spună „în sînul lui Avraam“, folosind expresia ebraică însemnînd „paradis“. Ea confundă însă legendele biblice cu legendele bretone ale regelui Arthur.

55 Expresia, luată din Apocalipsa Sf. Ioan Teologul, fusese folosită de John Wycliff și discipolii acestuia ca termen de ocară pentru Biserica din Roma și devenise curentă în epoca elisabetană.

56 În cadrul petrecerilor populare de Rusalii, era obiceiul să se prezinte publicului un dans grotesc foarte mult apreciat în care executanții

își înnegreau fețele și se îmbrăcau în costume ridicole, pe care erau fixați clopoței. S-a spus că acest dans fusese adus în Anglia, de John Gaunt, la înapoierea sa din expediția militară, din 1386, în Spania, în timpul lui Edward al III-lea.

57 Lucius Iunius Brutus a fost unul dintre conducătorii răzvrătirii romanilor care l-au alungat pe regele Tarquinius Superbus instaurînd republica, fapt pentru care a fost unul dintre primii doi consuli ai republicii, în anul 509 î.e.n. Mama sa, Tarquinia, era sora regelui, însă acesta se temea de Brutus și fratele său mai mare, fiindcă se alăturaseră acelora care erau contra lui. Pentru aceasta Tarquinius îl ucise pe fratele lui Brutus, care scăpă de aceiași soartă simulînd o stare de idioție, de unde porecla sa *brutus*, care în limba latină înseamnă „prostănac, redus mintal".

58 V. nota 25.

59 Shakespeare redă în aceste rînduri, aproape exact descrierea jalei care a cuprins Franța după înfrîngerea dezastruoasă suferită la Agincourt.

60 Din punct de vedere istoric ambasada lui Exeter a avut loc în februarie 1415, iar Henric a debarcat în Franța numai în luna august a aceluiași an.

61 Cu alte cuvinte: soarele care abia a răsărit.

62 Această ofertă a fost în realitate făcută Regelui Henric de Winchester, în luna iunie, cam cu două luni înaintea debarcării englezilor în Franța.

63 Țăranii liberi erau vestiți în acea vreme pentru vitejia lor.

64 Sf. Gheorghe fusese proclamat, din vremuri străvechi, drept sfîntul patron al Angliei. În mod asemănător scoțienii îi au pe Sf. Andrei, velșii pe Sf. David, iar irlandezii pe Sf. Patriciu.

65 Se pare că Shakespeare comite o inadvertență deoarece nu se poate înțelege cînd au fost Nym și Bardolph la Calais, odată ce englezii se îndreaptă numai acum spre Calais.

66 Din cauza introducerii armelor de foc apăruse o mare controversă, la sfîrșitul secolului al XVI-lea, în privința tacticii de luptă, unii susținînd că noile arme cer schimbarea tacticii clasice, romane, alții, apărînd, cu hotărîre, tradițiile militare.

67 Conform regulilor războiului, din acele vremuri, capitularea unei cetăți era admisă numai pînă la începerea asaltului final. O depunere jos a armelor, văzînd că lupta este pierdută, nu mai putea salva cetatea de măcel și distrugere totală. În amenințările Regelui Henric se reflectă, pe cît se pare, distrugerile cumplite ale unora din cetățile din Țările-de-Jos în timpul războaielor din acea țară.

68 Referirea este la „uciderea pruncilor" ordonată de Regele Irod, la nașterea lui Iisus Hristos, pentru a ucide și copilul care, conform

spuselor magilor, se născuse pentru a fi regele Iudeilor, ceea ce îl făcuse pe Irod să-și simtă amenințată domnia.

69 Cronicarul Holinshed prezintă lucrurile invers.

70 „Doamne Sfinte!"

71 Referire la faptul că războinicii englezi erau descendenți ai normanzilor lui William Cuceritorul, care cucerise Anglia în 1066.

72 „Să mor eu!" (fr.)

73 Nume dat în vechime Angliei, din cauza coastelor sale albe, care fiind foarte înalte se văd de foarte departe, de pe mare, — conform explicațiilor lexicografului englez Samuel Johnson (sec. al XVIII-lea).

74 „Dumnezeu al bătăliilor!" (fr.)

75 „Volta" era un dans constînd dintr-o întoarcere în doi pași urmați de un salt înalt al partenerei, la sfîrșit. Dansul era originar din Italia.

76 „Coranta" era un dans în doi timpi și în pas de fugă, imitînd un galop reținut și grav.

77 Numele rostite de regele Franței sînt aproape toate luate din lista francezilor morți sau făcuți prizonieri, la Agincourt, din cronica lui Holinshed.

78 Se pare că Shakespeare preia metafora din poetul roman Furius, (sec. I. î.e.n.) deși atît Horațiu cît și Quintilian dezaprobă această figură de stil.

79 Regele Henric trimisese un detașament să ocupe un pod peste rîul Ternoise, necesar să-l traverseze pentru a ajunge la Agincourt, unde se afla oastea franceză. Detașamentul a cucerit podul peste care englezii au trecut în noaptea zilei următoare, în ajunul bătăliei de lîngă localitatea sus menționată.

80 Referirile la Agamemnon, comandantul oastei grecilor la asediul Troiei, sînt frecvente în literatura epocii lui Shakespeare, datorită renumelui de comandant înțelept pe care îl avea Agamemnon.

81 Marc Antoniu, locotenentul lui Iuliu Cezar și adversarul de mai tîrziu al lui Octavian, era vestit pentru vitejia lui (v. piesa *Antoniu și Cleopatra*).

82 Prezența Delfinului la Agincourt nu este confirmată de istorie.

83 „Așa! Ha!" (fr.)

84 „Calul înaripat, Pegas, cel cu nările de foc" (fr.). Pegas este în mitologia antichității, calul înaripat care a țîșnit din sîngele Meduzei, ucisă de Perseu. (V. *1 Henric al IV-lea*, nota 128).

85 *Hermes* (Mercur) este considerat inventatorul fluierului.

86 „Pe legea mea!" (fr.).

87 „Cîinele s-a întors unde a vărsat și scroafa spălată la groapa cu nămol" (fr.).

88 Regele Henric se referă la asemănarea dintre somn și moarte, trezirea din somn apărînd ca o înviere. Această apropiere între cele două

stări se întîlneşte şi în alte piese ale lui Shakespeare. (Cf. *Hamlet*, III, 1; *Macbeth*, II, 3 etc.)

89 „Cine-i acolo?" (fr.).

90 „Regele" (fr.). Cu toate cunoştinţele sale de limbă franceză, Pistol ia cuvintele „le roi" drept un nume propriu.

91 Vestit general roman. Adversarul lui Iuliu Cezar, de care a fost învins la Pharsala (48 î.e.n.). Căutînd adăpost în Egipt, a fost ucis de sfetnicii regelui Ptolomeu. Prin spusele lui Fluellen, Shakespeare se arată partizan al acelora care se declarau în favoarea menţionării tacticii de luptă romane (v. nota 66).

92 Ideea că regele este asemenea tuturor oamenilor se întîlneşte şi în *Eseurile* lui Montaigne (sec. XVI).

93 În original, joc de cuvinte între *crown* cu sensul de „cap" şi acela cu sensul de monedă de aur numită „coroană". Cei care tăiau sau pileau aur din monedă se pedepseau cu moartea.

94 Sălaşul, conform mitologiei greco-latine, unde se duceau sufletele eroilor, după moarte şi care se afla pe o insulă în oceanul din apus. Vergiliu a situat însă Elizeul în Hades (lumea subpămînteană).

95 *Hyperion*, fiul lui Uranus şi tatăl lui Helios, zeul soarelui, este adeseori confundat cu acesta din urmă.

96 Richard al II-lea l-a tratat pe Regele Henric, cînd era copil, în timpul exilului tatălui său, Henric Bolingbroke, cu multă bunăvoinţă, ceea ce a dus la stabilirea unei apropieri sincere între ei, motiv pentru care Regele Henric i-a strămutat mormîntul, cu multă ceremonie. Faptul că Regele Henric mărturiseşte că l-a plîns pe Richard arată şi el înaltele sentimente umanitare care îl stăpînesc.

97 „Să-ncălecăm!" (fr.).

98 „Porniţi!" (fr.).

99 Comentatorul John Walter (colecţia The Arden Shakespeare) consideră că replica Delfinului înseamnă: „Să pornim peste ape şi pămînt!"

100 „Nimic altceva? Nu şi peste aer şi foc?" (fr.).

101 „Ba şi prin cer, vere Orléans"(fr.).

102 Fiul mai mic al lui Westmoreland se căsătorise cu fiica lui Salisbury.

103 „Pe Jupiter" fiind o imprecaţie folosind numele unei divinităţi mitologice şi urmînd invocaţiei „O, Doamne", apare ca folosită într-un contrast total nepotrivit. Se pare însă că expresia a înlocuit pe cea originală pentru a nu contraveni la legea împotriva prezentării a orice putea fi considerat ca profanare a religiei, [pe scena teatrelor.

104 Ziua Sf. Crispian este la 25 oct. şi comemorează martirajul fraţilor Crispinus şi Crispianus, care au fugit din Roma la Soissous în timpul persecuţiilor lui Diocleţian (303—305). Deoarece aveau meseria de cizmari au devenit patronii acestora.

105 „Cred că ești un gentilom de neam mare". Se poate observa în cele ce urmează că și franceza soldatului francez are scăderi serioase, afară de cazul în care Shakespeare vrea să folosească, anume, o franceză mai puțin îngrijită, ca a oamenilor simpli.
106 „Fetițo, draga mea", un vers dintr-un cîntec irlandez, pronunțat însă greșit.
107 „Doamne, Dumnezeule!" (ajută-mă) (fr.).
108 „Îndurare, fie-ți milă de mine!" (fr.)
109 „Nu poți slăbi strînsoarea puternică a mîinii tale?"(fr.).
110 „Vai, iartă-mă!" (fr.).
111 „Ascultă! Cum te cheamă?" (fr.)
112 „Domnul de Fer (fier)" (fr.).
113 „Ce spune, domnule?" (fr.)
114 Îmi poruncește să vă spun să vă pregătiți, deoarece acest soldat vrea să vă taie beregata, imediat". (Franceza pajului lasă și ea de dorit).
115 „Da, îți tai beregata" (fr.).
116 „Vă rog, pentru numele lui Dumnezeu, cruțați-mă! Sînt nobil de neam mare: lăsați-mi viața și vă voi da două sute de scuzi"(fr.).
117 „Ce spune, domnișorule?"(fr.)
118 „Deși e ceva împotriva jurămîntului său, de a nu cruța nici un prizonier, totuși, pentru scuzii pe care i-ai făgăduit, îți acordă bucuros libertatea, adică te lasă slobod" (fr.).
119 „Îți mulțumesc, de mii de ori, în genunchi, și mă consider fericit că am căzut în mîinile unui cavaler, care este, după cum cred, cel mai curajos, viteaz și cît se poate de distins senior al Angliei" (fr.). În scena de față Shakespeare vrea să sublinieze spiritul de lașitate al învinșilor, care, deși în număr de 60.000 — după cum spune Westmoreland în primele replici ale scenei a 3-a a acestui act, față de numai 12.000 cîți erau englezii, au suferit totuși o înfrîngere totalmente dezastruoasă.
120 „Urmează-l pe marele căpitan!" (fr.)
121 „Ei, drace!" (fr.)
122 „Vai, monseniore! Bătălia e pierdută! Totul e pierdut!" (fr.)
123 „Îmi vine să mor!" (fr.)
124 „Vai, soartă vitregă!" (fr.)
125 Sfîrșitul scenei amintește dezordinea cauzată de panica din Troia cînd au pătruns grecii în cetate și cînd Enea, cuprins de disperare, se gîndește că e mai glorios ca un luptător să moară cu armele în mîini, decît să caute să supraviețuiască (cf. *Eneida*, cartea a II-a).
126 Cronicarul francez Monstrelet afirmă că și Regele Henric a fost lovit cu putere în luptă.
127 Fiind la un ospăț, în timpul expediției sale în Persia, Alexandru cel Mare, înfierbîntat de băutură, a afirmat că victoriile sale sînt mai

mari decît ale tatălui său, Filip al II-ea. Cleitus, care era cel mai bun prieten al său, înfierbîntat şi el de băutură, l-a contrazis, susţinînd contrariul. Alexandru a apucat atunci lancea unuia dintre soldaţii de pază de lîngă el şi şi-a ucis prietenul.

128 *Non nobis* este unul din psalmii din *In exitu Israel de Aegypto (La ieşirea izraeliţilor din Egipt).*

129 Între bătălia de la Agincourt şi scena de faţă au trecut 5 ani.

130 Aluzie la expediţia lui Essex în Irlanda, în 1599, care însă nu a fost încununată de succes.

131 Ultimul rege briton, considerat ca strămoş al reginei Elisabeta, familia Tudor-ilor fiind velşi.

132 După asasinarea lui Ioan Temerarul ducele Burgundiei, de către Prinţul Delfin, fiul ducelui se alie cu Regele Henric, în 1419, ceea ce îl determină pe regele Franţei să încheie pace cu Henric.

133 „Iertaţi-mă (fr.").

134 „Ce spune? că semăn cu îngerii?" (fr.).

135 „Da, într-adevăr, cu voia dvs., aşa spune" (fr.).

136 „Vai, Doamne! Limba bărbaţilor e plină de înşelăciuni!" (fr.)

137 „Da!" (fr.)

138 „Eu cînd stăpîn al Franţei şi voi cînd mă aveţi pe mine" (fr.).

139 „Atunci Franţa este a voastră şi voi sînteţi a mea" (fr.).

140 „Dacă-mi daţi voie, franceza pe care o vorbiţi este mai bună decît engleza pe care o vorbesc eu" (fr.).

141 Anacronism. Constantinopolul va fi cucerit de turci abia în 1453.

142 „Cea mai frumoasă Caterina din lume, foarte draga şi divina mea zeiţă" (fr.).

143 „Falsă" (fr.).

144 „Înţeleaptă domnişoară din Franţa" (fr.).

145 „Regele, tatăl meu" (fr.).

146 „Lăsaţi, monseniore, lăsaţi! Nu vreau să vă coborîţi măreţia sărutînd mîna nedemnei voastre supuse; iertaţi-mă, vă rog foarte mult, preaputernicul meu senior" (fr.).

147 „Nu este obiceiul în Franţa ca doamnele şi domnişoarele să fie sărutate înaintea nunţii lor". (Franceza Caterinei nu e franceză!)

148 „A înţelege" (fr.).

149 „Da, întocmai" (fr.).

150 „Prea iubitul nostru fiu Henric, Rege al Angliei, moştenitor al Franţei" (fr.).

V. Ştefănescu-Drăgăneşti

NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR

Traducere de VLAICU BÎRNA

PERSOANELE

SIR JOHN FALSTFAF
FENTON
SHALLOW, judecător de pace
SLENDER, nepotul lui Shallow
FORD, PAGE — doi domni care locuiesc la Windsor
WILLIAM PAGE, un băiat, fiul lui Page
DOCTORUL CAIUS, medic francez
SIR HUGH EVANS, preot din Țara Galilor
BIRTAȘUL de la „Hanul Jartierei"
BARDOLPH, PISTOL, NYM — pungași în slujba lui Falstaff
ROBIN, pajul lui Falstaff
SIMPLE, servitorul lui Slender
RUGBY, servitorul doctorului Caius
DOAMNA FORD
DOAMNA PAGE
ANNE PAGE, fiica ei
DOAMNA QUICKLY, slujitoarea doctorului Caius

Slugile lui Page, Ford etc.
Acțiunea se petrece la Windsor și în împrejurimi.

ACTUL I

SCENA 1

Windsor. În fața casei lui Page.
Intră judecătorul Shallow, Slender și sir[1] *Hugh Evans.*

SHALLOW: Sir Hugh, nu mai stărui degeaba; pentru o ispravă ca asta ajung pînă la Camera Înstelată[2]; de-ar fi el de douăzeci de ori pe cît se ține sir John Falstaff, și tot n-o să-i meargă cu unul ca Robert Shallow, nobil de viță.
SLENDER: Din comitatul Gloster[3], judecător de pace și „Coram"[4].
SHALLOW: Așa-i, nepoate Slender, și pe deasupra „Custa-lorum"[5].
SLENDER: Tocmai, ba încă și „Rato-lorum"[6]; boier născut, nu făcut, domnule părinte, care se iscălește cu „Armigero"[7] pe orice însemnare, citație, chitanță, jalbă sau obligațiune; „Armigero"!
SHALLOW: Așa-i, cum zici, și treaba asta am făcut-o de trei sute de ani bătuți pe muchie.
SLENDER: Toți urmașii care și-au trăit traiul înaintea lui făcură întocmai; și toți strămoșii[8] la care le vine rîndul să vecuiască după el vor face la fel; ei vor avea dreptul să poarte pe mantia lor de cavaleri doisprezece puișori albi de știucă.
SHALLOW: E un blazon vechi.
EVANS: Toisprezece puișori albi, mă rog, se potrifesc de minune cu o manta veche; da, se potrifesc grozav, să-i vezi trecînd, mișunînd; sînt niște pișcătoare apropiate omului și însemnînd tragoste.
SHALLOW: Știuca-i pește proaspăt; peștele sărat, la butoi, e blazon vechi și de soi.
SLENDER: Unchiulețule, aș putea să iau și eu a patra parte din blazonul ăsta?
SHALLOW: Ai putea, dacă te căsătorești.
SLENDER: Să mă nenorocesc pentru atîta lucru!
SHALLOW: Ba de loc!

EVANS: Așa-i, pe maica lu Tumnezeu[9] sfîntu; dacă tînsul ia un sfert din mantaua tumneatale, nu-ți mai rămîn decît trei sferturi după slaba mea socotință, da nu-i bai. Dacă sir John Falstaff s-a purtat urît cu tumneata, ieu sînt un om al bisericii, mă rog, și sînt bucuros să pun toată bunăvoința mea ca să împăcăm vrajba și buna înțelegere să sălășluiască între voi.

SHALLOW: Consiliul va fi înștiințat; ce-a făcut el e răzvrătire.

EVANS: Nu se cade ca Conziliul să audă de răzfrătire; într-o răzfrătire nu este frică de Tumnezeu; conziliul, vedeți tumneavoastră, vrea să audă de frica lui Tumnezeu nu de răzfrătiri; luați ce vă zic în conziderație.

SHALLOW: Ha! Pe viața mea, de-aș fi mai tînăr, la toate astea le-aș pune capăt cu sabia.

EVANS: Este mult mai bine, mă rog tumneatale, ca în loc de sabie să vă folosiți de prieteni și cu ei să puneți capăt gîlcevii. Și apăi mai egzistă o conziderațiune în mintea mea, care ne poate aduce apă la moară. O cunoașteți, rogu-vă, pe Anne Page, fiica meșterului George Page, o fecioară tare trăgălașă?

SLENDER: Domnișoara Anne Page? Aia cu părul castaniu-închis și cu glas subțire ca de femeie?

EVANS: Îi tocmai persoana pe care ți-ai tori-o dacă ar fi să umbli lumea toată să ți-o alegi. Mai pune pe teasupra cele șapte sute de lire, bani numărați, și aur și argint, pe care (Tumnezeu să-l hodinească) bunicu-su pe patul de moarte i-a lăsat pentru tînsa cînd o fi să aibă șaptesprezece ani. Socot că ar fi bine, mă rog, dacă noi am lăsa deoparte sfădeala și răsteala și am pune la cale căsătorirea jupînului Abraham, aci de față, cu tomnișoara Anne Page.

SHALLOW: E-adevărat că i-a lăsat bunicu-său șapte sute de lire?

EVANS: Așa-i cum fă spun, și taică-su o să-i lase galbeni și mai mulți.

SHALLOW: O cunosc pe tînăra domnișoară; e plină de virtuți.

EVANS: Șapte sute de lire și cu ce mai pică peste ele sînt cu adevărat virtuți, nu glumă.

SHALLOW: Ei, să-l vedem pe cinstitul jupîn Page. Falstaff o fi la dînsul?

EVANS: Oare aș putea să fă mint? Îi tispretuiesc pe mincinoși cum îi tispretuiesc pe cei care nu spun adevărul și pe cei care sînt taler cu două fețe. Cavalerul sir John se găsește la dînsul; dar, rogu-vă, dați ascultare celor care vă toresc binele. Ieu voi bate șaua... *(ciocănește în ușă)* pentru jupîn Page. Hei, omule! Tumnezeu să-ți binecuvînteze casa!

(Intră Page.)

PAGE: Cine-i acolo?

EVANS: Aci, mă rog, se află prietenul tumitale și judele Shallow; iată-l și pe tînărul jupîn Slender, care s-ar putea să-ți vorbească de o altă istorie de o fi să se potrifească cu placul tumitale.

PAGE: Sînt bucuros să vă știu sănătoși, domnii mei. Îți foarte mulțumesc pentru vînatul cu care m-ai cinstit, jupîn Shallow!

SHALLOW: Jupîn Page, îmi pare bine că te văd. Vînatul mănîncă-l sănătos. Păcat că nu e mai de dai Doamne, l-am împușcat rău... Ce mai face buna domnișoară Page?... Și să știți că vă iubesc din tot sufletul, zău, din tot sufletul!

PAGE: Îți mulțumesc, sir!

SHALLOW: Eu îți mulțumesc, sir, pe cuvînt de onoare, eu îți mulțumesc.

PAGE: Bucuros că te văd, dragă domnule Slender!

SLENDER: Ce vă mai face ogarul ăla roșcat, sir? Am auzit că a fost întrecut la alergările de la Cotsall.

PAGE: Rezultatul nu-i prea limpede, domnul meu.

SLENDER: Nu vrei să recunoști, văd eu, nu vrei să recunoști!

SHALLOW: De bună seamă că nu vrea. *(Lui Page.)* A fost ghinionul dumitale, să știi, ghinionul dumitale! Altfel, e un cîine bun.

PAGE: Aș, o javră, sir!

SHALLOW: Sir, vă încredințez că e un cîine bun și un cîine frumos! S-ar putea o laudă mai mare? Dar spuneți-mi, vă rog, sir John Falstaff e pe-aici?

PAGE: E înăuntru, sir; și aș dori din toată inima să vă pot fi de folos la amîndoi împăciuindu-vă!

EVANS: S-a grăit, mă rog, tocmai cum se cufine să grăiască un creștin.

SHALLOW: M-a insultat, jupîne Page.

PAGE: Sir, în parte o recunoaște și dînsul, mi-a mărturisit...

SHALLOW: Dacă a mărturisit nu-nseamnă că sîntem chit! Nu-i așa, jupîn Page? M-a insultat, așa cum vă spun, m-a făcut de ocară; crede-mă! Robert Shallow, nobil de viță, vă spune el însuși c-a fost făcut de ocară!

PAGE: Iată că vine sir John.

(Intră sir John Falstaff, Bardolph, Nym și Pistol.)

FALSTAFF: Ei, domnule Shallow, vrei să mă pîrăști maiestății sale?

SHALLOW: Cavalere, mi-ai ciomăgit oamenii, mi-ai omorît căprioarele și mi-ai spart chioșcul de vînătoare.

FALSTAFF: Dar pe fata paznicului nu ți-am sărutat-o.
SHALLOW: He! Gogoși! Ai să răspunzi de isprăvile astea.
FALSTAFF: Răspund pe loc! Da, le-am făcut pe toate cîte le-ai spus! Poftim, am răspuns!
SHALLOW: Sfatul Țării are să le afle și el, n-avea grijă.
FALSTAFF: Sfatul pe care ți-l dau eu ar fi să te lași păgubaș. Te faci de rîs, nu de alta.
EVANS: *Pauca verba,*[10] sir John; bună vorbă, ca de la un om cu varză.
FALSTAFF: Bună varză, bun curechi! Slender, ți-am spart capul; ai ceva împotriva mea?
SLENDER: Pe cinste, sir, am în cap multe împotriva dumitale și împotriva secăturilor și pungașilor dumitale: Bardolph, Nym și Pistol! M-au dus la crîșmă, m-au îmbătat și mi-au golit buzunările.
BARDOLPH: Mă, caș dulce!
SLENDER: Lasă, nu-mi pasă mie!
PISTOL: Ce vrei tu, Mefistofele?[11]
SLENDER: Lasă, nu-mi pasă mie!
NYM: Felie ce ești, ascultă-mă! *Pauca, pauca*: felie! Asta-i trăsnaia ce-o zic!
SLENDER: Unde-o fi servitorul meu Simple? Nu știi cumva, unchiulețule?
EVANS: Pace, rogu-vă! Să ne înțelegem ca niște oameni de omenie ce sîntem. Avem, mă rog, trei arbitri în treaba asta, după cîte mă ajută capul. Unu-i jupîn Page, care va să zică jupîn Page; sînt apoi ieu însumi, care va să zică ieu însumi; și cel de-al treilea în cele din urmă și la sfîrșit de toate ieste gazda de la „Hanul Jartierei".[12]
PAGE: Toți trei, ca să ascultăm pricina și s-o împăcăm.
EVANS: De minune! Am să însemnez asta, mă rog, în pomelnicul pe care-l port în buzunar; și apoi vom purcede îndată la cercetare cu toată tiscrețiunea de care sîntem în stare.
FALSTAFF: Pistol!
PISTOL: Te-ascultă cu toate urechile lui!
EVANS: Știe-l Dracu și Mama Dracului; auzi numa cum zice: „te ascultă cu toate urechile lui"? Ce vorbe izmenite!
FALSTAFF: Pistol, i-adevărat c-ai umblat la punga domnului Slender?
SLENDER: Așa-i cum zic, a umblat, ce mai, îți jur pe mănușile astea. Să nu mai ajung acasă, de te mint! Mi-a furat șapte groși de argint, bani vechi și doi șilingi cu capul lui Eduard,

pe care-i cumpărasem de la Yead[13] morarul dîndu-i pe fiecare din ei doi șilingi de-acuma și doi penny. Îți jur pe mănușile astea!

FALSTAFF: E adevărat ce spune, Pistol?

EVANS: Nu, mă rog, nu poate să fie adevăr, e ticăloșie dacă a fost cu umblare la pungă.

PISTOL: *(lui Evans)*: Ah, taică, oagăr de la munte! *(Lui Falstaff.)* Sir John, tu-mi ești stăpînul!

(Trăgînd sabia împotriva lui Slender.)

În luptă săr cu tinicheaua asta
Să veștejesc murdarele-ți palavre,
Tu, drojdie și spumă acră, minți!

SLENDER: Pe mănușile mele jur că el a fost!

NYM: Bagă bine de seamă, domnișorule, și lasă-te de glume. Dacă, ferească Precista, te-ai lega și de mine cu glumele dumitale searbede și m-ai face cumva pungaș, să știi că singur te-ai agățat în cîrlig. Eu atîta îți spun!

SLENDER: Atunci isprava a făcut-o ăla roșu, v-o jur pe ce port în cap! Că dacă nu-mi pot aduce aminte ce-am făcut după ce m-ați îmbătat, nu sînt eu totuși un măgar ca toți măgarii.

FALSTAFF: Ce ai de spus, John roșcovanule[14]?

BARDOLPH: Păi, sir, pe cîte știu, domnul aista din pricina băuturii și-a pierdut cele cinci simțăminte.

EVANS: Vrei a zice cele cinci sîmțuri, mă rog. Rușine! Cît de reauă-i ignoranția!

BARDOLPH: Și că tot trăgînd la măsea, sir, a luat luleaua neamțului. Așa s-a făcut că a lăsat drumul cel bun și a pus concluziile în șanț.

SLENDER: Așa-i, iar dumneata tot pe latinește vorbeai ca și mine; da' lasă că nu-mi pasă mie! Cît voi trăi nu mă mai încurc eu la băut decît cu oameni de omenie, oameni politicoși și cu obraz. De mă îmbăt, să mă îmbăt cu din ăi ce știu de frica de Dumnezeu nu cu niște d-alde tîlhari de bețivani.

EVANS: Martor mi-este Tumnezeu, virtuoase intențiuni!

FALSTAFF: Vedeți, domnilor, cum se dezmint toate învinuirile? Vedeți?

(Intră Anne Page, aducînd vin; o urmează doamna Ford și doamna Page.)

PAGE: Nu, copila mea, vinul du-l înăuntru; îl vom bea acolo.

(Anne Page iese.)

SLENDER: Pe toți sfinții din cer! Asta-i domnișoara Anne Page!

PAGE: Ce mai faceți, doamnă Ford?

FALSTAFF: Doamnă Ford, pre legea mea, îmi face grozavă plăcere să vă întîlnesc. Cinstită doamnă.. cu voia dumneavoastră... *(O sărută.)*

PAGE: Nevastă, spune-le bun venit acestor cavaleri. Poftiți, v-așteaptă la masă, fierbinte, un pateu de vînat. Poftiți, domnilor; sper că vom îneca în vin toate neînțelegerile.

(Ies toți, afară de Shallow, Slender și Evans.)

SLENDER: Aș da patruzeci de șilingi să am aici cărțulia mea de cîntece și poezele.[15] *(Intră Simple.)* Ei, Simple! Unde mi-ai fost? Îți închipui, te pomenești, că trebuie să-mi fac treburile singur? Nu ai cumva la tine cărțulia cu cimilituri, așa-i că n-o ai?

SIMPLE: Cărțulia cu cimilituri? Păi nu știți că ați împrumutat-o lui Alice Turtăscurtă de sărbătoarea tuturor sfinților, două săptămîni înainte de ziua arhanghelilor Mihail și Gavril?

SHALLOW: Haide, nepoate, haide, nepoate, te așteptăm! O vorbă vreau să-ți spun numai, nepoate! Știi, nepoate sir Hugh a făcut, ca să zic așa, o propunere, o propunere pe ocolite. Mă-nțelegi?

SLENDER: Da, sir, vei afla în mine un om rațional. Și dacă treaba stă așa, voi face tot ce rațiunea va cere.

SHALLOW: Stăi, omule! Înțelege mai întîi ce vreau să zic.

SLENDER: Tocmai asta fac, sir!

EVANS: Pleacă-ți urechea să înțelegi propunerea tumnealui, jupîn Slender. Îți voi descrie ieu chestiunea dacă iești, mă rog, în stare să pricepi.

SLENDER: Nu, taică, eu am să fac așa cum spune unchiulețul Shallow, nu te supăra. El e ditai judecătorul de pace în comitatul nostru, iar eu un biet muritor de rînd.

EVANS: Na, că nu de asta-i vorba, mă rog; vorba-i de însurătoarea tumitale.

SHALLOW: Așa-i, ăsta-i faptul, domnul meu.

EVANS: Pe legea mea, tocmai ăsta-i... Adevăratul fapt ăsta-i. Faptul, mă rog, cu tomnișoara Anne Page.

SLENDER: Dacă-i vorba pe-așa, sînt gata să mă-nsor cu ea în condițiuni raționale.

EVANS: Dar declarează-mi, mă rog, dacă poți ori ba să nutrești simțămînt de tragoste pentru această femeie? Ar fi de torit să aflăm chestiunea din gura tocmai a tumitale sau de pe buze,

mă rog; pentru că o seamă de filozofi susțin că buzele sînt o parte a gurii. Pentru asta să ne spui limpede: poți oare să-i dai tumneaiei afecțiunea tumitale de tragoste, ori ba?

SHALLOW: Nepoate Abraham Slender, poți s-o iubești?

SLENDER: Nădăjduiesc, sir, că voi face așa cum i se potrivește unui om rațional.

EVANS: Apăi nu, mă rog; jur pe toți îngerii și pe doamnele lor că trebuie să te exprimezi pozitiv, să te legi să-i dai întreaga tumitale tragoste.

SHALLOW: Da, trebuie. Spune, vrei să te-nsori cu ea și să pui mîna pe o zestre frumușică?

SLENDER: Sînt gata să fac și mai mult, unchiule, dacă mi-o ceri tu, și dacă dînsa e măcar pe jumătate o femeie rațională.

SHALLOW: Nu așa, înțelege-mă cum trebuie, zău, înțelege-mă cum trebuie, dulcele meu nepot! Dacă-mi dau vreo osteneală, este ca să-ți fac ție o plăcere, nepoate dragă. Spune, ești în stare să iubești fata?

SLENDER: Dacă mi-o ceri, sir, mă voi însura cu ea. Și dacă la început dragostea n-o fi prea mare, cu timpul împrietenindu-ne mai bine, s-ar putea să mai scadă, de îndată ce sîntem căsătoriți și avem prilejul să ne cunoaștem unul pe altul. Cu cît mai mare va fi apropierea, cu atît mai multă nefericirea! Dar dacă tu spui *însoară-te cu ea*, eu mă însor cu ea; sînt de bunăvoie hotărnicit și învoit.

EVANS: E un răspuns înțelept, afară de vorba „hotărnicit“, care ieste în proastă folosință. După priceperea mea, a vrut să zică „hotărît“. Oricum, mă rog, intențiunea lui e tare frumoasă!

SHALLOW: Așa-i, cred că nepotul meu are intenții cinstite!

SLENDER: Ei, ba nu! Dacă n-o fi așa îmi pun gîtu-n ștreang, jur!

(Intră din nou Anne Page.)

SHALLOW: Iat-o pe frumoasa domnișoară Page! De dragul dumitale aș vrea să mai fiu o dată tînăr, domnișoară Anne!

ANNE: Prînzul e pe masă; tatăl meu așteaptă plăcuta dumneavoastră tovărășie.

SHALLOW: Mă duc la dînsul, frumoasă domnișoară Anne!

EVANS: Voia binecuvîntată a lui Tumnezeu sfîntul! Nu vreau să lipsesc nici ieu de la rugăciunea de dinaintea mesii.

(Shallow și Ewans ies.)

ANNE: Nu doriți să poftiți și dumneavoastră?

SLENDER: Nu, vă mulțumesc, zău, din toată inima; aici mă simt foarte bine!

ANNE: Vă așteaptă prînzul, sir!

SLENDER: Nu mi-e foame, mulțumesc, pe onoarea mea! *(Către Simple.)* Du-te, băiatule, cît mi-ai fi mie de slugă, du-te și-l servește pe unchiul Shallow. *(Simple iese.)* Un judecător de pace poate fi mulțumit uneori că o rubedenie a lui îi împrumută servitorul. Eu nu țin acum decît trei slugi și un valet pînă ce o să moară mama. Dar ce-are a face? Trăiesc ca un nobil sărac, dar de viță.

ANNE: Nu mă pot întoarce fără dumneavoastră! Nu se vor așeza la masă pînă ce nu veniți.

SLENDER: Pe legea mea, nu mănînc nimic. Vă mulțumesc însă, ca și cum aș fi mîncat!

ANNE: Vă rog, sir, să poftiți înăuntru.

SLENDER: Vă mulțumesc, aș fi mai bucuros să mă preumblu pe aici. Mi-am rănit un țurloi zilele trecute, pe cînd mă hîrjoneam în sabie și pumnal cu un meșter de scrimă[16]; trei lovituri pentru un blid de prune fierte[17]; și v-o jur, de-atunci nu mai pot suferi mirosul de mîncare fierbinte. Dar de ce latră așa cîinii dumitale? Se află cumva urși în oraș?

ANNE: Cred că se află, sir. Cel puțin așa am auzit.

SLENDER: Asta îmi place teribil; e distracția mea favorită și nu se găsește om în Anglia care să mă taie-n rămășaguri pe chestia asta! Nu-i așa că vă speriați dacă vedeți un urs dezlegat?

ANNE: Da, grozav de rău, sir.

SLENDER: Cînd aud d-alde-astea, îmi crește inima. L-am văzut nu mai puțin de douăzeci de ori pe ursul Sackerson.[18] L-am apucat chiar de lanț; dar femeile, te rog să mă crezi, urlau și țipau ca din gură de șarpe. Adevărul este că femeile nu pot suferi urșii; sînt niște animale atît de grosolane și de urîte!

(Intră din nou Page.)

PAGE: Poftește, dragă jupîn Slender, poftește, te așteptăm.

SLENDER: Nu mănînc nimic, îți mulțumesc, sir.

PAGE: Pe toți dracii și colacii, aci nu-i pe îmbiate! Te rog, sir, te rog!

SLENDER: Nu, deschide dumneata drumul, poftește!

PAGE: Haidem, sir!

SLENDER: Domnișoară Anne, treceți dumneavoastră întîi.

ANNE: Nu, sir, nu se poate, în față e locul dumneavoastră!

SLENDER: În ruptul capului, eu nu trec. În ruptul capului, jur! Cum să vă aduc o astfel de jignire?

ANNE: Vă rog, sir!

SLENDER: Ce pot face! Mai bine nepoliticos decît plicticos. Dumneavoastră singură vă aduceți ofensa, zău așa!

(*Ies.*)

SCENA 2

Același decor.
Intră sir Hugh Evans și Simple.

EVANS: Du-te și întreabă, mă rog, cum să poate ajunje la casa lui toctor Caius. Acolo trăiește o anume toamnă Quickly, care e un fel de jupîneasă ori de doică, ori bucătăreasă ori mă rog una care-l spală și-l uscă.
SIMPLE: Bun, sir!
EVANS: Stai că vine ceva și mai pun! Du-i astă scrisoare pîntru că ieste o bună cunoștință a tomnișoarei Anne Page, mă rog. Iar scrisoarea o roagă să-i ceară și să stăruie pe lîngă tomnișoara Anne Page ca să asculte de torințele stăpînului tău. Pleacă de îndată, ieu mă duc să-mi sfîrșăsc masa; trebuie să vină merele și brînzele.

(*Ies.*)

SCENA 3

O cameră la „Hanul Jartierei".
Intră Falstaff, hangiul, Bardolph, Nym, Pistol și Robin.

FALSTAFF: Ei, hangiul de la „Jartiera"!
HANGIUL: Ce spune vajnicul meu cavaler? Grăiește cu preaștiință și înțelepciune!
FALSTAFF: La drept vorbind, prietene, trebuie să le fac vînt cîtorva din suitarii mei.
HANGIUL: Scoate-i din pită, vajnicul meu Hercule; arată-le ușa; să tropăie pe uliți: trap, trap.
FALSTAFF: Nu mai merge! Cheltuiesc cu ei zece lire pe săptămînă.
HANGIUL: Ești un împărat; Cezàr, Kheisàr și Fessàr.[19] De-ngăduí, pe Bardolph îl iau la mine; să tragă din butoi și să toarne în leică; așa-i c-am zis bine, puternice Hector[20]?
FALSTAFF: Buna mea gazdă, așa să faci!
HANGIUL: Atunci ne-am înțeles; spune-i să vină după mine. *(Lui Bardolph:)* Spirt să fii; cu un ochi la drojdia de pe fund, cu

altul la spuma de la vrană; îmi place omul să fie om, cuvîntul cuvînt; haidem!

(Iese.)

FALSTAFF: Bardolph, urmează-l! Meseria de pivnicer e o meserie bună. Dintr-o țundră ponosită croiești un laibăr nou; dintr-un valet ofilit — un boboc de pivnicer. Cară-te, mergi cu bine!
BARDOLPH: E visul meu de-o viață; voi face și avere!

(Ies.)

PISTOL: Păgîn nemernic, au vrei oare cepul să-l desfaci?

(Bardolph iese.)

NYM: La băutură fost-a zămislit; care-i hazul? N-are în el nimic de erou!
FALSTAFF: Sînt tare bucuros că m-am descotorisit de hoțomanul ăsta; tîlhăriile lui erau cusute cu ață albă; fura cum ar cînta un om beat: fără tact!
NYM: Umorul cu adevărat de soi e să știi să furi în doi timpi și trei mișcări.
PISTOL: „Să-ți însușești", spune înțeleptul; „să furi"!... un colac și-un bobîrnac pentru o vorbă ca asta.
FALSTAFF: Toate bune și frumoase, domnilor, dar mi-au cam ieșit călcîiele din cizme.
PISTOL: Foarte bine, e rost de bătături!
FALSTAFF: Nu mai am cum o-ntoarce, cum o suci; trebuie să născocesc ceva, vreo coțcărie.
PISTOL: Puii de corb așteaptă să-și umfle gușulițele.
FALSTAFF: Care din voi îl cunoaște în orașul ăsta pe un oarecare Ford?
PISTOL: Îl cunosc pe individ ca pe un cal breaz; are osînză, nu glumă.
FALSTAFF: Cinstiții mei flăcăi, iată despre ce e vorba...
PISTOL: Lată vorbă și rotundă, dolofană ca și burta!
FALSTAFF: Lasă gluma, Pistol! E drept că doi coți englezești nu ajung ca să-mi coprinzi mijlocul, dar nici prin gînd nu-mi trece să strîng cureaua; dimpotrivă, caut un prilej să-i pot desface bine băierile. Pe scurt, am de gînd să mă iubesc cu nevasta lui Ford. E plină de draci și pare femeie de înțeles! La vorbă e mieroasă, la fire drăgăstoasă. Dacă m-aș pune să vă spun tot ce-mi dă de înțeles, apoi cele mai nevinovate vorbe ale ei nu s-ar putea traduce în englezește decît așa: sînt din tălpi și pînă-n creștet a lui sir John Falstaff!

PISTOL: E bine adîncită și bine tălmăcită dintr-o limbă neprihănită în engleză!

NYM: Adînc e-nfiptă ancora! Oare merge gluma asta?

FALSTAFF: Lumea zice că are mîna liberă în punga bărbatului; și punga lui geme de aur, numai gălbiori cu zimți, curați ca niște sfinți.[21]

PISTOL: Iar noi o liotă de draci!...
Să-i înhățăm, ortaci!

NYM: Planu-i bun,
Frumoasă gluma
Și ne-om face suma,
Pe spinarea sfinților!

FALSTAFF: Am aici o scrisoare pentru ea, și alta, alături, pentru nevasta lui Page, care mai adineauri îmi făcea ochi dulci, cercetîndu-mi făptura cu luare-aminte, de sus pînă jos; uneori raza de soare a privirilor ei îmi aurea picioarele, alteori forma impunătorului meu pîntec.

PISTOL: Precum un bălegar umflat
De-al verii soare alintat.

NYM: Îți mulțumesc, i-ai zis-o fin!

FALSTAFF: O, mă cîntărea din ochi pe toate fețele cu atîta lăcomie, că mă înfierbîntasem ca sub dogoarea unui cuptor. Am și pentru ea o scrisoare. Și dînsa e stăpînă la ea acasă, face ce vrea cu punga bărbatului; cînd te gîndești, parcă ar fi o regiune din Guyana[22], numai aur și belșug. Vreau să le am în mînă pe amîndouă, să le jumulesc după plac. Ele vor fi Indiile[23] mele, de răsărit și de apus, și voi face negoț cu amîndouă. Haide, tu să-i duci această scrisoare doamnei Page, iar tu, pe asta, doamnei Ford. E rost de căpătuială, băieți, e rost de căpătuială!

PISTOL: Pe Lucifer[24], mă crezi Pandar[25] din Troia!
Atunci la șold de ce mai port oțel?

NYM: Nu pot suferi gluma prostească: ia-ți înapoi acest răvaș poznaș; vreau să-mi țin hangul și rangul!

FALSTAFF *(lui Robin)*:

Scrisorile tu mi le du, băiete,[26]
Te iau cîrmaci spre țărmuri aurite,
Iar voi, tîlhari, ca grindina pieriți,
În pulbere să viermuiți; hai, drumu'!
Falstaff cu manierele franceze,[27]
La modă, se va-mprieteni cu-ncetul;
Rămînem: seniorul cu valetul!

(Iese însoțit de Robin.)

PISTOL: Hoitarii vulturi să te-mpartă-n gheare!
Cu măsluieli fac vînt în orice pungă;
Voi fi bogat, iar tu fără lețcaie,
Turc josnic, neam de frigian[28]!

NYM: Îmi trec prin cap niște idei care parcă-parcă ar coace ceva.

PISTOL: Ce, vrei să te răzbuni?

NYM: Pe toate stelele din cer, asta fac!

PISTOL: Cu mintea sau cu-oțelul?

NYM: Cu amîndouă-aș vrea
Și ca s-o iau din timp o vorbă-i zic lui Page.

PISTOL: Iar eu lui Ford mă duc să-i spun
Cum tîlhăroiul vrea să-l pască,
Să-i ia puicuța, banul bun,
Culcușul să i-l pîngărească.

NYM: Răzbunarea nu-mi poate potoli vorbele de duh. Voi pune mereu paie pe foc pînă l-oi face pe Page să-i plămădească otravă. Ți l-oi juca să dea în gălbinare, să mă pomenească. Mînia mea-i ca trăsnetul, năprasnic arde și ucide! Așa sînt eu de fel, glumeț!

PISTOL: Ești Marte, al răzvrătiților[29] zeu! Întinde-o! Te urmez și eu!

(Ies.)

SCENA 4

O cameră în casa doctorului Caius.
Intră doamna Quickly, Simple și Rugby.

DOAMNA QUICKLY: Ascultă-mă, John Rugby, te rog du-te pînă la fereastră și vezi de nu se întoarce cumva stăpînul meu, doctorul Caius. Că de se-ntoarce și află pe cineva în casă — ți-o jur pe ce am mai scump — va pune la grea încercare răbdarea Celui de sus și engleza regelui.[30]

RUGBY: Mă duc să pîndesc.

DOAMNA QUICKLY: Așa, du-te dar; iar ca să-ți răsplătesc osteneala, deseară, înainte de-a stinge focul, am să-ți fierb un lapte de pasăre. *(Rugby iese.)* Băiat de treabă, îndatoritor, bun la suflet — ăl mai cumsecade slujitor care ar putea intra vreodată în casa asta. Unde mai pui că nu e nici gură-spartă, nici din ăia puși pe gîlceavă. Marele lui păcat este că-i prea bisericos. S-a prostit de tot din această pricină; dar ce vrei, fiecare cu

meteahna lui, nu-i așa? Ei, dar să nu mai vorbim de asta! Zici că te cheamă Peter Simple?

SIMPLE: Chiar așa, ce să fac dacă nu am un nume mai pricopsit?

DOAMNA QUICKLY: Și ești servitorul domnului Slender?

SIMPLE: Precum spui.

DOAMNA QUICKLY: Și ce fel de om e Slender ăsta? Poartă o ditai barbă, tăiată rotund ca un cuțit de mănușar?

SIMPLE: Aș, de unde! Are un obraz puțintel și o bărbuță galbenă, pricăjită, așa cum purta Cain[31].

DOAMNA QUICKLY: S-ar părea că-i un om potolit, cu frica lui Dumnezeu, nu-i așa?

SIMPLE: Cu frica lui Dumnezeu, nu-i vorbă, dar om cu mînă grea cum e a lui nu găsești cu una, cu două. O dată s-a cîlțuit cu un paznic.

DOAMNA QUICKLY: Ei, nu mai spune! Oh, acum îmi amintesc! Nu-i cumva ăla care umblă cu capul pe sus, țanțoș de parc-ar fi înghițit o prăjină?

SIMPLE: Așa-i cum zici, adevărat, așa face!

DOAMNA QUICKLY: Ei bine, atunci mă rog Cerului ca Anne Page să nu-și afle un noroc mai chior. Spune-i părintelui Evans că sînt gata să fac tot ce-mi stă în putere pentru fericirea stăpînului dumitale. Anne e o fată bună și din toată inima aș dori...

(Intră din nou Rugby.)

RUGBY: Sfîrșitul lumii! Scăpați cum știți și cum puteți! Stăpînul se întoarce!

DOAMNA QUICKLY: Praf ne face pe toți. Repede vino aici, tinere, ascunde-te în odaia asta. *(Îl împinge pe Simple într-o cameră.)* Mult n-are să stea el. Ei, John Rugby! John! John, nu m-auzi? Du-te, John, du-te și vezi de nu i s-a-ntîmplat ceva stăpînului meu. Tare mă tem că nu se simte bine de vreme ce n-a venit acasă... *(Cîntă.)* La-la-la, la-la-la, la-la-la!

(Intră doctorul Caius.)

CAIUS: Chel[32] cantàre ați spus? Nu-mi plac set[33] pghostii! Te rrog să-mi aduci din mon[34] cabinet un *boitier vert*, un cutiorr, un cutiòrra verrde. Ați intenționat ce spun? Un cutiòrra verd'.

DOAMNA QUICKLY: Cum nu, v-o aduc îndată. *(Aparte.)* Bine că nu s-a dus dumnealui; dacă dădea acolo peste tînăr l-ar fi apucat toți dracii!

CAIUS: Fe, fe, fe, fe! *Ma foi, il fait fort chaud. Je m'en à la Cour, la grande affaire!*[35]

DOAMNA QUICKLY *(întorcîndu-se)*: Asta e cutia?

CAIUS: Oui! Mettez-le au mon buzunèrr; dépêche[36], repede! Onde iest acel tycaloz de Rugby?

DOAMNA QUICKLY: Hei, John Rugby, John!

RUGBY: Aici sînt, sir!

CAIUS: Ești John Rugby, ori nattarrăul de Rugby? Ia sabia repedé și însoțește-me la curteà!

RUGBY: Sabia, sir, se aflà în vestibul.

CAIUS: Pe legea mea, ve jurr, am tîrziat cam mult. La dracul! *Qu'ai-je oublié?*[37] În cabinetul am niște leacúrr pe carr pur și simple nu este permis să le las acasă.

DOAMNA QUICKLY: Dumnezeule mare, are să-l afle acolo pe tînăr, și parcă văd că-l apucă alte alea...

CAIUS: O, diable[38], cine este asta din cabinetul meu? Tylhar! Vilain![39] Larron![40] *(Scoțîndu-l pe Simple afară.)* Rugby! Dați mie sabià!

DOAMNA QUICKLY: Bunul meu stăpîn, potoliți-vă!

CAIUS: Pentru de ce să mă potolesc?

DOAMNA QUICKLY: Tînărul e un om cumsecade!

CAIUS: Un om cumsecad', ce căutat el in cabinetul meu? Asta nu e om cumsecad' care intră în cabinetul meu.

DOAMNA QUICKLY: V-aș ruga să nu fiți atît de flegmatic și să dați ascultare adevărului. A fost trimis la mine de părintele Evans...

CAIUS: Ei!?

SIMPLE: Întocmai, ca s-o rog pe această doamnă...

DOAMNA QUICKLY: Taci, te rog!

CAIUS: Tu să taci! *(Către Simple:)* Spune!

SIMPLE: Ca s-o rog pe această doamnă cumsecade, slujitoarea dumneavoastră, să pună un cuvînt bun pe lîngă domnișoara Anne Page pentru stăpînul meu, care ar vrea s-o ceară de nevastă.

DOAMNA QUICKLY: Ei da, asta-i dacă vrei să știi, dar nu-mi bag eu degetele-n foc pentru nimic în lume! Să mă leg la cap dacă nu mă doare?

CAIUS: Prin urmarr te-a trimis pe tine, sir Hugh? Rugby, *baillez*[41] mie niște hartye de scris! Iar tu așteptați un clipă. *(Scrie.)*

DOAMNA QUICKLY *(lui Simple)*: Sînt cum nu se poate mai bucuroasă că e așa de liniștit, dacă l-ar fi apucat pandaliile ai fi văzut cum țipă și umblă de colo pînă colo, abătut și înfuriat ca un curcan. Cu toate astea, tinere, voi face pentru stăpînul dumitale mai mult decît îmi stă-n putere; treaba este că franțuzul, adică doctorul, adică stăpînu-meu — pot să-i zic stăpîn pentru că eu îi îngrijesc casa; eu spăl, eu calc, eu fierb, eu coc,

eu curăț, eu îi gătesc mîncarea și băutura, eu îi aștern patul și toate astea le fac singură-singurică...

SIMPLE *(lui Quickly);* Cam multe pentru mîinile unuia singur.

DOAMNA QUICKLY *(lui Simple):* Ți se pare mult, nu-i așa? Firește, e lucru mult, unde mai pui că trebuie să mă scol cu noaptea-n cap și să mă culc la cîntatul cocoșilor, și cu toate astea — ți-o spun numai dumitale și te rog să rămînă între noi — stăpînul meu însuși e îndrăgostit de domnișoara Page. Cît despre domnișoara Anne, pot zice fără grijă că gîndurile ei nu sînt nici pentru tanda, nici pentru manda.

CAIUS: Tu, nătărrăule, du această scrisor' lui parrintelui sir Hugh! E un provocarr' la duel. Am să tai la el gîtul în grădina public'. Să-l învăț eu pe acest nătarrău și calic de popá să nu mai bage nasul de la el unde nu-i fierbe oală. Te poți merge — nu mai ai pentru ce să stai aici! Jur că am să tai la el amîndoi fudulii; jur că n-are să-i rămîie un bucățica cît să arunce la un cățțel.

(Simple iese.)

DOAMNA QUICKLY: Bietul de el, n-a făcut decît să pună o vorbă bună pentru un prieten.

CAIUS: Asta la mine este absolut indifferent; nu mi-ai spus tu singurr că domnișoarrá Anne Page va fi al meu? Jur că am să-l omor pe poppa asta codoș; l-am pus pe hangiul de la „Jarretière" să ne aleagă armele; jur că Anne Page va fi al meu!

DOAMNA QUICKLY: Sir, fata vă iubește și toate vor ieși cum nu se poate mai bine. Dar gura lumii trăncănește. Ei și? N-are decît!

CAIUS: Rugby, vino cu mine la currteà. Ve jurr, dacă Anne Page nu va fi al meu, te dau afarr din casă pe brînci! Ține-te pe urmele meu, Rugby!

(Caius și Rugby pleacă.)

DOAMNA QUICKLY: Au să-ți crească urechi de măgar așteptînd să ți se împlinească gîndul; cu atîta ai să te alegi! Ce mai încoace și-ncolo, o cunosc eu prea bine pe domnișoara Anne. Nici o femeie din Windsor nu știe mai bine decît mine ce are ea-n suflet. Și de nimeni pe lume — mulțumesc lui Dumnezeu sfîntul — nu ascultă cum ascultă de mine.

FENTON *(dinăuntru):* Hei, este cineva pe-acasă?

DOAMNA QUICKLY: Cine-i acolo? Intră!

(Intră Fenton.)

FENTON: Ziua bună, cinstită cucoană. Ce mai faceți?

DOAMNA QUICKLY: Cît se poate de bine, cu atît mai mult cu cît domniile voastre binevoiți să mă-ntrebați.

FENTON: Ce mai noutate? Ce face drăgălașa domnișoară Anne?

DOAMNA QUICKLY: Aveți dreptate, domnule, e drăgălașă și bună și frumoasă și vă este prietenă, asta — slavă Domnului — v-o spun așa, în treacăt.

FENTON: Cu alte cuvinte, crezi că am să izbutesc, așa-i? Nu-i fac curte degeaba?

DOAMNA QUICKLY: Toate cîte se află pe lume, domnule dragă, sînt în mîna lui Dumnezeu; și totuși mă jur pe Sfînta Scriptură că vă iubește, credeți-mă, domnule Fenton. Oare nu domniile voastre sînteți ăla care aveți un neg deasupra sprîncenei?

FENTON: Ba întocmai, îl am, și ce-i cu asta?

DOAMNA QUICKLY: Păi cu negul ăsta-i povestea! Crede-mă, Nan e dată dracului cu toate că, pe cuvînt de onoruri, e mai cinstită decît orice fată de pe lume. Un ceas întreg am stat și-am sporovăit împreună despre negul ăsta. Cu nimeni nu rîd și nu petrec cît rîd și petrec cu dînsa. Nu-i mai puțin adevărat că-i aplecată spre melancolie și de multe ori stă pierdută și se gîndește. În ce vă privește pe domniile voastre, una să știți: dați-i înainte!

FENTON: Bine. Astăzi am s-o văd. Ține banii ăștia, și pune o vorbă bună pentru mine. Dacă se întîmplă s-o vezi înainte, ai grijă și spune-i cele bune din parte-mi.

DOAMNA QUICKLY: Cum de nu, se poate? De bună seamă că am s-o fac! Iar cînd veniți data viitoare am să le spun mai multe domniilor voastre, cînd vom sta la confidență, despre negul acela și despre alți pețitori.

FENTON: Bine, la revedere, sînt foarte grăbit de data asta.

DOAMNA QUICKLY: La revedere domniilor voastre! *(Fenton iese.)* Hei, ce om cumsecade! Dar Anne nu-l iubește nici pe el. Nimeni pe lume nu-i cunoaște gîndurile lui Anne cum i le cunosc eu. Ah, Doamne, oare ce-am uitat?

(Iese.)

ACTUL II

SCENA 1

În fața casei lui Page.
Intră doamna Page cu o scrisoare în mînă.

DOAMNA PAGE: Cum adică! N-am primit eu scrisori de dragoste în zilele de sărbătoare ale frumuseții mele, și să-mi dea de furcă tocmai acum? Ia să vedem! *(Citește.)*
„Nu mă întreba de ce te iubesc; pentru că deși dragostea se folosește de rațiune ca de un doctor, nu vrea s-o primească sfătuitor. Nu mai ești tînără, nici eu nu mai sînt; iată un început de potrivire. Dumneata ești veselă, și eu de asemenea; ha, ha! Iată o mai mare potrivire; îți place vinul dulce, mie-mi place la fel; vrei potrivire mai multă? Mulțumește-te, doamnă Page — cel puțin dacă dragostea unui soldat îți ajunge — mulțumește-te că te iubesc. N-am să zic: «Fie-ți milă de mine», pentru că asta n-ar fi vorbă de soldat; dar

Ți-o spun: iubește-mă! Prin mine!
Al tău cavaler adevărat
Ziua și noaptea
Sau pe orice fel de lumină, slujitor plecat,
Din toate puterile ție dat,
Gata pentru tine să mă bat,
John Falstaff."

Ce Irod[42] al iudeilor mai e și ăsta? O, păcătoasă, păcătoasă lume! Un om aproape rebegit de vîrstă să facă pe tinerelul galant! Ce gînduri ușuratice o fi răstălmăcit în vorbele mele bețivanul ăsta flamand[43] — fir-ar al dracului — ca să îndrăznească să mă asalteze în felul ăsta? Să tot fi fost de vreo trei ori, nu mai mult, în societatea mea! Ce-am putut eu să-i spun?... Glumele mele au fost destul de cumpătate, Dumnezeu să mă

ierte! Ah, vreau să supun Parlamentului o plîngere pentru a le veni de hac bărbaților. Cum m-aș putea răzbuna pe el? Pentru că am să mă răzbun, și de asta sînt tot atît de sigură cît de sigură sînt că măruntaiele lui înoată în osînză.

(Intră doamna Ford.)

DOAMNA FORD: Doamnă Page! Pe ce am mai scump, la dumneata veneam!

DOAMNA PAGE: Și eu, zău, veneam la dumneata. Dar nu arăți de loc bine.

DOAMNA FORD: Asta n-am s-o cred niciodată; îți pot dovedi contrariul.

DOAMNA PAGE: Ba zău, bine nu arăți.

DOAMNA FORD: Fie! Totuși ți-o spun iar c-aș putea face dovadă de contrariul. Oh! Doamnă Page, dă-mi un sfat.

DOAMNA PAGE: Despre ce-i vorba, draga mea?

DOAMNA FORD: Ah, dragă! Dacă n-aș ține la un fleac de respect, n-aș mai avea parte de cinstea cuvenită!

DOAMNA PAGE: Dă-l naibii de fleac, draga mea, și păstrează-ți cinstea... Despre ce-i vorba? Nu te lega de fleacuri. Despre ce-i vorba, spune?

DOAMNA FORD: Dac-aș primi să cobor în iad numai o clipă din marea eternitate, ar fi destul ca să pot intra în rîndul nobilimii.

DOAMNA PAGE: Cum? Ce tot îndrugi? Nobila doamnă Alice Ford! Cinstea asta se brînzește curînd. Pentru așa boierie nu face să te lepezi de lumea ta.

DOAMNA FORD: Umblăm ziua-n amiaza mare cu lumînarea aprinsă... Ia, atenție colea, citește! Să vezi de n-aș putea eu sta în tagma cavalerilor. *(Îi înmînează o scrisoare.)* Voi avea cea mai proastă părere despre bărbații grași, cîtă vreme ochii mei vor putea deosebi un om de alt om. Și cînd te gîndești că nu spunea vorbe urîte, lăuda modestia la femei și condamna orice faptă necuviincioasă în cuvinte atît de înțelepte și convingătoare, încît aș fi jurat că vorbește întocmai cum gîndește; dar între vorba și gîndurile lui e tot atîta potrivire cît între psalmul o sută și cîntecul „doamna cu mînecuțe verzi".[44] Mă întreb ce furtună o fi aruncat pe coasta de la Windsor această balenă cu atîtea măji de ulei în burtă? Cum să mă răzbun pe el? Cred că lucrul cel mai bun ar fi să-l îmbrobodim cu nădejdi pînă ce flacăra scîrbavnică a poftelor ce-l înfierbîntă îl va face să se topească în propria lui grăsime... Ai mai pomenit vreodată așa ceva?

DOAMNA PAGE: Amîndouă scrisorile sînt aidoma, afară doar de numele Page și Ford. Pentru a te liniști pe deplin asupra misterului cu proastele lui păreri, iată sora geamănă a scrisorii tale, dar n-avea grijă, moștenirea îți rămîne întreagă. Fac prinsoare că dumnealui are cel puțin o mie de asemenea răvașe, scrise gata, cu loc lăsat pentru a trece și alte nume. De bună seamă că astea sînt din a doua ediție; are să le tipărească, vezi bine, pentru că lui puțin îi pasă ce dă la tipar, de vreme ce ar vrea să ne bage sub presa lui pe amîndouă. În ce mă privește aș prefera să fiu o uriașă, să mă culc mai degrabă cu muntele Pelionului[45] decît cu... N-ai grijă, găsești mai ușor douăzeci de porumbițe deocheate decît ai găsi un bărbat fără pată.

DOAMNA FORD *(comparînd cele două scrisori)*: Dar e unul și același lucru; același scris, aceleași vorbe. Oare ce-o fi gîndind despre noi?

DOAMNA PAGE: Nu știu, habar n-am. Asta mai că-mi deschide pofta să mă iau la harță cu propria-mi virtute. Aș fi ispitită să mă judec pe mine însămi, ca pe cineva pe care nu l-aș cunoaște; că vezi, dacă nu mi-ar ști el vreo slăbiciune pe care eu nu mi-o văd, nu m-ar fi luat atît de repede, nu m-ar fi abordat cu atîta furie.

DOAMNA FORD: Abordat ai spus? Cînd e vorba de corabia mea sînt hotărîtă să-l țin mult și bine deasupra punții.

DOAMNA PAGE: La fel și eu. Dacă s-ar băga înăuntru, n-aș mai înfrunta niciodată marea. Să ne răzbunăm pe el; să-i dăm o întîlnire; să-i întîmpinăm stăruințele cu așa-zise nădejdi și să-l ducem cu șoșele și momele pînă își va pune caii amanet la hangiul de la „Jartiera".

DOAMNA FORD: Da, aș fi gata să-i joc festele cele mai afurisite, cu condiția ca neprihănirea cinstei noastre să nu fie pătată. Oh! Dacă soțul meu ar vedea scrisorile astea! I-ar ajunge pe totdeauna merinde pentru gelozia lui.

DOAMNA PAGE: Tocmai, iată-l că și sosește, împreună cu bărbatu-meu. Nu mă plîng, al meu e tot atît de departe de a fi gelos pe cît sînt eu de a-i da prilejul să fie; și sper că depărtarea de care spun nu poate fi măsurată.

DOAMNA FORD: În privința asta ești mai fericită decît mine.

DOAMNA PAGE: Să ne sfătuim ce trebuie să facem împotriva acestui cavaler grăsan: vino pe-aici. *(Se retrag deoparte.)*

(Intră Ford vorbind cu Pistol, apoi Page vorbind cu Nym.)

FORD: Ei, sper că nu-i așa.

PISTOL: Ba uneori
Speranța-i cîine berc, fără de coadă;
Sir John, ți-o spun, îți jinduie nevasta.
FORD: Dar nu mai e nici tînără.
PISTOL: La el
Nu-i pe ales, le-nghesuie pe toate:
De rang, de rînd, bogate și sărace,
Bătrîne, tinere, de-a valma, Ford;
Ghiveci de carne-i place lui; ia seama!
FORD: Nevasta mea să-i placă!
PISTOL: La ficați
Îl arde dorul ei, deschide-ți ochii,
De nu te vrei ca domnul Acteon[46]
Purtînd cununa coarnelor pe frunte.
Of, ce scîrboasă vorbă!
FORD: Vorbă? Care?
PISTOL: La coarne mă gîndeam. Cu bine! Numai
Ia seama, treaz fii, hoții umblă noaptea;
Ia seama, n-aștepta să cînte cucul.
Hai, caporale Nym! Page, dă-i crezare,
Ce spune el e lucru cu temei.

FORD *(aparte)*: Voi avea răbdare. Am să le lămuresc eu pe toate.

NYM *(către Page)*: Și ceea ce îți spun e adevărat. Minciuna e un haz care nu mă prinde. Dînsul m-a jignit cu unele hazuri de-ale lui, altfel scrisoarea aia hazoasă ar fi ajuns la destinație; dar am și eu o sabie și la nevoie o fac să-mpungă. O vorbă ca o sută: o iubește pe soția dumitale! Mă numesc caporalul Nym; eu spun și eu afirm! Asta e adevărul! Numele meu e Nym, iar Falstaff o iubește pe soția dumitale. Adio! Nu-mi plac hazurile pe pîine și pe brînză. Adio! *(Iese.)*

PAGE: „Hazurile" lui! Iată un individ fără haz care se sperie de propriile lui palavre.

FORD *(aparte)*: Îl voi căuta pe Falstaff.

PAGE *(aparte)*: De cînd trăiesc n-am auzit un pungaș mai gîngăvit și mai afectat.

FORD *(aparte)*: De i-aș da numai de capăt! Da, da...

PAGE *(aparte)*: N-am să-l cred pe acest chinez[47] chiar de-ar fi ca preotul orașului să-și pună obrazul pentru el și să-mi spună că e om cinstit.

FORD *(aparte)*: Părea un băiat cu cap; da, da.

PAGE *(către soția sa, care se apropie)*: Tu ești, draga mea Meg?

DOAMNA PAGE: Unde te duci, George? Ascultă-mă.

DOAMNA FORD *(mergînd spre soțul ei)*: Ei, dragul meu Frank! De ce ești atît de melancolic?
FORD: Eu, melancolic! Nu sînt de loc melancolic. Ia-o spre casă, haide!
DOAMNA FORD: Pe legea mea, iară ești cu toane. Mergi, doamnă Page?
DOAMNA PAGE: Sînt a dumitale... Vii la masă, George? *(Aparte, către doamna Ford.)* Ia te uită cine vine; dînsa are să fie trimisa noastră la secătura aia de cavaler.

(Intră doamna Quickly.)

DOAMNA FORD: Pe cuvînt, la dînsa mă gîndeam și eu: e tocmai omul ce ne trebuie.
DOAMNA PAGE *(către doamna Quickly)*: Ai venit s-o vezi pe fiica mea Anne, nu-i așa?
DOAMNA QUICKLY: Întocmai. Și spune-mi, rogu-te, ce mai face buna domnișoară Anne?
DOAMNA PAGE: Vino cu noi, și ai s-o vezi. Un ceas întreg avem de sporovăit cu dumneata.

(Doamna Page, doamna Ford și doamna Quickly ies.)

PAGE: Ce zici, jupîne Ford?
FORD: Ai auzit ce mi-a spus mișelul ăsta, nu-i așa?
PAGE: Da, ai auzit ce mi-a spus și celălalt?
FORD: Crezi că e adevărat?
PAGE: Dracu să le ia de slugi! Nu cred să fie cavalerul în stare de una ca asta. Cei care-l acuză de intenții urîte față de nevestele noastre sînt doi coate-goale pe care el i-a dat pe ușă afară. Ce mai, niște adevărați derbedei, acuma cînd au rămas fără slujbă.
FORD: Erau în slujba lui?
PAGE: Bunînțeles că erau.
FORD: Totuși, asta nu mă face mai liniștit. Locuiește la „Hanul Jartierei", așa-i?
PAGE: Da, dracul să-l ia, acolo își are vadul. Dacă încearcă să-mi ducă nevasta cu zăhărelul, o asmut împotriva lui; și de-o primi altceva decît vorbe de ocară, să nu-mi spui mie pe nume.
FORD: Eu nu pun la îndoială cinstea nevestei, dar nu mi-ar plăcea să-i știu împreună. Omul poate avea uneori prea multă încredere. N-aș vrea să-mi iau nici o răspundere pe cap. Și nu mă pot afla mulțumit cu o asemenea ispravă.

PAGE: Uite-l pe prietenul vorbă-lungă, hangiul de la „Jartiera"! Trebuie să-i fie căpățîna plină de băutură sau punga doldora de bani că e atît de vesel...

(Intră Hangiul.)

Ce mai face hangiul nostru?

HANGIUL *(către Page)*: Mulțumesc, bine, vajnicul meu domn! Tu ești ceea ce se cheamă un gentilom! *(Către Shallow:)* Hei, cavaleros[48] al dreptății, vii odată?

(Intră Shallow.)

SHALLOW: Viu, hangiule, viu... De douăzeci de ori bună seara, jupîn Page! Jupîn Page, nu vrei să vii cu noi? Dibăcim o farsă nostimă de tot.

HANGIUL: Spune-i, cavaleros al dreptății, spune-i-o, vajnice domn!

SHALLOW: Domnule, trebuie să aibă loc un duel între sir Hugh, preotul galez, și Caius, doctorul francez.

FORD: Dragă hangiule de la „Jartiera", aș avea un cuvînt cu dumneata.

HANGIUL: Ce tot spui, vajnice domn!

(Ford și Hangiul se dau deoparte.)

SHALLOW *(către Page)*: Vrei să vii cu noi să te uiți? Poznașul de hangiu a fost însărcinat să le măsoare spadele, și pe cît mi se pare le-a dat la fiecare din ei alt loc de întîlnire; pentru că, p-onoarea mea, am auzit că pastorul nu știe de glumă. Ascultă, am să-ți povestesc toată isprava...

(Se trag deoparte.)

HANGIUL *(către Ford)*: Ai cumva vreo plîngere împotriva cavalerului meu, a craiului musafir?

FORD: Nici una, declar; dar fac cinste un clondir de vin bătrîn de Spania dacă-mi mijlocești să-l cunosc, dîndu-mă drept un oarecare Brook; și asta așa, ca să facem o glumă.

HANGIUL: Bate palma, vajnicul meu domn! Ai să intri și să ieși de la el ca la tine acasă. Zis-am bine? Te vei numi Brook. Cavalerul e un om de viață. Hai, mergem, domnii mei?

SHALLOW: Al tău sînt, hangiule.

PAGE: Am auzit spunîndu-se că fracenzul e tare în spadă.

SHALLOW: Lasă, dragul meu, aș fi putut să-ți arăt altă dată mai mult decît crezi. Astăzi n-auzi decît de distanțe, pase, estocade

și nu mai știu ce. Curajul, domnule Page! Totul stă în el, totul! Am trăit timpuri cînd cu spada mea cea lungă[49] aș fi pus pe goană ca pe niște șobolani patru vlăjgani ca dumneata.

HANGIUL: S-o luăm pe-aici, copii, haidem, pe-aici! Să mergem!

PAGE: Sînt al dumitale... Aș prefera să-i aud certîndu-se decît să-i văd cum se bat.

(Hangiul, Shallow și Page ies.)

FORD: N-are decît să fie Page un dobitoc blajin și încrezător în cinstea nevestii-si, dar eu nu mă pot liniști atît de ușor. Uneori a fost în tovărășia lui acasă la Page; și ce-or fi făcut acolo, nu știu. Ei, vreau să lămuresc treaba asta; și mă voi da drept altul, ca să-l descos pe Falstaff. De o găsesc virtuoasă, n-are să-mi fie truda zădarnică; dacă e altfel, truda îmi va fi răsplătită.

(Iese.)

SCENA 2

„Hanul Jartierei".
Intră Falstaff și Pistol.

FALSTAFF: N-am să-ți împrumut nici un penny.

PISTOL: Atunci o stridie-i lumea pentru mine
Și-am s-o deschid cu-al sabiei tăiș!

FALSTAFF: Nici un penny! M-am învoit să-mi pun obrazul zălog, ca să poți împrumuta bani; i-am sîcîit pe cei mai buni prieteni ai mei ca să iau trei amînări pentru dumneata și nedespărțitul dumitale tovarăș de oiște, Nym; altfel v-ați fi strîmbat ca două gorile gemene în dosul gratiilor, la pușcărie. M-am osîndit pe vecie iadului pentru că am jurat unor gentilomi, prietenii mei, că sînteți soldați buni și băieți de ispravă; iar cînd doamna Bridget și-a pierdut mînerul de la evantai, mi-am dat cuvîntul că nu tu erai cel care l-a șterpelit.

PISTOL: N-ai avut și din asta partea ta de pradă? Nu te-ai învîrtit de cincisprezece penny?

FALSTAFF: Adevărat, tîlharule, adevărat! Nu cumva îți închipui că era să-mi pun sufletul în primejdie pe degeaba? O dată pentru totdeauna, nu te mai agăța de mine, că nu sînt spînzurătoare să te țin. Cară-te! Un cosor să tai pungile oamenilor la îmbulzeală, asta-ți trebuie. Du-te la conacul tău din ulița

Trei Păduchi... Cară-te, auzi? Te-mpotrivești și nu vrei să-mi duci o scrisoare, tîlharule! Îți feștelește onoarea! Hei, prăpastie a lașității, află că și eu de-abia pot să țiu cu strășnicie legile onoarei. Eu, chiar eu, eu însumi, cîteodată, lăsînd la o parte frica de Dumnezeu, și punînd la adăpost onoarea sub mantia nevoilor, sînt constrîns să umblu cu șiretlicuri, să vorbesc în doi peri, să calc pieziș; iar tu, tîlharule, îți pui zdrențele tale, privirile tale de pisică sălbatică, rățoielile tale de tavernă, înjurăturile tale nerușinate, sub pulpana onoarei! Tu nu vrei să mă slujești, tocmai tu!

PISTOL: Mă dau bătut! Om sînt, ce vrei mai mult?

(Intră Robin.)

ROBIN: Sir, a venit o femeie care vrea să vă vorbească.

FALSTAFF: Să intre.

(Intră doamna Quickly.)

DOAMNA QUICKLY: Vă urez bună ziua, înălțimea voastră.

FALSTAFF: Bună ziua, cinstită nevastă.

DOAMNA QUICKLY: Nu tocmai așa, să nu vă fie cu supărare, înălțimea voastră.

FALSTAFF: Fată mare atunci!

DOAMNA QUICKLY:

Sînt, zău așa!
Cum maică-mea cînd m-a născut era.

FALSTAFF: Eu cred la cei care jură. Ce poftești cu mine?

DOAMNA QUICKLY: Aș putea încredința oare un cuvînt, două, înălțimii voastre?

FALSTAFF: Două mii și mai multe, frumoasa mea; iar eu sînt numai urechi.

DOAMNA QUICKLY: Este o anume doamnă Ford, sir; dați-vă, rogu-vă, mai în partea asta, să nu ne-audă cineva... Eu, știți, locuiesc la domnul Caius.

FALSTAFF: Bine, dă-i mai departe. Doamna Ford ziceai...

DOAMNA QUICKLY: Înălțimea voastră spune întocmai cum este... Înălțimea voastră, dați-vă, rogu-vă, mai în partea asta.

FALSTAFF: Te încredințez că nu ne aude nimeni... Ăia de colo sînt oamenii mei, oamenii mei!

DOAMNA QUICKLY: Sînt oamenii înălțimii voastre? Domnul din cer să-i binecuvînteze și să facă din ei slujitorii lui.

FALSTAFF: Aha, va să zică doamna Ford! Ei, ce-i cu dînsa?

DOAMNA QUICKLY: Ah, sir, e o ființă cumsecade! Doamne, Doamne, ce mai craidon îmi sînteți! Dar să vă ierte Dumnezeu, și pe noi toți; pentru asta mă rog eu.

FALSTAFF: Doamna Ford... Ei, doamna Ford...

DOAMNA QUICKLY: Ei bine, iată care-i povestea din fir în păr. Ați pus-o într-o asemenea fierbere pe biata femeie, că te minunezi, nu alta. Cel mai de frunte dintre curteni, pe vremea cînd curtea era la Windsor, n-ar fi putut s-o aducă în halul ăsta. Și doar erau acolo cavaleri, lorzi, gentilomi cu echipajele lor... Vă asigur, curgeau echipaje după echipaje, scrisori după scrisori, cadouri după cadouri... Și toți miroseau atît de frumos a mosc; și toți, vă spun, erau numai în mătase și aur; și toți umblau numai cu vorbe aligante, că ar fi putut cîștiga inima unei femei! Ei bine, vă asigur că n-au dobîndit de la dînsa nici măcar o privire... Chiar astăzi dimineață mi s-au oferit douăzeci de îngerași de argint, dar eu îi dau încolo pe toți îngerii de neamul ăsta, cum se spune, afară de cazul cînd îi cîștig pe cale cinstită... Și vă încredințez că nici unul din ei n-a izbutit s-o facă să-și ducă buzele la cupa celui mai mîndru dintre toți... Și totuși se aflau acolo și conți, și granguri din garda regală, dar vă spun drept, pentru ea erau toți ca și cînd n-ar fi fost.

FALSTAFF: Dar ce vorbă mi-aduci de la dînsa? Spune-o scurt, dragul meu Mercur[50] în haine de femeie.

DOAMNA QUICKLY: Ei bine, dînsa a primit scrisoarea dumneavoastră; vă mulțumește de o mie de ori; și vă dă de știre că soțul ei va lipsi de acasă între ceasurile zece și unsprezece.

FALSTAFF: Între zece și unsprezece?

DOAMNA QUICKLY: Ei, da; și atunci, spune dînsa, veți putea veni să vedeți pictura aia pe care o știți dumneavoastră. Jupîn Ford, bărbatul ei, n-are să fie acasă. Vai, draga de ea, duce cu el o viață tare grea; e un bărbat gelos pînă-n măduva oaselor; amarnică viață trage cu dînsul, draga de ea!

FALSTAFF: Între zece și unsprezece! Femeie, spune-i respectele mele! Nu-i voi înșela așteptările.

DOAMNA QUICKLY: Așa-i, că bine spui. Dar mai am și un alt misaj pentru înălțimea voastră. Doamna Page, și ea, vă trimite simțăminte pornite din inimă; și lăsați-mă să v-o șoptesc la ureche, dînsa este o femeie atît de virtuoasă și atît de iducată, atît de sfioasă, și care nu scapă o rugăciune nici de dimineața nici de seara, o femeie, ce să vă spun, cum nu găsești două în Windsor; și dînsa m-a însărcinat să-i dau de veste înălțimii voastre că bărbatul ei lipsește rareori de acasă, dar că nădăjduiește că într-o bună zi tot va lipsi. N-am văzut niciodată

o femeie atît de înnebunită după un bărbat; fără doar și poate sînt încredințată că umblați cu farmece; zău așa!

FALSTAFF: Nicidecum. Te asigur; afară de atracția farmecelor mele personale, nu umblu cu nici un fel de farmece.

DOAMNA QUICKLY: Binecuvîntată să vă fie inima pentru acele farmece.

FALSTAFF: Dar spune-mi, te rog, nevasta lui Ford și nevasta lui Page și-au făcut cumva mărturisiri despre dragostea pe care mi-o poartă?

DOAMNA QUICKLY: Ar fi fost o glumă de tot hazul, pe cinstea mea! Nădăjduiesc că n-au atît de puțină minte. Zău că ar fi fost de tot hazul. Ah, doamna Page ar dori din toată inima să-i trimiteți pe micul dumneavoastră paj; soțul ei are pentru micul paj o nețărmurită infecțiune; și zău, jupînul Page e un om tare de treabă. Nu este în Windsor femeie măritată care să ducă o viață mai fericită decît dînsa; face ce vrea, spune ce vrea, le primește pe toate, le plătește pe toate, se culcă cînd îi place, se scoală cînd îi place; totul merge cum vrea dînsa; și, zău, o merită; și dacă se află o femeie drăgălașă în Windsor, apoi dînsa este. Trebuie să i-l trimiteți negreșit pe micul dumneavoastră paj, alt leac nu se găsește.

FALSTAFF: Bine, îl voi trimite.

DOAMNA QUICKLY: Atunci chiar așa să faceți; și vedeți să potriviți astfel lucrurile, ca el să fie mijlocitorul între dumneavoastră; și, pentru orice s-ar putea ivi, să aveți un cuvînt anumit pentru a vă trece de la unul la altul ce aveți de gînd să faceți, fără ca pajul să trebuiască să le înțeleagă pe toate. Nu-i bine să știe pruncii toate stricăciunile; vedeți, persoanele de o oarecare vîrstă au, cum se spune, discreție și se pricep cum să umble în lume.

FALSTAFF: Pleacă sănătoasă! Spune-le salutări din partea mea la amîndouă... Băiete, du-te cu femeia asta... *(Doamna Quickly și Robin ies.)* Ce mai, vestea asta m-a dat gata.

PISTOL:
Această tîrfă-i sol lui Cupidon!
Sus pînza; după ea; sloboade tunul!
E prada mea, altfel vă-nghiță-oceanul!

(Pistol iese.)

FALSTAFF: Ce zici de una ca asta, bătrîne Jack? Dă-i înainte! Voi trage foloase după bătrînul tău trup cum n-ai tras niciodată! Oare se mai uită cineva la tine? După ce ai prăpădit cu femeile atîta amar de bani, a venit oare vremea să-ți întorci

paguba? Bunule trup, îți mulțumesc; să mai spună cineva că ești gros și burduhănos! De vreme ce placi, nu-mi pasă...

(Intră Bardolph.)

BARDOLPH: Sir John, a venit jos un oarecare domn Brook, care ar dori să vă vorbească și să vă facă cunoștință; a trimis clondirul ăsta cu vin bătrîn de Spania pentru o dușcă de dimineață.

FALSTAFF: Îl cheamă Brook?

BARDOLPH: Da, sir.

FALSTAFF: Să poftească. *(Bardolph iese.)* Sînt bineveniți oamenii care fac să se reverse ca un pîrău asemenea licori... Ha-ha! Doamnă Ford și doamnă Page, am pus mîna pe voi! Înainte! Drumul!

(Intră din nou Bardolph, împreună cu Ford, care e deghizat.)

FORD: Dumnezeu să vă binecuvînteze, sir!

FALSTAFF: Și pe dumneata, domnule. Doriți să-mi vorbiți?

FORD: Îndrăznesc să vă calc pragul pe nepusă masă.

FALSTAFF: Sînteți binevenit. Cu ce vă pot fi de folos? Lasă-ne singuri, băiete.

(Bardolph iese.)

FORD: Domnule, sînt un om care a cheltuit ceva la viața lui. Mă numesc Brook.

FALSTAFF: Bunule domn Brook, doresc să te cunosc mai îndeaproape!

FORD: Bunule sir John, eu vă cer favoarea asta; și nu ca să vă fiu vreo povară; pentru că drept să vă spun, dacă unul din noi ar fi să dea bani cu împrumut, acela aș fi eu. Tocmai de asta mi-am luat îndrăzneala să viu aici ca un nechemat. Știți cum e vorba: cînd banul merge înainte, toate drumurile sînt netede ca-n palmă.

FALSTAFF: Banul, domnul meu, e un soldat bun care merge totdeauna în frunte.

FORD: Pe cinstea mea că așa-i! Eu am aici o pungă de bani care mă încurcă. Dacă vreți să mă ajutați, sir John, luați-o toată sau măcar pe jumătate pentru a-mi ușura povara.

FALSTAFF: Domnule, nu știu în ce fel aș putea fi vrednic să devin hamalul dumitale.

FORD: Am să-ți spun, sir, dacă ai bunătatea să mă asculți.

FALSTAFF: Vorbește, bunule domn Brook, voi fi încîntat să te pot sluji.

FORD: Sir, știu că ești om învățat — îmi place să vorbesc pe șleau — și te cunosc de mult, deși n-am avut niciodată prilejul atît de dorit de mine de-a intra în legătură cu dumneata. Trebuie să-ți fac o mărturisire care-ți arată cît de păcătos mă aflu, dar, bunul meu sir John, dacă cu unul din ochi te uiți la păcatele mele, privește cu celălalt la ale dumitale. Poate că astfel mă vei dojeni mai cu blîndețe, recunoscînd cît de ușor e să te abați de la drumul cel drept.

FALSTAFF: Foarte bine, domnule, continuă.

FORD: Trăiește în acest oraș o doamnă... Soțul ei este un anume Ford.

FALSTAFF: Așa.

FORD: O iubesc de multă vreme și-ți spun drept că am tocat o groază de bani pentru dînsa. Am umblat pe urmele ei cu o întărîtare de nebun. Am vînat toate momentele prielnice pentru a o întîlni. Am plătit cu bani grei cel mai neînsemnat prilej de a o vedea măcar o clipă. Nu numai că i-am cumpărat numeroase daruri, dar am mai cheltuit în dreapta și-n stînga pentru a ști care din daruri i-ar putea fi pe plac. Într-un cuvînt, am urmărit-o așa cum dragostea m-a urmărit pe mine, adică zburînd mereu pe urmele ei. Dar, orice răsplată mi s-ar fi cuvenit, fie pentru simțăminte, fie pentru banii pe care i-am cheltuit, nu m-am ales cu nimic, afară doar de cazul cînd cele trase și văzute ar fi să fie socotite drept o comoară, iar atunci comoara asta am cumpărat-o la un preț mult prea mare și asta m-a învățat să spun:

De vrei cu bani iubirea, ea va fugi de tine,
Urmăritorii nu-i plac, după fugari se ține.

FALSTAFF: Și dînsa nu ți-a dat nici o nădejde?

FORD: Nici una.

FALSTAFF: N-ai stăruit totuși s-o înduplеci?

FORD: Niciodată.

FALSTAFF: De ce natură era atunci dragostea dumitale?

FORD: Cum să-ți spun, cum ar fi o casă frumoasă clădită pe pămîntul altuia.[51] Astfel am pierdut clădirea pentru că greșisem alegerea locului.

FALSTAFF: În ce scop mi-ați făcut această mărturisire?

FORD: Cînd am să-ți spun înseamnă că ți-am spus totul. Sînt oameni care pretind că, oricît ar trece ea în fața ochilor mei drept o femeie cinstită, cînd e cu alții se întrece cu gluma în

așa fel că i-au ieșit vorbe. Acum, sir John, iată miezul propunerii mele: dumneata ești un gentilom cu aleasă creștere, cu darul minunat de a încînta oamenii, cu legături în lumea bună, și care se bucură de o mare trecere prin rangul și persoana sa, lăudată de toată lumea pentru faima de războinic, de curtean și de om învățat.

FALSTAFF: Vai, domnul meu!

FORD: Crede-mă, sir, știi bine și dumneata că așa este. Iată, ți-am adus niște bani, cheltuiește-i sănătos, cheltuiește-i; cheltuiește mai mult, cheltuiește tot ce am; dar, în schimb dă-mi ceva din timpul dumitale, dă-mi timpul care trebuiește pentru a lua cu asalt virtutea soției acestui Ford; folosește tot meșteșugul dumitale de curtezan și cucerește-o. Dacă se află pe lume un om s-o poată face, dumneata ești acela.

FALSTAFF: Cum ți-ar fi oare împăcată ardoarea pătimașă a dragostei cînd altul s-ar bucura de aceea pe care o rîvnești? Mi se pare că îți prescrii un leac absurd.

FORD: Ah, aș vrea să mă înțelegi bine ce urmăresc. Dînsa pare atît de încredințată că poartă podoaba virtuții, încît nebunia sufletului meu nu cutează să dea asaltul; e de-o orbitoare strălucire ca să-ți poți arunca privirile asupra ei. Altfel ar sta lucrurile dacă aș avea o dovadă, ceva, la mînă; atunci dorințele mele și-ar găsi precedente și argumente ca să se dea pe față. Aș putea-o scoate din această citadelă a purității, a bunei reputații, a fidelității conjugale, și de după aceste mii de întărituri care-mi stau în cale și care mi se împotrivesc cu atîta putere. Ce spuneți de asta, sir John?

FALSTAFF: Domnule Brook, întîi și întîi îmi voi lua toată libertatea să mă folosesc de banii dumitale; după asta dă-mi mîna să ți-o strîng; și în cele din urmă pe cuvîntul meu de gentilom, dacă o vrei, vei avea-o pe nevasta lui Ford.

FORD: Vai, bunule domn!

FALSTAFF: Îți spun că o vei avea.

FORD: Înfruptă-te cît poftești din banii mei, sir John; am destui și n-ai să le duci lipsa.

FALSTAFF: Înfruptă-te cît vrei din doamna Ford, domnule Brook, n-ai să-i duci lipsa. Dumitale pot să ți-o spun: mă duc azi la o întîlnire pe care chiar dînsa mi-a dat-o; tocmai cînd soseai dumneata pleca de la mine femeia care-i știe gîndurile și-i potrivește ploile. Îți spun că trebuie s-o văd între ceasurile zece și unsprezece; e vremea cînd scîrba aia geloasă, pungașul de soț, lipsește de-acasă. Treci desearâ pe la mine să-ți spun ce-am izbutit.

FORD: Cunoştinţa cu dumneata e o binecuvîntare. Dar spune-mi, pe Ford îl cunoşti?

FALSTAFF: Să-l ia dracul, biet nefericit de încornorat! Nu-l cunosc. Şi totuşi n-am de ce să-i spun „biet". Aud că acest tîlhar de îmbrobodit, care-şi mai şi teme nevasta, are grămezi de aur; e tocmai ceea ce mă face să-i găsesc atîtea farmece nevesti-si. Vreau s-o am drept cheie la casa de bani a ticălosului de încornorat; şi atunci să mă vezi ce recoltă frumoasă ştiu eu să adun.

FORD: Aş fi dorit, domnule, să-l fi cunoscut pe Ford. În cazul ăsta vă puteaţi feri din calea lui.

FALSTAFF: Dracul să-l ia pe tîlharul ăla de negustor de unt în saramură. O dată de mă uit la el şi înlemneşte. Am să-i arăt bastonul şi cînd i-l voi învîrti deasupra coarnelor are să creadă că-i un meteor, nu alta. Domnule Brook, să ştii, am să ţi-l joc eu pe mocofanul ăla, iar dumneata ai să te culci cu nevastă-sa. Vino deseară devreme. Ford e un mişel, şi eu am să-i sporesc faima. Dumneata, domnule Brook, îl vei cunoaşte curînd drept ceea ce este, un derbedeu şi un încornorat... Vino deseară devreme.

(Iese.)

FORD: Ce blestemat de epicurian[52] nemernic! Inima mea e gata să crape de nerăbdare!... Cine spune că asta-i gelozie nesăbuită? Nevastă-mea a trimis după el, ora e hotărîtă, tîrgul încheiat. Cui i-ar fi trecut prin cap una ca asta?... Doamne, ce pacoste să ai o soţie necredincioasă! Patul meu va fi mînjit, lăzile mele cu bani golite, cinstea mea sfîrtecată ca o zdreanţă. Şi după aceste groaznice jigniri, mi-e dat să mai ascult şi poreclele cele mai cumplite aruncate chiar de cel care mă nenoroceşte!... Şi ce mai ocări!... Şi ce mai porecle!... Maimona, ar mai merge; Lucifer, merge; Barbason[53], merge; şi totuşi sînt nume de draci, numele unor duhuri necurate; încornorat şi nefericit de îmbrobodit, nici Dracul cît e de drac nu poartă asemenea nume. Page e un măgar, un măgar încrezător; el se încrede în nevastă-sa, nu e gelos! Eu mai degrabă aş lăsa untul în păstrarea unui flamand[54], brînza în mîna unuia din Ţara Galilor ca părintele Hugh, plosca cu rachiu unui irlandez, şi buiestraşul de curînd jugănit în seama unui hoţ de cai, decît să-mi las nevasta în voia ei. Pentru că începe să urzească, să plănuiască, să tragă la sfori, iar cînd femeia şi-a pus ceva în cap, îşi frînge mai degrabă gîtul decît să n-o facă. Mulţumesc lui Dumnezeu că sînt gelos! Ora unsprezece, asta e ora! Voi lua toate măsurile,

voi prinde pe nevastă-mea, mă voi răzbuna pe Falstaff și îmi voi bate joc de Page. Voi strămuta mersul lucrurilor. Mai bine trei ceasuri mai devreme decît un minut prea tîrziu! Rușine, rușine, rușine! Încornorat, încornorat, încornorat!

(Iese.)

SCENA 3

Un cîmp lîngă Windsor.
Intră Caius și Rugby.

CAIUS: Jack Rugby!
RUGBY: Sir!
CAIUS: Chit iest orà?
RUGBY: Sir, e trecut de vremea cînd sir Hugh a făgăduit că vine să ne întîlnească.
CAIUS: Ma paroll, el și-a salvat suflet dacă nu venit aici. El rugat mult în Piblià de la el și pentru asta nu venit. Ma paroll, Rugby, el dacă venea este deja mort.
RUGBY: E-nțelept, dacă n-a venit. A știut că, dacă vine, înălțimea ta îl omoară.
CAIUS: Ma paroll, un scrumbya nu-i atît de mort cum va fi la el cînd am să-l omorr. Ia spada, Jack, am să arrat la tine cum am să-l omorr!
RUGBY: Vai de păcatele mele, sir. Nu mă pricep la sabie.
CAIUS: Asta mojicii! Trage sabia!
RUGBY: Oprește, stăpîne. Vin oameni.

(Intră hangiul, Shallow, Slender și Page.)

HANGIUL: Dumnezeu să te miluiască, vajnicul meu doctor!
SHALLOW: Dumnezeu să te păzească de rău, domnul doctor Caius!
PAGE: Cu bine, bunule dom' doctor!
SLENDER: Vă doresc ziua bună, domnule!
CAIUS: Pentru de ce veniț voi toț, unul, doi, trrei, patrrù?
HANGIUL: Ca să te vedem luptînd, ca să te vedem împungînd, ca să te vedem fandînd. Aici pe loc, colea cu foc! Ca să te vedem făcînd punte, stocate și reverse, distante și montante[55]! Ai mierlit-o, etiopianul meu[56], ai mierlit-o, franțozul meu? Ha, vajnicule! Ce spui, Esculapule[57]? Galenule[58]? Inimă vitează din măduvă de soc, ce spui? Ai mierlit-o, vajnicul cu nădragii uzi, ai mierlit-o, hai?

CAIUS: Ma paroll, ieste la el cel mai laş poppa de pe lumeà. La el nu are indrazneall se arate faţà la lumin.

HANGIUL: Eşti împăratul Pişorcă din cetatea Castaliei! Hector[59] al Greciei, copilule dragă.

CAIUS: Ve rrog se-mi fii marturii că la mine aşteptat pe dynsul şase sau şept, doi-trei ceas, şi iel nu venit.

SHALLOW: Asta arată că-i un om cu scaun la cap, domnule doctor. Dînsul—tămăduitor al sufletelor, dumneata—tămăduitor al trupurilor, dacă v-aţi bate aţi săvîrşi o faptă potrivnică rosturilor voastre. Nu vorbesc cu dreptate, jupîn Page?

PAGE: Domnule Shallow, dumneata însuţi ai fost un mare luptător cu spada, deşi acum eşti om al păcii.

SHALLOW: La naiba, jupîne Page, deşi acuma-s om bătrîn şi om al păcii, cînd văd o sabie trasă din teacă simt că mă furnică prin deget, gata să fac o nefăcută. Om fi noi judecători şi doctori şi slujitori ai altarului, jupîne Page, dar mai avem în noi ceva din focul tinereţii. Oameni sîntem, jupîne Page!

PAGE: Adevărat, domnule Shallow!

SHALLOW: Asta o să se vadă. Domnule doctor Caius, am venit să te iau acasă. Sînt un judecător de pace în toată legea, dumneata te-ai dovedit a fi un doctor înţelept, şi sir Hugh un slujitor al altarului cu scaun la cap şi cu răbdare. Trebuie să vii cu mine, domnule doctor!

HANGIUL: Iertare, cinstite judecător şi oaspe[60]! *(Lui Caius:)* Un cuvînt, numai, musiu pişăcios.

CAIUS: Pissacios? Ce vrut să spui?

HANGIUL: Pişăcios în limba noastră englezească înseamnă bărbăţie, vajnice Domn.

CAIUS: Ma parole[61], atunci eu avut tot atyta pissacios ca oricare englez. Cîine de poppà, tycaloz şi calic. Am să tai urechi la el!

HANGIUL: Are să-ţi tragă o chelfăneală şi-o papară, să te sature, vajnicule!

CAIUS: Chelfăneala şi paparr? Ce vrut să spui?

HANGIUL: Asta înseamnă că are de gînd să-ţi ceară iertare.

CAIUS: Ma paroll, atunci voi avea tot grijà ca se primesc de la el un chelfăneal şi-un paparr.

HANGIUL: Îl fac eu să-ţi ardă una, că de nu, i-o ard eu lui.

CAIUS: Ve mulţumesc pentru acest jantiless!

HANGIUL: Sînt gata şi la mai multe, năzdrăvanule! Dar mai întîi, cinstite oaspe şi jupîne Page, şi de asemenea, dumneata cavaleros Slender *(aparte către ei)*, luaţi-o prin oraş către Frogmore[62].

PAGE: Sir Hugh e acolo, nu-i aşa?

HANGIUL: Acolo e. Vedeți în ce toane se află. Eu am să-l aduc pe doctor ocolind peste cîmp. Am zis bine?

SHALLOW: Ai zis bine!

PAGE, SHALLOW și SLENDER: Adieu, bunule domn doctor!

(Page, Shallow și Slender ies.)

CAIUS: Ma paroll, am să-l ucid pe poppà. Pentru că el pus la Anne Page vorbe bun pentru un maimuțoiul.

HANGIUL: Ucide-l cît vrei, dar mai întîi bagă-ți în teacă nerăbdarea și răcorește-ți mînia cu apă rece. Vino cu mine, peste cîmp, la Frogmore; te duc drept la domnișoara Anne Page, la o fermă unde se face petrecere. Și acolo poți să-i faci curte în voie. Nu-ți dau eu ghes cum trebuie, spune? Am zis bine?

CAIUS: Ma paroll, ve mulțumesc pentru acest jantiless. Ma paroll, ve iubesc! Și am se ve trimit multe clientelà bun, conții, cavalerii, lorzii, adevărați gentlemeni, pacient de la mine.

HANGIUL: Pentru asta voi fi împotriva ta în chestia cu mîna domnișoarei Anne Page. Am zis bine?

CAIUS: Ma paroll, asta bun, ai zis bine!

HANGIUL: Atunci s-o luăm din loc!

CAIUS: Haide după mine, Jack Rugby!

(Ies.)

ACTUL III

SCENA 1

Un cîmp lîngă Frogmore.
Intră sir Hugh Evans și Simple.

EVANS: Rogu-te, bunule slujitor al tomnului Slender și prietene Simple, ca să-ți zîc pe nume, în ce parte te-ai uitat după tomnul Caius, care-și spune, mă rog, toctor în medițină?
SIMPLE: Ce să spun, domnule, m-am uitat spre cartierul de jos, spre cartierul parcului, spre vechiul cartier al Windsorului, în toate părțile, numai spre oraș nu.
EVANS: Aș tori, mă rog foarte fehement, să te uiți și în partea aia.
SIMPLE: Mă voi uita, sir.

(Se retrage.)

EVANS: Tumnezeu să mă ierte cît sînt de plin de furie și cît de șovăit în sufletul meu, dar aș fi tare pucuros dacă m-ar fi tras pe sfoară. Ah, ce melancolii mă încearcă! Dar am să-i arunc oala de noapte în opraz cînd s-o ivi prilejul nimerit. Toamne, iartă-mă!

(Cîntă.)

Pe rîuri mici cu val spumat
Privighetori ne-au tot chemat
În pat de roze și ferbină
În miresme de grădină,
Pe rîuri mici cu val spumat[63]...

Toamne, Tumnezeule, grozav îmi vine să plîng!

(Cîntă.)

Privighetori ne-au tot chemat...
Ședeam pe mal la Pabilon

În miresme de grădină,
Pe rîuri mici cu val spumat.

SIMPLE: Iată-l colo și vine spre noi, sir Hugh!

EVANS: E bine-venit!

(Cîntă.)

Pe rîuri mici cu val spumat...
Cerule, apără-l pe cel drept!

Ce arme are cu el?

SIMPLE: N-are arme, sir! Iată-l și pe stăpînul meu, și pe domnul Shallow, și încă un domn, venind dinspre Frogmore peste barieră.

EVANS: Rogu-te, dă-mi haina. Sau mai bine ține-o tu pe praț.

(Intră Page, Shallow și Slender.)

SHALLOW: Ei, domnule părinte! Bună dimineața, bunule sir Hugh. Ce minune îl poate îndepărta pe un jucător de plăcerea zarurilor și pe un cărturar de cărțile lui?

SLENDER *(aparte)*: Ah, dulce Anne Page!

PAGE: Dumnezeu să te aibă în pază, bunule sir Hugh!

EVANS: Și să vă pinecuvînteze pe voi toți, tupă mare mila lui!

SHALLOW: Cum adică și scriptura și custura?! Le studiezi pe amîndouă, domnule părinte?

PAGE: Și încă plin de tinerețe, cu pieptar și nădragi scurți și înfoiați pe o astfel de zi de răceală și reumatisme.

EVANS: Egzistă, mă rog, motivuri și pricini pentru asta.

PAGE: Am venit la dumneata pentru o faptă bună, domnule părinte.

EVANS: Foarte pine! Care faptă pună?

PAGE: De colo vine un om de omenie care, pesemne, fiind jignit de cineva, se ia în răspăr cu propria lui demnitate și răbdare cum n-ai mai văzut.

SHALLOW: Am trăit optzeci de ani și mai mult, dar n-am auzit ca un om de rangul lui, cu demnitatea și învățătura lui, s-o ia razna în așa hal, uitîndu-și de respectul pe care și-l datorează.

EVANS: Cine-i acela, mă rog?

PAGE: Cred că-l cunoașteți; domnul doctor Caius, vestitul medic francez!

EVANS: Pe voia lui Tumnezeu și pe pătimirile lui că o spun din toată inima: tot atîta plăcere mi-ar face dacă mi-ai forbi de un blid de zeamă lungă.

PAGE: Cum așa?

EVANS: N-are nici o știință despre Hibbogrates și Galen[64]; și, afară de asta, e un nemernic fricos cum n-a văzut pămîntul.

PAGE: Vă încredințez, ăsta-i omul care nu se lasă pînă nu se încaieră cu el.

SLENDER *(aparte)*: Ah, dulce Anne Page!

SHALLOW: Așa se pare, după armele pe care le poartă. Țineți-i la distanță unul de altul, uite că vine doctorul Caius!

(Intră Hangiul, Caius și Rugby.)

PAGE: Nu, dragă domnule părinte, lasă-ți sabia în teacă!

SHALLOW: La fel și dumneata, dragă domnule doctor!

HANGIUL: Luați-le armele și lăsați-i să se-mpungă cu vorbele. Mădularele să le rămînă întregi, să ciopîrțească doar biata noastră limbă englezească.

CAIUS *(aparte lui Evans)*: Te rrog lasă la mine să vorbesc un cuvîntul cu urechea de la dumneata. Pentru de ce nu vrut să intylnești cu mine?

EVANS *(aparte lui Caius)*: Rogu-te, răbdare! Ai să afli la timpul potrifit!

CAIUS: Ma paroll, sînteți un lașul, un cîine-javra și un maimuțoiul!

EPANS *(aparte lui Caius)*: Rogu-te, să nu ne facem de patjocura și de rîsul lumii. Vreau să fim prieteni și, într-un fel sau altul, am să-ți tau satisfacțiune. *(Cu voce tare:)* Am să-ți răstorn oala tumitale de noapte în scăfîrlia tumitale de terbedeu, fiindcă ai lipsit te la întîlnirea și te la locul stabilit.

CAIUS: Diable! Rugby! Hangiule de „Jarretière"! Spuneți, nu așteptat eu să omorr la el? Nu așteptat eu la locul unde fost stabilit?

EVANS: Pe sufletul meu de creștin, uită-te tumneata, aci ne-a fost locul stabilit! Să spună hangiul de la „Jartiera"!

HANGIUL: Pace zic vouă, Gallia și Țara Galilor, francez și galez, tămăduitor de suflete și tămăduitor de trupuri!

CAIUS: Oh, acesta iest foarte bun; ecsellant!

HANGIUL: Pace vă zic! Ascultați-l pe hangiul de la „Jartiera". Fac eu politică? Sînt eu un șoltic, sînt eu un Machiavel[65]? Aș, de unde! L-aș putea eu pierde pe doctorul meu? Nu! El îmi dă leacurile de-nghițit și cele de ieșit. L-aș putea eu pierde pe părințelul, cinstitul meu pastor, pe sir Hugh? Nu! El îmi doftorește sufletul cu verbe și contraverbe. Dă mîna, învățat al pămîntului! Așa! Dă mîna, înțelept al cerului! Așa! Prunci ai șireteniei, v-am dus cu preșul pe amîndoi! V-am îndreptat

spre locuri greșite. Inimile vă sînt viteze, pielea vă este-ntreagă, și un vin de Spania, fiert, să fie sfîrșitul acestei isprăvi! Haideți, puneți-vă săbiile zălog. După mine, flăcăi ai păcii, după mine, după mine, după mine!

SHALLOW: Pe cinstea mea, hangiul ăsta e nebun. După el, domnilor, după el!

SLENDER *(aparte)*: Ah, dulce Anne Page!

(Shallow, Slender, Page și Hangiul ies.)

CAIUS: Aha, oare țeleg bine? Ai făcut din noi niște pghoaste. Așa? Așa?

EVANS: Așa-i pine! A făcut din noi patjocura și rîsul lumii. Vreau să fim prieteni. Și să ne muncim mintea, mă rog, cum să ne răspunăm pe fîrtatul ăsta rîios, nerușinat și sforar, pe acest hangiu de la „Jartiera".

CAIUS: Ma paroll, din tot inimà! El 'ăcut la mine prromission că me duce unde se află Anne Page. Ma paroll, el șelat la mine!

EVANS: Pine, am să-i strobesc tărtăcuța. Urmează-mă, rogu-te!

(Ies.)

SCENA 2

O stradă în Windsor.
Intră doamna Page și Robin.

DOAMNA PAGE: Nu, ține-o înainte, ștrengarule. Ai fost obișnuit să umbli în călcîiele altora, dar acum tu ești călăuza. Ce-ți place mai mult, să-mi călăuzești mie ochii, sau să ochești călcîiele stăpînului tău?

ROBIN: Pe cinste vă spun, prefer să merg înaintea dumneavoastră ca un bărbat decît să mă țin ca un chițimendrea după călcîiele lui.

DOAMNA PAGE: O, ești un băiat care se pricepe să măgulească. Văd eu bine să ai să ajungi un curtezan și jumătate.

(Intră Ford.)

FORD: Bine că vă întîlnesc, doamnă Page! Încotro mergeți?

DOAMNA PAGE: Îți spun drept, sir, mă duc s-o văd pe nevasta dumitale. E acasă?

FORD: Este! Și abia se mai ține pe picioare, cît e de plictisită și de singură. Dar prietenia ce vă leagă e atît de mare că dacă v-ar muri bărbații, voi două v-ați căsători împreună.

DOAMNA PAGE: Bineînțeles, cu alți doi bărbați.

FORD: De unde l-ai luat pe drăgălașul ăsta de fluieră-vînt?

DOAMNA PAGE: Nu mai țin minte cum naiba îl cheamă pe cel care i l-a dat lui bărbatu-meu. Spune, cum îi zice stăpînului tău, băiețele?

ROBIN: Sir John Falstaff.

FORD: Sir John Falstaff!

DOAMNA PAGE: El, el! Niciodată nu-i nimeresc numele. E o prietenie la toartă între el și bunul meu soț. Adevărat, nevasta dumitale e acasă?

FORD: Adevărat, acasă.

DOAMNA PAGE: Cu voia dumitale, domnule! Sînt bolnavă de dorul ei!

(Ies doamna Page și Robin.)

FORD: Oare Page are cap? Are ochi? Are un strop de minte? De bună seamă la dînsul toate astea dorm, nu se folosește de ele. Hei, și băiatul ăsta poate duce o scrisoare la douăzeci de mile cu aceeași ușurință cu care un tun bate la două sute de pași. Îi dă apă la moară nevesti-si. Îi stîrnește nebunia și o ajută să folosească toate prilejurile. Iar acum se duce la nevastă-mea și cu dînsa: pajul lui Falstaff. Orice om poate auzi furtuna care mugește în văzduh... Și cu dînsa: pajul lui Falstaff! Frumos complot! Planul e urzit. Și soțiile noastre, răzvrătite, își împart osînda. Bine! Am să-l surprind pe el, îmi voi chinui soția și voi smulge masca prefăcătoriei de pe obrazul fățarnicei doamne Page, iar pe bărbatul ei am să-l dau în vileag ca pe un Acteon[66] credul, care și-o face cu mîna lui, și pentru aceste isprăvi năstrușnice toți vecinii mă vor lăuda. *(Bate ceasul.)* Ceasul îmi dă de veste, și siguranța de a mă ști apărat mă îndeamnă să cercetez. Acolo îl voi afla pe Falstaff! Pentru isprava asta voi fi mai degrabă lăudat decît luat în rîs. Pentru că, așa cum este sigur că pămîntul nu se mișcă, sînt tot atît de sigur că Falstaff este la mine acasă. Mă duc.

(Intră Page, Shallow, Slender, Hangiul, sir Hugh Evans, Caius și Rugby.)

SHALLOW, PAGE și CEILALȚI: Bine că vă întîlnim, domnule Ford!

FORD: Pe cuvînt, frumoasă bandă. Am acasă mîncări bune și vă rog să veniți cu toții la prînz.

SHALLOW: Pe mine să mă ierți, jupîne Ford!

SLENDER: Şi pe mine să mă ierţi, sir. Ne-am înţeles să luăm masa cu domnişoara Anne Page şi n-aş vrea să nu mă ţin de vorbă, de mi-ai da multul cu pămîntul!

SHALLOW: Am pus la cale mai dinainte căsătoria între Anne Page şi nepotul meu Slender, şi astăzi vom primi răspunsul.

SLENDER: Nădăjduiesc că am bunăvoinţa dumitale, tătucă Page.

PAGE: O ai, dragă domnule Slender. Sînt cu totul de partea dumitale. Dar soţia mea e trup şi suflet pentru dumneata, domnule doctor.

CAIUS: Sigùrr! Ma paroll! Şi fata iubeşte la mine! Îngrijitorea al meu, Quickly, spus la mine de mult.

HANGIUL: Dar ce aveţi de spus de tînărul domn Fenton? Umblă de parcă zboară, face versuri, privirea focoasă, vorba aleasă şi răspîndeşte o mireasmă de grădină-nflorită. A lui e bucăţica, a lui e, v-o spun. O are-n buzunar! A lui e!

PAGE: Cu învoirea mea, niciodată, vă asigur! Tînărul nu are avere; a trăit în compania descreieratului de prinţ[67] şi a lui Poins şi vine dintr-o lume prea de sus. Ştie prea multe. Din averea pe care o am n-are să pună el nici o cărămidă la edificiul fericirii lui. Dacă vrea s-o ia, s-o ia fără zestre. Bogăţia de care dispun aşteaptă consimţămîntul meu, şi consimţămîntul meu bate-n partea asta.

FORD: Vă rog din inimă, măcar o parte din voi veniţi să prînziţi la mine. Pe lîngă o mîncare bună, veţi avea şi o distracţie. Am să vă arăt o dihanie fără pereche. Domnule doctor, dumneata trebuie să mergi! Şi dumneata, domnule Page! Şi dumneata, sir Hugh!

SHALLOW: Bine, mergeţi sănătoşi. Noi vom putea peţi în toată voia acasă la jupîn Page.

(Ies Shallow şi Slender.)

CAIUS: Du-te acasă, John Rugby! Vin şi eu indată.

(Iese Rugby.)

HANGIUL: Adio, iubiţilor! Mă duc la cinstitul meu cavaler Falstaff să-i tragem împreună o balercă de vin de Canare.

(Iese Hangiul.)

FORD *(aparte)*: Cred că mai întîi are să înghită la mine o duşcă zdravănă. Am să-l fac să şi joace. Haideţi, dragii mei, veniţi?

TOŢI: Mergem cu dumneata să vedem dihania.

(Ies.)

SCENA 3

O cameră în casa lui Ford.
Intră doamna Ford și doamna Page.

DOAMNA FORD: Hei, John! Hei, Robert!
DOAMNA PAGE: Repede, repede! Coșul cu rufele este aici?
DOAMNA FORD: Te asigur! Hei, Robin, nu auzi?

(Intră servitorii cu un coș mare.)

DOAMNA PAGE: Hai, hai, hai!
DOAMNA FORD: Aici, așezați-l jos.
DOAMNA PAGE: Spune-le oamenilor tăi ce au de făcut. Trebuie să ne zorim!
DOAMNA FORD: Prin urmare, John și Robert, după cum v-am mai spus, așteptați aici aproape, în cămară; cînd vă strig, veniți ca din pușcă și ridicați coșul ăsta pe umeri; după asta o luați la trap, în mare grabă, și-l duceți la spălătoresele din lunca Datchet, și acolo îl deșertați în șanțul mocirlos, aproape de malul Tamisei.
DOAMNA PAGE: Așa veți face, nu?
DOAMNA FORD: Le-am spus-o de nenumărate ori. Știu ce au de făcut. Acum plecați și veniți îndată ce vă chem.

(Servitorii ies.)

DOAMNA PAGE: Iată că vine drăguțul de Robin.

(Intră Robin.)

DOAMNA FORD: Ei, puiule de uliu, ce noutăți aduci cu tine?
ROBIN: Stăpînul meu, sir John, e la ușa din dos și ar dori să-i țineți de urît.
DOAMNA PAGE: Spune, păpușelule mic, ne-ai fost credincios?
ROBIN: Da, vă jur. Stăpînul meu nu știe că dumneavoastră sînteți aici și m-a amenințat că mă trimite la preumblare pentru totdeauna dacă vă spun ceva despre treaba asta. Se jură că mă dă afară.
DOAMNA PAGE: Ești un băiat bun. Și discreția ta are să-ți fie croitorul care te va înzestra cu un pieptăraș nou și cu un rînd de nădragi. Mă duc să mă ascund.
DOAMNA FORD: Întocmai. Acum fugi și spune-i stăpînului tău că sînt singură. *(Iese Robin.)* Doamnă Page, adu-ți aminte rolul.
DOAMNA PAGE: Grija mea! Dacă nu-i joc bine, să mă fluieri!

(Iese.)

DOAMNA FORD: Să-i dăm drumul! Ne-om purta noi cum se cuvine cu jilăveala asta nesănătoasă. Să băgăm la murătoare acest dovleac umflat. Să-l învățăm să deosebească porumbițele de gaițe.

(*Intră Falstaff.*)

FALSTAFF: Te-am ajuns oare, cereasca mea podoabă? O, de-acum pot să mor, destul am trăit! Sînt în culmea gloriei. O, binecuvîntată clipă!

DOAMNA FORD: Ah, dulcele meu sir John!

FALSTAFF: Doamnă Ford, nu mă pricep să-ți înșir cîte-n lună și-n stele, doamnă Ford. Dar îți mărturisesc o dorință vinovată: aș vrea ca soțul tău să fie mort. Și sînt gata să spun asta înaintea lordului lorzilor: te-aș face doamna mea!

DOAMNA FORD: Eu, doamna înălțimii tale? Pentru numele lui Dumnezeu, sir John, aș fi o nepricopsită de doamnă.

FALSTAFF: Să-mi arate Curtea Franței o altă femeie pe măsura dumitale. Diamantele ar păli în fața ochilor tăi. Sprîncenele arcuite s-ar potrivi pieptănăturii în formă de corabie, pălăriei cu văl — cum se poartă — sau oricărei alte pieptănături de modă venețiană[68].

DOAMNA FORD: Și-o basma simplă e bună, sir John. Cu nimic nu s-ar potrivi mai bine sprîncenele mele.

FALSTAFF: Pe Dumnezeu din cer, ești nedreaptă cu tine însăți dacă vorbești așa. Ai fi o desăvîrșită femeie de curte și felul cum atingi pămîntul cu piciorul ar da o frumusețe negrăită mersului tău cînd ai pune roată-mprejur o rochie de crinolină. Ce-ar mai ieși din dumneata dacă norocul nu ți-ar fi tot atît de dușman, pe cît îți este natura de prietenă? Haide, așa ceva nu se poate ascunde!

DOAMNA FORD: Crede-mă, astea nu mi s-ar potrivi.

FALSTAFF: Ce m-a făcut să te iubesc? De-ar fi numai atîta, și e destul să te convingi că în ființa ta este ceva suprafiresc. Haide, eu nu pot să mint și să înșir la verzi și uscate, cum fac bobocii ăia ciripitori care se fandosesc ca femeile și duhnesc a parfumuri cale de o poștă. Așa ceva nu pot, dar te iubesc, numai pe tine te iubesc și meriți să fii iubită.

DOAMNA FORD: Să nu mă păcăliți, sir. Mi-e teamă că o iubiți pe doamna Page.

FALSTAFF: Aș! Ar fi ca și cum ai spune că-mi place să mă preumblu prin fața pușcăriei datornicilor, care mi-e tot atît de nesuferită ca duhoarea unui cuptor de var.

DOAMNA FORD: Cît vă iubesc și eu! Într-o bună zi aveți să aflați.

FALSTAFF: Păstrează-ți simțămintele neschimbate. Voi fi vrednic de ele.

DOAMNA FORD: Nu, trebuie să-ți spun că le meriți de pe acum. Altfel n-aș putea să nutresc aceste simțăminte.

ROBIN *(dinăuntru)*: Doamnă Ford, doamnă Ford! Aici la ușă se află doamna Page; e toată apă, a venit într-un suflet să vorbească cu dumneavoastră.

FALSTAFF: Pe mine nu trebuie să mă vadă. Am să mă ascund colo, îndărătul draperiei.

DOAMNA FORD: Te rog ascunde-te. E o femeie tare limbută. *(Falstaff se ascunde. Intră doamna Page și Robin.)* Ei, ce s-a întîmplat? Ce este?

DOAMNA PAGE: Ah, doamnă Ford, ce-ai făcut? Ești dezonorată, ruinată, pierdută pe veci.

DOAMNA FORD: Dar ce s-a întîmplat, buna mea doamnă Page?

DOAMNA PAGE: Ah, Dumnezeule! Să ai un soț atît de cumsecade și să-i dai prilej de bănuială!

DOAMNA FORD: Ce prilej de bănuială?

DOAMNA PAGE: Ce prilej de bănuială?... Să-ți fie rușine! Cum m-am putut înșela în privința dumitale?!

DOAMNA FORD: De ce, pentru Dumnezeu? Ce s-a întîmplat?

DOAMNA PAGE: Nu pricepi, femeie, că soțul dumitale vine spre casă, cu toți oamenii legii din Windsor după el, ca să-l caute de unul care s-ar afla aici, cu voia dumitale, pentru a trage foloase în lipsa lui? Ești pierdută!

DOAMNA FORD: Nădăjduiesc să nu fie adevărat.

DOAMNA PAGE: Să dea Domnul să nu fie și să n-ai un bărbat ascuns în casă. Dar ceea ce este sigur e că soțul dumitale, cu tot Windsorul după dînsul, vine să-l caute aici. M-am repezit înainte să-ți spun. Dacă te știi nevinovată, mă bucur din inimă. Dar dacă ai vreun prieten aici, ajută-l să plece. Nu te pierde cu firea. Apără-ți reputația, iar de nu, ia-ți rămas bun pentru totdeauna de la tihnă.

DOAMNA FORD: Ce să mă fac? Se află aici, într-adevăr, un gentilom, scumpa mea prietenă. Și nu mă tem atît de rușinea ce mă paște, cît de primejdia ce-l amenință pe el. Aș da bucuroasă o mie de livre să-l știu afară din casă.

DOAMNA PAGE: Rușine să-ți fie! N-o tot ține mațu-gaia cu „aș da bucuroasă“ și „aș da bucuroasă“. Bărbatul tău e la doi pași de-aici. Gîndește-te cum să-l scapi. În casă nu-i chip să-l ascunzi. Cum m-am putut înșela cu tine, Dumnezeule! A, văd aici un coș. Dacă ar fi de statură potrivită ar putea încăpea înăuntru. Arunci peste el niște rufe murdare pe care zici că le trimiți la

muiat, și gata; sau, cum e vremea spălatului, îl trimiți cu cei doi oameni ai tăi în lunca Datchet.

DOAMNA FORD: E prea dolofan ca să încapă acolo. Ce să mă fac?

(Falstaff intră din nou.)

FALSTAFF: Lasă-mă să văd, lasă-mă să văd, o, lasă-mă să văd. Voi încăpea, voi încăpea! Ascultă sfatul prietenei dumitale. Voi încăpea.

DOAMNA PAGE: Cum, dumneata ești, sir John Falstaff? Atîta valorează scrisorile dumitale, cavalere?

FALSTAFF: Te iubesc, dar ajută-mă să ies de-aici. Lasă-mă să mă vîr colea. Niciodată n-am să...

(Se bagă în coș; femeile îl acoperă cu rufe murdare.)

DOAMNA PAGE: Ajută-ne, băiete, să-l acoperim pe stăpînul tău! Cheamă-ți oamenii, doamnă Ford. Așa, ipocritule cavaler!

(Robin iese.)

DOAMNA FORD: Hei, John! Robert! John! *(Servitorii intră din nou.)* Luați rufele astea, unde vă este prăjina? Ia uite-te, umblă de parc-ar fi împiedicați! Duceți-le la spălătoreasă, colo în lunca Datchet! Repede, haideți!

(Intră Ford, Page, Caius și sir Hugh Evans.)

FORD: Poftiți, domnilor, intrați! Dacă bănuielile mele sînt fără temei, ei bine, rîdeți de mine! O merit! Ei, voi de colo, ce moșmondiți? Unde duceți coșul?

SERVITORII: La spălătoreasă, vezi bine.

DOAMNA FORD: Ce treabă ai să știi unde duc ei coșul? Ai început să te legi și de spălatul rufelor?

FORD: Spălatul rufelor! Aș vrea să mă spăl și eu de numele de țap încornorat! Încornorat, încornorat, încornorat! Da, încornorat! Vă asigur! *(Ies servitorii cu coșul.)* Domnilor, am visat ceva azi-noapte. Am să vă arăt îndată ce-am visat. Iată, astea sînt cheile casei mele. Urcați-vă în odăile de sus; căutați, scotociți, dați în vileag! Mă prind pe ce vreți că vom scoate vulpea din vizuină. Dar mai întîi să-i închid calea. *(Încuie ușa.)* Așa, acum să dăm drumul la copoi!

PAGE: Dragă domnule Ford, te rog să te liniștești. Îți faci singur răul cel mai mare.

FORD: Adevărat, domnule Page. Să urcăm, domnilor! Să vedeți ce-o să mai rîdeți. Veniți după mine, domnilor!

(Ies.)

EVANS: Asta-i, mă rog, tare ciutată trăzneală și gelozeală!

CAIUS: Ma paroll, asta nu este moda la francezz! La francezz oamenii nu știe ce fost gelozii!

PAGE: Ba nu, urmați-l, domnilor, să vedem unde duce scotoceala lui!

(Ies Page, Evans și Caius.)

DOAMNA PAGE: Nu-i așa că am prins doi iepuri deodată?

DOAMNA FORD: Nu știu de ce să mă bucur mai întîi: de renghiul jucat bărbatului meu, sau de păcăleala pe care i-am tras-o lui sir John?

DOAMNA PAGE: Ce spaimă o mai fi fost pe el cînd a-ntrebat bărbatul tău ce se află în coș!

DOAMNA FORD: Tare mi-e teamă, spun drept, că după cele trase și pățite o spălătură e tocmai ce-i trebuie. Așa că băgarea asta la apă are să-i facă bine.

DOAMNA PAGE: Naiba să-l ia, derbedeu nelegiuit! Cine-o face ca el, ca el să pată!

DOAMNA FORD: Mi se pare că bărbatu-meu are o bănuială, anume că Falstaff s-ar afla aici; pentru că niciodată nu l-am văzut atît de brutal în gelozia lui.

DOAMNA PAGE: Am să aflu eu un mijloc să lămuresc treaba asta, iar lui Falstaff trebuie să-i mai jucăm niște feste. Boala stricăciunii nu poate fi lecuită cu un singur hap.

DOAMNA FORD: Dacă i-am trimite-o iar pe nebuna aia de bașoldină, pe madam Quickly, să ne scuze pentru băgarea la apă de azi și să-i dea nădejdi noi ca să-i mai coacem una?

DOAMNA PAGE: Așa facem. Să-i dăm întîlnire pe mîine dimineață la ceasurile opt, ca să-l despăgubim.

(Intră din nou Ford, Page, Caius și sir Hugh Evans.)

FORD: Nu izbutesc să dau de el. Poate că derbedeul s-a lăudat cu isprăvuri cărora nu le poate da de capăt.

DOAMNA PAGE *(încet către doamna Ford)*: Ai auzit?

DOAMNA FORD: Frumos te mai porți cu mine, domnule Ford, așa-i?

FORD: E drept, așa este.

DOAMNA FORD: Dumnezeu să-ți îndrepte judecata, om fără minte ce ești!

FORD: Amin!

DOAMNA PAGE: Îți faci singur răul cel mai mare, jupîne Ford!

FORD: Da, da, mi-e dat să pătimesc.

EVANS: Tacă s-o afla cinefa în casă, în odăi, în lăzi și dulape, Tumnezeu să-mi ierte mie păcatele la ceasul judecății!

CAIUS: Ma paroll, nici eu nu găssit. Acolo nu este nici un oameni.

PAGE: Of, of, domnule Ford! Nu-ți crapă obrazul de rușine? Ce duh necurat, ce drac împelițat ți-a băgat în cap acest gînd? N-aș vrea să am o atare țicneală, pentru toate comorile castelului din Windsor.

FORD: E vina mea, domnule Page. Sufăr de această boală.

EVANS: Suferi, mă rog, pentru că nu ai cugetațiunea curată. Soția tumitale e o soție așa de cinstită cum mi-aș tori tacă ar fi să aleg din cinci mii de femei, ba chiar și din cinci sute.

CAIUS: Pe lege al meu, parroll, văd că ieste un femeie cinstit!

FORD: Ei bine, v-am făgăduit o masă bună. Poftiți, poftiți, să trecem în grădină. Vă rog să mă iertați. Am să vă spun mai tîrziu de ce am făcut asta. Hai, nevastă! Haide, doamnă Page! Vă rog iertați-mă, vă rog din suflet iertați-mă!

PAGE: Haideți, domnilor, să intrăm. Dar, pe legea mea, o s-avem de ce face haz. Pentru mîine vă poftesc să luați prînzul la mine. Pe urmă vom merge împreună să vînăm păsări. Am un șoim minunat pentru vînătoarea la pădure. Sîntem înțeleși?

FORD: Cum dorești așa voi face.

EVANS: Dacă se află unul, mă rog, al toilea din bandă foi fi eu.

CAIUS: Dacă este una sau doi eu voi face pe a trreià.

FORD: Te rog, să mergem, domnule Page!

EVANS: Acum, rogu-te, fă-ți mîine amintire de terbedeul ăla de păduchios care este hangiul meu.

CAIUS: Ieste drrept! Ma paroll, din tot inima mea!

EVANS: Un terbedeu păduchios, cu patjocura și cu zeflemeaua lui!

(Ies.)

SCENA 4

O cameră în casa lui Page.
Intră Fenton și Anne Page.

FENTON: Pe tatăl tău chip nu e să-l cîștig;
Să stărui, scumpa mea, ar fi-n zadar.
ANNE: Atunci ce-i de făcut?
FENTON: Să îndrăznești;
Să fii tu însăți, să-i arăți ce vrei.
Îmi bagă vină că sînt om de neam,
C-am șubrezit averea părintească

Pe care din avutu-i vreau s-o vindec.
Și din trecut mi-a mai găsit ponoase,
Chiolhanuri cu prieteni deșucheați;
El spune că iubirea mea țintește
Nu chipul tău cel drag, ci moștenirea.

ANNE: Dar de-i așa?

FENTON: Îmi este martor cerul!
E drept că zestrea m-a atras atunci,
La început, dar, scumpa mea, mă crede,
În tine-aflai comori neasemuite,
Tu-mi ești acum al inimii tezaur
Și năzuința mea pe lume una-i;
Făptura ta!

ANNE: Drăguțule domn Fenton,
Încearcă totuși să-l cîștigi pe tata
Cu stăruință, iar de nu se poate
Cu nici un fel de rugăminți, ei bine,
Ascultă-mă ce-ți spun...

(Vorbesc între ei la o parte.)
(Intră Shallow, Slender și doamna Quickly.)

SHALLOW: Nu-i lăsa să mai vorbească împreună, doamnă Quickly! Ruda mea va spune ce are de spus pentru sine însăși.

SLENDER: Într-un fel sau altul are să se aleagă! Drace, nu trebuie decît să-mi încerc norocul!

SHALLOW: Nu-ți fie teamă de ea!

SLENDER: Nu, nu că mi-e teamă de ea, de asta nu port grijă, doar atît, că mi-e frică.

DOAMNA QUICKLY: Ascultă-mă, domnul Slender ar avea cu dumneata o vorbuliță.

ANNE: Îndată vin!

(Lui Fenton:)

Alesul tatei, iată-l!
Metehne rușinoase și urîte
Se-mbracă în veșmîntul alb al cinstei
Cînd iei dobînzi pe an trei sute livre!

DOAMNA QUICKLY: Și ce mai face bunul domn Fenton? O vorbuliță, te rog!

SHALLOW: Uite-o că vine. Vorbește-i, nepoate. Hei, băiete, gîndește-te că ai avut un tată.

SLENDER: Am avut un tată, domnișoară Anne! Unchiu-miu ar putea să povestească niște pozne de-ale lui nostime de tot. Te rog, unchiule, povestește-i domnișoarei Anne gluma aia

cînd tata a furat dintr-un coteț două gîște, haide, unchiule dragă!...

SHALLOW: Domnișoară Anne, nepotul meu te iubește.

SLENDER: Da, asta așa-i. Atît cît aș iubi pe oricare femeie din Gloucesterhire.

SHALLOW: Te va ține ca pe o doamnă din lumea mare.

SLENDER: Da, așa voi face, pentru că așa se cuvine după rangul meu de cavaler.

SHALLOW: Are să-ți lege pentru cînd vei fi văduvă un'venit de o sută cincizeci de galbeni.

ANNE: Bunule domn Shallow, lăsați-l pe el singur să-mi facă curte.

SHALLOW: Adevărat, îți mulțumesc pentru amabilitate. Îți mulțumesc pentru că ai dat mîngîiere bătrîn^țelor mele. Pe tine te vrea, nepoate; eu te las!

ANNE: Ei, domnule Slender?

SLENDER: Ei, bună domnișoară Anne?

ANNE: Care este dorința dumitale pînă la urmă?

SLENDER: Dorința mea cea din urmă? Asta-i o glumă bună, n-am ce zice! Nu mi-am făcut încă testamentul, slavă Domnului; nu-s o făptură chiar atît de bolnăvicioasă, fie lăudat cerul!

ANNE: Vreau să zic, domnule Slender, ce dorești de la mine?

SLENDER: Așa-i, că bine zici! Eu nu doresc decît puțin sau nimic de la dumneata. Unchiul meu și cu tatăl dumitale au zis că așa și pe dincolo. Dacă mi-o fi norocul așa, bine, dacă nu, sănătate și voie bună. Dînșii știu să-ți spună mai bine cum stau lucrurile. Poți să-l întrebi pe tatăl dumitale. Iată-l că vine.

(Intră Page și doamna Page.)

PAGE: Ei, dragă Slender! Fiica mea, iubește-l!
Cum? Fenton e aici, și ce dorește?
Sir, mă jignești cu vizitele-ți dese,
Ți-am spus-o clar, sir, fata mea e dată!

FENTON: Nu, nu vă supărați, jupîne Page.

DOAMNA PAGE: Să-mi lași copila-n pace, scumpe domn!

PAGE: Nu-i pentru dumneata.

FENTON: Sir, îmi dați voie?

PAGE: Nu, dragul meu domn Fenton! Haide, Shallow,
Și Slender, fiul meu, poftiți în casă!
Cînd știi ce gînduri am, domnule Fenton,
Purtarea dumitale mă jignește.

(Ies Page, Shallow și Slender.)

DOAMNA QUICKLY: Vorbește-i doamnei Page.
FENTON: O, bună doamnă,
Mi-e dragă și-o iubesc pe fiica voastră
Cu cele mai curate simțăminte;
Prin piedici, prin mustrări și mojicii
Îi port iubirii steagul înainte,
Nu mă predau. Vă cer bunăvoința!
ANNE: Mamă dragă, nu mă mărit cu nătîngul ăla.
DOAMNA PAGE: Nici nu mă gîndesc. Îți caut eu un bărbat mai bun.
DOAMNA QUICKLY: Adicătelea pe jupînul meu, jupîn doctorul!
ANNE: Mai bine vie într-un fund de groapă,
Și-arunce toți în mine napi porcești[69].
DOAMNA PAGE: Hai, nu-ți mai face-atîtea griji degeaba
Din pricina lui Anne, domnule Fenton;
Nici prietenă nu-ți sînt, dar nici dușman;
Am s-o descos, să văd de te iubește,
Și voi decide cum va fi mai bine.
Iar pîn-atunci, adio! Noi să mergem,
Să nu stîrnim a tatălui mînie.
FENTON: Adio, doamnă scumpă! Anne, adio!

(Ies doamna Page și Anne.)

DOAMNA QUICKLY: Ei, asta-i isprava mea! „Cum — le-am spus — doar nu vreți să vă aruncați copila în brațele unui găgăuță ori a unui doctor[70], uitați-vă mai bine la domnul Fenton!" Asta-i isprava mea!
FENTON: Îți mulțumesc! Și rogu-te la noapte
Să-i dai acest inel iubitei Anne.
Și iată... pentru truda dumitale.
DOAMNA QUICKLY: Ei, acum cerul să-ți trimită norocul cel bun! *(Iese Fenton.)* Are o inimă de aur. O femeie ar trece prin foc și prin apă pentru o astfel de inimă de aur. Totuși, aș vrea ca stăpînul meu să fie cel care s-o ia pe domnișoara Anne. Sau aș vrea s-o ia domnul Slender. Sau, de fapt, aș vrea ca domnișorul Fenton s-o ia. Am să fac tot ce-mi stă-n putință pentru toți trei. Doar așa am făgăduit, și vorba-i vorbă! Dar mai ales pentru domnișorul Fenton. Bun, și acum trebuie să mă duc cu altă treabă la sir John Falstaff, din partea celor două doamne ale mele. Ce vită-ncălțată mai sînt că-mi pierd vremea cu nimicuri!

(Iese.)

SCENA 5

O cameră la „Hanul Jartierei".
Intră Falstaff și Bardolph.

FALSTAFF: Ascultă, Bardolph!

BARDOLPH: Porunciți, sir!

FALSTAFF: Du-te și adu-mi o litră de vin tare; pune și o felie de pîine prăjită. *(Bardolph iese.)* Am trăit oare ca să mă văd cărat într-un coș, ca gunoaiele de la măcelărie, și aruncat în Tamisa? Ei, bine, dacă mi se mai joacă o astfel de festă, îmi dau creierii să-i prăjească în unt[71] și să-i dăruiască de Anul Nou unui cîine flămînd. Nemernicii, m-au aruncat în rîu cu inima ușoară cum ai îneca niște pui de cățea fătați cincisprezece o dată, care n-au făcut încă ochi. După cît sînt de trupeș vă puteți da seama că n-a fost greu să mă duc drept la fund. De-ar fi fost fundul în iad, tocmai acolo ajungeam. Dacă malul nu era să fie înclinat și apa scăzută, m-aș fi înecat. Uf, mi-e greață de o asemenea moarte! Apa îl umflă pe om. Și ce comèdie dacă mă mai și umflam! Aș fi fost o momîie cît un munte.

(Bardolph se întoarce cu vinul.)

BARDOLPH: A venit doamna Quickly, care dorește să vă vorbească.

FALSTAFF: Întîi și-ntîi lasă-mă să torn nițel vin de Canare peste apa Tamisei. Mi-e burta atît de înghețată, de parcă aș fi înghițit mingi de zăpadă în chip de pilule pentru răcorit rărunții. Spune-i să intre.

BARDOLPH: Intră, femeie!

(Intră doamna Quickly.)

DOAMNA QUICKLY: Cu voia înălțimii tale, cer iertare! Îi doresc înălțimii tale dimineața bună!

FALSTAFF: Ia de-aci cupele astea! Dă fuga și fierbe-mi o oală de vin cumsecade.

BARDOLPH: Cu ouă, sir?

FALSTAFF: Curat, fără doftoriceli. Nu vreau icre de găină în băutura mea. *(Bardolph iese.)* Ei, ce mai veste-poveste?

DOAMNA QUICKLY: Maică Precistă, am să-i spun ceva înălțimii tale din partea doamnei Ford.

FALSTAFF: Doamna Ford! Am intrat la apă ca o piatră de vad din pricina ei. Am făcut vad în apă. Și burta mi-e tot atît de plină de apă ca vadul unui rîu.

DOAMNA QUICKLY: Vai de păcatele mele! Drăguța de ea, n-are nici o vină. I-a luat la trei parale pe nătîngii ăia de oameni. Ei au fost de vină, și-au greșit ierecția.

FALSTAFF: Și eu mi-am greșit-o pe a mea cînd m-am încrezut în făgăduielile unei femei neroade.

DOAMNA QUICKLY: Ah, sir, e atît de nenorocită, că de-ai vedea-o, sărăcuța, ți s-ar rupe inima. Soțul ei merge în dimineața asta la vînătoare de păsări. Vă roagă să mai veniți o dată la dînsa între ceasurile opt și nouă. Trebuie să-i duc răspunsul cît mai degrabă; are să vă despăgubească pentru tot ce-ați pătimit, răspund eu de n-o fi cum trebuie!

FALSTAFF: Bine, am s-o vizitez. Spune-i așa! Și poftește-o să se gîndească bine cît de gingaș e un bărbat. Pe bărbat să nu-l atingi nici cu o floare. Și numai pe urmă să-și dea părerea asupra meritelor mele.

DOAMNA QUICKLY: Am să-i spun.

FALSTAFF: Așa să faci. Între nouă și zece spuneai?

DOAMNA QUICKLY: Între opt și nouă, sir.

FALSTAFF: Bine, du-te. Am să vin negreșit. *(Doamna Quickly iese.)* Mă mir că nu aud nimic de domnul Brook. Mi-a trimis vorbă să-l aștept. Banii lui îmi plac grozav. Dar iată-l că sosește.

(Intră Ford.)

FORD: Cerul să vă aibă-n pază, sir!

FALSTAFF: Ei bine, domnule Brook, vii să afli ce s-a petrecut între mine și nevasta lui Ford.

FORD: Într-adevăr, asta-i treaba pentru care am venit, sir John!

FALSTAFF: Domnule Brook, nu pot să-ți spun minciuni: mă aflam la dînsa acasă la ora pe care mi-o fixase.

FORD: Și cum a mers, sir?

FALSTAFF: Cum nu se poate mai anapoda.

FORD: Cum așa, sir? S-o fi răzgîndit.

FALSTAFF: Nu, domnule Brook. Dar cornutul ăla caraghios de bărbat-su, zic, domnule Brook, înnebunit de gelozie, vine acasă tocmai în clipa întîlnirii noastre, după cele dintîi îmbrățișări, giugiuleli și jurăminte, cînd recitasem, ca să zic așa, prologul comediei noastre. Și după el raita o ceată de trași-împinși, asmuțiți și înfierbîntați de țicneala lui, s-au apucat să scotocească prin casă ca să-l prindă pe amantul nevesti-si.

FORD: Cum? În timp ce erai acolo?

FALSTAFF: În timp ce eram acolo!

FORD: Și te-a căutat și nu te-a aflat?

FALSTAFF: Ascultă să vezi. O-ntîmplare fericită a făcut să vină o oarecare doamnă Page, care ne-a dat de știre de întoarcerea lui Ford. Și pentru că nevasta lui Ford își pierduse capul, tot ea a fost cu ideea să mă bage într-un coș cu rufe.

FORD: Un coș cu rufe?

FALSTAFF: Pe Dumnezeu din cer! Au grămădit peste mine cămăși și schimburi murdare, călțuni de băgat în cizme, ciorapi neläuți, șervete unsuroase. Mi-au otrăvit răsuflarea, domnule Brook, cu cel mai puturos amestec de mirosuri care va fi ocărît vreodată nările unui muritor.

FORD: Și cît timp ai rămas acolo?

FALSTAFF: Ei bine, ai să vezi, domnule Brook, ce-am pătimit ca s-o îndemn pe această femeie la rău spre binele dumitale. Cum stăteam grămădit în coș, doi flăcăi de-ai lui Ford, argații lui, m-au cărat cu rufele murdare, cum le poruncise stăpîna, în lunca Datchet. Mă luaseră pe umeri și, tocmai cînd treceau pragul, l-au întîlnit pe derbedeul gelos, stăpînul lor, care i-a-ntrebat o dată sau de două ori ce au în coș. Tremuram de frică să nu-i dea-n gînd nebunului de derbedeu să scotocească înăuntru. Dar soarta care a hotărît să ajungă încornorat[72] i-a oprit mîna. Ei bine, el pornește mai departe în căutarea lui, eu mai departe cu rufele murdare. Dar ascultă cu luare-aminte cele ce urmează, domnule Brook. Dacă aș fi murit de trei ori, în trei feluri, și n-aș fi îndurat chinuri mai multe. Mai întîi spaima cumplită de a fi surprins de berbecul ăla cu clopot de gît, mîrîitor și gelos; apoi osînda de a sta acolo ca o sabie de Bilbao[73], îndoit covrig, cu mînerul lîngă vîrf, cu călcîiele lîngă cap; și în cele din urmă chinul de a fi fost înfundat ca într-o căldare de fiert rachiu, la un loc cu rufele urduroase care dospeau în propria lor unsoare. Gîndește-te la una ca asta, cînd e vorba de un om ca mine; gîndește-te că sînt gingaș la căldură ca untul. Cînd e vorba de un om ca mine într-o necontenită subțiere și topire. A fost o minune că nu m-au înăbușit. Iar în toiul acestei băi, pe jumătate fript și copt ca o mîncare olandeză[74], să fiu aruncat în Tamisa și, înfierbîntat cum eram, să încep să sfîrîi și să scot fum ca o potcoavă înroșită. Gîndește-te la una ca asta, să sfîrîi, gîndește-te, domnule Brook!

FORD: Sir, îmi pare nespus de rău că ai îndurat atîtea din pricina mea. Și socot că nu ne mai rămîne nici o nădejde. Nu ai de gînd să mergi mai departe?

FALSTAFF: Nu mă cunoști, jupîne Brook. M-aș lăsa mai degrabă aruncat în gura unui vulcan încins, cum m-am lăsat aruncat în Tamisa, decît să renunț la dînsa. În dimineața asta soțul ei

e dus la vînătoare de păsări. Mi-a dat o nouă întîlnire. Între opt și nouă e ceasul hotărît, jupîne Brook.

FORD: Sînt ceasurile opt trecute, sir.

FALSTAFF: Adevărat? Atunci să mă duc la întîlnire. Vino să mă vezi cînd ți-o fi placul și ai să ai vești despre izbînda mea. Iar concluzia care îmi va încorona opera este că dumneata te vei bucura de grațiile dînsei. Domnule Brook, va fi a dumitale! Îi vei pune coarne lui Ford, domnule Brook!

(Iese.)

FORD: Hm! E oare o nălucire, un vis? Mă aflu sub puterea somnului cumva? Domnule Ford, trezește-te, domnule Ford! Ai o spărtură în cea mai frumoasă haină a dumitale, domnule Ford! Asta înseamnă să fii însurat! Asta înseamnă să ai rufe și un coș de rufe! Fie, voi striga în auzul lumii că sînt ceea ce sînt. Dar de data asta nu-mi mai scapă, desfrînatul. E la mine acasă. Doar nu s-o vîrî el într-o pungă de cinci bani, nici în cutia de piper. Dar, ca să nu-l ajute cumva diavolul, care-i slujește de călăuză, am să caut unde nici nu-ți dă prin minte. Deși nu-mi pot schimba soarta, și trebuie să rămîn ceea ce n-aș dori să fiu, blînd ca mielușelul n-ai să mă vezi! Dacă nenorocul face să port coarne, atunci adeverească-se proverbul: „să fii aprig și turbat ca o vită cornută".

(Iese.)

ACTUL IV

SCENA 1

Pe stradă.
Intră doamna Page, doamna Quickly și William.

DOAMNA PAGE: Crezi c-o fi ajuns deja la domnul Ford?

DOAMNA QUICKLY: De bună seamă c-a ajuns la vremea asta, dacă nu, trebuie să pice dintr-o clipă într-alta. Dar adevărul e că-i grozav de furios din pricină c-a fost aruncat în apă. Doamna Ford dorește să veniți la dînsa neîntîrziat.

DOAMNA PAGE: Voi fi la dînsa îndată. Vreau doar să-l duc la școală pe tînărul ăsta al meu. Uite că-i vine profesorul; e zi de vacanță, pe cît văd.

(Intră sir Hugh Evans.)

DOAMNA PAGE: Ei bine, sir Hugh, nu e școală pe ziua de azi?

EVANS: Nu ieste. Tomnul Slender le-a dat trumul băieților să se joace, mă rog.

DOAMNA QUICKLY: Fie inima lui binecuvîntată!

DOAMNA PAGE: Sir Hugh, bărbatu-meu zice că fiul nostru nu face nici o brînză la învățătură. Te rog, pune-i cîteva întrebări din gramatică.

EVANS: Vino încoace, William. Capul sus! Vino!

DOAMNA PAGE: Vino, băiete! Capul sus! Răspunde profesorului tău, nu fi speriat.

EVANS: William, spune-mi, tragule, cîte numere au substantivele?

WILLIAM: Două.

DOAMNA QUICKLY: Zău? Eu credeam că-s cu unul mai mult, pentru că am auzit spunîndu-se „substantive fără soț", adică văduve, cum ar veni.

EVANS: Astîmpără-te cu trăncănelile! Cum se spune „frumos", William?

WILLIAM: *Pulcher.*

DOAMNA QUICKLY: Dulgher! De bună seamă că sînt și lucruri mai frumoase decît dulgherii.

EVANS: Ești o muiere proastă. Rogu-te, tacă-ți fleanca! Ce înseamnă „*lapis*", William?

WILLIAM: O piatră.

EVANS: Și ce este „o piatră", William?

WILLIAM: Un bolovănaș.

EVANS: Nu, mă rog, este *lapis*. Rogu-te, adu-ți aminte de asta în greierul tău.

WILLIAM: *Lapis*.

EVANS: Pravo, William, ești un băiat fain. Ce ieste ala, William, de la care se împrumută articolele?

WILLIAM: Articolele sînt împrumutate de la pronume și se declină astfel: *singulariter*, *nominativo*, *hic*, *haec*, *hoc*.

EVANS: *Nominativo: hig, haeg, hog*[75]. Rogu-te, fii atent: *genitivo: hujus*. Ei pine, care-i, mă rog, cazul acuzativ?

WILLIAM: *Accuzativo: hinc*.

EVANS: Rogu-te, copilule, gîndește-te bine! *Accuzativo: hung, hang, hog*.[76]

DOAMNA QUICKLY: *Hang-hog* zice latinul cînd strigă după porci. Pun capul că-i așa.

EVANS: Lasă trăncănelile, muiere! Care ieste cazul focativ, William?

WILLIAM: O, *vocativo*, o.

EVANS: Amintește-ți, William: focativul este *caret*.[77]

DOAMNA QUICKLY: Și asta-i o rădăcină bună.

EVANS: Muiere, încetează!

DOAMNA PAGE: Lasă vorba!

EVANS: Care-i cazul jenitiv plural, William?

WILLIAM: Cazul genitiv?

EVANS: Întocmai cum spui.

WILLIAM: *Genitivo: horum, harum, horum*.

DOAMNA QUICKLY: Naiba s-o ia pe Geni, cu cazul ei cu tot! Dă-o-ncolo! Nu-i rosti numele, copile, dacă-i de haram, las-o-n pace cu haramul ei!

EVANS: Rușine să-ți fie, muiere!

DOAMNA QUICKLY: Rău faci că-l înveți pe băiat asemenea vorbe. Să-l auzi cu hic și cu hec! Astea le-nvață el și singur. Și-apoi să vorbească de haram! Mai mare rușinea pentru dumneata!

EVANS: Muiere, ești lunatecă? Nu ai înțelejeri pentru cazuri și număruri și jenuri, mă rog? Ești o creștină atît de proastă, cum alta nu se află pe lume.

DOAMNA PAGE: Te rog, lasă-l în pace!

EVANS: Spune-mi acum, William, cîteva declinări de pronume.

WILLIAM: Astea zău că le-am uitat.

EVANS: Este *qui*, *quae*, *quod*. Dacă uiți de *qui*-urile, *quae*-urile și *quod*-urile tale, trebuie să fii pătut la tos. Du-te acum la ale tale, joacă-te! Du-te!

DOAMNA PAGE: E un școlar mai bun decît credeam.

EVANS: Are o memorie pună, vioaie. Cu pine, doamnă Page!

DOAMNA PAGE: Adio, bunule sir Hugh! *(Iese sir Hugh.)* Du-te acasă, băiatule. Haide, zăbovim prea mult.

(Ies.)

SCENA 2

O odaie în casa lui Ford.
Intră Falstaff și doamna Ford.

FALSTAFF: Dragă doamnă Ford, părerile dumitale de rău au înghițit suferințele mele. Văd cît de adîncă ți-a fost dragostea și mă oblig să-ți plătesc cinstit cu aceeași monedă, nu numai în materie de iubire, ci mai mult, doamnă Ford; în toate marafeturile și ceremonialele ce întregesc și împodobesc această iubire. Dar, spune-mi, de data asta ești sigură de soțul dumitale?

DOAMNA FORD: El vînează păsări la ceasul ăsta, dulcele meu sir John!

DOAMNA PAGE *(de afară)*: Hei, cumătră Ford, hei, unde ești?

DOAMNA FORD: Treceți în camera asta, sir John.

(Falstaff iese. Intră doamna Page.)

DOAMNA PAGE: Ei bine, draga mea? Ai pe cineva la dumneata?

DOAMNA FORD: Cine să fie? Nimeni, decît servitorii.

DOAMNA PAGE: Adevărat?

DOAMNA FORD: Adevărat, draga mea. *(Încet:)* Vorbește mai tare.

DOAMNA PAGE: Atunci sînt foarte mulțumită dacă nu ai pe nimeni.

DOAMNA FORD: Dar de ce?

DOAMNA PAGE: Ei, draga mea, pe bărbatul dumitale l-a apucat iar nebunia; se ciondănește colo-n drum cu al meu, e furios pe omenirea căsătorită și blestemă pe toate fiicele Evei, de orice culoare ar fi ele. Se bate cu palma peste frunte și strigă: „Ieșiți la iveală, ieșiți la iveală!“ încît nebunii cei mai furioși

pe care i-am văzut vreodată sînt mieluşei blînzi pe lîngă el. Îmi pare bine de tot că s-a întîmplat să nu fie aici cavalerul acela rotofei.

DOAMNA FORD: Dar ce, nu cumva a pomenit de dînsul?

DOAMNA PAGE: Ba numai despre dînsul trăncăneşte; şi jură că ultima dată cînd l-a căutat, el a fost scos afară din casă într-un coş. Acum i s-a năzărit iar că s-ar afla aici şi a lăsat vînătoarea baltă, l-a luat şi pe bărbatul meu cu el şi pe toţi cîţi erau acolo şi vine să mai facă o-ncercare. Sînt fericită că sir John, cavalerul nostru, nu-i aici. Acum are să-şi vadă singur scrînteala.

DOAMNA FORD: E departe de-aici, doamnă Page?

DOAMNA PAGE: La doi paşi, la capătul străzii, dintr-o clipă într-alta poate intra pe uşă.

DOAMNA FORD: Ah, ce nenorocită-s! Cavalerul se află aici.

DOAMNA PAGE: Dacă-i aşa, n-ai nici o scăpare. Eşti pierdută. Iar dînsul — un om mort. Dar ce fel de inimă de femeie mai ai şi dumneata?... Ajută-l să iasă de-aici, scapă-l! Mai bine ruşinea decît moartea!

DOAMNA FORD: Pe unde să iasă? Cum să-l scap? Dacă l-aş băga iar în coş?

(Intră din nou Falstaff.)

FALSTAFF: Nu. În coş nu mai vreau! N-aş putea s-o şterg înainte de-a veni dînsul?

DOAMNA PAGE: Vai de mine, nici nu te gîndi! Trei din tovarăşii lui Ford stau la uşă cu pistoalele, ca să nu iasă nimeni. Altfel ai mai fi avut vreme să fugi. Dar ce vrei să faci?

FALSTAFF: Ce să fac? Am să mă vîr pe horn...

DOAMNA FORD: Nici nu te gîndi. Acolo au obiceiul să-şi descarce puştile cînd se-ntorc de la vînătoare. Mai bine în cuptor.

FALSTAFF: Unde-i cuptorul?

DOAMNA FORD: O să caute şi acolo, pe cuvînt! N-au mai rămas în casa asta dulap, cufăr, ladă, puţ, pivniţă care să nu fie puricate. A făcut listă de toate şi le vizitează pe rînd cu lista în mînă. Nu, nu-i chip să te ascunzi în casă.

FALSTAFF: Atunci, am s-o iau la sănătoasa.

DOAMNA PAGE: Dacă ieşi cu chipul şi înfăţişarea dumitale, te poţi socoti un om mort, sir John... Dar dacă ai ieşi deghizat?!

DOAMNA FORD: Cum să-l deghizăm?

DOAMNA PAGE: Doamne, vai de păcatele mele. Nici eu nu ştiu. Nu este pe lume o rochie de femeie atît de largă să-l încapă pe dînsul; altfel, ar fi pus o pălărie, o basma, ceva, şi ar fi plecat aşa.

FALSTAFF: Dragele mele, născociți ceva; mai bine să încercăm orice decît să se întîmple vreo nefăcută.

DOAMNA FORD: Mătușa slujnicei mele, grăsana aia din Brentford, și-a lăsat sus o rochie.

DOAMNA PAGE: Pe cuvînt, asta are să-i folosească. E tot atît de grasă ca și el. Mai sînt acolo pălăria ei cu franjuri și voalul. Urcă repede, sir John.

DOAMNA FORD: Haide, haide, dulcele meu sir John. Doamna Page și cu mine vom căuta o bucată de pînză să-ți acoperim capul.

DOAMNA PAGE: Repede, repede! Venim noi să te îmbrăcăm cum trebuie. Deocamdată pune-ți rochia.

(Falstaff iese.)

DOAMNA FORD: Aș vrea să dea față cu bărbatu-meu sub înfățișarea asta. El n-o poate suferi pe bătrîna din Brentford[78]; jură că-i vrăjitoare și i-a spus că de ne mai calcă pragul, o bate măr.

DOAMNA PAGE: Cerul să-l călăuzească spre ciomagul bărbatului tău, și Diavolul să aibă grijă de ciomag.

DOAMNA FORD: Dar cu adevărat vine bărbatu-meu?

DOAMNA PAGE: Da, fără glumă, vine. Ba încă vorbește și de coș; cine i-o fi spus?

DOAMNA FORD: Vom încerca să aflăm treaba asta, pentru că voi pune oamenii mei să scoată iar coșul, ieșindu-i înainte, cum au făcut și data trecută.

DOAMNA PAGE: Ei, dar el stă să pice dintr-o clipă într-alta. Haide să-l îmbrăcăm pe Falstaff cu rochia vrăjitoarei din Brentford!

DOAMNA FORD: Întîi să le spun oamenilor mei ce să facă cu coșul. Du-te sus, am să aduc îndată bucățile de pînză.

(Iese.)

DOAMNA PAGE: Naiba să-l ia pe derbedeul ăsta nerușinat! Îl învățăm noi minte!

Să afle că nevestele pe lume
Cinstite sînt, și cînd se țin de glume
Și vechile proverbe nu-s greșite:
„Porcul cel blînd pe toate le înghite".

(Iese.)

(Intră din nou doamna Ford cu doi servitori.)

DOAMNA FORD: Haideți, domnilor! Luați încă o dată pe umeri coșul ăsta. Stăpînul vostru e la ușă. Dacă vă spune să lăsați coșul jos, ascultați-l. Haide, grăbiți-vă.

(Iese.)

PRIMUL SERVITOR: Haide, haide, ridică-l!

AL DOILEA SERVITOR: Dă, Doamne, să nu mai fie iar căptușit cu cavalerul!

PRIMUL SERVITOR: Nădăjduiesc că nu. Aș căra mai bucuros un butoi cu plumb.

(Intră Ford, Page, Shallow, Caius și sir Hugh Evans.)

FORD: Așa, și dacă fapta va fi dovedită, domnule Page, ce despăgubire-mi dai pentru toate batjocurile și ocările pe care mi le-ai aruncat în obraz? Lăsați coșul jos, derbedeilor! Să vină de îndată nevastă-mea. Hei, stă bine tinerețea în coș[79]? Ah, tîlhari de pezevenghi! Sînteți o șleahtă întreagă, o bandă de ticăloși, o mulțime de descreierați uniți împotriva mea. Dar Dracul va ieși la lumină. Hei, nevastă, auzi? Vino, vino încoace. Ian te uită ce rufe cumsecade trimiți la spălat!

PAGE: Ei bine, asta-i prea de tot, jupîne Ford. Nu mai poți umbla slobod de aci înainte. Va trebui să fii ferecat în lanțuri.

EVANS: Ei bine, ăsta-i lunatic rău. E ca un cîine turpat, mă rog.

SHALLOW: E drept, domnule Ford, asta într-adevăr nu-i bine.

FORD: Așa spun și eu, domnule. *(Intră din nou doamna Ford.)* Haide, apropie-te, doamnă Ford; femeie cinstită, soție castă, ființă virtuoasă, care ai de soț un dobitoc gelos! Te bănuiesc fără temei, nu-i așa, doamnă?

DOAMNA FORD: Cerul mi-e martor că adevărul e acesta, dacă mă bănui de necredință.

FORD: Frumos ai vorbit, făptură neobrăzată. Ține-o așa pînă la capăt. Ieși afară, golane!

(Scoate rufele din coș.)

PAGE: Asta întrece orice măsură!

DOAMNA FORD: Nu ți-e rușine? Lasă rufele în pace!

FORD: Am să te aflu eu îndată.

EVANS: E mai mult tecît poate cuprinde mintea! Frei să tai în fileag rufăria soției dumitale? Haide, lasă!

FORD: Goliți coșul, am spus.

DOAMNA FORD: Dar de ce, bărbate, de ce?

FORD: Jupîne Page, pe cinstea mea de om, în acest coș a fost scos din casa mea un bărbat, nu mai departe decît ieri. De ce nu s-ar putea să fie iarăși aici? Că se află în casa mea, de asta sînt sigur. Știrea pe care am primit-o e adevărată. Gelozia mea se întemeiază pe judecată. Scoateți toate rufele afară.

DOAMNA FORD: Dacă găsești aici un bărbat, să moară ca un purice.

PAGE: Nu e nici un fel de bărbat.

SHALLOW: Pe legea mea, domnule Ford, asta nu-ți face cinste.

EVANS: Tomnule Ford, tumneata trebuie să te rogi și să nu te potrifești după imaginațiunile inimii tumitale. Asta e gelozie, mă rog.

FORD: Într-adevăr, cel pe care-l pasc nu-i aici.

PAGE: Nu, și nici alt undeva decît în căpățîna dumitale.

FORD: Mai ajutați-mă o dată să caut prin casă. Dacă nu găsesc ce caut, nu mă cruțați, faceți-mă pentru totdeauna batjocura voastră! Să se spună despre mine: gelos ca Ford, care-l căuta pe amantul nevesti-si într-o găoace de nucă. Vă rog, faceți-mi această plăcere, mai căutați o dată împreună cu mine.

DOAMNA FORD: Hei, doamnă Page, veniți jos și dumneata și bătrîna. Soțul meu are treabă în odaia de dormit.

FORD: Bătrîna? De ce bătrînă-i vorba?

DOAMNA FORD: Ei! Bătrîna din Brentford, mătușa slujnicei, nu știi?

FORD: Vrăjitoarea, tîrfa, desfrăbălata aia de pezevenghe bătrînă! Nu i-am spus să nu mai calce în casa mea? Vine cu ștafeta, așa-i? Sîntem niște proști noi, bărbații. Știu eu ce se ascunde sub ghicitul ei în palmă, sub prevestirea viitorului. Vino jos, cotoroanță bătrînă, vrăjitoare, Talpa-Iadului, vino jos! Am eu ac de cojocul tău!

DOAMNA FORD: Vai, bunul meu soț, iubitule! Cinstiți domni, nu-l lăsați să dea într-o femeie bătrînă.

(Intră Falstaff, îmbrăcat în femeie, condus de doamna Page.)

DOAMNA PAGE: Hai, mătușă Prat, hai, dă-mi mîna.

FORD: Lasă, c-o mătușesc eu. Uite, na! *(Îl bate pe Falstaff.)* Afară din casa mea, tu, vrăjitoare, tu, harpie trențăroasă, tu, tîrfă vicleană, tu, dihorule, tu, lighioană rîioasă, afară! Afară zic! Îți dau eu ție farmece, îți arăt eu ție ghiceală.

(Falstaff iese.)

DOAMNA PAGE: Nu ți-e rușine obrazului? Ai omorît-o pe biata femeie.

DOAMNA FORD: Ar fi în stare! Frumoasă cinste, n-am ce zice!

FORD: La spînzurătoare cu vrăjitoarea!

EVANS: Pă cuvînt, mă rog, tare mă tem că fomeia e cu adefărat frăjitoare. Am făzut că avea o barbă lungă sub vălul ce-i acoperea fața.

FORD: Vreți să mă urmați, domnilor? Din suflet vă rog să mă urmați. Să vedeți numai, unde duce firul mai departe. Dacă latru fără să fi dat de urma vînatului, să nu mă mai ascultați de aci înainte.

PAGE: Hai să-i mai facem o dată pe plac. Haideți, domnilor.

(Ies Ford, Shallow, Caius și Evans.)

DOAMNA PAGE: Pe cuvînt, zău, l-a cîrpit de ți-era mai mare mila.

DOAMNA FORD: Aș, la naiba, nu chiar așa. I-a cărat cu nemiluita.

DOAMNA PAGE: Ciomagul să fie sfințit și așezat deasupra altarului. A făcut o mare ispravă.

DOAMNA FORD: Cum crezi? Putem noi oare, cu tăria pe care ne-o dă dreptul de femeie și mărturia unui cuget curat, să ducem răzbunarea mai departe?

DOAMNA PAGE: Duhul desfrîului a fost izgonit din el, de bună seamă. Și dacă sufletul nu i-o fi zălogit pe vecie Dracului, socotesc că n-are să mai încerce niciodată să ne ispitească la rău.

DOAMNA FORD: Să le destăinuim oare bărbaților noștri cum ne-am bătut joc de el?

DOAMNA PAGE: Da, să le destăinuim. De n-ar fi decît pentru a goni nălucirile din capul bărbatului tău, și tot trebuie s-o facem. Dacă le-o spune inima că sărmanul cavaler desfrînat și osînzos trebuie chinuit mai departe, noi două ne vom purta după cum se cere.

DOAMNA FORD: Pun prinsoare că ei vor ține să-l facă de rîs în fața lumii și socot că păcăleala n-ar avea tot hazul dacă nu l-ar face de rîs în fața lumii.

DOAMNA PAGE: Atunci haidem, să batem fierul pînă-i cald!

(Ies.)

SCENA 3

O încăpere la „Hanul Jartierei."
Intră Hangiul și Bardolph.

BARDOLPH: Jupîne, nemții cer să le dai trei din caii dumitale. Însuși ducele sosește mîine la Curte și vor să-i iasă întru întîmpinare.

HANGIUL: Ce drac de duce o mai fi și ăsta că umblă-n așa mare taină? La curte n-am auzit nimic de venirea lui. Ia să stau de vorbă cu dumnealor. Vorbesc englezește?

BARDOLPH: Da, jupîne. Ți-i aduc îndată.

HANGIUL: Le dau caii, dar îi pun să plătească cu vîrf și-ndesat. Am să le fac sosul cît mai pipărat. Casa mea i-a răsfățat o săptămînă cu tot ce le-a dorit inima. Le-am închis ușa în nas altor clienți de hatîrul lor. Trebuie să-mi scot pîrleala. Am să le fac sosul cît mai pipărat. Haidem!

(Ies.)

SCENA 4

O odaie în casa lui Ford.
Intră Page, Ford, doamna Page, doamna Ford și sir Hugh Evans.

EVANS: E una din purtările cele mai frumoase și pline de tiscrețiune pe care le-am văzut în viața mea la vreo femeie, mă rog.

PAGE: Și cum, scrisorile astea vi le-a trimis în același timp la amîndouă?

DOAMNA PAGE: La răstimp de un sfert de ceas.

FORD:
Nevastă, să mă ierți; de-aci-nainte
Așa te poartă cum îți este voia;
Mai bine spun: „e soarele de gheață",
Decît de ușurință să te-nvinui;
Credința, cinstea ta prin rădăcină
În al meu suflet, pînă ieri eretic.

PAGE:
Bun, bun, destul! Nu depăși măsura
În ploconeli, ca ieri în defăimare.
Eu zic să ducem mai departe gluma
Cu-acest jupîn bătrîn și rotofei,
Să-l rîdă lumea toată; să mi-l cheme
Nevestele din nou la o-ntîlnire
Și prins în laț să-l facem de rușine.

FORD:
Nimic mai potrivit ca planul lor.

PAGE: Cum adică? Să-i trimită vorbă că-l așteaptă la miezul nopții în parc? Nu, nu, n-are să vină nici în ruptul capului.

EVANS: Tacă ziceți c-a fost teșertat în rîuri și apoi pătut măr în hainele acelei femei pătrîne, eu socot că trebuie să fi intrat croaza în el și că n-are să mai vină. Carnea lui e destul de pătucită ca să-i fi trecut toate poftele.

PAGE: Așa cred și eu!

DOAMNA FORD:
Voi vă gîndiți doar cum să-i dați pedeapsa,
Cum să-l aducem vom avea noi grijă.

DOAMNA PAGE: Știți vechiul mit cu vînătorul Herne
Demult pîndar al codrilor din Windsor?
Se povestește că pe vremea iernii
În ceas tăcutul miezului de noapte,
Purtînd pe frunte coarne rămuroase,
El dă ocol bătrînului stejar
Și-aruncă vrăji pe vite, pomi și ierburi,
Preface-n sînge laptele din uger
Sunînd a spaimă fierul unui lanț.
Ați auzit de-atare duh; bătrînii
Cam grei de cap, dar tobă de eresuri,
Crezare-au dat poveștilor cu Herne,
Și noi le-am moștenit drept adevăruri.

PAGE: Păi mulți se tem să treacă-n miez de noapte
Pe lîng-acest stejar, zis al lui Herne.
Dar ce-i cu asta?

DOAMNA FORD: Noi făcurăm planul
Lîngă stejar să-l întîlnim pe Falstaff
În Herne deghizat, ornat de coarne.

PAGE: Ei bine, socotim că va să vină
Cu-această-nfățișare. Dar pe urmă
Ce-ar fi să-i facem? Cum ați plănuit?

DOAMNA PAGE: Am hotărît: pe fiica noastră, Nan,
Pe băiețel cu alți copii de-o seamă
Să-i facem spiriduși, pitici și zîne,
Punîndu-le veșminte verzi și albe,
Pe frunți cununi cu lumînări de ceară
Și-n mîini pîrîitori. Astfel s-aștepte
Ascunși în gropi la marginea pădurii
Și-n clipa cînd noi ne-ntîlnim cu Falstaff,
Să năvălească lărmuind; noi două
Văzîndu-i, vom fugi cu mare spaimă,
Iar dînșii, strînși deodată cerc în juru-i,
Ciupi-vor pe stricatul cavaler,
Așa precum e datina la duhuri,
Mustrîndu-l pentru că-n puterea nopții
Întină-al zînelor sfințit tărîm
Cu-nfățișarea lui profană.

DOAMNA FORD: Tocmai;
Și pînă ce n-o spune adevărul,
Să mi-l ciupească zdravăn spiridușii,
Arzîndu-l cu făcliile!

DOAMNA PAGE: Apoi,
După ce singur spus-a adevărul,
Dăm buzna toți, îi smulgem cele coarne
Și-l ducem în ocări pînă la Windsor.

FORD: Copiii trebuiesc a fi struniți.
Altfel, vă spun, nu-i chip să izbutească.

EVANS: Pe copii am să-i înfăț cu ce trebuie să facă, ba însumi eu în chip de maimuțoi îl ard pe cafaler cu lumînarea.

FORD: O să fie minunat. Mă duc să cumpăr măștile.

DOAMNA PAGE: Pe Nan o fac a zînelor regină,
În rochie albă am să mi-o îmbrac.

PAGE: Îi cumpăr eu mătasea. *(Aparte:)* Și-ntre timp
Lui Slender am să-i spun pe Nan s-o fure
Și-apoi la Eton[80] le așez cununa...
Să-i dăm de veste repede lui Falstaff!

FORD: Nu, merg tot eu sub numele de Brook,
Să-l mai descos. El vine, n-aveți grijă.

DOAMNA PAGE: De asta nu mi-e teamă! Hai, plecați,
Costume și dichisuri să-mi aflați.

EVANS: Haiteți să ne punem pe treabă! Astea-s plăceri minunate și farse foarte cinstite, mă rog.

(Page, Evans și Ford ies.)

DOAMNA PAGE: Mergi, doamnă Ford! Trimite iar, degrabă,
La Falstaff, să vedem ce va mai spune.

(Doamna Ford iese.)

Acum, la doctor; pentru el mi-i voia;
Lui Nan bărbat doar dînsul vreau să-i fie;
Cu tot pămîntul lui, un bou e Slender.
Iar soțul meu pe el l-a pus la suflet.
Și doctoru-i cu bani și-apoi la Curte
Are prieteni mulți; doar lui aș vrea
S-o dau, ori nimănui, pe fiica mea.

(Iese.)

SCENA 5

O cameră în „Hanul Jartierei".

HANGIUL: Ce poftești, bădărane? Ce poftești, obraz de toval? Vorbește, pronunță-te, declară! Scurt, concis, repede, fulger!

SIMPLE: Zău, domnule, veneam să vorbesc cu sir John Falstaff din partea lui jupîn Slender.

HANGIUL: Uite, colo e odaia dînsului, casa dînsului, castelul dînsului[81], patul lui statornic și patul lui pe roate[82]; de jur împrejur are zugrăvită parabola fiului risipitor[83], proaspătă și nouă. Du-te; bate la ușă, și strigă. Are să-ți cuvînteze ca un antropofogian; bate la ușă, zic!

SIMPLE: O femeie bătrînă, o femeie grasă a intrat în odaia dumnealui, să aștept pînă va coborî. De fapt, de dînsa am venit să vorbesc.

HANGIUL: Cum? O femeie grasă? Cavalerul ar putea fi prădat! Ia să-l strig eu. Hei, vajnicule cavaler, vajnicule sir John, chiuie una militărește din toate băierile bojocilor. Ești acolo? Te întreabă hangiul, prietenul tău de beție.

FALSTAFF: Aici sînt, hangiule. Ce s-a-ntîmplat?

HANGIUL: Se află aici un tătar din Boemia[84], care o așteaptă pe femeia ta grasă. Las-o să coboare, vajnicule cavaler, las-o să coboare. Odăile mele găzduiesc oameni cu obraz. Rușine pentru tainele pe care le înnozi și le deznozi, rușine!

(Intră Falstaff.)

FALSTAFF: A fost la mine chiar acum, hangiule dragă, o femeie bătrînă și grasă, dar a plecat.

SIMPLE: Rogu-vă, sir, nu era cumva cărturăreasa din Brentford?

FALSTAFF: Așa-i cum zici, coajă căscată de scoică, dînsa a fost; dar ce vrei cu ea?

SIMPLE: Stăpînul meu, jupîn Slender, văzînd-o că trece pe stradă m-a trimis s-o întreb, sir, dacă unul Nym care i-a șterpelit un lanț mai are sau nu mai are lanțul asupra lui.

FALSTAFF: Am vorbit cu bătrîna despre asta.

SIMPLE: Și ea ce spune vă rog, sir?

FALSTAFF: Pe cuvînt, ea spune că insul care i-a șterpelit domnului Slender lanțul, tot ăla i l-a și ciordit.

SIMPLE: Aș fi vrut să fi putut vorbi chiar eu cu femeia. Mai aveam să-i spun și alte lucruri din partea lui.

FALSTAFF: Ce lucruri? Să auzim!

HANGIUL: Așa-i, spune-le, repede!

SIMPLE: Nu am voie să le țin secret, sir.

HANGIUL: Ține-le secret, ori crapă!

SIMPLE: Ei bine, sir, nu erau decît niște lucruri în legătură cu domnișoara Anne Page, ca stăpînul meu să știe dacă i-a fost ursit s-o capete, au ba.

FALSTAFF: I-a fost, i-a fost ursită.

SIMPLE: Ce anume, sir?
FALSTAFF: S-o capete au ba... Du-te; spune-i că bătrîna aşa mi-a ghicit.
SIMPLE: Pot să îndrăznesc să-i spun aşa, sir?
FALSTAFF: Da, sir. Cine ar fi în stare să îndrăznească mai mult?
SIMPLE: Mulţumesc luminăţiei voastre. Cu veştile astea am să-i fac stăpînului meu o bucurie ce nu s-a văzut.

(Iese.)

HANGIUL: Eşti un înţelept în toată legea, un înţelept al înţelepţilor, sir John! Dar ce, a fost la dumneata o cărturărească?
FALSTAFF: Da, a fost una, hangiule dragă. Una care mi-a deschis capul cum nu mi l-a deschis nici un învăţat de pe lume. Şi unde mai pui că nici nu m-a costat nimic, ba, dimpotrivă, am mai şi încasat pentru învăţătura primită.

(Intră Bardolph.)

BARDOLPH: S-a zis, Dumnezeule, stăpîne! Pungăşie, curată pungăşie!
HANGIUL: Unde-mi sînt caii? Spune-mi veşti bune despre ei, derbedeule!
BARDOLPH: Au luat-o la fugă cu pungaşii. Pentru că îndată ce am trecut de Eton, m-au aruncat de pe calul pe care mergeam în spatele unuia din ei, drept în mocirla unei mlaştini. Şi, dînd pinteni cailor, duşi au fost, ca trei diavoli germani, ca trei doctori Faustus[85] adunaţi la un loc.
HANGIUL: S-au dus doar să iasă întru întîmpinarea ducelui[86], nătărăule! Nu-mi spune că au fugit. Nemţii sînt oameni cinstiţi!

(Intră sir Hugh Evans.)

EVANS: Unde-i hangiul nostru?
HANGIUL: Care-i pricina, sir?
EVANS: Pagă de seamă la clientela tumitale; un prieten al meu venit la oraş mi-a povestit că trei nemţi pui de lele au pungăşit pe toţi hangiii de la Reading, de la Maidenhead, de la Colebrook[87], suflîndu-le caii şi părăluţele. Îţi spun ca prieten; vezi, tumneata eşti un om cu cap, plin te duh şi te năstrăfănii şi nu se cade să fii tus cu preşul, mă rog. Adio!

(Iese.)
(Intră doctorul Caius.)

CAIUS: Unde iest hangiiùll de „Jarretière“?
HANGIUL: Aici, domnule doctor, muncit de nehotărîre şi ros de îndoieli.

CAIUS: Nu pot să spun ce ieste acest', dar la mine fost spus că faci mare preparassion pentru un ducele de Jermany. Ma paroll, la Curteà n-am uzit de sosirea nici unui duce. Ți-o spun ca un prietenul! Adieu!

(Iese.)

HANGIUL: Tînguiește-te în gura mare, dobitocule ce ești, haide! Dă-mi o mînă de ajutor, cavalere! Sînt pierdut! Zboară, fugi, țipă ca din gură de șarpe, dobitocule! Sînt pierdut!

(Ies Hangiul și Bardolph.)

FALSTAFF: Vreau ca lumea toată să fie băgată-n cofă cum am fost băgat și eu, ba încă și snopit în bătăi pe deasupra. Dacă ar ajunge la urechile Curții povestea cu schimbarea mea la față, și dac-ar ști cum mi-a fost botezată și miruită schimbarea la față, mi-ar topi grăsimea picătură cu picătură și ar unge cu mine ciubotele pescarilor. Sînt încredințat că m-ar șfichiui cu ironia lor fină pînă aș ajunge mai zbîrcit decît o pară uscată. Nimic nu mi-a mai mers din ziua cînd am trișat la cărți. Pe cinstea mea, dacă m-ar ține răsuflarea cît să-mi rostesc rugăciunile, poate că m-aș căi. *(Intră doamna Quickly.)* Ei, dincotro vii?

DOAMNA QUICKLY: Din amîndouă părțile, bineînțeles!

FALSTAFF: S-o ia Dracul pe una din părți și Mama Dracului pe ailaltă, ca să fie bine căpătuite amîndouă. Din pricina lor am tras mai mult decît poate îndura nemernica nestatornicie a sufletului omenesc.

DOAMNA QUICKLY: Ele n-au tras oare? Ba încă cum; în specialitate una din ele, doamna Ford, inimă de aur, a fost bătută, sărăcuța, de arată vînătă ca pruna.

FALSTAFF: Ce-mi spui mie de vînăt ca pruna? Eu am fost bătucit și împestrițat cu toate culorile curcubeului. Și era cît p-aci să fiu poprit în locul vrăjitoarei din Brentford. Numai iscusita dibăcie a minții mele de-a imita gesturile unei femei bătrîne m-a mîntuit, altfel paznicul legii mă punea în fiare în locul vrăjitoarei, ca pe orice om de nimic.

DOAMNA QUICKLY: Sir, lasă-mă să-ți vorbesc în odaia dumitale. Vei afla cum stau lucrurile, și, te încredințez, spre mulțumirea dumitale. Aci e o scrisoare care te va lămuri oarecum. Inimioarele mele, cîtă bătaie de cap ca să vă pot potrivi ploile pentru o întîlnire! E limpede că unul dintre voi a păcătuit în fața lui Dumnezeu că vă paște atîta nenoroc în dragoste.

FALSTAFF: Haide sus în odaia mea!

(Ies.)

SCENA 6

Altă cameră în „Hanul Jartierei".
Intră Fenton și Hangiul.

HANGIUL: Domnule Fenton, nu-mi mai spune nimic. Mi-e inima împovărată de amărăciune. Am să le dau dracului pe toate!

FENTON:
M-ascultă totuși. În ce fac, ajută-mi,
Sînt gentilom și îți voi da răsplată
De două ori mai mult decît pierdut-ai:
O sută livre aur!

HANGIUL: Te voi asculta, domnule Fenton, și în orice caz îți voi păstra taina.

FENTON:
Din cînd în cînd ți-am spus cîte ceva
De dragostea ce-o port frumoasei Anne;
Cu-același foc mi-a dat răspuns și dînsa
(Cît poate hotărî al ei cuvînt).
Acum, din partea ei primii scrisoare,
Din care te va minuna ce afli;
Cu planul meu urzirea ei se țese
Că în vileag nu-i chip să poți da una
Făr' cealaltă. Burduhănosul Falstaff,
În ce-i urzit, un rol de seamă are;
M-ascultă, drag hangiule, răbdare,
Să-ți povestesc pe larg întreaga farsă:
La noapte-ntre cîntat și-ntîiul ceas,
Sub crengile stejarului lui Herne,
Nan, dulcea mea, în fruntea zînelor
Va apărea. De ce? Stă scris aici.
În timp ce se petrec și alte farse,
Ei tatăl poruncitu-i-a să plece
Furiș cu Slender, și cu el la Eton
Să se cunune. Dînsa s-a-nvoit.
Și-acuma, sir,
Potrivnică acestui plan e mama
Ce-și vrea de ginere pe doctor Caius,
La fel cu dînsu-a chibzuit s-o fure.
Și cînd ceilalți cu gîndu-s la petreceri,
La popa să dea fuga să le facă
A cununiei slujbă; ea, pe față,
Aprobă planul mamei, împăcată
Cu doctor Caius; dar să vezi urmarea:
În alb a hotărît s-o-mbrace tatăl

Și în această-nfățișare, Slender,
La timpul potrivit luîndu-i brațul,
O va-ndemna să plece; mama altfel
A ticluit ca doctorul s-o afle
(Cînd toți vor fi cu măști, schimbați de haine),
Gătind-o-ntr-o bogată rochie verde,
În fluturări de sclipitoare panglici;
Și doctorul, la ceasul potrivit,
Va face doar un semn, luîndu-i mîna,
Iar fata e-nvoită să-l urmeze.

HANGIUL: Pe cine are de gînd să păcălească, pe taică-su, sau pe maică-sa?

FENTON:
Pe amîndoi, fugind în fapt cu mine;
În dumneata mă bizui ca vicarul
S-aștepte în altar la miezul nopții
Și, legiuind căsătoria noastră,
C-o slujbă să unească două inimi.

HANGIUL:
Așa cum spui îți împlinește planul,
Eu plec să-i dau vicarului de știre;
S-aduci mireasa, popă am eu grijă!

FENTON:
Îndatorat ți-oi fi o viață-ntreagă,
Lăsînd răsplata ce ți-o dau chiar astăzi.

(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1

O cameră la „Hanul Jartierei". Intră Falstaff și doamna Quickly.

FALSTAFF: Te rog, nu mai trăncăni. Du-te! Am să mă țin de cuvînt. Asta-i a treia oară. Nădăjduiesc că numărul fără soț, are să-mi poarte noroc. Hai, du-te! Se zice că numerele fără soț au farmece[88], fie că e vorba de naștere, de noroc sau de moarte. Du-te!

DOAMNA QUICKLY: Vă găsesc cu un lanț. Și îl fac pe dracu-n șapte să vă aduc o pereche de coarne.

FALSTAFF: Du-te, îți spun; vremea tace și trece. Ține capul sus și calcă pe vîrfuri! *(Iese doamna Quickly. Intră Ford.)* Ei, ce mai veste-poveste, domnule Brook? Dragă domnule Brook, în noaptea asta sau niciodată vei ști cum stau lucrurile. Fii în parc pe la miezul nopții, la stejarul lui Herne, și vei vedea minuni.

FORD: Nu te-ai dus ieri la dînsa, cum mi-ai spus că aveați înțelesul?

FALSTAFF: M-am dus, domnule Brook, așa cum mă vezi, un biet moșneag, dar m-am întors de la dînsa, domnule Brook, cu înfățișarea unei biete babe. Derbedeul ăla de Ford, soțul ei, e chinuit de cel mai buiac și mai viclean diavol al geloziei, care a stăpînit vreodată fiara turbării. Trebuie să-ți spun, mi-a tras o mamă de bătaie așa cum mă aflam în chip de femeie, pentru că sub înfățișarea de bărbat, domnule Brook, nici de Goliat c-un sul de la război în mînă și nu mi-e frică. Apoi mai știu că viața-i o suveică și sînt grăbit. Vino cu mine și am să-ți povestesc tot, domnule Brook. De pe vremea cînd jumuleam gîștele, de pe cînd trăgeam la fit și învîrteam titirezul, n-am mai știut ce înseamnă să fii bătut cum am fost acuma. Am să-ți spun multe lucruri ciudate despre ticălosul ăsta de Ford, pe care am să mă răzbun la noapte, iar pe nevastă-sa am să ți-o dau

plocon în brațe. Vino după mine! Se pun la cale lucruri ciudate, domnule Brook. Vino după mine!

(Ies.)

SCENA 2

Parcul din Windsor.
Intră Page, Shallow și Slender.

PAGE: Hai, hai! Ne vom tupila colo, în șanțul castelului, pînă ce vom vedea luminițele zînelor noastre. Adu-ți bine aminte de fiica mea, fiule Slender.

SLENDER: Da, pe cinstea mea, m-am înțeles cu ea și am luat o parolă ca să ne recunoaștem unul pe altul. Mă apropii de ea, care e îmbrăcată în alb, și strig: „iaca-na"; ea spune: „chiar așa". Și cu asta ne-am înțeles.

SHALLOW: E foarte bine. Dar nu văd ce e nevoie de „iaca-na" și de „chiar așa"? Dacă știi că-i în alb, ai s-o recunoști. A bătut ora zece.

PAGE: Noaptea e întunecoasă. Luminile și spiridușii vor face un efect grozav. Cerul să ne ajute pentru reușita planului nostru! Nimeni nu se gîndește să facă rău decît Dracul, și pe el îl vom cunoaște după coarne. Haideți, să mergem. Urmați-mă!

(Ies.)

SCENA 3

Stradă din Windsor, care duce spre parc.
Intră doamna Page, doamna Ford și doctor Caius.

DOAMNA PAGE: Domnule doctor, fata mea e în verde. Cînd vezi că e momentul, ia-o de mînă, du-te cu ea la altar și isprăvește treaba cît mai degrabă. Du-te înainte, în parc, noi două trebuie să intrăm împreună.

CAIUS: Oui, mesdames! Eu am să știi ce am de făcut. Adieu!

DOAMNA PAGE: Cu bine, sir. *(Caius iese.)* Bărbatul meu nu se va veseli atîta de păcăleala trasă lui Falstaff cît se va mînia văzîndu-și fata măritată cu doctorul. Ei lasă, mai bine un pui de ceartă acum decît o jale fără sfîrșit pe viața toată.

DOAMNA FORD: Dar unde-o fi Nan cu ceata ei de zîne și Hugh, diavolul din Țara Galilor?

DOAMNA PAGE: Stau pitiți cu toții într-un șanț, aproape de stejarul lui Herne, cu luminile acoperite și, chiar în momentul cînd noi ne vom întîlni cu Falstaff, le vor face să strălucească deodată în întuneric.

DOAMNA FORD: Asta are să-l sperie, nu glumă.

DOAMNA PAGE: Dacă nu se sperie, rîdem de el; dacă se sperie, rîdem și mai și.

DOAMNA FORD: Îl păcălim noi bine.

DOAMNA PAGE: De-nșeli stricați, destrăbălați ca el,
Nu te socoate nimeni un mișel.

DOAMNA FORD: Se apropie ceasul. La stejar, să mergem la stejar!

(Ies.)

SCENA 4

Parcul din Windsor.
Intră sir Hugh Evans, deghizat în satir, cu Anne Page și altele costumate în zîne.

EVANS: U-șu-rel, u-șu-rel, sînelor! Fiți întrăsnețe, fă rog. Urmați-mă în șanț. Și, cînd fă dau de veste, faceți cum v-am spus. Haiteți, haiteți! U-șu-rel, u-șu-rel!

(Ies.)

SCENA 5

În altă parte a parcului.
Intră Falstaff deghizat în Herne.

FALSTAFF: Orologiul din Windsor a bătut miezul nopții. Clipa se apropie. Și acum, voi, zei ai sîngelui înfierbîntat, fiți cu mine! Adu-ți aminte, Jupiter, că te-ai preschimbat în taur pentru a ta iubită Europa.[89] Dragostea ți-a poruncit să porți coarne. O, putere nețărmurită a dragostei, care faci din animal om și din om animal! Apoi, tot tu, slăvite Jupiter, de dragul Ledei[90], te-ai făcut lebădă. O, dragoste atotputernică! Cît de aproape a fost zeul de înfățișarea unui gînsac! Cel dintîi păcat l-ai fost făptuit în chip de animal. O, Jupiter, un păcat animalic, apoi alt păcat sub arătarea unei galițe. Gîndește-te la asta, Jupiter, un păcat grețos. Dacă zeii că-s zei, sînt în asemenea călduri, ce pot face bieții oameni? Cît despre mine, mă aflu aici în chipul unui cerb de Windsor, cel mai gras cerb din toată

pădurea. O, Jupiter, răcorește-mi sorocul împreunării, că de nu, mi-ar putea face cineva vreo mustrare cînd voi pișa lumea toată cu slănina din mine? Tu ești, căprioara mea?

(Intră doamna Ford și doamna Page.)

DOAMNA FORD: Sir John, ești aici? Cerbul meu iubit?! Malacul meu drag?!

FALSTAFF: Căprioara mea cu codiță neagră! Dea cerul să plouă cu barabule[91], să tune cu cîntece deocheate, să cadă grindină și să ningă cu hapuri și prafuri de iureș!... Să vină asupră-ne o furtună de porniri pătimașe! Între astea toate îmi caut eu adăpostul. *(O îmbrățișează.)*

DOAMNA FORD: Doamna Page a venit și ea cu mine, iubitule.

FALSTAFF: Împărțiți-mă între voi, ca pe un cerb ce mă aflu, pentru mine păstrez coastele, umerii i se cuvin paznicului pădurii, iar coarnele rămîn moștenire bărbaților voștri. Nu semăn a pădurar, hm? Nu vorbesc eu oare ca Herne vînătorul? Ei bine, de data asta Cupidon e băiat de treabă. Mă despăgubește din plin. Pe cît de adevărat este că sînt un duh, fiți binevenite, dragele mele!

(Se aud zgomote.)

DOAMNA PAGE: Doamne, ce-i cu lărmuiala asta?

DOAMNA FORD: Cerul să ne ierte păcatele!

FALSTAFF: Ce poate fi?

DOAMNA FORD și DOAMNA PAGE: Să fugim, să fugim!

(Fug amîndouă.)

FALSTAFF: Se vede că Dracul nu vrea să mă lase de tot răului, de teamă ca oloiul ce-ar curge din mine să nu dea foc iadului. Altfel nu mi-ar încurca atîta ițele.

(Intră sir Hugh Evans în chip de satir; Pistol în spiriduș, doamna Quickly, Anne Page și alții în chip de zîne cu cununi de luminări pe cap.)

DOAMNA QUICKLY: Voi, zîne, sure, negre, verzi și albe,
Sub clar de lună puneți nopții salbe;
Orfane ființe fără de noroc,
Aflați-vă în taina nopții loc!
Tu, crainic spiriduș, le fă să tacă!

PISTOL: Zîne,-ascultați, tăcere să se facă!
Prin hornuri, greiere, te du, străbate
În vetrele cu foc, nemăturate,
Și leneșele slugi să le ciupești,

Cît afinele să le-nvinețești;
Crăiasa noastră gata-i s-osîndească
Gunoaiele și lenea femeiască.

FALSTAFF: Sînt zîne! De vorbești îți sapi mormînt.
Țin ochii-nchiși și fața la pămînt!

(Se culcă cu fața la pămînt.)

EVANS: Tu, Bede, mergi, și unde afli-o fată
Spunîndu-și seara rugăciunea toată,
Să-i farmeci visul nopticica-ntreagă-n
Tihnitul somn al pruncului tin leagăn;
Pe somnoroșii care fac păcate
Ciupește-i de picioare, mîini și spate.

DOAMNA QUICKLY: De zor, de zor,
Dați, zîne, iama-n curtea din Windsor;
Gnomi, prin odăile-i sfințite fie
Sorți bune semănate pe vecie,
Cinstită de stăpîn rămînă casa
Și vrednic el de cinstea ei, aleasa;
Balsam pe-a' ordinului jețuri, toate,
Lăsați din flori și ierburi miresmate;
Drepte-nvestiri în rang de coifuri, mante,
Să-și poarte mirul sub blazoane-nalte.
Iar voi, a' pajiștilor zîne, lanț,
O jartieră desenați în danț.
Ca urma ei prin vremi să nu se piardă,
Mai verde rămînînd ca orice iarbă.
Și *Honi soit qui mal y pense* să scrie
Cu tufe de smaragd și flori o mie:
Safire, perle, cusături bogate
În cataramele crăiești legate
Pe cîmp de flori cu litere brodate.
Plecați, vă risipiți, dar, la cea oră
Să nu-mi uitați obișnuita horă
La gîrnița lui Herne vînător!

EVANS: De mîini luați-vă, hai, tați-i zor,
Lămpi, touăzeci de licurici, ne-arate
Cum să jucăm sub crengile plecate.
Dar stai, parcă miroase-a muritor!

FALSTAFF: Doamne, apără-mă de acest spiriduș din Țara Galilor, că e-n stare să mă prefacă-n brînză!

PISTOL: Un vierme-ai fost uitat, de la născare!

DOAMNA QUICKLY: Prin foc să-i trecem mîna de-ncercare
La aste flăcărui de lumînare;
De-i cast, curat la cuget, nu tresare,
De-i păcătos, nu-mi va păsa că-l doare.

PISTOL: Hai să-ncercăm!

EVANS: Ia foc un lemn ca el?

FALSTAFF: Au, au, au!

DOAMNA QUICKLY:
Stricat, stricat, cu pofte de mișel!
Horindu-i cu-a disprețului cîntare,
Ciupiți-l, zîne, fără de-ndurare.

Cîntec
(Cîntat de corul zînelor)

Hîș de-aici, că ești pătat,
Hîș de-aici, că ești stricat!
Pofte rele ți-au cuprins
Focul sîngelui aprins;
Fugi cu-al patimilor foc,
Gîndul mută-ți-l din loc.

Pîn' ce luna va păli
Și lumina s-a sfîrși,
Împrejuru-i ne-nvîrtim,
Să-l pîrlim și să-l ciupim.

(În vreme ce cîntă, zînele îl ciupesc pe Falstaff. Doctorul Caius vine dintr-o parte și răpește un băiat costumat în rochie verde de zînă; Slender, venind de cealaltă parte, fură un băiat în alb; Fenton își face apariția și o ia pe Anne Page. În dosul scenei se aud strigăte și larmă ca la vînătoare. Falstaff își arată capul de cerb și se ridică.)

(Intră Page, Ford, doamna Page și doamna Ford.)

PAGE: Stai, nu fugi! Acum te-avem în palmă!
Zadarnic faci pe Herne vînătorul!

DOAMNA PAGE: Hai, să nu ducem prea departe gluma!
Îți plac, sir John, nevestele din Windsor?
Tu, soțul meu, privește-aceste coarne,
Așa-i că în pădure stau mai bine
Decît ar sta-n oraș la tine-acasă?

FORD: Ei, spune-mi, cavalere, cine poartă coarnele? Domnule Brook, află că Falstaff e un ticălos, un ticălos de încornorat.

Uite, astea sînt coarnele lui, domnule Brook! Şi să ştii, domnule Brook, pe ce-a stăpînit Ford el n-a putut pune mîna, afară doar de coşul cu rufele murdare, de bățul care i-a muiat spinarea şi de cele douăzeci de livre bani gheață care trebuie înapoiați domnului Brook şi pentru care i s-a pus poprealǎ pe cai, domnule Brook!

DOAMNA FORD: Sir John, n-am avut noroc să ne iubim. N-a fost chip să fim împreună vreodată. Să nu mai vorbim de dragoste, dar doresc să rămîi pentru totdeauna cerbul meu drăgălaş.

FALSTAFF: Acum încep să mă dumiresc că v-ați bătut joc de mine ca de-un măgar ce sînt.

FORD: Întocmai şi în aceeaşi măsură şi bou. Pentru amîndouă avem dovezi la mînă.

FALSTAFF: Prin urmare făpturile astea nu sînt zîne. Mi s-a năzărit mie de trei-patru ori că s-ar putea să nu fie. Şi totuşi păcătoşenia din mine, ameţirea pe loc a minţilor mele m-au orbit făcîndu-mă să cred că ar fi zîne, acolo unde bunul-simţ spunea că nu-i decît farsă grosolană. Iată cum ajung un maimuţoi cînd te dedai la rele.

EVANS: Sir John, slujeşte-i lui Tumnezeu, leapădă torinţele necurate, şi atunci sînele n-au să te mai ciupească.

FORD: Că bine zici, spiriduşule Hugh!

EVANS: Şi tumneata leapădă-te, te rog, de gelozie.

FORD: N-am să-mi mai tem nevasta pînă în ziua cînd vei fi-n stare să-i faci curte într-o engleză ca lumea.

FALSTAFF: Oare mi-am uitat eu creierul la soare, de s-a uscat că nu mi-a mai rămas nici atîta minte ca să-mi dau seama de o păcăleală grosolană ca asta? Am ajuns în aşa hal să fiu încălecat de un ţap[92] din Ţara Galilor? Atunci sînt un nebun cu tichie de dimie? Ar mai lipsi doar să mă înăbuş cu o bucată de brînză prăjită.

EVANS: Prînza nu face casă bună cu hozînza. Burta tumitale e numai hosînză.

FALSTAFF: „Prînză şi hosînză!" În ce hal am ajuns, să fiu de batjocura unuia care face harcea-parcea biata noastră limbă engleză! O ispravă ca asta ajunge pentru a înţărca desfrîul şi săritul gardurilor noaptea pe întregul regat.

DOAMNA PAGE: Bine, sir John, cum ai putut să crezi aşa ceva? Chiar de-am fi izgonit virtutea cu sila din inimile noastre dăruindu-ne cu totul iadului şi nici atunci Diavolul n-ar fi izbutit să ne scoată din minți cu făptura dumitale.

FORD: Ce mai făptură! Un caltaboş făcut din ce-a rămas în blide? Un sac de cîlţi?

DOAMNA PAGE: Un burdubănos înfoiat?

PAGE: Îmbătrînit, răcit, veștejit, și cu o burtă nesuferită?

FORD: Unul care la defăimat e mai meșter decît Dracul?

PAGE: Și mai sărac decît Iov?

FORD: Și mai stricat ca nevasta lui Iov?

EVANS: Slujind poftelor necurate și tavernelor și finului de Canare și finului și hidromelului și pețivăniei și sudălmilor și încăierărilor și trăncănelilor și sporovăielilor!

FALSTAFF: Ei bine, am ajuns cal de bătaie pentru batjocura voastră. Mi-ați luat piuitul. Mă dau bătut. Nu-s în stare să-i răspund nici acestei cîrpe din Țara Galilor. M-am cufundat în adîncurile prostiei. Faceți cu mine ce vreți.

FORD: Pe cinstea mea, sir, te vom duce la Windsor la un oarecare Brook pe care l-ai pungășit de parale și pentru care trebuia să faci pe codoșul. Pe lîngă tot ce-ai tras pîn-acuma, întoarcerea acelor bani socot că are să-ți fie durerea cea mai usturătoare.

PAGE: Ei lasă, fii vesel, cavalere! Ai să guști astă-seară, acasă la mine, o băutură de zile mari. Și vei rîde de nevastă-mea așa cum rîde ea acum de dumneata. Spune-i că domnul Slender s-a căsătorit cu fiică-sa!

DOAMNA PAGE *(aparte)*: Doctorii pun la îndoială una ca asta. Dacă Anne Page e una și aceeași persoană cu fiica mea, atunci chiar în clipa de față dînsa-i nevasta doctorului Caius!

(Intră Slender.)

SLENDER: Ehei, ehehei, tătică Page!

PAGE: Fiule, cum stai, fiule? Ai isprăvit?

SLENDER: Isprăvit! Cei mai mari oameni din Gloucester au să afle despre treaba asta. Mai bine de m-aș bălăngăni în ștreang, nu alta!

PAGE: Despre ce să afle, fiule?

SLENDER: M-am dus la Eton să mă cunun cu domnișoara Anne Page, și cînd colo, în locul ei am dat de un nătîng de lungan, de-un mălai-mare. De n-am fi fost în biserică, l-aș fi rupt în bătăi. Să nu mă mișc de-aici de nu eram în stare să jur că e Anne Page, dar cînd colo era băiatul poștașului.

PAGE: Pe viața mea, păi atunci te-ai înșelat!

SLENDER: Ce mai, nu-i nevoie să mi-o mai spui! Te cred că m-am înșelat dacă am luat un băiat drept fată. De ne-am fi căsătorit împreună, cu toate că era îmbrăcat în haine de femeie, tot n-aș fi vrut să mă culc cu el.

PAGE: Ei bine, de vină nu-i decît propria dumitale neghiobie. Nu ți-am spus, omul lui Dumnezeu, că trebuia s-o recunoști pe fiică-mea după îmbrăcăminte?

SLENDER: M-am dus la aia îmbrăcată în alb și-am strigat: „iaca-na"! și ea mi-a răspuns „chiar așa", întocmai cum ne înțelesesem cu Anne. Și totuși n-a fost Anne ci băiatul factorului poștal.

DOAMNA PAGE: Dragă George, nu te supăra. Eu îi știam gîndurile și am îmbrăcat-o pe fata mea în verde. Acum trebuie să fie la preot cu doctorul, poate s-au și căsătorit.

(Intră doctorul Caius.)

CAIUS: Unde iest madame Page? Ma parroll, a făcut la mine un pacaliturr, m-am surat cu un garcon, cu un boy, cu un paysan. Un țarran, ma parroll, un băiat. Nu este Anne Page, ma parroll, făcut la mine pacaliturr.

DOAMNA PAGE: Dar cum? N-ai luat-o pe cea îmbrăcată în verde?

CAIUS: Sigùrr, pe lege al meu, și fost un băiat. Ma foi, am să întorc pe dos tot Windsor!

(Iese.)

FORD: Ciudat îmi pare! Dar la urma urmei,
Pe-adevărata Anne cine-o fi luat-o?

PAGE: Am rele presimțiri. Iată-l pe Fenton!

(Intră Anne Page împreună cu Fenton.)

Ei, ce s-a întîmplat, domnule Fenton?

ANNE: Iertare, tată bun! Iertare, mamă!

PAGE: De ce n-ai mers cu Slender, domnișoară?

DOAMNA PAGE: De ce n-ai mers cu doctorul, fetițo?

FENTON: N-o speriați! Vă spun eu adevărul:
Ați plănuit s-o măritați cu sila
Cu oameni care pentru ea streini sînt,
Dar noi de mult ne-am logodit în taină
Și nime-n lume nu ne mai desparte.
De-o socotiți păcat, e sfînt păcatul;
Căci fapta ei n-a fost înșelăciune,
Neascultare sau necuviință
Cînd fata s-a zbătut voind să scape
De blestemate,-ntunecate zile,
Aduse-n dar de-un măritiș cu sila.

FORD: De ce-ați rămas ca stanele de piatră?
Altă scăpare nu-i! Așa vru cerul!
În dragoste norocu-i avuție,
Cu bani pămînturi cumperi, nu soție.

FALSTAFF: Nu mai pot de bucurie că, deşi m-aţi luat la ţintă pe mine, săgeata s-a întors şi a izbit în voi!

PAGE: Scăpare? Ce scăpare? Dragă Fenton,
În fericire să trăieşti şi-n pace!
Încuviinţezi ce nu mai poţi desface!

FALSTAFF: Cînd dai noaptea drumul la cîini[93], sînt fugăriţi tot felul de cerbi!

DOAMNA PAGE: Ei bine, uit ce-a fost! Domnule Fenton,
Cerul să-ţi dea lung şir de zile bune!
Iubite soţ, să ne-ndreptăm spre casă
Şi lîngă foc să rîdem de-aste şotii
Noi toţi şi cu sir John.

FORD: Aşa-i, sir John,
Ce mi-ai promis se-ntîmplă-n noaptea asta:
Pe Ford cu Brook îl va-nşela nevasta!

(Ies.)

NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR
Comentarii

Nemenţionată de Francis Meres în *Palladis Tamia* (1598), piesa a fost, după toate probabilităţile, compusă în 1598—1599 (de fapt, părerile specialiştilor diferă considerabil: unii susţin că ar fi precedat cele două părţi ale „cronicii" *Henric al IV-lea*, alţii că se intercalează între ele sau între *Henric al IV-lea* şi *Henric al V-lea* sau că i-a urmat acesteia). Textul „satisfăcător" al ediţiei in-folio din 1623, unde *Nevestele vesele din Windsor* e inclusă ca a treia comedie, este de două ori mai lung decît textele „proaste" ale celor două ediţii in-cvarto (1602, 1619).

În ediţia in-cvarto din 1602 se afirmă că piesa a fost reprezentată „de mai multe ori... atît în faţa Maiestăţii Sale cît şi în altă parte"; iar potrivit unor tradiţii orale, ar fi fost scrisă la cererea reginei. Astfel, John Dennis, autor al unei adaptări nereuşite, *The Comical Gallant* (Îndrăgostitul comic, 1702), arăta în prefaţa cărţii sale:

„Că această comedie nu era de dispreţuit am putut bănui pentru mai multe motive. În primul rînd ştiam prea bine că i-a plăcut uneia dintre cele mai mari regine din cîte s-au aflat vreodată pe pămînt, mare nu numai pentru înţelepciunea de care a dat dovadă în arta guvernării, ci şi pentru cunoaşterea literaturii culte, precum şi pentru gusturile sale fine în arta dramatică, lucru de care putem fi încredinţaţi devreme ce îi preţuia atît de mult pe antici. Această comedie a fost scrisă din porunca şi sub îndrumarea ei, dînsa fiind atît de nerăbdătoare s-o vadă jucată încît a cerut să fie gata în două săptămîni. Iar tradiţia ne spune că mai tîrziu, la reprezentaţie, a fost foarte mulţumită".

Totodată, în ediţia sa din 1709 a operei lui Shakespeare Nicholas Rowe scria:

„Într-atîta îi plăcea [*reginei*] neasemuitul personaj *Falstaff* din cele două părţi ale piesei *Henric al IV-lea*, încît i-a poruncit [*lui Shakespeare*] să-l mai înfăţişeze într-o piesă, şi anume ca îndrăgostit. Acesta se spune că este, motivul pentru care [*Shakespeare*] a scris *Nevestele vesele din Wind-*

sor. Piesa însăşi este o admirabilă dovadă a modului în care [*regina*] a fost ascultată".

Ideea că Shakespeare a compus piesa la ordinul reginei (după unii comentatori şi la îndemnul întregii curţi), deci nu din proprie iniţiativă artistică şi că dramaturgului i s-a limitat timpul de creaţie la numai două săptămîni este oarecum sprijinită şi de evidenţa internă. Textul pare scris în grabă (e drept, aşa susţin numai unii comentatori), proza ocupă 11/12 din spaţiu (observaţia insinuează că proza este un exerciţiu mai uşor decît poezia), Falstaff, aşa cum dorea regina, este „îndrăgostit", însă numai „pro forma":

„Shakespeare ştia — ceea ce, dacă povestea e adevărată, regina se pare că nu a ştiut — că manifestînd măcar şi o formă oarecare de pasiune şi tandreţe, Falstaff şi-ar fi destrămat probabil într-atîta egoismul şi plăcerile lenevoase încît din croiala lui de altădată nu ar fi rămas mai nimic. Falstaff nu putea să iubească decît încetînd de a mai fi Falstaff. El putea doar să simuleze iubirea iar declaraţiile sale puteau fi dictate nu de speranţa desfătării ci a banilor".[1]

„Falstaff era în stare să inspire afecţiune şi se putea distra cu Doll Tearsheet şi altele..., dar pentru el dragostea, în orice accepţiune proprie a cuvîntului nu era decît «aer», ca şi onoarea. Era tot atît de puţin doritor şi capabil de a fi Romeo ca şi de a fi Hotspur."[2]

Un alt element inedit privind geneza piesei este refuzul lui Shakespeare de a recurge la importante surse literare de inspiraţie. Genul folosit o aşează în rîndul comediilor „uşoare" (light comedies) — nu în acela al comediilor „senine" (serene comedies) cu care ne-a deprins dramaturgul pînă acum şi pe care le va relua curînd (comedii în parte tragice deşi, evident, încheiate fericit) —, al farselor, al interludiilor şi chiar al pastoralelor, care îi ofereau, toate, un precedent bine înpămîntenit în tradiţia dramatică engleză. Dar cele cîteva parţiale surse probabile, cum sînt o novella de Straparole şi o alta de Giovanni Florentino (ambele în culegerea „13 nopţi petrecute vesel", 1550—1553), nu se implică nici în măsura nici de maniera izvoarelor semnificative ale altor piese — Holinshed pentru piesele istorice, sau Plaut pentru *Comedia erorilor*, sau George Gascoigne pentru *Îmblînzirea îndărătnicei*.

Dacă, lăsînd de o parte intriga comediei, luăm în considerare peisajul în care se desfăşoară aceasta, climatul social, moral şi intelectual, personajele, respectiv lumea şi viaţa care au fost puse în scenă, recunoaştem în fiecare din cele cinci acte adevărata sursă de inspiraţie: lumea şi viaţa

[1] Dr Samuel Johnson, în prefaţa la *Edition of Shakespeare*, 1765.
[2] John Ridley, *Shakespeare's Plays*, Dent, London, 1937, p. 108.

unei părţi însemnate a societăţii engleze din perioada elisabetană (nu face excepţie nici „fantasticul" din actul al V-lea, întrucît actorii din această piesă-în-piesă sînt oameni şi spectatorii au fost preveniţi în acest sens, interludiul este un mod de amuzament al acelei societăţi). Nimic mai îndreptăţit ca întîmpinarea împotriva „noutăţii", căci, aşa cum am văzut şi cum vom vedea şi în piesele scrise după *Nevestele vesele din Windsor*, Shakespeare are întotdeauna în obiectiv Anglia vremii sale. Dar ineditul nu trebuie căutat aici, în intenţia programatică, ci în densitatea informaţiei strict britanice şi în caracterul ei *direct*, în oglindire şi reflectare, nu în refracţie. Pentru prima oară Anglia sfîrşitului de veac al XVI-lea nu mai trebuie ghicită în Asia Mică, Londra în Veneţia sau în Londra de altădată (în piesele istorice), actorii englezi sugeraţi prin meşteşugarii atenieni din *Visul unei nopţi de vară*, un anume tip de englez în intalieni ca Valentine sau Petruchio.

Acţiunea se deapănă la Windsor, oraş în comitatul Berkshire situat pe Tamisa la vest de Londra. Shakespeare cunoştea foarte bine localitatea, după cum rezultă din unele amănunte prezente în comedie, de pildă livada menţionată ca *Datchet Mead* (III, 3, 12) (între micul parc din Windsor şi Tamisa) sau *the several chairs of order* („diferitele scaune ale ordinului", V, 5, 62); este vorba despre stranele din capela St. George din Windsor în care şedeau cavalerii Ordinului Jartierei. Un *Garter Inn (Hanul Jartierei)* a existat la Windsor la sfîrşitul sec. al XVI-lea. Dar în Windsor se afla şi impunătorul castel-reşedinţă a regilor Angliei încă din vremea lui William Cuceritorul (1066—1087), reprezentînd pentru englezi ceea ce reprezintă Versailles pentru francezi şi Escurialul pentru spanioli; iar faptul că în apropierea lui se aflau şi apartamentele curtenilor sau că localitatea nu era prea depărtată de Londra (21 mile) au dus la ideea că Windsor-ul din piesa lui Shakespeare este, de fapt, mai patriarhal, mai urban, mai mic-burghez decît era în realitate şi că dramaturgul a descris mediul social din Stratford-upon-Avon, tîrguşorul în care a văzut lumina zilei. În perspectiva unor asemenea „amintiri din copilărie" se poate accepta ipoteza că *luces* din I, 1, 16 („ştiuci", dar şi calambur cu *louses* sau *lice*, „păduchi") a fost o satiră personală a lui Shakespeare:

„Aşa cum, din păcate, se întîmplă adesea cu tinerii, Shakespeare se înhăitase cu indivizi de josnică speţă; iar cîţiva dintre aceştia care se îndeletniceau cu furtul de căprioare l-au luat cu ei în mai multe rînduri ca să prade un parc ce-i aparţinea lui *Sir Thomas Lucy din Charlecot*, lîngă *Stratford*. Pentru aceasta el a fost prigonit de amintitul gentleman, cam prea aspru după cum socotea el; ca să se răzbune pentru maltratare, a scris o baladă pe socoteala lui. Şi [...] se spune că a fost atît de necruţător încît prigoana împotriva lui Shakespeare s-a înteţit încă pe atîta, ceea

ce l-a silit să-şi lase, pentru o vreme, treburile şi familia în *Warwickshire* şi să caute adăpost la Londra.

....

Printre alte extravaganţe din *Nevestele vesele din Windsor*, el l-a făcut [*pe Falstaff*] hoţ de căprioare, ca să-şi amintească, totodată, de prigonitorul său din *Warwickshire* — sub numele de judecătorul Shallow; i-a dat cam acelaşi blazon pe care Dugdale îl descrie în Antichităţile din acel Comitat în legătură cu o familie de acolo şi l-a făcut pe Preotul *velş* să-l comenteze cu vorbe de haz".[1]

(Nicholas Rowe, *Op. cit.*)

Micii burghezi din Stratford sau Windsor sau Windsor-Stratford duc un trai tihnit, monoton, nu cunosc gîndurile cutezătoare sau sentimentele elevate, au preocupări mărunte, îi interesează mîncarea şi băutura, stau de vorbă cu vecinii şi adesea pe socoteala vecinilor, se adună şi petrec la han sau cîrciumă, templul de veche tradiţie al bărbaţilor, vînează, gospodinele pălăvrăgesc, spală rufe.

Wolf Graf Baudissin, care a tradus în secolul trecut piesa în limba germană, după ce subliniază că această lucrare, scrisă „pentru a fi văzută de curtea regală", este „*cea mai burgheză*, cea mai puţin aristocratică şi cea mai prozaică piesă shakespeariană", adaugă o generalizare de alt ordin: „Ceea ce îi încîntă pe oameni ca simplu amuzament este întotdeauna opusul mediului propriu — filistinul doreşte să vadă pe scenă, regi, iar regele, filistini". Succesul de care s-a bucurat comedia de-a lungul veacurilor în faţa celor mai diferite categorii de spectatori (deşi un alt german din sec. al XIX-lea susţinea că este „cea mai slabă comedie a lui Shakespeare") infirmă generalizarea lui Baudissin. Piesa se impune prin calităţile ei dramatice, mai cu seamă prin scoaterea din inerţie a personajelor, tipuri perene de oameni înainte de a fi filistini.

În impresionanta expoziţie de portrete, Falstaff nu mai este un erou de comedie ci un personaj de farsă, ştiut fiind că, de fapt, farsa nu are eroi. Penelul lui Shakespeare zugrăveşte un Falstaff bătrîn, sărac, speriat; cavalerul şi-a pierdut vioiciunea şi mîndria de odinioară, devine pînă la urmă obiect de batjocură („Văd că m-au păcălit ca pe-un netot", V, 5, 125), e „amărît" (V, 5, 171). Charlton explică astfel „schimbarea radicală" a protagonistului din *Henric al IV-lea, Partea 1:*

„... există în *2 Henric al IV-lea* elemente care să sugereze ideea că Shakespeare l-a condus pe Falstaff către eliminarea sa de pe scenă; de asemenea, elemente care ne fac să credem că nu a făcut-o cu inimă uşoară.

---

[1] H.J. Oliver explică: „Rowe se referă aici la un blazon repetat în patru părţi, astfel că cele 3 ştiuci de pe blazonul lui Lucy devin 12, ca în piesă" (I, 1, 16 etc.) (*Op. cit.*)

[...] Dar de ce s-a mulțumit cu îndepărtarea lui Falstaff de către Henric ca expedient prin care să scape de el? De fapt, cine îl înlătură pe Falstaff, Henric sau Shakespeare? [...] Adevărul este că Falstaff și-a dovedit incapacitatea de a fi ceea ce părea că este. El s-a descalificat ca erou comic și l-a lăsat pe Shakespeare descoperit.

Figura pe care imaginația dramaturgului o întocmise intuitiv părea infinit mai înzestrată decît oricare dintre predecesorii ei în ceea ce privește însușirile eroului comic. Cu un asemenea spirit, cu o asemenea minte, cu asemenea intuiții și cu o asemenea viziune a vieții, Falstaff părea să ascundă în propria sa fire chezășia deplină a supraviețuirii și a stăpînirii asupra împrejurărilor. Dar, într-un fel sau altul, cînd euforia prilejuită de crearea lui este vremelnic mai domolită, încep să intervină ezitările odată cu schimbările din cadrul procesului de creație. Ancrasările sporesc. Falstaff trebuie îndepărtat, așa cum este îndepărtat la sfîrșitul piesei *2 Henric al IV-lea*. Stăruie, totuși, o speranță patetică și ea este exprimată în Epilog. Sir John mai poate fi salvat: «umilul nostru autor va duce mai departe povestea cu Sir John și cu frumoasa Katharine a Franței, o să vă înveselească; și acolo, după cîte știu, Falstaff o să asude atîta pînă cînd o să moară, dacă nu cumva îl vor răpune mai înainte asprele dumneavoastră păreri». Dar mai înainte ca piesa cu Katharine să fie scrisă, soarta lui e hotărîtă. Falstaff e discreditat irevocabil, rămîne bun numai pentru pădurea Windsor.

[...] În modul în care, fără o judecare deliberată, crearea de către un artist a unei imagini a vieții este satisfăcătoare, Falstaff îl satisfăcuse pe Shakespeare. În limitele înțelepciunii lumești, care este filozofia comediei, Falstaff părea să justifice o încredere absolută. În acest sens, Shakespeare credea în el; dar Falstaff s-a dovedit a fi un zeu cu picioare de lut. De aici amara dezamăgire a lui Shakespeare și faptul că el s-a arătat dispus să dea numele de Sir John Falstaff jalnicei caricaturi din *Nevestele vesele din Windsor*".[1]

Semnificativă pare să fie și absența numelui lui Falstaff din titlul unei piese care, din porunca reginei, urma să-l prezinte pe cavaler în postura de îndrăgostit. Potrivit titlului, personajele importante sînt „nevestele vesele", respectiv doamna Alice Ford, soția mărginitului și gelosului nouveau riche Frank Ford, și doamna Margaret Page, soția mărginitului deși chibzuitului nouveau riche George Page. Amîndouă sînt femei cinstite, istețe într-un anturaj de proști, cam mahalagioaice, transformate în vedete prin aceea că inițiază principala „piesă-în piesă" și astfel dezlănțuie ofensiva epică, iar, pe de altă parte, pedepsesc atentatul la pudoare și bănuiala

---

[1] H.B. Charlton, *Shakespearian Comedy*, 1938, Methuen, London, 1969, pp. 196—198.

neîntemeiată. După Stauffer, cercetătorul american căruia nu-i scapă nimic din lecţiile grave sau mai puţin grave ale moralizatorului Shakespeare, în acţiunile lor justiţiare ar consta şi mesajul comediei:

„... Sănătatea ideilor lui Shakespeare privind dragostea conjugală (sau, mai exact, privind legătura dintre relaţiile sexuale şi societate) este subliniată prin refuzul său aproape permanent de a zugrăvi dragostea ilicită sau extra-conjugală cu oarecare simpatie. Dragostea înseamnă loialitate. Cele două soţii din Windsor, aşadar, indignate din primul moment de avansurile lui Falstaff, îşi propun să răzbune onoarea lor pătată, deşi aceasta e pătată numai în mintea lui Falstaff. «Împotriva unor astfel de libidinoşi şi a poftelor lor» nici o acţiune nu este o trădare. În cea de a treia şi ultima pedepsire a lui Falstaff amîndouă soţiile şi amîndoi soţii se aliază pentru a face un monstru încornorat din trupeşul cavaler care încercase să pună coarne pe capul bărbaţilor.

[...] Cu solida lor integritate, soţiile nu au socotit că este mai puţin necesar să-i arate gelosului Ford cît de ruşinoase i-au fost bănuielile. Alţi dramaturgi ar fi putut moraliza pe maginea geloziei, pedepsind bănuielile neîntemeiate prin adeverirea lor în fapt. De pildă, cel mai bine cunoscut vers în una din farsele scurte ale lui Molière îi spune cu amărăciune soţului-erou încornorat că el însuşi şi-a dorit-o: «Tu l'as voulu, Georges Dandin!» Aşa ceva nu se întîmplă la Shakespeare. Gelozia este făcută de ocară de două ori, dovedindu-se că nu are temei, apoi este uitată. Şi, iarăşi, fermitatea instinctelor fireşti şi sănătoase ale lui Shakespeare a apărut cu limpezime în această dublă punere la punct morală — că nu merită simpatie nici îndrăgostitul pofticios, nici soţul stăpînit de gelozie. Iată de ce, după prima lecţie administrată cu succes celor doi elevi refractari, doamna Ford îi spune, jubilînd, prietenei sale: «Nu ştiu ce mă încîntă mai mult, că l-am tras pe sfoară pe soţul meu, sau pe Sir John.» Şi cele două soţii ticluiesc, voioase, o a doua uneltire pentru a ispiti în continuare gelozia lui Ford şi pentru a vindeca «boala stricăciunii» de care suferă Falstaff, atît de gravă încît o singură doză nu este prea eficace. Ele vor să fie sigure că «duhul destrăbălării a fost izgonit de-a binelea dintr-însul». [...]

Şi în intriga secundară, femeia care iubeşte, fiind statornică şi cunoscîndu-şi inima, este judecătoarea şi uneltitoarea de drept, aşa cum este în toate comediile izbutite ale lui Shakespeare. Se aplică din nou tema «Să nu rîvneşti». Doamna Page, impresionată de relaţiile de la curte ale bogatului doctor francez, l-a ales pentru fiica ei Anne; domnul Page s-a decis în favoarea stîngaciului atlet amator şi îndrăgostit nepătimaş Abraham Slender, plin de bani şi el. Anne însă îi clasează pe amîndoi, judecînd cu asprime alegerea tatălui: «Vai, o lume de urîţenii scîrboase / Pare îmbietoare în trei sute de lire pe an!» Alesul ei e tînărul şi curtenitorul Fenton.

Dragostea dintre Anne Page și Fenton este un etalon pentru evaluări: idealul ei este unirea moderată, social recunoscută, bine proporționată, neimpusă, a unor spirite independente. [...]

Problema proporției este, într-adevăr, problema morală a piesei. În marile sale comedii Shakespeare pune mereu față în față ceea ce este pentru el o chestiune fundamentală: împăcarea sau un modus vivendi al iubirii ideale, romantice, nelimitate, cu sănătoasa practică socială. [...] Și tot ea este cea care justifică titlul piesei și, prin felul cum participă la acțiune, credința morală că rîsul și virtutea nu sînt incompatibile:

„Vom dovedi prin ceea ce vom face / Că soțiile pot fi vesele și, totuși, cinstite», (IV, 2, 95—96)".[1]

Existența unor ființe „vesele, totuși cinstite" (doamna Ford, doamna Page) și cuminți în dragoste (li se adaugă Anne și Fenton) precum și posibilitatea lecuirii „radicale" (Falstaff, domnul Ford) ar fi și mai tonice pentru spectatorii și cititorii piesei dacă Shakespeare nu ar fi realist pînă la capăt, respectiv dacă nu ar popula scena cu alte tipuri împrumutate din viață: nesfîrșitele varietăți ale faunei proștilor nerecuperabili (clasificați fără cusur la nivelul genului proxim în două categorii de două proverbe românești: „Căci prostia din născare leac nu are" și „Prostul dacă nu e și fudul, nu e prost destul"). Ne putem închipui că neiertătorul Ben Jonson a invidiat aceste portrete shakespeariene...

Dar, să trecem în revistă diferențele specifice ale acestor personaje. Aici, prin prioritate de vîrstă, trebuie amintit în primul rînd Shallow, judecător provincial, senilizat, vanitos, un om de nimic (așa putea fi definit și cînd era ceva mai tînăr, în *Henric al IV-lea)*, care se fălește tot timpul cu titlurile sale nobiliare și de serviciu, un „par cu ochi" cum l-ar putea herbariza o veche vorbă a țăranilor noștri. Shallow e secondat de nepotul său, neajutoratul Slender, ale cărui cunoștințe se limitează la urși și ogari — un exemplar la fel de jalnic ca și Sir Andrew Aguecheek din *A douăsprezecea noapte* și anticipîndu-l pe Stephano din *Furtuna* (un alt „nerecuperabil") printr-o replică memorabilă: „if it be so, I shall do that that is reason" (dacă e așa, am să fac tot ce este rațional — I, 1, 192), cf. „*Stephano*. ... I will do reason, any reason" (...fac ce e rațional, tot ce e rațional — *Furtuna*, III, 2, 131); dar e comparabil, prin această replică, și cu domnul Ford care se tot autojustifică: „...my jealousy is reasonable" (...gelozia mea e rațională, *Nevestele vesele*, IV, 2, 159). Hazlitt l-a caracterizat pe Slender ca „o mostră extrem de elocventă a imbecilității".

Hugh Evans, pastor și învățător provincial, pedant și fìroscos, e incapabil să-și dea seama cît de caraghios este, conștient totuși că trebuie să-și

[1] Donald A. Stauffer, *Shakespeare's World of Images*, 1949, Indiana University Press, 1966, pp. 47—49.

apere prestigiul funcțiilor, exprimîndu-și părerile unde trebuie și unde nu trebuie, dînd sfaturi (unele anapoda) sau verdicte greșite care-i priesc din punct de vedere financiar (astfel, cînd, în prezența doamnei Page îl examinează la latină pe băiatul acesteia William — se pare dornic de zburdă — iar doamna Page comentează că „Este un elev mai bun decît mi-am închipuit", Evans nu îndrăznește s-o contrazică, ba chiar o aprobă: „Are o memorie bună, sprintenă", IV, 1, 83—86). Cum pe deasupra mai este și scolastic, el se înscrie cu litere de o șchioapă pe lista profesorilor nevrednici de acest nume (v. și postfața la *Îmblînzirea îndărătnicei*, vol. II al prezentei ediții).

Doctorul francez Caius este excentric, irascibil și gîlcevitor, ridicol prin nerozii; inițial dușmanul, apoi aliatul lui Evans.

Doamna Quickly, a cărei casă era un bordel și o vizuină de tîlhari în *1 Henric al IV-lea* și „o biată văduvă din Eastcheap" în *2 Henric al IV-lea* căreia Falstaff îi făgăduise s-o ia de nevastă, este acum menajera doctorului Caius sau, după descrierea lui Evans, „un fel de doică sau jupîneasă, bucătăreasă sau spălătoreasă sau, mă rog, una care-l spală și-l usucă/ stoarce" (I, 1, 5—6). Aclimatizată perfect la Windsor, e dibace (nu neapărat inteligentă) și pentru bani e dispusă să facă servicii oricui. Hazlitt o clasifică astfel: „...e o mijlocitoare vioaie, atît între Falstaff și Dulcineele lui, cît și între Anne Page și curtezanii ei și, în ultimul caz, pare a fi atît de absorbită de propriile sale interese încît neglijează cu totul intențiile stăpînilor".

Hangiul, bun de gură, glumeț și chiar poznaș (își bate joc de Evans și Caius, dîndu-le întîlnire în locuri diferite), îl ajută pe Fenton s-o cîștige pe Anne. Pedepsit de Evans și Caius care-i fură trei cai, este și un fel de „păcăliciul păcălit". Acest „hangiu nebun" cum îl numește Shallow la un moment dat este, după Mark van Doren, „singurul personaj satisfăcător al comediei" și, totodată, singurul „lucru proaspăt".[1]

Bardolph, bufetierul leneș de la Hanul Jartierei și Pistol derbedeul, nu mai sînt decît niște umbre a ceea ce au fost:

„Faptul că l-au trădat pe grasul măscărici (I, 3) de care se temeau și pe care-l adorau cîndva este fără îndoială cea mai clară dovadă a degradării lor — nu din punctul de vedere al caracterului moral, pentru că acesta le lipsea cu desăvîrșire, ci al caracterului dramatic care în epoca lor de glorie i-a ferit de rușinea coborîrii pînă la procedee comice convenționale. Pe atunci ei trăiau pentru simplul motiv că erau vii și le plăcea să iasă din beznă bătîndu-se cu pumnii în piept și să intre în tavernele luminate. Dincoace însă ei există numai pentru a învîrti mai departe o mași-

[1] Mark van Doren, *Shakespeare*, 1939, Doubleday, New York, 1953, pp. 117—118.

nărie comică, tot astfel după cum doamna Quickly există numai în meseria ei de mijlocitoare şi mahalagioaică".[1]

John Rugby, servitorul doctorului Caius, are numai cîteva replici şi, după părerea doamnei Quickly, este un băiat cinstit, binevoitor şi bun la suflet, „...nu umblă cu vorbe, ... nu caută rîcă ... cel mai mare cusur al lui este că se roagă tot timpul; s-a prostit de tot din pricina asta" (I, 4, 9—12).

Pe Simple, servitorul lui Slender, Falstaff îl numeşte „coajă de scoică" (IV, 5, 26). Interpretat de S. Johnson, epitetul vrea să spună că „umblă cu gura căscată".

Individualizarea personajelor prin felul cum vorbesc l-a preocupat pe Shakespeare în cel mai mare grad (încă din prima scenă a actului I, unde avem impresia că ni se oferă o expoziţie de mostre lingvistice).

Falstaff îşi păstrează ritmurile sacadate din *Henric al IV-lea*, repetiţiile, propoziţiile scurte, elipsele, „darul de a recurge la substantive neaşteptate în comparaţiile cele mai de efect"[2]; de asemenea calambururile, în general mai „tocite".

Vorbirea lui Shallow, mai bătrîn ca Falstaff, abundă în tot felul de repetiţii, dintre care multe caracteristice senilităţii (de ex. „Haide, nepoate, haide nepoate, te aşteptăm! O vorbă vreau să-ţi spun numai, nepoate! Ştii, nepoate, Sir Hugh a făcut, ca să zic aşa, o propunere, un fel de propunere — pe ocolite", I, 1, 213—216). Nu e străin şi de automatisme, cum ar fi intensivul *la* („păi da" etc.).

Slender mimează lingvistic pe unchiul său Shallow şi foloseşte malapropisme („toţi succesorii care l-au precedat", I, 1, 14 etc.).

Hugh Evans, întru totul comparabil ca exprimare cu compatriotul său velş căpitanul Fluellen din *Henric al V-lea*, pronunţă *p* în loc de *b* (pless my soul), *f* în loc de *v* (fery well), *t* în loc de *d* (Got's will), *b* (uneori) în loc de *p* (Hibbocrates); foloseşte serii sinonimice („to desire and require her"); face dezacorduri („There is reasons and causes for it"); înlocuieşte verbele cu substantive („I will description the matter to you, if you be capacity of it"); manifestă tendinţa de a întrebuinţa substantive abstracte, uneori în serie (conjectures, disparagements, benevolence, atonements, compremises — în numai 5 rînduri de text scurte, I, 1, 30—34). Deşi, printre altele, predă limba latină, vocabularul său latinesc folosit în dialogul cu William Page se reduce la cîţiva termeni gramaticali, unele forme pronominale (inclusiv *horum, harum, horum)*, adjectivul *pulcher* şi substantivul *lapis*. Altminteri, conversaţia cu alte personaje nu şi-o presară cu cuvinte, expresii sau citate latineşti (cum fac alţi pedanţi

---

[1] *Ibid.*, pp. 116—117.
[2] H.J. Oliver, *Op. cit.*, p. LXIX.

în diferite piese shakespeariene), în afară de bine cunoscuta colocaţie *pauca verba* („cuvinte puţine") pe care o traduce *greşit* lui Falstaff („cuvinte bune", I, 1, 124) şi cuvîntul *videlicet* (pronunţat „fidelicet" — „adică", folosit irelevant în I, 1, 143 şi 144: „domnul Page, adică domnul Page" şi „eu, adică eu"). Să fie aceasta o subliniere prin tangentă a ignoranţei dascălului?

Caius strecoară din cînd în cînd cuvinte şi chiar propoziţii franţuzeşti în engleza lui la fel de deficitară ca şi cea a lui Evans. Şi el are dificultăţi de pronunţie (*w* devine *v*, ca în „verefore vil you" în loc de „wherefore will you", *th* devine *d*, sunetul *ch* devine *sh*, ca în „so mush" în loc de „so much") şi face greşeli gramaticale caracteristice (toate tipurile de erori amintesc de cele ale prinţesei Katharine din *Henric al V-lea)*.

Doamna Quickly se străduieşte să vorbească „ales", dar, ca şi Bottom din *Visul unei nopţi de vară* sau Dogberry din *Mult zgomot pentru nimic*, este pedepsită pentru această vanitate ieftină (în definitiv, tot o formă a neghiobiei) de rîsul spectatorilor mai evoluaţi care sesizează malapropismele („I detest" în loc de „I protest", „allicholy" în loc de „melancholy" etc.), pronunţiile greşite ce duc la ambiguităţi („alligant terms" vrea să fie „elegant" sau „eloquent terms" — „termeni eleganţi" sau „elocvenţi"), erori gramaticale dintre care unele sugerează mimetismul lingvistic (de exemplu, „her husband will be absence", cf. exprimarea specifică lui Evans). H.J. Oliver constată că în scena examinării lui William de către Evans, aproape toate comentariile ei conţin cîte un dublu înţeles (de fapt, cuvinte vulgare din bogatul ei arsenal mahalagesc). Tot Oliver subliniază:

„... gîndurile ei se revarsă într-un vălmăşag grozav (provocînd uneori dureri de cap editorilor care trebuie să-i încadreze rostirile între semne de punctuaţie)".[1]

Grandilocventul hangiu dispune de o bogată invenţie verbală, mai ales în domeniul epitetelor, multe din acestea împrumutate, cînd corect, cînd greşit, din istorie şi geografie: „vajnicul meu Hector", „etiopianul meu", „efesianul tău", „Hector al Greciei, băiete", „tătar din Boemia". Cu „bully" sau „bully rook" el se adresează atît de frecvent interlocutorilor încît cuvîntul devine un tic *(bully* înseamnă „om aprig, iute, vajnic", dar în replicile hangiului el are şi o valoare afectivă). Propoziţiile sale sînt caracteristic imperative şi exclamative. De notat că atît prin invenţie verbală cît şi prin sintaxă „nebunul / nebunaticul hangiu" va fi imitat îndeaproape de „nebunul/nebunaticul Simon Eyre" din capodopera lui Thomas Dekker. Întrucît *The Shoemaker's Holiday* a apărut în 1600 iar prima ediţie in-cvarto a *Nevestelor vesele* în 1602, nu putem exclude ipoteza că debitorul a fost Shakespeare.

---

[1] H.J. Oliver, *Op. cit.*, p. LXXIV.

Majoritatea replicilor lui Pistol reproduc citate sau fragmente de citate din Biblie, proverbe, Marlowe (mai ales parodiat) și alți autori ai vremii care au scris într-un stil retoric și declamator. Acest stil îi colorează și proza, *ritmată* (mai ales iambic) și incluzînd inversiuni poetice, de exemplu: „Why, then the world's my oyster, which I with sword will open" (proză redată prin versuri albe în traducerea românească: „Atunci o stridie-i lumea pentru mine / Și-am s-o deschid cu-al sabiei tăiș!" — II, 2, 2—3) sau: „O base Hungarian wight, wilt thou the spigot wield?" („Păgîn nemernic, au vrei tu oare cepul să-l desfaci?' — I, 3, 19—20).

Nym se exprimă laconic în replici în care, invariabil, apare cuvîntul *humour* („umoare"; „toană"; „fire, temperament"; dar și „umor, haz"). Este un cuvînt-cheie pentru că trimite la faimoasa teorie a „umorilor" a lui Ben Jonson și sugerează întrucîtva creionarea unor personaje din *Nevestele vesele* prin predispoziții fundamentale (domnul Ford e „bărbatul gelos", doamna Quickly e „codoașa" etc.). Pe de altă parte[1] întrucît Nym pare a fi o formă prescurtată a numelui propriu Hieronimo, iar Hieronimo este eroul din *Tragedia spaniolă* pe care l-a interpretat Ben Jonson ca actor, s-a presupus că Shakespeare îl zeflemisește pe acesta din urmă atunci cînd îl face pe Nym să dea accepțiuni *greșite* termenului *humour*.

Puținele și scurtele replici ale lui Simple se individualizează prin afirmații și negații accentuate, de exemplu în I, 4: „Ay, forsooth"; „No, no"; „Ay, ay"; „Yes, indeed, does he"; „Ay, forsooth".

Fenton vorbește numai în versuri, într-un limbaj formal, potrivit cu statura sa psihică, neinteresantă pentru că este convențională și cam lipsită de viață.

Nu întîmplător am disjuns caracterizarea personajelor prin limbă de caracterizarea lor globală. Deși, cel puțin în cazul neîntrecutului creator de oameni Shakespeare, este cu totul contraindicată o asemenea separare, ea este utilă dincolo de limitele caracterizării. Este vorba despre atitudinea lui Shakespeare față de limba engleză, atitudine care, conturată prin înmănunchierea ilustrărilor de mai sus, se definitivează dacă se ia în evidență anumite crîmpeie din text, exprimînd reacții ale personajelor. Atunci cînd în V, 5, 110 și urm. domnul Ford imită stilul lui Falstaff (în primul rînd prin repetarea susținută a formulei „domnule Brook": „Ei, spune-mi, cavalere, cine poartă coarnele? Domnule Brook, află că Falstaff e un ticălos, un ticălos de încornorat. Uite, astea sînt coarnele lui, domnule Brook! Și să știi, domnule Brook... etc."), mimetismul său lingvistic este *activ*, ba chiar demascator; și același lucru se poate spune și despre hangiu, care imită cu bine cumpănită ironie exprimarea eroică de tip don-quijotesc

---

[1] Cum arată H.J. Oliver *(Op. cit.*, p. 3), bazîndu-se pe *The New English Dictionary*.

cultivată de Pistol (II, 3, 87—92 etc.). Dar atunci cînd același hangiu (a cărui engleză este în linii mari corectă, spre deosebire de cuvintele străine pe care le mai poceşte ca englez sadea, ce este de exemplu „monseur" din franceză în loc de „monsieur" şi „anheers" din olandeză în loc de „mynheers") comentează asupra duelului dintre Caius şi Evans, atitudinea lui este exprimată direct şi fără echivoc: „Luaţi-le armele şi lăsaţi-i să se împungă cu vorbele. Mădularele să le rămînă întregi, să ciopîrţească doar biata noastră limbă englezească"[1] (III, 1, 78—80). Pînă şi doamna Quickly, pe bună dreptate calificată de H.J. Oliver ca „încă un inamic al limbii engleze", se teme că la un moment dat, stăpînul ei doctorul Caius ar putea „să pună la grea încercare răbdarea Celui de sus şi engleza regelui" (şi cu implicaţia că „va fi furios", (I, 4, 5—6). Iar în ultima scenă a comediei Falstaff e profund indignat că printre cei care îşi bat joc de el este şi Evans: „În ce hal am ajuns, să fiu de batjocura unuia care face harcea-parcea biata noastră limbă engleză"! (V, 5, 154—155).

Într-un cuvînt, ca şi în unele piese de pînă acum (mai ales în *Zadarnicele chinuri ale dragostei*, *Visul unei nopţi de vară*, *Regele Ioan*), Shakespeare ia atitudine împotriva a tot felul de abateri de la normele limbii engleze, dar de data aceasta pune un accent deosebit pe stricătorii ei „din afară". Aceştia nu prea reuşesc s-o înveţe corect, iar ideea e strecurată cu maliţios umor britanic în replica prin care domnul Ford primeşte sfatul lui Evans de „a se lepăda de gelozie": „N-am să-mi mai tem nevasta pînă în ziua cînd vei fi în stare să-i faci curte într-o engleză ca lumea" (V, 5, 144—145).

---

[1] În *Trei crai de la răsărit* (1879) băcanul Hagi-Pană avea să facă un comentariu asemănător cu privire la pocirea limbii române de către doi „caraghioşi", franţuzistul Jorj şi „teologu absolutu" şi „dascălul" latinizant Numa Consule: „A scilcia avuta, frumoasa şi bărbata limbă românească după cum o poceşti dumneata într-un fel şi franţuzitul ăsta într-altfel *(arată pe Jorj)*, amîndoi sînteţi buni de dus la balamuc". Dar scurta comedie a lui Hasdeu nu aminteşte de *Nevestele vesele* numai prin „atitudinea faţă de limbă", ci şi prin alte elemente: Mariţa, fata lui Hagi-Pană are trei peţitori, dintre care doi vînează zestrea ei; la rîndul său, ca şi părinţii lui Anne, Hagi-Pană e cu gîndul la banii viitorilor gineri; fata îl alege pe Petrică tejghetarul din dragoste şi se mărită cu el; rolul de mijlocitoare a doamnei Quickly e preluat de coana Trandafira; există şi aici o scenă a ascunsului (în dulap); oroarea lui Hagi-Pană la auzul cuvîntului „revoluţie" e comparabilă cu comentariul lui Hugh Evans despre „riot" (răscoală, I, 1, 33—36); ca şi doamna Quickly care confundă cuvintele latineşti cu cele englezeşti, Petrică şi alţii răstălmăcesc cuvintele franţuzeşti rostite de Jorj, de exemplu „la lune" e receptat ca „alune" etc. Pentru alte corespondenţe şi ecouri shakespeariene în opera scriitorului şi filologului român, v. L.L., *Procedee lingvistice-stilistice shakespeariene în „Răzvan şi Vidra"*, Analele Universităţii Bucureşti, Filologie, Literatura română şi raporturile ei cu alte literaturi, Anul XXIV, 1975.

Prin reluare, ilustrare bogată și atitudine neechivocă, tema lingvistică nu este prin nimic mai puțin importantă decît tema morală scoasă în prim plan de Stauffer.

Se poate, firește, vorbi și despre o reluare a temei cunoașterii și a conștienței, exemplificată prin constatarea subînțeleasă că, așa cum Evans nu va învăța niciodată limba engleză „ca lumea", nici galeria de nătingi nu se va înțelepți; mulțumită *experienței*, numai domnul Ford își schimbă mentalitatea (așa declară; dar poate fi crezut într-adevăr?) iar Falstaff își dă seama cît de prost este (dar e prea bătrîn ca să mai facă vreo demonstrație a noilor sale constatări intelectuale sau morale).

În sfîrșit, trebuie menționată și tema esenței și aparenței pe care Anne Righter o semnalează sub forma următoare:

„[După *Zadarnicele chinuri ale dragostei* și *Visul unei nopți de vară*] interludiul cu Herne vînătorul reprezintă încă una din experiențele lui Shakespeare privind relația dintre iluzie și realitate. De data aceasta, însă, iluzia este cea care triumfă... Asemenea lui Bottom și prietenilor săi sau Eroilor [*the Worthies*] din *Zadarnicele chinuri ale dragostei*, actorii care joacă în interludiu sînt amatori și mulți dintre ei sînt figuri comice. Cu toate acestea, spectacolul este cît se poate de reușit.

Ca și *Hamlet*, de care se apropie atît de mult ca datare, *Nevestele vesele din Windsor* abundă în momente prin care se afirmă puterea iluziei. Piesa le reamintește spectatorilor că la fiecare pas viața descoperă în sine uimitoare legături cu drama, că uneori lumea nu se poate distinge cu ușurință de scenă".[1]

Dacă la toate cîte s-a spus pînă acum mai adăugăm și ideea subliniată de Ifor Evans și anume că în *Nevestele vesele din Windsor* (ca și în alte comedii) Shakespeare „a dobîndit o ușurință și o flexibilitate în proza sa pe care mai tîrziu le va aplica și versurilor", mai putem subscrie la afirmația că și-a scris comedia „în grabă"? Repede, poate; dar nu în grabă...

L. Levițchi

[1] Anne Righter, *Shakespeare and the Idea of the Play*, 1962, Penguin, Harmondsworth, 1967, pp. 131—132.

NOTE

1 Hugh Evans nu este cavaler. *Sir* era modul de a se adresa şi unui cleric, dacă acesta nu avea un titlu universitar, în care caz i se spunea *dominus*.

2 Camera instelată era o înaltă instanţă judecătorească şi îşi datora denumirea faptului că pe tavanul încăperii din palatul regal Westminster, unde îşi ţinea şedinţele, erau zugrăvite un mare număr de stele, imitînd cerul. Instanţa era de fapt Consiliul regelui transformat în tribunal, pentru a judeca răzvrătiri, ofense aduse magistraţilor şi unele litigii civile, în special în procesele în care erau implicaţi nobili. Dealtfel şi judecătorii de pace erau împuterniciţi să judece asemenea procese, care erau, prin urmare, şi de competenţa lui Shallow.

Tribunalul *Camera înstelată* a fost desfiinţat de Regele Charles I în 1641.

3 Ortografiat *Gloucester*.

4 Termenul corect juridic *quorum* (latinism) se referea la acei judecători de pace care aveau calitatea să judece crimele, tîlhăriile etc., fiind însă necesar să fie prezenţi cel puţin doi asemenea magistraţi, cînd se judecau procese de felul acelora de mai sus.

5 *Custalorum* este o formă contrastă a termenilor latineşti *custos, rotulorum*, însemnînd „custode al arhivelor", funcţia principalului judecător de pace din fiecare comitat; o înaltă demnitate care aparţinea, prin urmare, numai unui număr restrîns de magistraţi.

6 Slender, necunoscînd termenul contras şi amintindu-şi ceva vag despre *rotulorum*, din denumirea oficială, crede că *rotulorum* ar fi un al treilea titlu judiciar al lui Shallow, pe care îl apropie, în pronunţarea sa greşită, de cuvîntul englezesc *rat* însemnînd „şobolan".

7 *Armiger*, termen latinesc însemnînd „purtător de arme, scutier", corespunde termenului englez *esquire*, desemnînd pe cineva de rang intermediar între „paj" şi „cavaler" *(knight)*. Titlul *armiger* (ulterior *esquire)* şi-l asumau toţi aceia care erau de origine nobilă, dar nu aparţineau lumii lorzilor şi cavalerilor. Termenul fusese preluat şi de judecători.

Forma *armigero* (cazul ablativ) este greşit folosită aici, de Slender, care are un nivel cultural foarte scăzut, după cum se vede şi din replicile sale precedente.

Esquire este, totodată, originea termenului *squire*, care desemnează micii proprietari de moşii, ai căror strămoşi au fost „cavaleri". Titlul *esquire* se foloseşte deseori, şi astăzi, ca un termen de distincţie, în scrisorile comerciale adresate de bănci şi firme clienţilor lor.

8 Slender este înfăţişat ca un tînăr lipsit de cultură, aşa cum se vede, dealtfel, şi din primele sale replici, şi confundă, în replica sa, sensul neologismelor *successor* (urmaş) şi *ancestor* (strămoş), care apar în original şi pe care le foloseşte invers.

După cum se observă, chiar din prima scenă apar ridiculizări privind greşita folosire şi pronunţare a unor cuvinte la care se vor adăuga, mai departe, jocuri de cuvinte, calambururi, pronunţări denaturate ale unor străini, greşita percepere şi înţelegere a unor termeni etc., ceea ce stîrnea, după cum stîrneşte şi astăzi, hazul spectatorilor englezi, dar care nu se pot reda, în traducere, decît foarte aproximativ, sau chiar de loc, şi fără efectele comice ale originalului.

9 Evans este pastor velş şi, prin urmare, engleza este pentru el o limbă străină, — velşa fiind o limbă celtică, coborîtoare din limba vechilor gali; ţinutul Wales fiind cunoscut în afara Angliei şi în prezent sub denumirea de Ţara Galilor.

10 Evans foloseşte latinisme: *pauca verba* = vorbe puţine.

11 „Mephostophilus", diavolul asociat al lui Lucifer, căpetenia iadului, era un termen foarte nou în vremea lui Shakespeare şi fusese popularizat de piesa lui Christopher Marlowe, *Dr. Faustus.* Deşi publicată numai în 1604, piesa lui Marlowe se bucurase de un foarte mare succes de teatru, timp de mai mulţi ani, mai înainte de publicare, Shakespeare referindu-se la ea şi în cele Două Părţi ale piesei Henric al IV-lea, precum şi în actul IV, sc. 5, a piesei de faţă.

12 Hanul Jartierei şi-a luat denumirea de la „Ordinul Jartierei", cel mai înalt ordin cavaleresc englez, înfiinţat de Edward al III-lea, în sec. al XIV-lea.

13 *Yead*, o formă scurtă pentru pronunţarea *Yedward* a numelui Edward (cf. 1 H IV, I, 2)

14 În original Falstaff i se adresează lui Bardolph numindu-l *Scarlet and John*, cum se numeau doi din haiducii lui Robin Hood *(Will Scarlet* şi *Little John).* Îl numeşte *Scarlet* din cauza nasului său roşcat datorită băuturii. Replica lui Falstaff este considerată ca o aluzie la una din baladele privitoare la Robin Hood.

15 Referire la foarte popularul volum de cîntece şi sonete *(Songs and Sonnets)* aparţinînd lui Henry Howard, conte de Surrey, şi altor

autori, publicat în 1557. Lipsa de cultură şi memorie a lui Slender îl face incapabil să citeze ceva, în conversaţia uzuală, fără să aibă la îndemînă acest volum sau o culegere de ghicitori, *The Book of Merry Riddles*, pe care o cere servitorului său mai departe.

16 Modul de a se lupta sau duela cu sabia şi pumnalul pare să fi fost mai obişnuit pentru valeţii gentilomilor decît pentru aceştia din urmă.

17 Premiul constînd dintr-un blid de prune fierte este cît se poate de nepotrivit deoarece aşa ceva constituia emblema caselor de toleranţă, înăuntrul cărora se servea acest preparat culinar ca afrodisiac. Totodată „prune fierte" devenise un sinonim pentru „prostituată".

18 Unul dintre cei mai vestiţi urşi folosiţi în spectacolele de lupte dintre urs şi cîini, care aveau loc în cartierul Southwark, din sudul Londrei, în vremea lui Shakespeare.

19 Hangiul vrea să arate că ştie denumirea pentru împărat şi în alte limbi citînd termenii *Cezar* din latină, *Kheisar (Kaiser)* din germană şi *Fessar* (pentru vizir) din turcă.

20 Dîndu-i titlul de *Hector*, hangiul îl compară pe Falstaff cu eroul troian, unul din cei nouă eroi ai tuturor timpurilor conform literaturii evului mediu şi Renaşterii, (v. 2 Henric al IV-lea, nota 74).

21 În original apare cuvîntul *angels* (îngeri) dat fiind că pe monede se afla imprimat un înger, fapt care dă ocazie la numeroase jocuri de cuvinte şi în alte piese.

22 Guyana, astăzi un mic stat independent pe coasta de nord-est a Americii de Sud, era considerată o regiune extrem de bogată în vremea lui Shakespeare.

23 Atît Indiile de est, din sud-estul Asiei, cît şi Indiile de vest dintre cele două Americi erau regiuni puţin cunoscute, în acea vreme, despre a căror bogăţii circulau cele mai fantastice legende. Motiv pentru care, în 1595, navigatorul Sir Walter Raleigh a întreprins călătoria sa spre America de Nord în căutarea ţării Eldorado, cu care ocazie a fondat colonia Virginia.

24 *Lucifer*, în mitologia creştină, este arhanghelul care s-a răsculat contra lui Dumnezeu, fiind pentru aceasta aruncat în iad. Este identificat cu Satan, căpetenia diavolilor.

25 *Pandarus* era unchiul Cresidei şi în urma refugierii tatălui acesteia în tabăra grecilor, o avea în grija sa. Conform legendei a înlesnit relaţiile de dragoste dintre Troilus şi Cresida, din care cauză este deseori numit codoş în literatura medievală şi a Renaşterii.

26 Folosirea versurilor albe de către Falstaff apare ca ceva neobişnuit, totuşi acestea corespund unei stări de exaltare creiată de visurile sale de îmbogăţire. În acelaşi timp, însă, versurile parodiază şi exprimarea bombastică a lui Pistol.

27 Unii comentatori interpretează folosirea expresiei „manierele franceze" ca însemnînd adoptarea modei francezilor de a face economii prin reducea servitorilor. Ca urmare Falstaff hotărăşte să rămînă şi el numai cu pajul său Robin.

28 Denumirea „turc" era folosită ca un termen de ocară, însemnînd la origine „necredincios" sau „sălbatec". Asociat cu „frigian", un popor considerat ca foarte războinic, adăuga o noţiune de cruzime termenului de bază.

29 În original apare termenul *malcontent* cu sensul de „nemulţumit", „rebel", etc. — un cuvînt nu prea de mult creiat în limba engleză şi mult folosit în piesele din acea vreme (Cf. piesa *The Malcontent,*) de John Marston, publicată în 1604, sau probabil şi în 1600. În text cuvîntul avînd sensul de „răsculaţi", ceea ce implică violenţă, zeul protector al acestora nu putea fi decît zeul războiului, Marte.

30 Expresia *king's* sau *queen's English* („engleza regelui" sau „reginei") este şi azi întîlnită în limba curentă în sensul de engleza oamenilor culţi. În vremea lui Shakespeare, se considera că limba cultă este limba folosită la curtea regală şi, prin urmare, era numită „engleza regelui" şi luată ca model de oamenii de cultură.

Faptul că expresia apare în forma de *King's English* a făcut pe unii comentatori să considere că piesa de faţă a fost scrisă în timpul domniei lui Iacob I, aşadar cel mai devreme după 1603, anul morţii reginei Elisabeta. Alţii consideră însă că King's English era numele englezei culte cu mult înainte de domnia Elisabetei şi rămăsese în forma aceasta şi în timpul domniei ei. Queen's English a apărut, ca urmare, fie în timpul Reginei Anne (1702—1714), cînd literatura a luat un mare avînt în Anglia, fie în timpul domniei reginei Victoria (1837—1901).

31 Conform tradiţiei respectate în scenele biblice înfăţişîndu-l pe Cain, fiul lui Adam, care l-a ucis pe Abel, fratele său, culoarea bărbii lui Cain este galben-roşcat *(Cain-coloured)*. În mod asemănător apare şi termenul de culoarea bărbii lui Iuda" *(Judas-coloured)* însemnînd roşie. (Cf. *Cum vă place*, III, 4.)

32 „ce" (quelle). Caius vorbeşte franţuzeşte, dar adeseori franceza lui lasă serios de dorit. De altfel, uneori, e posibil ca şi Shakespeare să greşească.

33 „Aceste" (cettes).

34 „Meu" (mon).

35 „Oho! Pe cinstea mea, e foarte cald aici. Mă duc la Curte să mă ocup de problema aceea foarte importantă."

36 „Da! Pune-o în buzunarul meu; grăbeşte-te!"

37 „Ce-am uitat?"

38 „Ei, drace!"

9 „Ticălosule!"
40 „Hoţule!"
41 „Daţi-mi!"
42 Aluzie la personajul Regele Irod care apărea lăudăros şi provocător în dramele religioase numite miracole.
43 Flamanzii, ca şi danezii, se bucurau în Anglia de renumele de mari beţivani.
44 Cintecul *Greensleeves* (Mîneci verzi) era un cîntec de dragoste extrem de popular în vremea aceea.
45 În mitologia greacă titanii Otus şi Ephialtes, în lupta lor cu zeii, încercînd să urce pînă la cer, au căutat să aşeze Muntele Ossa, din Thesalia, peste muntele Olimp şi muntele Pelion, de lingă Ossa, peste acesta din urmă. Zeii, însă, ajutaţi de ciclopi, care posedau trăznetele şi fulgerele, au prăvălit munţii îngropind titanii într-o peşteră sub Tartarus, lumea subpămînteană, unde au rămas într-o captivitate perpetuă.
46 Aluzie la legenda lui Acteon, transformat de zeiţa Artemis (Diana) în cerb.

Din cauza coarnelor de cerb Acteon este deseori pomenit ca simbol al bărbaţilor încornoraţi (v. şi Henric al V-lea, nota 50).
47 Deşi se ştiau foarte puţine despre chinezi, în vremea lui Shakespeare, se răspîndise legenda că aceştia ar fi lăudăroşi şi prefăcuţi, astfel că numele lor devenise o vorbă de ocară.
48 În spaniolă *cavaliero* a însemnat la origine „gentilom", corespunzînd termenului *knight*, din limba engleză. În engleză însă sensul s-a degradat, fiind folosit ironic, cum pare a fi în cazul de faţă, deşi Shallow nu sesizează ironia.
49 Spada lungă era o armă de temut în vremea lui Shakespeare.
50 Mercur (Hermes la vechii greci), zeul comerţului şi şiretenici, era, printre multe altele, şi mesagerul zeilor, motiv pentru care era reprezentat ca avînd încălţămintea prevăzută cu aripi. Cea mai vestită statuie a sa, opera lui Praxitele (sec. al IV-lea i.e.n.), este singura operă originală a marelui sculptor, care a ajuns pînă în zilele noastre (v. şi Henric al V-lea, nota 36).
51 Aluzie la faptul că în conformitate cu prevederile legii orice clădire ridicată pe terenul unei alte persoane devenea proprietatea aceluia care stăpînea locul, fapt confirmat de o veche zicală care spunea „Cine clădeşte pe pămîntul altuia pierde şi tencuiala şi pietrele".

Unii comentatori consideră că replica lui Ford se referă la situaţia teatrului actorului John Burbage, asociatul lui Shakespeare, al cărui teatru fusese construit pe un teren pentru care termenul de închiriere expirase în 1597. Din această cauză Burbage a dărimat teatrul, pe furiş, folosindu-i cheresteua pentru a construi teatrul Globe, 1599, în apropiere de malul sudic al Tamisei, —Shakespeare dobîndind şi el dreptul de proprietate pe o treime a teatrului Globe.

52 Filozoful grec Epicur (sec. IV—III e.n.), fondatorul școlii filozofice care îi poartă numele, proclamase principiul că virtutea trebuie cultivată fiindcă aduce fericirea, spre deosebire de sceptici care spuneau că trebuia cultivată numai pentru ea însăși. Discipolii lui Epicur au pus accentul prea mult pe căutarea satisfacțiilor și ca urmare termenul epicurian a ajuns să însemne iubitor al plăcerii și, astfel, senzualist.

53 În text: Amaimon, Lucifer și Barbasun — căpetenii ale diavolilor. Conform tratatelor de demonologie ale vremii Barbason comanda treizeci de legiuni de diavoli iar Amaimon domnea peste partea nordică a iadului, în timp ce Lucifer era căpetenia supremă (v. nota 24).

54 Flamanzii erau mari amatori de unt, velșii de brînză iar irlandezii de băuturi spirtoase foarte tari.

55 Figuri de scrimă: *punto* — împungere directă; *stoccata* — lovitură de apărare; *punta reverso* — împungere cu mîna răsucită; *distante* — păstrarea unei anumite distanțe; *montante* — împungere ascendentă.

56 Denumirea „etiopian" era folosită în sens peiorativ pentru persoane foarte brunete.

57 Zeul medicinei în mitologia clasică. În *Iliada* lui Homer nu este încă divinitate, ci doar un medic iscusit. Conform legendei, era fiul lui Apolo și stăpînea arta vindecării, încă din copilărie. Cum la maturitate a ajuns nu numai să vindece orice boală, dar chiar să readucă morții la viață, a fost trăsnit de Zeus, pentru a nu face oamenii nemuritori ca și zeii.

58 Claudius Galenus (sec. II. e.n.) a fost cel mai ilustru medic al antichității după Hippocrates, medic grec numit „părintele medicinei" (sec. V. î. e. n.) care ar fi trăit 104 ani. Galenus era originar din Pergam (Asia Mică) dar s-a stabilit la Roma unde a fost medicul împăratului Marcus Aurelius.

59 Cultura hangiului este și ea deficitară, ca și aceea a altor personaje din comedia de față (v. și postfața). Astfel pentru el Castilia este o cetate, neștiind că este un regat, iar vestitul erou al troienilor Hector este pentru el grec, cu alte cuvinte face parte din armata dușmană. Și în acest caz, ca și în multe altele, Shakespeare contează pe un public spectator cunoscător al realităților geografice și istorice, ca și mitologia antică, pentru a fi în stare să aprecieze comicul situațiilor prezentate.

60 Judecătorul Shallow nu este oaspete în sensul de invitat care nu ar trebui să plătească pentru consumația sa. Dimpotrivă, ca și Falstaff, el este un client care îi aduce hangiului un cîștig important, ceea ce îl face pe acesta din urmă să fie foarte plecat și chiar lingușitor față de judecător.

61 „Pe cuvîntul meu" (de onoare).

62 Un mic sat, în acea vreme, lîngă Windsor.

63 Evans cîntă fragmente dintr-o foarte populară poezie lirică a dramaturgului Chr. Marlowe (v. postfaţa).

64 V. nota 58.

65 Autorul italian Niccolo Machiavelli (1469—1527) era interpretat în Anglia ca susţinător al doctrinei „scopul scuză mijloacele", numele lui devenind sinonim cu acela de „intrigant perfect".

66 V. nota 46.

67 Aluzie la Prinţul Henric, viitorul rege Henric al V-lea care se bucura de o foarte proastă reputaţie în timpul domniei tatălui său, Henric al IV-lea. (v. Părţile 1 şi 2 Henric al IV-lea).

68 Moda italiană, adeseori, foarte extravagantă, era imitată pe scară întinsă în Anglia.

69 Dorinţa disperată a Annei pare să se sprijine pe o veche practică părăsită dealtfel de multă vreme, în trecut, de a îngropa nebunii în pămînt, pînă la gît. Anne îşi imaginează şi o ucidere, în acest caz. aruncîndu-se cu napi porceşti în capul celui îngropat. Shakespeare se mai referă la această tradiţie neconfirmată şi în *Titus Andronicus* unde *Aaron*, unealta criminală a reginei Tamora este condamnat să fie îngropat în pămînt, pînă la piept, şi lăsat să moară de foame şi de sete.

70 Aluzie la o veche zicală engleză: La patruzeci de ani un om este sau un nerod sau un doctor.

71 Expresia „creieri unşi cu unt" însemna în acea vreme „nerozie, prostie desăvîrşită".

72 Aluzia la zicala că soarta îi hotărăşte cuiva să ajungă încornorat.

73 Una din verificările calităţii unei săbii făurită în Spania, la Bilbao, era de a-i îndoi lama astfel încît vîrful să-i ajungă la mîner, fără ca sabia să plesnească.

74 Mîncărurile olandeze erau gătite cu foarte multă grăsime.

75 În pronunţarea lui Evans cuvintele latineşti însemnînd „acesta, aceasta" devin cuvinte englezeşti cu sensuri complet diferite, stîrnind astfel hazul spectatorilor. Astfel *haeg* pronunţat ca şi substantivul *hag* înseamnă „babăcloanţă", iar *hog* înseamnă „porcan, mascur".

76 Corect: *hunc*, *hanc*, *hoc* („pe acesta, aceasta"). În engleză, cuvintele pronunţate greşit au următoarele sensuri: *hung* „atîrnat" iar *hang* „a atîrna, spînzura".

77 *Caret* înseamnă „lipseşte". Evans citind în gramatică termenul *caret* în dreptul acuzativului demonstrativului, însemnînd că acesta nu are cazul vocativ, a înţeles, din cauza slabelor lui cunoştinţe de limbă latină, că vocativul lui *hic*, *haec*, *hoc* are forma *caret*.

Pe de altă parte doamna Quickly apropie cuvîntul latinesc de cuvîntul englezesc *carrot* însemnînd „morcov"; iar în jargon avînd sens trivial.

78 În vremea lui Shakespeare, Brentford era un sat, pe Tamisa, la jumătatea drumului dintre Windsor şi Londra — astăzi este o suburbie a Londrei.

79 Aluzie la expresia „tinereţea în coş" folosită în sens de zicală şi însemnînd „un îndrăgostit triumfător".
80 Orăşelul Eton este despărţit de Windsor numai de un mic rîu.
81 Aluzie la dictonul „casa fiecăruia este castelul său", atestat încă din anul 1567.
82 În hanuri, sub patul fix, exista şi un pat mai mic, cu picioare foarte scurte şi pe rotile, pentru a fi folosit — dacă era cazul — de valetul sau alt servitor însoţitor al călătorului.
83 Pe tapiseriile de pe pereţi sau perdelele paturilor erau reprezentate, în mod obişnuit, scene din Biblie, una dintre cele mai obişnuite prezentînd *Parabola fiului risipitor* care se întoarce pocăit acasă, după ce îşi cheltuise toată averea, şi este iertat de tatăl său. În mod asemănător în 1 Henric al IV-lea (actul IV, sc. 2-a) Shakespeare se referă la *Parabola săracului Lazăr*, zugrăvită pe o pînză, în hanul unde se află Prinţul Henric.
84 Tătarii nu aveau cum să fie asociaţi cu Boemia. Foarte probabil, în starea sa de incultură, hangiul confundă Crimea cu Boemia.
85 Referire la celebra tragedie a lui Chr. Marlowe, în care marele învăţat Dr. Faustus îşi vinde sufletul diavolului, în schimbul acordării puterilor magiei din partea acestuia (v. şi nota 11).
86 Unii comentatori ai textului shakespearian consideră că, într-adevăr, un nobil german, Contele Frederick de Mompelgard a fost în vizită la Windsor în 1592.
87 Cele trei localităţi la care se referă Evans, erau, în acea vreme, trei sate nu prea depărtate de Windsor. Reading este astăzi un oraş important.
88 Superstiţia este preluată din egloga a VIII-a (versurile 73-75) a poetului latin Virgiliu.
89 Falstaff se referă la legenda din mitologia greacă în care Zeus, îndrăgostit de Europa, fiica regelui din Tyr, se transformă într-un taur blînd, pentru a o răpi şi a o duce în Creta.
90 Pentru a se putea apropia de Leda, soţia lui Tyndareus, regele Spartei, Zeus s-a deghizat în lebădă. Leda a fost mama frumoasei Elena, soţia lui Menelaos, rege al Spartei, după Tyndareus. A fost răpită de Paris, fiul regelui Troiei, ceea ce a cauzat războiul dintre greci şi troieni. Conform unora dintre legendele antice Elena şi fraţii săi Castor şi Pollux erau copiii lui Zeus.
91 O credinţă foarte răspîndită în vremea lui Shakespeare considera cartofii ca avînd proprietăţi afrodisiace. (cf. *Troilus şi Cresida*, V, 2).
92 Întrucît erau multe capre în Ţara Galilor se creiase superstiţia că deseori diavolii se deghizau în capre, motiv pentru care şi satirii, imaginaţi cu coarne, şi coadă de ţap, în mitologia clasică, erau consideraţi diavoli de către velşi.
93 Falstaff vrea să spună că, dînd drumul la cîini noaptea, vînătoarea se desfăşoară la întîmplare şi astfel, pe lîngă cerbi bătrîni, ca el, mai pot fi vînate şi căprioare tinere ca Anne.

V. Ştefănescu Drăgăneşti

SUMAR

Lector : DENISA COMĂNESCU
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

Coli de tipar : 35
Bun de tipar : 30 XI 1985

Comanda nr. 50 295
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1 — Bucureşti,
Republica Socialistă România

SHAKESPEARE

HENRIC AL IV-LEA, PARTEA I — A II-A
MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC
HENRIC AL V-LEA •
NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR

Tragedia lui Shakespeare stă incontestabil
deasupra celei greceşti în măsura în care în tehnica sa
artistică el a depăşit cu totul necesitatea corului.
La Shakespeare corul este dizolvat în mulţimea
indivizilor angajaţi personal în acţiune,
indivizi care acţionează fiecare pentru sine,
după aceeaşi necesitate individuală a părerii
şi poziţiei lor, ca şi eroul principal
şi însăşi subordonarea lor aparentă
în cadrul artistic
rezultă numai din punctele de contact mai depărtate
pe care personajele le au faţă de eroul principal,
în nici un caz însă dintr-o neglijare tehnică
a personajelor secundare, căci peste tot
unde însuşi personajul cel mai puţin important
a ajuns să participe la acţiunea principală,
el se exprimă în virtutea unei judecăţi personale,
caracteristice, libere.

RICHARD WAGNER, *OPERA ŞI DRAMA* (1852)